EARLY TELUGU INSCRIPTIONS

(UPTO 1100 A.D.)

With

Texts, Glossary & Brief Linguistic History

Dr. Budaraju Radha Krishna

ANDHRA PRADESH SAHITYA AKADEMI

KALABHAVAN, SAIFABAD

HYDERABAD-4

virōdhikṛt
śaka 1893
1971

Copies 1000
Price Rs. 20/-

Printed at
B. V. R. Balreddy & Co.
Secunderabad

ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాలు

(క్రీ. శ. 1100 వరకు)

పాఠ, పదకోశ, సంగ్రహభాషాచరిత్రలతో

డా. బూదరాజు రాధాకృష్ణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి
కళాభవన్, సైఫాబాద్
హైదరాబాద్ - 4

విరోధికృత్
శక, 1893
1971

ప్రతులు : 1000
మూల్యం : రు. 20—00

ముద్రణ
బి. వి. ఆర్. బాల్‌రెడ్డి అండ్ కంపెని,
సికింద్రాబాద్

To

the Late M. Somasekhara Sarma

the Doyen of Telugu Historians

అంకితం

కీర్తిశేషులు

చరిత్ర పరిశోధక చక్రవర్తులు

మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారికి

తొలిపలుకు

ఆంధ్రప్రదేశ సాహిత్య అకాడమి పక్షాన కొన్ని సంవత్సరాల క్రింద సుప్రసిద్ధ పరిశోధకులైన కీ. శే. కుందూరి ఈశ్వరదత్తుగారి శాసనపదకోశము ప్రకటించిన సంగతి అందరికి తెలిసినదే. ఈ సందర్భములో ప్రాచీన శాసనాలను కొన్నింటిని కాలక్రమములో యేరికూర్చి ప్రకటించవలెనని కొందరు విద్వాంసులు అభిప్రాయపడినారు. ఈ అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా ప్రస్తుత శాసనాల సంపుటము ప్రకటించడము జరుగుతున్నది. ఇందులో క్రీ. శ. రెండు-పదకొండు శతాబ్దాల మధ్యన అనగా సుమారు తొమ్మిదినూర్ల సంవత్సరాల కాలములోని శాసనాలను మొత్తము రెండునూర్ల ఇరువది తొమ్మిదింటిని యేరికూర్చనైనది. ఇది పరిశోధకులకు ప్రయోజనకారి కాగలదని ఆశింపబడుతున్నది.

ఈ గ్రంధములో చేర్చిన శాసనాలలోని ముఖ్య పదాలకు అర్థవివరణతోపాటు పదప్రయోగ విశేషాలుకూడ యీయనైనది. ఇందులో చాల పదాలు యింతకు పూర్వము నిఘంటువులలో చేరనివిగా ఉన్నవని సంపాదకులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఈ పద్ధతిలో శాసనాలను ప్రకటించడము తెలుగులో యిదే ప్రథమ పర్యాయము. ఇందులో చేర్చిన శాసనాలను తెలుఃగులిపిలోను, రోమను లిపిలోను అచ్చువేయడము జరిగినది. ఈ శాసనాలలో కొన్ని యిప్పటి వరకు ప్రకటితము కాలేదని సంపాదకుల అభిప్రాయము.

ఈ గ్రంథానికి సంపాదకులైన డా. బూదరాజు రాధాకృష్ణ గారు యీ మార్గములో విశేషపరిశ్రమ గావించిన ఉత్తమశ్రేణి విద్వాంసులు. తెలుగు శాసనాలపైన వారు రచించిన పరిశోధనా వ్యాసానికి ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము, వారికి డాక్టరేట్ పట్టము యిచ్చినది. ఈ ఉత్తమ సంపుటమును అకాడమి పక్షాన ప్రచురించే

అవకాశము కలిగించిన డా. బూదరాజు రాధాకృష్ణగారికి అకాడమి పక్షాన కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథము చరిత్ర, భాషా రంగములలోనేగాక పురావస్తు రంగములోను పరిశోధన చేయు విద్వాంసులకు ఉపయోగపడగలదని ఆశింపబడుతున్నది. త్వరలోనే పదకొండు పదహారు శతాబ్దాలమధ్య లోని గద్యపద్య శాసనాల సంపుటముకూడ అకాడమి పక్షాన ప్రకటితము కాగలదని తెలుపుటకు సంతోషిస్తున్నాను.

12-11-1971

దేవులపల్లి రామానుజరావు
కార్యదర్శి

పీఠిక

రమారమి ఒక పుష్కరకాలం కింద ప్రాచీనాంధ్రభాషకు చారిత్రక వ్యాకరణం రచించాలనే సంకల్పంతో సేకరించిన శాసనాలను ఇంతకాలానికి ఆంధ్రప్రదేశ సాహిత్య అకాడమీవారి సహాయసహకారాలవల్ల ప్రచురించే అవకాశం కలిగింది. ఈ శాసనాలన్నీ ఒకచోట దొరికేవి కావు; ఒకరు ప్రచురించినవి కావు. ఇందులో కొన్ని ఇంతకుముందు ఎవరూ ప్రకటించనివి కూడా.

కేంద్ర ప్రభుత్వ లిపిశాస్త్ర విభాగంవారు ఏటేటా ప్రచురించే నివేదికలనుబట్టి చూస్తే అసంఖ్యాకమైన తెలుగు శాసనాలు ఇంకా అముద్రితంగానే ఉన్నాయని తెలుస్తుంది. తెలిసి విచారం కలుగుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారు గట్టి చర్యలు తీసుకుంటేతప్ప అవి వెలుగుచూసే అవకాశం ఇప్పట్లో లేదు. అయితే చరిత్ర నిర్మాణానికి ఉపయోగపడే శాసనా లనేకం అచ్చయినాయి. భాషాచరిత్రమీద అభిమానాభినివేశాలున్న విద్వాంసులు కొందరు ప్రాచీనాంధ్రశాసనభాషను పరిశీలిస్తూ తమ చర్చలకు ఆధారమయిన శాసనపాఠాలను ప్రచురించారు. భిన్నవ్యక్తులు భిన్నపాఠభేదాలతో వాటిని ప్రకటించారు. కొందరు కొన్ని శాసనాలను కొన్ని పాఠభేదాలను మాత్రమే పరీక్షించారు. చిలుకూరి నారాయణరావుగారి 'ఆంధ్రభాషా చరిత్ర' కాలంనుంచి కోరాడ మహాదేవశాస్త్రిగారి 'Evolution of Telugu' వరకున్న ముద్రితగ్రంథాల్లో లభించే ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాల సంఖ్య పరిమితం. వాటి కాలనిర్ణయం విషయంలో జరిగిన చర్చలన్నిటినీ వారు గమనించలేదు. శబ్దార్థనిర్ణయ విషయంలోను భాషాచరిత్ర నిరూపణంలోను భాషాశాస్త్ర పద్ధతులను పూర్తిగా పాటించటం జరగలేదు. భిన్న పాఠాంతరాలున్న శాసనాలను ప్రతిభావ్యుత్పత్తులున్న విద్వాంసులచేత పరీక్షింపజేసి పాఠనిర్ణయం చేయటం జరగలేదు.

ఇటువంటి అనేక కారణాలవల్ల 1958–60 మధ్యకాలంలో ప్రాచీనాంధ్రభాషా చారిత్రక వ్యాకరణాన్ని ఆధునిక పద్ధతుల్లో రచించటం ఆరంభించగానే ముడిసరకు పోగుచేసుకొని. కీర్తిశేషులు మల్లంపల్లి సోమ

శేఖరశర్మగారిచేత శాసన ప్రతిబింబాలన్నిటినీ మరోసారి చదివించుకొని, ప్రామాణిక పాఠనిర్ణయ కాలనిర్ణయాదులు చేసుకొన్న తరవాతగాని ముందుకు సాగటానికి వీలులేని పరిస్థితిలో పడ్డాను. ఉదకమండలంలో అముద్రితంగా పడివున్న శాసనప్రతిబింబాలను హెచ్. కె. నరసింహస్వామిగారు, కీర్తిశేషులు కె. హర్షవర్ధనశర్మగారు చదివి ప్రభుత్వంవారి ప్రాథమిక నివేదికలలోని పాఠాలను పరిష్కరించిపెట్టిన తరవాత భాషాచరిత్ర పరిశీలనకు ఉపయోగపడే అముద్రితశాసనభాగాలనుగూడా కొన్ని సేకరించాను. వాటినిగూడా ఇప్పుడు ప్రచురిస్తున్నాను. క్రీ. శ. 1100 వరకున్న శాసనాలు మాత్రమే నా పరిశోధనకు కావలసినవి. వాటినే ఈ గ్రంథంలో చూడగలరు.

ఇందులో 269 పూర్తి శాసనాలుగాని, తెలుగు మాటలున్న శాసనభాగాలుగాని, ఉన్నాయి. అత్యధికభాగం తెలుగులోనే ఉన్న శాసనాలు క్రీ. శ. 575కు ముందునాటివి దొరకలేదు. తొట్టతొలి తెలుగు శాసనం క్రీ. శ. 2వ శతాబ్ది నాటిది. ఈ 269 లో 217 శిలాశాసనాలు; 52 తామ్రశాసనాలు. వీటిలో మొత్తం 255 శాసనాలను వివిన్నపత్రికలనుంచి గ్రంథాలనుంచి సేకరించాను. ఈ 255 లో 187 శాసనాలు పూర్తిగా తెలుగుభాషలో ఉన్నవి; ఇవి A తరగతివని పరిగణించాను. 68 ఆంధ్రేతర శాసనాలనుంచి తెలుగు పదాలను, పదబంధాలను, చిన్నచిన్న వాక్యాలను సంగ్రహించాను. వీటిలో 60 సంస్కృత శాసనాలు; 7 ప్రాకృత శాసనాలు; 1 కన్నడ శాసనం వీటిని B తరగతి శాసనాలుగా వర్గీకరించాను. మిగిలిన 14 అముద్రితంగా ఉన్న తెలుగు శాసనాలభాగాలు; వీటిని C తరగతిలో చేర్చాను. ఈ కాలానికి చెందిన 200 శాసనాలు ఇంకా అముద్రితంగా ఉన్నాయి. ఆయా తరగతులకు చెందిన శాసనాలను కాలక్రమానుసారంగా ప్రచురిస్తున్నాను. సంగ్రహభాషా చరిత్రలోను, పదపట్టికల్లోను, ఈ సంకేతాలతోనే ఆయా పదాలను సూచిస్తుంటాను. మచ్చుకు, A 87.30:892-922 అంటే A తరగతికి చెందిన 87 క్రమసంఖ్యగల శాసనంలోని 30వ పంక్తిలోనని, ఆ శాసనం క్రీస్తుశకం 892-922 ల మధ్యకాలానిదని గుర్తించాలి.

శాసన కాలనిర్ణయం చిక్కుపని. A తరగతి చెందిన 134 శాసనాల్లో [1] కాలసూచన లేదు. చరిత్రాధారాలనుబట్టిగాని, లిపి స్వరూపాన్ని

1. A1-102, 104-110, 112-119, 133, 139, 143, 147, 157, 159, 166, 172-174, 181-185.

బట్టిగాని, కాలనిర్ణయంచేయుటం చరిత్రకారులకు పరిపాటి. రాజులను, రాజవంశాలను, చరిత్రాత్మక సంఘటనలను ఆధారం చేసుకొని 83 శాసనాల కాలాన్ని ఇంచుమించుగా నిర్ణయించవలసి వచ్చింది[2]. తాము వేయించిన ఇతరభాషా శాసనాల్లో పేర్కొన్న తమకాలాన్ని ఆధారం చేసుకొని ముగ్గురు వ్యక్తుల తెలుగు శాసనాల కాలనిర్ణయం చేయవలసి వచ్చింది.[3] మిగిలిన 48 శాసనాల విషయంలో లిపి శాస్త్రాధారాలతో భాషాశాస్త్రాధారాలుకూడా సరిపడిన తీరున కాలనిర్ణయం జరిగింది. ఒక శాసనకాలాన్ని నిష్కర్షగా సూచించటం అసాధ్యమయినప్పుడు చరిత్రవేత్తల అభిప్రాయభేదాలను గుర్తించి భేదపరిమితిని నిరూపిస్తూ శాసనాల కాలనిర్దేశం చేయటం జరిగింది. చరిత్రకారులూ లిపివేత్తలూ లిపిభేదాలు నిరూపించటంలోను, వాటినిబట్టి ఉజ్జాయింపుగా కాలనిర్ణయం చేయటంలోనూ చాలావరకు ఏకాభిప్రాయంలో ఉండటంవల్ల నాపని కొంత సుగమ మయింది. ఒక శాసనకాలం ఒకటి రెండు దశాబ్దాలు ఇటయినా అటయినా భాషాచరిత్ర నిరూపణ ప్రామాదికంకాదు కాబట్టి యావత్కాలభేదపరిమితినీ సూచించాను. సాధ్యమయిన సందర్భాల్లోకూడా 'Indian Ephimeris'ను సంప్రదించి నిశ్చితకాలం (తిథివారాలతోసహా) నిరూపించే ప్రయత్నం చేయలేదు. ఎందుకంటే ఈకాల నిర్ణయమంతా రమారమి వ్యవహారమే; ఇందువల్ల భాషాచరిత్రకు సంబంధించినంతవరకూ నిర్ణయాల్లో పెద్ద మార్పేమీ రాదు. కేవలం లిపిస్వరూపంమీదనే ఆధారపడి కాలనిర్ణయం చేయవలసి వచ్చినప్పుడు, ఆయా శాసనాల లిపి వాడుకలో ఉన్న కాలానికి చివరి హద్దును మాత్రమే వాటి కాలంగా నిర్ణయించాను. బుహ్లర్ పండితుడు 'Archaic script' అని వర్ణించిన లిపిభేదాన్ని ఇతరులు ఆయన వాడినంత సంయమనంతో వాడినట్లు కనిపించదు.[4] అందువల్ల ఆ లిపిభేదంలోని శాసనాలు ఆయన పేర్కొన్నకాలంకన్నా ఒక శతాబ్దం తరవాతివనిగాని అంగీకరించలేదు. ఏ ఒక్కశాసనాన్నీ భాషాస్వరూపాన్నిబట్టి నిర్దేశించదగని ప్రాచీనకాలంలో ఉన్నట్లు కేవలం లిప్యాధారంమీదనే నిరూపించలేదు.

---

2. A2-9, 11-13, 15, 16, 18, 20-25, 44-46, 48-52, 54-59, 74-90, 92, 94-97, 102, 104-110, 112, 113, 133, 136, 139, 143, 147, 157, 159, 162, 166, 172-174, 181-185.

3. A111, 126, 127.

4. IP, p.84.

30 ముఖ్యశాసనాల విషయంలో పాఠభేదాలు దొరుకుతున్నాయి[5]. లిపి స్వరూపనిర్ణయంలో వచ్చిన అభిప్రాయభేదాలు ఇందుకు ముఖ్యకారణాలయితే ముద్రణ స్ఖాలిత్యాలు దానికి సహాయపడ్డాయి. ఒక్కరే ఒక శాసనాన్ని అనేక పర్యాయాలు ప్రచురించినప్పుడుగాని, అనేకులు భిన్న స్థలాల్లో ఒకే శాసనాన్ని ప్రచురించినప్పుడుగాని ఈ పాఠభేదాలు వచ్చిపడ్డాయి. వాటన్నిటినీ నిరూపిస్తూనే ప్రామాణిక పాఠనిర్ణయం చేసి ఇక్కడ ప్రకటిస్తున్నాను. ప్రచురణ ప్రామాణ్యం, ప్రకాశక ప్రామాణ్యం, సంపాదక (/రచయితృ) ప్రామాణ్యం ఉత్తరోత్తర బలీయంగా భావించి ప్రధాన పాఠనిర్ణయం చేయటంలో నాకు సమస్త సహాయసహకారాలూ అందిచ్చినవారు మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు. చారిత్రక సాహిత్యిక ప్రాధాన్యమున్న 6 శాసనాల విషయంలో[6] ఈ పరిష్కరణ వ్యవహారం కష్టసాధ్య మయింది.

క్రీస్తుశకం ప్రథమసహస్రాబ్దంలోని ప్రతిశతాబ్దికీ చెందిన భాషావిశేషాలు ఈ శాసనాలద్వారా సమగ్రంగా లభించటంలేదు. 5వ శతాబ్ది చరమపాదంవరకూ B తరగతి శాసనాల్లో దొరికే వ్యక్తినామ స్థలనామాలే ప్రధానాధారాలు. C తరగతి శాసనాలద్వారా లభించే భాష మొత్తంలోని కొద్దిభాగమే ఇప్పుడు ప్రచురితమౌతున్నది; అయితే ఈ కించిద్భాగమూ భాషాచరిత్రకు ఎంతో తోడ్పడే మాధ్యమిక సోపానాన్ని సంతరిస్తున్నది. 7–10 శతాబ్దాల మధ్యకాల శాసనాల సంఖ్య అనిశ్చితంగా ఉంది. ఆనాటి సాంఘిక రాజకీయ సంక్షోభాలు కారణంగా శతాబ్దానుపాతంగా శాసనాల సంఖ్య పెరగలేదు. 1022 తరవాతి శాసనాలసంఖ్య మొత్తం శాసనాల సంఖ్యలో ఎక్కువభాగం.

ప్రచురిస్తున్న శాసనాల్లో అన్ని ప్రాంతాలకూ మండలాలకూ శాసన సంఖ్యనుబట్టి సమప్రాధాన్యం లేదు. రాజకీయ సరిహద్దుల్లో వస్తున్న, వచ్చిన మార్పులవల్ల కొన్ని సందర్భాల్లో శాసనస్థల నిర్ణయంకూడా దుర్ఘట మవుతున్నది. ప్రస్తుత రాజకీయ విభాగాల ప్రకారం చెప్తే, రాయలసీమలో దొరికిన ప్రచురిత శాసనాల సంఖ్య 74; గోదావరీదక్షిణతీరాంధ్రదేశంలో దొరికినవి 93; గోదావర్యుత్తర ప్రాంతంలో లభించినవి 62; తెలం

5. A3, 12, 16, 19, 23, 44, 46, 48, 49, 51, 80-82, 85, 86, 88, 89, 118, 123, 136, 1[illegible]9, 144; B4, 11, 22, 32, 45, 53, 63, 66.
6. A 80-82, 86, 88, 89.

గాణానుంచి దొరికినవి 4 మాత్రమే. 15 శాసనాలు దొరికిన ఉత్తర ప్రాంతం ప్రస్తుతం ఒరిస్సారాష్ట్రభాగం. ప్రస్తుత మధ్యప్రదేశ భాగమయిన బస్తర్ నుంచి లభ్యపడ్డవి 5 శాసనాలు. మరి 15 శాసనాలు దొరికిన స్థలం స్పష్టంగా తెలేదు. ఒకటి అలహాబాద్ శాసనం.

ఈ శాసనాలద్వారా దొరికే భాషాసామగ్రిమీద ఆధారపడి మాండలిక స్వరూపనిర్ణయం చేయటంకూడా ఎల్లప్పుడూసాధ్యపడదు. 7వ శతాబ్దివరకూ అవిచ్ఛిన్నంగా అన్ని శతాబ్దాల్లోనూ దొరికిన శాసనాలు గుంటూరు జిల్లావే. 7, 8 శతాబ్దాలకూ, మళ్లీ 10వ శతాబ్దానికి చెందిన భాషాసామగ్రి విషయంలో మాత్రమే మాండలిక భేదపరిశీలన సాధ్యం.

A తరగతికి చెందిన శాసనాల్లోని భాష నూటికి తొంభై పాళ్లు తెలుగే గాని కొన్ని ప్రత్యేకతలు లేకపోలేదు.[7] ఈ తరగతికి చెందిన 13 శాసనాల చివర సంస్కృతంలో శాపోక్తులున్నాయి. వాటిని ప్రచురించుటం లేదు. మరో 10 శాసనాలు[8] 1నుంచి 6పంక్తులదాకా సంస్కృత వాక్యాలతో ఆరంభమయినాయి. A78లోని తెలుగుపాఠం మధ్య ప్రాచీనకన్నడవాక్యాలున్నాయి. A56 ప్రధాన భాగమూ A175 శాసనకర్తృత్వవిషయమూ A73 మొత్తం పాఠమూ సంస్కృత పదబంధాలతో కలిసి మణిప్రవాళశైలిలో ఉన్నాయి. A59, 102, 121ల మధ్యభాగంలో చిన్న సంస్కృతపదబంధాలు కనిపిస్తాయి. ఈ తరగతికి చెందిన అనేక శాసనాల్లో లేఖకనామాదులను సూచించే సంస్కృతవాక్యమో పదబంధమో కనిపిస్తుంది సంస్కృతకర్ణాట వాక్యాలను ప్రచురణలో వదిలివేశాను. B తరగతికి చెందిన 12 శాసనాల్లో[9] సంస్కృతవాక్యాల మధ్య తెలుగు పదబంధాలు కనిపిస్తాయి. ఈ తరగతికే చెందిన మరో 6 శాసనాల్లో[10] తెలుగు వాక్యాలే దొరుకుతున్నాయి. వీటిని మాత్రం ప్రచురిస్తున్నాను. పై విధంగానే C8, 9 శాసనాల్లో సంస్కృత కర్ణాటవాక్యాల మధ్య తెలుగు వాక్యాలున్నాయి. వీటిని కూడా ప్రచురిస్తున్నాను.

ఈ శాసనాల్లో అత్యధిక సంఖ్యాకాలు దానధర్మాలను వివరిస్తూ వచనంలో ఉన్నవే. విషయబోధ కూడా గతానుగతిక మార్గంలోనే ఉంది.

---

7. A 22, 24, 48, 109, 118, 119, 120, 123, 130, 131, 134, 148.
8. A 80, 126, 127, 135, 136, 139, 140, 144, 148, 149.
9. B 14, 28, 38, 42, 43, 47, 51, 53, 59-61, 67, 68.
10. B 32, 44, 45, 54, 64, 68.

బిరుద గద్యలు కొన్నింటిలో కర్ణాటమిశ్రితసంస్కృతం ఉంది. కొన్నింటిలో ధర్మ పాతులను గూడా పేర్కొన్నారు. వీటిలోని భాష సాధారణంగా వ్యావహారికం. కొన్ని మాత్రం 7వ శతాబ్దినుంచీ గ్రాంథికధోరణిలోనే రాసినవి దొరుకుతున్నాయి. కొరవిశాసనం రచనాపద్ధతిలో నన్నయ వచన రచనకు దీటుగా ఉంటుంది. 6 శాసనాలు మాత్రం[11] పద్యరచనలు; అంటే 'వృత్తగంధి' వచనాలను నేను లెక్కలోకి తీసుకోవటం లేదన్నమాట. ఈ పద్యశాసనాలు లిపిముఖంగా గుర్తించరాని అర్ధానుస్వారాన్ని పునరుద్ధరించటానికి ఎంతో ఉపయోగపడతాయి. దానికి ప్రత్యేక విపిసంకేతం లేనందువల్ల ఛందస్సే శరణ్యమవుతున్నది.

ఈ ప్రచురితశాసనా లన్నిటిలోనూ నా దృష్టిలో రెండు విలక్షణమైనవి. వాటిలో మొదటిది ఇంతవరకు అముద్రితంగా ఉన్న రండుబల్లి తామ్రశాసనం (C5); రెండోది కలకడ శిలాశాసనం (A112). శ్రీనాధుడి తాతగారి ఊరని వారిధితటంలో ఉండాలని కొమర్రాజు లక్ష్మణ రావు పంతులు గారు వ్యయప్రయాసలు పడి వెతికించిన 'కల్పట్టనము' C5లో 27వ పంక్తిలో కనిపిస్తుంది. ఈ తామ్రశాసనం గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల తాలూకాలోని రండుబల్లిలో దొరికింది. శాసనకాలం క్రీ. శ. 764-99. సాహిత్య చరిత్రకారులకు ఇది అమూల్యమైన విషయం. రెండో శాసనం చిత్తూరు జిల్లా వాయల్పాడు తాలూకాలోది. క్రీ. శ. 972 నాటిది. దాని 13-15 పంక్తుల్లో మనుస్మృతిలో చెప్పిన వ్యభిచార విషయిక శిక్షాస్మృతి స్మరణకు తేబడింది. సాంఘిక చరిత్రకారులకు ఇది వెలలేని విషయం.

A తరగతికి చెందిన 157 శాసనాల్లోనూ రెండు తప్ప మిగిలినవి ఏదో ఒకరకం తెలుగులిపిలోనే ఉన్నాయి. A1 'బ్రాహ్మీ' లిపిలోను, A 85లోని తొలిపంక్తులు బ్రాహ్మీ జాతికి చెందిన 'దేవనాగరి' లిపిలోను ఉన్నాయి. A1 లోని బ్రాహ్మీనే 'ద్రావిడీ/డామిలీ' లిపి అంటారు. ఇది బ్రాహ్మీలిపి మూలరూపం నుంచి క్రీ. పూ. 5వ శతాబ్దంలో వేరుపడ్డ భట్టిప్రోలు శాఖకు చెందింది.[12] బ్రాహ్మీ లిపి అత్యంత ప్రాచీనమైన ఉత్తర సెమెటిక్ వర్ణమాల నుంచి ఏర్పడి, రమారమి క్రీ. పూ. 9-10 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలోనో అంతకుముందో భారతదేశంలో వాడుకలోకి వచ్చిందని

11. A 81, 82, 88, 89, 136, 144.

12. జి. బుహ్లర్, IP, p. 16.

బుహ్లార్ విశ్వాసం[13]. ప్రాచీన భారతీయ వ్యాకర్తలు ఈ విభేదాన్ని క్రీ.పూ. 500 ప్రాంతాల్లో సంస్కరించారని, ఈ సంస్కృత రూపంలోనే ఇది క్రీ. పూ. 3వ శతాబ్దినాటి అశోకశాసనాలో ఉపయుక్తమయిందని, లిపిశాస్త్రజ్ఞు లంటారు.[14] ఈ లిపిభేదమే క్రీ. పూ. 350 ప్రాంతాల నుంచి క్రీ. పూ. 200 ప్రాంతాల వరకు కృష్ణానదికి రెండు వైపులా వాడుకలో ఉండివుంటుందని విశ్వసిస్తున్నారు.[15] అయితే బుర్నెల్ మాత్రం ఈ లిపి క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది వరకూ వాడుకలోఉందని వాదిస్తాడు.[16] బుర్నెల్ 'వేంగీ చాళుక్యలిపి' అనీ, ఇతరులు 'తెలుగు-కన్నడ లిపి'అనీ, వ్యవహరించే లిపిభేదం పై లిపి నుంచే ఏర్పడ్డది.[17] బుహ్లార్ మతంలో ఈ లిపికి గణనీయ భేదంగల శాఖలు మూడున్నాయి : (1) సుమారు క్రీ. శ. 578-668లకు మధ్యకాలంలోనో అంతకింకా ముందో వాడుకలో ఉన్న 'ప్రాచీన లిపి భేదం' (archaic variety) మొదటి శాఖకు చెందింది. (2) తూర్పు చాళుక్యుల తామ్ర శాసనాల్లో మాత్రమే కనిపించే 'మాధ్యమికలిపి' (Middle variety) రెండోది దీన్ని బుర్నెల్ 'చాళుక్య లిపి' అనేవాడు. క్రీ. శ. 650-950లకు మధ్య కాలంలో ఇది వ్యవహారంలో ఉండేది. (3) బుర్నెల్ 'సంధికాలలిపి' (the transitional script) అని, ఫ్లీట్ 'ప్రాచీన తెలుగు-కన్నడ లిపి' (the old Telugu-Kannada script) అని, వ్యవహరించింది మూడోది. ఇది ఇంచుమించు క్రీ. శ. 1000 నుంచి 1300 వరకు వాడుకలో ఉంది.[18] ఈ లిపిభేదం క్రీ. శ. 1200 నాటికే వ్యవహారదూర మయిందని కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుగారు వాదిస్తుండగా, క్రీ. శ. 8, 9, 10 శతాబ్దాల్లోనే ఇది వాడుకలో ఉండేదని బుహ్లార్ భావిస్తున్నాడు.[19] తెలుగు-కన్నడ లిపులు క్రీ. శ. 1300 ప్రాంతంలో వేరుపడ్డాయంటారుగాని, అల్-బీరూనీ

13. అదే, పే. 24-25, 33-34; I.J. Gelb, SW, pp. 187 and 201.
14. బుహ్లార్, IP, p. 34. 15. అదే, పే. 47, 49, ముఖ్యంగా 57.
16. A.C.Burnell, ESIP, p.12. 17. అదే,పే.14; G. Buhler,IP,p.81
18. G. Buhler, IP, p. 81-87 and A.C. Burnell, ESIP, p. 25.
19. ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము 1.374, 377; G. Buhler, IP, p. 92.

క్రీ. శ. 1030 నాటికే ఈ రెండు లిపులూ భేదించినట్లు గుర్తించాడు.[20]

ప్రస్తుత గ్రంథంలోని శాసనాల్లో తెలుగు-కన్నడ సాధారణలిపిలోని మొదటి రెండు విభాగాలే తటస్థపడ్డాయి. 'వేంగీ చాళుక్య లిపి' లోని నాలుగు శాసనాలూ (A 17, 18, 25, 36) క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దినాటివనే నిర్ణయం. వీటిని కింద నుంచి పైకి చెక్కేరు. 'ప్రాచీనలిపి' లోని పదకొండు శాసనాలనూ (A 62-64, 66-73) క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దివనే భావించాను. 'పూర్వకాలలిపి' (ancient script)లో ఉన్నవని పురావస్తుశాఖవారి నివేదికలు పేర్కొన్న ఆరు వైదుంబ శాసనాలనూ (A 92-94, 98, 100, 101) క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలవని గుర్తించాను. అంటే అవి ఈ రెండు శతాబ్దాల్లో ఎప్పటివయినా కావచ్చు. 'ప్రాఙ్నన్నయ' కాలానివని చెప్పే మూడు శాసనాలనూ (A 116-118) క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దానివిగా పరిగణించాను

భారతీయ శాసనాల్లో మొట్టమొదటి సారిగా శాసనకాలాన్ని అంకెలలో పేర్కొనటం క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దానికి చెందిన శ్రీకాకుళ శాసనంలోనే జరిగింది.[21] ప్రచురిత శాసనాల్లో A 11 లోనే శకసంవత్సరం మినహా తక్కిన వివరాలన్నీ మొదట దొరికేయి. ఇది క్రీ. శ. 600-50 నాటిది. క్రీ.శ. 914 నాటి A 103 శాసనంలో కాలం స్పష్టంగానే ఉందిగాని 'శక' శబ్దం మటుకు లేదు. అన్ని వివరాలూ స్పష్టంగా ఉన్న మొదటి తెలుగు శాసనం క్రీ. శ. 972 నాటి A 111. అంకెలకు బదులు మాట ఉపయోగించి కాలనిరూపణ చేయటం క్రీ. శ. 815 నుంచి మాత్రమే మనదేశంలో వాడుకలోకి వచ్చింది.[22] ఇటువంటి తెలుగు శాసనాల్లో మొట్టమొదటిది క్రీ. శ.

---

20. A.C. Burnell, ESIP, p.25, f.n. 4. తెలుగు లిపి పరిణామక్రమం తెలుసుకోవటానికి మరికొన్ని ఆధారగ్రంథాలు: (i) గంటి జోగిసోమయాజి, ఆంధ్రభాషా వికాసము (1948), పే. 257-60; (ii) C. Sivaramamurti, IESIS, pp. 42-54 and 150-54 (iii) కొమర్రాజు వేంకటలక్ష్మణరావు, 'అక్షరములు', ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము, 1.334-97; (iv) మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, విజ్ఞానసర్వస్వము (తెలుగు భాషా సమితి), 3.1056-60; (v) వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, తెలుఁగు మెఱుఁగులు, పే. 93-100; (vi) తిరుమల రామచంద్ర, మనలిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 97-160, మొదలైనవి.
21. G. Buhler, IP, p. 105
22. Ibid; p. 106.

1006 నాటి A 119 కాల సంఖ్యా సూచనకు సాంకేతిక శబ్దాలు వాడిన తొలి తెలుగు శాసనం క్రీ శ. 1075-76 నాటి A 144.

శాసనాల్లోని పాఠభేదాలకు రెండు ముఖ్య కారణాలు: మొదటిది భిన్న వర్ణాల రూప సాదృశ్యం; లిపికారుల, లేఖకుల, శిల్పుల లేఖనపద్ధతులే గాక నిర్లక్ష్యభావం కూడా రెండోది. థకార అకారాలకుగల పోలిక అనేకాప పాఠాలకు దారి తీసింది. క్రీ. శ. 1200 వరకు డకారళకారాలకు ఇంచు మించు ఒకేవిధంగా ఉండే లిపిసంకేతం ఉండేది.[23] దడలు, అ ఆలు, ఇటు వంటి ఇబ్బందులు పెట్టేవే. క్రీ. శ. 17వ శతాబ్దివరకూ శాసనలిపిలో ఎకార, ఒకారాల హ్రస్వదీర్ఘతలు స్పష్టంగా సూచితం కాలేదు.[24] ఈ, ఊ, లు తప్ప తక్కిన అచ్చుల దీర్ఘత్వాన్ని సాధారణంగా గుర్తించేవారు కారు.[25] జాగ్రత్తగా చూస్తే ఈ, ఊ, ల విషయం కూడా అంతలోనే ఉంది. ద్విరుక్త హల్లులకు బదులు అద్విరుక్తాలు రాయటం, మహాప్రాణాలకు ముందున్న అల్ప ప్రాణాలను వదిలివేయటం. సర్వసామాన్యంగా ఉండేది[26]. అనుస్వార రేఫల తరవాతి స్పర్శవర్ణాలను ద్విత్వంగా రాయటం సర్వత్రా లేదుకాని ఎక్కువగానే ఉండేది. [27] అనుస్వార విషయం విశిష్టమయింది, చేర శాసనాల్లో పంక్తిమీద, చాళుక్య శాసనాల్లో సహపంక్తిలో, అనుస్వార చిహ్నామైన బిందువును (.) ఉంచేవారని బుర్నెల్ గమనించాడు. [28] అరసున్నకు ప్రత్యేకమైన చిహ్నం లేదు. మొదట మొదట బిందువును తరవాతి అక్షరానికి పైన కుడివైపునో ఎడమ వైపునో ఉంచేవారు. ఆ 'చుక్క' కాలక్రమాన 'సున్న' (०)గా మారింది. నన్నయకాలంలో ఈ సున్నను పంక్తిమీద అక్షరానికి కుడివైపున రాశేవారు. నన్నయ సమ

23. A. C. Burnell, ESIP, p. 28.
24. కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు, ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వము, 1-378; తిరుమల రామ చంద్ర, మన లిపి పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, పే. 131, 132, 135; A. C. Burnell, ESIP, p. 30.
25. G. Buhler, IP, p. 48; తిరుమల రామచంద్ర, మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పై పేజీలు.
26. G. Buhler, IP, p, 48.
27. అనుస్వారం మీది ద్విత్వాల విషయం: మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 138-40; రేఫ తరవాతి ద్విత్వాల విషయం : HGOK, p. 12, f. n. 31.
28. ESIP, P. 30; MLPP. pp. 137-142; IP, pp. 48 and 88.

కాలంలోని కొన్ని శాసనాల్లోనూ తరవాతి కాలంలోనూ 'సున్న' తక్కిన అక్షరాలతోబాటు సపంక్తిలోనే కనిపిస్తుంది. క్రీ. శ. 2వ శతాబ్దినాటి ప్రాకృత శాసనాల్లో కూడా అనుస్వార చిహ్నాన్ని వదిలివేయటం సాధారణంగా ఉండేది.[29] అనునాసిక వర్ణాలకు బదులుగా రానే 'సున్న' సరిగా కనిపించనందువల్ల గాని, ఒక్కొక్కప్పుడు శాసనఫలకంమీది ఏ గుంటనో నొక్కునో అనుస్వారచిహ్నమని భ్రమించినందువల్లగాని, అపపాఠాలు అనేకంగా సంభవించి భాషాధ్యయనంలో చిక్కులు తెచ్చిపెడుతుంటాయి[30]. అనుస్వారచిహ్నాన్ని వర్గానునాసికాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా వాడుతున్నందువల్ల తెలుగులో ఈ చిక్కులు మరీ ఎక్కువ.

ఱ, ళ, ఴ, ౘ-అనే అక్షరాలు ఈ శాసనాల్లో చాలా ప్రాచీనకాలం నుంచీ లభ్యమవుతున్నాయి. ఱకార చిహ్నం మొట్టమొదటి సారిగా క్రీ. శ. 508 నాటి B13లో కనిపిస్తుంది.[31] ళకార చిహ్నం మొదటిసారిగా క్రీ.శ. 428 నాటి B9లో కనిపిస్తుందిగాని ఆ శబ్దవ్యుత్పత్తి ఇప్పటికి తెలేదు. శకట రేఫ క్రీ. శ. 395-410 నాటి B8లో మొదటిసారిగా 'అఱునొఱు' అనే స్థల నామంలో కనిపిస్తుంది. 'న్ఱ' అనే సంయుక్త వర్ణానికి ప్రత్యేక చిహ్నం ఉండేది. రూపంలో ఇది థకార చిహ్నాన్ని పోలి వుండేది. విభిన్న విద్వాంసులు ఈ చిహ్నానికి భిన్నకాలాల్లో భిన్న స్థలాల్లో భిన్న విధాల విలువలిచ్చారు. దీనికున్న ప్రత్యేకత ఎప్పుడూ నకారంతో కలిసి సంయుక్త హల్రూపంలో ద్వితీయవర్ణంగా మాత్రమే కనిపించటం. ఈ చిహ్నం క్రీ.శ. అయిదో శతాబ్దంనాటి B 12 లో మొట్టమొదటిసారి కనిపిస్తుంది[32]. ఇటీవల ఒకే ఒక శాసనంలో ఇది ణకారంతో కలిసి ప్రయుక్తమయినట్లు నిదర్శన లభించింది.[33]

29. చూ. పై.
30. J. Ph. Vogel as quoted by M. A. Mehendale, HGIP, p. 107.
31. C. Sivaramamurthi, IESIS, p. 151; తిరుమల రామచంద్ర, మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 104; మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, విజ్ఞానసర్వస్వము, 3.1057.
32. కోరాడ రామకృష్ణయ్య, JVOI, 12.18-20; 110-111.
33. A58 శాసనపాఠం చూడండి.

ప్రచురిత శాసనాల్లో ఌ, ౡ, ఋూ అనే అచ్చుల ప్రాథమిక చిహ్నాలు గాని, ద్వితీయ రూపాలుగాని లేనేలేవు. ఐ, ఔ-ల ప్రాథమిక చిహ్నాలు కూడా కనిపించవు. జ్ఞ కార చిహ్నంకూడా ఈ శాసనాల్లో కనిపించదు.

రేఫ మీది స్పర్శవర్ణాలను ద్విరుక్తం చేయటం సంస్కృత లేఖన సంప్రదాయం నుంచి ఎరువుగా వచ్చింది. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దంనుంచీ తత్సమతద్భవాలతోబాటు దేశ్య శబ్దాలను కూడా ఈవిధంగానే రాశేవారు. ఈ ఆచారం క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దం నుంచి తత్సమ శబ్దాల విషయంలో తగ్గుతూ వస్తే దేశ్యాల విషయంలో స్థిరపడిపోయింది. బిందువుమీది పరుషస్వరశాలను ద్విరుక్తం చేసి రాసే ఆచారం క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాల నుంచి మాత్రమే ఆరంభమయింది. ఈ శాసనాల్లో అద్విరుక్తంగా ఉన్న సందర్భాలు 847 కాగా ద్విరుక్తమైన సమయాలు 36 మాత్రమే. అంటే ఈ సంప్రదాయం క్రీ. శ. 1100 నాటికి ప్రాచుర్యంలోకి రాలేదన్నమాట.

ఈ గ్రంథంలో సాంఘిక రాజకీయ చరిత్రలకు భాషాచరిత్రకు ఇచ్చినంత ప్రాముఖ్యం ఇవ్వలేదు. ఆ యా శాసన పాఠాలకిందనే వాటి కాల నిర్ణయానికి తోడ్పడ్డ చారిత్రకాధారాలను, విద్వాంసుల చర్చలకు సూచనలను, పాఠభేదాలను ఇచ్చాను. ఆంగ్ల లిపితో పరిచయంలేని విద్వాంసులకుగాని, తెలుగులిపి పరిచయం అంతగాలేని ఆంధ్రేతర పండితులకుగానీ, ఇబ్బంది లేకుండా ఉభయలిపుల్లోనూ శాసనపాఠాల నిచ్చాను. అయితే పాఠభేదాలను గ్రంథవిస్తరభీతివల్ల ఆంగ్లంలో మాత్రమే పాదదీపికల్లో నిర్దేశించాను. ఆ యా తరగతులకు చెందిన శాసనాలను కాలక్రమానుసారంగా ప్రచురించిన తరవాత శాసనగత పదప్రయోగ పట్టికను ఆంధ్రాంగ్ల భాషాలిపులు రెంటిల్లోనూ ఇచ్చివున్నాను. ఆ యా శబ్దాల వ్యాకరణ స్వరూప నిర్దేశాన్ని, సజాతీయభాషా పదాలను, పునర్నిర్మిత రూపాలతో సహా వ్యుత్పత్తులను, ముద్రణ సౌకర్యంకోసం రోమన్ లిపిలో, ఆంగ్ల భాషలో మాత్రమే ఇవ్వగలిగేను. గ్రంథవిస్తృతిని సంక్షేపించటంకోసం ప్రధానమని భావించిన ఇతరభాషా పదాలను, ముఖ్యమనుకొన్న పండితాభిప్రాయాలను మాత్రమే పేర్కొని వివరాలకోసం 'Dravidian Etymological Dictionary' వంటి మహాగ్రంథాల్లోని ఆయా ఆరోపాల సంఖ్యనుగాని, ముఖ్యచర్చలకు సంబంధించిన వివరాల సూచనగాని, సందర్భాన్నిబట్టి సంతరించాను. ఇక ఈ శాసన భాషాధ్యయనంవల్ల తెలిసే ముఖ్యవిశేషాలను

ఆంధ్రాంగ్లభాషల్లో ప్రత్యేకవ్యాసరూపంలో సంగ్రహంగా వివరించాను. ఈ వ్యాసాలు ప్రాచీనాంధ్రభాషా చారిత్రక వ్యాకరణానికి సంక్షిప్తరూపాలు; నా పరిశోధన వ్యాసంలోని ప్రధానభాగాలు.

ఈ శాసన సేకరణలో, పాఠ పరిష్కరణలో అమూల్యమైన సహాయ సంపదలిచ్చిన చరిత్ర పరిశోధక చక్రవర్తి కీర్తిశేషులు మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మగారికి ఈ గ్రంథాన్ని అంకితం చేయటంకన్నా నేను చేయగలిగింది లేదు. వారికి అమరత్వం సిద్ధించుగాక.

శాసన సంపాదన సమయంలో నాకు అనేకవిధాల తోడ్పడ్డ పెద్ద లందరికీ నా కృతజ్ఞతలు. కీర్తిశేషులు ముట్నూరి వేంకట రామయ్యగారు, కొల్లూరి హర్షవర్ధనశర్మగారు, శ్రీయుతులు డి. సి. సర్కార్, హెచ్. కె. నరసింహస్వామిగారలకు నే నెంతో రుణపడివున్నాను. పరిశోధన సమయంలో కొంతకాలానికి ఉపకారవేతన మిచ్చిన భారత ప్రభుత్వానికి, గ్రంథాలయ సౌకర్యాలు కల్పించిన అబ్బూరి రామకృష్ణరావు, అడుసుమిల్లి శ్రీనివాసరావుపంతులుగారలకు నా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు. పరిశోధన వ్యాసంగంలో తోడ్పడ్డ ఆచార్యులు గంటి జోగిసోమయాజి, భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి, నిడుదవోలు వేంకటరావు, టి. మహాలింగంగార్లను విస్మరించలేను. పరిశోధనావకాశం కలిగించిన ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషదధికారులకు. చీరాల వి. ఆర్. ఎస్. అండ్ వై. ఆర్. ఎన్. కళాశాధికారులకు, నా కృతజ్ఞతలు.

ప్రచురణభాగ్యంలేని పరిశోధన నిష్ప్రయోజనకరం. నా ప్రయాసను గుర్తించి ఈ గ్రంథాన్ని ముద్రించటానికి అంగీకరించిన ఆంధ్రప్రదేశ సాహిత్య అకాడమీ పాలకవర్గంవారికీ, విశేషించి విద్వజ్జన పరిశ్రమను ఆదరించే తత్కార్యదర్శి శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారికీ, నే నెంతో రుణపడివున్నాను.

రెండు భాషల్లో రెండు లిపుల్లో అనేక ప్రత్యేకచిహ్నాలతో ముద్రించటం ఎంత కష్టసాధ్యమో అనుభవైకవేద్యం. ఈ గ్రంథముద్రణ క్లేశదాయకమైనా నీటుగా చేసిన బి.వి.ఆర్. బాలిరెడ్డి అండ్ కంపెనీ (సికిందరాబాద్) వారికి నా కృతజ్ఞతలు.

బూదరాజు రాధాకృష్ణ.

విషయసూచిక (CONTENTS)

INTRODUCTION

The inscriptional material collected nearly more than twelve years ago with a view to prepare a historical grammar for early Telugu is being published now after a long time thanks to the help and assistance rendered by the Andhra Pradesh Sahitya Akademi. The inscriptions are not available from any one source; they are not published by any one person herebefore. Some of these are still unpublished.

One will come to know that there are still many Telugu inscriptions which will have to be published if only he peruses through the Annual Reports of the Epigraphy Department of the Govt. of India. The situation saddens us. There is no hope that they will ever be published unless the Government of Andhra Pradesh take necessary steps to bring them into light. But the number of inscriptions already published will be adequate to prepare a history of the language. Several scholars interested in the early Telugu history have published the texts of inscriptions in support of their arguments. Different scholars published them with different text versions. Some studied some inscriptions and a few text versions. The number of inscriptions available through published sources dating from the 'Andhra bhāṣā caritra' of C.Narayana Rao till 'the Evolution of Telugu' by K. Mahadeva Sastry are limited. They have not taken into account all the discussions concerning the dating of the inscriptions. They have not strictly followed the modern linguistic methodology while studying the etymologies of the various inscriptional words and while accounting for the history of early Telugu. They have not resolved the various text versions of some important inscriptions by getting them examined by competent historians and epigraphists.

Owing to these and many other reasons, I could not straight away proceed on my work during 1958-60 until after I collected the material once again from both the published and unpublished sources and got the texts examined by the late M. Somasekhara Sarma with the aid of impressions and facsimilies and finalised the text versions and dates of the inscriptions. I collected the texts of a few unpublished inscriptions available

with the Government Epigraphist, Ootacamund, and got them reread from the impressions by H. K. Narasimhaswamy and the late K. Harshavardhana Sarma. They are also published now. I needed inscriptions upto 1100 A.D. for my research and they are now published here.

There are 269 complete Telugu inscriptions or portions of inscriptions with Telugu words in this work. Complete Telugu inscriptions which are datable earlter than 575 A.D. are not available. The very first inscription is assigned the 2nd cent. A.D. 217 out of the 269 are rock- edicts and the remaining 52 Copper-plate grants. A total of 255 inscriptions are gathered from various books and periodicals. Of them, 187 are complete Telugu inscriptions. They are classed as A-series. Telugu words, phrases and short sentences are gathered from 68 non-Telugu inscriptions of which 60 are Sanskrit inscriptions, 7 Prakrit inscriptions and 1 Kannaḍa one. These are classed as B-Series. The remaining 14 contain portions of unpublished Telugu inscriptions which are grouped as C-Series. There are still nearly 200Telugu inscriptions of the period which remain unpublished. The inscriptions of the three series are arranged and published separately in chronological order. Words are referred to in the brief history of the language and in the index verborum by a formula. To illustrate, A87.30:892–922 means that the term referred to is found in line 30 of the inscription no.87 of the A-Series whose chronological range is from 892 A.D. to 922 A.D.

Dating of inscriptions is a difficult job. In as many as 134 inscriptions of the A-series[1], dates of grants are not mentioned within the texts. But it is a common practice among the editors to discuss and fix the date of a grant on historical and paleographical grounds. 83 inscriptions of the A-series[2] have thus been assigned approximate dates on the basis of the names of kings, personalities, dynasties, historical events, etc. occurring in them. 3 more inscriptions in this series[3] are assigned dates from the evidence occurring in certain other grants by the same donors written in Sanskrit and Kannaḍa. The remaining 48

1. A1-102, 104-110, 112-119, 133, 139, 143, 147, 157, 159, 166, 172-174 and 181-185.
2. A2-9,11-13, 15, 16, 18, 20-25, 44-46, 48-52, 54-59, 74-90, 92, 94-97, 102, 104-110, 112, 113, 133, 136, 139, 143, 147, 157, 159, 162, 166, 172-174 and 181-185.
3. A111, 126, 127.

inscriptions are dated on paleographic grounds, supported by linguistic considerations. Historians and epigraphists are nearly unanimous in naming 'the variety of script' employed in an inscription and also in broadly assigning a date to it. Nevertheless, differences of opinion regarding the dates of certain inscriptions occur because of disagreement in the interpretation of history. Care has been taken here to record the whole range difference among contemporary historians in dating a given of inscription. No attempt has been made here to consult "Indian Ephemeris" to fix up the *exact* dates (even in cases where it is possible to do so) because most of the dates are only approximate and they do not affect our conclusions. While dating the inscriptions on paleographic grounds alone, care is taken to assign them to the latest period of time to which the particular variety of script employed therein belonged. Inscriptions in '*archaic*' script are assigned to a period later by a cetnury than the date given by G. Bühler[4] since, the term is found to have been used by others less reservedly than he did. But in no case, an inscription datable purely on paleographic grounds was taken up for study if the linguistic evidence does not indicate its antiquity.

Different text versions are noticed in the case of 30 inscriptions.[5] This situation is due mainly to problems of decipherment and errors in print in some cases. Inscriptions with considerable historical and literary importance[6] have been edited and re-edited by many scholars resulting in many text versions. All the important text versions have been recorded at the foot of each text (given in Roman transcription). The standards of a publication, the reputation of an editor and the latest and undisputed nature of a text and its date have all been taken as criteria for the final selection of the text version and the date of every inscription published here. It was the Late M. Somasekhara Sarma who helped me out of these problems in every way.

The inscriptional material is not evenly available from all the regions and districts comprising the present state of Andhra

4. IP,p.84.
5. A3, 12, 16, 19, 23, 44, 46, 48, 49, 51, 80-82, 85, 86, 88, 89, 118, 123, 136, 139 and 144; B 4, 11, 22, 32, 45, 53, 63 and 66.
6. A80-82, 86, 88 and 89.

Pradesh and during all the centuries of the first millennium A.D. Owing to changes made in political boundaries from time to time, 'find-spots' have had to be rearranged on the present political map. 74 inscriptions are available from the Rāyalasīma region, 93 from south coastal region (south of the river Godavari), 62 from north coastal region, and only 4 from the Telangāna region. A certain part of territory from where 15 inscriptions are collected is now in the Orissa state. 5 inscriptions are from Bastar and one from Allahabad. The 'find spots' of 15 other inscriptions are not clearly known.

No areal study is possible out of the material (in many cases) of the pre-7th century since it is available mostly from the inscriptions found in the Guntur district. Comparison of dialectal material (excepting from Telangāna) is possible only during the 7th and 8th centuries and again during the 10th century.

The language of the inscriptions of A-series is predominantly Telugu with certain peculiarities in some cases. 13 inscriptions of this series[7] contain imprecatory verses in Sanskrit which portions are not published here. 10 more inscriptions[8] begin with Sanskrit sentences running into 3 to 6 lines. A78 contains an ancient Kannaḍa passage in the middle of the Telugu text. The operative part of A56, the authorship of A175 and the whole text of A73 are written blended with Sanskrit phrases (in what is known as 'maṇipravāḷa' style of a literary composition). The middle portions of A59,102 and 121 contain fragmentary Sanskrit phrases. Many more inscriptions of this series contain an occassional Sanskrit phrase or a short sentence indicating the name of the scribe, etc. of a grant. But these non-Telugu portions are left out in the publication of texts. 12 inscriptions of B-series[9] contain Telugu phrases inserted into Sanskrit sentences and 6 others of this series[10] contain even a few Telugu sentences. Simimilarly, C3 and 9 have Telugu sentences in the middle of mainly Sanskrit and Kannaḍa inscriptions, respectively. These are also published here.

7. A22, 24, 48, 109, 118, 119, 120, 123, 130, 131, 134 and 148.
8. A80, 126, 127, 135, 136, 139, 140, 144, 148 and 149.
9. B14, 28, 38, 42, 43, 47, 51, 53, 59-61, 67 and 68.
10. B32, 44, 45, 54, 64 and 68.

Most of rhe inscriptions refer to gifts or grants made by kings or highly placed persons and their contents are generally stereotyped. The invocatory passages mentioning royal and personal titles in some cases are written in lengthy Sanskrit compounds with an admixture of Kannaḍa. In some inscriptions witnesses to grants are also mentioned. The language variety employed in most inscriptions is colloquial of the times. One Koravi inscription compares well with the prose of Nannaya in style and execution. Six inscriptions[11] are metrically composed. I have not taken into consideration such of the inscriptions which are said to have been composed metrically in parts. The inscriptions in verse are very useful leading to 'reconstitution' of the half-nasal that had no exclusive graphemic representation in the inscriptional orthography of any period.

Of all the inscriptions published here, two are more significhnt atleast in my view, the first of them being the hithertofore unpublished copper-plate grant from Randuballi (C5) and the other being the Kalakaḍa rock-edict (A 112). The township ruled by Kamalanābha, the grand-father of the great Telugu poet Srīnātha, which was searched for with great zeal and at a great expense by the Late K. Lakshmana Rao occurs in line 27 of C5 in the form of 'kalpaṭṭanabu'. This grant is collected from Raṇḍuballi in Bapatla tq., Guntur Dt. and is dated 764-99 A. D. This is a precious information for the literary historians. The second inscription is from Vāyalpādu tq., Chittoor Dt. and is dated 972 A. D. The juridical points made out in Manusmṛti concerning adultery are repeated in Telugu in lines 13–15 of the inscription. This is a priceless information for social historians.

All but two of the 187 inscriptions of A-Series are engraved in the Brāhmī syllabary. The first few lines of A85 are engraved in Dēvanāgarī variety of the Brāhmī script to be followed by the Telugu-Kannaḍa script for the major portion of the text. The Brāhmī script employed in A1 is of the Bhaṭṭiprōlu variety (also called drāviḍī or ḍāmilī)[12] which got separated from the main stock of Brāhmī during the 5th cent. B. C. The Brāhmī script itself, according to G. Buhler, was derived from the oldest of the North Semetic alphabets which was introduced into India

11. A81, 82, 88, 89, 136 and 144.
12 G. Buhler, IP, p. 16.

by c 800 B.C.- 10th cent. B. C. or even earlier[13]. It was elaborated and modified by the ancient Indian grammarians and philologists by c500B.C. or earlier and was used in the Asokan edicts of the 3rd cent B. C. in its modificd from[14]. This script was probably in use in the territory on both flanks of River Kṛṣṇa from about 350 B. C. till about 200 B. C. [15]. Burnell, however, states that its use ended by the 4th cent. A.D.[16] It is from this script that the Telugu-Kannaḍa syllabary (called the Vēngī Cāḷukya script by Burnell but popularly known as Telugu-Kannaḍa 'box-heads') was derived.[17] There are three distinctive sub-types of it, of which, according to Buhler, (i) the *archaic* variety dates between c578 A.D. and 668 A. D. or earlier; (ii) the *middle* variety (called the *calukya* script by Burnell because it was found only in the copper-plate grants of the Eastern Cāḷukyan kings) ranges between c 650 A. D. and c 950 A.D.; and (iii) the third variety, called the *transitional* script by Burnell and *the old Telugu-Kannada* script by J. F. Fleet, dates between c1000 A.D. and 1300 A. D.[18] K. V. Lakshmana Rao corrects the last date for this type of script to 1200 A. D. but Buhler, however, considers that the transition can be noticed during the 8th, 9th and 10th centuries A. D.[19] It is generally believed that Telugu and Kannaḍa syllabaries got separated from the common script from 1300 A.D. but Al-Bīrūnī could notice the divergence from as early as 1030 A.D. [20]

In the present study, we come across the first two sub-types of the common script. The characters of the veṅgī cāḷukya

13. Ibid., pp.24-25, 33-34; I J. Gelb, SW, pp. 187 and 201.
14. Buhler, IP, p 34.
15. Ibid., pp. 47, 49 and esp. 57.
16. A. C. Burnell, ESIP, p. 12.
17. Ibid., p. 14; Buhler, IP, p. 81.
18. Buhler, pp. 81-87; Burnell, ESIP, p. 25.
19. Buhler, IP, p. 92; Āndhra Vijñāna Sarvasvamu 1.374, 377.
20. Burnell, ESIP, p. 25, f.n. 4. For some more details about the origin, growth and development of the Telugu Syllabary, see (i) G. J. Somayaji, ABV, pp. 257-260, (ii) C. Sivaramamurti. IESIS, pp. 42-54 and 150-154, (iii) K.V. Lakshmana Rao, 'Akṣaramulu', Āndhravijñāna Sarvasvamu, 1.334-397, (iv) M. Somasekhara Sarma, Vijñāna Sarvasvamu (Telugu Bhāṣā Samiti) 3.1056-1060, (v) V. Prabhakara Sastry, Telugu Merugulu, pp. 93-100, (vi) T. Ramachandra, Mana lipi puṭṭupūrvōttarālu, pp. 97-160 and several other books like 'Vaiyākaraṇa pārijātamu' by V. Ch. Sitaramaswamy. etc.

script, unlike those of other sub-types, were always engraved from bottom to top. The four inscriptions (A17,18,25 and 36) engraved in this variety are assigned to the 7th cent. A. D. The 11 inscriptions written in the archaic variety (A62-64,66-73) are assigned, to be conservative, to the 8th cent. A.D. All the Vaydumba inscriptions, stated in the Epigraphical reports as engraved in the archaic or ancient script (A92-94,98,100 and101), are assigned to the 9th/10th cent. A.D. Similarly, all the inscriptions stated to belong to the pre-Nannaya period (A116-118) are assigned to the 10th cent. A.D.

Mention of dates in numerals was first made in India in the Srikakulam grant of the 8th cent. A.D.[21] Word numerals came into vogue from 815 A.D.[22] In the corpus, every detail of the date except the year in Saka Era is first found in A 11 of 600-500 A.D. The year of the grant was first found in A 103 of 914 A.D., but the word denoting the Era was lost. The earliest occurrence of the date in an inscrption in the Saka Era was in A 111 of 972 A.D. The earliest use of plain words denoting numerals is noticed in A 119 of 1006 A.D. The earliest employment of word-symbols indicating the date of the grant is in A144 of 1075-76 A.D.

The manv wrong readings in texts are mainly due to similarities in graphs and also to the carelessness and spelling habits of the scribes or sculptors. The graphs for /th/ and /nr̲/ are almost similar. The dot and horizontal bar are always not clearly seen engraved. Signs for /ḷ/ and /ḍ/ are nearly the same upto 1200 A.D.[23] Also /d/ and /ḍ/,/l̲/ and /r̲/, and for some time /nr̲,l̲, and r̲/ were represented by graphs almost similar to each other. No orthographic distinction was made between /e/ and /ē/, and /o/ and /ō/ until the 17th cent. A.D.[24] In many cases, the length of a vowel was generally left unmarked, except in the case of /ī/ and /ū/[25]. But a study of the corpus shows that even in the case of /ī/ and /ū/, the situation is far from being clear. The representation of double consonants by single

21. Bühler, IP, p. 105.
22. Ibid., p. 106.
23. Burnell, ESIP, p. 28.
24. K. Lakshmana Rao, Andhra Vijñāna Sarvasvamu, 1.378; T.Ramachandra, MLPP, pp. 131, 132 and 135; A. C. Burnell, ESIP, p. 30.
25. Bühler, IP, p. 48; T. Ramachandra, Op. cit.

ones and omission of non-aspirates before aspirates are also common.[26] *Anusvāra* is said to have been employed to indicate gemination of a consonant. Gemination of a stop following *anusvāra* or a flap, though not universal, is a very common practice[27]. Added to these, is the speciality of the sign for *anusvāra* [o]. Epigraphists believed that an inscription can be dated on the basis of the location of the graph for *anusvāra* in a given grant. Burnell offers a detailed explanation regarding the location and quality of *anusvāra*. The 'bindu' [o] was always engraved *above* the line in cēra grants; it was *on* the line in cāḷukya grants.[28] The sign for *anusvāra* was originally a dot [.] and a superscript on the right or left of the following syllable. It gradually developed into 'zero' and was written above the line on the right side at the time of Nannaya. In the post-Nannaya period or sometimes even in grants contemporaneous to him, it was written alongside of the following and the preceding syllables. Its notation was generally neglected in writing right from the Prākrt records of the 2nd cent. A.D.[29] It may be useful to quote here the remarks of J.Ph. Vögel on the situation. He says : "The sign for anusvāra too has often been omitted, while in several cases it is difficult to decide whether what appears to be a dot over the akṣara may not be a depression in the surface of the stone due to accident........."[30]. The same holds good in the case of Telugu inscriptions also. The situation becomes more complicated since it was used as a cover-symbol for homorganic nasals.

The four symbols for /ḻ,ḷ,ṟ and nṟ/ occur in the corpus from a very early date. The symbol for /ḻ/ occurs in B 13 of 506 A. D. at the earliest.[31] The symbol for /ḷ/ first occurs in B9 of 426 A.D. but in a word of doubtful etymology. Its earliest clear occurrence is noticed in B13 of 506 A.D. The symbol for /ṟ/ first appears in B8 of 395–410 A. D. in a place-name 'aṟutoṟe'. The graph for /nṟ/ first occurs in B12 of the 5th cent.

26. Bühler, op. cit.
27. Regarding gemination of a stop : MLPP, pp. 138-140; re: that of a consonant following /r/ : G. S. Gai, HGOK, p. 12, f.n. 31.
28. ESIP, p. 30, MLPP, pp. 137-142; IP, pp. 48 and 88.
29. Op. cit.
30. Vögel as quoted by M. A. Mehendale, HGIP, p. 107.
31. C. Sivaramamurti, IESIS, p. 151; MLPP, p. 104; M. Somasekhara Sarma, Vijñāna Sarvasvamu, 3.1057.

A. D.[32] This was subjected to various kinds of interpretations and was given various values by different scholars at different times. The one peculiarity of the graph is that it almost always occurred in conjuction with the symbol for /n/ and as the second member of the cluster /nṟ/. It is only in one recent find that it occurred along with the graph for /ṉ/.[33]

The primary and secondary forms of the symbols for [ḷ, ḹ, and ṝ], the primary forms of the signs for [ai and au] and the graph for [jñ] do not occur in the corpus.

Gemination of consonants following the rēpha [r] is an orthographic practice borrowed from Sanskrit. Native words are also written in this manner from the 7th cent. A.D., just like loans. This practice was in descending frequency in the case of unassimilated loans from the begining of the 11th cent. A. D. but became almost accomplished in the case of native element from that time. Geminating a stop following the *anusvāra* is an orthographic practice developed in Telugu from 9th/10th cent. A. D. The number of instances in the material in which a stop was geminated following *anusvāra* are only 36 as against the 347 instances of non-gemination. This means that the practice in question was far from being accomplished by 1100 A. D.

I have not given to social and political histories the importance I gave here to the history of the language. But at the foot of the inscriptional texts references to various historical evidences leading to dating them and different arguments of various scholars are supplied alongside of different text versions. Keeping in view the needs of scholars who know only Telugu or English, the texts are given in both the scripts. But to save space, text versions are supplied only in the Roman script. After providing the texts of inscriptions series-wise and in chronological order, a concordance of the inscriptional glossary is given in both Telugu and English. But the grammatical descriptions of the items, their cognates and etymologies with reconstructed forms are supplied only in Roman script and English so as to avoid difficulties in printing and to save space. I have been selective while supplying cognate words

32. K. Ramakrishnaiah, JVOI, 12.18-20;110-111.
33. See the text of A 58.

and references to the discussions of scholars so as to reduce the bulk of the book, the details of which can be gathered from such source books like the 'Dravidian Etymological Dictionary' and others cited extensively as and when necessary. The important features and aspects which are accountable from a study of the language of the inscriptions are supplied in the following pages in both Telugu and English, separately. The brief essays are highly abridgad forms of a historical grammar of Early inscriptional Telugu written by the undersigned. They contain the major conclusions in my doctoral dissertation.

I respectfully dedicate this work to the Late Mallampalli Somasekhara Sarma, the doyen of Andhra historians and paleographists whose affection and unstinted help in the collection of material and in resolving the text versions are priceless. May God rest his soul in peace.

I am grateful to all those who helped me in collecting the material. I am indebted to the Late M. Venkataramaiah and K. Harshavardhana Sarma and to Dr. D. C. Sircar and Sri H.K. Narasimha Swamy. I am grateful to the Government of India for the scholarship given to me covering a portion of my research period and to Sarva Sri A. Ramakrishna Rao and A. Srinivasa Rao Pantulu for the library facilities extended to me. I can not forget Professors G. J. Somayaji, Bh. Krishnamurti, N. Venkata Rao and T. Mahalingam for the help I received from them while researching. I thank the authorities of the Andhra University for admitting me to research course and those of V. R. S. & Y. R. N. College, Chirala, for giving me leave facilities.

Research without prospects of publication is useless. I am very grateful to the Executive Board of the A. P. Sahitya Akademi and especially to its Secretary, Sri D. Ramanuja Rao for having agreed to publish the work in recognition of my labours in the field.

Printing in two languages and scripts with mny diacritics is a difficult job. This can be appreciated by those who know the general standards of printing in our country. In this light, I pay compliments to Messrs B.V.R. Balreddy & Co., Secunderabad, for the neat execution of the work.

B. RADHAKRISHNA

ఉపయుక్తరచనలు (BIBLIOGRAPHY)

Adharvaṇāchārya, Vikṛti Vivēkamu (or Adharvaṇakārikāvaḷi) with "Kavijanamaṇḍana" commentory by Dvitintriṇī Sītārāmakavi and review by V.Ch. Sitaramaswami Sastry, V. Ramaswamy Sastry and Sons., Madras, 1955 (2nd edn.).

Allen, W.S., Phonetics in Ancient India, London, 1953.

Anantāmātya, Anantacchandamu (or Chandōdarpaṇamu), V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1947 (2nd edn.),

Anavaratavinayakam Pillai, S., "Dravidic Studies III: The Sanskri Element in the Vocabularies of the Dravidian Languages," Government Press, Madras, 1923.

Anjaneya Sastry, K., "Anunāsika prāsamu: Appakavīyamu", Bh. 19.541-544.

Appakavi, K., Appakavīyamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1951.

Avadhani. D.V., "Telūgun andali Vṛttagandhi Gadyamulu." ASPP 44.211-223.

——, "Gāthāsaptaśati lōni Telūgu Padamulu", ASPP 43.35-48.

——, "Prāṇnannayu Yugamu, Hyderabad, 1960.

——, and Ramakrishna Rao, A., Nannaya Pada Prayōga Kōśamu, APSA, Hyderabad, 1960,

Bhaduri, M. B., A Mundari-English Dictionary, Calcutta University Press, Calcutta. 1931.

Bhattacharya, S., "Koṇḍa Language (Grammar and Vocabulary)". Reprint from the Bulletin of the Department of Anthropology, Government of India, Indian Museum, Calcutta (Part I, pp. 217-248).

——, The Parji Language: A Dravidian Language of Bastar, Stephen Austin and Sons Ltd., Hertford, 1953.

Biligiri, H.S., "The Nasal Phonemes of Kannaḍa", IL 16. 306-308.

Bloch, Jules, "The Intervocalic Consonants in Tamil", translated by J. D. Anderson, IA (1919), pp. 191-195.

_____, "Some Problems of Indo-Aryan Philology", BSOS 5.720-756.

_____, The Grammatical structure of Dravidian Languages, translated by R. G. Harshe, Deccan Gollege, Poona, 1954.

Bloomfield, Leonard, Language, George Allen and Unwin Ltd., London, 1955.

Brown, C. P., A Telugu-English Dictionary, Second edition, revised by M. Venkataratnam, W. H. Cambell, and K. Veeresalingam pantulu, Society for Promoting Christian Knowledge, Madras, 1930.

Bühler, George, Indian Paleography, Indian Studies: Past and Present, Calcutta (?1959).

_____, On the Origin of Indian Brāhma Alphabet (2nd edn., revised), Indian Studies No. 3., Strassburg, 1898.

Burgess and Natesa Sastry, S. M., Tamil and Sanskrit Inscriptions.

Burnell, A. C., Elements of South-Indian Paleography, second edition, enlarged and improved, London, 1878.

Burrow, T., "Dravidian Studies I", BSOAS 9.711-722

_____, ,, ,, II", BSOAS 10.289-297

_____, ,, ,, III", BSOAS 11.122-139

_____, ,, ,, IV", BSOAS 11.328-356

_____, ,, ,, V", BSOAS 11.595-616

_____, ,, ,, VI", BSOAS 12.132-147

_____, ,, ,, VII", BSOAS 12.365-396

_____, "Some Dravidian Words in Sanskrit", TPS (1945), pp. 79-120.

_____, Some Loan Words in Sanskrit", TPS (1946), pp.1-30

_____, and Bhattacharya, S., The Parji Language, A Dravidian Language of Bastar, Stephen Austin and Sons, Ltd., Hertford, 1953.

_____, and Emeneau, M.B., A Dravidian Etymological Dictionary, Clarendon Press, Oxford, 1961.

Butterworth, A. and Venugopaul Chetty, V., A collection of the Inscriptions on Copper-plates and Stones in the Nellore District, Madras (3 vols.), Madras, 1905.

Caldwell, the Rt. Rev. Robert, A Comparative Grammar of the Dravidian or South-Indian Family of Languages, (3rd edn., revised and edited by the Rev. J. L. Wyatt and T. Ramakrishna pillai), reprinted by the University of Madras, Madras, 1956.

Chatterji, S.K., "Old Tamil, Ancient Tamil and Primitive Dravidian", IL 14.1-19.

Chinnaya Sūri, P., Bāla Vyākaraṇamu with "Sarvasvapēṭika" commentory by D. Ramamurti, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1950.

Droese, the Rev. Ernest, Introduction to the Malto Language, Secundra Orphanage Press, Agra, 1884.

Elson, B. and Pickett, V.B., "Beginning, Morphology-Syntax," Summer Institute of Linguistics, Santa Ana, California, 1960.

Emeneau, M. B. "The Dravidian Verbs 'come' and 'give'," Lg. 21.184-213.

______, Kolami: A Dravidian Language, University of California Publications in Linguistics, Vol. 12., Berkeley, 1955

______, "The Nasal Phonemes of Sanskrit," Lg. 22.86-93.

______, "Toda, A Dravidian Language," TPS (1958), pp. 15-66.

_____, "Proto-Dravidian *c-: Toda t-," BSOAS 15.98-112.

_____, "A Dravidian Comparative Grammar," unpublished type-script, Summer School of Linguistics, Coimbatore, 1959.

"Some Indian Etymologies", IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume I. 1958), pp. 71-74.

_____, and Burrow, T., A Dravidian Etymological Dictionary, Clarendon Press, Oxford, 1961.

Fries, C. C. and Pike, K. L. "Coexistent Phonemic Systems", Lg. 25.29-50.

Gai, G. S., A Historical Grammar of Old Kannaḍa (based entirely on the Kannada Inscriptions of the 8th, 9th, and 10th centuries A.D.), Deccan College, Poona, 1946.

Gelb, I.J., A study of Writing- The Foundations of Grammatology, University of Chicago Press, Chicago, Illinois, 1952.

Ghatage, A.D., "Phonetics and Phonemics in Historial Linguistics," I in IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume, 1958), pp. 182-187 and II in IL 21.83-88.

Goda Varma, K., Indo-Aryan Loan-words in Malayāḷam, Rama Varma Bros., Valivokara, 1946.

Grierson, G.A., Linguistic Survey of India, Vol. IV, Calcutta, 1906.

Harris, Zellig S., Methods in Structural Linguistics, second impression, University of Chicago Publications, 1955.

Hockett, Charles F., A Course in Modern Linguistics, The Macmillan Co., New York, 1958.

Hoenigswald, H.M., Language Change and Linguistic Reconstruction, University of Chicago, Chicago, 1960.

Iswara Dutt, K., "Prācīnāndhra Bhāṣa-rēphamu", Bh. 7.151-160.

______, "śāsanamula lōni Telūgu Bhāṣa", Pratibha, Vol. I, No. I.

Kētana, M. "Āndhra Bhaṣā Bhūṣaṇamu" with 'Divyaprabhā' commentory of D. Surayya and preface by V. Gopalakrishnaiah, Tenali, 1953 (and also 1949 publication of V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras).

Kittel, F., A Kannaḍa-English Dictionary, Basel Mission Book and Tract Depository, Mangalore, 1894.

Kodandaramaiah, T., "Drāviḍa Bhāṣā Sāmya Pada Kōśamu," Bh. 39.19-26.

Krishnamacharyulu, C.R., "Subject Index to the Annual Reports (for 1887-1936) on South Indian Epigraphy, Madras, 1940.

Krishnamurti, Bh., "Evolution of proto-Dravidian *ḻ in Telugu", Saṃskṛiti, Rajahmundry, 1953-54 (I and II).

Krishnamurti. Bh., "Koṇḍa Language", unpublished field-notes.

_____, "The History of vowel-length in Telugu Verbal Bases," JAOS 75.237-52.

_____, "Proto-Dravidian *ẓ, IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume I- 1958), pp. 259-93.

_____, "Alternations i/e and u/o in South Dravidian", Lg. 34.458-468.

_____, Telugu Verbal Bases, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1961.

_____, "A Telugu Reader", unpublished typescript (1959).

_____, "Introduction to Comparative Dravidian", unpublished typescript (1959.)

Krishnarao, B.V., "Early Dynasties of Āndra Dēśa", Madras, 1942.

_____, editor, Rājarājanarēndra Paṭṭābhiṣēka Sañcika (Telugu), 1st edn., Andhra Historical Research Society, Rajahmundry, 1922.

Krishna Reddi, D. V., "Telugu Kavitam eppaṭidi", Bh. 39. 87-89.

Lakshmana Rao, K. V., "Akṣaramulu", Āndhra Vijñāna Sarvasvamu, pt. I; pp. 334-397.

_____, Editor-in-chief, Āndhra Vijñāna Sarvasvamu, pt. I, Madras, 1916.

_____, "Rājarāju Kūturu Sōmala dēvi śāsanamu", RPS, pp. 25-29.

_____, "Nārāyaṇa bhaṭṭu Kūturu Kupama", RPS, pp.114-115.

_____, "Yuddhamalluni Bejavāḍa śāsanamu", Ap. 13.162-164.

Lakṣmaṇakavi, P., Āndhra Nāma Saṅgrahamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1949.

Mahalingam, T. V., "The Banas in South Indian History", JIH 29.153-181.

Master, A. M., "Indo-Aryan and Dravidian III", BSOAS 12.340-364.

Master, A.M., "Intervocalic Plosives in Early Tamil", BSOAS 9.1003-1008.

______, "Indo-Aryan and Dravidian", BSOAS 11.297-307.

Mehendale, M. A., Historical Grammar of Inscriptional Prakrits, Poona, 1948.

Meillet, A., Historical and General Linguistics, translated by N. G. Kalelkar, IL 22.98-109.

Nannaya (?), Āndhra śabda Cintāmaṇiḥ, with Telugu notes, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1956.

Narayana Sastra, T., "Prāṇnannaya Yugamu: Chandōvikāsamu", a doctoral dissertation in Telugu, unpublished, Andhra University library, Waltair. (?1956).

Narayana Rao, C., "Bhāratāndhrabhāṣā lakṣanamu", RPS, pp. 43-50.

______, Āndhra Bhāṣā Caritramu (History of Telugu Language), 2 Vols., Andhra University Publication, Waltair, 1937.

Narasimhia, A. N. A Grammar of the Oldest Kanarese Inscriptions, University of Mysore, Mysore, 1941.

______, History of Kannada Language, Mysore, 1934.

Natesa Sastry, S. M., Archaeological Survey of South India, Vol. II (compiled for Robert Sewell), Madras, 1884.

______, and Burgess, Tamil and Sanskrit Inscriptions.

Nida, Eugene A., Morphology (2nd edn., 4th printing), University of Michigen, Ann Arbor, 1956.

Peddanārya, C., Lakṣaṇasārasaṇgrahamu, Āndhra Sāhitya Pariṣat publication No. 42, Kakinada, 1940.

Pickett, Velma B. and Elson, B., "Beginning, Morphology-Syntax", Summer Institute of Linguistics, Santa Ana, California, 1960.

Pike, Kenneth L., Phonemics, University of Michigen, Ann Arbor, fifth printing, 1956.

______, and Fries, C.C., "Coexistent Phonemic Systems", Lg. 25.29-50.

Prabhakara Sastry, V., Telūgu, Meṟūgulu, Āndhra Granthamāla, Madras, 1948.

Prabhakara Sastry, V., "Nannayakū būrvamu Chandassu", RPS, pp.29-33.

______, śāsana Viśēṣamulu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1924.

Pratapa Reddi, S., Āndhrula Sāṅghika Caritra, Āndhra Sārasvata Pariṣattu, Hyderabad (3rd impression).

Raghava Rao, G. V., Āndhra Gadya Vāṅmaya Caritra, Vol.I, 1923.

Ramachandra, T., Mana Lipi Puṭṭu Pūrvōttarālu, Viśālāndhra Pracuraṇālayam, Bezwada, 1957.

______, "Gāthā Saptaśātilōni Tenugu Padālu", Bh.25.409-422.

Ramaiah Pantulu, J., "Prācīnāndhra śāsanacatuṣkamu", ASPP 24.158-162.

______, ed., śāsana Padya Mañjari, 2vols., Āndhra Sāhitya Parisattu, Kakinada, 1930 and 1937.

Ramakrishnaiah, K., Dravidian Cognates, University of Madras Madras, 1944.

______, "Nannayakū būrvam Āndhra Bhāṣā sthiti", Bh.7.879-886.

______, "Telugu Language of the First Millennium A.D.", JVOI 12.12-28, 99-121; 13.16-47, 95-103; and 15.71-85.

______, "Andhra Bhāṣā Vāṅmayamulu: Prākṛta Samparkamu", Bh.18.4-8.

______, "Drāviḍa Bhāṣalu-Sandhi," Bh.8.57-61.

______, "Drāviḍa Bhāṣā Lakṣaṇamu-Tolkāppiyamu", Bh.9. 661-665, 847-852: and 10.6-11 and 179-183.

______, "Drāviḍa ḻakāramu: Telūgulō dāni pariṇāmamu", JVOI 12.25-55.

Ramakrishna Rao, A. and Avadhani, D.V., Nannaya Pada Prayōga Kōśamu, APSA, Hyderabad, 1960.

Ramamurti Pantulu, G. V., "Rājarāju Kālamand unna Tenugu Bhāṣa", RPS, pp. 116-128.

______, Vyāsāvaḷi, 2nd impression, Viśālāndhra Pracuraṇālayam, Bezawada, 1958.

Ramanaiah, B. V., "Inupa Yeḍlu", Bh. 14.25-27.

Rama Rao, M., "The Chōlas of Rēnāḍu", JAHRS 7.215-228.

______, ed., Journal of Andhra History and Culture, Guntur.

Ramaswami Aiyar, L. V., "Aphaeresis and Sound Displacement in Dravidian", QJMS 22.448-480.

______, "Tamil ḻ", JOR 9.140-147 and 195-210.

______, "Dravidic Glides", VS (G. V. Ramamurti Pantulu Commemoration Volume_English Section), p. 337 ff.

Ranga Kavi, K., Sāmba Nighaṇṭuvu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1949.

Rēcana, M., Kavijanāśrayamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1960.

Sankaranarayana, P., A Telugu-English Dictionary, revised and enlarged, V. Ramaswami Sastrulu and Sons, Madras, 1953.

Schulze, the Rev. F.V.P., A Grammar of the Kuvi Language, Graves, Cookson and Co., Madras, 1911.

Sekhar, A.C., Evolution of Malayalam, Deccan College Dissertation Series, No. 10, Poona, 1953.

Seshadri, A., Āndhra Kriyā Viśēṣamulu", Bh. 11.685-90.

Seshadri Ramana Kavulu, edd., Teliṅgānā śāsanamulu, Vol. I, Lakṣmaṇarāya Pariśōdhaka Maṇḍali, Hyderabad, 1935.

Sewell, Robert, Historical Inscriptions of Southern India, edite dby Krishnaswami Aiyangar for the Madras University, Madras, 1932.

Sircar D. C., Select Inscriptions Bearing on Indian History and Civilisation, University of Calcutta, 1942.

Sitaramacharyulu, B., śabda Ratnākaramu (Telugu_Telugu Dictionary) Dēśa Bhāṣā Granthakaraṇa sabha, Madras, 1912.

______, Prauḍha Vyākaraṇamu (or Triliṅga Lakṣaṇa śēṣamu), V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1947.

Sitaramaswami Sastry, V. Ch. Āndhra Vyākaraṇa Saṃhitā Sarvasvamu, Andhra University, Waltair, 1951-52.

______, Vaiyākaraṇa Pārijātamu, Andhra University, Waltair.

Sivaramamurti, C., Indian Epigraphy and South Indian Scripts, Bulletin of the Madras Government Museum No.4, Madras, 1952.

Somasekhara Sarma, M., "Prācīnāndhra Bhāṣā Svarūpamu", RPS, pp. 50-72.

______, "Dharmavaramu śāsanamulu", Bh. 5.613-620.

______, "Modaṭi JayasiṅghaVallabhuni Mācerla śilāśāsanamu", Bh.23.182-183.

______, "Lipi Pariṇāmamu", Vijñāna Sarvasvamu, Vol. III, pp. 1056-1060 (Telugu Saṃskṛti), Telugu Bhāṣā Samiti, Madras.

______, "Nannayaku Pūrvapu Telugu śilāśāsanamulu", Bh. 5. 473-484.

Somayaji, G.J., "Some Words Denoting Relationship in the Dravidian Languages", Annals of the Oriental Research, 12.251-259 (Madras, 1938).

______, Āndhra Bhāṣā Vikāsamu, Visakhapatnam, 1948.

Sreekantaiah, T. N., "Affricates in Kannaḍa Speech", IL 14.83-90.

Srinivasachar, P., ed., A Corpus of Inscriptions in the Telingana Districts of H.E.H. The Nizam's Dominions (Part II) No. 13, Hyderabad Archaeological Series, 1940.

Subbaiah, K. V., "A Primer of Dravidian Phonology", IA 38. 159-170 and 769-800.

Sūra Kavi, A., Āndhra Nāma śēṣamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras.

Suryanarayana, K., "Ahadanakara śāsanamu", Bh. 14.325-47.

______, "Inapa Goṟyalu", Bh. 13.642.

Tagare, G. V., Historical Grammar of Apabhraṃśa, Poona, 1948.

Thyagaraju, A. F., "The Development of Dravidian ḻ," VS, pp. 75-88.

Tyagaraju, A.S., "A Study of Telugu Place-Names", JAHRS 14.49-66, 16.16-41, 18.123-138, 22.182-184, and 23.124-144. (incomplete).

______, "The Etymological Development of Some Dravidian Verbal Themes", JAHRS 7.99-102.

Varma, Siddheswar, Critical Studies in the Phonetic Observations of Indian Grammarians, London, 1929.

Venkanārya, Kōṭi, Āndhra Bhāṣārṇavamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, 1931.

Vekataramayya, M., "The Battle of Soremadi", Journal of the Madras University, Madras, 12.193-219.

Venkatarao, N., Āndhra Vacana Vāṇmayamu, Āndhra Grantha Māla, Madras, 1954.

______, Tenũgu Kavula Caritra (from the earliest times to 1250 A.D.), Madras, 1953.

______, Bhāṣā Pariśōdhana: Prayōga Viśēṣamulu", Madras, 1950.

Venugopaul Chetty, V. and Butterworth, A., A Collection of the inscriptions on Copper-plates and stones in the Nellore District, Madras (3 vols.), 1905.

Weinreich, U., Languages in Contact: Findings and Problems, Linguistic Circle of New York, New York, 1953.

Whorf, Benjamin, L., Language, Thought, and Reality, edited by John B. Caroll, Chapman and Hall Ltd., London, 1956.

Winfield, W.W., A Grammar of the Kui Language, Bibliotheca Indica, No. 245, Asiatic Society of Bengal, Calcutta, 1928.

Yasoda Devi, V., "The History of Andhra Country," (a D. Litt. Dissertation), JAHRS 22.1-52,23.1-114. 24.37-80, 25.52-152. 26.1-102. and 27.1-44.

సంకేతవివరణం (ABBREVIATIONS)

Books and Periodicals

AB	Āndhra Bhāṣārṇavamu
ABB	Āndhra Bhāṣā Bhūṣaṇamu
ABC	Āndhra Bhāṣā Caritramu
ABV	Āndhra Bhāṣā Vikāsamu
AK	Appa Kavīyamu
An. Re/A.R.	Annual Report (of the Epigraphy Department)
AP./Ap.	Āndhra Patrika
APSA	Andhra Pradesh Sahitya Akademi
ASC	Andhrula Sāṅghika Caritra
ASCM	Āndhra śabda Cintā Maṇi
ASPP	Āndhra Sāhitya Pariṣat Patrika
ASSI	Archaeological Survey of South India
AVS	Āndhra Vijñāna Sarvasvamu
AVSS	Āndhra Vyākaraṇa Saṃhitā Sarvasvamu
AVV	Āndhra Vacana Vāṅmayamu
BDC	Bulletin of the Deccan College, Poona
Bh.	Bhārati
Br.	Brown's (Telugu-English Dictionary)
BSO(A)S	Bulletin of the School of Oriental (and African) Studies.
BV	Bāla Vyākaraṇamu
CDL	Comparative Grammar of the Dravidian or South Indian Family of Languages
CIT	A Corpus of Inscriptions in the Telingana districts of H.E.H. the Nizam's Dominions).
DED	Dravidian Etymological Dictionary
DS	Dravidian Studies
EI	Epigraphia Indica
ESIP	Elements of South Indian Paleography

GOKI	A Grammar of the Oldest Kanarese Inscriptions
HGA	A Historical Grammar of Apabhraṃśa
HGIP	A Historical Grammar of Insciptional Prakrits
HGOK	A Historical Grammar of Old Kannaḍa
HISI	Historical Inscriptions of South India
IA	Indian Antiquary
IALM	Indo-Aryan Loan-words in Malayāḷam
IL	Indian Linguistics
IP	Indian Paleography
JAHC	Journal of Andhra History and Culture
JAHRS	Journal of the Andhra Historical Research Society
JAOS	Journal of the American Oriental Society
JIH	Journal of Indian History, Trivandrum
JMU	Journal of the Madras University
K	Krishnamurti, Bh. (Koṇḍa field-notes, unpublished
Lg.	Language
LSI	Linguistic Survey of India
MAMP	Manual of the Administration of the Madras Presidency
MLPP	Mana Lipi Puṭṭu Pūvōttarālu
NI	A collection of the Inscriptions on Copper-plates and stones in the Nellore Districts, Madras.
PV	Prauḍha Vyākaraṇamu
QJMS	Quarterly Journal of Mythic Society
RPS	Rājarājanarēndra Paṭṭābhiṣēka Sañcika
SIAR	Subject Index to the Annual Reports (on South Indian Epigraphy)
SII	South Indian Inscriptions
SIS	Indian Epigraphy and South Indian Scripts
SPM	śāsana Padya Mañjari
SR	śabda Ratnākaramu

SRN	Sūrya Rāya Āndhra Nighaṇṭuvu
STE	P. Sankaranarayana's Telugu-English Dictionary
TFM	Telugu Language of the First Millennium A.D.
TPS	Transactions of the Philological Society
TS	Telingāṇā śāsanamulu
TVB	Telugu Verbal Bases
VS	Vyāsa Saṅgrahamu (G. V. Ramamurti Commemoration Volume)
VSS	Vijñāna Sarvasvamu (Telugu Saṃskṛti)
VV	Vikṛti Vivēkamu (or Adharvaṇakārikāvaḷi)

Languages

AP.	Apabhraṃśa
Brah.	Brahui
CDr.	Central Dravidian
Dr./Drav.	Dravidian
ETe.	Early Telugu
Ga.	Gadaba
Go.	Gōṇḍī
Hi.	Hindī
IA	Indo-Aryan
Ka.	Kannaḍa
Klm.	Kolāmī
Ko.	Kōṭa
Koḍ.	Koḍagu
Koṇḍa	
Kui	
Kur.	Kurukh
Kuwi	
Ma.	Malayāḷam
Mar.	Marāṭhī
MIA	Middle Indo-Aryan
Mlt.	Māltō
NIA	New Indo-Aryan
Nk.	Naikī
OIA	Old-Indo-Aryan (or Sanskrit)
Oll.	Ollāri
Pa.	Pāḷī
PCDr.	Proto - Central Dravidian
PDr.	Proto-Dravidian
Pkt.	Prākṛt
Pj.	Parjī
PSDr	Proto - South Dravidian
SDr.	South Dravidian
Skt.	Sanskrit
Ta.	Tamil
Te.	Telugu
To.	Toda
Tu.	Tuḷu

General

abl.	ablative
acc.	accusative
adj.	adjective
adv.	adverb
a.l.	assimitated loan word
allom.	allomorph
aux.	auxilary
bl.	blend
C	Consonant
caus.	causative
cent.	century
cf.	confer, compare
class.	classical
colloq.	colloquial
concess.	concessive
cont.	continuous
cpd.	compound
dat.	dative
def.	defective
der.	derivative
dial.	dialectal
Dt./dt.	District
ed.	Editor
edn.	edition
eg.	exempli gratia, for example
esp.	especial(ly)
ety.	etymology, etymologically
fem.	feminine
fin.	finite
f.n.	foot-note
fut.	future
gen.	genitive
gram.	grammatical
hab.	habitual
hon.	honorific
ibid.	ibidem, in the same book, chapter, page, etc.
id.	idem, the same as previously mentioned.
i.e.	id est, that is
imp.	imperative
indecl.	indeclinable
inf.	infinitive
ins.	inscription
inscr.	inscriptional
instr.	instrumental
intr.	intransitive
lit.	literal, literally
loc.	locative
M	Anusvāra, full or half nasal, transcribed as ṃ and · or ˜, respectively
masc.	masculine
Mdn.	modern
N	Homorganic nasal, any of ṅ, ñ, ṇ, n or m
n.	noun
neg.	negative

neut.	neuter
No.	number
nom.	nominative
n.pr.	noun propria, personal name
num.	numeral or number
n.w.	native word
obl.	oblique
p.	page
p.adj.	past adjective
pers.	person
p.fin.	past finite
phr.	phrase
p.n.	place name
pl.	plural
ppt.	past participle
pres.	present
prob.	probable, probably
pron.	pronoun
pub.	published
ref.	refer to
S	Stop (consonants k,c,ṭ,t,p and g j, ḍ,d,b)
sg.	singular
suf.	suffix
s.v.	sub verbo, under the word or heading
Tq.	Taluk
tr.	transitive
u.a.l.	unassimilated loan word
V	Vowel
var.	variant
vb.	verb
viz.	videlicit, namely, that is to say
vocab	vocabulary
vol.	volume
vs.	versus, as against
v.s.v.	vide sub voce, see under the word(s).

లిప్యంతరణం (Transliteration)

ఈ గ్రంథంలో వాడిన అకారాది వర్ణక్రమం :

అ (a), ఆ (ā), ఇ (i), ఈ (ī), ఉ (u), ఊ (ū) ఋ (r̥), ఎ (e), ఏ (ē), ఐ (ai), ఒ (o), ఓ (ō), ఔ (au); ం (ṃ), ఁ (ṽ), ః (ḥ); క (k), ఖ (kh), గ (g), ఘ (gh), ఙ (ṅ), చ (c), ఛ (ch), జ (j), ఝ (jh), ఞ (ñ), ట (ṭ), ఠ (ṭh), డ (ḍ), ఢ (ḍh), ణ (ṇ), త (t), థ (th), ద (d), ధ (dh), న (n), ప (p), ఫ (ph), బ (b), భ (bh), మ (m), య (y), ర (r), ఱ (ṟ), ల (l), ళ (ḷ), వ (v), శ (ś), ష (ṣ), స (s), హ (h), ౞ (ḻ).

క్రీ.శ. 1100 వరకున్న ప్రాచీనాంధ్రభాషలో 23 హల్లులూ 10 అచ్చులూ ఉన్న దేశ్యవర్ణమాల ఉండేది, / క, గ, ఙ, చ, జ, ట, డ, ణ, త, ద, న, ప, బ, మ, య, ర, (ఱ), ల, ళ, వ, స, హ, (ఴ) / అనేవి హల్వర్ణాలు. వీటిలో కుండలీకరించి ఇచ్చిన / ఱ, ఴ/లు రెండూ చారిత్రక కాలంలోనే ప్రత్యేకవర్ణత్వాన్ని కోల్పోయినాయి. అప్పటి అజ్వర్ణాలు /అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఎ, ఏ, ఒ, ఓ / అనేవి పది. [ఐ, ఔ]లకు [అయ్, అవ్]లకు అర్థభేదకత్వం లేనందువల్ల అవి ప్రత్యేకవర్ణాలు కావు అరసున్న సంధిగతవర్ణమే గాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదు. పఞ్చిన / పన్చిన[1] వంటి ప్రయోగాలవల్ల ఞ కారం నకారానికి సవర్ణమేగాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదని చెప్పాలి. నిండుసున్న వర్గానునాసికాలకు పర్యాయసంకేతమేగాని ప్రత్యేక వర్ణంకాదు. చ̄, జ̄ లకు ప్రయోగం కనిపించదు. కాని 'మొడత్స' అనే అనే శబ్దంలోని 'త్స' చకారాన్ని సూచించటానికి మరో సంకేతం లేనందువల్ల ప్రత్యామ్నాయంగా వాడింది కావచ్చు. సంస్కృత ప్రాకృత పద జాలం ద్వారా తెలుగులో ప్రవేశించిన సహావర్ణాలు మరి ఏడున్నాయి: / ఖ, ఘ, ఠ, థ, ధ, ఫ, భ, శ, ష /. అయితే ఠకారం ప్రత్యేకవర్ణ మన టానికి తగిన నిదర్శనలు శాసనభాషలో దొరకలేదు. [ఋ, ౠ, ఌ, ౡ] ధ్వను లకు ప్రయోగం లేదు. ఋకారానికీ 'రి'కి అర్థభేదకత లేదు కాబట్టి [ఋ] ప్రత్యేకవర్ణంకాదు.

దీర్ఘాచ్చు మీద ద్విరుక్తహల్లుగాని, ఓకారం తరవాత సంయుక్త హల్లుగాని శాసనభాషలో కనిపించవు. పదాదిన [ఙ, ఞ, ట, ణ, ఴ]లు వచ్చేవి కావు. పదాది ళకారం ఓకారానికి ముందు, పదాది ఱకారం అకారానికి ముందు మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి. రేఫతో సంయుక్తమైన /క, త, ద, ప, బ, మ, వ/లు మాత్రమే పదాదిన కనిపిస్తాయి. ఉదా: క్రొచ్చె, త్రాగిన, ద్రోవది, ప్రొలును, బ్రమన, మ్రాని, వ్రచ్చిన. ఱకారంతో సంయుక్తమైన / క, ప/లకు మాత్రమే పదాదిన ప్రయోగాలు దొరుకు

1. ఇవీ, ఈ తరవాత ఉదాహరించేవి ఏకాలానివో, ఏశాసనంలోవో, వాటివ్యుత్పత్తులేవో ఆ వివరాలన్నీ పదపట్టికలో చూడవచ్చు.

తున్నాయి. ఉదా: క్ట్రొచ్చె, ప్ట్రొలనాణ్ణు. / క, గ, చ, జ, ట, డ, ణ, త, ద, న, ప, బ, మ, య, ఱ, ల, ళ, వ, స/లు అజ్మధ్యస్థానంలో ద్విరుక్తం గానూ అద్విరుక్తంగానూ కనిపిస్తాయి. అజ్మధ్యంలో అద్విరుక్తంగామాత్రమే కనిపించే హల్వర్ణాలు / ర, హ, ఌ/లు. అజ్మధ్యంలో రెండేసి హల్లులు కలిసిన సంయుక్తవర్ణాలు ఎక్కువగా ఉండేవి. ఎరువుమాటల్లో నయినా మూడేసిహల్లులుచేరిన సంయుక్త వర్ణాలు అజ్మధ్యస్థానంలో క్వాచిత్కంగానే ఉండేవి

తాలవ్యాచ్చులకు ముందున్న ప్రాచీనద్రావిడ *కకారం తెలుగులో సాధారణంగా చకారంగా మారేది. క్రీ. పూ. 200 లకూ క్రీస్తుశకం మొదటి కొద్దిశతాబ్దాలకూ మధ్యకాలంలో ఈ తాలవ్యీకరణం జరిగి వుంటుందని బరో అభిప్రాయం.[2] మూలద్రావిడంలోనే ఈ మార్పు జరిగి వుంటుందని కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు[3], దక్షిణద్రావిడంనుంచి తెలుగు ప్రత్యేకభాషగా విడిపోయిన కాలంలోనో క్రీ.శ. 5వ శతాబ్దికి ముందో ఈ పరిణామం ఆరంభమై తెలుగు సాహిత్యదశకు రావటానికి ముందే పూర్తి అయివుంటుందని భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారు,[4] భావించారు. క్రీ. శ. 395-410 నాటి పెదవేగి శాసనంలోని చెఞ్చుఱువ, కమ్మురాఞ్చురువ అనే మాటల్లోని 'చెఱువు'శబ్దం మూలద్రావిడపదం * కెఱయ్ నుంచి ఏర్పడ్డది. అంటే తాలవ్యీకరణం ఆనాటికే భాషలో పూర్తిగా స్థిరపడిం దనవచ్చు. క్రీ. శ. 3వ శతాబ్దినాటి ఒక ప్రాకృతశాసనంలో సంస్కృతంలోని 'కిరాత' శబ్దభవమైన చిలాత శబ్దం లభిస్తున్నది[5]. ఇటువంటి నిదర్శనలనుబట్టి ఈధ్వని పరిణామం మధ్యాంధ్రదేశంలో క్రీ శ. 3/4 శతాబ్దాల్లో ఆరంభమయిందని చెప్పగలం. కాని 'చేయు' ధాతు పూర్వరూపమైన *కేయు రూపాలు శాసనభాషలో క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దివరకూ అక్కడక్కడ కనిపిస్తునే వున్నాయి. ముంజేరుశాసనంలో కేచిన (= కేసిన) అనేరూపం, కొత్తూరు శాసనంలో కేసి అనేరూపం. భైరవకొండశాసనాల్లో కేసిన, కేసిరి అనేరూపాలు, లభిస్తున్నాయి. అంటే ధ్వనిపరిణామం అప్పటికెప్పుడో పూర్తయినా

2. BSO(A)S 11.122-139, ముఖ్యంగా .126.

3. JVOI 15.76.

4. TVB § 1.11, esp. 1.18.

5. M.A. Mehendale, HGIP, Intro., p. xxiii and pp. 120, 122.

లేఖనసంప్రదాయంలో పూర్వరూపాలు చాలాకాలం నిలిచాయనుకోవాలి.

ప్రాచీనాంధ్రభాష ఏర్పడేనాటికే పూర్తయిన ప్రధాన ధ్వనిపరిణామాల్లో పదాది సరళవర్ణాలుండటం ఒకటి. అసలు మూలద్రావిడంలోనే పదాదిన సరళాలు లేవని బిషప్ కాల్డ్వెల్ వాదించాడు.[6] కె.వి.సుబ్బయ్య,[7] టి బరో[8], భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి[9] గారలు పై వాదాన్ని సమర్థిస్తుండగా జూల్ బ్లాక్[10], గోదవర్మ[11], ఎ.మాస్టర్[12], ఎస్. కె. ఛటర్జీ[13]లు పదాదిసరళాలు ఉండేవని వాదించారు. ఈ శాసనభాషను పరిశీలించినప్పుడు పదాదిసరళాలుండేవనే వాదన అంత సమంజసంగా కనిపించదు. అందుకు ప్రధానకారణాలు ఆరు :

(1) క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దికి ముందుకాలంనాటి స్పష్టవ్యుత్పత్తిగల దేశ్యపదాల్లో పదాదిన సరళవర్ణాలు కనిపించటం లేదు.

(2) సరళాది తద్భవాలు క్రీ. శ. 6వ శతాబ్దినుంచీ అల్పాల్పసంఖ్యలో మాత్రమే దొరుకుతున్నాయి.

(3) శాసనభాషలో పరుషాది సరళాదిరూపద్వయంగల మాటలు ఏకకాలంలోనే కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. కుడావాడ : గుడివాడ ; ఖణ్డుగ : గణ్డుగ ; బాదిశమ్మ్రఁ : పాదిశమ్మ్రఁ, మొ.

(4) ఎరువుమాటల్లోని పదాదిసరళాలను పరుషీకరించిన నిదర్శనాలుకూడా శాసనభాషలో లేకపోలేదు. ఉదా. తుగ : దుక/దుగ, మొ.

(5) వ్యుత్పత్తినిర్ణయం నిష్కర్షగా చేయటం సాధ్యపడని గుఱంబు, గెల్చి వంటి నాలుగైదు మాటలు ఆధారంగా మూలద్రావిడంలోనే పదాదిసరళాలు ఉండేవనటం సమంజసం కాదు.

(6) పదాదిసరళాలున్న వ్యక్తినామస్థలనామాలు చాలా ఉన్నాయిగాని వాటి వ్యుత్పత్తి సందిగ్ధంగానే ఉంది.

సరళాదిపదాలు రెండు రకాలు. పదాదిపరుషాలనో వకారంవంటి ఇతరవర్ణాలనో సరళీకరించటంవల్ల ఏర్పడ్డవి మొదటిరకానివి. వర్ణవ్యత్యయం కారణంగా సరళాదిపదాలైనవి రెండోరకానివి. ఈ రెండోరకానివి

---

6. CDL, pp. 138-139.
7. IA 38.39-221
8. BSO(A)s 9.711-722.
9. TVB § 1.55 and § 1.70-73esp.
10. Jules Bloch, IA 48.194-195.
11. BSO(A)S 8.562.
12. BSO(A)S 9.1008.
13. IL 14.9-15.

తిరుగా రెండు విధాలు: అద్విరుక్త సరళాదిపదాలు, సంయుక్తవర్ణాది పదాలు.

ఊనిక ప్రథమాక్షరం మీదినుంచి ద్వితీయాక్షరం మీదికి మారగా పురాణాంధ్రంలోనే వర్ణవ్యత్యయం జరిగి సరళాది పదాలు ఏర్పడ్డాయని కె. వి. సుబ్బయ్యగారి వాదం.[14] ఈ పరిస్థితిని ఎల్. వి. రామస్వామి అయ్యర్[15], ఎం. బి. ఎమెనో[16]గారలు కూడా పరిశీలించారు. ఈ ధ్వని పరిణామానికి ఎ. మాస్టర్ 'ప్రో-ఎన్థెసిస్' (pro-enthesis) అనే పేరు పెట్టేరు.[17]. వర్ణవ్యత్యయంతోబాటు అచ్సంకోచంకూడా (అ^{1}హాఅ^2 > హా అ^{1}అ^2 > హాఅ) అదేసమయంలో జరిగిందని భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారి అభిప్రాయం.[18] ఈమార్పువల్ల తెలుగులో పదాదిన / గ, డ, ద, వ, ర, అ, ల, ళ, ఱ/లున్న శబ్దాలు ఏర్పడ్డాయి. ఉదా. గారి, డగ్గుంబట్టి, దాని, వాన్ఱు, రెణ్డు, ఱేని, లేచి, ళోన, ఱచ్చు. ఈ శబ్దాల్లోని 'ళోన'కు పూర్వ రూపమైన ఒళన ("సోఱమహారాజు ల్లొళన ఆన్పుఱోలి అణపోతులు"), ఱచ్చుకు పూర్వరూపమైన *అఱియు ధాతురూపం అఱిసిన అనేవి ఈ శాస నాల్లోనే లభిస్తున్నాయి. ఈ మార్పు శాసనభాషాకాలానికి చాలాముందే పూర్తయివుంటుంది

అచ్సంకోచ వర్ణవ్యత్యయాలవల్ల ఏర్పడ్డ పదాది సంయుక్త వర్ణా లకు క్రీ.శ. 4/5 శతాబ్దినుంచీ శాసనప్రయోగాలు లభిస్తున్నాయి. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దికే పదాది క్ఱ-, ప్ఱ-, వ్ఱ-లు క్రమంగా క్ర-, ప్ర-, వ్ర-,లుగా మారేయి. ఉదా. క్ఱొచ్చె: క్రొచ్చె; ప్ఱాన్దొఱంబు: ప్రాన్దొఱు; *వ్ఱ-: వ్రచ్చిన.

క్రీ. శ. 4/5 శతాబ్దినాటి (అఱు) తొఱ శబ్దం క్రీ. శ. 10 వ శతాబ్ది నాటి త్రోవకు పూర్వరూపం. అంటే ఆనాటికి సంయుక్తవర్ణగతమైన శకట రేఫ (మాధ్యమికరూపం *త్ఱోవ అని ఉండాలి) సాధురేఫగా పరిణమించిం దని గుర్తించాలి.

పదాదిసంయుక్తవర్ణగతమైన సాధురేఫ క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దిమధ్య కాలంలో రాలిపోయివుంటుందని భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారి అభిప్రా యం[19] శాసనస్థనిదర్శనాలనుబట్టి ఈమార్పు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దంలోనే ఆరంభమయిందని చెప్పవచ్చు. ఉదా అయ్యవోళు, గొచ్చి, పోలమ, మాని.— అయితే ఈమార్పు విరళంగా ఉండేది; చారిత్రక కాలంలో స్థిరపడలేదు.

---

14. IA 38.209.
15. QJMS 22.448-80.
16. Lg. 21.191-192.
17. BSO(A)S 12.340-364.
18. TVB § 1.121-138.
19. Ibid., § 1.145.

పదాది య, వ, లు క్రమంగా క్రీ. శ. 5,9 శతాబ్దులనుంచే లేఖనంలో కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. యఱ్ఱలూరు, యలమ్మ; వకొట్టి, వృద్ధిని. వర్ణవిధేయలేఖనంలో పదాది య, వ, లుండవు.

శాసనభాషలో పదమధ్య ప్రత్యయాత్మక గ, వ,కారాలు మారుపాటు పొందినట్లు నిదర్శన లున్నాయి. వీటిలో ఏమార్పు ఏ ప్రాంతంలో మొదలయిందో చెప్పటం సాధ్యంకాదు గాని ఇవి పరస్పరం క్రీ. శ. 11 వ శతాబ్దిలో మాత్రే యనటానికి సాక్ష్యాలున్నాయి. ఉదా.

(i) -గ->-వ- : నాలుగు : నాలువు

(ii) -వ->-గ- : దణ్డువు : దణ్డుగు

మూలద్రావిడ * ణకారం తెలుగులో నకారంగా మారటం క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్దిలో మొదలై 9వ శతాబ్దికి పూర్తయింది. ఆనాటి రామేశ్వర స్తంభశాసనంలో ఆణతి, పని అనే రెండుశబ్దాలున్నాయి. క్రీ.శ. 9వ శతాబ్ది నాటి చెన్నరాయనిపల్లిశాసనంలో 'తన' శబ్దాన్ని 'తణ'గా రాసిన విలోమ లేఖనం కనిపిస్తుంది. కొణం వంటి శబ్దాల్లో క్రీ.శ. 11 వ శతాబ్దిలోకూడా ప్రాచీనణకారం లేఖనంలో కనిపించినా ఈ ధ్వనిపరిణామం 9 వ శతాబ్దికే పూర్తియిందనాలి.

క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దిలో పల్నాటిసీమలో అజ్మధ్యడకారం ణకారంగా కొన్నిరూపాల్లో మారటం ఆరంభమయింది. ఉదా. కొడికిం : కొణెకి. ఈ మార్పు భాషలో విరళమే.

క్రీ. శ. 4/5 శతాబ్దినాటి పెదవేగిశాసనంలోని చెఞ్చెఱువ, కమ్బురాఞ్చెరువ అనే మాటల్లో మొదటిదాంట్లో శకటరేఫను నిలిపి రెండోదాంట్లో మానీ వాడుకచేసినందువల్ల అప్పటికి చాలాకాలం మునుపే సాధుశకటరేఫలు రెండూ రేఫగా (/ర/) పర్యవసించాయని ఊహించవచ్చు. క్రీ.శ. 7,8 శతాబ్దుల నాటి ఇరుకుటూరు, చిట్టేరు శబ్దాల్లో శకటరేఫ తొలిగిపోయింది. 8 వ శతాబ్దినాటి వడమఱులూటి అనే శబ్దంలోని '-ఊరు' శబ్దంలో లేని శకటరేఫ అవతరించింది. రేఫఱకారాల భిన్నవర్ణత్వం క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్ది నాటికే మధ్యాంధ్రదేశంలో నశించటం మొదలై మరోశతాబ్దంలోపుగానే

దేశవ్యాప్తంగా అల్లుకపోయిందనవచ్చు. అంటే అజ్మధ్యంలో శకటరేఫ సాధురేఫగా మారిందని అర్థం.

క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిలో మూలద్రావిడ *ళకారం తెలుగులో లకారంగా మారటం మొదలై 9వ శతాబ్దినాటికి పూర్తిగా అజ్మధ్యంలో ప్రత్యేకవర్ణత్వం కోల్పోయింది. 8వ శతాబ్దినాటి ధరణికోట శాసనంలో *ళకారం తొలిగిపోయిన రూపం కొలచి అనేది కనిపిస్తుంది. కృష్ణాగోదావరీ మండలాల్లో క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ మూలద్రావిడ *లకారం ఉండవలసినచోట్ల ళకారం నిలిపి రాసిన విలోమలేఖనాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. అయ్యవోళు, కళర్, తళవర. అంటే *ళకారం ఆనాటికే అజ్మధ్యంలో లకారంగా మారిందని అర్థం.

క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినాటికే అజ్మధ్య ఱకారం డకారంగా మారిందనటానికి నిదర్శనలున్నాయి. ఉదా కుడుచు, మొ.

వర్ణసమీకరణం కారణంగా అజ్మధ్యంలో ద్విరుక్తమైన [క, గ, చ, ట, డ, ణ, త, ద, న, ప, బ, మ, య, ఱ, ల, ళ, వ, స]లు ప్రాచీనాంధ్రభాషలో ఏర్పడ్డాయి. ఈ పరిణామం సాహిత్యం ఏర్పడటానికి ముందే జరిగిందని బరో[20], కృష్ణమూర్తుల[21] అభిప్రాయం. అయితే ఈమార్పు క్రీ.శ 4వ శతాబ్దికే వచ్చిందనటానికి శాసనాధారాలున్నాయి. ఈసమీకరణం రెండు విధాలు: (i). (హ)అహ-హ > (హ)అ-హహ. ఉదా. ఇచ్-చిన; (ii). (హ)అహ-అ > (హ)అహహ-. ఉదా. కొట్ట్-ఊరు. ఈ ధ్వనిపరిణామం మొదలైన తరవాత ఏడుశతాబ్దాలవరకూ ఈమార్పు కలగనిరూపాలు అక్కడక్కడి లేఖనంలో నిలిచాయి. ఉదా. పెర్దల్.

చారిత్రకకాలంలోనే ద్విరుక్తణకార ళకారాలుకూడా ద్విరుక్తనకార లకారాలుగా మారిపోయాయి. క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దినాటి కొణ్ణశబ్దం 9/10 శతాబ్దికి కొన్నగా మారింది. క్రీ.శ. 10వ శతాబ్దిలోకూడా లేఖనంలో అణ్ణవంటి రూపం నిలిచినా మార్పు అప్పటికే పూర్తయిందనాలి. అజ్మధ్య ద్విరుక్తళకారం క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దికే ద్విరుక్త లకారంగా మారింది. ఉదా. పళ్ళి : (రణ్డు) బల్లి.

భిన్నహల్వర్ణాలు అజ్మధ్యంలో సమీకరణం చెందగా అజ్మధ్యసంయుక్తహల్లులు (అహ1హ2అ) కొన్ని చారిత్రకకాలంలోనే ఏర్పడ్డాయి. అటు

20. BSO(A)S 11.129.

21. TVB § 1.179-180.

వంటి మార్పుల్లో 'ఞ్చ' అజ్మధ్యంలో 'న్చ'గా మారటం ఒకటి. ఈ మార్పు క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దికే పూర్తయింది. ఉదా. పఞ్చిన : పన్చిన. 'ళ్క' ఆవిధం గానే క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దినాటికి 'ల్క'గా మారింది. ఉదా. పల్కిన. ఆకాలంలోనే సంయుక్త వర్ణగతమైన శకటరేఫ సాధురేఫగా మారింది. ఉదా. తూఋ్పు : తూప్వున. 'న్ఱ' అప్పుడే 'న్ద, ణ్డ, ణ్డ్రి' లుగా మారటం జరిగింది. ఉదా. ఇన్ఱు : ఇన్దుల; తాన్ఱి కొన్ఱ : కొణ్డ ; పణ్డ్రెణ్డు. 'ళ్ప' క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దంలో 'ల్ప'గా మారింది. ఉదా. వెళ్పు : వెల్పూరు. సంయుక్త వర్ణగతమైన సాధురేఫ క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దినుంచి మీది హల్లుతో కలిసి నప్పుడు వర్ణసమీకరణం చెంది అజ్మధ్యద్విత్వపరహల్లుగా మారింది. ఉదా. ఉప్రటూరు : ఉప్పటూరు.

పదమధ్యాచ్చులోపం వల్ల అజ్మధ్యంలో సంయుక్తవర్ణం ఏర్పడటం క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దిలోనే జరిగింది. దివశబ్దభవమైన *దివియనుంచి ఏర్పడ్డ దివ్య, దీవ్య శబ్దాలు నాటి శాసనాల్లో దొరుకుతున్నాయి. తిక్కనకవితలోని 'దివ్వియుపు' వంటి ప్రయోగాలు 13వ శతాబ్దికి ఈ మార్పు పూర్తయిందన టానికి నిదర్శనాలు.

అర్థభేదం లేకుండా ప్రథమాక్షరంలో హ్రస్వదీర్ఘాచ్చులతో రూపాంతా రాలున్న జంటమాటలు కొన్ని శాసనభాషలో లభిస్తున్నాయి. ఇవి రెండు రకాలు: (1) ఇందువల్ల అక్షరసంఘటనలో మార్పురానివి. ఉదా: ఎమ్బది: ఏమ్బది, కున్తుఌ్: కూన్తుఌ, మిన్ద: మీన్ద; (2) హ్రస్వాచ్చుమీద ద్విరుక్త హల్లుగాని దీర్ఘాచ్చుమీద అద్విరుక్త హల్లుగాని ఉండేది. ఉదా. క్రొచె: క్రొచ్చె, జూవి: జువ్వి. ద్వితీయాక్షరంలో హ్రస్వదీర్ఘ భేదమున్నా అర్థభేదంలేని పదాలు కొన్ని లభిస్తున్నాయి. ఉదా. కళర్ : కళార్. ఈ జంటవల్ల 'కల వారు' నుంచి అర్వాచీనకాలంలో 'కలారు' అనే రూపం ఏర్పడ్డదనే మన వ్యాకర్తల విశ్వాసం ప్రామాదికమని తెలుస్తుంది.

చాలా ప్రాచీనకాలంలోనే ఆర్యభాషా ప్రభావంవల్ల పరుష సరళా లకు ముందు వర్గపంచమాక్షరానికి బదులుగా అనుస్వారం వాడటమనే సంప్రదాయం తెలుగులోకి వచ్చింది. క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది నుంచీ ఈ రెండు పద్ధతులూ పదాంశాల్లో, పదాంశావధుల దగ్గరా, పదాంతంలోనూ పర్యా యోపయోగంలో ఉండేవి. ఉదా: (i) పదాంశంలో : పణ్బార, కంగూర: కఙ్గూర; (ii) పదాంశావధి దగ్గర: విలెంబలి, చెఞ్చెుువ; (iii) పదాం తంలో: ప్రవర్తమానం. సంప్రదాయ వ్యాకరణాలు స్పష్టంగా నిషేధించక

పోయినా పండితలోకం దోషంగా పరిగణించే పంక్త్యాది అనుస్వార లేఖనం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచే కనిపిస్తుంది. ఉదా. పులొ-ంబున, సిద్ధీశ్వర-ంబున. అనుస్వార పరసవర్ణాదేశాల్లో ఏది అధికోపాదేయమో తేల్చుకోలేక ఒకే పదంలో రెండూ ఉపయోగించిన సందర్భాలూ ఏదో ఒకటి రాయబోయి తప్పుగా రాసిన సందర్భాలూ శాసనాల్లో దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) రెండూ వాడినవి: నాంణ్డు, వేఱుగుంణ్ఠ; (ii) తప్పుగా రాసినవి: నామ ధేయింబు (=నామధేయున్బు), పంనస (=పన్నస), చిమ్తుర్ (=చిన్తూర్ /చింతూర్), సఙ్వత్సరంబు (=సంవత్సరంబు), మొ. క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది నుంచీ అనుస్వారం వాడుకలోకి వచ్చిందనీ, ఆ వాడుక 7, 8 శతాబ్దుల నాటికి స్థిరపడిపోయిందనీ చెప్పవచ్చు.

మొత్తంమీద క్రీ. శ. 1100 వరకూ అనుస్వారోపయోగంకన్నా పర సవర్ణ లేఖనమే ప్రచురతరంగా ఉండేది. ఆ తరవాత అనుస్వారమే ఎక్కువ వాడుకలోకి వచ్చినా పూర్వమర్యాద పూర్తిగా తొలిగిపోలేదు. అనుస్వారం వాడుక /ఙ, మ/లకు బదులు బహుళంగా, ఞ కారానికి బదులు సమవ్యా ప్తిలో, /ణ,న/లకు బదులు విరళంగా ఉండేది. ఇది దేశ్యశబ్దాల్లో పరుష సరళాలకు ముందు, తద్భవాల్లో /ణ,న/లకు ముందు కూడాను, తత్సమాల్లో మహాప్రాణాలకూ య, శ, స, హ, లకు ముందున్నూ ఉండేది.

అర్ధానుస్వారానికి ప్రత్యేకలిపిసంకేతం లేదు. మొదట బిందువుగా, తరవాతసున్నగా పరిణమించిన ఒకే సంకేతాంశం పూర్ణార్ధబిందువులు రెంటినీ సూచించేది. ఛందోలక్షణాలమీద ఆధారపడి కొన్నిసమయాల్లో అర్ధానుస్వా రాన్ని పునరుద్ధరించటం సాధ్యమవుతుంది. అనుస్వారానికి ప్రత్యామ్నా యంగా పరసవర్ణాదేశం జరిపిన సందర్భాల్లోకూడా ఛందోగతినిబట్టి అర్ధాను స్వారపునరుద్ధరణ సాధ్యమవుతూనే ఉంది. అర్ధానుస్వారం అంటే పూర్వా చ్చుకు అనునాసిక్యమనే అర్థం. ఉదా. ప్రథుం బణ్డరంగుం బంచిన....పట్టెణుం గొని.... వేంగినాణ్టిం... (A81.4-6:848) వంటి పద్యశాసనాలను "*ప్రథుఁ బండరంగుఁ బంచిన.... వేఁగినాఁటిఁ" అనే చదవాలి; లేకపోతే గణభంగం. "గవ్వఙంబ్....కొట్టంబుల్....(A81 3,6:848) అనే చోట "గవ్వఙమ్.... కొట్టముల్...." అనే పఠించాలి; లేదా ఛందోభంగం. దీర్ఘంమీద సాధ్య పూర్ణం లేదంటారు వైయాకరణులు. కాని శాసనభాషలో ....కూంతు సరియ పోల్పం గాంతలెంద్దు (A186.11:1065) అనే ప్రయోగం దొరుకు తున్నది. "వీండె ఖలుండు దశుఁడను వీఱిడి పాఱుఁడు..." మొదలైన

నన్నెచోడ ప్రయోగాలను అనుసంధించినప్పుడు మాండలికంగా నయినా ప్రాచీనాంధ్రంలో ఈ పరిస్థితి ఉందని చెప్పవలసి వుంటుంది.

బిందువుమీది పరుషసరళాలను ద్విరుక్తంచేసి పూర్ణబిందువును, చేయక ఖండబిందువును, పూర్వులు నిరూపించేవారు. అయితే ఈ లేఖనసంప్రదాయం ప్రాచీనాంధ్రంలో నియతంగా లేదు. ఉదా. (i) పూర్ణబిందువే ఉండవలసినా మీదిహల్లు అద్విరుక్తంగా ఉండేది: పణ్డురంగు, బింకమ్; (ii) ఖండబిందువుకు అవకాశం లేకపోయినా ద్విత్వహల్లు రాసేవారు: సామంత్త-, ఎత్తించ్చె.

అర్ధానుస్వారం తత్పూర్వాచ్చుకు అనునాసికోచ్చారణ సూచకమని కేతన చెప్పినమాటలనుబట్టి భావించాలి[22]. అంతకు మించిగాని అందుకు విరుద్ధంగాగాని నిదర్శనాలు లేవు. ప్రత్యామ్నాయోపయోగం కారణంగా అనుస్వారం అనునాసికవర్ణాలకు పర్యాయసంకేతమేగాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదని చెప్పవచ్చు.

సంధిలో పదాంతాత్తు లోపించటం క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్ది నుంచీ కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దిలో పదాంతాత్తు నిలిచినట్లు, 7వ శతాబ్దినుంచి అత్తుమీద యడాగమం జరుగుతున్నట్లు, నిదర్శనాలు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) సంధికి: ఇడ్డట్లు (=ఇడ్డ+అట్లు); (ii) యడాగమానికి: కలయన్త (=కల+అన్త); (iii) సంధిలేమికి: పన్నస ఇరవది. కొన్నిసమయాల్లో అత్తుమీద వడాగమం వస్తుండేది. ఉదా. ఎఱ్ఱ-వుమ్మయును.

ఇత్సంధి ప్రాచీనమేగాని క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్ది వరకూ వికల్పంగా ఉన్న ఇత్తుమీది యడాగమం తరవాతికాలంలో బహుళమయింది. ఉదా. (i) సంధికి: శ్రీకెల్లన్ (=శ్రీకి+ఎల్లన్); (ii) యడాగమానికి: ఇరవదియాదినాల్కు (=ఇరవది+ఆది నాల్కు); (iii) సంధిలేమికి: ఇరుపఱయది-పను.

ఉత్సంధి మొదటినుంచీ బహుళంగానే ఉండేది. క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్ది నుంచీ ఉత్తుమీద యడాగమం కనిపిస్తూ, ఈ ఆగమం 11వ శతాబ్దికి బహుళవ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. అంటే ఉత్సంధి నిత్యంకాకపోగా వైకల్పికంగానే ఉండేదని గుర్తించాలి. ఉదా. (i) సంధికి: ఊడ్లందు (=ఊడ్లు+అందు); యడాగమానికి: వారు-యిల్లకాను(=వారు+ఇల్లుకాను); సంధిలేమికి: రేనాణ్డు-ఏళన్.

22. ఆంధ్రభాషాభూషణము, పద్యాలు 30,56,57.

హల్లుకు ముందుకూడా పదాంతాచ్చులు లోపించటం విరళంగా ఉండేది. ఉదా. అన్వారు (=అను+వారు), నల్తుముద్లు (=నలు+తుముద్లు). ఈ హలంత శబ్దాల చివర అజాగమం ఏర్పడలేదనటమే ఎక్కువ శాస్త్రీయమేమో. ఏకాక్షర ధాతువుల తుదిహల్లుకు అచ్చులముందు క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ ద్విరుక్తత కనిపించేది. ఉదా. అన్నేణ్టన్ (=అన్+ఏణ్టన్).

గసడదవాదేశం మొదట వైకల్పికంగాను, క్రీ. శ. 8-11 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో నిత్యంగాను, ఉండేదనవచ్చు. కాని డాదేశానికి శాసనస్థ నిదర్శనాలు దొరకలేదు. ఉదా. (i) సంధికి: అణతి-గాను, స్థితి-దప్పి, వణి-సేసిన, ఏను-వుట్లు; (ii) సంధి లేమికి: రెండు-తోటలు, అడ్లు-పట్టు. ఈ ఆదేశం సంప్రదాయవ్యాకరణాలు చెప్పినదానికన్నా ఎక్కువ వ్యాప్తిలోనే ఉండేది. తత్సమాల్లో, ద్రుతాంతాలమీదా, విశేషణాలమీదా, క్త్వార్థకాలమీదా, సమాసగత సంవృతాక్షరాల్లో, గసడదవాదేశం జరిగేది. ఉదా. (i) తత్సమాల్లో: కలయంత - గాలంబుగ, బెజెయేశ్వరంబు - గలసనివ్వాహానంబు, విత్తుపట్టు - ప్రసాదఞ్చేసి; (ii) ద్రుతాంతాలమీద: నాలును-వుట్టు, కట్టె - సూరె, ఇన్దు-ప్రత్యక్షబ యన్నన్, పసుల-సంపిన; (iii) విశేషణాలమీద: ఇరు-వుట్టి; (iv) క్త్వార్థకాలమీద: పొంది-గాని; (v) సంవృతాక్షరాల్లో: అయ్యా-వోళు, నిడుం-గట్ట, దమ్మ-వురంబున. అయితే మొత్తం మీద శాసనభాషలో ఈ ఆదేశంగల రూపాల సంఖ్య విరళమే.

ద్రుతం అన్నది ప్రత్యయాంతంలోని అనునాసికవర్ణమేగాని మరొకటి కాదు. ద్రుతసంధి క్రీ.శ. 6-9 శతాబ్దుల మధ్యకాలంలో వైకల్పికంగానే ఉండేది. కాలక్రమాన ఇది బహుళమయిందే గాని 11వ శతాబ్దిలో కూడా నిత్యసంధి కాలేదు. కాని క్రీ. శ. 9, 10 శతాబ్దాల్లోని పద్య శాసనాల్లో మాత్రం ఈ సంధి నిత్యంగానే ఉండేది. ద్రుతాంతాల మీది పరుషాలు సరళాలుగా మారటమనే ఈ సంధి పదిరకాలుగా కనిపిస్తుంది. ఉదా. (i) ద్వితీయాంతాల మీద: దీని-గాచినవారు, పాలు-జమ్పినవాన్డు; (ii) తృతీయాంతాల మీద: వైదుంబులచేతం-బట్టం కట్టబడి; (iii) చతుర్థ్యంతాలమీద: నాకు-బణిసేసిన; (iv) సప్తమ్యంతాల మీద: సుద్ద పక్షమున-బఞ్చమియు; (v) సముచ్చయంమీద:పణ్డెణుం-గోణి, గుడ్లుం-ప్రాకారంబు; (vi) అన్నంతక్రియలమీద:కట్ట-బడిన; (vii) భూతకాలిక సమాపక క్రియలమీద: కట్టించెం-గ్రమబున; (viii) విధ్యర్థకక్రియలమీద: చేయవలయుం-గాన; (ix) విశేష

ణాలమీద: నిణ్డు-జెఱువున; (x) అవ్యయాలమీద: నేల యెల్లం-గావంబ్రాని. ద్రుతసంధి జరగని సందర్భాలు లేకపోలేదు. ఉదా. పాఱకు-కుణ్డికాళ్ళుళ, పులోంబున-చెఱువు పడుమాటికోటన్, చేరమఙ్గలమ్బున - తొట్టు కొణ్డన్, పణ్టన్-పళ్లినాణ్టి.

క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ ద్రుతంమీద యడాగమ, వడాగమాలు కూడా కనిపిస్తాయి. అంటే ఆనాటినుంచీ పదాది య,వ,లు వాడుకలో ఉన్నా యని గ్రహించాలి. ఉదా. (i) యడాగమం: పఞ్చమియు-యాపెత్యవారంబు, తురుమర విషయంబు-యేళువారి, పడుమట - యేడువుట్లాడ పట్టును; (ii) వడాగమం: ఇఙ్లకా-వెఱుగువారు, పోటున-వకొట్టి, ఛట్టగుడియు-వృద్ధిని. ప్రథమాంతశబ్దాలమీదకూడా పదాదియకారాన్ని నిలిపి విసంధిపాటించటం ప్రాచీనకాలంలో (7వ శతాబ్దిలో) ఉండేది. ఉదా. సంవత్సరమ్బుళ్-యేన గునాణ్డు.

తత్సమశబ్దాలకు తెలుగుపద్ధతిలోను, తెలుగుమాటలకు సంస్కృతపద్ధతి లోను, సంధిచేయటం అక్కడక్కడ కనిపిస్తుంది. ఉదా. (i) నీలీశ్వర(=నీల+ఈశ్వర>నీలేశ్వర); (ii) మన్చ్యణ్ణ (=మన్చి+అణ్ణ>మన్చణ్ణ/మన్చి యణ్ణ)

ప్రత్యయపరకత్వంలో ప్రాతిపదికల్లో వచ్చే మార్పులన్నీ పదమధ్యసం ధులే అయినప్పటికీ, అటువంటిమార్పులను ఆయాప్రాతిపదికల్ని చర్చించే టప్పుడే ప్రస్తావించటం జరిగింది. సమాసగతసంవృతాక్షరాల్లోని రేఫ ఱకా రంగా మారటం ఒక ధ్వనిపరిణామమేగాని ఇది వర్ణభేదకం కాదు. ఉదా. పఱ్ణెణ్డు (=పన్/పణ్-రెణ్డు), విట్టఱజుల(=విట్+రజుల), కొఱ్ణుఱ(=కొంణ్-ఱు-రు). 'వాంద్రు'వంటి శబ్దాల్లోలాగా రేఫకుముందు డకారాదేశం రావ టం, మూర్ధన్యపరకత్వంలో రేఫను ఱకారంగా పలకటం (విట్టఱజుల-లో లా గా), ఈ సంధిలోని విశేషాలు. వీటినిబట్టి క్రీ.శ. 9వ శతాబ్దిలో ఱకారానికి స్పర్శధ్వనిలక్షణం ఉండేదని, 'డ-ఱ'లకు (లేక, [*న-ద]లకు) స్పృష్టోష్మ లక్షణాలుండేవని, ఊహించవచ్చు.

క్రీ.శ. 4/5 శతాబ్ది నాటికే పదాంతసంవృతాక్షరగతాలైన -న,-మలు నకారంలో మేళవించాయి. ఉదా. కమ్బురాఞ్చెరువ, చెఞ్చెఱువ. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది నాటి ఉనకపూర్వ్వఙ్కేసి అనే పదబంధం సంవృతాక్షరగత పదాంతమవర్ణం కంఠ్యానునాసికంగా మారిందనటానికి నిదర్శనం.

క్రీ. శ. 11వ శతాబ్ది వరకున్న ప్రాచీన శాసనభాషలో 1862 విభిన్న విశేష్యపదాలు లభిస్తున్నాయి. వాటిలో 573 దేశ్యాలు; 211 తద్భవాలు; 424 తత్సమాలు. మహద్వాచక విశేష్యాల్లో చాలావరకు లింగబోధక ప్రత్యయాలు లేనివే. ఉదా. తలవరి, మన్పుఱ్ఱు, రాజు, కమ్మరి, కొడుకు, మొ. కొన్నిమాటలు ప్రథమైకవచనప్రత్యయ సహితంగానూ రహితంగానూ కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. (i) దేశ్యాలో: గణ్డ, గణ్డ-ణ్డు; (ii) తద్భవాల్లో: బోయ, బోయ-ణ్డు; (iii) తత్సమాల్లో: పాతకు, పాతకు-న్టు. ప్రత్యయ సహితంగా ఉన్న మహద్విశేష్యపదాలు విభిన్నప్రత్యయరూపాలతో కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. ధనంజయు-ఉ, ఉత్తమోత్తము-న్టు, వా-ణ్డు, సంయుక్త-ణ్టు, కుళ్ళమ్మ-న్. వీటిలో '-న్' అనేది అత్యంతప్రాచీనమూ, బహుశా తమిళంనుంచి సంక్రమించిదీ కావచ్చు. '-న్టు' అనే మహదేకవచనప్రత్యయం క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది నాటికి '-ణ్డు' గామారింది. (కానీ లేఖనసంప్రదాయంలో 10వ శతాబ్ది వరకూ -న్టు నిలిచింది). ఈమార్పు 9వ శతాబ్ది కే పూర్తయింది. పద్యశాసనాల్లో ఇది వైకల్పికంగా 'ఁడు'గా మారింది. 'ఁ'కు పూర్వాచ్చుకు అనునాసిక్యమని అర్థం. '-న్టు' చేరిన దేశ్యపదాలసంఖ్య అల్పాల్పం. తత్సమ తద్భవపదాల్లో ఈప్రత్యయం చేరినప్పుడు పదాంతాత్తు వైకల్పికంగా ఉత్తుగా మారేది. ఉదా. ఓజ-న్టు, ఉత్తమోత్తము-న్టు. హల్పూర్వానునాసికలోపం సంప్రదాయంగా ఉన్న కన్నడప్రభావంవల్ల ధనంజయు-ఉ వంటి రూపం ఏర్పడివుండవచ్చు. మూలద్రావిడంలోని మహదేకవచనప్రత్యయం '-*న్ట్' గా ఉండి దక్షిణద్రావిడంలో *అకారలోపం పొందిందని బరో అభిప్రాయం. మూలద్రావిడంలోని '*-న్ట్/-న్త్' అనే ఈ ప్రత్యయం దంతమూలీయోచ్చారణతో '*-న్-త్'గా ఉండేదని, దీంట్లోని '*త్'వర్ణం అమహదేకవచన శబ్దమైన '*అతు-'కు సంబంధించిందనీ ఎమెనో ఆశయం.[3] బహువచనప్రత్యయం చేరినప్పుడు మహదేకవచనప్రత్యయం లోపించటం సర్వసాధారణం. ఈ లక్షణాన్ని పురస్కరించుకొని కుస్తూట్, కుస్తూల్ అనే శబ్దాలను పరిశీలించినప్పుడు, అమహద్వాచకమైన కుస్తూట్ శబ్దంలోని '-ట్' ప్రత్యయం ఏకవచనబోధకమనే భావించవలసి వుంటుంది. ద్రావిడభాషల్లోని లింగబోధక ప్రణాళిక నిర్దుష్టంకాదు కాబట్టి ఈవిధంగా వ్యాకరించటం సమర్థనీయమే.

అమహత్తుల్లోకూడా ప్రథమైకవచనప్రత్యయరహితమైనవీ, రహిత సహితరూపాలు రెండూ ఉన్నవీ, కనిపిస్తాయి. ఉదా. వేపుర, పణ్టార,

3. M. B. Emeneau, Kolami, A Dravidian Language, § 10

కొట్టూరు, అయితొంఱ, శాన్తి కొన్ద, దత్తి, నేల, అణతి వంటి ప్రత్యయ రహితరూపాలే అధికసంఖ్యాకాలు. ప్రత్యయాలు చేరిన, చేరని, రూపాలు రెండూ ఉన్నవి కొన్ని. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో: ఇల్లు, కో-యిలము; కుంచ్చ, కుంచ్చ-ము; తువతొఱు, ప్టాన్దొఱ-ంబు, రామడు, మడు-వు; మోదొ-Φ-లు, మొద-వు-లు (ii) తద్భవాల్లో: దణ్డు, దణ్డు-వ్; పల, పల-ము (iii) తత్స మాల్లో: ద్రమ్మ, ద్రమ్మ-ము; మానిక, మానిక-ము. '-ంబు,-వు' ప్రత్యయా లతో వాటి రూపాంతరాలతో కొన్నిమాటలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. నాగ-బు, కొట్ట-ంబు-న, చేన్-ఇ, గోత్ర-ం-ఞ, దేశ-ము, పురస్సర-ం. ప్రసాద-Φ- చేసిరి, అచ్చ-వ్వు-ఙ. సాసన-వు, పరియారు-వు, కరన-మ్ము-న, మెు.

పై నిదర్శనాలనుబట్టి '-వు' ప్రత్యయం ఎరువుమాటలమీద మాత్రమే వచ్చేదని, అది క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దినుంచి మాత్రమే కనిపిస్తుందని, చెప్ప వచ్చు. కొన్నిమాటలు '-ము,-వు' ప్రత్యయాలు రెంటితోనూ లభిస్తున్నా యి. ఉదా. పరియార-ము: పరియారు-వు, ప్రాకారంబు: ప్రాకారు-వు, శాసన-ంబు: సాసన-వు. వీటినిబట్టి '-వు' ప్రత్యయం చేరినప్పుడు ప్రాతిపదిక చివరి అత్తు బహుళంగా ఉత్తుగా మారేదని చెప్పవచ్చు. బిందురహిత '-బు' ప్రత్యయం లేఖకదోషమో పాఠకదోషమో కావచ్చు. '-ంబు' ప్రత్యయమే అమహదేకవచనంగా ఉండి క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దికి ఎరువుమాటల్లోను, 8వ శతాబ్దికి దేశ్యపదాల్లోను, '-మ్/-ము'గా మారింది. 'ము' ప్రత్యయాన్ని అప్రజహితంగా వాడటం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దికే స్థిరపడింది. '-ంబు' [మ్బు] వర్ణసమీకరణంవల్ల క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దికే '-మ్ము'గా పరిణమించింది. 'చే-ను, కొల-ను' వంటి శబ్దాల్లోని '-ను' ప్రాతిపదికలో భాగంకాదు. అది '-ము' ప్రత్యయరూపాంతర మనవచ్చు. వీటికికూడా ఇతర ముప్రత్యయాంతాలకు లాగానే '-ను' చేరిన, చేరని, బహువచన రూపాలుండటం ఒక కారణం. 'కెయమ్/కెయన్, కుళమ్/కుళన్' వంటి పర్యాయరూపాలు తమిళంలోకూడా కనిపించటం రెండో కారణం.

ప్రాతిపదికమీద '-రు' ప్రత్యయంచేరి మహన్మహతీ బహువచనరూపం ఏర్పడుతుంది. అప్పుడు తత్సమశబ్దాల్లో ప్రాతిపదికచివరి అత్తు ఉత్తుగా మారు తుంది. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో: ఎవ్వ-ర్, వా-రు, వేవు-రు; (ii) ఎరువు మాటల్లో: దేవ-ర,[24] మల్లు-ర, మలిను-ర్, సంయుక్తు-ర్. పై వాటి

24. దేవ-ని-కి, దేవ-ర-కు అనేరూపాలను పోల్చిచూస్తే ఇక్కడి రేఫ బహువచన ప్రత్యయమని స్పష్టమవుతుంది.

లోని చివరిమూడు రూపాలూ గమనార్హాలు. కొన్ని సందర్భాల్లో మహదేక వచనంమీద అమహత్తుల్లోలాగా '-రు' ప్రత్యయంచేరి బహువచనరూపం ఏర్పడటం కద్దు. ఉదా. వా-ణ్డ్-ర్, పదు-న్ట్-ఱు, ఇరువ-ణ్డ్-ర-కు. వీటి లోని శకటరేఫ ఉచ్చారణవిధేయంగా రానే ప్రయత్నఫలితం. పై శబ్దాలను కన్నడంలోని 'అవ-న్, అవ-న్ద్-ఇర్, అళియ-న్ద్-ఇర్, మగ-న్ద్-ఇర్, తా య్వ్-ఆర్' వంటి మాటల్తో పోల్చినప్పుడు ఈ విధానం విరళంగానైనా ఇతరద్రావిడభాషల్లో ఉందని గుర్తించగలం. ఇదే లక్షణం 'చే-ను-లు/చే-లు'వంటి చోట్లకూడా కనిపిస్తుంది.

మహదమహత్సాధారణమైన బహువచనప్రత్యయం '-లు.' (ఇది గాక అప్రాణివాచకాల్లో మాత్రమే కనిపించేది '-కు/-గు'. ఇది '-లు'ప్రత్య యానికీ ప్రాతిపదికకూ మధ్యలో వస్తుంది). ఇందుకు కొన్ని శాసనస్థనిదర్శ నాలివి. ఉదా. (i) ప్రాణివాచకాల్లో: అణపోతు-లు, ఆచాట్-లు,కన్నియ -ళ్-అను, తపసు-ల్-అకు, బో-ళు, మంగడ్-ల్-అ, రాజు-ల్గ్-అ; (ii) అప్రాణివాచకాల్లో: ఆడ్-లు, ఆట్-ళ్-అ, గుళ్-ళు-వు, గ్రామం-కు-ల్-అ, రేం-గు-ల్-అ. చివరిరెండు మాటల్లోని '-కు,-గు'లు పునరుక్తంగావాడినవే. '-ళు' పూర్వరూపం; '-లు' తరవాతిరూపం.

బహువచనప్రత్యయం చేరినప్పుడు ప్రాతిపదికాంతంలో కొన్ని ముఖ్య మైన మార్పులు జరిగేవి. ఇవి ముఖ్యంగా అయిదురకాలు: (i) ప్రాతిపదిక చివరి '-అ,-ఇ,-ఉ'లు లోపించి సంయుక్తవర్ణాలేర్పడటం. ఉదా. (i) '-అ' లోపం: మఱున్తుల్లు, కఞ్చుగార్లు, పెగ్గడ్లు; (ii) '-ఇ' లోపం: గుడ్లు, కోమట్లు; (iii) '-ఉ' లోపం: ఏణ్డ్లు, నంజుడ్లు. (2) ప్రాతిపదిక చివరి అచ్చు తోబాటు దానికి ముందున్న 'ణ,ఱ,య,వ'లుకూడా లోపించటం. ఉదా. (i) ణలోపం: బ్రాహ్మ-Ø-ల; (ii) ఱలోపం: కూన్తు-Ø-లువ్; (iii) యలోపం: బో-Ø-ళ్, వ్రా-Ø-లు, వే-Ø-ల్; (iv) వలోపం: మోదొ-Ø-లు, గురు-Ø-లు. (3) ప్రాతిపదిక చివరి అ, ఇకారాలు ఉకారంగా మారటం. ఉదా. (i) -అ>-ఉ: దేవు-లు. ఈ మార్పు ఎరువుమాటల్లో మాత్రమే నిత్యంగా జరుగుతుండేది. (4) ప్రాతిపదిక చివరి-ముప్రత్యయలో పంతోబాటు తత్పూర్వస్వరానికి దీర్ఘతరావటం. ఉదా. కుంచ-Ø: కుంచా-లు. ఈమార్పు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దిలోనే కనిపిస్తుంది. ఇదే విధమైన మార్పు ఇదేకాలంలో ఏకవచనరూపాల్లోకూడా వచ్చింది. ఉదా. భోగా-నకు, నరకా-నం, నిమిత్యా-న, రాజ్యా-నయు. (5) ప్రాతిపదిక చివరి అచ్చు

లోపించి తత్పూర్వహల్లులు బహువచన ప్రత్యయంతో కలిసినప్పుడు గుణాత్మకంగా ఆరురకాలమార్పులు వచ్చాయి ఉదా. (i) రేఫ డకారంగా, శకటరేఫగా మారటం: (అ) ఊడ్లందు, వడ్ళ, వడ్లు; (ఆ) పుట్టినూళ్లి, ఆచాళ్లు; (ii) శకటరేఫ డకారంగా మారటం: అడ్లు, మఱుతుడ్లు; (iii) డకారం ళకారంగా మారటం: గుళ్లువు, రట్టగుళ్ళు; (iv) ద్విరుక్తటకారం అద్విరుక్తం కావటం: పుట్లు, వుట్ళు, ముట్లు, ముట్ళు, భట్లు (ఇది సార్వత్రికమైనా సంప్రదాయవ్యాకరణాల దృష్టి కెక్కకపోవటం ఆశ్చర్యమే); (v) లకారం డకారంగా మారటం: మంగడ్ల; (vi) నకారం జకారంగా మారటం: ౘ్రమాంకుల [ౘ్రమాజ్కుల], రేంగుల [రేజ్గుల].

మహద్వాచకశబ్దాల ద్వితీయాది విభక్త్యంగం మూడు రకాలుగా ఉండేది. ఉదా. (1) ధాతువు, (బంధుత్వబోధకాలైన '-అయ్య'వంటి పదాంశం)/బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, క్రమంగా చేరి ఏర్పడ్డవి: పాఱ-క; (2) ధాతువు, ఏకవచనసూచకమైన పదాంశం '-(న్)ఇ/-న/ϕ'/బహువచన లకారం, విభక్తిప్రత్యయం, క్రమంగా చేరి ఏర్పడ్డవి: గోత్రి-ని-కి, భీము-న-కు; (3) రెండోరకంలోలాగానే ఉండి బహువచనసూచకంగా రేఫ గలవి: వా-ర్-ఇ-కి. అమహత్తుల ద్వితీయాదివిభక్త్యంగంకూడా మూడు రకాలు. ఉదా. (1) ధాతువుమీద '-వఱు' వంటి స్థలవాచకపదాంశమూ, దానిమీద ఏకత్వసూచకమైన '-న/ϕ' అనేపదాంశమూ / బహువచన లకారమూ, ఆతరవాత విభక్తిప్రత్యయమూ కలవి: ఊర్-ϕ-ఇ, కొరవి-ϕ-క్, లింగా-ϕ-న-కుం; (2) ధాతువు,'-ము/-వు,-న/ϕ/-ను'/ బహువచన లకారం, విభక్తి ప్రత్యయం, వరసగా ఉండేవి: కొట్ట-ంబు-న, ధమ్మణా-వు-ల్-అ; (3) ధాతువు తరవాత ఆదేశాగమాత్మకా లయిన 'త,ట,ణ్డ/ఇ/ϕ, బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, వరసగా ఉండేవి: ఏణ్-ట్-అ-న్, నూ-ట్-అ, నూఱ్-ంటి-కి, విత్పఱ్-తి-కి. ఈ ఔపవిభక్తికాలు చేరని నూయి-ని వంటి రూపాలుకూడా విరళంగా కనిపిస్తాయి. ఈ ఆరురకాల నిర్మాణాలూ ఉన్న ప్రాతిపదికలే షష్ఠీవిభక్త్యంతాలుగా, విశేషణాలుగా, ఉపయోగపడేవి.

ద్వితీయావిభక్తిప్రత్యయాలు '-ϕ,ని,ను,మ్,నిం,ము' అనే సపదాంశాలు. ఉదా. దేని-ϕ, దీని-న్, కన్న్యల-ను, రడ్డి-ని, నాణ్టి-ం, చోఱ-నిం, తమ్-ము. చివరిది వర్ణసమీకరణంలో నకారం మకారంగా మారినందువల్ల ఏర్పడ్డరూపం.

'-న,ం'లు తృతీయావిభక్తిని సూచించే పదాంశాలు. సప్తమీప్రత్యయంతో వీటికి శాబ్దికంగా ఆర్థికంగా పోలికవుంది. నకారం తృతీయాప్రత్యయంగా క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దినుంచి మాత్రమే వాడుకలోకి వచ్చిందిగాని 11వ శతాబ్ది వరకూ దీనికి అంతప్రాచుర్యంగాని, నియతోపయోగం గాని, కనిపించవు. ఉదా. పరాక్రమంబున-న్, అంగంబున-ం. 'చేత,చేతం,తోడ, తోడం,తోఁటన్,తోన్,తో' అనే అనుబంధాలను ఉపయోగించి తృతీయా విభక్త్యర్థాన్ని సూచించేవారు. ఉదా. బోళ-చేత, వైదుంబుళ-చేతం, చోడుళ-తోడ, మెచ్చు-తోడం, నలరామనిభు-తోఁటన్, మణ్డ-తోన్, పదువ-తో. వీటిలోని 'తోఁటన్' అనేది 'తోడ'కు పూర్వరూపం; 'తో,తోన్' లు పర్యాయరూపాలు. ఇవి సహార్థబోధకాలు. 'చే(త)ం' అనేది కర్తృబోధకం.

చతుర్థీవిభక్తిని 'క్,కి(న్),కు(న్),కూ' అనే పదాంశంతోను, 'పొంట్లె' అనే అనుబంధంతోనూ సూచించే వారు. ఇది షష్ఠీప్రత్యయమని సంప్రదాయ వ్యాకరణాలు భావించినా ఆఅర్థంలో ప్రయోగమే దొరకలేదు. ఉదా. వసన్తీశ్వరంబున-క్, దీని-కి, ఱేని-కిన్, చేను-కు, మహారాజులా-కున్, ఒజ్జల-కూ, పరోపకారంబు-పొంట్లె, చెఱువు-కు, చేను-కు మొదలైనచోట్ల కావ్యభాషలోలాగా కుప్రత్యయానికి ముందు నగాగమం లేకపోవటం విశేషం. ఉదంతాల మీద '-కు(న్)', ఇదంతాలమీద '-కి(న్), పరిపూరక ప్రవృత్తిలో వచ్చేవి. '-కిన్,-కున్'లలోని నకారం ద్వితీయాప్రత్యయ ప్రతిరూపమని జూల్ బ్లాక్ విశ్వాసం[25] ఆయనదృష్టిలో ద్వితీయా-చతుర్థీ విభక్తులు మూలద్రావిడంలో ఒకటిగానే ఉండేవి. చతుర్థీ-పంచమ్యనుబంధమైన 'పొంట్లె' నన్నయకు తరవాతి కావ్యభాషలో కూడా బహువిరళంగానే ఉండేది.

పంచమ్యర్థకాలుగా 'కడ,పై,మిన్ద/మీన్ద(>మీద)' అనే అనుబంధాలు మాత్రమే శాసనభాషలో కనిపిస్తాయి. ఉదా. భూపాదిత్యుల-కడాన్, భూసతి-పై, మహి-మిన్ద, గుడి-మీన్ద్-ఇ. ఈ శాసనాల్లోనే 'పై/పయ్' స్వతంత్రశబ్దంగా కూడా ప్రయుక్తమయింది. ఉదా. పై లేచిసేన,

25. Jules Bloch, Grammatical structure of Dravidian Langu

షష్ఠీవిభక్తిసూచకంగా ప్రత్యేకవిభక్తిప్రత్యయంగాని అనుబంధంగాని శాసనభాషలో దొరకలేదు. ద్వితీయాదివిభక్త్యంగమే షష్ఠీసూచకంగా ఉండేది.

సప్తమ్యర్థంలో 'ϕ, అ(ం), అన్,న' అనే సపదాంశాలు, 'అందు, ఒళన,లో(ం),లోన, లోపలి, శోన' అనే అనుబంధాలు, లభిస్తున్నాయి. ఉదా. సూరగతి-ϕ, తిర్వలూర్-అ, పణ్ట్-అన్, బెజవాడ్-అం, అన్వయం బు-న, (హలంత ప్రాతిపదికమీద అజాదిప్రత్యయాలూ, అజంతప్రాతిపదికమీద హలాదిప్రత్యయాలూ, పర్యాయప్రవృత్తిలో ఉన్నాయన్నమాట); ఊడ్-అందు, రాజుల్-ఒళన, ఆజి-లోం, భూమి-లోన, డొంక-లోపలి, కయ్యంబు-శోన. పై వాటిలోని 'ఒళన,శోన,లోన' ఉత్తరోత్తరం అర్వాచీనమైనవి. మూలద్రావిడంలోని *ఉళ్/*ఒళ్ ధాతురూపం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్ది దాకా తెలుగులో నిలిచివుండటం విశేషమే. 'ఉల్లోపు, ఉల్లాయం' వంటి మాండలిక శబ్దాల్లో నేటికీ ఈప్రాచీనధాతువు వాడుకలో ఉంది. ఈ శాసనాల్లోనే 'లోపు' స్వతంత్రశబ్దంగా (క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దిలో) ప్రయుక్తమయింది. ఉదా. పల్లికి లోపైన ఇల్లకు (A164.14:1090-91), పెడరు లోపుగా యిల్లు పట్టు (A152.11:1082), బోయుణ్డును లోపైన యావ్వఋరు బోల (A126.12:1047), వెలకుం గొని విడిచిన యిల్లు లోపుగా (A164.13:1090-91).'డాపల, వెలుపల' శబ్దాలతో 'లోపల'శబ్దాన్ని పోల్చినప్పుడు '*-పల' అన్నభాగం ప్రత్యయమేమో అనిపిస్తుంది.

నిర్మాణక్రమాన్నిబట్టి సర్వనామాలనూ విశేష్యాలనూ ఒక్కటిగానే భావించాలి. ఇది ముఖ్యంగా మూడు రకాలు. లింగవచనసూచకాలు గల నిర్దేశసర్వనామాలు మొదటిరకం. లింగబోధలేని ఆత్మార్థక, పురుషవాచక సర్వనామాలు రెండు, మూడు రకాలవి. ప్రశ్నవాచక సర్వనామాలూ 'అట్లు' మొదలైన అవ్యయాలూ మొదటిరకానికి చెందినవే. అ,ఇ, అనేప్రాతిపదికలనుంచి ఏర్పడ్డ నిర్దేశసర్వనామాలు కొన్ని మాత్రమే శాసనభాషలో దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) మహన్మహతీవాచకాలు: ఏక. వాన్డు,వాణ్డు; బహు.వారు; ఏక. వాని; బహు.వారల,వారి; ఏక.అతణ్డ్,అతని; ఏక. వీని, వీన్టి; బహు.వీర్, వీరల, వీరి. (ii) అమహద్వాచకాలు: ఏక. (ఇచ్చిన్)అది, దానిక, ఇది, దీని, దేని; (iii) అవ్యయాదులు: ఇన్టు, ఇన్దు, ఇన్దుల; ఇన్దూఱు, ఇన్దోఱు.

నాలు. మూలదక్షిణ ద్రావిడంలో '*ఎణ్/*ఎట్' (=8) అనే రూపాలు న్నవని ఊహించవచ్చు. కాని '-మ,-మిది' వంటి ప్రత్యయాల పూర్వరూప నిర్మాణం సాధ్యంకాదు. '-మిది' రూపాలు తెలుగు, కొలామీ భాషల్లో, '-మ' రూపాలు తుళు, తెలుగుల్లోనూ కనిపిస్తాయి (DED 670). ఎణ్-బోది, ఎణ్-ఉం-బోది వంటి రూపాలను చూసి 'ఎణ్' ప్రాతిపదికనూ '-బోది' ప్రత్యయాన్నీ '-ఉం-' సముచ్చయం కలుపుతున్నదని, '-బోది' కాలక్రమాన '-మిది' మారివుంటుందనీ ఊహించవచ్చు. 'తొమ్మిది' శబ్దం లోని 'మిది' సామ్యంవల్ల పై ప్రత్యయం చేరివుండనూవచ్చు. కొందరు ఎనిమిది తొమ్మిది శబ్దాలు రెండూ 'రెండుతక్కువ పది, ఒకటి తక్కువ పది' అనే పద్ధతిలో నిర్మితాలని, '-మిది,-బోది' అనేవి 'పది' రూపాంతరాలని, భావించారు[29]. తొమ్మిదిశబ్ద విషయంలో ఈతీరు నిర్మాణక్రమం అనేక ద్రావిడభాషల్లో కనిపిస్తున్నది. ఉదా. కన్న. ఒంబయ్, ఒంభత్తు; కొలా. ఒంబయ్; తుళు ఒరుంబ; గోండీ ఉన్మా(క్), ఎద్మ-, మొ. (DED 862, 2910). అయితే ఎనిమిది విషయంలో ఈరకం నిర్మాణపద్ధతి కనిపించటం లేదు. (9) తొమ్మ, తొంభ అనే రెండురూపాలు మాత్రమే 'తొమ్మిది' అనే అర్థంలో లభించాయి. నేటి వ్యవహారంలో 'చాలా(మంది)' అనే అర్థంలో 'తొంబ'శబ్దం వినిపిస్తున్నది. (10) పది; ఇర-వది, ఇరుభది, ఎణ్-బోది, ఎణ్-మ, ఎన్-మిది, ఏ-బది, ఎం-భది, ఏం-భయ్, ఏ-వది, నల్-వొది, పణ్డ్-ఱెణ్డు, పద్-ఏన్, పన్-దుంబు, ము-ప్పది; పదు-న్టు. ఇన్ని రూపాంత రాలకు కారణమైన పరిసరలక్షణాలు స్పష్టంగా తెలియటం లేదు. (100) నూఱు, నూటింటికి, నూర; నుట, నూట; నూర్-వ్వురు- అనే రూపాలు మాత్రమే లభించాయి. (1000) వెయి, వేయు, వే-లు; వే-గుళ్ళువు; వేగురు, వేవురు, వేవ్రు అనేరూపాలు దొరుకుతున్నాయి. పై చెప్పిన పురుష బోధక సంఖ్యావాచకాలు ఇతరవిశేష్యాలలాగానే విభక్తి ప్రత్యయాలను స్వీకరిస్తాయి. '-వురు' ప్రత్యయం మహన్మహతీవాచకం. అమహద్విశేష్యాల విషయంలో సంఖ్యావాచకం అమహదేకవచనంలో మాత్రమే ఉంటుంది.

ఇవిగాక సంఖ్యావాచకాలయిన ఎరువుమాటలు కొన్ని దొరుకుతు న్నాయి. వాటిలో ప్రాకృతంనుంచి వచ్చిన చౌ, తిణ్ణి, దువ, పాతిక, బారస, వంద, సత్తిగలు, సంస్కృతంనుంచి వచ్చిన త్రి, నవ, నవతి, సహస్ర, షష్టి, కోటి, శబ్దాలున్నాయి. భిన్నాంకాలను అర వంటి దేశ్యశబ్దాలతో,

29. గంటి జోగిసోమయాజి, ఆంధ్రభాషా వికాసము, పే. 453-454.

అడ్డ, అద వంటి ప్రాకృతసమాలతో, అర్ధ వంటి సంస్కృతసమాలతో సూచించేవారు.

విశేషణాలు అనేకవిధాలు. (1) విశేష్యాలకు ముందుమాత్రమే వచ్చే అస్వతంత్ర ప్రాథమిక విశేషణాలు ఒకరకం. ఆ-, ఈ-, ఏ-, అనే త్రికం ఇదే. త్రిక సంధి క్రీ. శ. 7-11 శతాబ్దుల మధ్య వైకల్పికంగానే ఉండేది. త్రికంమీది హల్లు ద్విరుక్త మైనప్పుడు త్రికదీర్ఘస్వరం వికల్పంగా హ్రస్వమయ్యేది. సంయుక్తహల్లుల్లోని ప్రథమహల్లు కూడా ద్విరుక్తమవుతుండేది. త్రికంమీది అజాదిశబ్దాలకు యడాగమం వచ్చేది. ఉదా. ఆ-బసిఙ్డి : అ-ఋ్వార ణాసి; ఈ-ఊఙ్లందు : ఇ-ప్రతిమ, ఇ-య్యొట్టు; ఎ-వ్వర్. (2) విశేషణంగా వాడుక చేసే ద్వితీయాదివిభక్త్యంగం రెండో రకం. (3) సంఖ్యావాచక విశేషణాలు మూడోరకం. (4) '-ఎణ్డు/-ఎడు' అనే మానార్థక ప్రత్యయం చేరిన విశేషణాలు నాలుగో రకం. ఉదా. మూన్-ఎణ్డు, మూన్-ఎడు. (5) విశేష్యంమీది -ము ప్రత్యయస్థానంలో వినిమాయకపదాంశమైన -పు వర్ణకం చేరిన విశేషణం అయిదో రకం. ఉదా. వేం-బళ్ళి : వేప్-ఊర్. ఇవి బహువిరళంగా ఉండేవి. (6) అజంతవిశేష్యం మీది అజాది విశేష్యానికి టుగాగమం చేర్చి విశేషణం చేసింది ఆరో రకం. ఉదా. ఇరుకు-ట్-ఊరు. (7) విశేష్యవిశేషణలక్షణాలు రెండూ ఉన్నవి ఏడోరకం ఉదా. ఉరువు-పల్లి. (8) కేవలం విశేషణాలుగా మాత్రమే ప్రయుక్తమయ్యేవి ఎనిమిదోరకం. ఉదా. చిట్ట్-ఏరు, చిఱు-ంబూరి, చెఙ్-చెరువ్. (9) క్రియా పదాలుగా కూడా ఉండే ధాతుజవిశేషణాలు తొమ్మిదోరకం. ఉదా. ఇచ్చిన, ఉన్న, ఉపేక్షించిన, మన్న, రక్షిఞ్చిన, అచ్చిన, మొదలైన భూతకాలికవిశేషణాలూ, మను-వాణ్డు, అయ్-ఏ, వండ్-ఎడి, వక్రంబు రాదెంచు-(వేవుర), మొదలైన తద్ధర్మార్థక విశేషణాలూ, పెటని, లేని వంటి వ్యతిరేకార్థక విశేషణాలూ శాసనాల్లోదొరుకుతున్నాయి. (10) ఇవిగాక నామవాచకం మీద 'అగు' ధాతు భూతకాలిక విశేషణరూపం 'అయిన' చేర్చి నిర్మించిన విశేషణపూర్వపద పదబంధాలు కొన్ని విరళంగా కనిపిస్తాయి. ఉదా. ఉత్తమోత్తముణ్డ్-అయిన. శాసనస్థ నిదర్శనాలనుబట్టి ఈపదబంధనిర్మాణం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిలో కడప మండలంలో ఆరంభమై, 8-10 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో దక్షిణకోస్తాకు వ్యాపించి, 11 వ శతాబ్దికి యావదాంధ్రదేశంలో వాడుకలోకి వచ్చింది.

మూడురకాల అవ్యయాలు శాసనాల్లో కనిపిస్తున్నాయి. (1)విశేష్య

ప్రాతిపదికకు 'కా' అనే అసంపూర్ణక్రియారూపాలు చేరి ఏర్పడ్డవి. ఇవి అసంఖ్యాకాలు (2) సర్వనామాలుగా భావించబడేవి. ఉదా. ఇఱ (=ఇట్ల), అట్లు, ఏమి, ఏవ్(=ఏం). (3) అవ్యయప్రయోగంగల స్వతంత్రశబ్దాలు. ఉదా. అర్థిన్, తొల్లి, నెగి, పరువడి, పిదప, పోలె, మఱి, మిణ్ణక. వీటిలో చివరిది 'మిణ్ణు' అనే క్రియకు వ్యతిరేకార్థక విశేషణరూపం.

సామాన్య, సంకీర్ణ, సమస్తక్రియలని క్రియలు మూడు విధాలు ఏక ధాతుకమైన 'అగు' వంటివి సామాన్యక్రియలు. ఇవన్నీ దేశ్యాలే నామ ప్రాతిపదిక మీద క్రియాకారక ప్రత్యయం చేరి ఏర్పడ్డవి సంకీర్ణక్రియలు. ఇవి దేశ్యాల్లో, ఎరువుమాటల్లోనూ ఉన్నాయి. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో:కట్ట్-ఇఞ్చ్-, ముట్చ్-ఇల్-; (ii) ఎరువుమాటల్లో : అనుభవ్-ఇంచు, ప్రసత్ర్-ఇల్ల్-, సమస్తక్రియ లన్నీ దేశ్యాలే ఇవి రెండు రకాలు. (1) క్రియాప్రాతి పదికమీద మరోక్రియాపదాంశం చేరి ప్రత్యేకార్థా లిచ్చేవి. ఉదా. (i) వర్త మానార్థకం : ఏలుచ్-ఉన్ని; (ii) భవిష్యదర్థకం : నడవం-గల; (iii) ఆత్మా ర్థకం : అటిసి-కొన్న; (iv) అనుజ్ఞార్థకం : మణం-జనదు; (v) ఆధిక్యార్థకం: రా-దెంచు; (vi) కర్మణ్యర్థకం : కట్ట-బడిన; (vii) నిశ్చయార్థకం: రక్షి మ్పను-వలయున్. (2) అస్వతంత్రనామధాతువు మీద అనుబంధక్రియ చేరి ఏర్పడ్డని ఉదా చే-కొని. ఈ సమస్తక్రియలు క్రీ శ. 8వ శతాబ్దంనుంచీ విరళంగా దొరుకుతున్నాయి.

అకర్మకక్రియాధాతువు మీద '-చు' ప్రత్యయంగాని, '-ఇంచు'ప్రత్య యంగాని చేరి సకర్మకక్రియలు ఏర్పడేవి. అకర్మకధాత్వంతంలోని '-చు' సకర్మకక్రియగా మారేటప్పుడు '-పు'గా మారుతుంది. ఉదా. (i) అ. క్రి. ధా +-చు: చెఱి-చిన. ఈమార్పు జరిగేటప్పుడు ధాతుగతడకారం అకా రంగా మారేది. ఇది క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దినుంచీ కనిపిస్తున్నది (ii) అ. క్రి. ధా. +-ఇన్చు; రా-వ్-ఇంచి (iii) అ. క్రి. ధా -చు>-పు: చమ్-వ్-ఇన. ఈమార్పు జరిగేటప్పుడు ధాతుగత చకారానికి అనునాసికవర్ణం ఆదేశమవు తుంది

ప్రేరణార్థకక్రియలు రెండు విధాలుగా ఏర్పడేవి. (1) సకర్మక ధాతువుకు '-ఇంచు' ప్రత్యయం చేరుతుంది. ఉదా. కట్ట్-ఇఞ్చ్-ఇ, కావ్--ఇఞ్చ్-ఇ (2) సకర్మకధాతుగత చకారానికి పకారం ఆదేశమవుతుంది. ఉదా. కుడి-వ్-ఇన, పంపు. ఈమార్పులు జరిగేటప్పుడు ధాతుగతచకారా

నికి నకారాదేశమో (ఉదా. చొచ్-చు>చొన్-పు), ధాతుగతనకారానికి మకారం ఆదేశం కావటమో (ఉదా. పన్-చు>పమ్-పు), జరిగేవి.

క్రియాప్రాతిపదికల స్వరూపాల్లో కాలార్థకప్రత్యయాలు చేరినప్పుడు కొన్ని మార్పులు వచ్చేవి. ఇవి పదమధ్యసంధులే గాని ప్రాతిపదికల పర్యాయరూపతను ఒకేచోట నిరూపించటంలోని లాఘవాన్ని పురస్కరించుకొని ఇక్కడ చర్చించటం జరుగుతున్నది. ఈమార్పుల్లో ఎనిమిది ప్రధానమైనవి. (1) భూతకాలిక ప్రత్యయాలైన 'ఇ, ఎ'లుగాని, చేదర్థకప్రత్యయగతమైన ఇకారంగాని చేరినప్పుడు ధాతుగతయకారం సకారంగా మారేది. ఉదా. కేస్-ఇ, అటిస్-ఇన, కేస్-ఇరి, వ్రాస్-ఎ, చేస్-ఇనారు. (2) ప్రత్యయాదినున్న 'ఇ,ఎ'లముందు ధాతుగతమైన ఉకారం ఇకారంగాను, ఇకారం అకారంగాను, బహుళంగా మారేవి ఉదా. (i) ఉ > ఇ: కుడివ్ - ఇన, పొడిచ్-ఇ, ఉడిచ్-ఎ, చెఱిచ్-ఇనను ఈ మార్పులు జరగని రూపాలు లేకపోలేదు. ఉదా. పొడుచ్-ఇ, పొడుచ్చ్-ఇ. (ii) ఇ > అ: కొలచ్-ఇ, నడవ్-ఇన, కదవ్-ఇనను. (3) ఊనికలేని ద్వితీయాక్షరగతాచ్చులు చ్యుతం కావటమో లోపించటమో జరిగేది. ఉదా. నిల్ప్-ఇ, నిల్ప్-ఎ; పల్క్-ఇన, నిల్ప్-ఇరి, నిల్ప్ - ఇనం. (4) ప్రత్యయాదినున్న 'ఇ, ఎ'ల ముందుగల ధాతు గతవకారం యకారంగా మారేది. ఉదా. పో - యె/పోయ్-ఎ, పోయ్ - ఇన. (5) తుమర్థకప్రత్యయం చేరినప్పుడు ధాతుగత చకారం వకారంగామారేది. ఉదా. కావ్-అన్. (6) తుమర్థక ప్రార్థనాద్యర్థక ప్రత్యయాలు చేరినప్పుడు ధాతుగతమైన అద్విరుక్తహల్లుకు ముందున్నఅచ్చు దీర్ఘంగాను, ద్విరుక్తహల్లుకు ముందున్న అచ్చు హ్రస్వంగాను, పర్యాయరూపత పొందేవి. ఉదా. కొ-φ-మ్మ, పో-φ-మ్, పొయ్య్-అ. (7) 'ఇచ్చు' ధాతు తుమర్థకరూపం ఈయ్-అన్‌గా ప్రత్యయాచ్చుకు ముందు యడాగమం జరిగినరూపంలో క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దిలో కనిపిస్తుంది. (8) ప్రత్యయాచ్చుకు ముందు యడాగమం జరిగినరూపంలో క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దిలో కనిపిస్తుంది. (8) ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపించటంవల్ల వర్ణసమీకరణం జరిగి ప్రాతిపదికస్వరూపంలో మార్పువచ్చేది. ఇది రెండురకాలు. (i) పురోగామి సమీకరణంవల్ల మారినది. ఉదా. మన్-న; (ii) తిరోగామిసమీకరణంవల్ల మారినది. ఉదా. ఇడ్డ్-అ, ఉన్న్-అ, కొణ్న్-అ.

భూతకాలికసమాపకక్రియలకు చేరే ప్రత్యయాలు ముఖ్యంగా రెండు వర్గాలవి. 'ఇ,ఇతి,ఇన్,φ' అనే సపదాంశాలు మొదటివర్గానికి చెందినవి.

వీటిలో మొదటి రెండూ హలాదిపురుషప్రత్యయాలకు ముందువస్తే మూడోది అజాదిపురుషప్రత్యయాలకు ముందు వచ్చేది. నాలుగోది ధాత్వంతయకారానికి పురుషప్రత్యయానికీ మధ్యమాత్రమే వచ్చేది. ఉదా. -ఇ-: ఇచ్చ్-ఇ-రి; -ఇతి-:ఇచ్చ్-ఇతి-రి, ఇచ్చ్-ఇతి-మి; -ఇన్-:ఇచ్చ్-ఇ-న్ అణ్డు; -φ-:ఐ-φ-రి. పై వాటిలో -ఇ- మధ్యమపురుష మహన్మహతీ బహువచనాలకు ముందు వచ్చేది. 'ఇయె(న్), ఎ(న్-ఉ)' అనేవి రెండోవర్గానికి చెందిన ప్రత్యయాలు. ఇవి ప్రథమపురుషైకవచనంలోను, ప్రథమపురుషలోని అమహద్బహువచనానికి ముందూ, వచ్చేవి. ఉదా. -ఇయె(న్)-: పడ్-ఇయె, పడ్-ఇయెన్; -ఎ-:నిల్ప్-ఎ, వ్రాస్-ఎ;-ఎన్-: నిల్ప్-ఎన్; -ఎం-: కట్టించ్-ఎం; -ఎను: కట్ట్-ఎను. '-ఎన్-' ప్రత్యయం బహుశా '-(అ)న్'అనే పురుషవాచకప్రత్యయంతో కలిసి ఏర్పడ్డ సంసక్తసపదాంశం కావచ్చు.

'-ఇన,-న' ప్రత్యయాలు క్తవదర్థంలో వచ్చే సపదాంశాలు. హలంత ధాతువులమీద సాధారణంగా నిలిచే ప్రత్యయగతమైన ఇకారం ధాతుగత యకారం తరవాత నిత్యంగా లోపించేది. ప్రత్యయాచ్చు లోపించిన సందర్భాల్లో వర్ణసమీకరణంవల్ల వచ్చేమార్పుల్ని ఇంతకుముందే గమనించాం. ఉదా. ఇచ్చ్-ఇన, అయ్-న, ఇడ్-డ.

క్త్వార్థంలో '-ఇ'ప్రత్యయం వచ్చేది. ధాతుగతయకారంమీద దానికి పాక్షికంగా లోపంవచ్చేది. ఉదా. అయ్-ఇ, అయ్-φ. క్రీ. శ. 8, 9 శతాబ్దుల్లో కనిపించే పొడిచ్చి, పొడుచ్చి అనేరూపాలు ఆధారంగా మూలద్రావిడ భూతకాలిక ప్రత్యయం '*-చి' అప్పటికింకా నిలిచివుందనే సందేహం కలుగుతుంది. '*పడియె, *పడె' అనే భావితరూపాల స్థానంలో పడి-చె వంటి రూపాలు శాసనాల్లో కనిపించినందువల్ల ఈసందేహం దృఢపడుతుంది. ఈరూపాలు రాయలసీమ దక్షిణప్రాంతాల్లోనే లభించటం మరో విశేషం.

తద్ధర్మార్థకసమాపకక్రియల నిర్మాణం రెండురకాలు:పురుషవాచకప్రత్యయాలున్నవీ, లేనివీ. పురుషప్రత్యయాలున్నవాటిలో 'తు-, -దు-,-డు-, -φ-'అనే సపదాంశాలు తద్ధర్మార్థకప్రత్యయాలుగా కనిపిస్తాయి. ధాత్వంత ణకారం మీద డాదిసపదాంశమూ నకారంమీద తాదిసపదాంశమూ వచ్చేవి. ధాత్వంతాచ్చు మీద దాదిసపదాంశమూ 'కల' అనే అసంపూర్ణ క్రియమీద శూన్యప్రత్యయమూ వచ్చేవి. ఉదా. కొణ్-డు-మ్ (నేటి 'కొందుము'కు పూర్వరూపం), కొణ్-డ్-ఋ, కాన్-తు-రు, ఉణ్డు-దు-రు, పో-దు-రు, పోవు-దు-రు, కల-φ-ర్, కల-φ-ణ్డు, కల-φ-ద్, కళా-φ-ట్. పురుష

ప్రత్యయరహితమైన తద్ధర్మార్థక సమాపక క్రియల్లో 'ఉ(న్)-' అనే అర్థక ప్రత్యయం కనిపిస్తుంది. ఉదా. అగ్-ఉ, అగ్-ఉన్, వలయ్-ఉం.

తద్ధర్మార్థక విశేషణప్రత్యయాలు రెండు విధాలు. (1) '-ఉ(న్)-, -Ø-' లతో ఉన్నవి. ఉదా. పంప్-ఉ, తెచ్చ్-ఉన్, అన్-Ø, కల-Ø. (2) '-ఎడి, -ఎడు, -ఏ, -ఏట్టి' లతో ఉన్నవి. ఉదా. వణ్డ్-ఎడి, ఏళ్-ఎడు, అ-ఏ (అయ్యే-అనటానికి బదులు తప్పుగా), అన్-ఏట్టి (అనేటి-అనటానికి బదులు తప్పుగా). చివరి రెండూ అర్వాచీనాలే గాని నన్నయ నాటికే అవి రాత కెక్కేయి.

నడపునది అనే విధ్యర్థకరూపం ఒక్కచోటే లభించింది. ఇది ధాతుజ విశేషణంగా, విశేష్యపూర్వస్థానంలో విశేషణంగా, క్రియాపదంగా మూడు విధాల భాసిస్తుంది. నిర్మాణక్రమాన్ని బట్టి పురుషప్రత్యయ సహిత తద్ధర్మార్థక సమాపక క్రియగా దీన్ని పరిగణించవచ్చు. కాని ఆ క్రియారూపానికి దీనికిలాగా విధ్యర్థం లేదు. '-అది'ని నిర్దేశ సర్వనామ ప్రత్యయమని భావిస్తే దీనికి పురుషబోధకత్వం లేదు. ప్రథమ మధ్యమ పురుషల రెండు వచనాల్లోనూ ఇది ఒకే రూపంలో ఉంటుంది కాని ఉత్తమ పురుష రెండు వచనాల్లోనూ దీనికి విధ్యర్థకప్రయోగం లేదు. దీని నిర్మాణ సంక్లిష్టతను ఏదో ఒక విధంలో వర్ణించటం సరికాదు.

'-ఇనన్, -నను' అనేవి చేదాద్యర్థక ప్రత్యయాలు. '-నను'లోని చివరి ఉకారం అపదాంశమనవచ్చు. ధాత్వంత యకారంమీద ప్రత్యయాదీకారం లోపిస్తుంది. ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపించినప్పుడు కొన్నిసమయాల్లో వర్ణసమీకరణం జరుగుతుంది, పదమధ్యసంధిలో. ఉదా. కట్ట్-ఇనన్, నిల్ప్-ఇనం, కొణ్-ణన్, అయ్-నన్-ఉం.

ప్రార్థనాద్యర్థక క్రియారూపం ప్రాతిపదికా పురుషప్రత్యయాల మధ్య ప్రత్యయమేదీ చేరకుండానే ఏర్పడుతుంది. అప్పుడు ధాతుగత దీర్ఘాచ్చుమీద అద్విరుక్త హల్లుగాని, హ్రస్వాచ్చుమీద ద్విరుక్తహల్లుగాని నిత్యంగా వస్తాయి. ఉదా. కొ-Ø-మ్మ, మను-Ø-ము, పో-Ø-మ్.

తుమర్థంలో ధాతువుమీద '-అన్, -అంగ' మొదలైన సపదాంశాలు చేరుతాయి: '-గ' అన్నది 'కా' అనే అసంపూర్ణ క్రియారూపమే. ఇది చేరినా చేరకపోయినా అర్థభేదంగాని అర్థలోపంగాని కలగవు. అంటే ఇది అంశాభాస మన్నమాట. ఉదా. ఏళ్-అన్, ప్రవర్తిన్ల్-అ, చేయ్-అ, ఒవ్ప్-అంగ, అల్లియ్-అం, నా-ం. చివరిపదం 'అనం' అనే రూపంలో వర్ణవ్యత్యయం

వచ్చి ఏర్పడ్డది. ప్రాతిపదికాంత దీర్ఘాచ్చుమీద ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపి స్తుంది.

శత్రర్థంలో ధాతువుమీద '-చు' ప్రత్యయం చేరుతుంది. ఉదా. ఏలు-చు, అనుభవించు-చు. ఈ క్రియారూపానికి 'ఉండు' ధాతురూపాలను అను బంధించి వర్తమానక్రియలు నిర్మించేవారు. వృత్తవర్తిష్యమాణ క్రియారూపాలు డొంకతిరుగుడుగానే నిర్మితమైనాయి.

తద్ధర్మార్థకసమాపకక్రియకు వ్యతిరేకరూపాన్ని ధాతువుకు'-(అ)దు' అనే ప్రత్యయాన్ని చేర్చి నిర్మించేవారు. ప్రత్యయాద్యచ్చు హలంతధాతువుల మీద నిలిచి అజంతధాతువులమీద నిత్యంగా లోపించేది. ఉదా. చన్-అదు, లే-దు. వ్యతిరేకార్థక విశేషణాలు ధాతువుకు '-(అ)ని' ప్రత్యయం చేరి ఏర్పడేవి. ఉదా. పెట్-అని (పెట్టని-కి బదులు తప్పుగా), లే-ని. వ్యతిరేక క్త్వార్థకక్రియలు ధాతువుకు '-(అ)క' ప్రత్యయంచేరి ఏర్పడేవి. ఉదా. ఈ-క, చేయ్-అక్, ఓప్-అక, కా-క్, లే-క్. పై మూడు రకాల వ్యతిరేకార్థక క్రియల్లోనూ ప్రత్యయాద్యచ్చు హలంతధాతువులమీద నిలిచి అజంత ధాతువుల మీద నిత్యంగా లోపించటం సపదాంశాల పరిపూరక ప్రవృత్తికి చిహ్నమేగాని ప్రత్యయాద్యచ్చు వ్యతిరేకార్థకం కాదని నిరూపించదు. కానీ సంప్రదాయ వ్యాకరణాలు దాని ప్రాధాన్యాన్ని గుర్తించలేదు [30].

శత్రర్థకాసమాపకక్రియలకు 'ఉండు'ధాతురూపాలుచేర్చి వర్తమాన క్రియలు నిర్మించేవారు. ఉదా. ఏలుచ్-ఉన్ని, ఏలుచ్-ఉణ్డి, చేయుచ్-ఉన్న, ఇచ్చుచ్-ఉణ్డ, వాద్ధిణలుచున్-ఉణ్డు (వర్ధిలుచుణ్డు-కు బదులుతప్పుగా).

భవిష్యత్క్రియలను ధాతువు తుమర్థకరూపానికి అసంపూర్ణక్రియ 'కల'ను చేర్చి డొంకతిరుగుడుగా నిర్మించేవారు. ధాత్వంతద్రుతంమీద 'కల' నిత్యంగా 'గల'గా మారేది. ఉదా. ఓయం-గల, పొయ్య-గల, ప్రతిపాలింపం-గల. ఈ రకం భవిష్యత్క్రియలు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దివే దొరుకుతున్నాయి. 'కల' స్వతంత్ర క్రియగా కూడా శాసనాల్లో కనిపిస్తుంది ఉదా. కల-యంతకు.

ఉత్తమపురుషైకవచన క్రియారూపాలు దొరకలేదు. బహువచన రూపాలు '-మి/-ము' అనే సపదాంశాలతో లభ్యవడ్డాయి. ఉదా. ఇచ్చితి-మి, కొణ్డు-మ్,పరిహరించ్చితి-మి. ప్రాతిపదికాంశాచ్చు ఇవర్ణమైతే '-మి', ఉవర్ణమైతే '-ము' పరిపూరకప్రవృత్తిలో ఉంటాయి.

---

30. చిన్నయసూరి, బాలవ్యాకరణము, 8, 32, 37, 39, 47, ముఖ్యంగా 20.

మధ్యమపురుషైకవచనప్రత్యయం ప్రార్థనాద్యర్థకాల్లో మాత్రమే లభించింది. ఉదా. కొమ్-మ్, పో-మ్. బహువచనరూపం ఒక్కటే దొరికింది. ఉదా. ఇచ్చితి-రి.

ప్రథమపురుషలో లింగభేదంమీద ఆధారపడి భిన్నప్రత్యయాలు కనిపిస్తాయి. పురుషబోధకప్రత్యయాలు ఏకవచనంలో మహదమహద్భేదంతోనూ, బహువచనంలో ప్రాణివాచక-అప్రాణివాచక భేదంతోనూ దొరుకుతున్నాయి. విశేష్యాల్లో కనిపించే ఈ అన్వయం క్రియల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. మహదేకవచన ప్రత్యయమైన సపదాంశం '-(అ)ణ్డు'. ఉదా. కల-ణ్డు, ఇచ్చిన్-అణ్డు. 'ఇచ్చినవాణ్డు' నుంచి ఏర్పడ్డ ఈ రెండోరూపం క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దిలో గోదావరీమండలంలో మొదలైనా 13వ శతాబ్దినుంచి మాత్రమే దీనికి కావ్యప్రయోగగౌరవం వచ్చింది. అమహదేక వచనంలో '-అది,-అదు, -దు' అనే సపదాంశాలున్నాయి. ఉదా. ఇచ్చిన్-అది, చన్-అదు, లే-దు, కల-యది. ఇకారయుత సపదాంశం తద్ధర్మవిశేషణాల్లోను, ఉకారయుతం వ్యతిరేకక్రియల్లోను పరిపూరకప్రవృత్తిలో ఉన్నాయి. అజంత ప్రాతిపదిక మీద ప్రత్యయాద్యచ్చు నిత్యంగా లోపిస్తుంది. ప్రాతిపదికాంతాచ్చు తరవాత యడాగమం రావటంకూడా కద్దు.

మహన్మహతీ బహువచనంలోని పురుషప్రత్యయాలు పరిపూరక ప్రవృత్తిలో ఉన్నాయి: ప్రాతిపదిక చివరి ఇకారం తరవాత '-రి', ఇతరత్రా '-రు'. ఉదా. కేసి-రి, కొణ్డ్-ఋ, తాగి-రి, కల-ర్, పో(వు)దు-రు. '-ఋ' సంధివశాన ఏర్పడ్డది. అప్రాణివాచక బహువచనరూపం ఒక్కటి మాత్రమే (11వ శతాబ్దిలో) దొరికింది. ఉదా. ఇచ్చిన-వి.

ఏవార్థకంగా '-అ' ప్రత్యయం వచ్చేది. ఉదా పాఱక్-అ, చిర్పలి-య. అజంతప్రాతిపదిక మీద యడాగమం రావటం గమనించాలి. ఈ ప్రత్యయాన్ని పునరుక్తంగా ప్రయోగించటం కూడా విరళంగా ఉంది. ఉదా. తాన్-అ-య. ఈ లక్షణం కావ్యభాషలోనే నిలిచిపోయింది.

అనిశ్చయ, పర్యాయ, సందేహార్థాలను సూచించే ప్రత్యయ మొకటి '(య్)ఏని(యు/న్)' అనే భిన్నరూపాల్లో కనిపిస్తుంది. ఉదా. కలర్-ఏనియు, ఎవ్వి-యేనిన్, ఎవ్వాండ్-ఏని, 'ఏని' ద్రుతమా కళా అనే విషయం మీద తీవ్రచర్చలు జరిగాయి[31]. క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దినాటి కొరవి

31. బాలవ్యాకరణము, 2. 9; 3.41, 119; ఆంధ్రభాషావికాసము (1948), పే.307, 491, 552-554.

శాసనంలో రెండు రూపాలూ కనిపిస్తున్నాయి. అనుచిత విభాగంవల్ల 'నేని' అనే రూపం ఏర్పడ్డా అదే ప్రాచీనరూపమని పండితులు ప్రయోగాలను సంస్కరించారు[32]. 'నేని' అని వ్యాకరించదగ్గ సందర్భమేదీ శాసనాల్లో తటస్థపడలేదు.

సముచ్చయార్థక పదాంశం శాసనభాషలో విశేష్యాలమీద, క్రియల మీద, సందేహార్థక ప్రత్యయం మీద, సముచ్చయార్థాన్నే ఇచ్చే అవ్యయాల మీద కూడా బహురూపాల్లో వస్తుంది. ఉదా. (i) విశేష్యాలమీద: అన్ని-యు, కళాకణ్ఱుగ్‌_ఉమ్, గుళ్ళు-వు, వాలు_ను, కోటి_యి, గుడి_యిని, గావుండా-ను, దేవొనొజ్జలక్‌_ఊ, నవి-యునుం, ఎప్పుడ్‌-ఊను, గుడి_యింని; (ii) క్రియలమీద: ఐ-యుము; (iii) సందేహార్థకం మీద: కలరేని-యు; (iv) అవ్యయాల మీద: మఱి_యు, మఱి-యును. వీటిలో '-ఉము' అనే సపదాంశం ప్రాచీనతమం. ఇది క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దిలో '_ఉను'గా పరిణమించటం ఆరంభమయింది. క్రీ. శ. 7, 8, 9 శతాబ్దుల్లో మాత్రమే దీనికి మాండలికంగా '-ఉవు' అనే రూపాంతరం ఉండేది. హలంతపదాల మీద క్రీ. శ. 7_11 శతాబ్దుల మధ్య ప్రత్యయగతమైన '-ను,-ము' అనే భాగాలు వైకల్పికంగా లోపించేవి. అదే కాలంలో అజంత పదాలమీద ఈ ప్రత్యయానికి ముందు యడాగమం వస్తుండేది. దీర్ఘాచ్చుగల '_ఊ,-ఊను' అనే 10,11 శతాబ్దాలనాటి సపదాంశాలు నేటి రూపాలకు మూలాలు. '_యి' అనే సపదాంశం క్రీ. శ. 9/10వ శతాబ్దినుంచి 11వ శతాబ్ది వరకూ తీరాంధ్రంలో మాండలికంగా వాడుకలో ఉండేది. '-యింని' అనేది క్రీ. శ. 18వ శతాబ్ది వ్యవహారంలోని '-ఇన్ని'కి పూర్వరూపం.

నిష్పాదకప్రత్యయాలు రెండు రకాలు: కృత్ప్రత్యయాలు, తద్ధిత ప్రత్యయాలు, అని. శాసనభాషనుంచి చెరి ఏడు ప్రత్యయాలను వ్యాకరించవచ్చు. తద్ధితప్రత్యయాలు '-(అ)రి, -ఇక, -ఇకము, -కాఱు, _గార్, -వల-, -ఱు' అనేవి స్పష్టమైనవి. ఉదా. (i) చేసేవాడనే అర్థంలో -(అ)రి: తల-వ్‌_అరి, కమ్మ్-అరి, పూజా_రి, పుర-వ్‌-అరి. ప్రాతిపదిక చివరి దీర్ఘాచ్చుమీద ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపించటం, హ్రస్వాచ్చుమీద ఆగమాత్మక వకారం రావటం, గమనార్హాలు. (ii) స్వార్థంలో -ఇక: మాన->మాన్‌_ఇక; (iii) సమూహార్థంలో -ఇకము: రట్టడి→రట్టడ్‌-ఇకము; (iv)

32. ఆంధ్రభాషా వికాసము, పే. 807.

కలవాడు అనే అర్థంలో -కాఱు/-కాఱ: నిబంధ-కాఱు, అంక_కాఱ, ప్రవి_త్తి-కాఱ్. ఇప్పటి '-కాడు/-గాడు'లకు ఇది పూర్వరూపం. దీని ప్రాచీన రూపం *కాన్ట్రకావచ్చు. హల్పూర్వానునాసికలోపాన్నిబట్టి ఇది కన్నడం నుంచి ఎరువుగావచ్చి వుంటుంది. (v)చేసేవాడనే అర్థంలోనే -గార్ :కఞ్చ-గార్-లు. 'కాంస్యకార' శబ్దభవమైన ఈశబ్దంలోని ప్రత్యయంకూడా అర్య భాషాభవమనే చెప్పాలి. '-కాఱు, కారు' ల్లోని రేఫభేదం ఇందుకు మంచి ఉపపత్తి. (vi) బహుళా దిగర్థంలో _పల-: లో-పు, లో-పల్-ఇ. 'డా-పల, వెలు-పల' వంటిశబ్దాల్తో పోల్చి ఈ ప్రత్యయాన్ని వ్యాకరించటం జరిగింది. (vii) స్వార్థంలోనే -ఱు: పొద-ఱు. 'పొద'శబ్దంతో పోల్చినప్పుడు ఇది సాధ్యం. బహుళా 'కూతు, కూతుఱు' శబ్దాలుకూడా ఇటువంటివేనేమో.

శాసనభాషలో దొరుకుతున్న క్రియాపదాలతోనే పోల్చిచూసినప్పుడు క్రియాధాతువునుంచి విశేష్యాలను ఏర్పరచే కృత్ప్రత్యయాలు ఏడే దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) కూట్-అము_న; (ii) వాడ్-ఇక_లు; (iii) డిగ్గ్-ఇలి; (iv) తో-ట_ఋ, పణ్_ట; (v) నంజు-డ్-లు; (vi) తూజ్-పు, కా-పు-ఋ; (vii) కొల్_వు_నన్. పైనపేర్కొన్న '-అము-, ఇక-, -ఇలి,-ట-, -డ్-, -పు, -వు'లలోని చివరిరెండూ చకారస్థానంలో ఆదేశమయిన విని మాయకసపదాంశాలే.

శాసనాల్లో దొరికిన భిన్న స్థలనామాలను మాత్రమే పోల్చినప్పుడు ముఖ్యంగా 45 స్థలనామప్రత్యయాలు లభిస్తున్నాయి. వాటి ప్రాథమిక సపదాంశాలను మాత్రమే పేర్కొందాం. ఉదా. వుద్_అలి, మ్లావ్-ఇండి, అత్త్-ఇలి, పట్ట్-ఊర్, కొడ్-ఇంకి, కన్ద్-ఏఱు, నిడుం-గట్ట, పులి-కల్లు,నిడు-గాడు, గారల-గుణ్ట, కడా-కుదురు, కొల్లి-కుఱ్ఱు,అతు-కూరు,తాన్ని-కొన్ఱ, తామర_కొలన్_ఇ, ఒం-గోడు, నన్ది-గామ, పరు_వి, చెఞ్-చెఱువ్,కారమి-చేడు, నలూ_చేరి, పరివ-తుర్ల, అఱు-తొఱె, కసుం-దల, పళ్ల-నాణ్ట్_ఇ, కొణ్డ-నూర్_ఇ, విరి-పర, పెణుక_పఱ్ఱు, ఉరువు-పల్లి, గొల్ల_పల్లు,దూద్రు-పాక, ఇలు_పాడ్-ఉనుం, మల్క-పోరము,అమ్మల-పూణ్డి,చెఱు-పూర, ఇన్-వుఱోల్_ఇ, నోర-మడి, చేర-మఙ్గలమ్ము_న, గో-మడువు, పెను-మణ్డ, రావి_రేవు, ఏఱు_వ, కుడా-వాడ, పూల్ల-వట్టమ్మున, గణ్డ-శాల. ఆయాప్రత్యయాల చరిత్రను చర్చించటం ఇక్కడ సాధ్యపడదు.

వ్యక్తి నామప్రత్యయాలు పురుష, స్త్రీ, ఉభయవాచకాలని, పునరుక్త, పూజ్యార్థకాలని, ప్రధానంగా అయిదు విధాలు. అయిదురకాల పురుషవా-

చక ప్రత్యయాలు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) మన్చ్య-అణ్ణ, వినియ్-అణ, కొమ్మ్-అర, అయ్త్-అన్న-యు; (ii) విట్ట్-అప; (iii) మార్-అయ్య, కొచ్చ్-ఇయ, కొణ్డ్-అయ-కు, ఎబ్-ఎయ. ఇకారాదిపదాంశాలు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్ది కిముందు బహువిరళంగాను, 11వశతాబ్దిలో-ముఖ్యంగా గోదా మరీ మండలంలో-అత్యంతబహుళంగానూ, కనిపిస్తాయి. ఎకారాదివి కన్నడ సీమకు దగ్గరలోఉన్న తెలుగుప్రాంతాల్లో అధికాధికం. ప్రత్యయగతయ కార ప్రభావంవల్ల ప్రత్యయాద్యచ్చు తాలవ్యీకరణం పొందివుంటుంది. (iv) మఋన్ట్-పిదుకు, మాట్-పిడుగు; (v) అణ-పోతు-లు. సంస్కృతసమమైన 'అంబా' శబ్దం గల స్త్రీ ప్రత్యయం ఒక్కటేదొరికింది. ఉదా. మేట్-అంబా.

స్త్రీపురుషోభయవాచకప్రత్యయాలు అయిదుమాత్రమే లభ్యపడ్డాయి. ఉదా. (i) పురుష. తాత్-అమ్మ: స్త్రీ. కుట్ట్-అమమ్మ; (ii) పురుష. వేణ్-అప్-ఓఽన్టు: స్త్రీ. బిజ్జెక్-అవ్వ; (iii) పురుష. దేప్-అణ్డి: స్త్రీ. భూమ్-అణ్డి-యును; (iv) పురుష. పడ్-అలు: స్త్రీ. మన్మట్-అళు; (v) పురుష. కూచ-పోటి: స్త్రీ. వసన్తి-పోటి. పై వాటిలోని '-అణ్డి,-అళు' ప్రత్యయాలు రెండూ మూలదక్షిణ ద్రావిడ శబ్దం *ఆళ్/*ఆణ్ (=*వ్యక్తి)నుంచి ఏర్పడ్డవి. స్త్రీపురుషనామాలు రెంటిలోనూ కొన్ని సమయాలో పునరుక్తప్రత్యయాలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. పురుష. విద్ద్-అమ్-అయ్య; స్త్రీ.మీన్-అప్-అమ్మ, పాంవ్-అక్-అమ్మ-కు. కాని ఈపద్ధతి విరళంగా ఉండేది.

బహువచన లు ప్రత్యయాన్ని పూజ్యతాసూచనకు ఎక్కువగా వాడే వారు. అదిగాక మరినాలుగు ప్రత్యయాలు కనిపిస్తున్నాయి. వాటిలో చివరిది (-గారు/-వారు) ఇప్పటికీ నిలిచింది. ఉదా. (i) జేయమ్-అయ్యారు. ఇది తమిళంనుంచి ఎరువుగా వచ్చింది (ii) కణమ-య్-అరు. ఇది *అవర్ శబ్దభవం కావచ్చు. (iii) రేవణ-కాలు, కుణ్డి-కాళ్లు. ఇది మూలద్రావిడ బహువచన ప్రత్యయం *-కళ్ నుంచి ఏర్పడిందనటంకన్నా "కుణ్డిపాదాః" అనే సంస్కృతశబ్దానికి ఎరువు అనువాదం అనటమే సంభావ్యం. (iv) పోత య్యం-గార్-ఇ, విట్టపరడ్డి-వార్-ఇకి. వీటిలో రెండోది అధిక పూజ్యతా సూచకం.

తెలుగుభాషలో ప్రవేశించిన ఎరువుమాటలూ వాటి పదాంశాలూ తెలుగు వర్ణమాలలో మార్పులేకుండా ఇమిడిపోతే అవి తద్భవాలని, ఇమడక పోతే తత్సమాలని, ఆ రెండురకాల పదాంశాలూ దేశ్యాలతో గాని తమలో తాముగాని కలిసి పదాలు ఏర్పడితే మిశ్రపదాలని, ఇక్కడ వ్యవహరిస్తు

న్నాం. (సంప్రదాయ వ్యాకరణ నిర్వచనాలతో ఇక్కడ ప్రసక్తిలేదు). ఆ లెక్కన దేశ్యదేశ్యేతర పదజాలాన్ని పోల్చిచూస్తే, తెలుగుభాషలో ఇమిడి పోయిన ఎరువుమాటలు క్రీ. శ. 6-9 శతాబ్దుల మధ్య మొత్తం పదజాలంలో 20-25 శాతం ఉండగా 10, 11 శతాబ్దుల్లో నూటికి 50 పాళ్లు అయినాయి. కావ్యభాషా ప్రభావమే ఈ మార్పుకు ప్రధానకారణం. ఎరువుమాటల్లో అత్యధికభాగం సంస్కృత ప్రాకృతాలనుంచి వచ్చినవే.

సంస్కృతంనుంచి వచ్చిన ఎరువుమాటల్లో అర్థవిపరిణామం, సంస్కృత వ్యాకరణవిరుద్ధత, అనే రెండు ప్రధానలక్షణాలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. (i) అర్థ విపరిణామానికి : వక్రమ్బు (=అడ్డు), కరణమ్ (=గ్రామాధికారి), జీవితంబు (=జీతం), నియోగముల్ (=జిల్లాలు), మొ; (ii) వ్యాకరణ విరుద్ధతకు : ఉరమాల (=ఉరోమాల), ప్రధాని (=ప్రధానుడు), మనో వల్లభి (=మనోవల్లభ), వనజనేత్రి (=వనజనేత్ర), మొ. మాటలూ క్రీ.శ. 11వ శతాబ్ది వే

'మిశ్రసమాసా'లని, 'వైరిపదా'లని నిషిద్ధంగా ఉన్న మిశ్రపదాలు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ లభిస్తున్నాయి వీటిలో తత్సమదేశ్యమిశ్రపదాలు సంఖ్యాధికాలు; తద్భవదేశ్యమిశ్రపదాలు పైవాటితో సగంమాత్రమే. ఈ పదమిశ్రణం పద్యశాసనాల్లో అత్యల్పం; గద్యశాసనాల్లో అత్యధికం. ఇది నాలుగురకాలు ఉదా (i)దేశ్యం+తద్భవం: కణ్డసామి, గొల్లపల్లు,తామర చెరువ్, మావ్వణ్ణలగరుడణ్డు, మొగమాడువ్, సత్తిగనంకకాఱు, మొ (ii) దేశ్యం+తత్సమం: అమృతపడి, గోమడువు,జనకోట, గణ్డభైరవ,జయమాడ, జీవితమాడ, త్రికోణమడువు, పోర్ముఖరామ, ప్రోలేశ్వర, మనవర్తిన్కం, శ్రీపూణ్డి, వీరపెమ్మాణ్డిదేవర, మొ. (iii) తత్సమం+తద్భవం: ఉదార బుద్దిన్, ఘనరాచమణి, చౌషష్టి, దేవద్రోగులు, రాచమానంబున, లోహ దణ్డు, సవ్వణ్ణాదపరియారువు, మొ. (iv) దేశ్యం+తద్భవం+తత్సమం: వేణవోజన్ము, మారపాసారి, దేవాణోజ్జలకూ, మొ.

స్వరం, విరామం, ఉచ్చారణపద్ధతి వంటివి ఏవిధంగా ఉండేవో సరిగా తెలీదు కాబట్టి ఆనాటి వాక్యనిర్మాణాన్నిగురించి విపులంగా చెప్పటం అసాధ్యం. అయితే కొన్ని విలక్షణతలను గుర్తించవచ్చు ఉద్దేశ్యవిధేయపూర్వక వాక్యరచన సాధారణంగా ఉండేది. పదవిన్యాసం కర్త-కర్మ-క్రియల వరసలో ఉండేదిగాని ఆక్రమం అక్కడక్కడ మారేది. కర్త సాధారణంగా ప్రథమావిభక్తిలో ఉండేది. కర్మ ప్రాణివాచకమయితే ద్వితీయాచతుర్థుల్లో

ఏదో ఒక దాంట్లోను, అప్రాణివాచక మయితే ప్రథమలోను, ఉండేది. సాధారణంగా విధేయం ఉద్దేశ్యానికి ముందు, అవ్యయం క్రియకు మునుపు, విశేషణం విశేష్యానికి పూర్వాన, పరోక్షకర్మ ప్రత్యక్షకర్మకు వెనకా, ఉండేవి. నామాఖ్యాన, క్రియాఖ్యాన పద్ధతులు రెండూ ఉండేవి. కొన్ని సమయాల్లో ధాతుజవిశేషణాలనుకూడా వాడని నామాఖ్యాన పద్ధతి కనిపిస్తుంది. సంస్కృతసాహితీప్రభావంవల్ల తెలుగులోకి వచ్చిన యత్తదర్థక, కర్మణ్యార్థక ప్రయోగాలు విరళంగాఉండేవి. కర్తృ, కర్మ, క్రియారహితవాక్యాలు కొన్ని లభిస్తాయి.

ప్రాచీనాంధ్రంలో మొట్టమొదట నామాఖ్యానమేగాని క్రియాఖ్యానం లేదనే వాదముంది.[33] అటువంటిక్రియాశూన్యత లేదనటానికే ఎక్కువ నిదర్శనలు లభిస్తాయి. మచ్చుకు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్ది శాసనాలనుంచి కొన్ని ఉదాహరణలు: బోళచేత శవణ గొణిరి (A10.2:600-25); విషయబోళ కొణిరి (A10.5:600-25); కమ్మరి వినియణ వ్రాసె (A12.21-22:625-50); కుమారశమ్మాణరికి ఉదకపూర్వ్వకా జ్కేసి ఇచ్చిరి (A24.5:699-700); కఞ్చుగార్లు కొట్టిరి (A24.8:699-700); గొరవళ్ మెచ్చి చే నిచ్చిరి (A25.35-36:7th). ఇటువంటి పూర్ణవాక్యాల్లోని సమాపకక్రియల సంఖ్య ప్రథమపురుషబహువచనం, మధ్యమపురుషబహువచనం, ప్రథమపురుషైకవచనం, ఉత్తమపురుషబహువచనం, మధ్యమపురుషైకవచనం అనే దిగుడు వరసలో కనిపిస్తుంది.

నామాఖ్యానం క్రియాఖ్యానంకన్నా విరళంగా ఉండేది ఇది మూడు విధాలు. ఉదా (i) క్రియాపదరహితం: ఇన్దోలు దినికినఙ (A10.4-5:600-25), పెగ్గడ మేడవ్రాలు (A54.7:742-98), దీని అరి నల్వుముద్దు (C7.9:8th); (ii) ధాతుజవిశేషణయుక్తం: కుణ్డికాళ్ళుళ ఇచ్చిన పన్నన ఇరవది యదినాల్కు మఱుస్తుల్ల నేల (A2.11-14:575-600); (iii) సార్వనామిక విశేష్యయుక్తం: నీవు నా ప్రాణసమానుణ్డవ్ (A87.26-27:892-922).

పూర్వోక్తసాధారణలక్షణాలు పూర్తిగా అన్వయించని పదవిన్యాస క్రమం తొమ్మిది రకాలు. ఉదా. (i) కర్తృరహితం: పానపోతుల ముచ్చియకు...ఇచ్చిరి...నేల (A12.29-31:625-50); శవనబోళకు...మఱుపొలము పన్నస అడి యిచ్చితిరి (C7.4-8:8th); (ii) కర్మరహితం: కఞ్చుగార్లు

[33] ఆంధ్ర భాషావికాసము (1948), పే. 143, 144, 150.

కొట్టిరి (A 24.8:699-700); ప్రభురాముస్టు క్లోచె (A 65.13-14:8th); (iii) వాక్యాంతంలో కర్త: ప్రసాదచేసిరి....తొల్పకామి రట్టగుళ్ళు (A 44. 12-15;700-25); దీవియ వెట్టెం బద్మావతియును (A141.21:1075-76). రెండో వాక్యం పద్యశాసనంలోది. (iv) వాక్యాంతంలో కర్మ: గణ్ణర ముత్రాజుపొడిచి పడియె టోఙ్కు శాకు(A94.3-6:9th/10th);మల్లన్ద్ర త్తించె గుడియు మఠంబునుం గా త్తికేయునకు (A 89.27-29:898-934). రెండోది పద్యశాసనంలోది. (V) కర్మ-కర్త-క్రియ: శ్రీసతికి దత్తి హంగుణువుళ దేవణ యిచె (A 66.1-8:7th); (vi) కర్తృపదపునరుక్తి: పెటనివారు... అలిసినవారి పాపంబు గొణ్డు వెటనివారు (A 66. 2-5:8th); (vii) విశేష్యం-విశేషణం: నిల్పె విద్ధమయ్య విప్రకవచమ్బు (A17.4:650); శ్రీయుద్ధమల్లు డ్డెత్తించె నమిత తేజుండు (A 89.43-44:898-934). రెండో వాక్యం పద్యశాసనంలోది. (viii) పరోక్షకర్మ-ప్రత్యక్షకర్మ:గఙ్గుదేవరకు నముదునకు దారపోచి యిచ్చినాణ్డు (C14.13-15:1096). (ix) క్రియ-అవ్యయం:సిత మణిబన్ధ మిచ్చె సన్మణియుతముగన్ (A136.6:1065).ఇది పద్యశాసనంలోది.

సంస్కృతమర్యాదానుసారి అయిన యత్తదర్థక ప్రయోగాలు నాలుగేనాలుగు లభిస్తున్నాయి. ఉదా. నీకేమి వలయు దాని వేడ్డికొమ్మ (A87.30-32:892-922); ఎవ్వణ్డేని రక్షించు వానిద ధమ్మ్మకావు (A114. 7:10th); ఈ ప్రవృత్తి ఎవ్వాండేని అపహరించిన వాని పితృ పితాంమహులు... (A120.12-14:1003). వేగినాణ్టి కెవ్వరు రాజులై రి వారుం...పాలించువారు (A110.34-38:1006).

సంస్కృత భాషాప్రభావంవల్ల తెలుగులో ప్రవేశించిన కర్మణి ప్రయోగాలు మూడేమూడు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. పట్టం కట్టబడిన వాన్డు (A 77.5-6:825); అతని చేయంబడిన ధమ్మ్మకావుల (A 87.55-56: 892-922); వైదుంబుళచేతం బట్టం కట్టబడి యేలి (A94.4-5:9th/10th).

కావ్యభాషలో కనిపించే రకం పదబంధాలు కొన్ని కనిపిస్తాయి. ఉదా. విడిచిన బసిణ్డి (A21.14-15:678); ప్రసాద చేసిరి. (A44.12-13: 700-25): సురలోకం బెజ్జె (A79.10:825): సుఖంబుణ్డి (A87.23-24:892-922); సుఖంబు మనువారు (A 87.68:892-922); అతని కొట్టించిన చెఱువులు (A87.53-54); అతని చేయంబడిన ధమ్మ్మకావులు (A87.55-56); నీ చేసిన యుపకారంబునకుం (A87.27-29); తము ప్రతిష్టసేసిన...(A 80. 66-70:1060); తమ వేయించిన...(A130.61-65), మొ.

పోలికను చెప్పటానికి 'పోలు' ధాతురూపాలు వాడేవారు. ఇందుకు దొరికిన మూడు ప్రయోగాలూ పద్యశాసనాల్లోవే. ఉదా. ఈశ్వరునకుం గార్త్తికేయున్డుంబోలె (A86.3:850); బెజయితదేవని కూంతు సరియ పోల్వం గాంత లెందు (A136.11:1065); భూమిదేవిం బోల్ రేవలదేవి.... (A136.4-5).

సంస్కృతాంధ్ర పదబంధాలు మేళవించి వాక్యరచన చేయటానికి 'మణిప్రవాళ శైలి' అని పేరు. సాహిత్యంలో లాగానే శాసనాల్లో కూడా ఈ తీరు రచన క్రి.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ విరళంగా ఉండేది. ఉదా. క్షేత్రం ఖణ్డుగ వడ్ల సహితం (B23.28:674);....ఏఱువవిషయం బేళన్ తస్య మాతా దత్తం...శతపంచాశత్ క్షేత్రమ్ (A22.8-9:680); దేవశర్మ్మణస్య గుడి (A73.2:8th); కొఱ్ఱబోయు తటాకః (B53.59:945-46).

జాతిద్రవ్యాదుల్ని పృథక్కరించి చెప్పటానికి సప్తమీ ప్రత్యయాన్నో అనుబంధాన్నో వాడటం క్రి.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ వాడుకలో వుంది. ఉదా. శ్రీ చోఱమహారాజుల్లోళన ఇన్నుటోలి అణపోతులు (A 8.1-2:600-25); జాదిరాజుల అన్దు పళ్ళియరి కొడుకు (A82.6-8:850).

'ఉండు' ధాతుక్త్వార్థక రూపంతో ఆరంభదశను, చతుర్థీప్రత్యయంతో అంతిమదశను, నిరూపిస్తూ కాలస్థల నిర్దేశం చేయటం అనాదిసిద్ధంగా ఉంది. ఉదా. ఒంగోడు నుండి ఱిగదేబు పళ (?)కు పోవు వన్ధా (B 32.16-17: 696-709); చేబ్రోలు నుండి బెజవాడ జాత్రకు వచ్చి (A89.22-23;892-922).

శాసనైకాధారమైన ప్రాచీనాంధ్రభాషను శాస్త్రీయ పద్ధతుల్లో పరిశీలించినప్పుడు అది 'ద్రవస్థితి'లో ఎన్నడూ లేదని,[34], దాన్ని నన్నయ సంస్కరించి 'ప్రమాణీకరించ' లేదని,[35] అది ఎల్లప్పుడూ సువ్యవస్థితంగా వ్యాకరణీయంగా ఉందని, తెలుస్తుంది.

ప్రాచీనాంధ్రశాసనభాష నాలుగు దశలు గడిచింది. అని ప్రాగాంధ్ర దశ; ప్రాక్సాహిత్యదశ, సాహిత్యదశ, కావ్యభాషాదశ, అనేవి. వీటిలో మొదటిది ప్రాచీనతమశాసనకాలానికి చాలాముందే పూర్తయింది. అప్పటికే ధాతు ప్రత్యయాలమధ్య అచ్చులుచేరటం, వర్ణవ్యత్యయ అచ్సంకోచాల వల్ల పదాదిసరళాలూ సంయుక్తాక్షరాలూ ఏర్పడటం, వర్ణసమీకరణంవల్ల

34. ఆంధ్ర భాషావికాసము, పే. 96, 148, 233;234.
35. అదే, పే. 98, 148-155, 209-229, 235.

ద్విరుక్తవర్ణాలేర్పడటం, తాలవ్యీకరణం, వంటి ప్రధానపరిణామాలు పూర్తి అయినాయి

ప్రాక్సాహిత్యదశలో (క్రీ.పూ. 200-క్రీ శ. 600) ఱకారం ప్రత్యేక వర్ణంగా ఉండేది. రేఫఱకారాలు మేళవించాయి. పదమధ్యసంధులు మొదలైనాయి పదాంతసంధి ఉండేది కాదు. గసడదవాదేశం వైకల్పికంగా ఉండేది. సంస్కృతప్రభావం, అనుస్వారలేఖనం, స్థిరపడ్డాయి. ప్రత్యేకభాషా లక్షణాలు వ్యవస్థితమైనాయి.

సాహిత్యదశలో (క్రీ.శ.601-900)వ్యావహారిక, సాహిత్యక, మాండలికాలు ఏర్పడ్డాయి. పద్యశాసనాలు మొదలైనాయి. సంస్కృత ప్రభావంతో రేఫమీద హల్ద్విరుక్తి అరంభమయింది, లేఖనంలో. అచ్చులకు అనునాసిక్యం మొలకెత్తింది. పదాది యవకారాలు, ద్విరుక్తాద్విరుక్త హల్లులున్న జంట మాటలు, వాడుకలోకి వచ్చాయి. ఱకారం ప్రత్యేకవర్ణత్వం కోల్పోయింది. అజ్మధ్యడకారం ణకారంగామారటం మొదలయింది. శకటరేఫ రేఫతో మేళవించింది. సంయుక్తవర్ణాల్లో వకార పరకమైన రేఫ నిలిచింది; ఇతర వర్ణపరకత్వంలో తానేచ్యుతమయింది. 'న్ఱ' అనే సంయుక్తధ్వని 'న్ద, ణ్డ, ణ్డ్రి' లుగామారింది. అత్సంధివైకల్పికమయింది. గసడదవాదేశం బహుళమయింది. ద్రుతసంధి పద్యంలో నిత్యమై గద్యంలో వైకల్పికమయింది. '-ంబు' ప్రత్యయం '-ము, -వు, -మ్ము'లుగా పరిణమించింది. మిశ్రసమాసకల్పన అధికమయింది. యత్తదర్థక కర్మణి ప్రయోగాలు భాషలో చోటు సంపాదించాయి. నాలుగోవంతు మాటలు ఎరువుగా వచ్చాయి. 'మణిప్రవాళశైలి' ఆచారంలోకి వచ్చింది

కావ్యభాషాదశలో (క్రీ.శ.901-1100) ఎరువుమాటల సంఖ్య రెండింతలు పెరిగింది. 'ఎడి/-ఎడు' ప్రత్యయం '-ఏ(టి)'గా మారింది. క్రియాపదాల్లో తచ్ఛబ్దవకార లోపం మొదలయింది. నామాంతంలోని '-ఇయ'ఆద్యచ్చు పోగొట్టుకోవటం ఆరంభమయింది. అమహత్ప్రత్యయం '-ము'లోపించి తత్పూర్వస్వరం దీర్ఘం కావటం ప్రారంభించింది. వర్ణవ్యత్యయంవల్ల రెండు హ్రస్వాచ్చులు పక్కపక్కలచేరి దీర్ఘాచ్చుగా మారటం (అనం >నాం) మొదలుపెట్టింది కావ్యరచనకు మార్గదర్శకమైన విలక్షణపదబంధకల్పనలు, అసాధారణ వాక్యరచనలు, ఎక్కువైనాయి.

ఇది ప్రాచీనాంధ్రశాసనభాషాచరిత్రకు అత్యంతసంక్షిప్తరూపం.

A BRIEF HISTORY OF THE LANGUAGE

In early Telugu (upto1100 A.D.) there are 23 consonant and 10 vowel phonemes. The consonants are /k.g.ṅ,c,j,ṭ,ḍ,ṇ,t,d,n, p,b,m,y,r,(ṟ),l,ḷ,v,s,h, and (ḻ)/. Two of them given in parenthesis lost phonemic status during the historial period. The vowels are /a,ā,i,ī,u,ū,e,ē,o, and ō/. [ai] and [au] are not separate phonemes as they do not contrast with [ay] and [av], respectively. The half-nasal was only a morphophoneme. [ñ] was only an allophone of /n/ on account of non-contrasting occurrences such as pañcina/pancina[1]. The full-nasal was a cover-symbol for homorganic nasals and hence not a separate phoneme. The alveolar allophones of /c/ and /j/ do not occur in the material but [ts] in moḍatsa might be an approximation, for want of a separate graph for the alveolar allophone of /c/. Seven more co-existent phonemes are added to the inventory through Sanskrit and Prakrit loans: /kh,gh,ṭh,th.dh,ph,bh,ś, and ṣ/. But there is no evidence in the corpus to posit [ṭh] as a seperate phoneme. [ṝ, ḷ, and ḹ,] do not occur in the material. [ṛ] is not a separate phoneme as it did not contrast with [ri].

No geminates occur following a long vowel and no consonant clusters following /ō/. [ṅ,ñ,ṭ,ṇ, and h] do not occur word-initially. /ḷ/ occurs only before /ō/ and l/ḷ only before /a/ in clear cases. /k,t,d,p,b,m, and v/alone occur word-initially in conjunction with /r/, eg. krocce, trāgina, drōvadi, prālunu, bramana, mrāni, and vraccina. Only /k/ and /p/ occur word-initially in clusters with /l/, eg. kḻocce, pḻōlanāṇḍu, /k,g,c,j,ṭ,ḍ,ṇ,t,d,n,p,b,m,y,ṟ,l,ḷ,v, and s/ occur intervocalically both as geminates and single consonants. /r,h, and ḻ/ occur only as geminates in inter-vocalic position. Bi-consontal clusters are more frequent in inter-vocalic position.

---

1. For the dates, etymologies and occurrences of these and other inscriptional words cited hereafter, see Index Verborum.

Triconsonantal clusters are infrequent in the same position even in loan-words.

PDr *k-preceding palatal consonants generally developed into c- in Telugu. T. Burrow thought that this palatalization took place sometime between 300 B.C. and the first few centuries after Christ.[2] K. Ramakrishnaiah thought that it took place in PDr itself[3] and Bh. Krishnamurti stated that the change started either at the time when Telugu branched off from SDr or sometime earlier than the 5th cent. A. D. and that it was accomplished during the pre-literary period.[4] The word 'ceṟuvu' in cen̄ceṟuva and kamkurān̄ ceruva, occurring in the Pedavēgi ins. of 395-410 A. D. is traceable to PDr. *keṟay. This testifies that palatalization was accomplished by then. The word cilāta (<Skt. kirāta-) is found to occur in a Pkt. ins. of the 3rd cent. A.D.[5] It can be said on the strength of such evidences that the change started in 3rd/4th cent. A.D. in central Andhra. Unpalatalized forms of the verb *kēyu nevertheless occur infrequently till the 8th cent. A.D. kēcina (for kēsina) occurs in the Munjeru ins., kēsi occurs in the kotturu ins., and kēsina, kēsiri occur in Bhayravakonda inss. These forms attest that the change was accomplished much earlier than the 8th cent. A.D. but older forms are preserved largely owing to orthographical practices.

One of the important sound changes which was accomplished by the time of the earliest Te. inss. was the development of initial voiced stops. Bishop Caldwell argued that there were no initial voiced stops in PDr.[6] K.V. Subbaiah[7], T. Burrow[8] and Bh. Krishnamurti[9] support the above view whereas Jules Bloch[10], Godavarma[11], A. Master[12] and S.K. Chatterji[13] believed that there were initial voiced stops in

2. BSO(A)S 11.122-139, esp. .126.
3. JVOI 15.76.
4. TVB §1.11, esp. §1.18.
5. M. A. Mehendale, HGIP, Intro., p.xxiii and pp.120, 122, etc.
6. CDL, p.138-139.
7. IA 38.193-221.
8. BSO(A)S 9.711-722.
9. TVB §1.55 and §1.70-73 esp.
10. Jules Bloch, IA 48.194-195
11. BSO(A)S 8.562.
12. Ibid., 9.1008.
13. IL 14.9-15.

PDr. A study of early Telugu will not justify positing initial voiced stops for PDr for the following six main reasons:

(1) Native words with clear etymologies are not found to occur with initial voiced stops in the material anterior to the 7th cent. A.D.

(2) There are few assimilated loans which occur from the 6th cent. A.D. with initial voiced stops.

(3) There are doublets with and without initial voiced stops occuring at one and the same time within the material, eg. kuḍāvāḍa: guḍivāḍa; khaṇḍuga: gaṇḍuga; bādi śarmma: pādi śarmma, etc.

(4) There are instances when initial voiced stops in loans are devoiced, eg. tuga: duka/duga.

(5) It is not justified to posit initial voiced stops for PDr based on the few occurrences in the material of words with dubious etymologies like guṟaṃbu and gelci.

(6) There are many place-names and personal names with initial voiced stops whose etymologies are uncertain and unclear.

Words with initial voiced stops are of two types: (i) those which resulted from the voicing of unvoiced stops or are traceable to an initial /v-/ and (ii) those which resulted from metathesis. The initial voiced stops resulting from metathesis are again of two sub-types: words with initial single voiced stops and the same with initial consonant clusters.

K.V. Subbiah argued that initial voiced stops were developed in pre-Telugu as a result of metathesis and accent shift from the first to the second syllable.[14] The problem was examined by L. V. R. Aiyar[15] and M.B. Emeneau also.[16] Alfred Master called the development by a new name 'proenthesis.[17] Bh. Krishnamurti explains the situation by meta-

14. IA 38.209.
15. QJMS 22 448-480.
16. Lg. 21.191-192.
17. BSO(A)S 12.340-364.

thesis and vowel contraction ($V^1CV^2 > CV^1V^2 > C\bar{V}$).[18] Owing to these two changes, Telugu developed words with initial /g,ḍ,d,v,r,ṟ,l,ḷ, and ḻ/, eg. gāri, ḍaggumbaṟti, dāni, vānṟu, reṇḍu, ṟēni, lēci, ḷōna, and ḻaccu. oḷana ("..sōḻa mahārājull oḷana inpuḻōli aṇapōtulu.."), earlier form of ḷōna and aḻisina that of ḻaccu (<*aḻiyu) occur within the material. This development might have been accomplished much earlier than the 6th cent. A.D.

Words with initial consonant clusters resulting from metathesis and vowel contraction occur from as early as the 4th/5th cent. A.D. kḻ-, pḻ-, and vḻ- developed into kr-, pr-, and vr- by the 7th cent. A.D., eg. kḻocce: krocce; pḻāndoṟambu: prāndoṟu;* vḻ-: vraccina.

(aṟu)toṟe of the 4th/5th cent. A.D. is the earlier form of trōva of the 10th cent. That means that /ṟ/ in clusters fell together with /r/ by then, the intermediary form being *tṟōva.

Bh. Krishnamurti states that loss of /r/ in initial clusters might have happened sometime during the middle of the 12th cent. A.D.[19] but there is evidence to say that it started during the 7th cent. and was not accomplished during the historical period. The change, however was sporadic, eg. ayyavōḷu, gocci, pōlama, māni, etc.

Initial y- and v- are found to occur from the 5th and 9th centuries A.D., respectively. eg. yuḷḷalūru, yalamma; vakoṭṭi, vuddini. y- and v- are non-phonemic.

Suffixal -g- and -v- in inter-vocalic position are found to have changed to -v- and -g-, respectively. It is not possible to state where a particular development started but both the changes started during the 11th cent. Eg.

(i) -g-> -v- : nālugu vs. nāluvu

(ii) -v-> -g- : daṇḍuvu vs. daṇḍugu.

The develompment of PDr *ṉ into /n/ in Telugu started during the 7th cent. and was accomplished by the 9th cent.

18. TVB §1.121-138.

19. Ibid., §1.145.

Two words 'āṇati and paṇi' occur in the Rameswaram Pillar ins. of the 7th cent. An inverse spelling 'taṇa' appears in the place of a regular form 'tana' in the Cennarayanipalli ins. of the 9th cent. Although an original *ṇ was orthographically preserved through the 11th cent., it can be said that the phonetic change was accomplished by the 9th cent. itself.

An inter-vocalic /ḍ/ started changing into /ṇ/ during the 7th cent. in the Palnāḍu area. Eg. koḍikiṃ vs. koṇeki. This change is a sporadic one in the language.

One item /ceṟuvu/, occurring in the Pedavēgi ins. of the 4th/5th cent., has two forms with a trill and a flap in 'cen̄ceṟuva' and 'kamburān̄ ceruva'. This accounts for the merger of /ṟ/ with /r/ a long time before the date of the ins. /ṟ/ was lost in 'irukuṭūru' and 'ciṭṭēru' of the 7th and 8th cents. '-ūru' occurs with a trill in 'paḍamaṟalūṟi' during the 8th cent. The merger of /ṟ/ and /r/ into /r/ started in the cenral Andhra region during the 7th cent. and spread over the State within the next century. VṟV developed into VrV by the 8th cent.

PDr *ḻ started developing in Telugu into /l/ in intervocalic position by the 7th cent. and lost its phonemic status by the 9th cent. In one Dharanikota ins. of the 8th cent. the form 'kolaci' occurs without an expected VḷV. Inverse spellings are noticed in inss. of the Krishna-Godavari basin during the 7th cent. which hyperstandardized the PDr *l- forms by replacing them with -ḷ- forms. Eg. ayyavōḷu, kaḷar, taḷavara. It means that *VḷV developed into VlV by that time.

An inter-vocalic -ḻ- developed into -ḍ- by the 7th cent. Eg. kuḍucu, etc.

Early Telugu had geminate k,g,c,ṭ,ḍ,ṇ,t,d,n,p,b,m,y,ṟ, l ḷ,v, and s in inter-vocalic position owing to assimilation. T. Burrow[20] and Bh. Krishnamurti[21] believed that the development in question was accomplished during the pre-literary period. But the inscriptional material attests for the deve-

20. BSO(A)S 11.129.

21. TVB §1.179-180.

lopment from the 4th cent. A.D. This assimilation is of two types: 1. (C) VC-C>(C)V-CC:Eg. ic-cina; 2. (C) VC-V>(C) VCC-: Eg. koṭṭ-ūru. Forms without this development are noted to have occurred infrequently for seven centuries after the change was first attested in the material. Eg. perddal.

Geminate -ṇ- and -ḷ- are also noted to have developed into geminate -nn- and -ḷḷ- during the historical period. 'koṇṇa' of the 8th cent. changed to 'konna' by the 9th/10th cent. although forms like 'aṇṇa' were orthographically preserved through the 10th cent. An inter-vocalic geminate VḷḷV also developed into VllV by the 8th cent. Eg. paḷḷi vs. (raṇḍu) balli.

Inter-vocalic consonant clusters were developed during the historical period owing to assimilation (VC¹ C² V). -ṇc- > -nc- was one such development that was accomplished by the 9th cent. Eg. paṇcina: pancina. Similarly, -ḷk- > -lk- is noted by the 7th cent. Eg. palkina. /r̲/ in clusters also fell together with /r/ during the same period. Eg. tūr̲pu: tūrppuna. At the same time, -nr̲- developed into '-nd, -ṇḍ- and -ṇḍr-'. Eg. inr̲u: indula; (tānr̲i) konr̲a: koṇḍa; paṇḍr̲eṇḍu. -ḷp- changed to -lp- during the 9th cent. Eg. veḷpu: velpūru. /r/ in clusters developed into a geminate of the following consonant due to assimilation from the 9th cent. Eg. urpuṭūru: uppuṭūru.

Development of inter-vocalic consonant clusters due to the loss of vowels within words is noted to have occurred from the 11th cent. divya and dīvya (<Skt. dīpa-) occur in the material. Usages like 'divyār̲upu' in the literature of Tikkana attest to the accomplishment of the change by the 18th cent.

Doublets with and without graded vowels in the first syllable occur in the corpus. They are of two types : 1. those who do not alter the syllabic structure. Eg. embhadi: ēmbadi, kuntur̲: kūntur̲u; minda: mīndu; 2. VCC/V̄C: kl̲ōce: krocce, jūvi: juvvi. A few doublets with and without graded vowels in the second syllable also occur. Eg. kaḷar: kaḷār. This pair

lays at rest the view of the traditional grammarians who believed that 'kaḷār' was from *kaḷavār.

The orthographic practice in Telugu of employing the full-nasal (anusvāra) as a cover-symbol for homorganic nasals was an early borrowing from Indo-Aryan. Both the practices are obtaining from the 4th cent. and are in use within morphemes, at morpheme boundaries and in word-final positions. Eg. (i) within morphemes: pāṇṭūra, kaṃgūra/kaṅgūra; (ii) at morpheme boundaries: vilembali, cen̄ceṟuva; (iii) word-finally: pravartamānaṃ. Employing 'anusvāra' at the beginning of a line, a practice prohibited by scholars although the grammars have no overt statements about its disuse, is found to occur from the 7th cent. Eg. pulo-ṃbuna, siddhīśvara-ṃbuna. There are also hesitation forms with both 'anusvāra' and a homorganic nasal as well as instances where either of them were wrongly used. Eg. (i) hesitation forms: nāṃṇḍu, vēḷuguṃṇtha; (ii) wrongly written forms: nāmadhēyiṃṟu (=nāmadhēyunṟu), paṃnasa (=pannasa), cimthur (=cintūr/ciṃtūr), saṅvatsarambu (=saṃvatsaraṃbu), etc. It can be said that the employment of anusvāra came into use by the 4th cent. A.D. and the practice became well established by the 7th and 8th centuries.

On the whole, homorganic nasals were used more times than anusvāra upto the 11th cent. A.D. Afterwards, anusvāra became more frequent eventhough the use of homorganic nasals did not become obsolete. The use of anusvāra was more frequent in place of /ŋ/ and /m/, equal in place of [n̄] and infrequent in place of /ṇ/ and /n/. Anusvāra occurs before stops in native words, before /ṇ/ and /v/ also in assimilated loans and before aspirates and /ś,s, and h/also in unassimilated loans.

There was no separate graph for the half-nasal. The graph which was originally a dot and which latter developed into a zero was used to represent both the full- and the half-nasals. It is possible sometimes to reconstitute the half-nasal depend-

ing on metrical considerations. The half-nasal in orthography indicates nasalization of the preceding vowel. Eg. "..prabhuṃ baṇḍaraṃguṃ bancina....panḍrenduṃ ..vēṅgināṇṭim.." (A81. 4-6:848) has to be read as "*prabhū̃ baṇḍaraṅgū̃ bancina ..vēgināṭi..," otherwise metre is effected. Metre gets jeopardized if "..garvvaṃb....koṭṭaṃbul .."(A81.3,6:848) is not read as "*garvvam.. koṭṭamul..". Traditional grammarians state that there is no full nasal following a long vowel but in inss. we find usages like "..kūṃtu sariya pōlpaṃ gāṃtal eṃddu.." (A136.11:1065). This usage is comparable to the usage of the poet Nannecōḍa as in "..vīṃḍe khaluṃḍu dakṣū̃ ḍanu vīṟiḍi pāṟuḍu..," etc. These instances prove that the situation obtains in early Telugu atleast dialectally.

Early scholars believed that there was a consistent orthographic practice which indicated a half-nasal by not geminating a following stop and a full-nasal by geminating the same. But it was not consistent during the historical period. Eg. (i) No gemination of the following stop after a full-nasal: panḍuraṃgu, bimkam; (ii) Gemination of the following stop after 'ṃ' when half-nasal is impossible: sāmaṃtta-, ettiṃcce.

One has to believe that half-nasal is nasalization of the preceding vowel on the strength of kētana's description.[22] There is no evidence either supporting or to the contrary. Since anusvāra is only a cover-symbol for homorganic nasals, it was not a separate phoneme.

Loss of word final-a before a following vowel is attested from the 9th/10th cent. There is also evidence for the retention of -a during the 6th cent. and also for the development of an on-glide following -a from the 7th cent. Eg. (i) Loss: iḍḍaṭlu (<*iḍḍa+aṭlu); (ii) on-glide: kalayanta (<*kala+anta); (iii) Retention: pannasa iravadi. Glidal v- is also noted in some cases. Eg. eṟṟa-vummayunu.

Loss of -i was optional till the 9th/10th cent. but development of glidal -y- become more frequent afterwards. Eg.

22. ABB, stanzas 30, 56, and 57.

(i) Loss: śrīk-ellan; (ii) Glide: iravadi-yādi nālku; (iii) Retention: iru paḻayadi-ēnu.

Loss of -u was very frequent from the beginning. Glidal -y- is noted following -u from the 7th cent., with increasing frequency through the 11th cent. The loss of -u was therefore only optional and non-automatic. Eg. (i) Loss; ūḍl-aṃḍu; (ii) Glide vāru- yiṟla kanu; (iii) Retention: rēṇāṇḍu-ēḷan.

Loss of word final vowels even before consonants is noted sporadically. Eg. an-vāru, nal- tumuḍlu. It is more correct to state that the consonant-ending words did not develop a final vowel. The final consonants of monosyllabic roots are found to be geminated before following vowels from the 7th cent, Eg. ann-ēṇṭan.

k->g-,c->s-,t->d-, and p->v- in external sandhi is found to be optional in the beginning and automatic between the 8th and 11th centuries. Eg. (i) k->g-, etc.: āṇati-gānu, stiti-dappi, paṇi-sēsina, ēnu-vuṭlu; (ii) No change: reṇḍu-tōṭaḷu, āḍlu-paṭṭu. This change is more frequent than as stated by traditional grammars and is found to take place in unassimilated loans, following words ending in -n, following adjectives and past participles and also in close juncture within compound words. Eg. (i) in unassimilated loans: kalayanta-gālaṃbuga, bejeyēśvaraṃbu- galasa nirvvahanaṃbu, vittu paṭṭu-vrasādan̄ cēsi; (ii) following -n: nāḷunu-vuṭṭu, kaṭṭe-sure, indu-vratyakṣaba yannan, pasula- saṃpina: (iii) following adjectives: iru-vuṭṭi; (iv) following ppt.: pondi-gāni; (v) in closed syllables: ayya-vōḷu, niḍuṃ-gaṭṭa, daṃma-vuraṃ-buna. But these instances are very few.

What is called 'druta' is nothing but a word-final -n. Voicing of voiceless stops following -n was only optional between the 6th and the 9th centuries. It became more frequent in the course of time but it was not automatic even during the 11th cent. This external sandhi is of 10 types. Eg. (i) following acc.: dīni- gācina vāru, pāṟa- jampina vāṇṟu;

(ii) following instr.: vaidumbuḷa cētaṃ-bāṭṭaṃ kaṭṭabaḍi; (iii) following dat.; nāku- baṇi sēsina; (iv) following loc.: sudda pakṣabuna-bañcamiyu; (v) following con clitic: paṇḍ-ṟeṇḍuṃ- goṇi, guḍluṃ- brākāraṃbu; (vi) following inf. vb.: kaṭṭa- baḍina; (vii) following p.fin.: kattiṃceṃ- gramabuna; (viii) following oblig. vb.: cēyavalayuṃ-gāna; (ix) following adj.: niṇḍu-jeṟuvuna; (x) following adv.: nēlayellaṃ- gāvaṃ-būni. There are instances where the changes have not taken place.Eg. pāṟaku- kuṇḍikāḷḷuḷa, pulombuna- ceṟuvu paḍu-māṟi kōṭan, cēramaṅgalambuna- toṟṟu koṇṇan, ēṇṭan- paḷli-nāṇṭi.

Glidal y- and v- are discernible from the 7th cent. following words ending in -n. This means y- and v- words were obtaining from then.Eg. (i) y-: pañcamiyu- yādityavā-raṃbu, turumara viṣayaṃbu- yēḷuvāri, paḍumaṭa- yēḍuvutl; (ii) v-: iṟla kā- veṟuguvāru, pōṭuna- vakoṭṭi, raṭṭaguḍiyu-vuddini. Developing a glidal y- following words in nomina-tive case also is found during the 7th cent. Eg. saṃvatsaraṃ-buḷ- yēn agu nāṇḍu.

Irregular sandhi modelled after Telugu in the case of loans and vice versa is also found though rarely. Eg. (i) loans: nīlīsvara (for nīlēśvara); manc-yanna (for mancaṇṇa/manci-yaṇṇa).

Although stem alternation is part of internal sandhi, that is treated elsewhere. /r/ in closed syllables in a cpd. is changed to [ṟ]. Eg. paṇḍṟeṇḍu (<pan/paṇ-reṇḍu), viṭṟajula (<viṭ-rajula), koṇḍṟu (<koṇ-ḍu-ru). The development of an intru-sive -ḍ- before /r/ in words like 'vāṇḍru' and trilling of a flap following a retroflex (as in viṭṟajula) are some of the significant features in internal sandhi. It can be presumed that [ṟ] has a stop value during the 9th century and that the sequence '-ḍ-ṟ-' or [*-ṉ-ḍ-] an africate value. /n/ and /m/, preceding a palatal consonant, are noted to have merged with /n/ in closed syllables by the 4th/5th cent. Eg. kamburāñceṟuva, ceñceṟuva. Similary, a word final -m preceding a velar stop

in closed syllables changed by the 7th cent. into a velar nasal. Eg. udakapūrvvaṅ kēsi.

1882 different noun words occur in the corpus of which 573 are native words, 211 are assimilated loans, and 424 unassimilated loans. Most of the masculine noun have no gender markers. Eg. talavari, mancyaṇṇa, rāju, kammari, koḍuku, etc. Some noun words occur with and without gender markers. Eg. (i) n.w.: gaṇḍa, gaṇḍa-ṇḍu; (ii) a.l.: bōya, bōya-ṇḍu; (iii) u.a.l.: pātaku, pātaku-nṟ. Masc. nouns with gender markers show different suffixal allomorphs. Eg. dhanaṃjayu-ṟu, uttamōttamu-nṟu, vā-ṇḍu, saṃyuktu-nṟ, kuḷḷamma-n. Of these -n might have been an archaic form and a loan from Tamil. The masc.suf. '-nṟu' changed into '-ṇḍu' by the 7th cent., although it was preserved orthographically upto the 10th cent. The change was accomplished by the 9th cent. It changed optionally into '-̃ḍu' in verse with nasalization of a preceding vowel. The n.ws with -nṟu are very few. The word final -a is changed to -u optionally in loans when the gender marker is added. Eg. ōja-nṟu, uttamōttamu-nṟu. The form 'dhanaṃjayu-ṟu' may be a borrowing from Kannaḍa in which the loss of a preconsonantal nasal is a regular feature. T. Burrow believed that the PDr masculine singular suffix was *-nṟ and that *-ṟ in the sequence was lost in SDr. M. B. Emeneau thought that originally the suffix was "*-nṟ/-*nṯ" which possibly had an alveolar pronounciation [*-ṉ-ṯ] and the *-ṯ of the sequence was connected with *atu, the non-masculine singular suffix.[23] Generally, the masculine singular suffix is dropped before the plural suffix. In the light of this common tendency, the "-ṟ" of 'kunṯuṟ', a non-masculine word, may be treated as a singular number marker when the set "kuntuṟ" (sg.) vs. "kuntul" (pl.) are compared with each other. This segmentation could be valid in view of the fact that gender distinction was not rigid in Dravidian.

Words without gender markers and those with and with-

23. **Kolami-A Dravidan Language, §10.15.**

out them appear in non-masculine singular also. Those without gender markers occur in numbers. Eg. vēpura, paṇṭūra, koṭṭūru, aṟutoṟe, tānṟikonṟa, datti, nēla, āṇati, and host of others. Doublets with and without gender markers are small in number. Eg. (i) n.ws: illu: kō-yilamu; kuṃcca: kuṃcca-mu; tuvatoṟu: pl̲āndoṟa-ṃbu; rāmaḍu: maḍu-vu; mōdo-ϕ- lu: moda-vu-lu; (ii) a.l.s: daṇḍu: daṇḍu-v; pala: pala-mu; (iii) u.al.s: dramma: dramma-mu; mānika: mānika-mu. Some non-masc. words occur with the gender marker in various shapes. Eg. nāga-bu, koṭṭa-ṃbu-na, cē-n-i, gōtra-ṃ-na, dēśa-mu, purassara-ṃ. prasāda -ϕ- cēsiri, accar-vvu, sāsana-vu, pariyāru-vu, karana-mmu-na, etc.

On a study of the above examples, it can be said that '-vu' occurs only in loan words from the 8th cent. onwards. Some words occur with both '-mu' and 'vu'. Eg. pariyāra-mu: pariyāru-vu; prākāra-ṃbu: prākāru-vu; śāsanaṃbu: sāsana-vu. It can also be said that the stem final '-a' is generally changed to '-u' when the suffix '-vu' is added. '-bu' without a preceding nasal is either a scribal mistake or an editorial mistake. '-ṃbu' was the non. masc. sg. suffix which later changed into '-m(u)' by the 7th cent. in loan words and by the 8th cent. in native words. '-ṃbu' or /mbu/ was assimilated into /mmu/ by the 9th cent. '-nu' in words like 'cēnu' and 'kolanu' is not part of the stem. It is an allomorph of '-mu'. The one reason for the statement is that in plural number, forms with and without '-mu' are obtaining as in the case of regular '-mu' forms. The other reason is alternant forms like 'keyam/keyan' and 'kuḷam/kuḷan' are obtaining in Tamil also.

The masculine-feminine (or epicene) plural is formed by adding '-ru' to the stem. The word final '-a' in loans is changed to '-u' in the situation. Eg. (i) in n.w.s: evva-r, vā-ru, vēvu-ru; (ii) in loans: dēva-ra[24], mallu-ra, malinu-r, saṃyuktur-r. The last three forms are typical and also exceptional. In some

24. -r- can be segmented as the plural suffix on a comparison of the two forms 'dēva-ni-ki' and 'dēva-ra-ku'.

cases, the plural is formed by the addition of '-ru' to the stem in singular as in the case of non-masculine words. Eg. vā-ṇḍ-r, padu-nṟ-ṟu, iruva-ṇḍr-aku. The trill in the examples is the result of phonetic writing. It can be said that this method of formation is obtaining in Dravidian, though rarely, if only a comparison is made with Kannaḍa words like 'ava-n, ava-nd-ir, aḷiya-nd-ir, maga- nd- ir, tāyv- ir' etc. The same tendency is discernible in the case of 'cē-nu-lu' alternating with 'cē-lu'.

The plural suffix common to both masculine and non-masculine words is 'lu'. (There is another '-ku/-gu' which occurs between the stem and the regular plural suffix '-lu', only in the case of inanimate words). Eg. (i) in animate words: aṇapōtu-lu, ācāṟ-lu, kannya-ḷ-anu, tapasu-l-aku, bō-ḷu. maṃgaḍ-l-a, rāju-ll-a; (ii) in inanimate words: āḍ-lu. āṟ-ḷ-a, guḷ-ḷu-vu, mrāṃ-ku-l-a, rēṃ -gu-l-a. '-ku- and-gu-' used in the last two examples are only redundant. '-ḷ(u)' is an earlier form of '-l(u)'.

Several changes have taken place stem-finally when the plural is formed. They are mainly of five types: (1) loss of final -a, -i, -u resulting in consonant clusters. Eg. (i) -a > -ϕ: maṟunturlu, kañcagārlu, peggaḍlu; (ii) -i > -ϕ: guḍlu, kōmaṭlu; (iii)-u > -ϕ: ēṇḍlu, naṃjuḍlu. (2) loss of stem-final vowels along with preceding -ṇ-, -ṟ-, -y-, and -v-. Eg. (i)-ṇV > -ϕ: brāhma- ϕ- la; (ii) -ṟV > ϕ: kūntu- ϕ- lun; (iii) -yV > - ϕ: bō -ϕ-ḷ, vrā -ϕ- lu, vē-ϕ-l; (iv) -vV > -ϕ: mōdo-ϕ-lu, guru-ϕ-lu. (3) change of stem-final '-a' and '-i' to '-u'. Eg. (i) -a > -u: sōmu-ḷa; (ii) -i > -u: dēvu-lu. This change is automatic and is found only in loans. (4) Loss of suffixal '-mu' and compensatory lengthening of the preceding vowel. Eg. kuṃca-ϕ : kuṃcā-lu. This change is noted to have taken place only during the 11th cent. and is also found to take place in singular forms also. Eg. bhōgā-naku, narakā-naṃ, nimityā-na, rājyā-nayu. (5) Loss of stem-final vowel resulting in six types of qualitative changes in

clusters formed out of preceding consonants and the plural suffix in close juncture. (i) -r->-ḍ- : ūḍlaṃdu, vaḍḷa, vaḍlu and -r->-ṟ- : purṟanūṟla, ācāṟlu; (ii) -ṟ->-ḍ- : āḍlu, maṟutuḍlu; (iii) -ḍ->-ḷ- : guḷḷuvu, raṭṭaguḷḷu; (iv) -ṭṭ->-ṭ- : puṭlu, puṭḷu, muṭlu, muṭḷu, bhaṭlu. (This change, though universal, is not noticed by the traditional grammars). (v) -l->-ḍ- : maṃgaḍla; (vi) -n->-ŋ- : mrāṃkula [mrāŋkula], rēṃgula [rēŋgula].

The oblique stem of masculine words is of three types: Eg. (1) root +(kinship term like -ayya, etc.)+plural suffix, case suffix: pāṟa-ka; (2) root+singular '-(n)i/-na/ϕ'/ plural suffix, case suffix: gōtri-niki, bhīmu-na-ku; (3) root+singular marker/plural suffix '-r(u)'+case suffix: vā-r-i-ki. The oblique stem of non-masculine words is also of three types: Eg. (i) root+(place - name suffix like -paṟu, etc.)+singular number marker '-na/-ϕ'/plural suffix+case suffix: ūr-ϕ-i, koravi-ϕ-k, liṃgā-ϕ-na-kuṃ; (ii) root+ -mu/-vu, -na/ϕ/-nu +plural suffix+case suffix: koṭṭa-ṃbu-na, dharmmu-vu-l-a; (iii) root+additive or replacive morphs 't,ṭ,nṭ/i/ϕ'+plural suffix+case suffix: ēṇ-ṭ-a-n, nū-ṭ-a, nūṟ-iṃṭi-ki, vitpaṟ-ti-ki. A few words occur without these replacive/additive morphs, Eg. nūyi-ϕ-ni. These six types of oblique stems are also genitive (case) forms and are used as adjectives when followed by another noun word.

The accusative case morphs are 'ϕ,ni,nu,ṃ,nim, and mu'. Eg. dēni-ϕ, dīni-n, kannyaḷa-nu, raḍḍi-ni, nāṇṭi-ṃ, cōḷa-niṃ, tam-mu. The last example resulted from assimilation of the suffixul -nu and stemfinal -m.

'-n' and '-ṃ' are morphs indicative of the instrumental case. There is a similarity, both phonetic and semantic, between these and the suffixes for locative ease. '-n' came into use as the instrumental suffix only from the 9th/10th century but it was not at all frequent and not consistently employed. Eg. parākramaṃbuna-n, aṃgaṃbuna-ṃ. Post-positions 'cēta, cētaṃ, tōḍa, tōḍaṃ, tōḻan, tōn, and tō' occur in the material

as indicative of instrumental case. Eg. bōḻa-cēta, vaidumbuḷa -cētaṃ, cōḍula-tōḍa, meccu-tōḍaṃ, nalarāmanibhu - tōḻan, maṇḍa-tōn, paduva-tō. '-tōḻan' of the above is the earlier form of '-tōḍa'; '-tō' and '-tōn' are alternants. These convey the meaning 'along with' while 'cēta,' etc. literally mean 'by the hand'.

The dative suffix occurs in the forms 'k, ki(n), ku(n),kū' and a post-position '-ponthe' is used in the same case. Traditional grammars treat '-ki,' etc. as genitive suffixes but they did not occur even once in the material signalling the genitive case meaning. Eg. vasantīśvarambuna-k, dīni-ki, r̲ēni-kin, cēnu-ku, mahārājulā-kun, ojjala-kū, pārōpakārambu-ponthe. It is interesting to note that there was no intrusive '-na-' between the stem and the case suffix in forms like 'cer̲uvuku' and 'cēnuku' as in the literary dialect. -ki(n) and -ku(n) occur in complimentary environments, the former following stems ending in -u and the latter after stemfinal -i. The final element '-n' in '-kin/-kun' is believed by Jules Bloch as a reflex of the original accusative suffix.[25] In his view, there was only one case in PDr- *the accusative-dative case. The post-position '-ponthe' occurring in ablative case was used rarely even in the literary dialect of the post-Nannaya period. '-kəḍa, pay, minda (>mīda)' occur as post-positions in ablative case. Ek. bhūpādityula-kaḍān, bhūsati-pai, mahi-minda, guḍi-mīnd-i. 'pai/pay' occurs also as an independent word within the material. Eg. pai lēci sēna, pay vārala.

The oblique base itself is the genitive base. Neither separate suffixes nor post-positons occur in genitive case in the corpus.

Morphs 'ϕ a(ṃ),an,n' and post-positions 'aṃdu,oḷana, lō(ṃ),lōna,lōpali, and ḻōna' occur in the locative case. Eg. sūragati-ϕ, tirpalūr-a,ẹnṭ-an, bejavāḍ-aṃ, anvayambu-na (There is a complimentary distribution in the occurrence of morphs: suffixes with initial 'a-' follow a stem-final consonant and those with initial 'n-' follow a stem-final vowel); ūḍl-

25. Grammatical structure of Dravidian Languages, pp. 20-21.

aṃdu, rājull -oḷana, āji-lōṃ, bhūmi-lōna, ḍoṃka- lōpali, kayyaṃbu-lōna. oḷana, ḷōna and lōna are chronologically later in that order. The reflex of PDr *uḷ /*oḷ was retained in Telugu till the 7th cent. The original root still survives in modern usage in such dialectal words as 'ullōpu' and 'ullāyam'. 'lōpu' occurs during the 11th cent. material as an independent word. Eg. palliki lōp ai̥na illaku (A164.14:1090-91); peḍaru lōpu gā yillu paṭṭu (A152.11:1082); .. ..bōyuṇḍunu lōp ai̥na yārvvuru bōla (A126.12:1047), velakuṃ goni viḍicina yillu lōpugā (A164.13:1090-91). When the word 'lōpala' is compared with 'ḍāpala' and 'velupala', '-pala' can be segmented as a suffix meaning *direction, etc.

Pronouns are the same as nouns on the basis of their structure. They are of three types. Demonstrative pronouns with gender and number markers are of the first type. Reflexive and personal pronouns which do not signal gender are of the second and third types. Interrogative pronouns and adverbs like 'aṭlu' belong to the first type. A few demonstrative pronouns, derived from the bases 'a' and 'i' only, are found in the material. Eg. (i) masc. and fem.: sg. vānṟu, vāṇḍu; pl. vāru; sg. vāni, pl. vārala, vāri; sg. ātaṇḍ, ātani; sg. vīni, vīnṟi; pl. vīr, vīrala, vīri; (ii) non-masc.: sg. (iccin)adi, dānika, idi, dīni dēni; (iii) adv.: inṟu, indu, indula; indūṟu, indoṟu.

In the case of demonstrative pronouns like 'vāḍu' and 'vāniki', A. Master suggested segmentation as 'avaḍu' and 'avaniki', basing his argument on sporadic orthographical mistakes.[26] G.J. Somayaji believed that 'vānṟu', being plural, is an alternant of 'vāru' whose singular is 'vāṇḍu'[27]. By examining atleast a couple of sentences, one can easily conclude, on the strength of its concord with the verb that -'ṟu' in 'vānṟu' is not a plural suffix. Eg. tēni ḻaccina vānṟu pañcamahāpātakunṟ akun (A8.3-4:600-25), vraccina vānṟu pañcamahāpātaku agu (A9.7-8:600-25). In sentences as the above, the verbal form should have been *aguduru, if 'vānṟu'

26. BSO(A)S 12.346. 27. ABV (1968), pp. 374-376.

was in plural. To say that ‘vāru’ was in plural number, a sentence like ‘ḻacuvāru kaḷarēni’ (A19.12-13:675) is enough. ‘vīnṟi’ of the above examples is an earlier form of Mdn. vīḍi’ (<* vīṇḍi, being the intermediary form). Of the two forms ‘dīni’ and ‘dēni’, both from an earlier *idani, the latter should be the common word but it was dropped from usage in order to avoid homonymy with ‘dēni’ which is from an earlier *edani. It was in use in Southern Andhra area so long as it survived. ‘indoṟu/indūṟu’, earlier forms of the Mdn. ‘indaru’ contain an element *-dōṟu meaning perhaps *persons. It might have once been a separate word as can be assumed from its cognate ‘ḍōṟu’ occurring in koṇḍa kubi. ‘ātaṇḍ’ was more respectful than ‘vāṇḍu’ in inscriptional usage.

Only two interrogative pronouns are found to occur in in the corpus. Eg. (i) masc.: sg. evvaṇḍ, evvāṃḍ; pl. evvar. (ii) non-masc.pl.: evvi.

Personal pronouns in only first and second person singular are available from the material. Eg. (i) 1st pers.: ē, nē, nāku; (ii) 2nd pers.: nīvu; nī.

Of the several reflexive pronoun forms, only four occur in the material. Eg. tān, tāru, tana, tammu (<*tamanu). owing to assimilation and by the 9th cent.

Conjugated or pronaminalized nouns, formed by the addition of personal suffixes to the noun stem, are a special feature in Dravidian.[28] Sometimes, case suffixes are also added to these words. They do not signal any temporal value like finite verb forms with personal suffixes. In the material, two types of these words occur. Eg. (i) noun+2nd pers. sg. suf. : celi-vi, prāṇasamānuṇḍ-av-; (ii) pronoun+ demonstrative pronominal suf. : vān-id-a.

Structurally, numerals also are similar to nouns. These are of two types: cardinals and ordinals (or numeral adjectives). Ordinals are formed either by adding the (verbal) adjectival forms of ‘agu’ to the cardinal stem or by the addi-

28. Jules Bloch, op. cit, pp. 37-47, esp. 43.

tion of gender and number suffixes to the bound numeral adjective. Sometimes, the long vowel of the numeral root is shortened when ordinals are formed. A few examples are supplied hereunder for (i) the basic numerals, (ii) ordinals or numeral adjectives and (iii) numerals with personal suffixes in the case of numerals from 1 to 10 and so on. (1) okoṭi, vakoṭṭi; oṇḍu, okāḍu; orul. The second word was used wrongly for *okaṇḍu(in the material). (2)reṇḍu, reṃṭiki; ira-vadi, iru-pal̲ayadi ēnu, in-maḍi, im-maḍi; id-dar̲u, iru-vuru, iru-vaṇḍraku. 'reṇḍu' has variants 'ira, iru, and inu' when used as an adjective. 'id-' and '-im' are two more allomorphs for 'reṇḍu' resulting from assimilation. (3) mūnr̲, mūṇḍu, mūnu, mūḍ, mūnṭiki; mu-nnūru, mū-nūra; mu-nnūrvvuru. In adjectival forms, the radical long vowel is shortened when preceding a geminate consonant and is retained before a single consonant. The alternation is automatic. (4) nālku, nālugu, nāl-unu; nal-tumuḍlu; nal-vuru. (5) ēnu; ē-vadi, eṃ-bhadi. (6) ār̲u; ara-vādyadi, ar̲u-vadi; āru-vuru. (7) ēḍu, ēl̲u. Adjectival forms are not avilable. (8) eṇumbodi, eṇbodi, eṇma, enmidi; enam-aṇḍakunu. The etymologies of numerals 'eight' and 'nine' are unclear. Words with 'ṇ' are earlier and those with 'n' are later. The words for eight in SDr. can be reconstructed as *eṇ/*eṭ but the original forms of the suffixes like '-ma' and 'midi' are not known. '-midi' forms obtain in Telugu and Kolami and '-ma' forms in Tulu and Telugu (DED 670). One can assume that 'eṇ' was the root and '-bodi' a suffix and that the conjunctive/connective clitic '-uṃ-' was infixed between the two; the assumption is possible when 'eṇ-bodi' and 'eṇ-uṃ-bodi' are compared. '-bodi' might have changed into '-midi' in the course of time; or it was added on the anology of 'tommidi' or vice versa. Some scholars suggest that both 'enmidi' and 'tommidi' were constructed as meaning "two less than ten" and 'one less than ten'[29] and that '-midi' and '-bodi' are allomorphs of

29. ABV, pp. 453-454.

‹padi›. This method of construction is known in the case of 'tommidi' in several sister languages. Eg. Ka. ombay, ombhattu: Kol. ombay; Tu. orumba; Go. unmā(k), eḍmu-, etc. (DED 862, 2910). But in the case of 'enmidi' no such construction is known in other Dravidian languages. (9) tombha, tōṃbha. In modern usage the word 'tomba' means 'many'. (10) padi; ira-vadi, iru-bhadi, eṇ-bodi, eṇ-ma, en-midi, em-bhadi, ē-badi, ēṃ-bhay, ē-vadi, nal-vodi, paṇḍ-ṟeṇḍu, pad-ēn, pan-duṃbu, mu-ppadi; padu-nṟṟu. The environmental criteria responsible for so many variants are not clearly known. (100) nūṟu, nūṟiṃṭiki, nūra; nuṭa, nūṭa; nūr-vvuru. (1000) Veyi, Vēyu, Vē-lu; Ve-guḷḷuru; Ve-guru, Vē-vru. All the numerals with personal suffixes are inflected like any other noun word. '-vuru' is epicene plural. The numeral adjective is used in its non-masculine singular form only when qualifying non-masculine nouns.

Some number words are found to occur in addition to the above which are loans. Eg. (i) l. w. s. from Pkt.: cau, tiṇṇi, duva, pātika, bārasa, vanda, sattiga; (ii) l. w. s. from Skt.: tri-, nava-, navati, sahasra, ṣaṣṭi, kōṭi. Fraction (half) indicated by the native word 'ara', by the loans from Pkt. like 'āda, aḍḍa' and by 'ardha' from Skt.

Adjectives are of several types. (1) Basic adjectives which always occur bound before nouns, iike ā, ī, and ē. The external sandhi with these was optional between the 7th and the 11th centuries. The long vowels have shortened variants before geminate consonants and sometimes even before consonant clusters. Words beginning with vowels following these develop an on-glide -y-, optionally. Eg. ā -basiṇḍi: a-bbāraṇāsi; ī-ūḍlaṃdu: i-ppratima, i-yyoṭṭu; e-vvar.(2)Oblique stem used as an adjective. (3) Ordinals or numeral adjectives (4) Quantitative adjectives ending in -eṇḍu/-eḍu. Eg. mān-eṇḍu, mān-eḍu (5) Adjectives formed from nouns whose gender-number marker is replaced by -pu. Eg. vēṃ-baḷḷi: vēp-ūr. These are very infrequent in the material. (6) Adjectives

formed with suffix -ṭ before nouns beginning with vowels. Eg. iruku-ṭ-ūru. (7) words which occur both as nouns and adjectives. Eg. uruvu-palli. (8)words which occur only as adjectives. Eg. ciṭṭ- ēru, ciṟu-mbūri, ceñ-ceruv. (9) verbal adjectives. Eg. (i) past adjectives: iccina, unna, upēkṣiṃcina, manna, rakṣiñ-cina, etc.; (ii) habitual adjectives: manu-vāṇḍu, ay-ē, vaṇḍ-eḍi, vakrambu rādeṃcu-(vēvura), etc. (iii) negative adjectives: peṭani, lēni, (1) Adjectival phrases eonstructed by adding 'ayina' (the p.adj. form of 'agu') to noun words. Eg. uttamōt-tamunṟ-ayina. These phrases are infrequent and are noted from the material to have first occurred in Cuddapah district during the 7th cent. This practice first spread over the south coastal Andhra between the 8th and 10 centuries and then, by the end of the 11th cent., all over the state.

Three types of adverbs are discerned in the material. (1) Adverbs formed by the addition of verbal forms of the defective verb 'kā' to the noun base. These are too many to be cited here. (2) Adverbs which are mis-called 'pronouns'. Eg. iṟla (=iḷla), aṭl. ēmi, ēv (=ēm). (3) Independent words which are used adverbially. Eg. arthin, tolli, negi, paruvaḍi, pidapa, pōle, maṟi, minnaka. The last word is a negative adjectival form of an obsolete verb *minnu.

Verbs are of three types: simple, complex and compound. Monomorphemic verbs like 'agu' are simple and all of them are of native stock. Verbs formed by the addition of a verbalizer to the nominal root are complex verbs. Eg. (i) in n. w. s: kaṭṭ-iñc-, mulc-il-; (ii) in l.w.s: anubhav-iṃcu, pravartt-ill-a. All the compound verbs are of native stock and are of two sub-types. Eg. (1) those formed by the addition of an auxilary verb to a verbal base yielding specialized meanings: (i) Progressive: ēḷuc-unṟi; (ii) futuritive: naḍapaṃ-gala; (iii) reflexive: aḻisi-konna; (iv) approbative/permissive: manaṃ-janadu; (v) intensive: rā-deṃcu; (vi) passive: kaṭṭa-baḍina; (vii) obligative: rakṣimpanu-valayun. (2) those formed by the addition of an auxilary

verb to a bound noun root. cē-koni. These compound verbs are found to occur from the 8th cent. and their occurrence is infrequent.

Transitive verbs are formed by the addition of '-cu' or '-incu' to the intransitive base. A radical '-cu' is changed to '-pu' when transitives are formed. Eg. (i) intr. root + -cu: ceṟi-cina. A radical -ḍ- is changed to -ṟ- from the 8th cent. when transitivized. (ii) intr. root + -incu; rā-v-iṃci. (iii) intr. root final-cu > -pu: cam-p-ina. A radical -c- is replaced by the nasal -m- at the time of transitivization.

Causative verbs are formed in two ways: (1) by adding -incu to transitive root. Eg. kaṭṭ-iñc-i; (2) by changing the radical -c- to -p-. Eg. kuḍi-p-ina, paṃ-pu. A radical -c- is changed to -n- (eg. coc-cu > con-pu) before the causative suffix. Similarly, a radical -n- is replaced by -m- (eg. pan-cu > pam-pu).

Certain stem alternations are noted when temporal suffixes are added. These are all cases of internal sandhi and are listed here. Eight of such changes are significant. (1) A radical -y- is changed to -s- before past suffixes '-i-' and '-e' or concessive suffix -ina: eg. kēs-i, a̱lis-ina, kēs-iri, vrās-e, cēs-ināru. (2) Radical '-u' and '-i' are generally changed to '-i' and '-a' respectively, before suffix initial 'i-' or 'e-': eg. (i) u > i: kuḍip-ina, poḍic-i, uḍic-e, ceṟic-inanu. There are instances when these changes do not take place. Eg. poḍuc-i, poḍucc-i; (ii) i > a: kolac-i, naḍap-ina, kadap-inanu. (3) vowels of the unaccented second syllable are dropped. Eg. nilp-i, nilp-e, palk-ina, nilp-iri, nilp-inaṃ. (4) Radical -v- preceding suffix initial 'i-' or 'e-' is changed to -y-: eg. pō-ye/pōy-e, pōy-ina. (5) A radical -c- is changed to -v- before an infinitive suffix. Eg. kāv-an. (6) When infinitive or imperative suffixes are added, a stem alternation of V̆-C-/V̄-CC- is noted. Eg. ko -ϕ- mm, pō -ϕ-m, poyy-a. (7) The root 'iccu' shows up a variant 'ī-' in infinitive form and a glidal -y- is noted before the suffix from the 9th/10th cent. Eg. ī -y-

an. (8) suffix initial vowels are lost resulting in stem alternants owing to consequential assimilation which is both progressive and regressive. Eg. progressive: man-na; regressive: iḍḍ-a, ann-a, koṇn-a.

The past finite suffixes are mainly of two types. To the first type belong the morphs 'i, iti, in, ϕ.' The first two of these occur before personal suffixes beginning with consonants and the third occurs before those with initial vowels. The fourth occurs between a root final -y and the personal suffixes. Eg. -i-: icc-i-ri; -iti-: icc-iti-ri, icc-iti-mi; -in-: icc-in-āṇḍu; -ϕ-: ai̥-ϕ-ri. -i- of the above occurs before the epicene plural of the 2nd person and - iti - before the singular and plural forms of the 1st and 2nd persons. To the second type of suffixes belong 'iye(n)' and 'e(n-u).' These occur in third person non-masculine plural. Eg. -iye(n)-: paḍ-iye, paṇ-iyen; -e-: nilp-e, vrās-e; -en:nilp-en; -em̤-, kaṭṭim̤c-em̤; -enu : kaṭṭ-enu. The suffix '-en-' is perhaps an inclusive morph of two segmentable elements, the past suffix 'e' and the personal suffix '-(a)n'.

'-ina' and '-na' are past adjective suffixes. The suffix initial vowel, normally retained following a root final consonant, is automatically dropped after a root final -y. Eg. icc-ina, ay-na, iḍ-ḍa. The stem alternations resulting from assimilation are already discussed.

The past participial suffix '-i' is optionally dropped following a root final -y. Eg. ay-i, ay-ϕ. On the basis of forms like 'poḍicci' and 'poḍucci' occuring during the 8th and 9th centuries, one may suspect that the PDr. suffix *-ci was still retained till then. This doubt is further strengthened when forms like 'paḍi-ce' occur in the material in the place of an expected *paḍi-ye or *paḍ-e. It is interesting to note that these forms occured only in the southern parts of Rāyalasīma.

The habitual finite verbs are of two kinds, the one taking personal suffixes and the other not taking them. '-tu-, -du-, -ḍu-, -ϕ-,' are habitual suffixes which occur before personal suffixes. '-ḍu-' occurs following a root final -ṇ and '-tu-'

occurs after a root final -n. '-du-' follows a root ending in a vowel and -Ø- only following the defective verb 'kala'. Eg. Koṇ-ḍu-m (>kon-du-mu in literature), koṇ-ḍ-ṟu, kān-tu-ru, uṇḍu-du-ru, pō(vu)-du-ru, kala-Ø-r, kala-Ø-d, kala-Ø-ṇḍu, kaḷā-Ø-ṟ. The temporal suffix '-u(n)-' occurs in habitual finite verb forms which donot take personal suffixes. Eg. ag-u, ag-un, valay-uṃ.

Two kinds of habitual adjectives occur in the material: (1) Those occuring with suffixes '-u(n)-, -Ø-': eg. pampu-u, tecc-un, an-Ø kala-Ø; (2)those taking '-eḍi, -eḍu-, -ē, -ēṭṭi'. eg. vaṇḍ-eḍi, ēḷ-eḍu, a-ē (wrong for ay-ē), an-ēṭṭi (wrong for anēṭi). The last two are 'modern' forms which came into use even during 11th cent.

Only one obligative verb form 'naḍapunadi' occurs in the material. This is used as a verbal adjective, as an adjective before a noun, and as a verb. Structurally, it can be treated as a habitual finite verb with personal suffixes. But this conveys an obligative meaning which the habitnal form cannot have. '-adi' may be considered a demonstrative pronoun suffix but it does not signal any personal connotation in particular. It occurs unchanged in both the numbers in 2nd and 3rd persons but does not occur in both the numbers of 1st person. It is therefore a morphological complex conveying obligation.

'-inan' and '-nanu' are concessive suffixes. The final '-u' in '-nanu' is non-morphemic. The suffix initial 'i-' is dropped following a root final '-y'. Sometimes, assimilation takes place as a result of the loss of suffix initial vowel. Eg. kaṭṭ-inan, nilp-inaṃ, koṇ-ṇan, ay-nan-uṃ.

The imperative verb is formed without the addition of a suffix between the root and personal suffixes. The radical long vowel is automatically shortened before a following geminate consonant and retained before a single consonant. Eg. ko-Ø-ṃm, manu-Ø-mu, pō-Ø-m.

Suffix '-an' or '-aṅga' is added to the root to form infitive verbs. The suffixal '-ga' is only a suffix extension and is a variant of the defective verb 'kā'. Neither change nor loss of meaning is accountable with or without '-ga' which can, therefore, be treated as an empty morph. Eg: ēḷ-an, pravartill-a, cēy-a, opp-aṃga, aliy-aṃ, nā-ṃ. The last item is from *anaṃ and is a metathetical form. The suffix initial vowel is dropped following a stem final long vowel.

Suffix '-cu' added to a root forms present continuous verbs. Eg. ēḷu-cu, anubhaviṃcu-cu. Verbs in present tense are built by adding various forms of the verb 'uṇḍu' to present continuous forms. Present and future verbs are constructed periphrastically in Telugu.

The negative forms of the habitual finite verb is formed by the addition of the suffix '-(a)du' to the root. The suffix initial vowel is retained following root final consonants and is dropped following root final vowels. This change is automatic. Eg. cana-du, lē-du. Negative adjectives are formed by adding the suffix '-(a)ni' to the root. Eg. peṭ-ani (=peṭṭani), lē-ni. By the addition of '-(a)ka' to the root, past adjectives are formed. Eg. ī-ka, cēy-ak, ōp-aka, kā-k, lē-k. The loss of suffix initial 'a-' in all the three cases listed above following vowel ending roots and its retention following consonant ending roots is nothing but complementation. The situation would not mean that the suffix initial 'a-' would not signal negative meaning. But the traditional grammars have not recognised the fact.[30]

Verbs in present tense are constructed periphrastically by adding to the present continuous verbs the forms of 'uṇḍu'. Eg. ēḷuc-unṛi, ēḷuc-uṇḍi, cēyuc-unna, iccuc-uṇḍa, vārddilucun-uṇḍu (for vardhiluc-uṇḍu).

Future verbs are also constructed periphrastically by adding the defective verb 'kala' to the infinitive base. '-kala' is automatically changed to '-gala' following a root-final -N.

30. BV. 8.32, .37, .39, .47; esp. .20.

Eg. ōyaṃ-gala, poyya-gala, pratipālimpaṃ-gala. These future verbs are found to occur only during the 11th cent. 'kala' occurs as an independent verb also within the material. Eg. kala-yaṃtaku.

The first person singular forms are not available. Plural forms occur with suffixes '-mi/-mu'. Eg. icciti-mi, koṇḍu-m, pariharimcciti-mi. The two allomorphs occur in complementary distribution: 'mi' if the stem final vowel is '-i' and '-mu' if the same is '-u'.

The second person singular suffix occurs only in imperative mode. Eg. kom-m, pō-m. Only one plural form is found to occur in the material. Eg. icciti-ri.

Different suffixes occur in third person based on gender distinction. In singular, the distinction is between masculine and non-masculine but in plural, between personal and non-personal objects. This concord with nouns is maintained in agreement with verbs also. The masculine singular suffix is '-(ā)ṇḍu.' Eg. kala-ṇḍu. iccin-āṇḍu. The second example, which is a contracted form of 'iccina-vāṇḍu' is first noted to occur in the Godavari basin during the 11th cent. but it could enter into the literary dialect only during the 13th cent. In non-masculine singular, the personal suffixes are '-adi, -adu, and -du.' Eg. iccin-adi, can-adu, lē-du, kala-yadi. The allomorph with '-i' occurs in habitual adjectives whereas the other with '-u' occurs in negative forms. The suffix initial vowel is dropped following a stem final vowel. Development of an on-glide -y- following a stem final vowel is also there.

The third person masculine and feminine plural suffixes occur in complimentary distribution : '-ri' following a stem final '-i' and '-ru' elsewhere. Eg. kēsi-ri, koṇḍ-ṟu, tāgi-ri, kala-r, pō(vu)du-ru. '-ṟu' is due to internal sandhi. '-vi' as the neuter plural suffix in 3rd person occurs during the 11th cent. Eg. iccina-vi.

'-a' occurs as emphatic clitic. Eg. pāṟak-a, cirpali-ya. Glidal -y- is noticed following a stem final vowel. The clitic

was sometimes used redundently. Eg. tān-a-ya. This redundent usage is discernible only in the literary dialect.

A morpheme '(y)ēni(yu/n)' occurs as the particle of doubt, contingency or alternative. Eg. kalar-ēniyu, evvi-yēn-in, evvāṃḍ-ēni. There were serious discussions about its phonetic shape (esp. in final position).[31] In Koravi ins. of the 9th/10th cent., it occurs as '-n' ending and also without a final -n. Scholars corrected literary usages by replacing '-ēni' by '-nēni'. The latter is a result of wrong splitting[32] and there is no instance in the corpus which warrants segmentation as 'nēni'.

The connective clitic occurs in various shapes at the end of nouns, verbs, the particle of doubt, etc. and also on adverbial words which are used as conjunctions. Eg. (i) at the end of nouns: anni-yu, kaḷākaṇḍug-um, guḷḷu-vu, nālu-nu, kōṭi-yi, guḍi-yini, gāvuṃḍā-nu, dēvonojjalak-ū, navi-yunuṃ, eppuḍ-ūnu, guḍi-yiṃni; (ii) at the end of verbs: ai̥-yumu; (iii) at the end of the particle of doubt, etc.: Kalarēni-yu; (iv) at the end of adverbs: maṟi-yu, maṟi-yunu. Of these, '-umu' is the earliest form. This morpheme started changing into '-unu' from the 7th cent. It has a variant '-uvu' dialectally from the 7th century till the 9th. Suffixal components '-nu' and '-mu' are optionally dropped between the 7th and 11th centuries. During the same period, glidal -y- was developed before the clitic. The allomorphs with long vowels like '-ū' and '-ūnu' of the 10th and 11th centuries are forerunners of the modern forms. '-yi' occurs dialectally in the coastal region from the 9th/10th cent. through the 11th. '-yiṃni' is the earlier form of '-inni' used in the 19th cent.

Derivative suffixes are of two kinds: verbal nouns (kr̥t) and nominal nouns (taddhita). Seven suffixes in each case are segmentable from the material. The suffixes which derive nouns from noun stems are '-(a)ri, -ika, -ikamu, -kāṟu, -gār,

31. BV. 2.9; 8.41, .119; ABV (1948), pp 307, 491, 552-554.
32. Ibid., p. 307.

-pala, and -ṟu' which are clear cases. Eg. (i) -(a)ri meaning 'doer, possessor': tala-v-ari, kamm-ari, pūjā-ri, pura-v-ari. Suffix initial vowel is dropped following a stem fiinal long vowel and glidal -v- is developed following a stem final short vowel. (ii) -ika meaning 'likeness': māna vs. mān-ika; (iii) -ikamu meaning 'collection of': raṭṭaḍi vs. raṭṭaḍ-ikamu; (iv) -kāṟa meaning 'doer, possessor': nibaṃdha-kāṟu, aṃka-kāṟa, vritti-kāṟ. This is an earlier form of Mdn. -kāḍu/-gāḍu, perhaps through *kānṟ. It can be a loan from Kannaḍa because of the loss of the pre-consonantal nasal. (v) -gār meaning 'actor': kañca-gār-lu (<Skt. kāṃsyakāra-). It is of IA origin. The difference of trill and flap indicate that '-kāṟa' and '-gāra' are of different origins. (vi) -pala meaning 'direction': lō-pu, lō-pal-i. These compared with 'ḍā-pala' and 'velu-pala' yield the suffix. (vii) -ṟu meaning 'sameness': poda-ṟu. The suffix is separated on comparing this with 'poda'. Perhaps, 'kūtu' and 'kūtu-ṟu' are also similarly segmentable.

When compared with only the verb forms occurring in the material, only seven derivative suffixes(which form nouns from verb roots) are available. Eg. (i) kūṭ-amu-na; (ii) vāḍ-ika-lu; (iii) ḍigg-ili; (iv) tō-ṭa-ḷu; (v)naṃju-ḍ-lu; (vi) tūṟ-pu, kā-pu-ḷu; (vii) kolvu-nan. Of the seven suffixes '-amu-, -ika-, -ili, -ṭa, -ḍ-, -pu, and -vu', the last two are replacive morphs which came in the place of a radical -c.

On a comparison of only the place names occurring in the material, 45 important p.n. suffixes are available. Only their basic allomorphs are listed as follows: Eg. pud-ali, mlāv-iṃḍi, att-ili, panṭ-ūr, koḍ-iṃki, kand-ēṟu, niḍuṃ-gaṭṭa, puli-kallu, niḍu-gāḍu, gārala-gunṭa, kaḍā-kuduru, kolli-kuṟṟu, ātu-kūru, tānṟi-konṟa, tāmara-kolan-i, oṃ-gōḍu, nandi-gāma, paru-vi, cen-ceṟuv, kārami-cēḍu, nalū-cēri, pariva-turla, aṟu-toṟe, kasuṃ-dala, paḷli-nānṭ-i, konḍa-nūr-i, viri-para, peṇuka-paṟṟu, uruvu-palli, golla-pallu, dūdru-pāka, ilu-pāḍ-unuṃ, malka-pōramu, ammala-pūnḍi, ceṟu-

pūr-a, in-pul̲ōl-i, sōra-maḍi, cēra-maṅgalambu-na, gō-maḍ-uvu, penu-maṇḍa, rāvi-rēvu, ēr̲u-va, kuḍā-vāḍa, pūlla-vaṭṭ-ambu-na, ganṭha-śāla. It is not possible here to discuss the history of these suffixes and their variants.

Personal name suffixes are mainly of five kinds: masculine, feminine, common, redundant and honorfic. Five types of male name suffixes are found to occur. Eg. (i) mancy-aṇṇa, viniy-aṇa, komm-ana, āyt-anna-yu; (ii) viṭṭ-apa; (iii) mār-ayya, kocc-iya, koṇḍ-aya-ku, er̲-eya. The i-variants are rare earlier than the 11th cent. and are highly frequent, especially in the Godavari basin during the 11th cent. e- variants are frequent in Telugu areas bordering Kannaḍa region. The suffix initial vowel might have been palatalized due to the influence of the suffixal -y-. (iv) mar̲unr̲a-piḍuku, mār̲-piḍugu; (v) aṇa-pōtu-lu. Only one female name suffix, borrowed from Skt., ambā is found in the corpus. Eg. mēl̲-āmbā.

Only five suffixes common to both male and female names are found. Eg. (i) masc. tāt-amma : fem. kur̲r̲-amma; (ii) masc. vēn̲-av-ōjanr̲u : fem. bijjēk-avva; (iii) masc. dēv-āṇḍi : fem. bhūm-āṇḍi-yunu; (iv) masc. paḍ-ālu : fem. manmar̲-āḷu; (v) masc. kūca-pōr̲i : fem. vasanti-pōr̲i. -āṇḍi and -āḷu above are traceable to PSDr. *āḷ/*āṇ (=*person). Sometimes personal name suffixes are used redundantly. Eg. masc. vidd-am-ayya; fem. mīn-av-amma, pāmp-ak-amma-ku. But this practise is found very rarely.

The plural suffix -lu is generally employed honorifically. Besides that, four other suffixes are used for the same purpose, the last of which is still retained in the language. Eg. (i) l̲ēyam-ayyaru. This is a loan from Tamil. (ii) kaṇama-y-āru. This is traceable to *avar. (iii) rēvaṇa-kālu, kuṇḍi-kāḷḷu. This is better treated as a loan translation of the Skt. expression 'kuṇḍi-pādāḥ' than derived from the PDr plural suffix *-kaḷ. (iv) pōtar̲yaṃ-gār-i, viṭṭaparaḍḍi-vār-iki. The second of the two is indicative of greater respect.

Loan words which entered into Telugu without phonemic change are classed as assimilated loans and those which changed the phonemic inventory are classed as unassimilated loans. Blends are those composed of morphemes of native stock and loans in any combination. The definitions of the traditional grammars in this regard are not strictly followed. When the native and non-native vocabularies are counted, the number of loans between the 6th and 9th centuries constitute 20 to 25 percent of the total vocabulary which increased to 50 percent during the 10th and 11th centuries. The influence of the literary dialect is the main factor in the change. Most part of the loan words is from Sanskrit and Prakrit.

Semantic change and ungrammaticality (or deviation from the norms of the Skt. grammar) are the two main features of loans from Skt. Eg. (i) for semantic change : vakrambu (=obstacle), karaṇam (=village officer), jīvitaṃbu(=salary), niyōgamul (=districts), etc., (ii) for ungrammaticality : uramāla (urōmāla), pradhāni (pradhānūḍu), manōvallabhi (manōvallabha), vanajanētri (vanajanētra), etc. All the four words occur during the 11th century.

Blends, often prohibited by traditional grammars, occur in the corpus from the 7th century. A majority of the blends are of unassimilated loans and native words; blends of assimilated loans and native words are only half of the above. A few blends occur in metrically composed inscriptions; they are too many in prose inscriptions. Blends are of four varieties. Eg. (i) n.w.+a.l. : kaṇḍasāmi, gollapallu, tāmaraceruv, mārvvala garuḍaṇḍu, mogamāḍuv, sattiganaṃkakāṟa, etc. (ii) n.w.+u.a.l. : amṛtapaḍi, gōmaḍuvu, janakōṭa, gaṇḍabhaiṛava, jayamāḍa, trikōṇamaḍuvu, pōrmukharāma, prōlēśvara, manavarttikaṃ, śrīpūṇḍi, vīrapermmāḍi dēvara, etc. (iii) u.a.l.+a.l. : udārabuddin, ghanarācamāṇi, cauṣaṣṭi, dēvadrōgulu, rācamānambuna, lōhadaṇḍu, sarvvabādapariyāruvu, etc. (iv) n.w.+a.l.+u.a.l : vēṇavōjanṟu, mārapāsāri, dēvoṇojjalakū, etc.

It is difficult to account for syntax in detail for want of information on accent, pause and pronounciation in ETe., but some typical features can be listed. The normal sentence-type obtaining was actor-action. The relative position in a sentence of different classes of words is generally subject, object, and verb which are sometimes interchangeable. The subject is always in the nominative case and the object in the accusative or dative if animate and in nominative if inanimate. Attributes always precede the substantives, adverbs the verb, and indirect object the direct object. Both noun and verb predications occur. In some nominal or appositional constructions, even verbal adjectives are not used. Relative and passive constructions, borrowed from Sanskrit through the literary dialect, occur rarely. Omission sometimes of one of the subject, object or the verb is also attested.

There is a view that verb predication was not obtaining in ETe. in the beginning.[33] But there is an overwhelming evidence to the contrary. To illustrate, a few examples can be given from the 7th cent. material: bō̤laceta śavaṇa goṇiri (A10.2: 600-25); viṣayabō̤ḷa koṇiri (A10.5:600-25); kammari viniyaṇa vrāse (A12.21-22:625-50); kumāra śarmmāriki udakapūrvvaṇ kēsi icciri (A24.5:699-700); kañcagārlu koṭṭiri(A24.8: 699-700); goravaḷ mecci cēn icciri (A25.35-36: 7th). The finite verbs mainly occurring in such sentences are in 3rd person plural, 2nd person plural, 3rd person singular, 1st peraon plural and 2 nd person singular, in that order of descending frequency.

Noun predication was less frequent than verb predication and is of three kinds. Eg. (i) without verb forms: indōṟu diniki sakṣi (A10.4-5: 600-25). peggaḍa mēḍa vrālu (A54.7: 742-98), dīni ari naltumuḍlu (C7.9:8th); (ii) with verbal adjectives: kuṇḍikāḷḷuḷa iccina pannasa iravadiyadinālku maṟunturlu nēla (A2.11-14:575-600); (iii) with conjugated nouns: nīvu nā prāṇasamānuṇḍav (A87.26-27:892-922).

33. ABV (1948), pp. 143, 144, 150.

Nine types of deviations from the normal word order mentioned above are noted to occur. Eg. (i) Omission of subject: vānapōtula mucciyaku...icciri...nēla (A12.29-31:625-50), śavana bōḷaku maṟu polamu pannasa aḍi yiccitiri (C7.4-8:8th); (ii) Omission of object: kañcagārlu koṭṭiri(A24. 8:699-700), prabhurāmunṟu kḻōce (A65.13-14:8th); (iii) Subject at the end of a sentence: prasāda cēsiri...tolpakāmi raṭṭaguḷḷu (A44.12-15:700-25), dīviya veṭṭem badmāvatiyunu(A144. 21:1075-76). The second sentence is from a verse inscription. (iv) Object at the end of a sentence: gaṇḍara mutrāju.... poḍici paḍiye ḻōṅkuḷāku (A94.3-6:9th/13th), mallaṇḍ ettiṃce guḍiyu maṭhambunuṃ gārttikēyunaku (A89.27-29:898-934). The second sentence is from a verse inscription. (v) object-subject-verb: śrīsatiki datti haṃguṇuvuḷa dēvaṇa yice (A86.1-8:7th); (vi) Repetition of the subject: peṭanivāru....aḻisinavāri pāpambu goṇḍṟu veṭanivāru (A66.2-5:8th); (vii) noun-adjective: nilpe viddamayya viprakavacambu (A17.4:650), śrī yuddhamallunḍ ettiṃcen amitatējuṃḍu (A89.43-44:841-934). The second example is from an inscription in verse. (viii) indirect object-direct object: gaṇḍu dēvarakun amudunaku dāra pōci yiccināṇḍu (C14.13-15:1096); (ix) verb-adverb: sitamaṇi bantham icce sanmaṇiyutamugan (A136.6:1065). This is from a metrically composed inscription.

Only four examples are available for relative construction in the entire corpus. The practice is borrowed from Skt. Eg. nīk ēmi valayu dāni vēṇḍikomm(A87.30-32:892-922), evvaṇḍēni rakṣiṃcu vānida dharmmuvu (A114.7:10th), ī vritti evvāṃḍēni apahariṃcina vāni pitṛpitāṃmahulu (A120.12-14:1008), vēgi nāṇṭik evvaru rājul aiṛi vāruṃ....pāliṃcuvāru (A119.34-38:1006).

Passive construction, a borrowing from Skt., has only three occurrences in the material. Eg. paṭṭaṃ kaṭṭabaḍina vānṟu (A77:5-6:825), ātani cēyaṃbaḍina dharmmuvula (A87. 55-56: 892-922), vaiḍumbuḷacētaṃ baṭṭaṃ kaṭṭabaḍi yēli (A94.4-5:9th/10th).

Certain phrases like those occurring in the literary dialect are also found to occur. Eg. viḍicina basiṇḍi (A21.14-15:678), prasāda cēsiri (A44.12-13:700-25), suralōkaṃb ẽṅge (A79.10: 825), sukhaṃb uṇḍi (A87.23-24:892-922), sukhaṃbu manu vāru (A87.68), ātani kolpiṃcina ceṟuvulu (A87.53-54), ātani cēyaṃbaḍina dharmmuvulu (A87.55-56), nī cēsina yupakāraṃbunakuṃ (A87.27-29), tama pratiṣṭa sēsina.... (A130.66-70: 1060), tama vēyiṃcina....(A130.61-65), etc.

Comparison is expressed by the use of the verbs pōlu to resemble and pōlcu to compare. Eg. īśvarunakuṃ gārttikēyuṇḍuṃ bōle (A86.3:850), bejayita dēvani kūṃtu sariya pōlpaṃ gāṃtal eṃdu (A136.11:1065), bhūmi dēviṃ bōḷ rēvala dēvi... (A136.4-5). All the three available examples are from verse inscriptions.

Quotations are found in a solitary inscription of the 9th/ 10th cent. There is no indirect speech in Telugu like the one in English where the tense of the verb is changed, etc. Eg. nīvu nā prāṇasamānuṇḍav aina celivi (A87.26-27), nī cēsina yupakāraṃbunakuṃ bratyupakāraṃbu cēyavalayuṃ (ll.27-30), nīk ēmi valayuṃ dāni vēṇḍikomm(ll.30-32), nī śrī nāk ellaṃ galad (ll.32-33), ēmi lēkunna vēṇḍi koṇḍum (ll. 33-34), parōpakārambupoṇthe nā nī koravi yannadi (ll.35-36).

Blending Telugu and Sanskrit phrases in a sentence is called 'maṇipravāḷa' style in literature. The type of construction is found in the inscriptions from the 7th cent., though rarely. Eg. kṣētraṃ khaṇḍuga vaḍla sahitam (B28.28:674),.... ēṟuva viṣayaṃb ēḷan tasya mātā dattaṃ....śatapaṃcāśat kṣētram(A22.8-9:680), rēva śarmmasya guḍi (A73.2:8th), koṟṟabōyu taṭākaḥ (B53.59:945-46).

Suffixes or post-positions of the locative case are used from the 7th cent. to convey the meaning 'among'.Eg. śrī cōḻa mahārājull oḷana inpuḻōli aṇapōtulu (A8.1-2:600-25), bādirājula andu paḷḷeyari koḍuku (A85.6-8:850).

The beginning and end of time and space are expressed from an early date by the use of the past participial form of

'uṇḍu' and the locative suffix, respectively. Eg. oṃgōḍun uṃḍi ḻigadebupaḷa(?)ku pōvu panthā (B32.16_17.696-709), cēbrōlun uṃdi bejavāḍa jātraku vacci (A89.22_23:892-922).

One will conclude after a careful study of Early Telugu known only through the inscriptions that the language was never in a 'fluid state',[34] that Nannaya did not "standardize" it[35] and that it was always 'systematic' and a 'separate' language from its known beginnings.

Early inscriptional Telugu passed through four stages: pre- Telugu, pre-literary, literary and classical stages. The first of the four stages was over by the time of the earliest records by which time, development of vowels between roots and suffixes, formation of words with initial voiced stops and consonant clusters owing to metathesis and vowel contraction, formation of medial geminates due to assimilation and palatalization of *k- to c- are all accomplished. These are the most important developments that took place by then.

During the pre-literary stage (200-600 A.D.), /ḻ/ was a separate phoneme. [ṟ] and [r] fell together with/r/. Internal sandhi came into vogue. External sandhi was non-existent. The change of k-, c-, ṭ-, t-, p- to g-, s-, ḍ-, d-, v- was optional. The influence of sanskrit and the practice of employing 'anusvāra' as a cover-symbol for homorganic nasals have become more pronounced.

The literary and colloquial dialects came into separate existence during the literary stage (601-900A.D). Gemination of consonants following the flap in orthography came into vogue due to Skt. influence. The half-nasal or nasalization of preceding vowels started. Initial y- and v- and doublets with and without geminates came into use. [ḻ] lost its status of a separate phoneme. An inter vocalic -ḍ- started to change into -ṇ-. The merger of [ṟ] and [r] into /r/ was accomplished. /r/ in initial consonant clusters as second member was droppede xcept when it followed/v/.The sequence'nṟ'developed into'nd, ṇḍ,and

34. ABV (1948), pp. 96, 143, 233, 234.

35. Ibid, pp. 98, 148-155, 209-229; 235.

ṇḍr'. The loss of a word final -a in external sandhi became optional. k- > g-, c- > s-, ṭ- > ḍ-, and p- > v- became almost automatic. Voicing of voiceless stops following -N became automatic in the literary dialect and optional in the colloquial. The non-masc. nominative suffix '-mbu' developed into '-mu, -vu, and -mmu'. Blending of native and non-native elements in a compound came into frequent use. Relative and passive constructions came into use. One fourth of the vocabulary was borrowed from Skt. and Pkt. Blending of native and non-native phrases into a sentence came into practice.

During the classical stage (901-1100A.D.), the number of loans in the language were almost doubled. The habitual adjective suffix '-eḍi/-eḍu' developed into -ē(ṭi). The loss of -v- in verbal forms started. Dropping of -i- of a word final -iya started. Loss of the non-masculine nominative suffix -mu and compensatory lengthening of the preceding vowel commenced. Two short vowels developing into a long vowel as a result of metathesis (as in nāṃ < anaṃ) started. Typical phrase and sentence constructions, fore-runners of classical usages, occur in the materical.

This is a highly abridged from of the history of Early Telugu.

A - SEREIS

Texts of complete Telugu Inscriptions: Dated and Datable All Published

1

Date: 200 A.D.[1]

Location: Amaravati, Sattenapalli tq., Guntur Dt.

Source: Text, date and notes by V. Prabhakara Sastry, Bh 5.934.[2]

1. nāgabu

2

Date: 575-600 A.D.[3]

Location: Erragudipadu, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramiah, EI 27.225-28 (A.R.No. 232/1938).
(ii) Text by T. Ramachandra, "Mana lipi puṭṭu pūrvōttarālu", p. 106.

Final Text: as in EI.

I

1. svasti śrī erika-
2. 1 muttu rājulla-

A-SERIES

తెలుగు పూర్తిగా ఉన్న శాసనాలు: కాలసూచన ఉన్నవి, తెలిసినవి అన్నీ ప్రచురితాలే

1

కాలం: క్రీ. శ. 200.

స్థలం: అమరావతి, సత్తెనపల్లి తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా.

ఆధారం: వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారి పాఠం, కాలం, వివరణ భా 5.934.

1. నాగబు

2

కాలం: క్రీ. శ. 575-600.

స్థలం: ఎర్రగుడిపాడు. కమలాపురం తా, కడప జి.

ఆధారాలు: 1. కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, యం. వెంకట్రామయ్య, EI 27.225-28 (A.R.No. 232/1938); 2. తి. రామచంద్ర, "మన లిపి పుట్టుపూర్వోత్తరాలు" పుట 106.

ప్రధాన పాఠం: EI ప్రకారం

I

1. స్వస్తి శ్రీ ఎరిక-
2. ల్ ముత్తురాజుల్ల-

---

1. The editor assigns it to a date somewhere between 200 B. C. and 200 A.D. This label ins. is in Brāhmī 'characters'.
2. The formula Bh 5.934 indicates the name of the source book, journal, etc. followed by the number of the volume (unless otherwise stated). The number following the dot is the page number. The same method of abbreviation is adapted hereinafter.
3. For the relative chronology of the Early Cōḷas of Rēnāḍu, See M. Rama Rao, JAHRS 7.215-228 and K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.248.
4. T. Ramachandra: ka for kā.

3. kuṇḍikāḷḷu [ni] vabu kā-[4]
4. nu iccina pannasa-
5. dujaya rājula-
6. muttu[5] rājulu nava-
7. priya muttu rājulu-
8. vallava duka rājulu sakṣi-
9. kānu icci [na*] pannassa-

II

10. koṭṭambuna pā-
11. ṟaku kuṇḍikāḷḷu-
12. ḷa iccina pannasa-
13. iravadi yādi nā-
14. lku maṟunturḻu[6] nēla.

3

Date: 575-600 A.D.[7]

Location: Kalamalla, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt,

Sources: (i) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 221-25.

(ii) Text by J. Ramaiah Pantulu, SII 10.607[8] (A.R.No. 380/1904)[9]

Final Text: as in EI.

I

1. ....
2. kal mu[tu] rā-[10]
3. ju dhanamja-

3 కుణ్డికాళ్ళు [ని] వబు కా-
4. ను ఇచ్చిన పన్నస-
5. దుజయ రాజుల-
6. ముత్తు రాజులు నవ-
7. ప్రియ ముత్తు రాజులు-
8. వల్లవ దుక రాజులు సక్షి-
9. కాను ఇచ్చి [న] పన్నస్స-

II

10. కొట్టంబున పా-
11. ఱకు కుణ్డి కాళ్లు-
12. ళ ఇచ్చిన పన్నస-
13. ఇరవది యాది నా-
14. ల్కు మఱున్తుఌ నేల

3

కాలం : క్రీ. శ. 576-600

స్థలం : కలమళ్ల, కమలాపురం తా, కడప జి.

ఆధారాలు : 1. కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, యం. వెంకట్రామయ్య EI 27.221-25; 2. జయంతి రామయ్యపంతులు SII 10.607 (A.R.No. 380/1904)

ప్రధాన పాఠం : EI ప్రకారం

I

1 ....
2. కల్ ము[తు] రా-
3. జు ధనంజ-

5. T. Ramachandra: mutu for muttu.
6. T. Ramachandra: maṟunturku for maṟunturḻu.
7. Date as in the case of A2.
8. In the case of SII volumes, the number following the dot always indicates the general number of the inscription and not the page number.
9. The lines of the text, as they appear in SII, are differently numbered. The second line in EI text is the first one in SII. Lines 11 to 14 are damaged in the former text, whereas they are numbered 10 to 14 in the latter. Thus the total number of lines is the same in both the versions.
10. SII: 1......[narā]-

4. yuṟu[11] rēnā-
5. ṇḍu ēḷan-[12]
6. ciṟumbūri-
7. rēvaṇakālu [paṃ]-[13]
8. pu cenūru kāju-[14]
9. aḻikaḷā [ū]ri-[15]
10. ṇḍa vāru ūri-[16]
11-14. (damaged)
15. . . pañca [ma*]-[17]
16. hāpātaka sa-[18]
17. [ku][19]

II

(damaged)

4. యుఱు రేనా-
5. ణ్డు ఏళన్-
6. చిఱుంబూరి-
7. రేవణకాలు [పం]-
8. పు చెనూరు కాజు-
9. అఴికళా [ఊ]రి-
10. ణ్డ వారు ఊరి-
11-14. ....
15. . . పఞ్చ [మ*]-
16. హాపాతక స-
17. [కు]

II

....

4

Date: 6th/7th cent. A.D.

Location: Bejawada caves, Bejawada tq., Krishna Dt.

Source: Text and notes by P. Seshadri Sastry, JAHC 3.20.

I

1. śrī utpatti piḍugu

II

2. śrī guṇṭu guṇāditya

కాలం: క్రీ. శ. 6/7 శతాబ్ది.

స్థలం: బెజవాడ గుహలు, బెజవాడ తా, కృష్ణా జి.

ఆధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి, పాఠం, వివరణ JAHC 3.20.

1. శ్రీ ఉత్పత్తి పిడుగు

II

2. శ్రీ గుణ్టు గుణాదిత్య

5

Date: 6th/7th cent. A.D.

Location: Undavalli caves, Guntur tq., Guntur Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 6/7 శతాబ్ది.

స్థలం ఉండవల్లి గుహలు, గుంటూరు తా, గుంటూరు జి.

11. SII: yu[nṟu]
12. SII: nḍu ēḷana
13. SII: [paṃ] is omitted.
14. SII: prarṟanūru kā...
15. SII: adhika dā...
16. SII: [vā]ru...
17. SII: ...ka...
18. SII: ....
19. SII: mududu [etu]...; but as on the second face of the rock.

Source: Text and notes by P. Seshadri Sastry, JAHC 3.20.

I

1. śrī utpatti piḍugu

II

2. śrī guṇṭu guṇāditya

6

Date: 600-625 A.D.[20]

Location: Malepadu, Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah Pantulu, SII 10.606 (A. R. No. 392 ...

I

1. svasti-
2. śrī [e]ri-
3. kal mu[tu]-
4. rāju
5. .la na.
6. ru ma.
7. . nna.

II

8. ēḻe [ri ?]-
9. pāṟaka-
10. iru pa-
11. di yadi-
12. ēnu ma-
13. ṟuntu [ḍla]-
14. rāca mā-
15. nambu nā.
16. iccina-
17. datti dī[*ni]
18. ḻacu vā-
19. [nṟu]

అధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి, పాఠం, వివరణ JAHC 3.20.

1. శ్రీ ఉత్పత్తి పిడుగు

II

2. శ్రీ గుణ్టు గుణాదిత్య

6

కాలం: క్రీ. శ. 600-625.

స్థలం మాలెపాడు, కడప జి.

ఆధారం: రామయ్య పంతులు, పాఠం SII 10.606 (A.R.No. 392/1904).

I

1. స్వస్తి-
2. శ్రీ [ఎ]రి-
3. కల్ ము[తు]-

రాజు

5. .ల న.
6. రు మ.
7. . న్న.

II

8. ఏళె [రి?]-
9. పాఱక-
10. ఇరు ప-
11. ది యది-
12. ఏను మ-
13. ఱుణ్తు [డ్ల]-
14. రాచ మా-
15. నంబు నా.
16. ఇచ్చిన-
17. దత్తి దీ[ని*]
18. ఱచు వా-
19. [ణ్రు]

20. For date, see JAHRS 7.215-228 and EI 27.248.

7

Date: 600-625 A.D.[21]

Location: Indukuru, Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.229-30.

1. svasti śrī cōl̤a mahā-
2. rājull ēl̤an eri [gal]-
3. duga rājul iccina pa-
4. nnasa kocciya pāṟa [rē*]-
5. va (ś) armmārikin tēni la-
6. ccina vānṟu pañcamahā-
7. pātaka saṃyuktunṟu gu.
8. asivai ruvu likhitam.

7

కాలం : క్రీ. శ. 600-625.

స్థలం : ఇందుకూరు, కడప జి.

ఆధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.229-30.

1. స్వస్తి శ్రీ చోళ మహా-
2. రాజుల్లేళన్ ఎరి [గల్]-
3. దుగ రాజులిచ్చిన ప-
4. న్నస కొచ్చియ పాఱ [రే*]-
5. వ (శ) ర్మ్మారికిన్ తేని ఱ-
6. చ్చిన వాన్ఱు పఞ్చమహా-
7. పాతక సంయుక్తున్ఱు గు.
8. అసివై రువు లిఖితమ్.

8

Date: 600-625[22]

Location: Potladurti-Malepadu

Sources: Text and notes by M. Somasekhara Sarma in both VS, pp. 301-310 and AP. (1941-42), pp. 5-15.

1. svasti śrī sōl̤a mahārājull ol̤a na inpulōli-
2. aṇapōtulu rēvaṇakālu puddaṇakālu iccina pa-
3. nnasa pen pāṟa iśeṟēnikin tēni laccina vānṟu [pa]-
4. [ñca*]mahāpā[ta]kunṟ akun-
6. asivai ruvu likitam.

8

కాలం : క్రీ. శ. 600-625

స్థలం : పొట్లదుర్తి-మాలెపాడు

ఆధారాలు : ము. సోమశేఖరశర్మ, VS, పుటలు 301-310; AP (1941-41) పుటలు 5-15.

1. స్వస్తి శ్రీ సోళ మహారాజుల్లొళన ఇన్పులోలి-
2. అణపోతులు రేవణకాలు పుద్దణకాలు ఇచ్చిన ప-
3. న్నస పెన్ పాఱ ఇశెఱేనికిన్ తేని ఱచ్చిన వాన్ఱు [ప]-
4. [ఞ్చ*] [మహాపాత] కున్ఱకున్-
5. అసివై రువు లికితమ్.

21. For the date of cōl̤a mahārāja, See M. Rama Rao, JAHRS 7.215-228 and Krishnamacharyulu, SIAR. p. 7. also. The second of the two assigns the king to the 8th cent. A. D., whereas the first agrees with the editors of the text whose arguments are stated in EI 27.248.
22. The date of the inscription is specifically referred to in EI 27.229 also.

9

Date : 600-625 A.D.

Location : Urutūru

Source : Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.228-229[23]

1. [cō]ḻa mahārāju[ṟla]-
2. [ēḷa] erigal tuga-
3. [rā]juṟla iccina pannāsa-
4. rācamānambuna ēbadi-
5. tiruvuḷa pāṟaku icci[na]-
6. pannāsa dēniki vakraṃ[bu]-
7. vacina vāṇṟu pañcamahā-
8. pātaku agu.

9

కాలం : క్రీ. శ. 600-625

స్థలం : ఉరుటూరు

ఆధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.228-229

1. [చో]ఴ మహారాజు [ఱ్ల]-
2. [ఏళ] ఎఱిగల్ తుగ-
3. రాజుఱ్ల ఇచ్చిన పన్నాస-
4. రాచమానంబున ఏబది-
5. తిరువుళ పాఱకు ఇచ్చి[న]-
6. పన్నాస దేనికి వక్రం[బు]-
7. వచిన వాణ్రు పఞ్చమహా-
8. పాతకు అగు.

10

Date: 600-625 A.D.

Location: Kalamalla, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara Sarma, A.P. (1941-42), pp. 14-15.

1. maṇiya śammaṇa gaṇaya śammaṇa vṛddha śammaṇa i-
2. muvvura okāḍu bōḷa cēta śavaṇa goṇiri iṟla-
3. kā veṟugu vāṟu samati bōḷu mu visabōḷumu paṇṭi-
4. mukuna raṭṭoṟlu puṇyasāṟlu vanṟi bōḷumu indōṟu diniki-
5. sakṣi aḷugarāl an vāṟu viṣaya bōla koṇiri.

10

కాలం : క్రీ. శ. 600-625.

స్థలం: కలమళ్ల,కలమలాపురం తా.కడప జి.

ఆధారం : మ. సోమశేఖరశర్మ, AP. (1941-42). పుట. 14-15.

1. మణియ శమ్మణ గణయ శమ్మణ వృద్ధ శమ్మణ ఇ-
2. ముప్వుర ఒకాడు బోళ చేత శవణగొణిరి ఇఱ్ల-
3. కా వెఱుగు వాఱు సమతి బోళుము విస బోళుము పణ్టి.
4. ముకున రట్టొఱ్లు పుణ్యసాఱ్లు వఱ్లి బోళుము ఇందోఱు దినికి-
5. సక్షి అళుగరాల్ అన్ వాఱు విషయబోళ కొణిరి.

23. See also M. Somasekahar sarma, VS, p. 301.

11

Date: 625-650 A.D.[24]
Location: Tippaluru
Source: Text and notes by K.A. Nilakanta Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.231-234 (A.R. No. 283/1938).

1. svasti erikalla mutu-
2. [rā]ju puṇyakumārunṟu gaṇya
3. mā :unṟu maṟunṟa piḍuku mada mu-
4. ditunṟ uttamōttamunṟ ayina vā-
5. nṟu cirpaliya paṭu kānu rēnāṇḍ ē-
6. ḷucu tarkkapuḷōla pāra dāya-
7. kiḻēvuru (kiḻevuru) katti śarmmaku tirpalū-
8. ra panāsa koṇḍa kā[rtti]ya cīku-
9. na bidiya sōmavārambu puṇaru-
10. puṣyambu bra(bṛ) haspati hōra kā
11. nu ēmbadiye cāmaṇakāla dha

11

కాలం : క్రీ. శ. 625-650

స్థలం : తిప్పలూరు.

ఆధారం : కె. ఏ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.231-234 (A. R. No. 283/1938).

1. స్వస్తి ఎరికల్ల ముతు-
2. [రా]జు పుణ్యకుమారున్ఱు గణ్య-
3. మానున్ఱు మఱున్ఱ పిడుకు మద ము-
4. దితున్ఱ్ ఉత్తమోత్తమున్ఱ్ అయిన వా-
5. న్ఱు చిర్పలియ పటు కాను రేనాణ్డ్ ఏ-
6. ళుచు తర్క్కపుళోల పార దాయ-
7. కిఱేవురు (కిఱెవురు) కత్తి శమ్మ్రకు
8. ర పనాస కొణ్డ కా[ర్త్తి]య చీకు-
9. న బిదియ సోమవారంబు పుణరు-
10. పుష్యమ్బు బ్ర(బృ)హస్పతి హోర కా-
11. ను ఏమ్బదియె చామణకాల ధ.

24. Discussions on the date of the king Puṇyakumāra occur as follows:
   (i) M. Rama Rao, JAHRS 7.215-228: "first quarter of the 7th cent."
   (ii) H. Krishna Sastry, EI 11.337-347: "about the end of the 8th cent."
   (iii) M. Venkataramaiah, "Trilinga", Silver Jubilee issue, pp. 352-364: "c625 A. D."
   (iv) Govt. Epigraphist C R. Krishnamacharyulu, SIAR, p. 7: "8th cent."
   (v) Govt. Epigraphy Dept., Annual Report on collections for 1938: "characters are of the 7th century A.D."
   (vi) K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 231-234 and esp. p. 248: "c650" and "first half of the 7th century, A.D."

The last discussion is the most authentic. The latest discussion is that of D. Venkatakrishna Reddy, Bh 39.87-89, who assigns the ins to the year 509 in Vikrama Era (equivalent to the 14th September, 452 A.D.) on some curious astrological grounds. He even corrects "bidiya" in the text as "bijaya". This date is not accepted because his theory has neither scientific nor historical basis.

12

Date: 625-650 A.D.[25]

Location: Rameswaram (Pillar), Proddutur tq., Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and notes to A. R. No. 384/1904 only by K.A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 234-236.

(ii) Text in full by J. Ramaiah, SII 10.599 (A.R.Nos. 384, 384A, and 384B/1904)

Final Text: Text of A.R. No.384/1904 as in EI and that of rest as in SII.

1 svasti śrī pō-
2. r mukha rāma puṇyaku-
3. māra prithivīvallabha-
4. cōḻa mahārājulaku-
5. pravarddhamāna vijaya rā-
6. jya saṃvatsarambuḷ yē[27]
7. n agu nāṇḍu vasanti pōṟi-
8. cōḻa mahādēvuḷu tāru-
9. munṟi vasantīśvarambuna pūlla-[28]
10. vaṭṭambuna[29] vāriki viri-pari-

12

కాలం : క్రీ. శ. 625-650.

లం : రామేశ్వరం (స్తంభం) ప్రొద్దుటూరు తా. కడప జి.

ఆధారాలు : (1) A.R. No. 384/1904. కె. నీలకంఠశాస్త్రి, ముట్లూరు వేంకట్రామయ్య, EI 27.23-236.

(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.599 (A. R. Nos. 384, 384A, 384B/1904)

ప్రధానపాఠం : A. R. No. 384/1904 EI ప్రకారం; 384 A / 1094, 384 B/1904 లు SII ప్రకారం.

1. స్వస్తి శ్రీ పో-
2. ర్ ముఖ రామ పుణ్యకు-
3. మార ప్రిథివీవల్లభ-
4. చోఱ మహారాజులకు-
5. ప్రవర్ధమాన విజయ రా-
6. జ్య సంవత్సరంబుళ్ యే-
7. న్ అగు నాణ్డు వసన్తి పోఱి-
8. చోఱ మహాదేవుళు తారు-
9. మున్ఱి వసన్తీశ్వరంబున పూల్ల-
10. వట్టమ్మున వారికి విరిపఱి-

25. For the date of the inscription, see s.v.f.n. 24.

26. The texts of A.R. Nos. 384A and 384B/1904 are connected between themselves but not prima facie with 384/1904. But they are included here on the only ground of the Editor's word, who reads all the three under one general number. This anamoly is not known to the author as having been pointed out by the epigraphists and historians.

27. SII: ē-

28. SII: pulla-

29. SII: vaṭṭambuna

11. [ti][30] pulombuna[31] rendu tōṭaḷu-[32]
12. [ri][33] hitamba rācamānambuna-
13. munnūṟu nēla mā-
14. ṟpiḍugu raṭṭaguḷḷu-[34]
15. āṇati gānu vasantīsva-
16. rambunak iccinadi dē-
17. [ni]ki vakrambu vaccu vā-
18. nṟu .. n ēni bāra-
19. ṇāsi[35] vē[vu]ru[36] pāṟa-
20. [jam]pina vā .ṟu[37] gaṭṭu-
21. viripaṟiti kamma[ri][38]vini-
22. yaṇa vrāse.

A.R.No. 384A/1904.

23. śrī vyāḷa candra
24. svasti śrī masiya....
25. dīnin aḻisina [vāru] vā-
26. raṇāsi vraccina vāru-
27. svasti śrī mayam[ka da ḷa]-
28. bhaṭaralu[n a]mgalūri polambu-
29. na vāna pōtula mucciya-
30. ku [ka]ppaḍa[m]bu gaṭṭinan i[cci]-
31. ri paṇḍreṇḍu maṟtulu nēla-
32. indula tapasulaku [bani]-
33. sēsi manu vāṇḍu.

A.R.No. 384B/1904.

34. svasti śrī-

11. [తి] పులొంబున రెణ్డు తోటలు-
12. [రి] హితంబ రాచమానంబున-
13. మున్నూఱు నేల మా-
14. ఱ్పిడుగు రట్టగుళ్ళు-
15. ఆణతిగాను వసన్తీస్వ-
16. రంబున కిచ్చినది దే-
17. [ని]కి వక్రంబు వచ్చు వా-
18. న్ఱు... నేని బార-
19. ణాసి వే[వు]రు పాఱ-
20. [జమ్]పిన వాన్ఱు గట్టు-
21. విఱిపఱితి కమ్మ[రి] విని-
22. యణ వ్రాసె.

A. R. No. 384A/1904.

23. శ్రీ వ్యాళ చన్ద్ర-
24. స్వస్తి శ్రీ మసియ....
25. దీనిన్ అఴిసిన [వారు] వా-
26. రణాసి వ్రచ్చిన వారు-
27. స్వస్తి శ్రీ మయం[కదళ]-
28. భటరలు[న]ంగలూరి పొలంబు-
29. న వాన పోతుల ముచ్చియ-
30. కు[క]ప్పడ[ం]బు గట్టిన ని[చ్చి]-
31. ర పణ్డ్రెణ్డు మఱ్తులు నేల-
32. ఇన్దుల తపసులకు [బని]-
సేసి మను వాణ్డు.

A. R. No. 384B/1904

34.

30. SII : Φ
31. SII : pulambuna
32. SII : tō[m]ṭaḷu
33. SII : [sa]
34. SII : raṭṭaguḍḷu
35. SII : nāsi
36. SII : [vra]ccu
37. SII : viṟu
38. SII : kamma

35. masiya-
36. kadha[ya]'lya-
37. ṇḍu śrī pa.
38. ta . va .
39. la vi mā-
40. ḍlu ma . ri-
41. śrī ma-
42. siya-
43. ṟa takka-
44. ḷa

35. మసియ-
36. కథ[య] ల్య
37. ణ్డు శ్రీ ప-
38. త. వ. -
39. ల వి. మా-
40. ద్లు మ. రి-
41. శ్రీ మ-
42. సియ.
43. ఱ తక్క-
44. ళ

13

Date: 625-650 A.D.[39]

Location: Veludurti

Source: Text and notes by K.A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.230-231.

I

1. svasti śrī erikal mu[tu] rājul priti....m puṇyakumārunṟu-
2. atiśaya raṭṭakūṭṭa nar kup... raṭṭakuṭṭa-

II

3. ....ēbhadi ma....
4. ....ri....māsa purṇṇa[mi]-
5. ....pāla śarmmāri[ki]...

III

6. dīni kāci kuḍipina vāru[bhūmi] dānambu palambu-
7. vakra palkinavāru pañca mahā pāta [kaṃ]bu paḍu.

13

కాలం : క్రీ. శ. 625_650

స్థలం : వెలుదుర్తి

ఆధారం : కె. నీలకంఠశాస్త్రి, యం. వెంకటరామయ్య, EI 27.230-231.

I

1. స్వస్తి శ్రీ ఎరికల్ ము[తు] రాజుల్ ప్రితి...మ్ పుణ్యకుమారుర్ను-
2. అతిశయ రట్టకూట్ట నర్ కుప్...రట్టకుట్ట-

II

... ఏభది మ...
.రి . . మాస పుర్ణ్ణ[మి]-
5. ...పాల శర్మ్మారి [కి]...

III

6. దీని కాచి కుడిపిన వారు [భూమి] దానంబు పలంబు-
7 వక్ర పల్కిన వారు పఞ్చమహాపాత [కం]బు పడు.

39. For the date of the King, see foot note 24.

14

Date: 633-63 A.D.[40]

Location: Vipparla, Narasaraopet tq., Guntur Dt.

Source :Text by K.V.Subrahmanya Aiyar, SII 6.585(A.R.No. 147A/1899).

1. .... gommalōviḍi samudrambu ni[lpi] mahi minda maṟi po.... ma-
2. ....peru veḷpu guḍlu nanda vanambu....ndiṟlu pēvu vēvu ra....[gha]rmma....
3. .....śrī viḷēvani pogala kuḍumu ....sēpuṭa kalimuḍi....
4. ....na prasādambuḷ anniyu mi ....hataka putrakamu niyō-
5. [śrī] [śi]lāviśāla vipula....sam-pūrṇṇa gām [bhī]-
6. [śu]bhradabhra[su]śaucyassa.... jananuta....vartti....
7. stānasa pra....svasu....lasad bhitti citra [vi]rā [ja]-
8. dhi[ṣṭhā]vā (sa) bhadra sakala vā.... [yu]ta [n ni]rmmitan-ni [rvvartta]na-
9. śrī salaku iru vuṭṭı āḍḷa paṭṭu kuṟiti yī [ū]ḍl amdu-
10. ēnu vuṭlu āḍḷa paṭṭu....bu cēnu śri vitpaṟti...
11. ndrādityala kala yanta [gāla] mbu gan aḍiyavālu...
12. ....kavula āyambu dīniki vakrambu vaccina-

14

కాలం: క్రీ. శ. 633-63

స్థలం: విప్పర్ల, నరసరావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, EII 6.585 (AR.No. 147A/1899).

1. ...గొమ్మలోవిడి సముద్రంబు ని[ల్పి] మహి మిన్ద మఱి పొ...మ-
2. ....పెరు వెళ్పు గుడ్లు నన్ద వనంబు... న్దిఱ్లు పేవు వేవుర...[ఘ]ర్మ్మ...
3. ...శ్రీ విళేవని పొగల కుడుము...సేపుట కలిముడి...
4. ...న ప్రసాదంబుళ్ అన్నియు మి... హాతక పుత్రకము నియో-
5. [శ్రీ] [శి]లావిశాల విపుల... సంపూర్ణ్ణ గాం[భీ]-
6. [శు]భ్రదభ్ర [సు]శౌచ్యస్స... జనుత ...వర్త్తి...
7. స్తానస ప్ర...స్వసు...లసద్ భిత్తి చిత్ర [వి]రా[జ]-
8. ధి[ష్ఠా]వా(స) భద్ర సకల వా...[యు]త[న్ని]ర్మ్మితన్ ని[ర్వ్వర్త్త]న-
9. శ్రీ సలకు ఇరువుట్టి ఆడ్ళ పట్టు కుఱితి యీ [ఊ]డ్లందు-
10. ఏను వుట్లు ఆడ్ళపట్టు...బు చేను...శ్రీ విత్పఱ్తి....
11. న్ద్రాదిత్యల కల యన్త[గాల]ంబు గన్ అడియవాలు.....
12. ...కవుల ఆయంబు దీనికి వక్రంబు వచ్చిన-

40. For the date of the king, see RPS and also M. Somasekhara Sarma, Bh 23. 182-183.

13. ....pāṟanu veyu kavilalā....

14....vu vraccina vāru bhāranā....

15

Date: 641 A.D.

Location: Macherla, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara Sarma, Bh 23. 182-186.

1. svasti śrī sakalalōkāśraya-
2. śrī jayasiṃghavallabha mahā-
3. rājulāku pravarddhamāna vi-
4. [jaya*] [rā]jya saṃvatsaraṃbu-
5. ḷl enbodi ann ēṇṭan paḷli nāṇṭi-
6. dayā [ve]sanu-
7. prithivīdēśa raṭṭaguḷla-
8. muṭḷu [dha]nyavesanu prithi vīdēśa-
9. raṭṭaguḷlu vəriki muṭlu kalyāṇa [da]-
10. sunu(?)la icciri arahanta bhaṭa-
11. raḷāku āṟu puṭḷu-
12. āṟḷa paṭṭu sukṣētraṃbu-
13. dēni tlomṟūri raṭṭaguḷla anva-
14. yaṃbuna vār evvar aiyumu rakṣimpanuṃ na-
15. paṃnu vḷāyuṃ dēniki ahitaṃbu citiñcu-
16. [vāru] pañca mahāpātaka saṃyuttu
17. ....

rest of the ins. is damaged)

13. ....పాఱను వేయు కవిలలా....

14. ...వు వ్రచ్చిన వారు భారనా...

15

కాలం: క్రీ. శ. 641

స్థలం: మాచర్ల, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖరశర్మ. భా 23. 182-186.

1. స్వస్తి శ్రీ సకలలోకాశ్రయ-
2. శ్రీ జయసింఘవల్లభ మహా-
3. రాజులాకు ప్రవర్ధ్ధమాన వి-
4. [జయ*] [రా]జ్య సంవత్సరంబు-
5. ళ్ల ఎంబొది అన్న్ ఏణ్టన్ పళ్లినాణ్టి-
6. దయా [వె]సను-
7. ప్రిథివీదేశ రట్టగుళ్ల-
8. ముట్ళు [ధ]న్యవెసను ప్రిథివీదేశ-
9. రట్టగుళ్లు వారికి ముట్లు కల్యాణ[ద]-
10. సను(?)ల ఇచ్చిరి అరహన్త భటా-
11. రళాకు ఆఱు పుట్ళు-
12. ఆఱ్ళ పట్టు సుక్షేత్రంబు-
13. దేని త్లొంఱూరి రట్టగుళ్ల అన్వ-
14. యంబున వారెవ్వరైయుము రక్షిమ్పనుం న-
15. పంను వ్ళాయుం దేనికి అహితంబు చితిఞ్చు-
16. [వారు] పఞ్చ మహాపాతక సంయుత్తు
17. ....

(మిగతా శాసనం శిథిలమైంది)

16

Date: 641 A. D.[41]

Location: Vipparla, Narasaraopet tq., Guntur Dt.

Source: Text by K. V. Subrahmanya Aiyar, SII 6,584 (A. R. No. 147/1899).

1. svasti śrīmat sakalalōkāśraya jayasiṃgha-
2. vallabha mahārājulākun pravarddhamāna vijaya rā-
3. jya saṃvatsaraṃbuḷ eṇuṃbodi ann ēṇṭi armapūṇṇa-
4. ma nāṇḍuṃ mlāviṃḍi rājula muṭḷu kalimuḍi rājul-
5. mlāviṃḍi samudrarak aị nāku baṇi sēsina kalcivī-
6. ḻa ruṟla madhdikadu mūṭiki vitpaṟti uttaraṃbuna pulo-
7. ṃbuna ceṟuvu paḍumāṟi kōṭan eṇuṃbodi puṭḷu ā-
8. ṟla paṭṭu sēnu tūrppuna kōṭi tā[ḻu] tōṃtaḷāyu paḍuvā-
9. raṃbu icciri pāṟa paḍuvāraṃbu mlāvi[ṃ]ḍīśvaraṃbuna kaḷā-
10. kaṇḍugum icci kuḍucu vāru yiṟla kānu ēv eṟugu vā-
11. ru vitpaṟti gāṇaṃbu [n] [dho] lgoṭṭu[naṃ] gāṇaṃbu cuvvuṭūru gāṇaṃbu

[42].... vraccina vāru bārāṇasi vēvru-
.... vīḍi sa[mu]draṃbu malā-
.... ḍisena vadiki
.... ramañci

16

కాలం : క్రీ. శ॰ 641.

స్థలం : విప్పర్ల, నరసారావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII 6.584 (A.R.No. 1471/890)

1. స్వస్తి శ్రీమత్ సకలలోకాశ్రయ జయ సింఘ-
2. వల్లభ మహారాజులాకున్ ప్రవర్ద్ధమాన విజయ రా-
3. జ్య సంవత్సరంబుళ్ ఎణుంబొది అన్నేణ్టి అర్మపూణ్ణ-
4. మ నాణ్డుం మ్లావిండిరాజుల ముట్ళు కలిముడి రాజుల్-
5. మ్లావిండి సముద్రరకై నాకు బణిసేసిన
6. ఴ రుఱ్ల మధ్దికదు మూటికి విత్పఱ్తి ఉత్తరంబున పులొ-
7. ంబున చెఱువు పడుమాఱి కోటన్ ఎణుంబొది పుట్ళు ఆ-
8. ఱ్ల పట్టు సేను తూర్ప్పున కోటి తా[ఴు] తోంటళాయు పడువా-
9. రంబు ఇచ్చిరి పాఱ పడువారంబు మ్లావి[ం]డీశ్వరంబున కళా-
10. కణ్డుగు మిచ్చి కుడుచు వారు యిఱ్ల కాను ఏ వెఱుగు వా-
11. రు విత్పఱ్తి గాణంబు[న్] [ధొ]ల్గొట్టు[నం] గాణంబు చువ్వుటూరు గాణంబు

42... వ్రచ్చిన వారు బారాణసి వేవ్రు-
...వీడి స[ము]ద్రంబు మలా-
...డిసెన వదికి
...రమఞ్చి

---

41. For date of the inscription, see f. n. 40.
42. The following four unnumbered lines are reproduced from SII. It is not clear whether these are part of the inscription or not.

17

Date: c650 A.D.[43]

Location: Annavaram agraharam, Darsi tq., Nellore Dt.

Source: Text and short notes by A. Butterworth and V.Venugopaul chetty, NI 1.287 (A. R. No. 183/1933-34).

1. svasti śrī cāḷukya vaṃśōdbhava śrī vikramāditya mahā-
2. rājula ranyempunan dana[44] pūrvavr̥ttiki vakrambu vaccina-
3. kāḍu vaṭṭi datti ā............
4. n dannu vayañ cēsi nilpe viddamayya viprakavacambu.

17

కాలం: క్రీ. శ. c650

స్థలం: అన్నవరం అగ్రహారం, దర్శి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, NI 1.287 (A. R. No. 183/1933-34)

1. స్వస్తిశ్రీ చాళుక్య వంశోద్భవ శ్రీ విక్రమాదిత్య మహా-
2. రాజుల రన్యెమ్పునన్ దన పూర్వవృత్తికి వక్రమ్బు వచ్చిన-
3. కాడు వట్టి దత్తి ఆ............
4. న దన్ను వయఞ్ చేసి నిల్పె విద్దమయ్య విప్రకవచమ్బు.

18

Date: c650 A. D. [45]

Location: Budamanarayalapadu, Podili tq., Nellore Dt.

Source: Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 3.1151.

1. svasti śrī [viṣṇuva]rddhana mahārā-
2. [ju*] [la]ku pravarddhamāna vijayarā-
3. [jya*] [saṃ]vatsarambu[lu] dvādaśa va[rṣam]bu na-
4. .du. pri[dhi*]vi rājyambu .ya vāri māma-
5. .yya veḷḷakivāḍi ēḷu vu.
6. bāllam bhaṃṭāraḷa [u]ttaraṃbuna dēśamu nā-

18

కాలం: క్రీ. శ. 650.

స్థలం: బుడమనారాయలపాడు, పొదిలి తా, నెల్లూరు జి.

ఆధారం: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, NI 3.1151.

1. స్వస్తిశ్రీ [విష్ణువ]ర్ధ్ధనమహారా-
2. [జు*][ల]కు ప్రవర్ధ్ధమాన విజయరా-
3. [జ్య*][సం]వత్సరంబు[లు]ద్వాదశ వ[ర్షం]బున-
4. .దు. ప్రి[ధి*]వి రాజ్యంబు. య వారి మామ-
5. .య్య వెళ్ళకివాడి ఏళు వు.
6. బాల్లమ్ భంటారళ [ఉ]త్తరంబున దేశము నా-

---

43. The ins. is in cālukya script. Hence the dcte. See intro, for details of dating.
44. Editors suggest correction: "rajyambunan dana".
45. Date as in the case of A 17. see f. n. 43.

7. lugu vuṭṭu āṭla paṭu sē[*ni]cci [ri]ṣṭa sōmu-
8. ku icciri dīniki pratiravalu vaccu vāru-
9. [ī] sō[mi]cēnuku pā....vidura-
10. [vā]ragaḷu dīni gācina vāru .raṭṭāna....
11. [ra]....laru....ka i[ccina]vāru.
12. vambu rāga....naḍacina vāru kōri mā[stha]....
13. .baḍitıma....li mu....
14. .ṭṭu ko....buna. ani icinā-
15. ....nu śrī....

7. లుగు వుట్టు ఆట్ల పటు సే.చ్చి[రి]ష్ట సోము-
కు ఇచ్చిరి దీనికి ప్రతిరవలువచ్చువారు-
[ఈ]సో[మి] చేనుకు పా....విదుఅ-
10. [వా]రగళు దీనిగాచినవారు.రట్టాన...
11. [ర]....లరు....క ఇ[చ్చి]నహారు....
12. వంబురాగ....నడచినవారు కోరిమా[స్థ]....
13. .బడితిమ....లిము....
14. .ట్టుకొ....బున. అని ఇచినా-
15. ....ను శ్రీ....

19

Date: c675 A.D.

Location: Lakshmīpuram, Divi tq., Krishna Dt.

Source: Text and notes by V. Prabhakara Sastry, Bh 5.935-948. Also HTL 2.1309-1310.

1. svasti śrī magi doga rājula muḍlu-
2. viṭ ṟajula pratama rā-
3. jyambuna kaḍuvaṃ [ḍlu?]-
4. la iccina renḍu vaṭi-
5. miriyampu bōḷa-
6. jaku ṟemgari pe-
7. ḍasina renḍu vaṭṭi-
8. padēn dumbu āḍlu pa-
9. ṭṭu druggā dēvi nēlayu-
10. uṟuvuṭuri bōḷa-
11. renḍuṭṭiyu tūṟpu-
12. ī renḍuṭṭi ḻacu varu-
13. kaḷar ēni bāranāsi-
14. vē gavilāḷu vēḍıu-

19

కాలం: క్రీ. శ. c675.

లం: లక్ష్మీపురం, దివి తా. కృష్ణా జి.

ఆధారం: వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, భా 5.935-948. (ఆం భా.చ.2.1309-10)

1. స్వస్తి శ్రీ మగి దొగరాజుల ముడ్లు-
2. విట్టజుల ప్రతమ రా-
3. జ్యంబున కడువం[డ్లు?]-
4. ల ఇచ్చిన రెణ్డువటి-
5. మిరియమ్పు బోళ-
6. జకు ఱెంగరి పె-
7. డసిన రెండు వట్టి-
8. పదేన్దుంబు ఆడ్లు ప-
9. ట్టు ద్రుగ్గా దేవి నేలయు-
10. ఉఱువుటురి బోళ-
11. రెణ్డుట్టియు తూఱ్పు-
12. ఈ రెణ్డుట్టి ఌచువరు-
13. కళరేని బారనాసి-
14. వే గవిలాళు వేడు-

15. mu vēśeṟuvuḷu-
16. vēvuru paṟānu-
17. campina cannaṃgu

20

Date: 675-699 A.D.[46]

Location: Chanduru, Proddutur tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.609 (A.R.No.484/1906)

I

1. mahārājā-
2. dhirāja pa[ra]-
3. [mē] śvara bha[ṭṭā][a]
4. rala........[b]
5. rājula
6. ḷū ri cca[c]
7. ṭṭina[d]
8. ēṟu[e]

II

9. daru[f]
10. mmā ra-[g]
11. npa ṇḍlu
12. pāda
13. ri yāri[h]
14. prasāda[i]
15. [va]siri dī[ni]-[j]
16. ki vakraṃbu va-
17. ccu vāṇṟu.

15. ము వేశెఱువుళు
16. వేవురు పఱాను-
17. చమ్పిన చన్నంగు

20

కాలం: క్రీ. శ. 675-699

స్థలం: చందూరు, ప్రొద్దుటూరుతా. కడప

ఆధారం: జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.609 (A.R.No. 484/1906)

I

1. మహారాజా-
2. ధిరాజ ప[ర]-
3. [మే]శ్వర భ[ట్టా]-
4. రల....
5. రాజుల
6. ళూ రి చ్చ-
7. ట్టిన
ఏఱు

II

9. దరు
10. మ్మార-
11. న్ప ణ్డ్లు
12. పాద
13. రి యారి
14. ప్రసాద
15. [వ] సిరి దీ[ని]-
16. కి వక్రంబు వ-
17. చ్చు వాణ్రు.

46. The ins. is dated after studying the impression with the help of K.Harsha Vardhana Sarma and also after finding it, in its emended form, to be the same as the text with G. J. Somayaji. This resulted in finding out that the ins. is that of Mamgidugarāju of the Eastern Cāḷukya dynasty who is assigned the regnal period 675-699 A.D. in the geneological table of the said dynasty published in R.P.S. (See also f n. 40). The emendations to ths text are as follows:

a. bhaṭā-
b. [ri maśm]gi-
c. sauḷūri cē-
d. .gaṭṭinā-
e. ṇṭi eḷu
f. ....da...
g. ...mmāra-
h. .ri yāru-
i. .prasāda.
j. [cē]siri dī[ni]-

21

Date: 678 A.D.
Location: Terala, Krishna Dt.
Source: Text and notes by P. Seshadri Sastry, JAHC 3.16-21 (No.80 of list B in the Annual Report of the Epigraphy Department for 1929-'30).

1. svasti sarvvalōkāśra-
2. ya viṣṇu varddhana ma-
3. hārājula pravarddhamā-
4. na vijayarājya [saṃ]-
5. vatsarabulu 5-1-
6. rājya di ēn agu-
7. n ēṇṭi bahudhānya[bu]-
8. n ēṇṭi kārttika [mā] sabu-
9. na śudda pakṣabuna ba-
10. ñcamiyu yāditya vā-
11. raṃ[bu] nāṃṇdu siddhīśvara-
12. ṃbuna guṇḍabāṃṭi.
13. m pala lōkamayya[yu]-
14. jeṭṭvayya[yu] vi-
15. ḍicina basiṇḍi nū-
16. ṟu gadyāṇaṃbulu ā-
17. basiṇḍi........

21

కాలం: క్రీ. శ. 678.
స్థలం: తేరాల. కృష్ణా జి.
ఆధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి JAHC 3. 16-21 (No. 80, లిస్టు.బి. A.R. 1929-30).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్ర-
2. య విష్ణువర్ద్ధన మ-
3. హారాజుల ప్రవర్ద్ధమా-
4. న విజయరాజ్య [సం]-
5. వత్సరబులు 5-1-
6. రాజ్య ది ఏనగు-
7. నేణ్టి బహుధాన్య [బు]
8. నేణ్టి కార్త్తిక [మా] సబు-
9. న శుద్ధపక్షబున బ-
10. ఞ్చమియు యాదిత్యవా-
11. రం[బు]నాంణ్డు సిద్ధీశ్వర-
12. ంబున గుణ్డబాంటి.
13. మ్పల లోకమ్మ[యు]-
14. జెట్టివయ్య[యు]వి-
15. డిచిన బసిణ్డినూ
16. ఱు గద్యాణంబులు ఆ-
17. బసిణ్డి ....

22

Date: c680 A.D.
Location: Turumella, Kambham tq., Kurnool Dt.
Source: Text and notes by H. K. Narasimhaswamy, EI 29.160-164 (A.R. No. 257/1949-'50).

1. ōṃ svasti satyāśraya śrī prithivī-

22

కాలః; క్రీ. శ. c680.
స్థలం: తురుమెళ్ల, కంభం తా. కర్నూలు జి.
ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI 29.160-164 (A:R.No. 257/1949-50)

1. ఓం స్వస్తి సత్యాశ్రయశ్రీ ప్రిథివీ-

2. vallabha mahārājādhirāja vik ramāditya paramē-
3. śvara bhaṭaruḷākun śrīmad unnata pravarddhamāna vijaya-
4. rājya saṃvatsaraṃbuḷ ācandratārāpurassaram (ṃ)-
5. dvitīya varṣam pravartamānaṃ kānu goggi bhaṭaraḷa dakṣiṇa-
6. bhujāyamānuṃr ayına ālakuma [ra] priyatanayiṃr (yuṃr) ayina-
7. ujēnīpiśāca nāmadhēyiṃru (yuṃru) [turu] taṭākanām-ābhi-
8. dhāna nagara (rā) dhiṣṭhānuṃr ayi ēṟuva [viṣa] yaṃb ēḷan tasya[47]-
9. mātā (trā) dattaṃ gōvṛṣāṇa bhaṭṭārahō śata paṃcāśat kṣētram

10-12. (imprecatory verses).

2. వల్లభ మహారాజాధిరాజ విక్రమాదిత్య పరమే-
3. శ్వర భటరుళాకున్ శ్రీమదున్నత ప్రవర్ధమాన విజయ-
4. రాజ్య సంవత్సరంబుళ్ ఆచన్ద్రతారా పురస్సరమ్(ం)-
5. ద్వితీయ వర్షమ్ ప్రవర్తమానం కాను గొగ్గి భటరళ దక్షిణ-
6. భుజాయమానుం అయిన ఆలకుమ[ర] ప్రియతనయింబు (యుంబు) అయిన-
7. ఉజ్జేనీ పిశాచనామధేయింబు (యుంబు) [తుఱు] తటాక నామాభి-
8. ధాన నగర[రా]ధిష్ఠానుం అయి ఏఱువ [విష]యంబేళన్ తస్య-
9. మాతా(త్రా) దత్తం గోవృషాణ భట్టారహో శత పంచాశత్ క్షేత్రమ్

10-12. (శాపోక్తులు)

23

Date: 682 A.D.[48]

Location: Dimmagudi, Gutti tq, Anantapur Dt.

Sources: Text by J. Ramaiah Pantulu, as corrected in the Appendix to the volume by

23

కాలం: క్రీ. శ. 682.

స్థలం: దిమ్మగుడి, గుత్తి తా. అనంతపురం జి.

ఆధారాలు: (i) జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.24, అనుబంధంలోని యన్. లక్ష్మీ నారాయణరావు దిద్దుబాట్లతో (A. R. No. 364/1920);

47. The operative part of the ins. is in faulty Sanskrit.

48. Date of the ins. is calculated on the basis of the regnal period of the king in question as supplied by J. Fleet and quoted as such by C. Narayan Rao, HTL 2 1324. J. Fleet assigns the regnal period 655 A. D. to 680 A. D. (or probably upto 686 A. D. to the king. This ins. is dated in the 27th regnal year of Vikramāditya I of the Western Cāḷukya dynasty. Hence the date 682 A. D. (= 655 + 27).

N. Lakshminarayana Rao, SII 10.24 (A.R.No.864/1920);

(ii) Text by C. Narayana Rao HTL 2.1324

Final text: from SII in its corrected form

1. svasti śrī vikramāditya satyā
2. śraya pṛthivīvallabha ma-
3. hārājādhirāja paramē-
4. śvara bhaṭāraḷakun vijaya rā-
5. jya saṃvatsarambuḷ irubhadi ē
6. ṇḍu agu naṭi kañci ko [ṇin-vā]-
7. ṇḍ aina nala [mādi] rā]-
8. jula[n viṇṇa pa].... kaḍu tū-
9. ra [baṭṭā] rikin....
10. ṇḍi muttaḷūra s rū (rā?) camānambun i-
11. rubhadi maṟuturlu nēla....
12. icciri dēni ḻaccu vānṟu....

(i) పాఠంమాత్రం, చిలుకూరి నారాయణ రావు, ఆం.భా.చ. 2.1324

ప్రధానపాఠం : ద.హిం.శా.లో లాగా (సవరణలతో సహా)

1. స్వస్తిశ్రీ విక్రమాదిత్య సత్యా-
2. శ్రయ ప్రిథివీవల్లభ మ-
3. హారాజాధిరాజ పరమే-
4. శ్వర భటారళకున్ విజయ రా-
5. జ్య సంవత్సరంబు ళిరుభది ఏ-
6. ణ్డు అగునటి కాఞ్చి కొ[ణిన్ వా]
7. ణ్డైన నల [మాది] రా-
8. జుల[న్ విణ్ణప]....కడు తూ-
9. ర [బట్టా] రికిన్....
10. ణ్డి ము త్తళూర స రూ (రా?) చమానం బు ని
11. రుభది మఱుతుఱ్లు నేల....
12. ఇచ్చిరి దేని ఱచ్చు వాన్రు...

24

Date: 699-700 A.D.

Location: Kottur, hamlet of Brahmanapalli, Tadipatri tq., Anantapur Dt.

Source: Text and notes by P. B. Desai, EI. 30.69-71 (A. R. No. 14/1947-'48).

1. svasti śrī vijayāditya satyāśraya śrī pṛthuvīvallabha-mahārājādhirājaparamēśvara-
2. bhaṭaraḷa vijayarājya saṃvatsarambu nālugu varttamānambu gā[n] vāṇarājul vaṅganūr vviṣaya[m]bu ēḷa[n]-

24

కాలం: క్రీ. శ. 699-700

స్థలం: కొత్తూరు, బ్రాహ్మణపల్లి శివారు, తాడిపత్రి తా. అనంతపురం జి.

ఆధారం: పి. బి. దేశాయి, EI. 30.69-71 (A. R. No. 14/1947-'48)

1. స్వస్తిశ్రీ విజయాదిత్య సత్యాశ్రయ శ్రీ పృథివీవల్లభ మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర-
2. భటరళ విజయరాజ్య సంవత్సరంబు నాలుగు వర్తమానంబు-
గా[ను] వాణరాజుల్ వఙ్గనూ వ్విషయ[ం]బు ఏళ[న్]-

3. cappiḷe [nṟu] rājula sama kṣaṃbuna pūllamukki bōla kaṇamayāru peṇukapaṟiti pulc [ṃ]buna rā[ca]....
4. e[mbha]di ma....pannāsa raja-śrāvitaṃ kāviñci icciri bhā-radvāja gōtra[ṃ]na uñca....
5. kumāra śa[rmmā]riki udaka-pūrvva[ṉ kē]si[49]icciri bhō-gavṛddhikā[m ani] enṟagoṭṭu konṟūri mu....
6. koṟunā[ṟlu] inu[vū]ri [sā]kṣi gānu iccinadi dēniki vakra-[ṃ]bu vaccu vāru pañcama-hāpāta....
7. ka[ngāḍe] peḍuṉku pū... di (imprecatory verses)
8. ....vipra[si]tu.....ka[ñca] gārlu koṭṭiri

3. చప్పి శె[న్రు] రా జు ల సమక్షంబున పూల్లముక్కి బోళ కణమయారు-పెణుకపఱితి పులె[ం]బున రా[చ]...
4. ఎ[మ్భ]ది మ....పన్నాసరాజ శ్రావితం కావిఞ్చి ఇచ్చిరి భారద్వాజ-గోత్ర[ం]న ఉఞ్చ....
5. కుమార శ[ర్మ్మా]రికి ఉదకపూర్వ్వఁ [కే]సి ఇచ్చిరి భోగవృద్ధి-కా[మని] ఎన్ఱగొట్టు కొన్ఱూరి ము....
6. కొఱునా[ఱ్లు] ఇను[వూ]రి [సా]క్షి గాను ఇచ్చినది దేనికి వక్ర[ం]బు-వచ్చువారు పఞ్చమహాపాత....
7. క[ఙ్గాడె] పెడుఙ్కు పూ....ది (శాపోక్తులు)
8. ....విప్ర[సి]తు....క[ఞ్చ]గార్లు కొట్టిరి.

25

Date: 7th cent. A.D.[50]

Location: Budamanarayalapadu, Podili tq., Nellore Dt.

Source: Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 3.1152-1155.

I

1. svasti śrī vi[ṣṇu]-
2. vaddhna maha[rā]-
3. julōku prava-
4. raddhamāna vi[ja?]-
5. rā[ju] prathama rā[jyaṃ]-
6. buna śivāppa rā-
7. jul u[bilī]-

25

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

లం: బుడమనారాయలపాడు, పొదిలి తా. నెల్లూరు జి.

ధారం: ఎ. బటర్‌వర్త్, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, NI 3.1152-1155.

I

1. స్వస్తి శ్రీ వి[ష్ణు]-
2. వర్ధన మహా[రా]-
3. జులోకు ప్రవ-
4. ర్ధమాన వి[జ?]-
5. రా[జు] ప్రథమ రా[జ్యం]-
6. బున శివాప్ప రా-
7. జుల్ ఉ[బిలి]-

---

49. The editor wrongly suggestsa correction here : (cēsiri) for kēsiri !
50. The ins. is in Veṉgī Cāḷukya script.

8. śpara bhaṭāraḷā-
9. ku iccina datti-
10. gaṃga rājyaṃbunāka-
11. udyōgaṃb a[yyo]di

(lines at the bottom are lost)

II

12.[51] iccina pannā[sa]-
13. candrāyitta kālaṃ-
14. bu cariginicu vāru-
15. maṇḍa[vi] cōḷa [ja ka]-
16. mma ubilīśvara-
17. bhaṭṭāraka pannāsa-
18. śivāppa rāju icci-
19. [na] datti candrāyi-
20. tta kālaṃbu cari-
21. gincu vāru............

III

22. śrī niṭṭa-
23. sōmuḷa-
24. .vasina-
25. vāviyu-
26. dēgulalaṃbunu-
27. śrī komorapā-
28. lu koṇḍayya-
29. ghana rāca [ma]-
30. ṇi likhitasya-
31. valluri āṭa-
32. ṟla mārayya-
33. paṇi kosi-
34. na guḍiyu-
35. goravaḷ mecci-
36. cēn icciri va-
37. [kkra]bu vaccina-

8. శ్వర భటారళా-
9. కు ఇచ్చిన దత్తి-
10. గంగ రాజ్యంబు నాక-
11. ఉద్యోగంబ అ[య్యో]ది

(కింది పంక్తులు శిథిలం)

II

12. ఇచ్చిన పన్నా[స]-
13. చన్ద్రాయిత్త కాలం-
14. బు చరిగిన్చు వారు-
15. మణ్డ[వి] చోళ[జ క]
16. మ్మ ఉబిలీశ్వర-
17. భట్టారక పన్నాస-
18. శివాప్పరాజు ఇచ్చి-
19. [న]దత్తి చన్ద్రాయి-
20. త్త కాలంబు చరి-
21. గిన్చు వారు........

III

22. శ్రీ నిట్ట-
23. సోముళ-
24. వసిన-
25. వావియు-
26. దేగులలంబును-
27. శ్రీ కొమొర పా-
28. లు కొణ్డ య్యా-
29. ఘనరాచ [మ]-
30. ణి లిఖితస్య-
31. వల్లురి ఆట-
32 ఱ్ల మారయ్యా-
పణి కొసి-
న గుడియు-
35 గొరవళ్ మెచ్చి-
36. చే నిచ్చిరి వ-
37. [క్ర]బు వచ్చిన-

51. The Editor numbered the lines separately for each face of the rock. Lines 1 to 5 on the second face of the rock are lost. I have, however, numbered all the lines of the ins. continuously.

38. i pannāsa [vi]-
39. [ṣṭha ?] ayyeda

IV

40. dīniki a-
41. hitan ci[pi]-[52]
42. ncina vāṇḍu-
43. ………………
44. veyu guḷḷuvu-
45. veyu ceṟuvu-
46. ḷu veyi gavi-
47. lāḷu vēvuru-
48. pāṟanu vēvru-
49. kannyaḷanu mu-
50. ṭiccina [vi]-
51. [ṣṭha ?] ayye [du]

38. ఇ పన్నాస[వి]
39. [ష్ఠ?] అయ్యెద

IV

40. దీనికి అ-
41. హిత న్చి[పి]-
42. న్చిన వాణ్డు-
43. ……………
44. వెయు గుళ్ళువు-
45. వెయు చెఱువు-
46. ళు వెయి గవి-
47. లాళు వేవురు-
48. పాఱను వేవ్రు-
49. కన్న్యళను ము-
50. టిచ్చిన [వి]-
51. [ష్ఠ?] అయ్యె[దు]-

26

Date: 7th cent. A.D.[53]
Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.
Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.41 (A.R.No. 266/1923).

śrī dāmōdharēśvarambu

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.41 (A.R. No. 266/1923

శ్రీ దామోధరేశ్వరంబు

27

Date: 7th cent. A.D.
Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

52. This is possibly a wrong reading for 'cimtincina'.
53. This and the following 9 label inss. from the same find-spot are datable on paleographic and also linguistic grounds. The discussions about the date of these inss. are :

The Annual Report of the Government Epigraphy Department for 1921 (Appendix B. p. 29) states that the ins. bearing A. R. nos. 266/1922 to 279/1922 "range from the 8th to 10th century, A. D." and that ins. bearing A. R. No 281/1922 "belongs to the early part of the 9th century, A. D. (c825)." M. Somasekhara Sarma considers that all of them belong to a period 'slightly earlier than the 7th century, A. D.' See Bh. 22. 182–183 for the latter opinion.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.43 (A. R. No. 268/1922)
śrī brahmīsvaravisamama.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.43 (A.R. No. 268/1922)
శ్రీ బ్రహ్మీస్వర విషమమ

28

Date: 7th cent. A.D.
Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.
Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.45 (A. R. No. 270/1922).
mārīsvarambu

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.45 A.R. No. 270/1922).
మారీస్వరంబు

29

Date: 7th cent. A.D.
Location: Bhairavakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.
Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.46 (271/1922).
1. śrī tribhuvanādityan śrī maruvaka-
2. triṇētrō.........ma inru

కాలం: క్రీ.శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.46 (A.R.No. 271/1922).
1. శ్రీ నాదిత్యన్ శ్రీ మఱువక-
2. త్రిణేత్రో.........మ ఇన్ఱు-

30

Date: 7th cent. A.D.
Location: Bhairavakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.
Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.47 (A. R. No. 272/1922).
1. śrī vēḷugumṇṭha ācārlu-
2. paṇi kēsiri

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.47 (A.R. No. 272/1922).
1. శ్రీ వేళుగుంణ్ఠ ఆచాఱ్లు-
2. పణి కేసిరి-

31

Date: 7th cent. A.D.
Location: Bhairavakonda caves, Udagir tiq., Nellore Dt.
Source: Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.48 (A. R. No. 273/1922).
śrī nāra narēndrunḍu

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: భైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.48 A. R. No. 273/1922).
శ్రీ నారనరేన్ద్రుణ్డు-

32

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.50 (A. R. No. 275/1922).

ḍakerami (ḍākarēmi ?)

కాలం: క్రీ. శ 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.50 (A.R. No. 275/1922).

డకెరమి (డాకరేమి?)

33

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.53 (A. R. No. 278/1922).

śrī śaila muni

కాలం: క్రీ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.53 (A.R. No. 278/1922).

శ్రీశైలముని

34

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.54 (A. R. No. 279/1922).

1. śrī kuṟuvadi ācaṟla kē-
2. siva[54] paṇiyu

కాలం: క్రీ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.54 (A.R. No. 279/1922).

1. శ్రీ కుఱువది అచర్ల కే-
2. సివ పణియు

35

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.56 (A. R. No. 281/1922).

1. śrī goyinda poṟēri manma-
   ṟāḷu-
2. .ja poṟēri kuntuṟ [lō] kama-
3. ..nilpina stānambu

కాలం క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.56 (A. R. No. 281/1922)

1. శ్రీ గొయిన్ద పొఱేరి మన్మఱాళు -
2. ■ పొఱేరి కున్తుఱ్ [లో] కమ
3. . నిల్పిన స్తానంబు.

---

54. This is possibly a wrong reading for kēsina.

36

Date; 7th cent. A.D.[55]
Location: Bodanampādu, Darsi tq., Nellore Dt.
Sources: (i) Text and short note by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 1.291-292
(ii) Text and remarks in the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (Part I. p. 41) on the ins. bearing A. R. No. 182/1933-34.
Final text: as in Annual Report

I

1. svasti śrī sati-[a]
2. ki datti nālu-[b]
3. nu vuṭṭu pa-
4. ndu[ṃ]bu āḍra (āḍla)-[d]
5. ba(pa)ṭṭu rājamā-[e]
6. nambu haṃgu-[f]
7. [ṇu]vuḷa dē[va]-[g]
8. [ṇa] y[i]ce-[h]

II

9. [dī*]niki pra-[i]
10. [ti*]rō(lō)maṃb[u]-[j]
11. [va*]ccina v[ā]-[k]
12. .bhāṇa [rā]-
13. ..vracci [i.a]-[m]
14. ·ru pa-[n]
15. [vā]ru-[p]

36

కాలం. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
స్థలం: బోదనంపాడు, దర్శి తా. నెల్లూరు జి.
ఆధారాలు: ఎ. బటర్‌వర్త్, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, N 1.291-292; A.R.No. 182/1933-34 (2వ భాగం, పు. 41).
ప్రధానపాఠం: AR. లో లాగా

I

1. స్వస్తి శ్రీ సతి-
2. కి దత్తి నాలు-
3. నువుట్టు ప-
4. న్దు[ం]బు ఆడ్ర(అడ్ల)-
5. బ(ప)ట్టు రాజమా-
6. నమ్బు హంగు-
7. [ణు]వుళ దేవ[వ]-
8. [ణ] [యి] చె-

II

9. [దీ*] నికి ప్ర-
10. [తి*]రో(లో) మం[బు]-
11. [వ*]చ్చిన [వా]-
12. .భాణ [రా]-
13. ....వ్రచ్చి [న]-
14. .రు ప-
15. [వా]రు

55. The Editors of NI only observed that "the character is Chalukyan". The Government Epigraphist remarks that the NI reading " is misleading and imperfect" and that "the characters (are) of archaic Telugu of about the 7th century, A. D."

a. NI reads the cāḷukyan characters from top to bottom which must always be read from bottom to top. The other imperfection of its reading is that it reads the first side of the rock as the second one and so on.

b. NI: ki datti nāra
c. NI: rēpa pu va
d. NI: bya āḍa
e. NI: ddu rā vi ma
f. NI: .ja ha sa
g. NI: kṣa . la .
h. NI: sā ti .
i. NI: ti ni ri
j. NI: ti rā jña
k. NI: .vvi sa ma
l. NI: . . . . .
m. NI: si vri eci
n. NI: vi rū pa ti
o. NI: . . . ki
p: NI: ha kā

37

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram Pa-lanadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date from th Annual Report of the Gov Epigraphy Dept. (App. E., co lection during 1938-'39) of A R.No.46/1943-44

puṇyalābhuṇḍu

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A. R. No. 46/1943-'44 (అనుబంధం E, సంచయం 1938-'39).

పుణ్యలాభుణ్డు

38

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Pa -nadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date from the Annual Report of the Gov . Epigraphy Dept. (App. E., c lection during 1938-'39) of A. R. No. 53/1943-44

śrī rāmunṟu

కాలం. క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A.R. No. 53/1943-44. (అనుబంధం E, సంచయం 1938-'39)

శ్రీరామున్ఱు

39

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Pal-nadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 54/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39).

dāyārccitunṟu

కాలం: క్రీ.శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: AR. No. 54/1943-44 (అనుబంధం E, సంచయం 1938-'39)

దాయార్చ్చితున్ఱు-

40

Date; 7th/9th cent. A.D.

Location: Text and date of A. R. No. 55/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept.(App. E., collections during 1938-'39)

kumdu kāmāyi guḍi

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A.R. No. 55/1943-44 (అనుబంధం EI. సంచయం 1938-39)

41

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram. Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 56/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept.(App. E., collections during 1938-'39).

bhaga priyunṟu

41

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A.R. No. 56/1943-44. (అనుబంధం E, సంచయం 1938-'39.

భగప్రియుఱ్ఱు

42

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 58/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigrapay Dept. (App. E., collections during 1938-'39)

paradaraśukṛdan

42

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A. R. No. 58/1933-44.(అనుబంధం, E. సంచయం, 1938-'39)

పరదరశుకృదన్.

43

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 62/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39).

māyalūrunṟu

43

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: A. R. No. 62/1943-44 (అనుబంధం E, సంచయం 1938-39)

మాయలూరుఱు

44

Date: 700-725 A.D.

Location: Chilankuru, Jammulamadugu tq., Cuddpah, Dt.

Sources: (i) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 236-238.

44

కాలం: క్రీ. శ. 700/725.

స్థలం: చిలంకూరు, జమ్ములమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారాలు: 1. కె. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య EI 27.236-238.

(ii) Text only by J. Ramaiah pantulu, SII 10.600 (A.R. No. 400/1904 only). [56]

Final text: as in EI.

1. svasti śrīmat-
2. vikramāditya-
3. cōḻa mahārā-
4. jul ēḷan[a] cō-
5. ḻa mahādēvuḷ-
6. uttam[ā]ditya sā-
7. mantakamuḷ ciṟuṃ-
8. buru[b] ēḷan[c] ūra-
9. eḻu[d] pāṟla [pā]-
10. kāṭuḻuna vanaṃ [pa]-
11. riyāramu maru[tu]-
12. ṇḍu pā...[pra]-
13. sāda cēsiri āca-
14. ndradararkaṃbu[f] nilva[nu]-
15. tolpakāmi raṭṭaguḷḷu-
16. cōḻiya[g] raṭṭaguḷḷu-
17. atiśa[ya ra]ṭṭaguḷḷu-
18. aḻikō...ri-
19. ikki prasāda-
20. pūrvvama...
21. tēni ḻaccu...
22. hāpāta[ka]...[gu]

2. జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.600(A. R. No. 400/1904 మాత్రమే).
ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం

1. స్వస్తి శ్రీమత్-
2. విక్రమాదిత్య-
3. చోఴ మహారా-
4. జుల్ ఏళన్ చో-
5. ఴ మహాదేవుళ్-
6. ఉత్త[మా]దిత్య సా-
7. మన్తకముళ్ చిఱుం-
8. బురు ఏళన్ ఊర-
9. ఎఴు పాఱ్ల [పా]-
10. కాటుఴున వనం[ప]-
11. రియారము మరు[తు]-
12. ణ్డు పా...[ప్ర]
13. సాద చేసిరి ఆచ
14. న్ద్రదరార్కంబు నిల్వ[ను]-
15. తొల్పకామి రట్టగుళ్ళు-
16. చోఴియ రట్టగుళ్ళు-
17. అతిశ[య ర]ట్టగుళ్ళు-
18. అఴికో... రి-
19. ఇక్కి ప్రసాద-
20. పూర్వ్వమ-
21. తేని ఴచ్చు...
22. హపాత[క]...[గు]

56. J. Ramaiah Panthula publishes the texts of two other inss. bearing A. R. Nos. 400A / 1904 and 400B / 1904 under the General No. 600 which are unconnected with the text of A. R. No. 400/1904 both in content and in chronology. They are separately published by C. Narayan Rao (HTL 2. 1326) as two 8th century inss. from Cuddapah District. Hence the two texts are separately given as A60 and A61. (cf.)

a. SII : jula ēḷana
b. SII : būru
c. SII : ēḷana
d. SII : eṟu
e. SII : kā.uḍuna
f. SII : ndradharvarkaṃbu
g. SII : cōḍiya

45

Date: 700-725 A.D.[57]

Location: Chilankuru, Jammulamaḍugu tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.603 (A.R. No. 396/1904).

1. [svasti śrī] dāna sirla māra ma [dhā]ni ma[ṅgi]yāri pa[ḷli]-
2. ceṟuvu...
3. cōḻa mahādēvuḷa yiccina stānambun i[cci]ri-
4. ...vu vānṟu pañcamahāpātakunṟu.

45

కాలం: క్రీ. శ. 700-725

స్థలం: చిలంకూరు, జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.603, (A.R. No. 396/1904.)

1. [స్వస్తి శ్రీ] దానసిర్ల మారమ[ధా]ని మ[ఙ్గి]యారి ప[ళ్లి]-
2. చెఱువు...
3. చోఱ మహాదేవుళ యిచ్చిన స్తానంబున్ ఇ[చ్చి]రి-
4. ...వు వాన్ఱు పఞ్చమహాపాతకున్ఱు.

46

Date: 700-725 A.D.

Location: Nallacheruvupalli, Pulivendala tq., Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 238-240.

(ii) Text only by J. Ramaiah pantulu, SII 10.601 (A. R. No. 495/1906).

Final text: as in E I.[58]

1-3. (damaged)
4. ...r[ā]ju...
5. ṇḍu ēḷa īnt[e]-[a]
6. ddivāḍi eriga-[b]
7. llu mutt[u][c] rāju-
8. ēḷa kaṅgaḷūnṟu ē-[D]

46

కాలం: క్రీ. శ. 700-725

స్థలం: నల్లచెరువుపల్లి, పులివెందల తా. కడప జి.

ఆధారాలు: 1. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య, EI 27.238-240.

2. జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.601 (A. R. No. 495/1906)

ప్రధానపాఠం : EI ప్రకారం.

1-3. (శిథిలం)
4. ....[రా]జు...
5. ణ్డు ఏళ ఈ[న్తె]-
6. ద్దివాడి ఎరిగ-
7. ల్లు ము[త్తు] రాజు
8. ఏళ కఙ్గళూన్ఱు ఏ-

57. Date of the ins. is fixed on identifying cōḻamahādēvuḷ in line 3 to be the same person as in the previous ins.

58. The different readings of SII are as follows:

a. ṇḍu ēḷa [ra]tti
b. ddi [ṭi pa] rēṃga
c. mutta
d. kaṅ[gaḷūnṟa]

9. ḷa coḻamahā-
10. rājula tēvuḷ ma-[e]
11. ṃkhi (ñci?) [po]ṟṟi-[f]
12. yāru [u]ṇḍē-[g]
13. lu ujjayi-
14. ni[h] icci[na*] panna[vī-][i]
15. ...ga[ṃ]ji [pā]ṟa[j] mā-
16. ...ḍiyāriki tēni-[k]
17. [ni*][l] ki....nṟu gō
18. [ṇḍapu....lva][m]

II

19. ....
20. kaḷuñje....[n]
21. [t]tēni ḻaccu vā-[o]
22. [ḍi] valvar āca[ndrā][p]
23. diṟṟu bāraṇā-
24. si vēvura vadhi[q] [*]-
25. sina vanṟu āḷu[bā?]-[r]
26. pasiṇḍi miṟe-[s]
27. kḻocce....[t]

9. ళ చోళమహా-
10. రాజుల తేవుళ్ మ-
11. ంఖి(ఞ్చి?) పొ[ఱ్ఱి]-
12. యారు [ఉ]ణ్డే-
13. లు ఉజ్జయి
14. ని ఇచ్చి[న*] పన్న[వీ]
15. ...గ[ం]జి [పా]ఱ మా
16. ...డి యారికి తేని-
17. [ని*]కి...న్ఱు గో-
18. [ణ్డపు...ల్వ]

II

19. ....
20. కళుఞ్జె-
21. [త్తే]ని ఴచ్చు వా-
22. [డి] వల్వర్ ఆచ[న్ద్రా?]-
23. దిఱ్ఱు బారణా-
24. సి వేవుర వధి[*]-
25. సిన వన్ఱు ఆళు[బా?]-
26. పసిణ్డిమిఱె-
27. క్ఴొచ్చె.

47

Date: 709-746 A.D.[59]

Location: Chejerla, Narasarao-pet tq., Guntur Dt.

47

కాలం: క్రీ. శ. 709-746.

ఉం: చేజర్ల, నరసారావుపేట గుంటూరు జి.

e. tēvuḷ—
f. ....ā ṟṟi—
g. yā......ḍ—
h. ϕ
i. panna [sa]—
j. ....ṟa mā—
k. .....pāri....
l. ϕ
m. ....
n. [ra]du [ṇ]ja[—
o. neṟa[ju]ga—
p. calpa rāca—
q. va[vra]—
r. sina vanṟu...
s. maṟe
t. ....

59. The donor of the ins. Viṣamasiddhi is identified by M. Somasekhara Sarma as Viṣṇuvardhana III of the Eastern Cāḷukya dynasty (709-46 A. D., according to the geneological table of the Eastern Cāḷukyas in RPS). I am indebted to him and to G. J. Somayaji for this information. Earlier, M. Somasekhara Sarma held the opinion that the ins. belonged to Kubja Viṣṇuvardhana (633-663 A. D.), see Bh. 23.183.

Source: Text by K. V. Subrahmanya Aiyar. SII 6.593 (A.R.No. 154/1899).

1. ....

2. ....[na] la..................

3. ....yu [mā]ki pōṭiyu a[ya]-

4. ....[dē]vanayu dēvana kūntul iruvu[ru]-

5. dugganāyu bādipōṭiyu lōkammayu anyatha-

6. lōkamma yannad ī mlēka varuvuḍu okko mōdolu-

7. ....rana candruṇḍ an vāṇḍu ācā riyu idam-

8. viṣamasiddhi dattam dīniki vakkraṃbu vaccu vāriki-

9. bhāraṇāsi laccina [ca]ṇthu[a] gaṭṭun[b]

ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII 6.593 (A. R. No. 154/1899)

1. ....

2. [న]ల ....

3. ... యు[మా]కి పోటియు అ[య]-

4. ...[దే]వనయు దేవన కూన్తు లిరువు [రు]-

5. దుగ్గనాయు బాది పోటియు లోకమ్మయు అన్యథ-

6. లోకమ్మ యన్నదీ మ్లేక వరువుడు ఒకొ్క మోదొలు-

7. ...రన చంద్రుణ్డు అన్ వాణ్డు ఆచారియు ఇదమ్-

8. విషమసిద్ధి దత్తమ్ దీనికి వక్క్రంబువచ్చు వారికి-

9. భారణాసి లచ్చిన [చ]ణ్థు గట్టున్

48

Date: 719-720 A.D.[60]

Location: Kondupalli. Gutti tq., Anantapur Dt.

కాలం : క్రీ. శ. 719-720.

స్థలం : కొండుపల్లి, గుత్తి తా. అనంతపురం జి.

a. The Editor himself suggests here the alternative reading, vaṇḍu

b. The Editor put up a note here stating that "the following are engraved below in slightly latter characters :—

1. śrī edaṟani kaṃ—
2. baṃbuṃ
3. . . . : . . . . pi māṇiya
4. śrī kavilabhadara."

Bu these four lines do not seem to have any relevance to the text of the ins.

60. The date of the ins. is supplied by J. F. Fleet and R. Sewell as quoted in HTL.

Sources: (i) Text and notes by C. Naraynana Rao, HTL 2. 1324-25.

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu SII 10.23 (A. R. No. 359/1920)

Final Text: as in HTL and as emended in SII[61]

1. svasti śrī vijayāditya satyāśraya śrī prithuvī vallabha. mahā rājādhirā-
2. ja paramēśvara bhaṭāraḷaku vijayarājya saṃvatsaraṃbuḷ-irubādi [mūṃ]ḍu[a] prava-
3. rttilla balikulatilaka[b] narasiṃha bāṇādhiraja priyasuta[c]-vikramā-
4. ditya bali i[indra][d] bāṇa rāju [la][e] turumara[f] viṣayaṃbu yēḷu vāri[g] [māmōri][h]-
5. vem boḍici śātravu.........puḷū....
6. ri mīndu miñcadi....si[ṃ]ha-vamāvulagi ceṟuvu yēḷu-
7. vārā....nta vaṭṭaṃb ēḷu bādi-śarmmāriki-
8. pullagi[i] ceṟuvuna cika[ṭṭa] pulla[ṃ]buna[j] rācamānaṃ-buna[k]-

ఆధారాలు : (1) చి. నారాయణరావు, HTL 2. 1324-25

(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.23 (A. R. No. 359/1920)

ప్రధానపాఠం : HTL ప్రకారం; SII సవరణలతో.

1. స్వస్తి శ్రీ విజయాదిత్య సత్యాశ్రయ శ్రీ ప్రిథువీవల్లభ మహారాజాధిరా-
2. జ పరమేశ్వర భటారళకు విజయరాజ్య సంవత్సరంబుళ్ ఇరుబాది [మూం]డు ప్రవ-
3. ర్తిల్ల బలికులతిలక నరసింహ బాణాధిరాజ ప్రియసుత విక్రమా-
4. దిత్య బలి [ఇన్ద్ర] బాణరాజు [ల] తురుమర విషయంబు యేళువారి [మామోరి]
5. వెంబొడిచి శాత్రవు... పుళూ...
6. రి మీన్దు మిఞ్చది... సి[ం]హవమావులగి చెఱువుయేళు-
7. వారా... న్త వట్టంబేళు బాదిశర్మ్మారికి-
8. పుల్లగి చెఱువున చిక[ట్ట]పుల్ల[ం]బున రాచమానంబున-

61. Here, a slight departure from the normal criteria for selection of the standard text version is made on account of the fact that the stone got mutilated so rapidly that the Editor of SII could not read even the most important lines such as those which contained the name of the donor of the grant. Lines 1, 5 to 7, 10 and 11 of the HTL text are not read by SII. Of the 3 lines read by SII before the 1st line of HTL text, the second appears as an emendation to the 11th line of HTL text. I have taken the line nos. in HTL as standard since they fit into the format of all other inscriptions and also make sense. The final text is essentially as it is in HTL but the emendations of SII are only incorporated wherever the latter reads differently. The different versions of HTL are as follows :

a. HTL : irubadi (mū)dhu
b. HTL : bali kalu tilaka
c. HTL : priyatara suta
d. HTL : iṃdra
e. HTL : rājulan
f. HTL : turamara
g. HTL : yēḷē vāri
h. HTL: mar mā ruṃ
i. HSL : pulagi
j. HTL : cikaṭḷa pula(ṃ)bana
k. HTL : mānaṃbana

9. lañculu kḷāvūr bōḷu ananta śō-
bhuḷu tūvala kā mu-
10. ḷḷu.... yuḷū ādḷu guḍi...
11. ....bhadi maṟutuḍlu icciri[1] (imprecatory verses)
12. (imprecatory verses)

49

Date: c725 A.D.[62]
Location: Malepadu, Cuddapah Dt.
Sources: (i) Text and notes by H. Krishna Sastry, EI 11.337-347 (A.R.No. 393/1904);
(ii) Text by C. Narayana Rao, HTL 2.1323-24 (Stone I in Madras Museum)
Final Text : as in EI.

1. svasti śrī cōḻa ma-
2. [hā]rājādhirāja pa-
3. ramēśvara vikramādi-
4. tya śakti komara vi-
5. kramādi [tyu]la koḍu[ku]-
6. [ḷ] kāśyapa [gō]tru-
7. [ṉṟu] satyaditunṟu siddhi-
8. [veyu] rēnāṇḍ ēḷu [vē]-
9. [la] ēḷuc unṟi ko[ma]-
10. [ṟi] pāṟa rēva śa-
11. [rmma] kāśyapa gō
12. tri(tru)niki iccina-
13. ....ciṟumbūri utta-
14. ...sa turpuna diśa-
15. ....[ḍu] juggi pola ga[ru]-
16. su da[kṣi]na [ḍiśa]-
17. ...pāṟa [ma]-

9. లఞ్చులు క్ళావూర్ బోళు అనన్త శోభుళు తూవలకాము-
10. ళ్ళు...యుళూ ఆద్ళు గుడి...
11. ......భది మఱుతుద్లు ఇచ్చిరి (శాపోక్తులు)
12. (శాపోక్తులు)

49

కాలం: క్రీ. శ. c725.
స్థలం: మాలెపాడు. కడపజిల్లా.
ఆధారాలు: (i) హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. ఎపి. ఇం. 11.337-347 (A.R.No. 393/1904);
(ii) పాఠం, చిలుకూరి నారాయణరావు, ఆం. భా. చ. 2.1323-24 (మద్రాస్ మ్యూజియంలోని ఒకటో శిల).
ప్రధానపాఠం : ఎపి.ఇం. లో లాగా.

1. స్వస్తి శ్రీ చోళమ-
2. [హా] రాజాధిరాజ ప-
3. రమేశ్వర విక్రమాది-
4. త్య శక్తి కొమర వి-
5. క్రమాది [త్యు]ల కొడు [కు]-
6. [ళ్] కాశ్యప [గో] త్రు-
7. [ఋ] సత్యదితుఋ సిద్ధి-
8. [వెయు] రేనాణ్డు ఏళు[వే]-
9. [ల] ఏళుచుఋ కొ [మ]-
10. [ఱి] పాఱ రేవ శ-
11. [ర్మణ] కాశ్యప గో-
12. త్రి (త్రు) నికి ఇచ్చిన-
13. ...చిఱుంబూరి ఉత్త-
14. ...స తుర్పున దిశ-
15. ...[డు] జుగ్గి పొల గ[రు]
16. సు ద[క్షి]ణ [డిశ]-
17. ...పాఱ [మ]-

1. HTL : bu yēva (di) maṟututhlu icciri

62. The Editor named the grant "Mālepāḍu Plates of Puṇyakumāra" and assigned it to "about the end of the 8th century A.D." But the king mentioned in the grant is different from Puṇyakumāra. For the idenification of the king and the date of the grant, see K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 248. See also f.ns. 3,2,4, etc. for more detailed references.

18. ēnu maṟutru gā-
19. nu tāgiri dēni-
20. salpina vāniki-
21. vē gu[ḷ]ḷuvu vē sē-
22. ṟuvuḷu vē vānṟ u(ū)-
23. ṟḷu nilpinaṃ puṇyaṃ-
24. bu dēniki vakraṃbu-
25. vaccu vānṟu putra va-
26. dya strī vadya [gō va]-
27. dya pañca ma[ha]
28. [pā]takañ cēsi[na]-
29 vāni lōka[ṃbu]-
30. [nu]ṇḍu vānṟu

50

Date: c725 A.D.[63]

Location: Veludurti, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by K.A Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.240-242 (A.R.No. 237/1938).

I

1. svasti śrī-
2. uttamā-
3. ditya cō-
4. ḷa mahā-
5. rāju pri-
6. thivī rājya[ṃ*]-
7. cēya-
8. immaḍi-
9. īṭo[64] icci-

18. ఏను మఱుత్రు గా-
19. ను తాగిరి దేని-
20. సల్పిన వానికి-
21. వేగు [ళ్ళు]వు వే సే
22. ఱువుళు వేవాన్ఱ్ ఉ (ఊ)
23. ఱ్ళు నిల్పినం పుణ్యం-
24. బు దేనికి వక్రంబు-
25. వచ్చు వాన్ఱు పుత్ర వ-
26. ద్య స్త్రీవద్య [గో వ]-
27. ద్య పఞ్చ మ[హా]-
28. [పా]తకఞ్ చేసి[న]-
29. వాని లోక[ంబు]-
30. [ను]ణ్డు వాన్ఱు.

50

కాలం : క్రీ. శ. c625.

స్థలం : వెలుదుర్తి, కమలాపురం తా. కడప జి.

ఆధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య EI 27.240-242 (A.R.No. 237/1938).

I

1. స్వస్తి శ్రీ-
2 ఉత్తమా-
3. దిత్యచో-
4. ళ మహా-
5. రాజు ప్రి-
6. థివీ రాజ్య[ం*]
7. చేయ-
8. ఇమ్మడి-
9. ఈటో ఇచ్చి-

---

63. Date of the ins. is as given by the Editors. The Annual Report of the Epigraphy Dept. observes that the ins. is engraved in "characters of the 8th century. A D.". M. Rama Rao identifies the donor Uttamāditya coḷa as a chiftam of the Rēnāṭi cōḷa kings and assigns him to the period between 675 A.D. and 700 A.D. cf. JAHRS 7.226.

64. The Editors themselves suggest an alternative reading here as 'rato'.

1. na pannavi-
11. sa kōsiya-
12. para cēdi-
13. śarmmak o(i)cciri-

II

14. eya [ra]-
15. kallu kula-
16. gaṭṭuḷu-
17. vendarambu-
18. ḷu vēṇa-
19. vōja-
20. nṟu cakṣi-
21. [de]niki va-
22. krambu va-

III

23. ....
24. pañca ma-
25. hāpāta-
26. kunṟu gu-
27. kacēṟu pā-
28. ḻa (ṟa) eṟama-
29. [vṟā]siri-
30. koṭṭali-
31. kuṇaṇḍā-
32. ḷuvānṟu-
33. koṭṭe

51

Date: 725-775 A.D.

Location: Buddigaddapalli, hamlet of Budili, Hindupur tq., Anantapur Dt.

Sources: (1) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.244-251.

10. న పన్నవి-
11. స కోసియ-
12. పఱ చేది-
13. శర్మ్మక్ కొ[కి]చ్చిరి-

II

14. ఎయ[ర]-
15. కల్లు కుఱ-
16. గట్టుళు-
17. వెన్దరంబు-
18. ళు వేణ-
19. వోజ-
20. న్ఱు చక్షి-
21. [దే]నికి వ-
22. క్రంబు వ-

III

23. ....
24. పఞ్చ మ-
25. హాపాత-
26. కున్ఱు గు-
27. కచేఱుపా-
28. ఴ(ఱ) ఎఱమ-
29. [వ్ఱా]సిరి-
30. కొట్ట లి-
31. కుణణ్డా-
32. ళు వాన్ఱు-
33. కొట్టె.

51

కాలం : క్రీ. శ. 725-775

స్థలం : బుద్ది గడ్డపల్లి, బుదిలి శివారు, హిందూపురం తా. అనంతపురం జి.

ఆధారాలు : (1) కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య EI 27.244-251

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.632 (A.R.No.797/1917).

Final Text: as in EI.

1. śrī mahēndran m[ā*][65] naravi māṟu ṟā pi[ḍugu][66]-
2. maganṟu pudali ēḷu vānṟu kāpi bōḷa[67] muttu rāju-
3. dantiyamma maṃgu tōḷan poḍuci paḍiyen.

(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.632 A.R.No. 797/1917).

ప్రధానపాఠం : EI ప్రకారం

1. శ్రీ మహేన్ద్రన్[మా*]నరవి మాఱు ఱాపి[డుగు]-
2. మగన్ఱు పుదలి ఏళు వాన్ఱు కాపి బోళ ముతు రాజు-
3. దన్తియమ్మ మంగు తోళన్ పొడుచి పడియెన్.

52

Date: c739 A.D.[68]

Location: Chilankuru, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.617 (A.R.No. 403/1904).

1. bu [pe]
2. vikramā[di]-
3. tya be[r]bhabhā-
4. ṇādhiraju-
5. prathama pri-
6. ya pu-
7. trunṟu icci-
8. na kṣētrambu-
9. dēniki sakṣi-
10. pu[ṟa]nullu-
11. saḷki raṭṭa-
12. kuḍiyu-
13. mukakāḷḷu-

52

కాలం: క్రీ. శ. c739

స్థలం చిలంకూరు, కమలాపురం తా. కడప జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.617 (A.R. No. 403/1904).

1. బు[పె]
2. విక్రమా[ది]-
3. త్య బె[ర్]భభా
4. ణాధిరజు
5. ప్రథమ ప్రి
6. య పు-
7. త్రున్ఱు ఇచ్చి-
8. న క్షేత్రంబు-
9. దేనికి సక్షి-
10. పు[ఱ]నుల్లు-
11. సళ్కిరట్ట-
12. కుడియు-
13. ముకకాళ్ళు

---

65. SII : m[a] na
65. SII : pi ...
67. SII : bōḷa
68. R. Sewell identifies the king and assigns the grant to 739 A.D. See AISI,p. 7. See also T.V. Mahalingam, 'The Bāṇas in South Indian History", JIH (Trivandrum; 1952) 29.153-181 and esp.p.165 for a detailed discussion about the grant.

14. [pa]ṭṭeḷu . .
15. vāru [vaḍa]-
16. gīyu sakṣi-
17. vakrambu vaccu-
18. vāru nāyu va-
19. nṟu vāraṇāsi-
20. vēvurānu-
21. vēyu dēva drō-
22. guḷu vē kavila-
23. ḷānu ḻacci-
24. vanṟu pondu

14. పట్టెళు . .
15. వారు [వడ]-
16. గీయు సక్షి-
17. వక్రంబు వచ్చు-
18. వారు నాయు వ-
19. న్ఱు వారణాసి-
20. వేవురాను-
21. వేయు దేవద్రో-
22. గుళు వేకవిల-
23. ళాను ఴచ్చి-
24. వాన్ఱు పొన్దు

53

Date : c740 A.D.
Location : Kapileswarapuram, East Godavari Dt.
Source : Text and notes by V. Prabhakara Sastry, JVOI 5.41-52

1. svasti śrī bejayitta-
2. bhaṭaraḷa nilcina[69] datti-
3. kaḍaldala iśaraya nilpina-
4. guḍiyu vari koḍuku bādaya-
5. koḍu mattisaku tabuṇḍu śa-ka-
6. vaiśravaṇu koḍuku ṟpōlaya-
7. bhaṭaraḷa panneśaḷaku-
8. vagrabu vaccu varu ba[ranāśi]-
9. vēvuru pa[ḻa]....

53

కాలం: క్రీ. శ. c740.
స్థలం : కపిలేశ్వరపురం, తూ. గోదావరి జి.
ఆధారం : వే. ప్రభాకర శాస్త్రి, JVOI 5.41-52.

1. స్వస్తి శ్రీ బెజయిత్త-
2. భటరళ నిల్చిన దత్తి-
3. కడల్దల ఇశరయ నిల్పిన-
4. గుడియు వరి కొడుకు బాదయ-
5. కొడు మట్టిసకు తబుణ్డు శక-
6. వైశ్రవను కొడుకు ఱ్పోలయ-
7. భటరళ పన్నెశళకు-
8. వగ్రబు వచ్చు వరు బ[రనాశి]
9. వేవురు ప[ఴ]....

54

Date : 742-798 A.D.[70]
Location : Dharanikota, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

54

కాలం : క్రీ. శ. 742-798
స్థలం : ధరణికోట, నరసారావుపేట తా. గుంటూరు జి.

69. nilpina instead of nilcina is meaningful.

70. In lines 1 and 2, a certain sarvalōkāśraya Viṣṇuvardhana (of the Eastern Caḷukya dynasty) and his 30th regnal year are mentioned. According to RPS, there were two Viṣṇuvardhanas of the said dynasty (the 3rd and the 4th) who ruled for more than 30 years. The former ruled from 712 A.D. till 749 A.D. ann the latter between 768 A.D. and 799 A.D. Hence the date of the grant may either be 742 A.D (=712 + 30) or 798 A.D. (=768 + 30). To be conservative, the whole range of difference is indicated here.

Source : Text by K. V. Subrahmanya Aiyar, SII 6.250 (A.R. No. 273/1897).

1. [sva]sti sarvva lōkāśraya śrī viṣṇuvarddha[na ma] hāra[ju] lapravarddhamāna vija-
2. ya rājya saṃvatsaramulu 30 yagu śrāhi [śrī]man maṇḍalikabhīma rājunu [cū]ṟa bhīma[rā]-
3. junu kuṃdama [bhī]ma rā-[ju]nu koṇḍa nātavāḍi raṭṭaḍla[ku]yelapa nela veṭṭu[ye] ṇḍu-
4. [yeṇ]ḍādi koṇḍayaku sariya.na paḍumaṭa yēḍu vuṭl āḍlapaṭṭunu pāṭi dakṣinamu-
5. [ga]ṇḍumaḍi muppaṃdumu dī[ni]ki sākṣi koṇḍanūri vasiyaparaḍḍini kasuṃdala kommi.
6. raḍḍi munuṃgōṭi yalapa [ra]ḍḍi piṭṭalūri koṇḍapa raḍḍi rāmana peggaḍa mēḍayayu-
7. maṃgaḍla kommana kolaci peṭṭe kaṭṭe sūre peggaḍa mēḍavrālu koṇḍa nātavā-
8. ḍi rājul aina vāru yēṇḍādi viṭṭapa raḍḍi vāriki dīni naḍa[pa*]ni paṃca mahapā-
9. takamu sēsina vāru bāṇarāsi vraccina vāru

ఆధారం: కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్. SII 6.250 (A.R.No. 273/1897).

1. [స్వ]స్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణు వర్ద్ధ[న మ]హారా[జు]ల ప్రవర్ద్ధమాన విజ-
2. య రాజ్య సంవత్సరములు ౩౦ యగు శ్రాహి [శ్రీ]మన్ మణ్డలిక భీమరాజును [చూ]ఱ భీమ [రా]-
3. జును కుందమ [భీ]మరా[జు]ను కొణ్డ నాతవాడి రట్టడ్ల[కు] యెలప నెల వెట్టు [యె]ణ్డు-
4. [యెణ్]డాది కొణ్డయకు సరియ. న పడుమటయేడు వుట్లాడ్ల పట్టును పాటి దక్షినము-
5. [గ]ణ్డుమడి ముప్పందుము దీ[ని]కి సాక్షి కొణ్డనూరి వసియప రడ్డిని కసుందల కొమ్మి-
6. రడ్డి మునుంగోటి యలప[ర]డ్డి పిట్టలూరి కొణ్డప రడ్డి రామన పెగ్గడ మేడయయు-
7. మంగడ్ల కొమ్మన కొలచి పెట్టె కట్టె సూరెపెగ్గడ మేడ వ్రాలు కొణ్డ నాతవా
8. డి రాజులైన వారు యేణ్డాది విట్టప రడ్డి వారికి దీని నడ[ప*]ని పంచ మహాపా-
9. తకము చేసిన వారు బానరాసి వ్రచ్చిన వారు

55

Date : 745-801 A. D.[71]

Location : Selapadu, Guntur tq., Guntur Dt.

Source : Text by J. Ramayya pantulu, SII 10.217 (A.R. No. 169/1917).

1. s v a s t i śrī [ma] sarvvalōka-[a]śraya-
2. śraya śrī visnuvarddhana ma-
3. hārājulaku pravarttamāna vijaya rājya sam-
4. vachsvarambul muppadi mūnraku[n ē]ndu-
5. śrī veḷaḷūru raṭṭagoḍlu mayindara[ga] r ā m u [ṇḍ a]lu-ganu-
6. kaṇambuna vāru [acca?] maruta vēra unri-
7. icciri svasti śrī jūvi pōriki iru gaṇḍaku ārla-
8. paṭṭu [nēla] icciri tīniki vakrambu va[cci]na vāriki-
9. pāranāsiki vēvuru pāranu kavilaḷanu campina-
10. (There are three letters in this line which are not clear)
11. tīniki vakrambu v a c c i n a vāri....
12. tīniki vamjanambu....lu malaki ..
13. .... yūra āḍla paṭṭu polombu.... duggara
14. vrasina vāru.

55

కాలం : క్రీ. శ. 745-801

స్థలం। సెలపాడు, గుంటూరు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.217 (A.R.No. 169/1917)

1. స్వస్తి శ్రీ [మ]సర్వ్వలోకాశ్రయ-
2. శ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ద్ధన మ-
3. హారాజులకు ప్రవర్త్తమాన విజయ రాజ్య సం-
4. వఛ్స్వరంబుళ్ ముప్పది మూన్రకు [నే]ణ్డు-
5. శ్రీ వెళళూరు రట్టగొడ్లు మయిన్ద అ[గ] రాము[ణ్డ] లుగను-
6. కణంబున వారు[అచ్చ?] మఱుత వేఱ ఉన్ఱి-
7. ఇచ్చిరి స్వస్తి శ్రీ జూవి పోఱికి ఇరుగ ణ్డకు ఆఱ్ల-
8. పట్టు [నేల]ఇచ్చిరి తీనికి వక్రంబు వ[చ్చి]న వారికి-
9. పారనాసికి వేవురు పాఱను కవిలళను చంపిన-
10. (ఈ పంక్తిలోని మూడు అక్షరాలూ స్పష్టంగాలేవు)
11. తీనికి వక్రంబు వచ్చినవారి-
12. తీనికి వంజనంబు... లు మలకి...
13. ...... యూర ఆడ్లపట్టు పొలొంబు... దుగ్గర
14. వ్రాసిన వారు.

71. The date of the ins. is calculated on the same principle adopted in the case of the previous inscription. Here 33 years are added to 712 A.D and the whole range is marked while dating the inscription.

56

Date: c750 A.D.

Location: Chamaluru, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah. EI 27.242-244.

I

1. svasti śrī prithivī va-
2. llabha vijayādi-
3. [tya*] cōḷa rājuḷ iru-
4. [vādi re]ṇḍu [ca]va-
5. ccharambuḷ pravartti-
6. llan vāṇa rājul pā-
7. mbu ṟiggi ēḷucu palla-
8. vādirājula [kū]ca pō-
9. ṟiyāri tāmbul cō-
10. ḷa mahārājula amma

II

(All the lines are lost)

III

11. ....pāgadanṟa....
12. lōḷuru kūca pōṟiki-
13. [nētra]....da....icci a[na]nta-
14. nāka....de[rlana] rācamā-
15. nambunan ēbhadi maṟu-
16. nturlu nēla ala[gha]cinta u-
17. [ttara]bu kaṭṭu kauṇḍilya gōtrasya pe-
18. nbāṟa rēva sa(śa)rmāṇa [pu]ttrasya aggi-
19. s(ś)armārik icina dati.

IV

(Imprecatory verses)

56

కాలం క్రీ. శ. c750.

స్థలం : చామలూరు, జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారం: కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య, EI 27.242-244.

I

1. స్వస్తి శ్రీ ప్రిథివీ వ-
2. ల్లభ విజయాది-
3. [త్య*] చోళరాజుళ్ ఇరు-
4. [వాది రె]ణ్డు [చ]వ-
5. చ్చరంబుళ్ ప్రవర్తి-
6. ల్లన్ వాణరాజుల్ పా-
7. మ్బుఱిగ్గి ఏళుచు పల్ల-
8. వాదిరాజుల [కూ]చ పో-
9. ఱియారి తాంబుల్ చో-
10. ళ మహారాజుల అమ్మ-

II

(అన్ని పంక్తులు పోయాయి)

III

11. ....పాగదన్ఱ...
12. లోళురు కూచ పోఱికి-
13. [నేత్ర]...ద...ఇచ్చి అ[న]న్త-
14. నాక....దె[ర్లన] రాచమా-
15. నమ్బున ఏభది మఱు-
16. న్తుఱ్లు నేల అల[ఘ]చిన్త ఉ-
17. [త్తర]బు కట్టు కౌణ్డిల్యగోత్రస్య పె-
18. న్బాఱ రేవస(శ)ర్మాణ [పు]త్త్రస్య అగ్గి-
19. స(శ)ర్మారికిచ్చి దతి.

IV

(శాపోక్తులు)

57

Date: 8th cent A.D.[72]

Location: Kotappakonda hills, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source: Text by H. Krishna Sastry, SII 4.922 (A. R. No. 108A/1893).

1. svasti śrī sa[ṃ]sāra bhīta-
2. dēvarā pi[dapa] nara[lō]ka bhīta-
3. tatpuruṣa [trai̥]yilōka bhī[ta].

57

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: కోటప్పకొండ, నరసరావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.922 (A.R. No. 108A/1893)

1. స్వస్తి శ్రీ సంసార భీత-
2. దేవరా పి[దప] నర[లో]క భీత-
3. తత్పురుష [త్రై]యిలోక భీ[త].

58

Date: 8th cent. A.D.

Location: Tippaluru, Kamalapuram tq., Cnddpah Dt.

Source: Text and notes by H. K. Narasimhaswamy, EI 30.12ff. (A. R. No. 284/1937-38).

I

1. svasti śrī ma[t*]-
2. vikramāditya satyā-
3. śraya śrī prithivī va-
4. llabha mahārājā-
5. dhirāja paramē-
6. śvara bhaṭāraḷaku pri-
7. dhi(thi)vī rājya[ṃ]bu pra-[tha]-
8. ma sa(ṃ)vatsara[ṃ]bu prava-
9. rttilla śrī pō[r*]mukha rāmuḷ vā-
10. ṇa rājula pāḷa penna mari-
11. yāda ēḷucu aṇṇā[rā]-
12. pulivāṃbula dārumuṟi-

58

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: తిప్పలూరు, కమలాపురం తా. కడప జి.

ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి. EI 30.12నుంచి(A.R.No.284/1937-38)

I

1. స్వస్తి శ్రీ మ[త్*]-
2. విక్రమాదిత్య సత్యా-
3. శ్రయ శ్రీ ప్రిథివీ వ-
4. ల్లభ మహారాజా-
5. ధిరాజ పరమే-
6. శ్వర భటారళకు ప్రి-
7. ధి(థి)వీ రాజ్య[ం]బు ప్ర[థ]-
8. మ సజ్[ం]వత్సర[ం]బు ప్రవ-
9. ర్తిల్ల శ్రీ పో[ర్*]ముఖరాముళ్ వా-
10. ణ రాజుల పాళ పెన్న మరి-
11. యాద ఏళుచు అణ్ణా[రా]-
12. పులివాంబుల దారు ముఱి-

72. The Editor observes that the "characters are of the 8th century A. D." This view is later supported with reasons (historical and paleographic) by M. Somasekhara sarma. See Bh. 11.461-467, esp.p.463.

II

13. vēṃgi pāṟa ī-
14. svarunāku maṟṟa-
15. lūra bannāsa pra-
16. sādā(a)ñ cēsi icciri-
17. amḻutalāḷu ce[ṃ]gā-
18. lu ko[ṟu]kālu pa[rkku]ḷugu cō[ṟla]kālu-
19. gulicina vāru sapu-
20. ruṣu[nṟē]-
21. kulopiñcina vāru-
22. tiṃgaveḷḷi pāṟu paḷu-
23. gu bāṟu vārāṇṭa pā-
24. ṟu jaya pāṟu jūci-
25. na vāru dēniki vakra[ṃbu]-
26. vaccu vāṇṟu gaḷāṟē-
27. ni muḍi bi[yaṃ]bu-
28. vāraṇāsiyu la-
29. [ci]na vāṇṟ agu pa-
30. ñca mahapa(ā)taka-
31. saṃyu[ñu]ktuṇṟ agu.

II

13. వేంగి పాఱ ఈ-
14. స్వరునాకు మఱ్ఱ-
15. లూర బన్నాస ప్ర-
16. సాదా(ద)ఞ్చేసి ఇచ్చిరి-
17. అమ్ళుతలాళు చె[ం]గా-
18. లు కొ[ఱు]కాలు ప[ర్కు]ళుగు చో[ఱ్ల]కాలు
19. గులిచిన వారు సపు-
20. రుషు [ణ్ఱే]-
21. కులోపిఞ్చిన వారు-
22. తింగవెళ్ళి పాఱు పళు-
23. గు బాఱు వారాణ్ట పా-
24. ఱు జయ పాఱు జూచి-
25. నవారు దేనికి వక్ర[ంబు]-
26. వచ్చు వాణ్ఱు గళాఱే-
27. ని ముడి బి[యం]బు-
28. వారణాసియు ల-
29. [చి]న వాణ్ఱగు ప-
30. ఞ్చ మహా(పా)తక-
31. సంయు[ఞు]క్తుణ్ఱ్ అగు.

59

Date: 8th cent A.D.[73]

Location: Mukhalingam, Parlakimidi tq. Ganjam Dt., Orissa State.

Source: Text and notes by M. Somasekhara Sarma, Bh. 9.461-467.

1. śrī saṃsāra bhīta dēvara dēva bhūmi pradakṣiṇē-
2. pōyi vacce. vīri śiṣyuḍu trayilōka bhīta.

59

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: ముఖలింగం పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి., ఒరిస్సా రాష్ట్రం.

ఆధారం: మ. సోమశేఖరశర్మ భా 9.461-467.

1. శ్రీ సంసార భీతదేవర దేవభూమి ప్రదక్షిణే
2. పోయి వచ్చె. వీరి శిష్యుడు త్రయిలోక భీత.

73. The Annual Report of the Govt. Epipgraphy Dept. also attests the date assigned to the grant by the Editor when it observes that the 'characters' employed are of the 8th century, A.D.

60

Date: 8th cent A.D.[74]

Location: Chilankuru, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and date by C. Narayana Rao, HTL 2.1326.

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.600(A.R.No. 400 A/1904 only)

Final text: as in SII[75]

1. śrī banṭa-[a]
2. ya pa-
3. ḷa pra da-[b]
4. ṃbu veṇ-[c]
5. ḍi ko-[d]
6. ṇi pu-[e]
7. rranū-
8. rla-
9. kuvya-[f]
10. raṭṭaḍḷa-[g]
11. paṭṭi ma-[h]
12. ramma ca-
13. ḷki raṭṭa-[i]
14. guḍi ni-
15. lpeni

60

క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: చిలంకూరు జమ్ములమడుగు కడప జిల్లా.

ఆధారాలు: i. పాఠం, కాలం, సి. నారాయణరావు, HTL 2.1326

ii. జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.600 A.R. No. 400 A/1904 మాత్రమే).

ప్రధాన పాఠం: EI ప్రకారం

1. శ్రీ బణ్ట-
2. య ప-
3. ళ ప్రద-
4. ంబు వెఁణ్-
5. డి కొం-
6. ణి పు-
7. ఱ్ఱ నూ-
8. ఱ్ల-
9. కువ్య-
10. రట్టడ్ళ-
11. పట్టి మ
12. రమ్మ చ-
13. ళ్కి రట్ట-
14. గుడి ని-
15. ల్పెన్.

61

Date: 8th cent. A.D.

Location: Chilankuru Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

61

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: చిలంకూరు జమ్ములమడుగు తా. కడప జి.

---

74. See f.n. 56.

75. The different readings offered by HTL are as follows:

a. baṇḍa
b. pṛda
c. vēṇ
d. koṃ
e. ṇiṃ pu
f. kūviya
g. raṭeḍḷa
h. mā
i. rati
j. lpe

Sources : (i) Text and date by C. Narayana Rao, HTL 2.1326.

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.600 (A. R. No. 400B/1904)

Final Text : as in SII.[76]

1.....................[a]

2. bandiya-[b]

3. ru den nilpi-

4. ri i pa-

5. lu ṟa si-

6.....................[c]

7. indū-[d]

8. ṟu vakrambu-[e]

9. na kunayō-

10.....................[f]

11. gaṃgga[g] raṭṭa-

12. guḷḷu[h] knṟṟa-

13.....................[i]

14.....................[j]

15.....................[g]

16. nilpi-[l]

ఆధారాలు : 1. పాఠం, తేది, సి. నారాయణరావు, HTL 2. 1326.

2. జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.600 (A.R. No. 400B/1904)

ప్రధాన పాఠం : SII ప్రకారం

1. ....

2. బన్దియ-

3. రు దె న్నిల్పి-

4. రి ఇ ప-

5. లు ఱ సి-

7. ఇన్దూ-

8. ఱు వక్రమ్బు-

9. న కునయో-

10. ....

11. గంగ్గ రట్ట-

12. గుళ్లు కఱ్ఱ-

13. ....

14. ....

15. ....

16. నిల్పి.

62

Date : 8th cent A.D.[77]

Location : In the bed of river Penneru near Danavulapadu, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

62

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : పెన్నేరు ఏటిమధ్య, దానవులపాడు. జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

---

76. The following are the different readings of HTL :

a. svasti śrī-
b. baṇḍayā-
c. rāja goṇina-
d. indu-
e. ḷuna kampu-
f. ṟṟa ani-
g. gaṃga
h. guḍlu-
i. mma vallava ra-
j. ṭṭaguḍi pa-
k. ṭṭaṃbu gaṭṭi-
l. nilpe.

In the case of the last four lines, the HTL version may have been correct. Owing probably to mutilation of the stone, SII could not read the 13th, 14th and 15th lines.

77. The ins. is engraved in ' 'arachaic characters." See introduction for a detailed discussion on the date of archaic inss

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.605 (A.R. No. 340/1906)

1. ....padamaṟa lū...
2. ṟi........nnagu va...
3. ....nu tuṟumaṟi cēnu dīnki....
4. ....mungaṟi paḷa....na vāḍa....maṟi
5. ....paṟa śramaṇi naḍipi... paḍasina pinna-
6. tūrppuna kōkacavaḍi peggaḍa.....kaḷa-
7. ....nēla na ra si di ga vi rā....rāju-
8. ....vīrala śrī karaṇambu penḍara dēva....
9. mīda....ṇḍa ma kumāruḍu....
10-14. (Damaged)
15. .naḍapina vāri dharammuvu-
16. ....asva mēdhambu..

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.605 (A.R.No. 340/1905).

1. ....పడమఱ లూ....
2. ఱి...న్నగు వ........
3. ....ను తుఱుమఱి చేను దీన్కి....
4. ....ముఙ్గఱి పళ....న వాడ....మఱి
5. ....పఱ శ్రమణి నడిపి....పడసిన పిన్న-
6. తూర్ప్పున కోకచవడి పెగ్గడ....కళ-
7. నేల నరసిదిగ విరా....రాజు-
8. ....వీరల శ్రీకరణంబు పణ్డరదేవ....
9. మీద....ణ్డ మ కుమారుడు....
10-14. (శిథిలం)
15. . నడపినవారి ధమ్మువు-
16. ....అస్వమేధంబు . .

63

Date: 8th cent. A.D.[78]

Location: Kamanuru, Proddatur tq., Cuddapa Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.610 (A. R. No.

1. svasti śrī puliya-
2. [ḍi]ya makanṟu e-
3. mmu[du]ru ēḷuṟvari-
4. koḍuku uppa[du]la cā-
5. kala gunḍu gu[da]liya-
6 kaḷa vanṟu

63

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: కామనూరు, ప్రొద్దటూరు తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII. 10 610 (A.R. No. 469/1906).

1. స్వస్తి శ్రీ పులియ-
2. [డి]య మకణ్ఱు ఎ-
3. మ్ము[దు]రు ఏళు వరి-
4. కొడుకు ఉప్ప[దు]ల చా-
5. కల గుణ్డు గు[ద]లియ-
6. కళ వణ్ఱు

78. An. Re. states that the "characters" employed are "archaic".

64

Date: 8th cent A.D.[79]

Location: Peddamudiyam, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

Sources[80]: (i) Text and short notes by J. Ramaiah pantulu, ASPP 24.158-162 (as ins. No.3)

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu SII 10.611 (A.R.No. 351/1905).

1. dēvasvaṃbu lañcaṃbu-
2. goṇna vānṟu vāra-
3. nāsi vṟaccina pā-
4. paṃbu goṇna vānṟu

64

కాలం క్రీ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: పెద్దముడియం, జమ్ములమడుగు కడప జి.

ఆధారాలు: (1) జ.రామయ్యపంతులు, ASPP 24.158-162 (3వ శాసనంలో ఉన్నట్లు)

(2) జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.611 (A.R. No. 351/1905).

1. దేవస్వంబు లఞ్చంబు-
2. గొణ్న వాన్ఱు వార-
3. నాసి వ్ఱచ్చిన పా-
4. పంబు గొణ్న వాన్ఱు

65

Date: 8th cent. A.D.[81]

Location: Petluru, Kandukur tq., Nellore Dt.

Source: Text and short notes by A. Butterworth anb V. Venugopaul Chetty, NI 2.606-607 (A.R.No. 446/1939)

I

1. svasti śrī [du]gi rāju [ma]ga-
2. ṇḍu[a]koṃḍi villu raccayi-
3. [ṟṟi]ki iccinadi pandu-
4. [bu][b] āṟla paṭṭu sē[pe nu da][c]
5. [ku]ḻ eṟayu rāju[ḻ] daya sē-
6. siri dīni immaḷūri ra-

65

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: పెట్లూరు, కందుకూరు తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాలచెట్టి. NI 2.606-607 (A.R.No

1. స్వస్తి శ్రీ [దు]గిరాజు [మ]గ-
2. ణ్డు కొండి విల్లు రచ్చయి-
3. [ఱ్ఱి]కి ఇచ్చినది పన్దు-
4. [బు] ఆఱ్ల పట్టు సే[పె ను ద].
5. [కు] ఌ ఎఱయు రాజు[ఌ] దయ సే-
6. సిరి దీని ఇమ్మళూరి ర-

---

79. The ins. is engraved in "archaic characters".
80. Both the sources read alike.
81. I am indebted to D.C. Sircar, the Government Epigraphist, Ootacamund for permission to use the departmental transcript and impression of the grant and to his Assistant, K. Harshavardhana Sarma for the help in reading the grant. The transcript states that the grant in question is in "archaic characters". A few emendations to the text as published in NI are noted as follows:

a. nṟu　　b. [ṃbu]

c. sē [nu pe da]-

7. [ṭōḍi] kāpu[ḷu] kōcu[d] vā[ru]-
8. [va]dagi pandubu[e] ā-
9. ṟla paṭu dīni (ce)ṟu-
10. [ñcu] vāru (gō)ḷa (bhā)-
11. ra(ṇō)śi ḍacina[f] vāru....
12. (lu)ḷi mēṟa

II

13. prabhu rā-
14. muṇḍu[g] klōce

7. [టోడి] కాపు[ళు]కోచు వా[రు]
8. [వ]దగి పన్దుబు ఆ-
9. ఱ్ల పటు దీని(చె)ఱు-
10. [ఞ్చు]వారు (గో)ళ కోటి(భా)-
11. ర(ణో)శి డచిన వారు....
12. (లు)ళి మేఱ

II

13.
14. ముణ్డు క్లోచె

66

Date: 8th cent. A.D.[82]

Location: Budigoddapalli, Hindupur tq., Anantapur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.633 (A. R. No. 811/1917).

1. svasti śrī vaṇavṟōla apimana gaṃgu kessa raju-
2. n iccina datti i ceṟuvuḷa vitar a[ṭṭi] ve-
3. ṭani vāru baranaśiyu ceṟuvu kavila-
4. yun aḻisina vāri [pā]pa[ṃ]bu gonḍṟu veṭani vā-
5. ru bu[ṭe]li m a r a m m a cari sese

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: బుదిగొడ్డపల్లి, హిందూపురం తా. అనంతపురం జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.633 A.R. No. 811/1917).

1. స్వస్తి శ్రీ వణవ్ఱోల అపిమన గంగు కెస్స
2. నిచ్చిన దత్తి ఇ చెఱువుః విత ర[ట్టి] వె-
3. టని వారు బరనశియు చెఱువు కవిల-
4. యు నఴిసినవారి [పా]ప[ం]బు గొణ్డ్ఱు వెటని వా-
5, రు బు[ఱె]లి మరమ్మ చర సేసె

67

Date: 8th cent. A.D.[83]

Location: Maylavaram, Ongole tq., Guntur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.34 (A.R. No. 306/1920).

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: మైలవరం, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.34 (A.R. No. 306/1920).

---

d. kācu e. pandumbu

f. ḻacina g. munṟu

82. "Archaic characters" are employed in the grant.
83. The "characters" employed are of "archaic Telugu". Impression is stndied as in the case of A65 (See f. n. 81). The four items that are emended are as follows :

1. svasti śrī raccayillu-
2. [o] jeṟuvu[a] guḷḷu gu-
3. pō[ḍē]rivi[b] i pprati[ma] vī-
4. ri pedda koḍuku niḍumrani[c] kayya-
5. ṃbuna jaccina vānṟu-
6. iru ganḍug āḍla[d] paṭṭu sēnu-
7. bhaṭaraḷaku ra[ṭṭo]ḍi yicci-nadi

1. స్వస్తి శ్రీ రచ్చయిల్లు-
2. [ఒ]జెఱువు గుళ్ళు గు-
3. పో[డే]రివి ఇ ప్రతి[మ]వి-
4. రి పెద్ద కొడుకు నిడుమ్రని కయ్య-
5. ంబున జచ్చిన వాన్ఱు-
6. ఇరుగణ్డుగాడ్ల పట్టు సేను-
7. భటరళకు ర[ట్టో]డి యిచ్చినది.

68

Date: 8th cent. A.D.[84]

Location: Mutukuru, Pulivendla tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.614 (A.R.No. 515/1906).

1. svasti śrī-
2. a[bhi]ccuṟa mga-
3. [nṟu] muttukūrānu [vu]-
4. paḷḷa paṟāna ga [ṟṟu].
5. ka kanḍa poṭuna-
6. [va]ko[ṭṭi] mallura-
7. poḍicci [podi]........

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: ముతుకూరు, పులివెందల తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.64 (A. R. No. 515/1906)

2. అ[భి]చ్చుఱ మ్గ-
3. [న్ఱు] ముత్తుకూరాను[వు]-
4. పళ్ల పఱాన గ[ఱ్ఱు].
5. క కణ్డ పొటున
6. [వ]కో[ట్టి]మల్లుర
7. పొడిచ్చి [పొడి]...

69

Date: 8th cent A.D.[85]

Location: Mopuru, Pulivendala tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.615 (A.R.No. 497/1906).

1. svasti śrī-
2. miḷḷi rājula-

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం మోపూరు, పులివెందల తా. కడప జిల్లా.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.615 (A. R. No. 497/1906)

1. స్వస్తి శ్రీ-
2. మిళ్ళి రాజుల-

a. jeṟuvuḷu
b. pōṟērivi
c. niḍumrāni
d. āṟla

84. The ins. is in "archaic Telugu characters".
85. "Archaic Telugu characters" are employed in the grant.

3. [i] cina nēla-
4. nūṟu maṟutu.
5. [kṣa]triyya kuḍa nā[ṭi]-
6. [mrō]pōra si va si.pra....
7. nilpina vāru śrī....
8. tambu nilpina vāru. .
9. dapina vāru dvi....
10. ....

3. ఇ[చిన] నేల-
4. నూఱు మఱుతు.
5. [క్ష]త్రియ్య కుడ నా[టి]
6. [మ్రో]పోర సి వసి. ప్ర. .
7. నిల్పిన వారు శ్రీ...
8. తంబు నిల్పిన వారు...
9. దపినవారు ద్వి-
10. ....

70

Date: 8th cent. A.D.[86]

Location: Yēnugurātimaḍi at Peddatippasamudram, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.641 (A.R.No. 535/1906).

1. svasti śrī mai....
2. rājula koḍuku....
3. maganṟu mada[m] uri....
4. madavunṟu....
5. mahārājula ya....
6. poḍici paḍi[ye]....
7. kaḷḷi........

70

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం : ఏనుగురాతిమడి-పెద తిప్పసముద్రం, మదనపల్లి చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు. SII 10.641 (A. R. No. 535/1906)

1. స్వస్తి శ్రీ మై
2. రాజుల కొడుకు...
3. మగన్ఱు మద[ం] ఉరి-
4. మదవున్ఱు...
5. మహారాజుల య...
6. పొడిచి పడి[యె]
7. కళ్లి ......

71

Date: 8th cent. A.D.[87]

Location: Goddollapalli, hamlet of Sompalli, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.616 (A.R.No. 337/1922).

1. .... [pa]nasa-
2. vara[du]laku [dī]

71

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం : గొడ్డొల్లపల్లి, సోంపల్లి శివారు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.616 (A.R. No. 337/1922).

1. ......[ప]నస
2. వర[దు]లకు [దీ]-

86. The ins, is engraved in "archaic Telugu characters".
87. The Annual Report states that the ins. is engraved in "archaic Telugu characters" and that the grant mentions the battle at Dōnepalli (?)

3. ni payi anni-
4. ya[m̥]bu voḍicina-
5. vanṟu baranasi vē-
6. vuru paṟa [l̲a]ci-
7. na [ca]ṟu kaṭu.

3. ని పయి అన్ని
4. య[ం]బు వొడిచిన-
5. వన్ఱు బరనసి వే-
6. వురు పఱ [ల]చి-
7. న[చ]ఱు కటు.

72

Date: 8th cent. A.D.[88]

Location: Palaparru, Bapatla tq., Guntur Dt.

Source: Text by J.Rāmiah pantulu, SII 10.37 (A.R. No. 796/1922).

1. svasti [nū]gapa [rā]junu ma-
2. [hājana] mū nūra..........
3. ....n icina stiti ceṟuvuku-
4. ....raru... ....
5. ....
6. nadi [ya]ṟu....vari....bu
7. naḍayu...........na varu
8. baranasi.................
9-11. ....

72

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం పాలపఱ్ఱు, బాపట్ల తా. గుంటూరు

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII (A. R. No. 796/1922)

1. స్వస్తి[నూ]గప [రా]జును మ-
2. [హాజన] మూ నూర.
3. .... నిచ్చిన స్తితి చెఱువుకు-
4. ....రరు..........
5. ....
6. నది[య]ఱు...వరి...బు
7. నడయు.......న వరు
8. బరనసి......... .
9-11.................

73

Date : 8th cent. A.D.[89]

Location : Kalamalla, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.608 (A. R. No. 378/1904).

1. śrī bhāradvāja gōtrasya [pra pē]ṟē-
2. cupa śa[r]mmasya putra[ḥ] rēva śa[r]mmasya guḍi.

73

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం : కలమళ్ల, కమలాపురం తా. కడప

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.608 (A. R. No. 378/1904)

1. శ్రీ భారద్వాజ గోత్రస్య [ప్ర పే] ఱే
2. చుప శర్మ్మస్య పుత్ర[ః] రేవ శ మ్మర్మస్య గుడి.

---

88. The Annual Report states that the ins. is of Naṃgaparāju (?) and is engraved in "archaic Telugu characters".
89. "Archaic Telugu characters" are employed. The whole text except the last word "guḍi" is in Sanskrit, which fits into Telugu syntax.

74

Date : c825 A.D.[90]

Location: Galivandlapalii, Madanapalli, tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.635 (A. R. No. 338/1922.)

-1. svastyanēka sama-
2. ra sa[m]ghaṭṭaṇōpa-
3. labdha jayalakṣmī-
4. samāliṃgita vakṣa-
5. sthala gaṇḍa triṇētra-
6. śrī baydu mahārāju-
7. sabbēta [vva ū]ri me[yke]
8. ṭi va na ku cca vapāṟa-
9. cāriki iccina pannasa-
10. ṟacci vanṟu bārānāsi ṟacci-
11. na vānṟu

74

కాలం క్రీ. శ. 825.

స్థలం : గాలివాండ్లపల్లి, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10-635 (A.R. No. 338/1922).

1. స్వస్త్యనేక సమ-
2. ర స[ం] ఘట్టణోప-
3. లబ్ధ జయలక్ష్మీ-
4. సమాలింగిత వక్ష-
5. స్థల గణ్డ త్రిణెత్ర-
6. శ్రీ బయ్దు మహారాజు
7. సబ్బెత[వ్వ ఊ]రి మె[య్కె]
8. టి వ న కు చ్చ వ పాఱ-
9. చారికి ఇచ్చిన పన్నస
10. ఱచ్చివన్రు బారానాసి ఱచ్చి-
11. న వాన్రు.

90. Gaṇḍa Triṇētra of the Vaydumba dyasty is referred to in lines 5 & 6. His name is also associated with a certain Nolambi and also the battle of Sōramadi (see text of A75). An approximate date of the set of inss. mentioning any one or more of the three stated above, has been fixed by the historians. The different opinions they held in the course of their discussions are as follows :

(i)	R. Sewell, HISI, pp. 38–39	877–78 A. D. (Gaṇḍa Triṇētra) 877–78 A. D. (Battle of Sōramaḍi)
(ii)	C. R. Krishnamacharyulu, SIAR, p. 47	c900 A. D. (Gaṇḍa Triṇētra)
(iii)	A. R. Baji, Journal of the Gouhati University 2.95 ff.	937–938 A. D. (Battle of sōramaḍı)
(iv)	K. A. Nilakanthasastry, "The Cholas", 1.152	c880 A. D,
(v)	R. S. Panchamukhi, EI 24.189	885 A. D. (Battle of Sōramaḍi)
(vi)	T. V. Mahalingam, Journal of Indian History (Trivandrum), 29.171	826–7 A. D. (Battle of Sōramaḍi)
(vii)	M. Venkataramaiah, Journal of the Madras University, 12.193–219., esp. p. 213	c825 A. D. Battle of Sōramaḍi)
(viii)	H. K. Narasimhaswamy, EI 30.279 (f. n. 6)	discounts A. R. Baji's views on paleographic grounds and implies that any of the other theories may be accepted.
(ix)	V. Yasoda Devi, JAHRS 23.25	c880 A. D.

The date given by M. Venkataramaiah has been mainly taken here for the sake of consistency in the following the criteria postulated in Chap. I. There may not be any difficulty in considering that these inss. all belong to the 9th century since all but A. R. Baji assign them to the 9th century A. D. The approximate dates given in Part II are only helpful in arranging the text in some order of precedence. In the dissertation, however, all the material is broadly arranged in centuries.

75

Date: c825 A.D.[91]

Lacation : Peddatippasamudram, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text and notes by R. S. Panchamukhi, EI 24.183-93 (A. R. No. 533/1906).

1. svasti śr[śrī] svastyanēka samara saṃga-
2. ṭṭaṇōpalabda (dha) jayalak smīsamā-
3. liṃgita vakṣatala kaṃḍa triṇē-
4. tra vaidumba mahārājula mu-
5. ṭla male dōcayya mānisi-
6. yemmakāla meṟesi prabhū-
7. celvunṟu mā(ma)hārajulayu-
8. noḻombiyu sōremaṭi-
9. kayyambuna meṟesi prabhū-
10. celvunṟu noḻombi vāgū(u) tā-
11. nki (ṅki) poḍici [vira lō]kā.... pōye.

75

కాలం క్రీ. శ. c825.

స్థలం : పెదతిప్ప సముద్రం, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : ఆర్. యస్. పంచముఖి, EI 24. 183-93. (A.R. No. 533/1906).

1. స్వస్తి శ్రీ[శ్రీ]స్వస్త్యనేక సమరసంగ-
2. ట్టణోపలబ్ద(ధ) జయలక్ష్మీ సమా-
3. లింగిత వక్షతల కండ త్రిణే-
4. త్ర వైదుమ్బమహారాజుల ము
5. ట్ల మలె దోచయ్య మానిసి-
6. యెమ్మకాల మెఱెసి ప్రభూ-
7. చెల్వున్ఱు మా(మ)హారజులయు-
8. నొళొమ్బియు సోరెమటి-
9. కయ్యమ్బున మెఱెసి ప్రభూ-
10. చెల్వున్ఱు నొళొమ్బి వాగూ(గు) తా-
11. న్కి(ఙ్కి) పొడిచి [విర లో]కా... పోయె

76

Date : c825 A.D.

Location : Mudivedu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.628 (A. R. No. 308/1922).

1. svasti śrī caṇdra-
2. gaṇḍtriṇētra vīra ma-
3. hārāju pritivi rājya-
4. ṃbu sēya kuṟṟu ma[ḍu]-
5. v ēḷu vāṇṟu [gā]guḷla kā[ḍa]-
6. mma śrī me[ddi] sōravāḍi-

76

కాలం క్రీ. శ. c825.

స్థలం : ముదివేడు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.628 (A.R. No. 308/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ చన్ద్ర-
2. గణ్డ త్రిణేత్ర వీర మ-
3. హారాజు ప్రితివి రాజ్య-
4. ంబు సేయ కుఱ్ఱు మ[డు]-
5. వేళు వాన్ఱు[గా]గుళ్ల కా[డ]-
6. మ్మ శ్రీ మె[డ్డి] సోరవాడి-

91. Op. cit.

7. kayyaṃbuna poḍi-
8. ci paḍiye vīnṟi. ya kunṟa

77

Date : c825 A. D.

Location : Mudivedu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.,

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.629 (A. R. No. 310/1922).

1, svasti śrī kalivade-
2. jamunṟu vāri maganṟu-
3. śrī vāṇākabhāru
4. maganṟu vō(vā ?)ri cē-
5. ta paṭṭa[ṃ] kaṭṭa baḍi-
6. na vānṟu śrī eḷuḷa-
7. kāla vılmeṟe-
8, sōramaḍi kayyaṃbu-
9. na boḍici paḍice.

78

Date : c825 A.D.

Location : Veligallu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text and notes by R. S. Panchamukhi, EI 24.183-193 (A. R. No. 314/1922)

1.svastyanēka samara saṅghaṭṭanōpalabda(dha) jayā(a)la-
2. kṣmī sama(ā)liṅgita [vo](va) kṣastala gaṇḍa tre(i)ṇētra-[śrī]-baiydumba mahā-
3. ra(ā)ju rēnāṇḍ ēḻu veḷu(lu)m ēḷu(lu)cuṃ noḻaṃbi tōḻi kayyaṃbu[na] muḍumaḍuvuna-
4. pōṭuna maha(ā)ra(ā)ju cantamānadaḍini vadhiṃcina pa ṇigaṇi paḍa(ā)l ve-

7. కయ్యంబున పొడి-
8. చి పడియె వీన్ఱి. య కున్ఱ

77

కాలం : క్రీ. శ. c825.

స్థలం : ముదివేడు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.629 (A. R. No. 310/1922).

1. స్వస్తి (శ్రీ) కలివదె-
2. జమున్ఱు వారి మగన్ఱు-
3. (శ్రీ) వాణక భారు-
4. మగన్ఱు వో(వా?)రి చే-
5. త పట్ట[ం] కట్ట బడి-
6. న వాన్ఱు (శ్రీ) ఏళుళ-
7. కాల ఱె-
8. సోరమడి కయ్యంబు-
9. న బొడిచి పడిచె.

78

కాలం : క్రీ. శ. c825.

స్థలం : వెలిగల్లు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు

ఆధారం : ఆర్. ఎస్. పంచముఖి, EI 24.183-193 (A.R.No. 314/1922)

1. స్వస్త్యనేక సమరసఙ్ఘట్టణోపలబ్ద(బ్ధ) జయా(య) ల-
2. క్ష్మి సమ(మా) లిఙ్గిత[వొ] (వ) వక్ష స్తల గణ్డ త్రె(త్రి)ణేత్ర-[శ్రీ] బైయ్దుమ్బ మహా-
3. ర(రా)జు రేనాణ్డ్ ఏఱు వేళు(లు) మేళు(లు)చుం నొఱంబి తోఱి కయ్యంబు [న] ముదు మడువున-
4. పోటున మహ(హా)ర(రా)జు చన్తమానదడిని వధించిన పణిగణి పడ(డా)ల్ వె-

5. [la]m bodice kō[ṟa]dē siṃ-gambu ēḷina ṟēnin edarayna gaṇaḍtre (i) ṇētrani-
6. ....raṇa [ṃbu] (from here upto part of the 14th line, ancient Kannaḍa)--
14. ...ve (i) ṣaya suṃkaṃbu ve-
15. [ḷu]ṃgu guṃṭa [lō]....[ddi] yu iṟṟu ī[vi] birādāyaṃbu vēyu-va[ṇa].... ṃbudīnikki (dīniki) vakkraṃbu vaccu vā-
16. ....na ṟāṟṟu gaṭṭu śrī ka[ṇṭha] dēvācarjya likitaṃ.

5. [ల] మ్బొడిచి కో[ఱ]దే సిఙ్గంబు ఏళిన ఱేని నెదరయ్నగణ్డ త్రె(తి) ణేత్రని-
6. రణ[మ్బు](ఇక్కడనుంచి14వ పంక్తిలో కొంతభాగంవరకు ప్రాచీన కన్నడం).
14. ...వె(వి)షయ సుంకంబు వె-
15. [ళు]ంగు గుంట[లో]...[ద్ది]యు ఇఱ్ఱు ఈ[వీ]బిరాడాయంబు వేయువ[ణ]... ంబు దీనిక్కి(దీనికి) వక్రంబు వచ్చు వా-
16. ...నఱాఱ్ఱు గట్టు శ్రీ క[ణ్ఠ] దేవాచార్జ్య లికితం.

79

Date: c825 A. D. [92]

Location : Chennarayanipalli, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah Pantulu. SII 10.639 (A. R. No. 342/1922).

1. svastyanēka samara sa[ṃ]gaṭṭaṇōpaladda jayalakṣmī-śamā-
2. liṃgita vakṣasthala manuja tri-ṇētra śrī baiydumba mahā-rāju-
3. rēnāṇṭi ēḷu vēḷu ēḷuc uṇ[ḍ]i rāju samarambu alagi....
4. ṇḍina.........
5. cōjaḷga....algi
6. guṟaṃbu paḍigi ra....
7. ḍi tala goni koṭṭaṃbu....
8. vajji rāju bala[ṃ]bu-

79

కాలం : క్రీ. శ. c825.

స్థలం : చెన్నరాయనిపల్లి, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.639 (A.R. No. 342/1922).

1. స్వస్త్యనేక సమర స[ం]గట్టణోపలద్ద జయలక్ష్మిశమా-
2. లింగిత వక్షస్థల మనుజ త్రినేత్ర శ్రీ బైయ్దుమ్బ మహారాజు-
3. రేనాణ్టి ఏళు వేళు ఏళుచు ణ్ [డి] రాజు సమరంబు అలగి..
4. ణ్డిన.........
5. చోజళ్గ ...అల్గి
6. గుఱంబు పడిగి ర...
7. డి తలగొని కొట్టంబు....
8. వజ్జి రాజు బల[ం]బు

92. R. Sewell identifies Manujatriṇētra as the same as Gaṇḍa Triṇētra, and assigns him to the date 878 A. D. See HISI, p.7 This date is then subject to modification as stated in f. n. 90 above.

9. ōḍaṉ galagici pakko........ṉ vadhi-
10. [ṃci] sura lōkaṃb ēṉge-
11. ka[llē]ga[ṇḍa] .... rāmaṇḍu tana....
12 to 15 (damaged)

9. ఓడజ్ గలగిచి పక్కొ....ణ్ వధి-
10. [ంచి] సురలోకం బేఙ్గె-
11. క[ల్లే]గ[ణ్డ]....రామణ్డు తణ....
12-15. (శిథిలం).

80

Date: 847 A. D.

Location: Ahadanakara

Sources :[93] (i) Text and notes by J. F. Fleet (from Sir Walter Elliot's collection), IA 13.185-186.

(ii) Text by Burgess and Natesa sastry, Tamil and Sanskrit inscriptions, No. 22, pp. 174-176.

(iii) Text and and notes by K. V. Lakshmana Rao, ASPP 22.185-196.

(iv) Notes by K. V. Laksamana Rao, Adhyakṣōpanyāsamu Andhra Pariśōdhakamaṇdali Pancama vārṣikōtsava Sancika, Chitrada, 1923.

(v) Text and notes by M. Somasekhara Sarma, RPS, pp. 71-72.

80

కాలం : క్రీ. శ. 847.

స్థలం : అహాదనకర.

ఆధారాలు : 1. జె. ఫ్. ఫ్లీటు, IA 13. 185.186.

2. బర్గెస్, నటేశశాస్త్రి, తమిళ సంస్కృత శాసనములు, No. 22, పే. 174-176.

3. కె. వి. లక్ష్మణ రావు, ASPP 22. 185-196.

4. డిటో, అధ్యక్షోపన్యాసం, ఆంధ్ర పరిశోధక మండలి పంచమవార్షికోత్సవ సంచిక, చిత్రాడ, 1923.

5. మ. సోమశేఖర శర్మ, RPS, 71-72.

---

93. Only some of the important sources of information pertaining to this copper-plate grant are quoted here. The level of discussions have ranged from very guarded statements of J. F. Fleet to fantastic theories regarding the date and content of K. Isvara Dutt and K. Suryanarayana. Several other books like "Andhra vacana vāṉmayamu" of N Venkata Rao have published, either in part or in full, the text of the grante Dicussions about the ins. appear sporadically from the very first volume of Bhārati (Bh) till its 16th volume. After all these discussions, one may be tempted to recall the statement of J. F. Fleet and agree with him. He said: "I do not feel quite sure that this is a genuine grant. It also seems to have been left unfinished" (IA 12.185).

I have taken this inscription into consideration not because it throws any light on the historical grammar but to satisfy the searching eye of a traditional scholar.

(vi) Text and notes by V. Prabhakara sastry, Bh. 5.96-110.	6. వే. ప్రభాకరశాస్త్రి. భా. 5.96-110.
(vii) Discussion by M. Somasekhara sarma. Bh. 2.286-301; 661-65.	7. మ.సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.286-301.
(viii) Discussion by V. Prabhakara sastry. Bh. 5.520-529.	8. వే. ప్రభాకరశాస్త్రి, భా. 5.520-529
(ix) Text & notes by C. Narayana Rao, HTL 1.1310-1316.	9. చి. నారాయణరావు, HTL 2.1311-1316.
(x) Discussion (?) K. Suryanarayana, Bh. 14.825-847.	10. కె. సూర్యనారాయణ భా. 14.825-847.
Final Text and date: as in RPS.[94]	ప్రధానపాఠం, తేదీ: RPS ప్రకారం
17. [95]svasta pridhivi vallavapaṭṭanabuna ūri-	17. స్వస్త ప్రిధివి వల్లవ పట్టనబున ఊరి-
18. vāru karigaḷla vaḍavariki ūrisvāmuḷ iccina stiti reṇḍuvāḍala paṭṭanāvuraku-	18. వారు కరిగళ్ల వడవరికి ఊరిస్వాముళ్ ఇచ్చిన స్తితి రెణ్డువాడల పట్టనావురకు-
19. ariyu ḍagu teṟeyu siddhāyaṃbu daṇḍu dasaparādhabunu-sarvva bāda pa-	19. అరియు డగు తెఱెయు సిద్ధాయంబు దణ్డు దశపరాధబును సర్వ్వబాద ప-
20. riyāruvu ūru dāya sesi icci diniki vakraṃbu ḷedu vaccinavāru gaḷareni ūri stiti-	20. రియారువు ఊరుదాయ సెసి ఇచ్చి దినికి వక్రంబు లేదు వచ్చినవారు గళరెని ఊరి స్తితి
21. dappina vāru diniki vakraṃbu vaccina gaccuru reṇḍu vaḍala elevuvaru lemula la-	21. దప్పినవారు దినికి వక్రంబు వచ్చిన గచ్చురు రెణ్డు వడల ఎలెవువరు లెముల ల-
22. sinadiyu cannu viripayin āḍuvaru gaḷgina eḷemuḷa cesina seyuḍu sanu-	22. సినదియు చన్ను విరిపయి నాడువరు గళ్గిన ఎళెముళ చెసిన సెయుడు సను-

94. Different text versions are noted in as many as 88 different places. It may not be worth the while to list them all. Almost all of them can be summarised into the folllowing statement:
(i) In most places, V. Prabhakara Sastry and Burgess and Natesa Sastry read long vowels where short vowels are spelt by others.
(ii) Burgess and Natesa Sastry read 'th' for 'dh', 'd' for 'ḍ'; & 'ṃ' for 'ṇ.' They also read 'vayyeti' for 'vayyeli' in all places.
(iii) V. Prabhakara Sastry always reads 'nḍ' for 'nṟ' or 'ṇḍ' and 'ṭ' for 'ḻ'. The rest of the differences are very few in number.

95. The first 16 lines and part of the 17 are in faulty sanskrit. The remaining portion of the grant is in continuous Telugu (?) lines.

23. mahanabiyuḷ narāḷoka maha satthavuḷ virāpava mahanabiyuḷ gajñabu [se]-
24. ṟla naḍupuḷ samasta bhuvanaśriya kanaḍiraju badrapereyaūri apnina vrasivara-
25. vayyeḻi māhanabhiḷ vayyeḻi mahabhiḷ panikoḷu ceneraka-pañcina vrasi-
26. vayyeḻi mahanabhiyuḷ sakala konṟukaḷ savva loka śraya-mahāsatthavaḷ-
27. perddaḷ neravadya mahāsartthavaḷ pasinḍi mudhlu veṭandalacaruvaryya viṣṇuvardhana ma-
28. ha satthavaḷ pasukṣevuḷa acca-kuṟṟavaniyu konṟukaḷ gajambu sedhlala-
29. naḍupuḷ pridhimi maha sarthavaḷ veṭanadaḷ ponikanṟiṟamukoḷa naḍupu viṣṇuvarddhana-
30. maha satthavala konṟukalu niravadya pridhivi kanaḍirajuḷ gunavana mahanaviyuḷ-
31. muddakañcikoḷ ramisvarā pridhivi maha sarthavaḷa apayajanuva kāla konḍukaḷ korindhikoḷ-
32. karigala pridhivi mahasatthavala konṟukaḷ nandi mahanavila naḍupu śrī mahā-
33. satthavaḷa sakalokaśrayya pridhivi mahasarthavala ṭivakarayya pañca-
34. koḷ śrī jaṣṭi pendaṭṭaṟṟa ganṟanṟu.

23. మహానబియుళ్ నరాళొక మహాసత్థ పుళ్ విరాపవ మహానబియుళ్ గజ్ఞబు[సె]-
24. ఱ్ల నడుపుళ్ సమస్తభువనశ్రియ కనడిరజు బద్ర పెఱెయ ఊరి పనిన వ్రసివర-
25. వయ్యెఱి మాహానభిళ్ వయ్యెఱి మహాభిళ్ పనికొళు చెనెరక పఞ్చిన వ్రసి-
26. వయ్యెఱి మహానభియుళ్ సకల కొన్ఱుకళ్ సవ్వలొక శ్రయ మహాసత్థవళ్-
27. పెర్ద్దళ్ నెరవద్య మహాసత్తవళ్ పసిణ్డి ముధ్లు వెటన్దల చరువయ్య విష్ణువర్ద్ధన మ-
2.8 హసత్థవళ్ పసుక్షెవుళ కొన్ఱుకళ్ అచ్చ కుఱ్ఱవనియు కొన్ఱుకళ్ గజంబు సెధ్లల-
29. నడుపుళ్ ప్రిథిమి మహా సత్థవళ్ వెటన్దళ్ పొనికన్ఱి అము కొళ నడుపు విష్ణువర్ద్ధన-
30. మహాసత్థవల కొన్ఱుకలు నిరవద్య ప్రిథివి కనడిరజుళ్ గుసవన మహానవియుళ్-
31. ముద్దకఞ్చికొళ్ రమిస్వరా ప్రిథివి మహా సత్థవళ అపయజనువ కాల కొణ్డుకళ్ కొరిన్ధికొళ్-
32. కరిగల ప్రిధివి మహాసత్థవల కొన్ఱుకళ్ నన్ది మహానవిల నడుపు శ్రీ మహా-
33. సత్థవళ సకలొకశ్రయ్య ప్రిధివి మహాసర్థవల టివకరయ్య పఞ్చ-
34. కొళ్ శ్రీ జష్టి పెన్దట్టఱ గనన్ఱు.

81

Date: 848 A. D.[96]

Location: Addanki, Ongole tq., Guntur Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.896-897.

(ii) Note by K. V. Lakshmana Rao, EI 19.271-275.

(iii) Note by J. Ramiah pantulu EI 19.275-277.

(iv) Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh. 5 478-484.

(v) Text by J. Ramiah pantulu ASPP 15.20-22 and SPM

(vi) Notes by C. Narayana Rao, HTL 2. 1321-22

Final Text: as in Bh.[97]

1. ....[pura?]-[a]
2. ....bhūpālakuṇḍu[b]
3. paṭṭambu gaṭṭina prathamambu nēṇḍu balagarvvamb o-
4. ppaga[c] bai lēci sēna paṭṭambu gaṭṭiñci prabhuṃ-[d]
5. baṇḍaraṃgu[ṃ*] ba[ñci]na sāma[ṃ*]tta paduvatō bōya-
6. kōṭṭambul vaṇḍreṇḍuṃ goṇi vēṃgi nāṇṭiṃ goḻalciya-[e]

81

కాలం: క్రీ. శ. 848

స్థలం: అద్దంకి, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారాలు: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NI 2.896-897.

2. కె. వి. లక్ష్మణరావు, EI 19.271-27
3. జె. రామయ్యపంతులు EI 19.275-277
4. మ. సోమశేఖరశర్మ భా. 5.478-484.
5. జె. రామయ్యపంతులు ASPP 15.20-22; SPM 1.1
6. సి. నారాయణరావు, HTL 2. 1321 -22

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం.

1. ....[పుర?]
2. ....భూపాలకుణ్డు.
3. పట్టంబు గట్టిన ప్రథమమ్బు నేణ్డు బలగర్వ్వంబొ-
4. ప్పగ బై లేచి సేన పట్టంబు గట్టిఞ్చి ప్రభుం-
5. బణ్డరంగు[ం*] బ[ఞ్చి]న సామ[ం*]త్త పదువతో బోయ-
6. కోట్టంబుల్ వణ్డ్రెణ్డుం గొణి వేంగి నాణ్టిం గొఱల్చియ-

96. EI assigns the grant to 844–5 A. D. and SPM to śaka 770 or 848 A. D.

97. The following are the importantly different versions in sources other than Bh

a. others do not read this line. b. SPM does not read this line.

c. SPM: ppaṃga d. SPM: prabhu

e. SPM: koṭṭambul vaṇḍreṇḍu goṇi...nāṇṭiṃ goḻalci yā-

7. tribhuvanāṃkuśa[bāṇa][f] nilpi kaṭṭepu(nu) durggaṃbu gaḍu-
8. bayal sēsi kaṇḍukur bbeja-vāḍa[g] gāviñce mecci-
9. pāṇḍuraṃgu[h] parama mahēśvaruṇḍu[i] āditya baṭarani-
10. ki iccina bhūmi enubodi[j] vuḍla aḍlu[k] paṭṭu nēla da-
11. mmavuraṃbuna dammuvulu [vini] ransiñcina vāriki asva-
12. mēdaṃ[bu]na[l] palaṃ[bu] [a] gu.

7. త్రిభువనాంకుశ[బాణ] నిల్పి కట్టెపు(ను)దుర్గ్గంబు గడు-
8. బయల్సేసి కణ్డుకు బ్బెజవాడగావిఞ్చె మెచ్చి-
9. పాణ్డురంగు పరమ మహేశ్వరుణ్డు ఆదిత్యబటరని-
10. కి ఇచ్చిన భూమి ఎనుబోది వుడ్ల అడ్లు పటునేల ద-
11. మ్మవురంబున దమ్మువులు [విని] రఞ్చిన వారికి అస్వ-
12. మేదం[బు]న పలం[బు] [అ]గు.

82

Date: 848-9 A.D.

Location: Kandukuru, Kandukur tq , Nellore Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.544-545.

(ii) Text and notes by M.Soma sekhara sarma, Bh. 5.792.

(iii) Text and notes by K. V. Lakshmana Rao, Andhra Pariśōdhakamaṇḍali Pancama vārṣikōtsava sancika, Adhyakṣōpanyāsamu, chitrada, 1923.

(iv) Text and notes by C. Narayana Rao, HTL 2.1320-1321.

82

కాలం: క్రీ. శ. 848-9.

స్థలం: కందుకూరు, కందుకూరు తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారాలు: 1. ఎ. బటర్‌వర్తు, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NI 2. 544-45.

2. మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.792.

3. కె. వి. లక్ష్మణరావు, ఆంధ్ర పరిశోధక మండలి పంచమ వార్షికోత్సవ సంచిక, అధ్యక్షోపన్యాసము, చిత్రాడ, 1923.

4. చి. నారాయణరావు, HTL 2.1320-1321.

f. SPM : baṇa
g. SPM : kaṇḍukūr
h. SPM : paṇḍaraṃgu
i. SPM : mahēsvaruṇḍu
j. SPM : yenubodi
k. SPM : āḍla
l. SPM : mēdhaṃbuna

The text version of NI is not compared here since it radically differs from the standard text at many places.

Final Text: as in Bh.[98]

1. śrī niravadyuṇḍu-
2. sitta[jāta] samuṇḍu śiva-
3. padavara[a][bhakta?] sēviuṇḍ a-
4. khiluṇḍ anrata[b] ripu ba-
5. luṇḍ āhavarā dharaṇḍ[c] a-
6. yōgya[d] sighasanuṇḍ a-
7. gaṇita da(dā)nā(?) sanaṇḍu ga[ja?]-

9. layuṇḍu[g]....hagaṇḍ a (?)
10. na paṇḍuraṃgu vvi....aṇiyu[h] gānci-[i]
11. koladi[j] lēni koṭṭambul[k] voḍ(ḍ)ici-[l]
12. goṇake nalāta[m] pakṣapāti-
13. salalita....padarga-[n]
14. ....na-
15. tārōṇa vida (ḍa?)na goravla vra (?)-[o]

ప్రధాన పాఠం: భా. ప్రకారం.

1. (శ్రీ) నిరవద్యుణ్డు-
2. సి త్త[జాత] సముణ్డు శివ-
3. పదవర[భ క్త?] సేవితుణ్డ -
4. ఖిలు ణ్డ న్రతరిపు బ-
5. లు ణ్డాహవరా ధర ణ్డ -
6. యోగ్య సిఘసను ణ -
7. గణిత ద(దా)నా(?) సనుణ్డు గ[జ?]-
9. లయుణ్డు....హాసణ్డ (?)
10. న పణ్డురంగు వ్వి... అణియు గాన్చి-
11. కొలది లేని కొట్టంబుల్ వొది(డి)చి-
12. గొణకె నలాత పక్షపాతి-
13. సలలిత....పదర్గ-
14. ....న
15. తారోణ విద(డ?)న గొరవ్ల ప్ర(?)

98. The text versions given by K. V. Lakshmana Rao and C Narayana Rao are hyper-standardisations rather than different readings. They attempted to re-write the text so as to fit into the metrical structure. The NI reading is imperfect but no attempt to distort the text is made by its Editors. The different readings of NI are as follows:

a. padavarā
b. anrṭa
c. varāvaraṇḍ
d. yōdhya
e. gaṇita dāna mānyuṇḍu gaja-
f. This line is not even numbered
g. layuṇda
h. cchaṇıyu
i. gānthi
j. kola
k. koṭṭambui
l. voḍici
m. nallātani
n. padāga
o. tākānnu vibhava gauravendra

83

Date: 848-892 A. D.[99]

Location: Kurubalakota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.625 (A.R. No.300/1922).

1. svasti śrī kaṇḍa [se]ṅkali
2. nṟu sōḻa pariyya-
3. na pallalō sembaḻi-
4. na sōḻūḷa ca-
5. ....ma cu.

84

Date: 848-892 A. D.

Location: Kurubalakota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.626 (A. R. No. 301/1922).

1. svasti śrī gaṇḍa sa[ṅka]liyya-
2. maṟandi koḻa naḍippi bī-
3. reya valle sappa yēḷu vānṟu-
4. sōḍuḷa tōḍa poḍucci vīra lō-
5. kamb ēge.

85

Date: c850 A. D.[100]

Location : Nalajanampadu, Kanigiri tq., Nellore Dt.

83

కాలం: క్రీ. శ. 848-892.

స్థలం: కురుబలకోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.625 (A.R. No. 300/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ గణ్డ[సె]ఙ్కలి
2. న్ఱు సోట పరియ్య-
3. న పల్లలో సెంబటి
4. న సోటూళ చ..
5. ....మ చు.

84

కాలం: క్రీ. శ. 842-892.

స్థలం: కురుబలకోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.626 (A.R. No. 301/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ గణ్డ స[ఙ్క]లియ్య-
2. మఱన్ది కొాట నడిప్పి బీ-
3. రెయ వల్లెసప్ప యేళు వాన్ఱు-
4. సోడుళ తోడ పొడుచ్చి వీరలో-
5. కం బేగె.

85

కాలం: క్రీ. శ. c850.

స్థలం: నలజనంపాడు, కనిగిరి నెల్లూరు జి.

99. Gaṇḍa seṅkalinru mentioned in the grant has been identified as a (Vaidumba) Chifton and enemy of Guṇaga Vijayāditya III of the Eastern Cāḷukya dynasty. See C.R. Krishnamacharyulu, SIAR, p.47. For the date of Vijayāditya III, see RPS, N. Venkatramaniah in Bh 23.367-72., 24 141-151., 493-505, and M. Somasekhara sarma, Bh 5.618., 792-805. The date given by the latter scholar, i. e., 848-892 A.D., is taken here as standard.

100. Alfred Master identifies bādirāja of the grant with the Pallava king Paramēsvara I (660-680 A.D.). He also observes that the 'characters' employed are of the 7th or the 8th century A D. He later says that *at the latest*, the date of the grant may be c850 A.D. In the Annual Report of the Govt. Epigraphy dept, the 'characters' employed are assigned to the 9th cent. A.D. The latest date given by Alfred Master is taken here into consideration.

Source: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.676-677.

(ii) Text and notes by Alfred Master, EI 27.203-206.

Final Text: as in EI.

I

1. svasti bha-[101]
2. gavadarhata [pa]-[a]
3. ramabhaṭṭārakasya pā-[b]
4. dānudhyāta parama mā-
5. hēśvara para[mē]śvara pa-
6. llavāditya śri b[ā]di-[c]
7. rājula andu paḷḷe-[d]
8. yari koḍuku[e] bādi[rā]-
9. j en vānṟu rājam[ānaṃ]-[f]
10. bu mūnu vuṭṭu āṟla-[g]
11. paṭṭu kṣētra [ṃ]bu pa[ṟi]-[h]
12. si paḷḷeyāri [dā]-
13. yana[ṃ]bunāku icce-[i]
14. dīni rakṣiñcina vāni[ki][k]

II

15. aḍug aḍu-
16. g aśvamēdha[ṃ]bunā-
17. palaṃb[l] agu-
18. dīni ḻaccina-[m]
19. vāniki ekaḻu-[n]

ఆధారాలు: 1. ఎ. బటర్‌వర్తు, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NI 2.676-677.
2. అల్ఫ్రెడ్ మాస్టర్, EI 27.203-206.
ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.

I

1. స్వస్తి భ-
2. గవదర్హత[ప]-
3. రమభట్టారకస్య పా-
4. దానుధ్యాత పరమ మా-
5. హేశ్వర పర[మే]శ్వర ప-
6. ల్లవాదిత్య శ్రీ [బా]ది-
7. రాజుల అన్దు పళ్ళె-
8. యరి కొడుకు బాది [రా]-
9. జెన్ వాన్ఱు రాజ[మానం]-
10. బు మూను వుట్టు ఆఱ్ల-
11. పట్టు క్షేత్ర[ం]బు [పఱి]-
12. సి పళ్ళెయారి [దా]-
13. యన[ం]బునాకు ఇచ్చె-
14. దీని రక్షిఞ్చిన వాని[కి]-

II

15. అడు గదు-
16. గశ్వమేధ[ం]బు నా-
17. పలంబ అగు
18. దీని ఴచ్చిన-
19. వానికి ఎకఴు-

101. The text of the ins. upto rājula in the 7th line is engraved in the Dēvanāgarī Script.
The differences in NI text are as follows :

a. gaṣpada rha tā [ṃpa]-
b. rama bhaṭṭāra kasta mā-
c. klavāditya srī bodi-
d. paḷe
e. kōḍuka
f. rāja............
g. bu mūnṟu vuṭṭu aṟla-
h. kṣētrambuna pa.........
i. paḷayāri
j. yanabu nā ku icci [ri*].
k. vāni
l. phalamb
m. ḍaccina
n. vāniki cakaṟu

20. śrī parvvatambu-
21. laccina[o] pāpam-
22. b agu vā[cco]-[p]
23. lāla[q] koḍuku-
24. pallvācā-
25. rjyasya[r] liki-
26. tam.[s]

20. (శ్రీ) పర్వ్వతంబు-
21. లచ్చిన పాపం-
22. బగు వా[చ్చో]-
23. లాళ కొడుకు-
24. పల్లవాచా-
25. ర్జ్యస్య లికి
26. తమ్.

86

Date: c850A.D.[102]

Location: Dharmavaram, Ongole tq., Guntur Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.967-968.

(ii) Text by C. Narayana Rao, HTL 2.1322-1323.

(iii) Text by J. Ramaiah pantulu SII 10.3 (A.R. No. 840/1922).

(iv) Text by M. Somasekhara sarma, Bh 5.618.

Final Text: as in Bh.[103]

1. ....[vi]jayādi[tya pāda pa]-

86

కాలం: క్రీ. c850.

స్థలం: ధర్మవరం, ఒంగోలు తా. గుంటూరు

ఆధారాలు: (1) ఎ. బటరువర్త్, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NI 2.967-968.

(2) సి. నారాయణరావు, HTL 2.1322-1323.

(3) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.3 (A.R. No. 840/1922)

(4) మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.618.

ప్రధానపాఠం : భా. ప్రకారం.

1. ....[వి]జయాది[త్యపాద ప]

---

o. ḍaccina

p. b agu va......

q. ḍāḷu koḍuku

r. [jya]sya liki

s. [tam]

102. For the date of the grant, see f. n. 99

103. NI and SII read the text from top to bottom, ignoring the fact that it has to be read from bottom to top. The text versions of these two are very different from the one given by M. Somasekhara sarma. It is thought better to give the text versions separately than mark the final text with numerous pointers to amendments.
The text of the ins. as given in SII is as follows:

1. bu sēsi ḍi .....guḍlu prākārambu mamḍa [pa]mbunu namayimcina
2. sa[m]pannuṇḍu. maya bejeya rāju bējeyēśvara[m]bu galasi sarvva...

2. [dma]bhramarāyamāna śrī-mat kaḍeya rāju guṇagaṇā-bharaṇuṇḍu[ḍa] na.	2. ద్మభ్రమరాయమాన శ్రీమత్ కడెయ రాజు గుణగణాభరణుణ్డు[ద]న-
3. .ke.ni. īśvaruna[kuṃ]gārtti-kēyuṇḍuṃ. bōle caușaṣṭi kala (ā)viśāradu[ṇḍ a]-	3. కె. ని. ఈశ్వరున[కుం]గార్త్తిఁ కేయుణ్డుం బోలె చౌషష్టి కల (ఆ)విశారదు[ణ్డ]-
4. yna [a]yyapayyayu sakala [śā] strārttha [pā]ragul ayna pe da?]-	4. య్న [అ]య్యపయ్యయు సకల[శా] స్త్రార్త్థఁ[పా]రగు లయ్న పె[ద?]-
5. paṇḍalaṃgulu aylama pergge-ḍaluṃ gara[na]mmuna paṇḍa-raṃgunu ī dha-	5. పణ్డలంగులు అయ్లమ పెగ్గెఁడలుం గర [ణ]మ్మున పణ్డరంగును ఈధ-
6. rmma ni[rvvā][ha*]nōdyōga-mmuna[ku] bṛhaspati samā-nul ayna perggeḍa kā[ḍeya?]-	6. మ్మఁ ని[ర్వ్వఁ] [హ*]నోద్యోగమ్మున[కు] బృహస్పతి సమాను లయ్న పెగ్గెఁడ కా[డెయ?]-
7. gāri [koḍu]ku [be]jeya rāju sama [rtthu]ṇḍ ani ātmānmataṃbunaṃ bancina vra-	7. గారి [కొడు]కు [బె]జెయరాజు సమ [ర్త్థుఁ]ణ్డని ఆత్మాన్మతంబునం బన్చిన ప్ర-
8. sā[daṃ]b ani samasta rā[jya bha]ra nirūpita mahāmantrā dhipati[mā]-	సా[దం]బని సమస్త రాజ్య [భ]ర నిరూపిత మహామన్త్రాధిపతి [మా]-
9. [hē]śvara pakṣapāti dēvabrāh-mana guru [bha]ktiparuṇḍu sa (śa)kti[traya]-	[హే]శ్వర పక్షపాతి దేవబ్రాహ్మణ గురు [భ]క్తిపరుణ్డు స(శ)క్తి[త్రయ]-
10. saṃpannuṇḍu maya bejeya rāju bējeyēśvaraṃbu galasa (śa)nirvva[ha?]-	10 సంపన్నుణ్డు మయ బెజెయరాజు బెజెయేశ్వరంబు గలస(శ)నిర్వ్వఁ[హ?]

3. svara pakṣapāti dēvabrāhmaṇaguru [bha]kti paruṇḍu saktitraya-
4. sā......samasta rājyā...ra nirūpita mahāmantrādhipati
5. dhāri......bejeya rāju samarttuṇḍ ani ā...nmata...na baucina...
6. (ṃ)mma...dyōgammuna...bṛhspati samānul ayna perggeḍa [kā]—
7. paṇḍaraṃgunu ayyama pe[gg]aḍalu garaṇammuna paṇḍaraṃgu . rā...
8. [a]yyapayyaya sakaḷa śāstrārtta pāragul ayna
9. ......ni kēsvaruna[kuṃ] gārttikēyuṇḍu bōḷe...la vi nā sa vi......
10. ...bhramarō......śrīmat kaḍeya rāju guṇa gaṇābharaṇuṇḍu......

The text version of NI is as follows :

11. nambu sēsi disa(śa) guḍlum brākārambu maṭambunu nemiyimci-
12. ....[?bun vā]........ vraccina va(vā)ru-
13. ....dambu [salpina] va (vā) ru dı....[m]bu gadyambula-
14. nala sa(śā?)svatambu............ [yanu]-
15 i (ī) bhūmi lōna.

11. నంబు సేసి దిస (శ) గుడ్లుం బ్రాకారంబు మటంబును నెమియించి-
12. ...[?బున్ వా]...వ్రచ్చిన వ(వా)రు-
13. ....దంబు [సల్పిన] వ (వా) రు ది...[ం]బు గద్యంబుల-
14. నల స(శా?)స్వతంబు...[యను]-
15. ఇ(ఈ) భూమి లోన

87

Date: 892-922 A. D.[104]

Location : Koravi, Mahabubnagar (?) tq., Nalgonda Dt. (?)

Sources: (1) Text by Seshadriramana Kavulu, TS 1.163-165.

(ii) Text upto part of the 16th line and notes by N. Venkataramaniah, Bh. 25.387-

(iii) Text by M. Somasekhara sarma after studying the impression available in the Andhra University Library (impression unnumbered).

87

కాలం: క్రీ. శ. 892-922.

స్థలం: కొరవి, ? మహబూబ్‌నగర్ తా. ? నల్లగొండజిల్లా.

ఆధారాలు: (1) శేషాద్రి రమణ కవులు, TS 1.163-165.

(2) 16వ పంక్తివరకు, నే. వెంకట రమణయ్య, భా. 25.387-399.

(3) మ. సోమశేఖరశర్మ, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ గ్రంథాలయంలోని ప్రతిబింబాలు చదివినతర్వాత.

1. bu sēsi dīpaguḍlu prākārambu maṭambunu nama......
2. sampannuṇḍu maya bajeya rāju [vr̥]ddhi yēśvarambu galasi nivvi-
3. ...śvarapakṣapāti dēva brāhmaṇa guru [bha]kti paruṇḍu saktāti sa-
4. su.ba ma saṃsa rā [jyānta]ra nirūpita mahāmantrādhipati......
5. dhāri... [ba]jeya rāju samarttu...manmata [bu]na ba.na pra-
mma...dyōgammuna ra brhaspati samānul ayna pergreḍa...
7. [pā]ṇḍaram[gu]lu aylama pedda.mu.ranammuna paṇḍaraṃgu nū [pu] raṃ..
8. nnu ayyapayyayu sakara śā...yu ayna...
9. ...kēsvarunaku dā[?]tti kēyıṇḍu bōle pauṣa pūla vi nā ra-
10. ...bhava...śrīmatu vēyarāju guṇagaṇāranuṇḍu dana.

104. TS assigns the ins. to the middle of the 9th century. C. Ramakrishnamacharyulu states that the coronation of the Cāḷukya king Bhīma I took place in śaka 814 or 892 A. D. For the date here accepted, see M. Somasekhara sarma, Bh. 4.613-620.

Final Text: as emended by M Somasekhara sarma.[105]

I

1. śrī vikramāditya nṛpā-
2. gra tanayuṇḍ ayna cālukya-
3. bhīmunaku śaucakandarppu-
4. naku vēṃgī[a]śvarunaku raṇa-
5. marddānvaya[b] kula tilaku-
6. ṇḍ[c] ayna kusumāyudhuṇḍu ga-
7. nnara ballahunik asta[d] prāpta-
8. ṃb ayna raṇamardda kaṇṭhiya dana-[e]
9. bhujavīryya balaparākra-
10. maṃbunaṃ decci[f] kaṇṭhiya[g] gaṭṭi-
11. paṭṭamb etti khaḻga[h] sahāyu-
12. ṇḍ ai nēla yellaṃ gāvaṃ būni-
13. maṃcikoṇḍa[i] nāṇḍ ādiga-
14. vēṃgi dēśamu viṣṇuva-[j]
15. raddhan u tōn arddha rājyaṃ-bu sē-
16. yuc unna kusumāyudhu pe-
17. dda koḍuk anēkaripunṛpati-
18. maṇi makuṭa makarikā-

ప్రధానపాఠం: సోమశేఖర శర్మగారి సవరణలతో.

I

1. శ్రీ విక్రమాదిత్య నృపా-
2. గ్ర తనయుణ్డయ్న చాలుక్య-
3. భీమునకు శౌచకన్దప్పుఱ-
4. నకు వేంగీశ్వరునకు రన-
5. ద్దాఱన్వయ కుల తిలకు-
6. ణ్డయ్న కుసుమాయుధుణ్డు గ-
7. న్నర బల్లహుని కస్తప్రాప్త-
8. ంబయ్న రణమద్దఱ కణ్ఠియ దన-
9. భుజవీయ్యఱ బలపరాక్ర-
10. మంబునం దెచ్చి కణ్ఠియ గట్టి-
11. పట్టం బెత్తి ఖల్గ సహాయు-
12. ణ్డై నేల యెల్లం గావం బూని-
13. మంచికొణ్డ నాణ్డాదిగ-
14. వేంగి దేశము విష్ణువ-
15. ద్ధఱనుతో నర్ధ రాజ్యంబు సే-
16. యుచున్న కుసుమాయుధు పె-
17. ద్దకొడు కనేకరిపు నృపతి-
18. మణి మకుట మకరికా-

---

105. TS reads the line 56 as on the 4th face of the rock. But there is one more line on the 3rd face which was not read in TS Hence the no. of lines in TS fall short by one, its 56th line being actually the 57th. The following are the different versions of TS.

a. vēgī
b. maddānvaya
c. ṇ ayna
d. ista
e. ṃb ayna raṇamarddaka śrī madana-
f. dacci
g. khaḍga
h. maḍikoṇḍa
i. vēgi
j. viṣṇu
k. addi

19. kaṣaṇa maśṛṇita [bha]-[l]

II

20. gala kalāvarttaṃbu rā-
21. jyaṃbu sēyucun iṣṭha vi-
22. ṣayakāmabhōgaṃbul a-
23. nubhaviṃcucu[m] sukhaṃb u-
24. ṇḍi yokka[n] nāṇḍu koravi nalla-
25. mēḷeya[o] koḍuku peddana-
26. rāviṃci nīvu nā prāṇa sa-
27. mānuṇḍav aịna celivi nī-
28. cēsina yupakāraṃbu [na]-
29. kuṃ bratyupakāraṃbu sēya-
30. valayuṃ gāna nīk ēmi va-
31. layuṃ dāni vē-[p]
32. ṇḍi komm anna [nī]-[q]
33. śrī nāk ellaṃ galad ēmi lē-
34. k unna vēṇḍi koṇḍum aynanu-[r]
35. ṃ barōpakāraṃbu poṇthe [nā]-[s]
36. nī koravi yannadi mudu[t]-
37. goṇḍa salkula kula sa[nta/ntā?][u]-
38. [mā*]ṭi ne galla śrī niriva-[v]
39. dyuṇḍ anēka samara saṃgha-
40. ṭṭaṇa bhujāsi bhāsuruṃ-
41. ṇḍ aị tama yanna rājyaśrī-
42. k ellaṃ dāna yaruhuṇḍ aị-[x]

19. కషణ మశృణిత[భ]-

II

20. గలకలావర్త్తంబు రా-
21. జ్యంబు సేయుచు నిష్ఠ వి-
22. షయ కామభోగంబు ల-
23. నుభవించుచు సుఖంబు-
24. ణ్డి యొక్క నాణ్డు కొరవి నల్ల-
5. మేఱెయ కొడుకు పెద్దన-
6. రావించి నీవు నా ప్రాణ స-
27. మానుణ్డవైన చెలివి నీ-
28. చేసిన యుపకారంబు[న]-
29. కుం బ్రత్యుపకారంబు సేయ-
30. వలయుం గాన నీకేమి వ-
31. లయుం దాని వే-
32. ణ్డి కొమ్మన్న [నీ]-
33. శ్రీ నాకెల్లం గలదేమి లే-
34. కున్న వేణ్డి కొణ్డుమయ్యను-
35. ం బరోపకారంబు పొన్తె[నా]-
36. నీ కొరవి యన్నది ముదు-
37. గొణ్డ సల్కులకుల స[న్త/న్తా?]-
38. [మా*]టి నెగల్ల శ్రీనిరవ-
39. ద్యుణ్డనేక సమరసంఘ-
40. ట్టణ భుజాసి భాసురుం-
41. ణ్డై తమయన్న రాజ్యశ్రీ-
42. కెల్లం దాన యరుహుణ్డై

---

l. rēpaṇa masṛṇita-
m. nanubhaviṃcucu
n. yoka
o. jeṟeya
p. layu dāni va......
q. ṇḍi komma nṛgi-
r. ayyanu
s. barōpakāraṃbu pondi gā-
t. ni koravi yanna bhīmuḍu
u. salkala kulasana-
v. paḍine gelci śrī nirava-
x. kellan dānaya īsuṇḍ aị-

43 cēkoni nilpi bhīma salki-[y]
44 kīyan danaka vastuvā-[z]
45 hanōtsavaṃbul vaḍayu-[z1]
46 cu tama yanna goṇagapya-[z2]
47. cēsina dharmmuvul̲an asa-[z3]
48. ṃbunun negal̲panuṃ gāva-nu-[z4]
49. rakṣiṃpanu valayun ani-[z5]
50. cēkoni koravik iccina-
51. stiti salpi śilāsthaṃbha-[z6]
52. ṃbu vratiṣṭiṃci bhīmisva-[z7]
53. raṃbunun ātani kol̲piṃci-[z8]
44. na cer̲uvulu mar̲iyu me-[z9]
55. cci[z10]yēnin ātani cēyaṃ baḍi-
56. [na] dharmmuvula [dī][r̲ca/r̲la?] [cana*]-[z11]

IV

57. mu[kka ?] pa(?pi)r̲iginanu var̲i-[z12]
58. cinanu curiya ver̲ikina-[z13]
59. nu mul̲cilinanu r̲aṃkk āḍi-[z14]
60. nanu iruvādyadi ēnu-[z15]
61. drammalu māṇisi cēsina-
62. dōsaṃbunaku vāni jīvita-
63. ṃba daṇḍuvu vari yāraba-
64. ṃbu paḍuvaraṃbu [ve]llā-raba-
65. ṃbu er̲a gadyāṇaṃbu pē-
66. rāmaṇi punnama nāṇḍu ē-
67. nūr̲u drammal ari ve-[z1]

|. చేకొని నిల్పి భీమ సల్కి-
. కీయ ద్దనక వస్తువా-
హానోత్సవంబుల్ వడయు-
చు తమ యన్న గొణగయ్య-
చేసిన ధమ్మ్రువుల నస-
ంబును నెగల్పనుం గావను-
రక్షింపను వలయునని-
50. చేకొని కొరవి కిచ్చిన-
51. స్తితి సల్పి శిలాస్థంభ-
52. ంబు వ్రతిష్టించి భీమిస్వ-
53. రంబును నాతని కొల్పించి-
54. న చెఱువులు మఱియు మె-
55. చ్చి యేని నాతని చేయంబడి-
56. [న]ధమ్మ్రవుల[దీ] [ఱ్చ/ఱ్ల ?] [చన*]-

IV

57. ము[క్క?] ప[?పి]ఱిగినను వఱి-
58. చినను చురియ వెఱికిన-
59. ను ముఱ్చిలినను ఱంక్కాడి-
60. నను ఇరువాద్యది ఏను-
61. ద్రమ్మలు మాణిసి చేసిన-
62. దోసంబునకు వాని జీవిత-
63. ంబ దణ్డువు వరి యారబ-
64. ంబు పడువరంబు[వె]ల్లారబ-
65. ంబు ఎఱ గద్యాణంబు పే-
66. రామణి పున్నమనాణ్డు ఏ-
67. నూఱు ద్రమ్మ లరి వె-

---

y. salu-
z. ki yand anēka vastu vā-
z1. paḍayu-
z2. gāṇagayya-
z3. dharmmuvulun asaṃ
z4. bunu nē ga.:tanu gāvanu-
z5. valayun ēni-
z6. sthiti nilpa śilāsthaṃbhaṃ-
z7. bu pratiṣṭhiṃci viṣṭa-
z8. koṭṭiṃci-
z9. mar̲iyu ye-
z10. vvi
z11. ....
z12. vuku var̲iginanu cer̲i-
z13. the line no. has changed.
z14. nu mur̲r̲i triganur̲a kāḍi-
z15. nanuṇ aravadyadi ēnu-
z16. nūr̲uṃ ḍrammalaṃ ve-

68. ṭṭi sukhaṃbu manu vāru-[z17]
69. nāyakuṇḍ aịyna [z18] kāpul ayna-
70. verarājulaṃ[z19] jocci ma-
71. ṇa[ṃ] janadu yī stiti yaḷi-[z20]
72. si konna rājul galar ēni-
73. yu yi stiti yaḍisina kāva-[z21]
73. nōpaka indu manna kāṃpu [z22]

68. ట్టి సుఖంబు మనువారు-
69. నాయకుణ్డైయ్న కాపులయ్న-
70. వెఱ రాజులం జొచ్చి మ-
71. ణ[ం] జనదు యీ స్తితి యలి-
72. సి కొన్న రాజుల్ గలరేని-
73. యు యి స్తితి యడిసిన కావ-
74. నోపక ఇన్దు మన్న కాంపు

88

Date : 897 A. D.[106]

Location: Dharmavaram, Ongole tq., Guntur Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.966-967.

(ii) Text by C. Narayanana Rao, HTL 2.1322-23.

(iii) Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.2 (A. R. No. 839/1922).

(iv) Text by M. Somasekhara sarma, Bh. 5.618.

Final Text : as in Bh.[107]

1. svasti sarvvalōkāśraya...[kya] bhīma mahārā[jula] [vi*][1A]

88

కాలం: క్రీ. శ. 897.

స్థలం: ధర్మవరం, గోలు తా, గుంటూరు జి.

ఆధారాలు: (i) ఎ. బటర్‌వర్తు, వి. వేణుగోపాలచెట్టి NI 2.[illegible]-967

(ii) చి. నారాయణరావు HTL 2.1322-23

(iii) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.2 A.R. No. 839/1922)

(iv) మ. సోమశేఖర శర్మ భా. 5.618.

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం.

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ...[క్య] భీమ మహారా[జుల] [వి*]-

z17. ṭi sukhaṃbu manumu-
z18. aị yā
z19. vēra rājulaṃ
z20. ..... sthiti maṇi-
z21. yu yī sthiti maḍisi......
z22. nāpakaṇaṇḍu manna kāṃpu.

106. The date of the ins. is calculated by adding 5 (the regnal year of the king cāḷukya Bhīma I) to the date of his coronation (892 A. D.). See also f. n. 104.

107. J. Ramaiah pantulu remarks that the NI text is wrong at places. But he too reads the grant in Vēṅgī Cāḷukya script from top to bottom just as A. Butterworth and V. Venugopaul Chetty (!). The numbers in the final text indicate the different versions in SII and the letters those in NI. The SII amendments are :

1. ϕ

2. jaya[B] rājya sa[ṃ*]vatsarambu ....[yē?]n[C] agun ēṇṭhi[2] uttarāya nasa[ṃkrā*]-[3D]	2. జయరాజ్య స[ం*] వత్సరంబు...... [?యే]నగు నేణ్ఠి ఉత్త(రా)యన స[ంక్రా*]-
3. [nti*][E] stiti dharmmāvurammuna.........[svastya]nēkagu[ṇa] gaṇālaṃ[kri] (kṛ)ta [sa*]-[4F]	3. [న్తి*] స్తితి ధర్మ్మావురమ్మున..... [స్వస్త్య] నేకగు[ణ] గణాలంక్రి(కృ)త[స*]-
4. [ma*]sta mahi[5G] maṇḍala prakāśita kīrtti śrīmat paṇḍaraṃgula.ne[6H]	4. [మ*] స్తమహి మణ్డలప్రకాశితకీర్తి శ్రీమత్పణ్డరంగు ల.నె-
5. nn ēlu nalarāmanibhu tōḻan eḍaṟi [na bō*]yalan aḍavi sonpe?]lōhāsa[naṃ]-[7I]	5. న్నేలు నలరామనిభు తోఱనెడఱి [నబో*]యల నడవిసొ[?న్పె] లోహా స[నం]-
6. bekki rāhanun oḍicina vallabhu kolpunan ellan eṟuṃga kannarābhū[pati]-[8J]	6. బెక్కి రాహను నొడిచిన వల్లభుకొల్పున నెల్ల నెఱుంగ కన్నరా భూ[పతి]-
7. venn āji lōṃ jūce saṃkilā(a)ṇḍ anu [ṟē?]ni [bi*] [ṃka]muḍi [ce] [da]ṇḍuv ai vaccina [beṇḍ ai]-[9K]	7. వెన్నాజిలోం జూచె సంకిలా(ల)ణ్డను [?ఱే]ని[బి*[ంక]ముడి[చె] [ద]ణ్డువై వచ్చిన [బెణ్డై]-
8. [na*] cōḻanim jēkoni kāce bhū[lōkaṃ]b eṟuṃga kiranapuramu ḍahalani-[10L]	8. [న*] చోఱనిం జేకొని కాచె భూ [లోకం] బెఱుంగ కిరనపురము డహాల ని-
9. rutambu daḻenāṃduṇ[11] acalapuramu [so][12]ccen acalituṇḍu vallabhu-[13M]	9. రుతంబు దఱెనాండు నచలపురము [సొ]చ్చె నచలితుణ్డు వల్లభు-

2. saṃvatsarambu .... gun ēṇṭi
3. ϕ
4. ....stiti dharmmuvurammuna svastyanēkaguṇagaṇālaṃkritu vi-
5. m^a hi
6. paṇḍaraṃgu...pu durgga.........
7. lu...nnalarāju [vi] bhu tōḍana daṟi...ya.n aḍavi socce...sa
8. baiṃ ki rāhavu...dicina vallabhu koluvunan ellan eṟuṃgakannanra bhū [pati]
9. ven ājito...ṇḍanu...vaccina.........
10. ......cōḍani jēkoni kāci bhūlōkamb eṟuṃga kiranapuramu dahiñcina
11. daṇḍanāthu
12. ϕ
13. valla......

10. ṇḍu guṇake nalluṇḍu [vanci] naṃ banḍaraṃga cūre panḍaraṃgu [nā ba?]ra[gi]-[14N]

11. na reya maṟevo nānni nallātanḍayna ayyapa rāju tammuṇḍu bejeya-[O]

12. rāju ī puramun īśānaṃbuna guḍi nilpen aḍiya sēyak unnasē........

10. ణ్డు గుణకె నల్లుణ్డు[వఞ్చి]నం బణ్డరంగ చూరె పణ్డరంగు. [?నా బ]ర[గి]-

11. న రెయ మఱెవొ నాన్ని నల్లాతణ్డయ్న అయ్యపరాజు తమ్ముణ్డు బెజెయ-

12. రాజు ఈపురము నీశానంబున గుడి నిల్పె నడియ సేయ కున్న సే....

89

Date: 898-934 A. D.[108]

Location: Bejawada, Bejawada tq., Krishna Dt.

Sources: (i) Text and notes by J. Ramaiah Pantulu, EI 15. 150 - 159 (A. R. No. 323/1892-'93), ASPP 6.49-68, and "Yuddhamalluni Bejavāda śilāśāsanamu", 1917.

(ii) Text by the above editor in SPM 1.2-3

89

కాలం : క్రీ. శ. 898-౯

స్థలం : బెజవాడ, బెజవాడ తా. కృష్ణా జి.

ఆధారాలు : (I) జ. రామయ్య పంతులు, EI 15. 150-159 (A.R.No. 323/1892-93); ASPP 6. 49-68; యుద్ధమల్లుని బెజవాడ శిలాశాసనము, 1917.

(ii) పై సంపాదకుడి పాఠమే, SPM1.2-3.

14. ṇḍu guṇake nalluṇḍu [vanci]na panḍaraṃga vūra panḍaraṃgu...

15, ...ra puramun īsānaṃbuna guḍi nilpinadi......

The text versions of NI are:

A. ..... na svasti sarvvalōkāśraya......bhīma ma......
B. [vija]ya
C. ϕ
D. ēṇḍi uttarāyana saṃ-
E. ϕ
F. dharmmavurammuna......ṇyānēkaguṇagaṇālaṃkrita. [śrī]-
G. mahī
H. pāṇḍaraṃgu ka [ḍuṟa durgga]-
I. ......lu[kula]......nību te[ṟa]n edaṟi..... [ma]llan aḍavi sō...jā sa-
J. ......[cina] vallabhu kolpunan ellan eṟuṃga kannara gū......
K ......vana ji [lājyavi] sa kīraṇḍanu...nuḍi cōṭiṇḍu...
L. ri cō[ṭi]ni jēkoni kāci bhūlōkaṃb eṟuṃga kiranapuramudha[ṇḍa]vi-
M. ......rutaṃbu [pale]nāḍun acalapura [mu]. ṭṭinacala muṇḍu valla-
N. ṇḍu guṇake nalluṇḍu ka [nci]na banḍaraṃga pū[ra] pāṇḍaraṃgu sa...
O. m...riyama ḻevonānni nallataṇḍ a[yna] ayyappa rāju tammuṇḍu bejeya-
P. [koṭṭu]ra purammun īsānaṃbuna[n uṃ]ḍi nilpina dīṟu [ko]ḍuku nnu sa ma...

(iii) Text and notes by C. Narayana Rao, HTL 2.1317-1320.

(iv) Notes by K.V. Lakshmana Rao, ASPP 8.256-263 and AP (1922-'23), pp. 162-4.

Final Text : as in SPM.[109]

1. svasti nṛpāṃkuśātyanta vasta-
2. la satya triṇētra vistara śrī yuddha-
3. mallunḍ anavadya vikhyāta kīrtti-
4. prastuta rājāśrayunḍu dribhu-
5. vanābharanunḍu sakala vastu sa-
6. mētunḍu rāja salki bhūvalla-bhu-
7. nḍ artthin paragaṃga bejavā-ḍa goma-
8. ra svāmiki bhaktunḍ ai guḍi-yu ni-

(iii) చి. నారాయణరావు, HTL 2.1317-1320.

(iv) కె. వి. లక్ష్మణరావు, ASPP 8.256-263; AP (1922-23), పుటలు 162-4.

ప్రధానపాఠం: SPM ప్రకారం.

1. స్వస్తి నృపాంకుశాత్యన్త వత్స-
2. ల సత్య త్రిణేత్ర విస్తర శ్రీయుద్ధ-
3. మల్లుణ్డనవద్య విఖ్యాత కీర్త్తి-
4. ప్రస్తుత రాజాశ్రయుణ్డు ద్రిభు-
5. వనాభరణుణ్డు సకల వస్తుస-
6. మేతుణ్డు రాజ సల్కి భూవల్లభు-
7. ణ్డర్త్థిన పరగంగ బెజవాడ గొమ-
8. రస్వామికి భక్తుణ్డై గుడియు ని-

---

108. SPM gives the date of the grant as Śaka 820 or 898 A. D. But the date assigned here includes the whole range of the period in which Yuddhamallas I and II of the Eastern Cālukya dynasty have ruled. The reason is that the grant, first made by Yuddhamalla I, was later on taken up by his grandson (of the same name) who made few more renovations to the temple. The grant contains an imprecatory passage that ends in line 21. In line 39, the second donor refers to 'tama tāta' their (honorific) grandfather. At the end of the grant another imprecatory passage once again appears beginning from line 45.

This inscription could have been treated as two instead of one but, in view of the possibility that the grandson may well be responsible for both the parts, I have only marked the whole range of probable date and treated it as a single inscription.

For some of the important notes on the date and contents of the inscription, see the following also :

(i) C. Ramakrishnamacharyulu, EI 15.364-366.
(ii) K. V. Lakshmana Rao, EI 15.366-367.
(iii) M. Somasekhara Sarma, RPS, p. 55.
(iv) Annual Report of the Epigraphy Dept. 1910, p. 82.
(v) Geneological table of Eastern Cālukyas appended to RPS.

9. rupamati nṛpathāmumḍ etti-
   ṃcce-
10. negi dīrcce maṭhaṃbu gora-
   gāl gāk oru-
11. l indu viḍisi bṛndaṃbu goni
   yu-
12. ṇḍu vāru (?) ri gāka ya bbā-
   ra-
13. ṇāsi vraccina pāpaṃbu go-
14. ṇḍru velayaṃgan i yyoṭṭu
   lassi-
15. malinur ai viḍ'sina vrō-
16. la gala tāna patulunu rā-
17. ju paṭṭaṃbu gaṭṭina pati-
18. yun aḷiyaṃ bay vārala-
19. velvariṃcinan aśvamēdhaṃ-
   bu-
20. phalaṃb upēkṣiṃcina liṃ-
   gaṃb a-
21. lisina pāpaṃbu damaku ja-
22. (na)nuta cēbrōlan uṃḍi beja-
23. vāḍa jātraku vacci triṇa-
24. yanu sutuṇḍ oṇḍu sōṭu me-
25. ccaka tiviri yi nnelava
   yanaghu-
26. ṇḍu sēkoni yindu vratyakṣa-
27. ba yannau icca gani mallanḍ
   e-
28. ttiṃce guḍiyu maṭhaṃbu-
29 nuṃ gārttikēyunaku dīniṃ-
   jēṃbrō-
30. lu yēleḍu [vā*] ra tira[ṃ*]b
   ēlu[vā*]-

9. రుపమమతి నృపథాముంఢె త్తించ్చె-
10. నెగి దీర్చ్చె మఠంబు గొరగాల్గాకొరు -
11. లిన్డు విడిసి బృన్దంబు గొనియు-
12. ణ్డు వారు(?)రి గాక యబ్బార-
13. ణాసి వ్రచ్చిన పాపంబు గొ-
14. ణ్డ్రు వెలయంగ నియ్యొట్టు లస్సి-
15. మలినురై విడిసిన వ్రోల-
16. గల తానపతులును రా-
17. జు పట్టంబు గట్టిన పతి-
18. యు నళియం బయ్వారల-
19. వెల్వఱించిన నశ్వమేధంబు-
20. ఫలం బుపేక్షించిన లింగం బ-
21. లిసిన పాపంబు దమకు జ-
22. (న)నుత చేబ్రోలనుండి బెజ-
23. వాడ జాత్రకు వచ్చి త్రిణ-
24. యను సుతుణ్డొణ్డు సోటు మె-
25. చ్చక తివిరి యిన్నెలవ యనఘు-
26. ణ్డు సేకొని యిన్దు వ్రత్యక్ష-
27. బయన్న నిచ్చ గని మల్లణ్డె-
28. త్తించె గుడియు మఠంబు-
29. నుం గార్త్తికేయునకు దీనిం జేంబ్రో-
30. లు యేలెడు [వా*]ర తిర[ం*]బేలు
   [వా*]

109. Most of the text versions are minor and are also given by the same Editor J. Ramaiah Pantulu. They are therefore not given here and his latest text versions in SPM are taken as final.

31. r oṇḍu sōṭi gōraga[lu*]-
32. nu beṭṭu vēruganu ja[nu*]-
33. yistiti sēkoṇi kācu [vā*]-
34. ra dīnin dāru nilpina vāru [sthi*]-
35. ti dappi yaḻipuṭa vā[paṃ*]-
36. bu gā[na*]-
37. ramaṇatō bejavāḍak ella-
38. beḍaṃgunu rakṣayuṃ gānu-
39. n dama tāta mallapa rāju vē-
40. ṟeṟu dānuṃ gaṭṭiṃceṃ grama-
41. buna dānika kalaśab iḍḍa-
42. ṭlu gā moga māḍuv ama-
43. raṃga śrī yuddhamalluṇḍ etti-
44. ṃcen amita tējuṃḍu tana-
45. dharmmuv oḍaṃbaḍi kācu nṛpu-
46. lakun da....

31. రొండు సోటి గోరగ[లు*]-
32. ను బెట్టు వేరుగను జ[ను*]-
33. యి స్తితి సేకొణి కాచు [వా*]-
34. ర దీని న్దారు నిల్పినవారు[స్థి*]-
35. తి దప్పియటిపుట వా[పం*]
36. బు గా[న*]-
37. రమణతో బెజవాడ కెల్ల-
38. బెడంగును రక్షయుం గాను-
39. న్దమ తాత మల్లపరాజు వే-
40. ఱెఱు దానుం గట్టించెం గ్రమ-
41. ంబున దానిక కలశ బిడ్డ-
42. ట్లు గా మొగమాడు వమ-
43. రంగ శ్రీయుద్ధమల్లు ణ్డెత్తి-
44. ంచె నమిత తేజుండు తన-
45. ధర్మ్ముఌ వొడంబడి కాచు నృపు-
46. లకు న్ద-

90

Date : 9th/10th cent. A.D.[110]
Location : Ramanayanikota. Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.642 (A.R.No. 328/1922).

90

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
స్థలం : రామనాయనికోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.
ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.642 (A.R.No. 328/1922)

110. This and the following 11 inss. (including A101) are classed by J. Ramaiah pantulu as "vaidumba" inss. R. Sewell, who identified Manujatrinētra (see f. n. 92), did not refer to this ins. in particular. [It is therefore not listed after A79]. This set of inss. refers to minor skirmishes with Jōṇkulu as also certain battles which are probably preludes to the famous battle at Sōramaḍi. The Annual Reports of the Govt. Epigraphy Dept: state that A92, 94, 96, 97, 98, 100 and 101 are all engraved in "archaic Telugu" characters. A91 is stated to have been sculptured in "ancient characters". Though not stated specifically, the remaining 4 inss also are engraved in the same type of characters. The epithet "archaic" is evidently used very loosely while describing the characters employed in

1. svastyanēka samara saṃghaṭṭōpa [labdha] jaya-
2. lakṣmī samalliṃta vakṣasthaḷa śrī ma-
3. nu[je]trinētra vai̥duṃbā mahārā-
4. ja pa[la]va mahārāju pritivi rājya-
5. ñ cēya vāṇa rāju pai̥ vō[yi] [po]ḍici raṇa[mo]-
6. dhōrttha sakkaru[reḷa] remma poḍici sūralōkaṃb ēṃ-
7. ge kōṟa ja ma śrī

1. స్వస్త్యనేక సమర సంఘట్టోప[లబ్ధ] జయ-
2. లక్ష్మీసమల్లింగిత వక్షస్థళ శ్రీ మ-
3. ను[జె]త్రినేత్ర వైదుంబా మహారా-
4. జ ప[ల]వ మహారాజు ప్రితివి రాజ్య-
5. ఞ్చేయ వాణరాజుపై వో[యి][పొ]డిచి రణ[మొ]-
6. ధోర్త్థ సక్కరు[ఱేళ]ఱెమ్మ పొడిచి సూరలోకం బేం-
7. గె కోఱ జ మ శ్రీ

91

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location: Chinnatippasamudram, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.621 (A. R.No. 374/1904).

1. svāsti śrī gaṇḍa maykali-
2. yya maganṟu. culpa[ti]-
3. maganṟu gocci copatiya-
4. kayambuna poḍicci viṟu-
5. ga....[hi] paḍi intra lō-
6. kaṃb ēge

91

కాలం. క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

లం : చిన్నతిప్పసముద్రం, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.621 (A.R. No. 374/1904)

1. స్వస్తిశ్రీ గణ్డ మయ్కలి-
2. య్య మగన్ఱు. చుల్ప[తి]-
3. మగన్ఱు గొచ్చి చొపతియ-
4. కయమ్బున పొడిచ్చి విఱు-
5. గ....[హి]పడి ఇన్త్ర లో-
6. కం బేగె

this set of inss. Vaydumbas of Chittoor (or Rāyalasīma in general) are known to have ruled the areas during the 9th and 10th centuries. See V. Yasoda Devi's doctoral dissertation, "The History of Andhra Country (1000 A. D. to 1500 A. D.)", published in JAHRS (esp. chap. 17, first two paragraphs), pp. 24–25. The articles of M. Venkatamaiah in JMU 2.197 and T. V. Mahalingam in JIH (Tri.) 29-153–181 may also be connected here. Linguistic considerations do not allow assigning these grants to any period later than the 10th cent. A. D. To be conservative, tne epithet "archaic" has not been given the same value as in the case of the previous inss and this set of inss. are therefore dated 9th/10th century keeping the historical aspects also in view.

92

Date : 9th/10th cent. A. D.
Location : Thupakulapalli, Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source : Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.627 (A. R. No. 307/1922).

1. svasti śrī pōri rā[ju]-
2. la ē...vilō[gō]yu-
3. lēmaṇḍa ēḷa pi....
4. ni poṭṭuna....dāni ko-
5. ḷi sā...na pe....rāju-
6. va....na panasa-
7. ci[ra]kuḷḷu....[ve]ṭṭiri-
8. naga ...
9. ....koḻe...
10...............

II

11. [va]kra[m]bu vacu vānṟu-
12. bharaṇasi padunṟṟu.
13. salā campina vanṟu-
14. pādiga. niluvu ṟēḷu-
15. canda. [vṟa]....ḷu ba-
16. ma[ha]ḷa dārunṟu-
17. kṟocc

92

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
స్థలం తుపాకులపల్లి, మదన పల్లి చిత్తూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.627. (A.R. No. 307/1922).

1. స్వస్తి శ్రీ పోరి రా[జు]-
2. ల ఏ...విలో[గో]యు-
3. ఱేమణ్డ ఏళ పి....
4. ని పొట్టున...దాని కొ-
5. ళి సా...న పె...రాజు-
6. వ...న పనస-
7. చి[ఱ]కుళ్ళు...[వె]ట్టిరి-
నగ.
....కొ.ఱె
10.

II

11. [వ]క్ర[o]బు వచు వాన్ఱు-
12. భరణసి పదున్ఱు.
13. సలా చమ్పిన వన్ఱు-
14. పాదిగ. నిలువు ఱేళు-
15. చన్ద. [వ్ఱ]...ళు బ-
16. మ[హ]ళ దారున్ఱు-
17. క్ఱొచ.

93

Date : 9th/10th cent. A. D.
Location: Basinikonda, Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.623 (A. R. No. 294/1905).

1. [sva]sti śrī lōkuḷa...
2. .ḷki ku mbandu kala celvu....
3. [ppa]na [pe]ggeḍaḷ ādityana-

93

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
స్థలం : బసినికొండ, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.
ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు. SII 10.623 (A.R. No. 294/1905).

1. [స్వ]స్తి శ్రీ లోకుళ-
2. .ళ్కి కుమ్బన్దు కల చెల్వు-
3. [ప్ప]న[పె]గ్గడళ ఆదిత్యన-

4. prabhugaḷa gōṣṭi [bi]rak ayi [lō]-
5. ....vikrama rāmana maḻuvakka dhū-
6. [r]ttan a -na bala dakaya lō-
7. ṅkuḷa prākāra . m avu maḍu-va ka-
8. yyaṃbu ḷōna ēnugu taṇki-
9. poḍici paḍiye [n]

4. ప్రభుగళ గోష్టి[బి]రకయి[లో]-
5. ...విక్రమ రామన మఴువక్క ధూ-
6. త్త[న్] న-న బల దకయ లో-
7. ఙ్కుళ ప్రాకార. మవు మడువ క-
8. య్యంబు ళోన ఏనుగు తణ్కి-
9. పొడిచి పడియె[న్]

94

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Mudivedu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.640 (A.R.No. 309/1922).

1. svasti śrī kalivade ja-
2. muni maganṟu śrī sa[ja]la-
3. koḍuku gaṇḍara mut rāju-
4. vaiḍu[ṃ]buḷa cēta[ṃ] baṭṭa-[ṃ] kaṭṭa ba-
5. ḍi yē[li] kumu[ḷu] kayya[ṃ]-buna bo-
6. ḍici paḍiye lōṅkuḷāku

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

స్థలం : ముదివేడు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు SII 10.640 (A. R. No. 309/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ కలివదె జ-
2. ముని మగన్ఱు శ్రీ స[జ]ళ-
3. కొడుకు గణ్డర ముత్ రాజు-
4. వైదు[ం]బుళ చేత[ం] బట్ట[ం]కట్ట బ-
5. డి యే[లి] కుము[ళు] కయ్య[ం]బున బొ-
6. డిచి పడియె లోఙ్కుళాకు.

95

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Pullagantivaripalli, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.637 (A.R.No. 536/1906).

1. svasti [a]nēka samara saṃ-gaṭṭanōpaladdha jaya-

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

స్థలం: పుల్లగంటివారిపల్లి, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.637 (A.R. No. 536/1906)

1. స్వస్తి [అ]నేక సమర సంగట్టనోపలద్ధ జయ-

2. lakṣmī samālimgita vakṣastala kaḷige triṇētra-
3. śrī [cava]mākula senāpati vīrā māharāju agri sutunṟu-
4. cāndaiti putṟ [malla] dēvu māganṟu [pagala dēśem ēgi-]
5. [ē]ḷupakāla ēḷu vāṇḍu poḍici paḍiye

2. లక్ష్మీ సమాలింగిత వక్షస్తల కళిగె త్రిణేత్ర-
3. శ్రీ [చవ]మాకుల సేనాపతి వీరామాహారాజు అగ్రిసుతుణ్ణు-
4. చాన్దైతి పుత్ర[మల్ల]దేవు మాగణ్ణు [పగలదేశె మేగి]
5. [ఏ]ళుపకాల ఏళు వాణ్డు పొడిచి పడియె

96

Date : 9th/10th cent: A. D.
Location : Rangasamudram, Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.638 (A.R. No. 347/1922).

1. svasti śrī-
2. vaidumba muttu rājula-
3. [su]trōdāra buddi [n]-
4. [sō]ma grahaṇa....

96

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
స్థలం : రంగసముద్రం, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.
ఆధారం : జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.638 (A. R. No. 347/1922)

1. స్వస్తిశ్రీ
2. వైదుమ్బముత్తు రాజుల-
3. [సు]త్రోదార బుద్ధి[న్]-
4. [సో]మ గ్రహణ...

97

Date : 9th/10th cent. A. D.
Location : Ramanayanikota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10 634 (A.R. No. 327/1922).

1. .[stya]nēka samara....
2. kṣmīsamālimgita va...
3. .dumba mahārāju prithi........
4. .koḍuku valleya. tri
5. ko. karaṇambu[na dāsi]-
6. ....
7. [na] poḍi....
8. ....ku.......

97

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
స్థలం : రామానాయనికోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.
ఆధారం : జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.634 (A. R. No. 327/1922)

1. [త్య]నేక సమర...
2. క్ష్మీసమాలింగిత వ...
3. దుంబ మహారాజు ప్రిథి...
4. కొడుకు వల్లెయ. త్రి
5. కొ. కరణ[మ్బు దాసి].
7. [న]పొడి ..
8. ... కు ...

9. yē[mge]....
10. ku........
11. [ṭṭi] vrā[se]-

9. యే [ంగె]...
10. కు ... ...
11. [ట్టి] వ్రా[సె]

98

Date: 9th/10th cent. A. D.
Location: Gangireddipalli, Madanapalli tq., Chittoor Dt.
Source: Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.631 (A. R. No. 341/1922).

1. svasti śri vira-
2. mahārājula-
3. prithivi rājyañ cē-
4. ya lēmaṇḍaḷa śrī jaya-
5. mā[yi]re seraḷukumbaḷa-
6. ko[ḍu]ku kuḷḷammañ cē-
7. ra maṅgalambuna to-
8. rru konnan poḍici-
9. peṭṭiñci paḍiye-
10. bi[rālō]kaṃb ēge

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు
స్థలం : గంగిరెడ్డిపల్లి, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.
ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10 631 (A. R. No. 341/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ వీర-
2. మహారాజుల-
3. ప్రిథివి రాజ్యఞ్చే-
4. య లేమణ్డళ శ్రీజయ-
5. మా[యి]రె శెఱళుకుమ్బళ-
6. కొ[డు]కు కుళ్ళమ్మఞ్చే-
7. ర మఙ్గలమ్బున తొ-
8. ఱ్ఱు కొణ్ణన్ పొడిచి-
9. పెట్టిఞ్చి పడియె-
10. బి[రలో]కం బేగె

99

Date: 9th/10th cent. A. D.
Location: Madanapalli, Chittoor Dt.
Source: Text by J. Ramaiah pantulu SII 10.622 (A.R. No. 288/1905).

1. svasti śrī mahārājula dha[r]-mmuvuna brāhmaṇuḷ-
2. ve.ki [pā]ṟa candrādityunṟu pasulaku-
3. [po]ḍici eṟāsi [vi]-
4. ralōkaṃ[bu]-
5. saniye
6. ta.... ...
7. gāḷa....

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు
స్థలం : మదనపల్లి, చిత్తూరు జి.
ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII, 10. 622 (A.R. No. 288/1905)

1. స్వస్తి శ్రీ మహారాజుల ధమ్మ[ర్మ]వున బ్రాహ్మణుళ్-
2. వె. కి[పా]ఱ చన్ద్రాదిత్యుణ్ఱు పసులకు-
3. [పో]డిచి ఎఱాసి [వీ]-
4. రలోకం[బు]-
5. సనియె
6. త......
7. గాఌ......

100

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Cippili, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pautulu, SII 10.624 (A.R.No. 296/1922).

1. ....dañca kere-
2. [yu]ṭṭu sūra gati naḍaci-
3. amaralōkamb ēṛge.

100

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : చిప్పిలి మదనపల్లి, తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 624 (A.R. No. 296/1922)

1. ......దఞ్చ కెఱె-
2. [యు]ట్టు సూరగతి నడచి-
3. అమరలోకమ్బెఱ్గె

101

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Ramanayanikota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.630 (A.R.No. 326/1922).

1. svasti śrī [sē]vunḍūre....
2. [gonḍa] koḍuku aribha. me- [ṇṭha] cō.
3. la gada[si] poḍici surāla- [yaṃ]b ēge

101

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : రామ నాయనికోట మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 630 (A.R. No. 326/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ [సే]వుణ్డూరె...
2. [గొణ్డ] కొడుకు అరిభ మె[ణ్ఠ] చో.
3. ల గద[సి]పొడిచి సురాల[యం]బేగె

102

Date : 909 A. D.[111]

Location : Indrakila hill near Bejawada, Krishna Dt.

Sources : (i) Text and notes by J. Ramaiah pantulu, ASPP 7.227-31.

(ii) Text by the same editor, SII 10.16 (A. R. No. 893/1917).

1. svasti sarvvalōkāśraya-

102

కాలం : క్రీ.శ. 909

స్థలం : ఇంద్రకీల పర్వతం, బెజవాడ, కృష్ణా జి.

ఆధారాలు : (1) జ. రామయ్యపంతులు, ASPP 7.227-31

(2) డిటో, SII 10.16 (A.R. No. 893/1917)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ-

---

111. Viṣṇuvardhana, son of Vikramāditya, is also known as Bhīma I of the Eastern Cāḷukya dynasty (892-922 A. D). His 17th regnal year falls on 909 A. D.

2. śrī viṣṇuvarddhana mahārā-jula-
3. pravarddhamāna vijayarājya saṃvatsa-
4. rambuḷ padi ēḻ agunēṇṭa vik-ramā-
5. dityatanaya śrī viṣṇuvardha-prasādā[cca]-
6. ṭṭapākhyēna yindrakīlē....

103

Date : 914 A. D.[112]

Location : Kotapadu, Koyilkunta tq., Kurnool Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.620 (A.R. No. 675/1916).

1. .. ....rṣambu [836].......
2. ....nēla rāja mā-
3. naṃbu 44....vila ceṭa [yu]-
4. niki sākṣi prabhu [pa]ṇḍi vāna gāvuṇa-
5. rasavviyu pōlama raṭṭiḍi yidi.
6. yaṃbu.........ma....

104

Date : 925-50 A. D.[113]

Location: Kosinapalli, Jammula-madugu tq. Cuddapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.598 (A.R.Nos. 408 and 408A/1904).

2. శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల-
3. ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్స-
4. రంబుళ్ పది ఏఱగు నేణ్ట విక్రమా-
5. దిత్యతనయ శ్రీ విష్ణువర్ధన ప్రసాదా(చ్చ)-
6. ట్టపాఖ్యేన యింద్రకీలే...

103

కాలం : క్రీ.శ. 914

స్థలం : కోటపాడు, కోయిల్‌కుంట తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.620 (A.R. No. 675/1916)

1. ... ర్షమ్బు [836]...
2. ... నేల రాజ మా-
3. నంబు 44...విల చెట[యు]...
4. నికి సాక్షి ప్రభు[ప]ణ్డి వానగావుణ-
5. రసవ్వియు పోలమ రట్టిడి యిది.
6. యంబు...మ...

104

కాలం : క్రీ.శ. 925-50

స్థలం : కొసినపల్లి, జమ్ములమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII 10.598 (A.R. Nos. 408,408A/1904)

111. Viṣṇuvardhana son, of Vikramāditya, is also known as Bhīma I of the Eastern Cāḷukya dynasty (892-922 A D.). His 17 th regnal year falls on 909 A. D.

112. Although the word Śaka is lost in the ins., it might possibly have been dated in that Era.

113. This and the following 5 inss. are dated by M. Venkataramaiah. See Thriliṅga, Silver Jubilee Issue, p. 354.

A. R. No. 408/1904.

1. svasti haridū[r]ddha-
2. rāvara bhujāsi bhā-
3. sura pracaṇḍa-
4. pra [gdū] ta dinaka-
5. rakula nandana-
6. kāśyapa gōtra-
7. karikālānvaya-
8. śrīmat cōḻa-
9. mahārājn-
10. rēnāṇḍu ēḻu [vē]-
11. ḻun ēḻiṃgā-
12. tuṟummunūḍla-
13. bādeyya raṭṭoḍlu-
14. guḍlu ettiñciri-
15. vāri [peṇḍla]ṃbu.
16. māraka[ṇa]ru vā-
17. ri koḍuku-
18. cāmuṇḍeya-
19. satyābhi-
20. māni pē-
21. ṭṭiñce sā-
22. sana[b i]-
23. [di] gallu.

I

A. R. No. 408A/1904

24. svasti śrīmat-
25. tuṟu . nūḍla-
26. bādeya raṭṭo-
27. ḍlu kola nistā-
28. rakuṇḍu.

II

29. satyābhimāni-
30. cāmuṇḍeya-
31. veṭṭiñce sā [sana]-

A.R. No. 408/1904

1. స్వస్తి హరిదూర్ద్ధ[ఱ]-
2. రావర భుజాసి భా-
3. సురప్రచణ్డ-
4. ప్ర[గ్దూ]త దినక-
5. రకుల నన్దన-
6. కాశ్యప గోత్ర-
7. కరికాలాన్వయ-
8. శ్రీమత్ చోళ-
9. మహారాజు-
10. రేనాణ్డు ఏళు[వే]-
11. ళున్ ఏళింగా-
12. తుఱుమ్మునూడ్ల-
13. బాదెయ్య రట్టొడ్లు-
14. గుడ్లు ఎత్తిఞ్చిరి-
15. వారి పెణ్డ్లంబు.
16. మారక[ణ] రువా
17. రి కొడుకు-
18. చాముణ్డెయ
19. సత్యాభి-
20. మాని పె-
21. ట్టిఞ్చె సా
22. సన[బి]-
23. [ది] గల్లు

I

A. R. No. 408A/1904

24. స్వస్తిశ్రీమత్-
25. తుఱు....నూడ్ల-
26. బాదెయ రట్టొ-
27. డ్లు కొల నిస్తా-
28. రకుణ్డు.

II

29. సత్యాభిమాని-
30. చాముణ్డెయ-
31. వెట్టిఞ్చె సా[సన]-

32. b idi gallu....
33. ciati... ....
34. ....
35. li kartta....
36. muḍuru....
37. pedda ko dā ri....
38. toṇḍara vaṭṭa....
39. lō........
40-44. (damaged)
45. prajalaku-
46. prāpunu prōpu-
47. baṇuva. na-
48. ru....ra....
49. kīrtti prabhu-
50. cōḻa raṭṭo-
51. ḍi parahi-
52. tuṇḍ itu-
53. ṇḍu

III

54. satyābhimāni....
55. ṇḍiya kaṭṭiñce kanika[poṃ]-
56. paṭṭambu [tta]ṇula gu....
57. marē ni ka malya....nu gaṇa [pa]-
58. tin da[ḻci] stiti ceḻicina-
59. vāṇḍu bhāraṇasi vraci-
60. na vāṇḍu

32. బిది గల్లు....
33. చై తి....
34. ....
35. లి కర్త....
36. ముదురు....
37. పెద్ద కొ దారి....
38. తొణ్డర వట్ట-
39. లో.........
40-44 (శిథిలం)
45. ప్రజలకు-
46. ప్రాపును ప్రోపు-
47. బణువ.న-
48. రు....ర........
49. కీర్తి ప్రభు-
50. చోళ రట్టో
51. డి పరహి
52. తు ణ్డితు
53. ణ్డు

III

54. సత్యాభిమాని-
55. ణ్డియ కట్టిఞ్చె కనిక[పొం]-
56. పట్టంబు[త్త]ణుల గు....
57. మరేనికమల్య.ను గణ[ప]-
58. తిన్ద[ళ్చి]స్తితి చెళిచిన-
59. వాణ్డు భారణసి వ్రచి-
60. న వాణ్డు.

105

Date : 925-50 A.D.

Location : Peddamudiyam, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.596 (A.R. No. 352/1905).

105

కాలం: క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం: పెద్దముడియం, జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.596. (A. R. No. 352/1905)

1. [svasti] ariduddharavara bhu-jāsi-	1. [స్వస్తి] అరిదుద్ధరవరభుజాసి-
2 [praca]ṇḍa pradyōta dinakara kula-	2. [ప్రచ]ణ్డ ప్రద్యోత దినకరకుల-
3. .śyapagōtra karikālānvaya-	3. .శ్యపగోత్ర కరికాలాన్వయ-
4. śrīmat cōḻa mahārājula....	4. శ్రీమత్ చోఌ మహారాజుల....
5. [dē]vulu bedda....vvaru....	5. [దే]వులు బెద్ద....వ్వరు....
6. ....riri śaka varṣambulu....	6. ....రిరి శక వర్షంబులు....
7. avun ēṇṭi uttarāyaṇa saṃkrā [ṃti]-	7. అవునేణ్టి ఉత్తరాయణ సంక్రా[ంతి]-
8. vō....vila....mapanu....	8. వో....విల....మపను....
9. ....rājamā...	9. ....రాజమా....
10. ....icciri........	10. ....ఇచ్చిరి....
11-13. (illegible).	11-13. (అస్పష్టం)

106

Date : 925-50 A.D.	కాలం : క్రీ. శ. 925-50
Location: peddamudiyam, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.	స్థలం: పెద్దముడియం, జమ్ములమడుగు తా. కడప జి.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.597 (A.R. No. 405/1905).	ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.597 (A. R. No. 405/1905).

I	I
1. haridurdharāva [jā]-	1. హరిదుర్ధరావ [జా]-
2. ....[ra] pracaṇḍa pradyō di....	2. ....[ర]ప్రచణ్డ ప్రద్యోది....
3. ....la nandana kāśyapa gō....	3. ...లనన్దన కాశ్యప గో...
4. ...ḻānvaya śrīmat cōḻa....	4. ...ఌాన్వయ శ్రీమత్ చోఌ...
5. ....jalu velkanūri [ti]...	5. ...జలు వెల్కనూరి [తి]...
6. ....ḍi koḍukuna....	6. ...డి కొడుకున...
7. ....ni paṭṭambu ga....	7. ...ని పట్టంబు గ...
8. ....ja mānambu....	8. ....జ మానంబు....
9. ....[badi]...	9. ... [బది]....
II	II
10. ....ma dvi kala ru. .	10. ... మ ద్వి కల రు...
11. .... kambulu cā-	11. ... కంబులు చా-
12. ṃgeya bōyu-	12. ంగెయ బోయు-

13. ṇḍunu śrī yte-
14. yari koḍuku-
15. maramayu-
16. muduṇḍu i nnēla-
17. ku vakrambu va-
18. cina vāru bhārana-
19. si vraccina vāru-
20. karāyutuṇḍu kro-
21. cce.

13. ణ్డును శ్రీయ్తె-
14. యరి కొడుకు-
15. మరమయు...
16. ముదుణ్డు ఇన్నేల-
17. కు వక్రంబు వ-
18. చిన వారు భారన-
19. సి వ్రచ్చిన వారు-
20. కరాయుతుణ్డు క్రో-
21. చ్చె.

107

Date : 925-50 A.D.

Location : Proddutur, Cubdapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.595 (A.R. No. 466/1906).

కాలం : క్రీ. శ. 925-50

స్థలం: ప్రొద్దటూరు కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.595. (A. R. No. 466/1906).

I

1. svasti haridarddharāva bhu[jā] si-
2. bhāsura pracaṇḍa pradyōti ra....
3. dinakara kula nandana kāśyapa gō-
4. tra karikālānvaya....
5. hā rājul rēnāṇḍu ēḻu vēlun ēla-
6. sūryyagrahana stiti guṇḍa-
7. .vvayya cōḻa....vēṇḍi .ti.
8. nadi pō........
9. ṟu.... ....
10. ....
11. kāla ra ra....pa si na va....
12. .gōtra....mula...

I

1. స్వస్తి హరిదర్ద్ధరావ భు[జా]సి-
2. భాసుర ప్రచణ్డ ప్రద్యోతి ర...
3. దినకర కులనన్దన కాశ్యప గో-
4. త్ర కరికాలాన్వయ...
5. హా రాజుల్ రేనాణ్డు ఏఱు వేలు నేల-
6. సూర్య్యగ్రహన స్తితి గుణ్డ-
7. వ్వయ్య చోఱ... వేణ్డి...తి
8. నది పో......
9. ఱు......
10. ....
11. . కాల ర ర....పసి న వ...
12. .. గోత్ర....ముల....

II

13. skarayya kummaṟ kuṇṭha-
14. nūyini sākṣi nālugu-

II

13. స్కరయ్య కుమ్మఱ్ కుణ్ఠ-
14. నూయిని సాక్షి నాలుగు-

15. stānaṃbula vārunu dīni-
16. ki vakraṃbu vaccu vāru-
17. vēvur ggavilala bhāranā-
18. siyu vraccina vāru tō-
19. ṇṭayin il paṭṭu siddāyaṃbu-
20. reṇḍu gadyalu er vvōka punna-
21. ma[ṃ] beṭṭu vāru.

108

Date : 925-50 A.D.

Location : Mutukuru, Pulivendla tq., Cuddapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, as corrected by N. Lakshminarayana Rao in App. II, SII 10.594 (A.R. No. 51 1906).

1. śrī haridurdharāvara-
2. [bhū]jjāsi bāsura prasaṇḍa pradyōta-
3. [d i]n a k a r ā ku[lla]nandan kāśyappa gōtra ka-
4. [ri]kāḷanvaya śrīmat cōḷa ma[hā]-
5. rājullu rēnāṇḍ ēḻu vēlu-
6. n ēla śrīmat bhikki rāju ni-
7. lpina thatti āpimanago-
8. rāvalak iccina nēla [nu]-
9. ṭa yiruvadi maṟu-
10. tuḍlu rājamānaṃbu-
11. dīni yarivāṇaṃbu pā-
12. ṇḍreṇḍu vuṭlu golugu-
13. dīniki vākrāṃbu vaccu [vā]-
14. ṇḍu bhāranāsiyu si[ddha]va-
15. ḍāṃbunu mahana[ndi]....

15. స్థానంబుల వారును దీని-
16. కి వక్రంబు వచ్చువారు-
17. వేవుర్గ్గవిలల భారనా-
18. సియు వ్రచ్చిన వారు తో-
19. ణ్టయి నిల్ పట్టు సిద్దాయంబు-
20. రెణ్డు గద్యలు ఎర్వ్వోకపున్న
21. మ[ం] బెట్టువారు.

108

కాలం : క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం : ముతుకూరు, పులివెంద్ల తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.594. (అనుబంధంలోని యన్. లక్ష్మి నారాయణరావుగారి సవరణలతో).
(A. R. No. 517/1906)

. శ్రీ హరిదుర్ధరావర-
. [భూ]జ్జాసి బాసుర ప్రసణ్డ ప్రద్యోత-
. [ది] నకరా కు[ల్ల]నన్దన కాశ్యప గోత్ర క-
. [రి] కాళాన్వయ శ్రీమత్చోళ మ[హా]-
రాజుల్లు రేనాణ్డు ఏఱు వేలు-
నేల శ్రీమత్ భిక్కిరాజు ని-
ల్పిన థత్తి ఆపిమన గో-
రావల కిచ్చిన నేల [ను]-
ట యిరువది మఱు-
తుడ్లు రాజమానంబు-
దీని యరివాణంబు పా-
ణ్డ్రెణ్డు పుట్లు గొలుగు-
దీనికి వాక్రాంబు వచ్చు [వా]-
ణ్డు భారనాసియు సి[ద్ధ]వ-
డాంబును మహాన[న్ది]....

16. vr̤āścinā papāmbu....
17. vāṇḍu vl̤āsinā vaṇḍu [na]-
18. llayā kroccinā vaṇḍu ār̤utu-
19. [r̤e] vurllaya haśca[rjyu]ṇḍu-
20. ....bhē mā yu tō gājju ma ga-
21. lla ma siri

16. వ్రాశినా పపాంబు....
17. వాండు వ్లాసినావండు [న]-
18. ల్లయా క్రొచ్చినావండు ఆఱుతు-
19. [ఱె] వుర్ల్లయ హశ్చ[ర్జ్యు]ండు-
20. ....భే మా యు తో గాజ్జు మ గ-
21. ల్ల మ సిరి

109

Date : 925-50 A. D.

Location : Muddanuru, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.593 (A.R. No. 405/1904).

1. [sva]sti haridurddharāva.......
2. ......dyōtara dinakara.........
3. śrīmat sōḍa mahā.......
4. ....malla ayya........
5. ....sir̤umūra...........
6. [l̤ē]yamayyaru āditya gri[hamْ]bu-
7. [ni]lpi sūrjyagrahana nimi-[tta]mbuna-
8. cōḍa mahārāju vēṇḍikoni yā-
9. ....[bha]ṭaralakun iccinad iyyūri paḍuma....
10. ....ṇṭha yuttarambuna rājamānam....
11. vrituḍlu nēlayun okko gānu-[gu]-
12. [n i]ccina dīniki vakrambu vaccina vār̤u....
13. r a ṇ ā s i y u śrīparvvatambu vracci....

14-18. (imprecatory verses).

109

కాలం : క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం: ముద్దనూరు, జమ్ములమడుగు తా. కడప జి.

ఆధారం: జె. రామయ్య పంతులు, SII 10.593 (A.R. No. 405/1904)

1. [స్వ]స్తి హరిదుర్ద్ధరావ....
2. ....ద్యోతర దినకర....
3. శ్రీమత్ సోడ మహా....
4. ....మల్ల అయ్య....
5. ....సిఱుమూర....
6. [ళె] యమయ్యరు ఆదిత్యగ్రి[హం]బు-
7. నిల్పి సూర్జ్యగ్రహన నిమి[త్త]-బున-
8. చోడ మహారాజు వేణ్డికొని యా-
9. ...[భ]టరలకు నిచ్చిన దియ్యూరి పడుమ...
10. ....ణ్థ యుత్తరంబున రాజమానం....
11. వ్రితుడ్లు నేలయు నొక్కొ గాను[గు]-
12. [ని]చ్చిన దీనికి వక్రంబు వచ్చినవారు...
13. రణాసియు శ్రీపర్వ్వతంబు వ్రచ్చి...

14-18. (శాపోక్తులు)

110

Date: c971 A. D.[114]

Locotion: Malepadu, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.29 (A.R.No. 391/1904).

1. svasti śrī nitya-
2. vasuṣa pritivi valla-
3. bha mahārājadhirāja paramē-
4. śvara parama bhaṭararā [yu]ttarō[tta]-
5. rābhivriddhi pravaddhamāna-
6. śrīmat vallava rājula.......... dē[vu]-
7. [lā] mūnūṟu nūlērā yēnūṟu viripa-
8. ṟiti nūṭenmaṇḍakunu icina [datti]-
9. nayakunaku tūmeṇḍu pralūnu [māne]-
10. ṇḍu neyunu mēyu su[ci] manusulaku-
11. [ru].. pralūnu āda mānenḍunu neyu-
12. iccu varu....kala[ṇḍa]nāyyayu śica....ya-
13. nū [a]ṃgarayyayu [mā]golla-ṇḍunu ketti [co]yya-
14. yu yeriya mādavayyayu [jō]giyayu-
15. [do]ḍa ciṃkayayu [do]ḍa eḍayayu....

110

కాలం : క్రీ. శ. c971.

స్థలం : మాలెపాడు కమలాపురం తా. కడప జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.29 (A. R. No. 391/1904)

1. స్వస్తి శ్రీ నిత్య-
2. వసుష ప్రిథివి వల్ల-
3. భ మహారాజాధిరాజ పరమే-
4. శ్వర పరమభటారంకా [యు]త్త రో[త్త]-
5. రాభివ్రిద్ధి ప్రవద్ధమాన-
6. శ్రీమత్ వల్లవరాజుల....దే[వు]
7. [లా] మూనూఱు నూలేరా యేనూఱు విరిప-
8. ఱితి నూటెనమణ్డకును ఇచిన [దత్తి]-

నయకునకు తూమెణ్డు ప్రలూను [మానె]-

10. ణ్డు నెయును మేయు సు[చి] మనును లకు-
11. [రు].......ప్రలూను అద మానెణ్డును నెయు-
12. ఇచ్చువారు....కల[ణ్డ] నాయ్యయు శిచ ....య-
13. నూ [అ]ంగరయ్యయు[మా]గొల్లణ్డును కెత్తి [చొ]య్య-
14. యు యెరియ మాదవయ్యయు [జో] గియయు-
15. [దొ]డ చింకయయు[దొ]డ ఎడయయు

---

114. A Kannaḍa record of the same king contains the date 971 A.D. See ins. No. 104 studied by G. S. Gai, HGOK, p. 159. In the absence of the date given by the editor, this is taken to indicate, in a very rough way, its date.

16. yalammayu [rē]riya cāmuṇḍi-yunu e<u>r</u>ra camu.
17. yayu guṇḍu śrīdarayayu ra-māpriyayu prittivi-
18. yu e<u>r</u>a vummayunu kujavi-yayu gorigoṇḍu [kēti]-
19. ..[ṇ ajja]ṇḍunu kariya mara-mmayu ciriyanayunu-
20. pa[ṃba]yayu kēsariyu pu[li]-yayu [si]ḷuginḍu-
21. nu duggayyayu indō<u>r</u>u nu[li] iccina datti-
22. dīnin a<u>l</u>isina vāṇḍu śrīpa [rvva]tamunu bāranā..
23. ......[vi]lalānu brāhmaṇulanu a<u>l</u>isina....
24. ...kulastana .... ṃ a<u>l</u>i ....
25. .. kunu e[<u>r</u>a]kunu v eli yai ma...
26. ......gaṇaṃgi nūṭa ye[ṇma]...
27. ....dīni vrasi vāṇḍu-
28. ......yō[gi]ju.

16. యలమ్మయు [రే]రియ చాముండియును ఎఱ్ఱ చము.
17. యయు గుణ్డు శ్రీదరయ్యయు రమా ప్రియయు ప్రిత్తివి-
18. యు ఎఱ్ఱ వుమ్మయును కుజవియయు గొరిగొణ్డు [కేతి]-
19. [...ణజ్జ]ణ్డును కరియ మరమ్మయు చిరియనయును-
20. ప[ంబ]యయు కేసరియు పు[లి]యయు [సి]ళుగిణ్డు-
21. ను దుగ్గయ్యయు ఇన్దోఱు ను[లి] ఇచ్చిన దత్తి-
22. దీని నఱిసినవాణ్డు శ్రీప[ర్వ్వ]తము ను బారనా....
23. ....[వి]లలాను బ్రాహ్మణులను అఱిసిన ...
24. ....కుల స్తన....ం అఱి....
25. ....కును ఎ[ఱ]కును వెలియై ....మ
26. ....గణంగి నూట యె[ణ్మ]....
27. ...దీని వ్రసి వాణ్డు-
28. ....యో[గి]జు.

111

Date : 972 A. D.

Location : Upparapalli, Cuddapah tq., aud Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.636 (A. R. No. 325/1905).

1. svastyanēka samara-
2. sa[ṃ]ghaṭṭanōpalabdha-
3. vijayalakṣmī samāliṃgi-
4. ta viśāla vakṣastala bhuva-
5. ṇa triētra śrīmat va[ydu]ṃba-
6. mahārāju śaka varṣamma 8[.?]

111

కాలం : క్రీ. శ. 972.

స్థలం : ఉప్పరపల్లి, కడప తా. కడప

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.636 (A. R. No. 325/1905)

1. స్వస్త్యనేక సమర-
2. స[ం]ఘట్టనోపలబ్ధ-
3. విజయలక్ష్మి సమాలింగి-
4. త విశాల వక్షస్తల భువ-
5. ణ త్రినేత్ర శ్రీమత్ వ [య్దు] ంబ-
6. మహారాజు శక వర్షమ్మ 8 [.?]-

7. 94g agun ēṇḍu prithivī-
8. rājya paṭṭabhaddunḍ ayi[ṇ?]

7. 94 గగునేణ్డు ప్రిథివీ-
8. రాజ్య పట్టభద్దుణ్డయి[ణ్?]

112

Date : 972 A.D.

Location : Kalakada, Vayalpadu tq., Chittoor Dt.

Source : Text and notes by H. K. Narasimhaswamy, EI 30.280-284 (A.R.No. 444/1940-'41)

1. svastyanēka samara saṃghaṭṭanōpalabdha vijayalakṣmī-samāliṃgita viśāḷa-
2. vakṣastala bhuvenatrinētra śrīmad irugeya mahārāju danapaṭṭambu gaṭṭi[na]-
3. santosambuna vēnānṭi kāmpulaku daya sēsina sthiti dogarāca paṇṇunu paḍevāḷa-
4. paṇṇunu paḍiyēri paṇṇunu sandhivigrahi paṇṇunu veligānun dakkam baḍina tivu-
5. ldesambu modalu gānu jirude-ṟaḷ ellā vāyurādityambu viḍice dīnin aḻisina vāṇḍu-
6. ī guḍiyini bāranāsiyiṃ llecci-navāru vēmbaḷḷi-
7. beytūrēkkiyu cēlakāl āyta-nnayu ṟākunḍa konḍeyayu meḻikurṯi candiyaṇṇa-
8. yu pulvēri sirāmayya[yu*] lī-para gāmuṇḍunu rakkasa gāmuṇḍunu- 115

112

కాలం : క్రీ. శ. 972.

స్థలం : కలకడ, వాయల్పాడు తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : హెచ్. కె. నరసింహాస్వామి, EI 30.280-284. (A.R. No. 444/1940).

I

1. స్వస్త్యనేక సమర సంఘట్టనోపలబ్ధ విజయలక్ష్మీ సమాలింగిత విశాళ-
2. వక్ష స్తల భువన త్రినేత్ర శ్రీమ దిరుగెయ మహారాజు దనపట్టంబు గట్టి[న]-
3. సంతొసంబున వేనాణ్టి కాంపులకు దయసేసిన స్థితి దొగరాచపణ్ణును పడవాళ-
4. పణ్ణును పడియేరి పణ్ణును సన్ధివిగ్రహి పణ్ణును వెలిగానున్ దక్కం బడిన తివు-
5. ల్దెసంబు మొదలుగాను జిఱు దెఱ ల్లెల్లా వాయురాదిత్యంబు విడిచె దీని నఱిసిన వాణ్డు-
6. ఈ గుడియిని బారణాసియింల్లెచ్చిన వాణ్డు ఈ స్థితి వడసిన వారు వేంబళ్ళి-
7. బెయ్తూరెక్కియు చేలకా లాయ్తన్నయు ఱాకుణ్డ కొణ్డెయయు మెఱికుఱ్తి చన్దియణ్ణ-
8. యు పుల్వేరి సిరామయ్య[యు*] లీపరగాముణ్డును రక్కస గాముణ్డును-

115. The Editor observes here that "there is a mark above the line between the letters nu and vra, probably indicating that the matter contained in lines 10-12 written at the top, was to be introduced here."

9. kabbada kēsiyanna sēsina vāru dantiyōvajanun abhinutācāriyu mamgaḷa-	9. కబ్బద కేసియన్న సేసినవారు దన్తియో వజను నభినుతాచారియు మంగళ-
II	II
10. maṟiyunu malkoṇḍa cāmi[yu-ā] pēreyayu veppari siruvutti-gā[m]u[ṇḍunu]-	10. మఱియును మల్కొణ్డ చామి[యుఆ] పేరెయయు వెప్పరి సిరువుత్తిగాము [ణ్డును]-
11. mḻām[paḷḷi] kommaṇa gā-muṇḍunu [ka]ṟiyakaṇṭi vaiḍumba raṭṭoḍiyu piccali vaiḍumba-	11. మ్ఱాం[పళ్ళి] కొమ్మణ గాముణ్డును [క]ఱియకణ్టి వైదుంబ రట్టొడియు పిచ్చలి వైదుంబ-
12. raṭa[ṭṭa]guḍiyu vuddini ko-mma[ṇa]yu vēnāṇṭi dāsu yaḷamkāri yaripuliyu-	12. రట[ట్ట]గుడియు వుద్దినికొమ్మ[ణ]యు వేనాణ్టి దాసు యళంకారి యరిపులియు-
13. ṟa[ṃ]k āḍinan aṃ[gaṃ]bu-na[ṃ] baṭṭi yāḷini maganin okkoḍu c a m p i n a daṇḍuvu lēdu-	13 ఱ[ం]కాడిన నం[గం]బున[ం]బట్టి యాళిని మగని నొక్కొడు చమ్పిన దణ్డువు లేదు-
14. aṭl okkoḍu c a m p a k a āḷi mukku deṟici kadapinanu minnaka kadapinanu-	14. అట్లొక్కొడు చమ్ప ఆళి ముక్కు దెఱిచి కదపినను మిన్నక కదపినను-
15. maga daṇḍuvu aṟuvādi nālugu gadye[ḷu] goṇu vāru diniki[ṃ]-barīkṣa lēdu-	15. మగదణ్డువు అఱువాది నాలుగు గద్యె[ళు] గొణువారు దినికి [ం]బరీక్ష లేదు.

113

Date : 991 A. D.[116]	క్రీ. శ. 991.
Location : Dongalasani, hamlet of Kuruguntapalle, Siddhavatam tq., Cuddapah Dt.	దొంగలసాని, కురుగుంటపల్లి శివారు, సిద్ధవటం కడప జి.
Sources : (i) Text and notes by M. Venkataramaiah, T r i l l i ṅ g a,	ఆధారాలు : (1) ము. వెంకటరామయ్య, త్రిలింగ రజతోత్సవ సంచిక, పుటలు 352-64 (A. R. No. 13/1939-40)

116. M. Venkataramaiah assigns Venkayā Cōḷa, the donor of the grant, to 950-95 A. D. His 41st regnal year thus falls on 991 A. D. The Annual Report of the Government Epigraphy Deparment states that the "characters employed are" of the 9th-10th century, A. D. K. Harshavardhana Sarma of the same Dept. observed that "the characters are of about the 9th century, A. D." (EI 33.27). He elaborates that "on

Silver Jubilee issue, pp. 352-64 (A.R. No. 13/1939-'40)

(ii) Text and notes by K. Harsha vardhana sarma, EI 33.27-31.

Final Text: as in Trilinga

1. svasti cara[ṇa sarōru-
2. ha] vihata vi[lōcana tri]-
3. lōcana pramukākila [pii]-
4. thivīśvara kārita kāvēri[tī]-
5. ra karikāla kularatnapradīpā-
6. hitāṃkuśa śrī veṃkayā cōḻa-
7. mahārājula paṭṭaṃ[bu] gaṭṭina-
8. pravarddamāna vijaya saṃ-
9. vatsarambuḷ naḷpādyadi yoko-
10. ṭi yagun ēṇṭi ciṭṭaḍi[a] peṃ-
11. punaṃḍ[b] aṣṭamiyu āditya-
12. varambu nāṇḍu kuṟuva-
13. bhaṭariki reṇḍu ṟēvulu-
14. pola garusu gānu-
15. paḍumaṭaṃ goṇḍa[yu] ga-
16. rusu gānu uttarambuna nē[la]-
17. ku guṟuvu[c] ḍoṃka lōpali nē-
18. la yella sarvva parihāruvu icce-
19. śrī veṃkayā cōḻa maha-
20. raju teṃkaṇādityuṇḍu komaru-

(ii) కె. హర్షవర్ధన శర్మ, EI 33.27-31.

ప్రధాన పాఠం: 'త్రిలిఙ్గ' ప్రకారం

1. స్వస్తిచర[ణ సరోరు-
2. హం] విహిత వి [లోచన త్రి]-
3. లోచన ప్రము కాకిల [ప్రి]-
4. థివీశ్వరకారిత కా
5. ర కరికాలకుల రత్నప్రదీ
6. హితాంకుశ శ్రీ వెంకయాచోళ-
7. మహారాజుల పట్టం[బు] గట్టిన-
8. ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సం-
9. వత్సరంబుళ్ నళ్పాద్యది యొకో-
10. టియగు నేణ్టి చిట్టడి పెం-
11. పునం దష్టమియు ఆదిత్య-
12. వరంబు నాణ్డు కుఱువ-
13. భటరికి రెణ్డుఱేవులు-
14. పొలగరుసు గాను-
15. పడుమటంగొణ్డ[యు]గ-
16. రుసుగాను ఉత్తరంబున నే[ల]-
17. కు గుఱువు డొంకలోపలి నే-
18. ల యెల్ల సర్వ్వ పరిహారువు ఇచ్చె-
19. శ్రీ వెంకయాచోళ మహా-
20. రాజు తెంకణాదిత్యుణ్డు కొమరు-

paleographic grounds, the present inscription has to be assigned to a date in the proximity of that of the Madras Museum plates of Balliya-Chōḍa, i. e., cSaka 850." (Ibid.) The few changes in the latter source

a. [ciṭṭa] [su]di peṃ b. puna- c. guṟuva

Another point of interest is that possibily for want of types for "ḻ" in the Telugu press, M. Venkataramiah employed "ṣj" instead throughout the text. Here ḻ is substituted for 'ṣj' after finding it to be correct from the EI sources.

21. ra bhīmuṇḍu pusi yilla dāḻma-
22. nī dharmam ācaṃdrārkatāra-kambunu-
23. vā[rddilucun uṇḍu]

II

24-25. ....
26. vāṇḍu
27. vāṇḍu barana[si]....li-
28. [na] vāṇḍu śrī parabbataṃ-bu[na]-
29. ṃ gala liṃgaṃbulan aḻi(si)-
30. [na]vāṇḍu [vuramurku]-
31. nnanu galaṇḍu i sta-
32. naṃbu gala vāru isā-
33. na śivulu
34-37. (imprecatory verses)

21. ర భీముణ్డు వుసి ఇల్లదాఌ్మ-
22. నీ ధర్మమాచంద్రార్క తారకంబును-
23. వా[ర్ద్దిఁలుచున్ఉణ్డు]

II

24-25......
26. వాణ్డు
27. వాణ్డు బరన[సి]....ఴి
28. [న]వాణ్డు శ్రీ పబ్బఁ తంబు[న]-
29. ంగల లింగంబుల నఴి(సి)-
30. [న] వాణ్డు [వురముర్కు]-
31. న్నను గలణ్డు ఇ స్త-
32 నంబు గలవారు ఇసా-
33. నశివులు
34-37. (శాపోక్తులు)

114

Date: 10th cent. A.D.

Location: Gurindagunta, Masulipatam tq., Krishna Dt.

Source: Text and notes by R. Subbarao, JAHRS 1.81-85.

1. svasti rimaraju noguna sudra-kuṇḍu gurinda guṇṭa-
2. raṭṭoḍaki enu rukalu-
3. nalva cimmanaku drammamu remiyaku drammamu-
4. devon ojjalakū mundu dramm-amulu darapaku drammamu-
5. siddhāyabu dakiri śrī salaku baṃdumu vaḍla paṭṭu-
6. nalvaru pannasa kaṟur(pacu) varu-
7. raṭṭoḍlun evvaṇḍ ēni rakṣiñcu vānida dharmmavu-

కాలం : క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దం

స్థలం : గురిందగుంట, మచిలీపట్నం తా కృష్ణా జి.

ఆధారం : రా. సుబ్బారావు, JAHRS 1.81-85.

1. స్వస్తిరిమరజు నొగున సుద్రకుణ్డు గురిన్ద గుణ్ట-
2. రట్టోడకి ఎను రుకలు-
3. నల్వ చిమ్మనకు ద్రమ్మము రెమియకు ద్రమ్మము-
4. దెవొనొజ్జలకూ మున్దు ద్రమ్మములు దరపకు ద్రమ్మము-
5. సిద్ధాయబు దకిరి శ్రీసలకు బందుము వడ్ల పట్టు-
6. నల్వరు పన్నస కఱుర్ (పచు)వరు-
7. రట్టొడ్లుఁ నెవ్వణ్డేని రక్షిఞ్చు వానిద ధమ్మఁవు-

115

Date 10th cent. A.D.[117]

Location : Vipparla, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source : Text and short notes by J. Ramaiah pantulu, ASPP 24.158-62.

I

1. svasti śrī prittivipati rājulla dēvuḷa....munṟu pritivipatulla-
2. iccina pannaśā karu ve(ṃ)ggaḷa naḻu cāmuḷaku mōrayāku muṭṭaku muppadi maṟūtū kri racca mānambuna-
3. kulocin aṭṭi podopuḷu raccakālu (u)rupenakālu puṟṟanūrullu mācūrullu .... rullu koṇḍa paṟu-
4. dēni ḻaccu vānṟu pañca mahāpātaka sa[*ṃyu]ktuṟ agun

II

5. tēni rakṣiñci kuḍḍipi vānṟu asvamēdhambuna pallambu kāñcun aḍugu aḍugu.

115

క్రీ 10వ శతాబ్దం

స్థలం : విప్పర్ల నరసరావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, ASSP 24.158-62

1. స్వస్తి శ్రీ ప్రి త్తివిపతి రాజుల్ల దేవుళ... మున్ఱు ప్రితివి పతుల్ల-
2. ఇచ్చిన పన్నశా కరు వె[ం]గ్గళనలు చాముళకు మోరయాకు ముట్టకు ముప్పది మఱూతూ క్రిరచ్చ మానమ్బున
3. కులొచినట్టి పొదొపుళు రచ్చకాలు(ఉ) రుపెనకాలు పుఱ్ఱనూరుల్లు మాచూరు .రుల్లు కొణ్డపఱు-
4. దేని ఱచ్చువాణ్ఱు పఞ్చ మహాపాతక స[*ంయు]క్తు రగున్

II

5. తేని రక్షిఞ్చి కుడ్డిపి వాణ్ఱు అస్వమేధమ్బున పల్లమ్బు కాఞ్చు నడుగు అడుగు.

116

Date : 10th cent. A,D.

Location : Ilaparru, G u d i wa da tq., Krishna Dt.

Source : Text by J. R a m a i a h pantulu, SII 10.35 (A.R. No. 162/1913).

1. ....māsi[vrō]la badayāri-

116

కాలం : క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దం

స్థలం : ఇలపఱ్రు, గుడివాడ తా. కృష్ణా జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.35 (A.R. No. 162/1913)

1. .. మాసి[వ్రో]ల బదయారి-

117. This and the following three inss. are engraved in "old Telugu characters." They are assigned to the 10th century to be conservative although, on linguistic grounds, the first and last of them appear to be still earlier.

2. koḍuku kadala dēvani icina data[ṃ].jaki pōḍi-
3. e .... mōdālunu ilupāḍunuṃ penu[kōṭi]kari .. nu-
4. ....ēnu vuṭlu vīḍu paṭu [vē]lupu bhaja mūḍu vuṭlu [vi]rmma-
5. ....ba[ku] gālpariti barariyaku vakra[ṃ]bu rā[deṃ]cu-
6. vēvura brāhmaṇulanu vē gavilalanu vē guḍluḷanu-
7. .... ḻacina vāṇḍu gāvucu[t]

2. కొడుకు కదల దేవని ఇచిన దత[ం].
3. ఎ...మోదాలును ఇలుపాడునుం పెను [కోటి]కఱి...ను-
4. ...ఏను వుట్లు వీడుపటు[వే]లుపు భజ మూడువుట్లు [వి]ర్మ్మ-
5. ...బ[కు]గాల్పఱితి బఱరియకు వ[క్ర] [ం]బు రా[దెం]చు-
6. వేవుర బ్రాహ్మణులను వేగవిలలను వే గుడ్లుళను-
7. ...ఴచిన వాణ్డు గావుచు[త్]

117

Date : 10th cent. A.D.

Location : Kotitirdham, Atmakur tq., Nellore Dt.

Source : Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopala chetty, NI 1.245.

1. svasti śrī niḍu gaṇi....bōga kāmā-
2. tikuṇḍ ai vidhātruṃ gānaṃ bōyina vidhā.-
3. ṇḍu .n ī viprud indula kōry-uṇḍ avu gāvuṃ peṇna-
4. dakṣina bhāgaṃbuna niḍu kōṇḍi dēvāṇḍi kōṭīśvaraṃ-
5. bunan uṃdi haraṇi mṛgaṃba .y tapaṃbu sēyuṃ bōm a-
6. nina vacci tapaṃbu sēsinaṃ dēvaru pratyakṣaṃb ayi

(incomplete)

కాలం : క్రి. శ. 10వ శతాబ్ది

స్థలం : కోటితీర్థం, ఆత్మకూరు తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం : ఎ. బటర్ వర్తు, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, NI 1.245.

1. స్వస్తి శ్రీ నిడుగణి... బోగకామా-
2. తికుణ్డై విధాత్రుం గానం బోయిన విధా.-
3. ణ్డు . నీ ఈవిప్రుడిన్దుల కోర్యుణ్డవుగావుం పెణ్న-
4. దక్షిణభాగంబున నిడుకోణ్డిదేవాణ్డి కోటీశ్వరం-
5. బుననుండి హరణి మృగంబ . య్ తపంబు సేయుంబో మ-
6. నిన వచ్చి తపంబు సేసినం దేవరు ప్రత్యక్షంబయి

(అసమగ్రం)

118

Date : 10th cent. A.D.[118]

కాలం : క్రి. శ. 10వ శతాబ్ది

118. ASPP gives wrong reference to the A. R. No. as 476/1906 for 474/1904.

Location : Arakatavemula, Proddatur tq., Cuddapah Dt.

స్థలం : అరకటవేముల, ప్రొద్దటూరు తా. కడప జి.

Sources : (i) Text and short notes by J. Ramaiah pantulu, ASSP 24.158-162.

(ii) Text by the same editor, SII 10.604 (A.R.No. 474/1904)

ఆధారం : (1) జ. రామయ్యపంతులు, ASPP 24.158-162

(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.604 (A. R. No. 474/1904).

Final Text : as in SII.[119]

ప్రధానపాఠం : SII ప్రకారం.

1. svasti śrī vallabha mahārājādhirā ja paramahē[a] bhaṭṭara [ḷa]pri-thivi[b] rājya-
2. ñ cēya[n] perbāṇa[c] va[ṃ]śa-bhuja[ṃ]ga di[d] bhūpādityula kaḍā[n] va[ṃ]ganūṟla caruva śarmma putra-
3. vinna śarmmaḷaku nidugaṭaṃbuna pannaśa icciri vēguḷūṟ-lupe[ṉṟu] kōlu[e] nakakōḷu kac-caṟlu i nnalvuru sākṣi-

1. స్వస్తి శ్రీ వల్లభ మహారాజాధిరాజ పరమహేభట్టార[ళ] ప్రిథివి రాజ్య-
2. ఞ్చేయ[న్] పెర్బాణ వ[ం]శ భుజ[ం]గది భూపాదిత్యుల కడా[న్] వ[ం]గనూఱ్ల చరువశర్మ్మ పుత్ర-
3. విన్న శర్మ్మళకు నిడుగటంబున పన్నశ ఇచ్చిరి వేగుళూఱ్లు పె[ణ్ఱు]కోలు నక కోళు కచ్చఱ్లు ఇన్నల్వురు సాక్షి-

II

4. dīniki[f] vakrambu vaccu vānṟu pañca mahāpātaka sayyu-ktunṟ agu[n]

5-7. (imprecatory verses)

II

4. దీనికి వక్రంబు వచ్చు వాన్ఱు పఞ్చ మహాపాతక సయ్యుక్తున్ఱగు[న్]

5-7. (శాపోక్తులు)

119

Date : 1006 A. D.

Locaction : Chebrolu, Tenali tq., Guntur Dt.

Source : Text by K. V. Subrahmanya Aiyar, SII 6.102 (A.R. No. 145/1897).

119

కాలం: క్రీ. శ. 1006

స్థలం : చేబ్రోలు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు, SII 6.102 (A. R. No. 145/1897)

---

119. The different readings in ASPP are :

a. paramahē vara b. pritivi c. perbaṇa

d. bhujaṃgaḍi e. penṟukōḷu f. dēniki

1. svasti śrī sakaḷa bhuvana [va]-	1. స్వస్తి శ్రీ సకల భువన[వ]-
2. llabha śrīmad āhavamalla dē-	2. ల్లభ శ్రీమదాహవమల్ల దే-
3. va śrīpādapadmārādhaka pa- rama-	3. వర శ్రీపాదపద్మారాధక పరమ-
4. ṇḍaḷasādhaka sakaḷajagad u-	ణ్డళసాధక సకళ జగదు-
5. ttaṃsa vippravaṃśāḷaṃkāra satti-	5. త్తంస విప్ప్రవంశాళంకార సత్తి-
6. ganaṃkakāṟa sāhityavidyāni- dhi-	6. గనంకకాఱ సాహిత్యవిద్యానిధి-
7. vinayaratnāṃbudhi śaṃkara- kiṃkara koṃka-	7. వినయరత్నాంబుధి శంకరకింకర కొంక-
8. ṇabhayaṃkara sama[dā]rāti- mattamā-	8. ణభయంకర సమ[దా]రాతి మత్తమా-
9. taṃga mastakasthaḷavidāra dāruṇa-	తంగమస్తకస్థళవిదార దారుణ-
10. kharanakharapaṃjara sāman- tava-	10. ఖరనఖరపంజర సామన్తవ-
11. jrapaṃjara nijabhujaparākr- ama[ni]-	11. జ్రపంజర నిజభుజపరాక్రమ[ని]-
12. rjitapratimalla durggatraya- ma-	12. ర్జితప్రతిమల్ల దుర్గ్గత్రయమ-
13. lla parabaḷajaḷanidhikabaḷa-	13. ల్ల పరబళజళనిధికబళ-
14. nabaḍavānalōdaṃgadāvāna - la-	14. నబడవానలోదంగ దావానల-
15. vājikuḷamaḷabhānu....	15. వాజికుళ కమళభాను . .
16. svasti śaka varṣa-	16. స్వస్తి శకవర్ష-
17. ṃbulu dombha-	17. ంబులు దొమ్భ-
18. nūṭa yiru-	18. నూట యిరు-
19. vadi yenmidi-	19. వది యెన్మిది-
20. yavu parābha-	20. యవు పరాభ-
21. va saṃvatsaraṃbu-	21. వ సంవత్సరంబు-
22. naṃ bayala naṃbi-	22. నం బయల నంబి
23. yadi pōyi-	23. యది పోయి-
24. na dannaḍa ye-	24. న దన్నడ యె-

25. nnamṃdala reṇḍu gō-
26. ṭalum gālci va[cci]-
27. cembrōla viḍi[si]-
28. [ko]marasvāmi-
29. ....niki mro[kki]-
30. velanāṇṭi....ṇṭa-
31. racaru mutti...
32. [cā] valla ru...
33. ....
34. vēgi nāṇṭik e-
35. [vva]ru rājul airi-
36. vārum bhūrvva sthi-
37. tim dappaka pā-
38. limcu vāru dī-
39. ni[n da]ppina vāru-
40. prayāga vāra-
41. ṇāsi yaḷi-
42. sina varā...
43.-44. (imprecatory verses)

25. న్నండల రెణ్డుగో-
26. టలుంగాల్చి వ[చ్చి]-
27. చెంబ్రోల విడి[సి]-
28. [కొ]మరస్వామి-
29. ...నికి మ్రొ[క్కి]-
30. వెలనాణ్టి ...ణ్ట-
31. ఱచరు ముట్టి ...
32. [చా]వల్ల రు...
33. ....
34. వేగి నాణ్టి కె-
35. [వ్వ]రు రాజులై ఱి-
36. వారుం భూర్వ్వ స్థి-
37. తిం దప్పక పా-
38. లించువారు దీ-
39. ని[న్ద]ప్పిన వారు-
40. ప్రయాగ వార-
41. ణాసి యళి-
42. సిన వరా
43.-44. (శాపోక్తులు).

120

Date : 1008 A.D.

Location : Veluru, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source : Text and date by J. Ramaiah pantulu, as revised in the App. II by N. Lakshminarayana Rao, SII 10.4 (A. R. No. 431/1915).

1. svasti śrī śubha śakha varuṣambulu-
2. 925 [uttarāya]ṇa saṃkrāṃ-
3. tithi aṃdu vēṟūri paricchēda cikka bhīma-
4. rājulu mūlastānaṃ sōmanātha dvaraku-

120

కాలం : క్రీ. శ. 1008.

స్థలం : వేలూరు, నరసారావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : జె. రామయ్యపంతులుSII 10.4- యన్. లక్ష్మినారాయణగారి సవరణతో (A. R. No. 431/1915)

1. స్వస్తి శ్రీ శుభ శక వరుషంబులు-
2. 925 [ఉత్తరాయ]ణ సంక్రాం-
3. తిథి అందు వేఱూరి పరిచ్ఛేద చిక్క- భీమ-
4. రాజులు మూలస్తానం సోమనాథ దేవ రకు-

5. havi bali arccanādulakuṃ beṭṭina vritti-
6. kha 7 ī stānāpati śūrēsvara paṃḍittulu-
7. putruṃḍu sōmanāthaṃḍu ātaniputrā-
8. nu pautrikamū eppuḍūnu ārādiṃcu-
9. vāru ācaṃdrārkastāyi nāṃ (gāṃ)...
10-11. (imprecatory verses)
12. ...ī vṛtti evvāṃḍ ēni apahariṃci-
13. na vāni pitṛpitāṃmahulu 60 vēl ēṃḍlu nayaka-
14. narakānaṃ paḍuduru

5. హవిబలి అచ్చ్ర్చనాదులకుం బెట్టిన వ్రిత్తి
6. ఖ7 ఈ స్తానాపతి శూరేస్వరపండిత్తులు-
7. పుత్రుండు సోమనాథండు అతని పుత్రా-
8. ను పౌత్రికమూ ఎప్పుడూను ఆరాదించు-
9. వారు అచంద్రార్కస్తాయి నాం(గాం)..
10-11. (శాపోక్తులు)
12. ...ఈ వృత్తి ఎవ్వాండేని అపహరించి-
13. న వాని పితృపితాంమహులు 60 వేలేండ్లు నయక-
14. నరకానం పడుదురు.

121

Date : 1018 A. D.[120]

Location : Eduvadalapalem, West Godavari Dt.

Source : Text and short notes by P. Venkata Subrahmanyasastry, RPS. pp. 187-189.

1. svasti sa(kā)la budha(ja)na saṃstūyamāna sūryyavaṃśōdbhā-
2. (va)rāma bhaṭṭārakā varaprasādalabdha rāja(bhiṣē)kā sampeti(ḷā)adhva-

121

కాలం : క్రీ. శ. 1018.

స్థలం : ఏడువాడలపాలెం, పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : వె. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, R P S 187-189.

1. స్వస్తి స(కా)లబుధ(జ)న సంస్తూయమాన సూర్య్యవంశోద్భా-
2. (వ) రామ భట్టారకావరప్రసాదలబ్ధ రాజా(భిషే)కా సంపెతి(ళా)అధ్వ-

120. This Copper-plate grant is full of mistakes. Circular brackets are used by the editor without any indication as to whether they are all corrections suggested by him. The normal practice is to use them to suggest corrections. The square brackets indicate that the letter(s) are doubtfull and an asterisk points that the letters are supplied by the editor. This particular editing method is a clear departure from the norms established by convention.

3. ja pītāmbarapati garu(ḍa)da-pyana dhvaja mā(du)pura-paramēśva-	జ పీతాంబరపతి గరు(డ)దప్యన ధ్వజ మా(దు)పుర పరమేశ్వ-
4. (ra vē) mgīpura brahma (ghō) ṣaṇāśrayā śrīmāt māḷāyādhi-pati-	(ర వే)ంగీపుర బ్రహ్మ(ఘో)షణా శ్రయా శ్రీమాత్మాళాయాధిపతి-
5. yāyna varū (kā)mārāju śrīm-mat eramārāju śrīma-	5. యాయ్న వఱూ(కా) మారాజు శ్రీమ్మ తెఱమారాజు శ్రీమ-
6. t yinmaḍi beḍaṃgga rāju śrī-mmāt (śō)ḍapa rāju śrī-	త్ యిన్మడి బెడంగ్గ రాజు శ్రీమ్మాత్ [శో]డపరాజు శ్రీ-
7. māt kaliyuga kaṇṇa rā(jū)-śrīmat mārvvala garuḍa-	7. మాత్ కలియుగ కణ్న రా[జూ] శ్రీమత్ మార్వ్వల గరుడ-
8. ṇḍu svasti sakābdaṃbul dōṃ-bha nūṭā nalvodi yagunēṇṭhi-	ణ్డు స్వస్తి సకాబ్దంబు ల్దోంభ నూటా నల్వోదియగు నేణ్ఠి-
9. (je)ṣa māsammaṃna kṛṣṇa-pakṣaṃ navamī ādityavāraṃ svasti śrīma-	9. (జె)షమా సమ్మంన కృష్ణపక్షం నవమీ ఆదిత్యవారం స్వస్తి
10. tu maḷāyādhipati yayna cōḍa-ya rājulu paḍavālu-	10. తు మళాయాధిపతి యయ్న చోడయ రాజులు పడవాలు -
11. naḍapa nēyaku(naku) agra-hārambula (tō)ḍi pāḍi yicci-	11. నడప నేయకు(నకు) అగ్రహారంబుల (తో)డి పాడి యిచ్చి-
12. agrahā(ra)ṃbā kānu gava ceṟavulu daya cēsi yi-	12. అగ్రహా(ర)ంబ కాను గవచెఱువులు దయ చేసియి-
13. ccina sā(sa)namu pūrvvataḥ pōṃgāṭṭāvi sīma-	13. చ్చిన సా(స)ము పూర్వ్వతః పొంగాట్టావి సీమ-
14. ma sīmaṃ naiṟatyataḥ ka(vu) ṟūdi sīmama sīmaṃ-	14. మసీమం నైఱత్యతః క(వు)ఱూది సీమమ సీమం-
15. dakṣiṇataḥ gaṟiviḍi sīmama sīmaṃ a(ṇa)yataḥ-	15. దక్షిణతః గఱివిడి సీమమ సీమం అ(ణ) యతః-
16. rēṃgula ceṟuvu simama sīm-aṃ paścimataḥ pōtipūṇṇi-	16. రేంగుల చెఱువు సీమమ సీమం పశ్చిమతః పోతిపూణ్ణి -
17. sīmama śīmaṃ yīśānyataḥ vōṃkālapūṇḍi sīmama sīmaṃ-	17. సీమమ సీమం యీశాన్యతః వోంకాల పూణ్డి సీమమ సీమం-
18. pūrvataḥ sintela moḍatsa sī (ma) sīmaṃ dakṣiṇataḥ pā-	18. పూర్వ్వతః సిన్తెల మొడత్స సీ (మ)మ సీమం దక్షిణతః పా-

19. ḍava sīmama sīmaṃ dīnin-
edapaka naḍapir ēni ārūdivē-
20. 1 ēṇḍa svarggammunan uṇḍaṃ
gānturu dīnin erapir ēni vēyi-
21. seruvulu vēyi gā(vi)lala vēyi
guḷlanu yu-
22. ttarayāna sa(kranti)n arisina
vāru aruvadi vēl ēmḍlu-
23. naraka yōnin uṇḍuduru dīni
gapeḍa vāru (tā)mmi-
24. ṇḍla varu-

25. daṇḍe(ṇa) kētana pōtana kan-
nama yi nnalvuru ga [*va].
26. ceruvulaku adhipatulu

19 డవసీమమ సీమం దీని నెడపక నడపిరేని
ఆఱూది వే-
20. 1ేణ్డ స్వర్గ్గమ్మున నుణ్డంగా న్తురు దీని
నెఱపిరేని వేయి-
21. సెఱువులు వేయిగా(వి)లల వేయి గు
ళ్లను యు-
22. త్తరయానస(క్రన్తి) నఱిసిన వారు
అఱువది వేలేండ్లు-
23. నరకయోని నుణ్డుదురు దీని గాపెడ
వారు (తా)మ్మి-
24. ణ్డ్లవరు-

25. దణ్డె(ణ)కేతన పోతన కన్నమ యిన్న
ల్వురు గ[వ*]-
26. చెఱువులకు అధిపతులు.

122

Date: 1023 A. D.

Location : Jagdalpur, Bastar,
Madhya Pradesh.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.643 (A.R.No.249/1908).

1. svasti........
2. vṛṣaka dāti........
3. [va]t saṃvaraṃbu........
4. vatsaraṃbu 945 rudhirōdgāri-
5 ...varamu vaiśākha suddha
[3]-
6. bṛhaspativāramu
7. svasti sahasraphaṇāmaṇi-
8. kiraṇanikarāvabhāsura nā-
9. gavaṃśōdbhava bhōgāvatīpu-
10. raparamēśvara viśadajaya-
11. paṭupaṭahagāṃbhīryyayaśō-

122

కాలం : క్రీ. శ. 1023

స్థలం : జగదల్పూరు, బస్తరు, మధ్య
ప్రదేశ్.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.643 (A. R. No. 249/1908)

1. స్వస్తి..............
2. వృషకదాతి...
3. [వ]త్ సంవరంబు...
4. వత్సరంబు 945 రుధిరోద్గారి-
5. ...వరము వైశాఖ శుద్ధ [౩]-
6. బృహస్పతివారము-
7. స్వస్తి సహస్రఫణామణి-
8. కిరణనికరావభాసుర నా-
9. గవంశోద్భవ భోగవాటీపు-
10. రపరమేశ్వర విశదజయ-
11. పటుపటహగాంభీర్య్యయశో-

12. lāṃkaritadaśadiśāntarāḷa-
dhē-
13. nuvavyāghralāṃchana cinda
14. kuḷatiḷaka kamalabhāksa-
15. ra mahāmahēśvara i....[ka]-
16. maḷasēvi[ta] kiṃjalkapu-
17. [ṃja]piṃjaritabhramarāya-
18. ....mānul aiyna śrīmat-
19. ....ti bhūṣaṇa mahārājulā-
20. ....viddini bavvara nāṃ-
21. ....

12. లాంకరిత దశదిశాన్తరాళ ధే-
13. నువ వ్యాఘ్రలాంఛన చిన్ద-
14. కుళతిళక కమలభాక్ష-
15. ర మహామహేశ్వర ఇ....[క]-
16. మళసేవి[త] కింజల్కపు-
17. [ంజ]పింజరిత భ్రమరాయ-
18. ......మానులై య్న శ్రీమత్-
19. ......తి భూషణ మహారాజులా-
20. ....విద్దిని బవ్వర నాం-
21. ....

123

Date : 1023 A.D.[121]

Location: Sannamuru, Podili tq., Nellore Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopal chetty, NI 3.1202-1203 (A.R. No. 99/1947-'48).
(ii) Text and short notes by M. Somasekhara sarma, Bh 5.796.

Final Text: as in Bh.[122]

1. svasti sakaḷa jagatrayā-
2. bhivandita surāsurādhīśa pa-
3. ramēśvara pratihārīkrita ma-
4. hābalikulōdbhava kṛṣṇadhva-
ja-
5. virājita paiśācikapaṭaha[ghō?]

123

కాలం : క్రీ. శ. 1023

స్థలం : సన్నమూరు, పొదిలి
నెల్లూరు జి.

ఆధారాలు: (i) ఎ. బటర్వర్తు, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NI 3. 1202-1203 (A.R. No. 99/1647-48).
ii) మ. సోమశేఖరశర్మ, 5. భా. 796.

ప్రధాన పాఠం: భా. ప్రకారం.

1. స్వస్తి సకళ జగత్రయా-
2. భివన్దిత సురాసురాధీశ ప-
3. రమేశ్వర ప్రతిహారీకృతమ-
4 హాబలికులోద్భవ కృష్ణధ్వజ-
5. విరాజిత పైశాచిక పటహా [ఘో?]-

121. In the first sources (NI) the numerals occur as śaka 890 or 968-9 A.D. In the Annual Report on Epigraphy for 1947-'48, published in 1955, the above date was corrected to śaka 93 (o) on Friday, April 23, 1008 A. D. M. Somasekhara Sarma reads the numerals as (śaka) 945 or 1023 A. D. His date is accepted by the latest writer V. Yasoda Devi in her doctoral dissertation, JAHRS 23.23.

122. M. Somasekhara Sarma did not re-read the first ten lines. The differences in NI version are :

6. [ṣa*]ṇa vṛṣabhalāñchana nanda-	6. [ష*]ణ వృషభలాఞ్ఛన నన్ద-
7. girinātha paṟigi pura parame-	7. గిరినాథ పఱిగి పురపరమే-
8. [śva]ra bāṇavōl gaṇḍa baliku-	8. [శ్వ]ర బాణవోల్ గణ్డ బలికు-
9. lārjjuna gaḻu saṇḍiyaṇuva-	9. లార్జ్జున గఱు సణ్డియణువ-
10. .....dina.ci(?) śrīmat (?)-	10. ...... దిన. చి(?) శ్రీమత్ (?)-
11. aggaparāju saṃvasara 94[5]-[a]	11. అగ్గపరాజు సంవసర 94[5]-
12. yagun ēṇṭi vaiśākha puṇṇama[b] śu-	12. యగునేణ్టి వైశాఖ పుణ్ణమ శు-
13. kravārambu nāṇḍu srannagūri [aga]-	13. క్రవారంబు నాణ్డు స్రన్నగూఱి [అగ]-
14. stīśvara bhaṭaraniki pedda rājya-[c]	14. స్తీశ్వర భటరనికి పెద్దరాజ్య-
15. nayu(?) koṇḍu(?)ka rājyana cētaṃ goni i-[d]	5. నయు(?) కొణ్డు(?)కరాజ్యన చేతం గొని ఇ-
16. ccina bhūmi iruvodi nālugu ma-[e]	6. చ్చినభూమి ఇరువోది నాలుగు మ-
17. [ṟu]turla nēla pedda rājyanayu[f] koṇḍu(?)-	7. [ఱు] తుర్ల నేల పెద్దరాజ్యనయు కొణ్డు(?)-
18. [ka]rājya....nati bhōgamu(?) na.[g]	8. [క] రాజ్య......నతి భోగము(?) న.
19. pava...[sā*]kṣi dēsa raṭṭaḍi-[h]	9. పవ......[సా*] క్షి దేస రట్టడి-
20. ......ri mādha....[i]	0. ....రి మాధ.........
21. ...na yu ci...[j]	1. ...నయు చి.........
22. ...sanmaṃdhambu-[k]	2. ...సన్మంధంబు-

a. svasta [890]
b. puṇnami
c. rājyna
d. ...Yu koṇḍuka rājyānāṃ cētaṃ gōn-
e. iruvōdi nālugu
f. ...rājyānayu
g. [ka]rājyānayu santati bhōgamu naḍa-
h. pē vāru dīniki sākṣi jēsa raṭṭaya-
i. yu māṟupūri tikkanayu...
j. kallekāyu vīri ubhayasanmadhabu-
k. na vrāsina vāru tippamayuṃ [sva]dattam-

23. ...mayya[l] (from here to the end of line 26 imprecatory verses)[m]

23. ....మయ్య (ఇక్కడ్నుంచి 26వ పంక్తి వరకూ శాపోక్తులు)

124

124

Date: 1038 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1038

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 4.1014 (A.R. No. 189/1893).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి SII 4.1014 (A. R. No. 189/1893).

1. svasti sakābda[ṃ*]bu [9] 60 dadi paṭṭalaka celvaya bhīmīsvaradēvarakun iccina yākhaṇḍa vartti diviya 1 dīniki [yā]candra-
2. rkkamu neyi sariyiṃcuvāru cāmiya bōyu tōḍi yārvvuru bōla vasamuna peṭṭina goṟiyalu 50 nē [mā]na 1 [ī]-
3. celvaya yākāśakṣētrapāliniki yiccina saṃdya diviyalu reṇṭi-yācandrarkkamu neyi sariṃcu vāru yī bōla vasamu-
4. na peṭṭina goṟiyalu [2]5 nēti yaḍḍa mana 1 celvaya yīkōmaṭla vasamunā yācandrarkkamu yākāsakṣētrapalu ni-
5. vēdyamu [sa]ri[ṃ*]ppaṃ gala varu divasa paḍi dagumprala ku[ṃ*]cālu 3 pappu ma 1 nē puṟi [1] vīni sariyimppaṃ go......

1. స్వస్తి సకాబ్ద[ం*]బు [9]60 దది పట్టలక చెల్వయ భీమీస్వర దేవరకు నిచ్చిన యాఖణ్డ వర్తిదివియ 1 దీనికి [యా] చన్ద్ర-
2. ర్క్కము నెయి సరియించువారు చామియబోయు తోడి యార్వ్వురు బోల-వసమున పెట్టిన గొఱియలు 50 నే[మా]న 1 [ఈ]-
3. చెల్వయ యాకాశక్షేత్ర పాలినికి యిచ్చిన సంద్య దివియలు రెణ్టి యాచన్ద్రార్క్కము నెయి సరించువారు యీ బోల వసము-
4. న పెట్టిన గొఱియలు[2]5 నేతి యడ్డ మన 1చెల్వయ యీకోమట్ల వసమునా యాచన్ద్రార్క్కము యాకాసక్షేత్ర పలు ని-
5. వేద్యము[స]రి[ం*]ప్పం గలవరు దివస పడి దగుం ప్రల కు[ం*] చాలు 3 పప్పు మ 1 నే పుఱి[1] వీని సరియింప్పం గొ........

1. (vā).

m. lines 24-26 are not read.

6. ralu celvaya bhīmīsvarā mahādēvara guḍi mī[ndi] reṇḍu dhvajamulu yācandrarkkamu kaṭṭuna veṭṭiyu vella puṭṭa-
7. mu ya[ṟu]nelala yakka[pō]ri [sa]riyiṃcu varu ḍakaremi kōmaṭlu.

6. రలు చెల్వయ భీమీస్వర మహాదేవర గుడి మీ[న్ది]రెణ్డు ధ్వజములు యాచన్ద్ర ర్క్కము కట్టున వెట్టియు వెల్ల పుట్ట-
7. ముయ[ఱు]నెలల యక్క[పో]రి[స]రి యించు వరు డకరెమి కోమట్లు.

125

Date : 1043 A. D.

Location : Valiveru, Tenali tq., Guntur Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.6 (A. R. No. 673/1920).

1. svasti śaka varṣaṃbula 9[6]5 n ēṇṭi su-
2. bhānu saṃvatsaramunan uttarāyaṇa-
3. nimittamunan a[ggra]hāramu velanā-
4. ṇṭi valivēri tripuruṣa dēvara-ku-
5. n ācaṃdrārkkam akhaṇḍa vatti di[vi]yalu-
6. mūṇṭiki daṇḍanāyaka tikka-payya nāya-
7. kul iccina goṟiyalu nūṭa yēṃ-bhadi vī-
8. niṃ jēkoni santānakramamuna nitya mū-
9. ṇḍu mānikalu nēyi mummaḍi bhī-
10. man a[ḍa]ṃ bōyaṃ gala vāndu i ddē-

125

కాలం : క్రీ. శ. 1043

స్థలం : వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు

ఆధారం : రామయ్య పంతులు, SII. 106 (A. R. No. 673/1920)

1. స్వస్తి శకవర్షంబుల 9[6]5 నేణ్టి సు-
2. భాను సంవత్సరమున నుత్తరాయణ-
3. నిమిత్తమున న[గ్గ్ర]హారము వెలనా-
4. ణ్టి వలివేరి త్రిపురుష దేవరకు-
5. నాచంద్రార్క్కం మఖణ్డ వత్తి ది[వి]యలు-
6. మూణ్టికి దణ్డనాయక తిక్కపయ్య నాయ-
7. కు లిచ్చిన గొఱియలు నూటయేంభది వీ-
8. నిం జేకొని సన్తానక్రమమున నిత్యమూ-
9. ణ్డు మానికలు నేయి ముమ్మడి భీ-
10. మన[డ]ంబోయంగల వాణ్డు ఇద్దే-

11. varaka yi nnaṃdi agrahāramu pe-
12. ruvali[n a]ggiya ṣaḍaṃgavi bhaṭlu-
13. ācaṃdrārkkam akhaṇḍa vatti diviya-
14. yokkoṇṭikin iccina goṟiyal ēṃbhadi-
15. iṃdula brahma dēvarakun oṃggēṟu mārgga-
16. muna dēseṭṭi mahāsāmanta nambaya koḍu-
17. ku maṇḍalika gaṇḍaya yācaṃ-drārkam akha-
18. ṇḍa vatti diviya yokoṇṭikin iccina goṟi-
19. yal ēṃbhadi i ddēvaraka yiṃ-dula........

(incomplete)

11. వరక యిన్నంది అగ్రహారము పె-
12. రువలి [న]గ్గియ షడంగవి భట్లు-
13. ఆచంద్రార్క్కమఖణ్డవత్తి దివియ-
14. యొక్కొణ్టికి నిచ్చిన గొఱియ ఏంభది-
15. ఇందుల బ్రహ్మదేవరకు నొం గ్గెఱు మార్గ్గ-
16. మున దేసెట్టి మహాసామన్తనంబయ కొడు-
17. కు మణ్డలిక గణ్డయ యాచంద్రార్క-మఖ-
18. ణ్డవత్తి దివియ ఒకొణ్టికి నిచ్చిన గొఱి-
19. య ఏంభది ఇద్దేవరక యిందుల...

(అసంపూర్తి)

126

Date : 1047 A. D.

Location : Draksaramam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1008 (A. R. No. 183/1893).

1. to most of 7 (Skt.)
   .śaka varsa......[123]
   ....ṇḍu bhīmēśvara mahā-
   dēvaraku dakṣiṇāyana nimitta
   [munanu]-

126

కాలం : క్రీ. శ. 1047

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 4. 1008 (A. R. No. 183/1893).

1. (7వ పంక్తిలో చాలా భాగం వరకు సంస్కృతం)
7. .శకవర్ష.
8. ..ణ్డు భీమేశ్వర మహాదేవరకు దక్షిణా-యన నిమిత్త[మునను]-

123. Although the date in the śaka Era is lost in the portion, the ins. contains the following "word-numeral" statement in the Skt part : "śākābdē nidhi (9) tarkka (6) nanda (9) gaṇitē..." (śaka 969 or 1047 A. D.

9. ....cōḍa seṭṭi dana yiccina yakhaṇḍa vartti diviyakun i[cci]na....

10. ....śamuna mānenḍu sēs neyi ācaṃdrārkkamuṃ bō...

11. .... ya bōyuṇḍunu bādiya bōṇḍunu nāviya [bōyu]ṇḍu-nu-

12. [komma]ya bōyuṇḍunu lōp a na yārvvuru bōla vasamu-nan i[cci]-

13. na eḍlu 50 likhita[ṃ] pedda-nāryya

127

Date : 1055 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1010 (A. R. No. 185/1893).

1. to part of 4. (Skt.)

4. .... śaka varṣa 977 gun ēṃṭa bhīmē-

5. śvara dēvarakuṃ jakravartti trailōkyamalla dēvara pra-dhāni nā-

6. rāyaṇa bhaṭlu kuṃturu kupa-ma peṭṭina akhaṇḍa va[r*]tti lōhapu divi-

7. ya yokkaṃtikiṃ gilāramana cāma bōyu veṃtiyayu bāda bōyu-

8. doḍḍiyaya nāma bōla bhīma-yayuṃ gomma bōla kāṭiyaya bere-

9. ...చోడసెట్టి దనయిచ్చిన యఖణ్డ వర్త్తిఁ దివియకు ని[చ్చి]న...

10. ...శమున మానెణ్డుసేసి నెయి ఆచం క్కఁముం బో-

11. ...య బోయుణ్డును బాదియ బోణ్డును నావియ[బోయు]ణ్డును-

12. [కొమ్మ]య బోయుణ్డును లో పై న యార్వ్వఁరు బోలవసమున ని[చ్చి]-

13. న ఎడ్లు 50 లిఖిత[ం] పెద్దనార్య్యఁ

127

కాలం : క్రీ. శ. 1055.

స్థలం : ద్రాక్షారామం. రామచంద్రపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1010 (A. R. No. 185/1893).

1. (4వ పంక్తిలో కొంతభాగంవరకు సంస్కృతం)

4. శకవర్ష 977గు నేంట భీమే-

5. శ్వర దేవరకుం జక్రవర్త్తిఁ త్రైలోక్య మల్ల దేవరప్రధాని నా-

6. రాయణభట్లు కుంతుఱు కుపమ పెట్టిన అఖణ్డవర్త్తి[ఁ]లోహపు దివి-

7. య యొక్కణ్టికిం గిలారమన చామ బోయు వెంటియయు బాదబోయు-

8. దొడ్డియయ నామబోల భీమయయుం గొమ్మబోల కాటియయ బెరె-

9. sina bōla vasa[mu]nan iccina eḍlu 50ki nitya paḍi tribhu-
10. vanāṃkuśamunaṃ bōyaṃ gala nē mā 1 likhitaṃ bētanācāryya

9. సిన బోలవస[ము]న నిచ్చిన ఎడ్లు 50కి నిత్యపడి త్రిభు-
10. వనాంకుశమునం బోయంగల నేమా 1 లిఖితం బేతనాచార్య్య

128

Date : 1058 A. D.

Location : Nandivelugu, Tenali tq., Guntur Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.7 (A. R. No. 663/1920).

1. svasti sarvvalōkāśraya-
2. śrī viṣṇuvarddhana mahārā-
3. jul aịna [śrī rā]jarāja-
4. dēvara pravarddhamāna vija-
5. yarājya saṃvatsara-
6. mulu 37ḍ agu[n ēṃ]ḍu........
7. [di vella] vartti a[ppē]śvara dēva-
8. raku akhaṃḍa vartti divi-
9. yaku. samaya........
10. yakula yiccina [goṟi]-
11. yalu yē[ṃb]adi āca-
12. ṃdratārakamu........
13. to 18. (illegible)
19. vraccina vāru saka va[ru]-
20. ṣa 980 i goṟiyala-
21. gōviya bōṇḍu rakṣi[ṃ]-
22. ci nitya mānenḍu-
23. neyi vōyaṃ gala-
24. vānḍu

128

కాలం : క్రీ. శ. 1058

స్థలం : నందివెలుగు, తెనాలి తా. గుంటూరు

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.7 A. R. No. 663/1920)

1. స్వస్తి సవ్వ౯లోకాశ్రయ-
2. శ్రీ విష్ణువర్ధ౯న మహారా-
3. జు లైన ,రా]జరాజ-
4. దేవర ప్రవర్ధ౯మాన విజ-
5. యరాజ్య సంవత్సర
6. ములు 37 డగు [నేం]డు...
7. [ది వెల్ల]వత్తి౯ అ[ప్పే]శ్వర దేవ-
8. రకు అఖండ వత్తి౯ దివి-
9. యకు. సమయ...
10. యకుల యిచ్చిన [గొఱి]-
11. యలు యే[ంబ]దిఆచ-
12. ంద్రతారకము......
13-18. (అక్షరాలు స్పష్టంగా లేవు)
19. వ్రచ్చినవారు సక వ[రు]-
20. ష 980 ఇ గొఱియల-
21. గోవియ బోండు రక్షి[ం]-
22. చి నిత్యమానెండు-
23. నెయి వోయంగల-
24. వాండు

129

Date : 1058 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

129

కాలం: క్రీ. శ. 1058.

స్థలం : ముఖలింగం పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1123 (A. R. No. 250/1896).	ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1123 (A.R. No. 250/1896)
1. svasti śaka varuṣaṃbulu-	1. స్వస్తి శక వరుషంబులు-
2. śrīmad anantavarmma dēvara pra-	2. శ్రీమదనంతవర్మ్మ దేవర ప్ర-
3. va[rddha]māna saṃvatsara-mulu [3]-	3. వ[ర్ద్ధ]మాన సంవత్సరములు [3]-
4. yagu śrāhı vriccika māsa-	4. యగు శ్రాహి వ్రిచ్చికమాస-
5. śukla pakṣa paḍyemiyu guru-vāra-	5. శుక్ల పక్ష పడ్యమియు గురువార-
6. mu nāṇḍu kālapa nāyaku pe[ṇḍlā]-	6. ము నాణ్డు కాలప నాయకు పె[ణ్డ్లా]-
7. mu rēkama....gama ēnu puṭṭi-	7. ము రేకమ...గమ ఏను పుట్టి-
8. nēla vilicikoni madhūkēśvara-	8. నేల విలిచికొని మధుకేశ్వర-
9. dēvaraku jaru....maḍi gānu-	9. దేవరకు జరు...మడిగాను-
10. ācaṃdrārkkamunak icce dīni sari-	10. ఆచంద్రార్క్కమునకిచ్చె దీనిసరి-
11. pani vāru gōbrāhmana gaṃg-gāsiṃ[dhu]-	11. పని వారు గోబ్రాహ్మన గంగ్గాసిం[ధు]-
12. pātamu......	12. పాతము...

130

Date : 1060 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 1060
Location : Barasur, Bastar, Madhya Pradesh.	స్థలం: బార్సూరు, బస్తరు, మధ్యప్రదేశ్.
Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.644 (A. R. No. 231/1908).	ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.644 (A. R. No. 231/1908)
First Stone : I	మొదటిరాయి: I
1. svasti saha-	1. స్వస్తి సహ-
2. sraphaṇāmaṇi-	2. స్రఫణామణి-
3. kiraṇanikarāva-	3. కిరణనికరావ-
4. bhāsura nāgavaṃ-	4. భాసుర నాగవం-
5. śōdbhava bōga-	5. శోద్భవ బోగ-
6 vatī purava-	6. వతీపురవ-

7. rēśvara viśada-
8. jayapaṭupa-
9. ṭaha [gāmbhī]yya-
10. ....
11. daśadiśāntarā-
12. la dhēnuvyāghra-
13. lāmchana cinda ku-
14. lakamalabhā-
15. ska[ra*] mahāma-
16. hēśvara caraṇa-
17. kamala [dali]-
18. ta kimjalkapumja-
19. pimjaritabhra-

II

20. marāyamā-
21. nul aina śrīma-
22. j ja [gadēka]bhū-
23. ṣaṇa mahārā-
24. jula rājyābhi-
25. vṛddhi pravarddha-
26. māna [māna]
27. and 28........
29. ....su-
30. kha samkathā vi-
31. nōdamulan u-
32. ṇḍa gā saka [mdri]-
33. pa kālātīta-
34. samvatsaramu-
35. lu982 n ēṇṭi-
36. śārvvari samva-
37. tsarambuna kā-
38. rttika māsambu-
39. na śuddha 5 sōmi-
40. vāramu nāṇḍu

7. రేశ్వర విశద-
8. జయ పటుప-
9. టహ[గాంభీ]య్య-
10. ....
11. దశదిశా న్తరా-
12. ల ధేనువ్యాఘ్ర-
13. లాంఛన చిన్దకు-
14. లకమల భా-
15. స్క[ర*] మహామ-
16. హేశ్వర చరణ-
17. కమల[దళి]-
18. త కింజల్క పుంజ-
19. పింజరిత భ్ర-

II

20. మరాయమా-
21. నులైన శ్రీమ-
22. జ్జ[గదేక] భూ-
23. షణ మహారా-
24. జుల రాజ్యాభి-
25. వృద్ధి ప్రవర్ద్ధ-
26. మాన [మాన]
27-28. ....
29. ....సు-
30. ఖ సంకథా వి-
31. నోదముల ను-
32. ణ్డ గా సక[ంద్రి]-
33. ప కాలాతీత-
34. సంవత్సరము-
35. లు 982 నేణ్టి-
36. శార్వ్వరి సంవ-
37. త్సరంబున కా-
38. ర్త్తిక మాసంబు-
39. న శుద్ధ 5 సోమి-
40. వారము నాణ్డు

III

41. svasti aridu-
42. rddharāvara bhujā-
43. si[bhāsura] praca]-
44. ṇḍapra[dyō]tkara-
45. dinakarakula-
46. naṃdana [kā]śyapa-
47. gōtra karikālā-
48. nvaya ka[vārinā]-
49. ta[ka]ṃbalapa[ṟa]-
50. bhūṣaṇa raktadhva-
51. ja siṃgha lāṃchana-
52. oṟayūri pura-
53. varēśvara cōḍa-
54. vaṃśōdbhava a-
55. mmagāma pura-
56. varēśvara śrī ma-
57. n mahāmaṇḍalē-
58. śvara[ṃ] caṃdrāditya-
59. mahārājulu-
60. rājadhāni bā-
61. rasūra [n da]ma-
62. vēyiṃcina ca[ṃ]-
63. drāditya [samu]-

IV

64. dra nāmāṃkita [ta]-
65. ṭākambuna [śvatu]-
66. nana [dama] prati-
67. ṣṭa sēsina candrā-
68. dityēśvaramb ai-
69. na īśvarāla-
70. yaṃbunaku-
71. ....ma rā
72. .. ....rājula

III

41. స్వస్తి అరిదు-
42. ర్ధరావర భుజా-
43. సి[భాసుర] ప్రచ-
44. ణ్డ ప్ర[ద్యో]త్కర-
45. దినకరకుల-
46. నందన [కా]శ్యప-
47. గోత్ర కరికాలా-
48. న్వయ క[వారి నా]-
49. త[క]ంబల ప[ఱ]
50. భూషణ రక్తధ్వ-
51. జ సింఘ లాంఛన-
52. ఒఱయూరి పుర-
53. వరేశ్వర చోడ-
54. వంశోద్భవ అ-
55. మ్మగామ పుర-
56. వరేశ్వర శ్రీమ-
57. న్మమహామణ్డ లే-
58. శ్వర[ం] చంద్రాదిత్య-
59. మహారాజులు-
60. రాజధాని బా-
61. రసూర[న్ ద] మ-
62. వేయించిన చ[ం]-
63. ద్రాదిత్య[సము]-

IV

64. ద్రనామాంకిత[త]-
65. టాకంబున [శ్వతు]-
66. నన[దమ] ప్రతి-
67. ష్ట సేసిన చన్ద్రా-
69. న ఈశ్వరాల-
70. యంబునకు-
71. ....మ రా
72. .. రాజుల

73. ta...
74. cci vilci konna....
75. maddana....
76. ....gā bhū-
77. ... ...ra siddāya-
78. ......dēvabhō-
79. [gānaku] yicci ni-
80. lpina śilā[stambha]-
81. śāsanamu i[vvi]-
82. dhambunan ī-
83. dēvālayambu-
84. naku sthānapa-
85. ti dharmmarāsi da-

Second Stone : I

(The whole of this side except the last two lines is illegible).

86. ....seṭṭiyu [pa]-
87. ṇḍīśvara nambiyu-

II

88. ....la ī....
89. vunan īśvara-
90. ya vrālu khaṇḍa-
91. rimcina vāṇḍu [kē]-
92. tācari dīnim gā-
93. lakālāntaramu-
94. m janan īka naḍu-
95. mam gād ani [śrī]-
96. jayamcina bā-
97. hattari ni[di](yō)ga-
98. mula yand evva-

III

99. ṇḍ ēni........
100. ....n ī-
101. [kambha] stiti-

73. త...........
74. చ్చి విల్చి కొన్న...
75. మద్దన......
76. ....గాభూ-
77. ....ర సిద్దాయ-
78. ......దేవభో-
79. [గానకు] యిచ్చి ని-
80. ల్పిన శిలా[స్తంభ]-
81. శాసనము ఇ[వ్వి]-
82. ధంబున నీ-
83. దేవాలయంబు-
84. నకు స్థానప-
85. తి ధర్మ్మరాసి ద-

రెండోరాయి : I

(ఈ పక్క చివరి రెండు పంక్తులుతప్ప మిగిలినదంతా అస్పష్టం)

86. ....సెట్టియు [ప]-
87. ణ్డీశ్వర నంబియు-

II

88. ......ల ఈ-
89. వుననీశ్వర-
90. య వ్రాలు ఖణ్డ-
91. రించిన వాణ్డు[కే]-
92. తాచరి దీనింగా-
93. ల కాలాన్తరము-
94. ంజననీక నడు-
95. మం గాదని[శ్రీ]-
96. జయించిన బా-
97. హత్తరి ని[ది](యో)గ-
98. ముల యన్దెవ్వ-

III

99. ణ్డేని........
100. ....నీ-
101. [కంభ] స్తితి-

102. serpi ...
103. .... nī [vāraṇāsi]-
104. vēyi gavilala-
105. vēguru brāhmala-
106. m jampi netturu drā-
107. gina . mahāpāta-
108. kamu sēsina vāru
109. —118 (imprecatory verses)

102. సెల్పి.................
103. ......నీ[వారణాసి]
104. వేయి గవిలల-
105. వేగురు బ్రాహ్మల-
106. ంజంపి నెత్తురు ద్రా-
107. గిన మహాపాత-
108. కము సేసిన వారు.
109-118. (శాపోక్తులు)

131

Date: 1060 A. D.

Location: Bhairamagarh, Bastar, Madhya Pradesh.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.645 (A. R. No.234/1908).

1. ....
2. .... kiraṇanikarāva [bhāsura]-
3. [nāga vaṃ]śōdbhava bhōgāvatī para[mēśvara]-
4. [viśada] jayapaṭupaṭahagāṃbhīryya-
5. to 8...................
9. ....caṃdra.
10. ....ṇḍu bārasūri nelavīṭa sukha [saṃ]-
11. kathāvinōdaṃbulan uṇḍagā śaka ndripa kālā-
12. tīta saṃvatsaraṃbulu 982 nēṇṭi śārvvari-
13. saṃvatsaraṃbuna kārttika māsaṃbuna śuddha paṃ-
14. cami sōmavāramu nāṇḍu svasti ari-
15. durddharāvara bhujāsibhāsura pracaṇḍa-

131

కాలం. క్రీ. శ. 1060

స్థలం: భైరాంగర్, బస్తర్, మధ్యప్రదేశ్.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 645 (A. R. No. 234/1908).

1. ....
2. ....కిరణనికరావ[భాసుర]-
3. [నాగవం]శోద్భవ భోగావతీ పర[మేశ్వర]-
4. [విశద] జయపటుపటహగాంభీర్య్య-
5. నుంచి 8 ....
9. ....చంద్ర.
10. ...ణ్డు బారసూరి నెలవీట సుఖ[సం]-
11. కథావినోదంబుల నుణ్డగా శకన్ద్రిప కాలా-
12. తీత సంవత్సరంబులు 982 నేణ్టి శార్వ్వరి-
13. సంవత్సరంబున కార్త్తిక మాసంబున శుద్ధపం-
14. చమి సోమవారమునాణ్డు స్వస్తి అరి-
15. దుర్ద్ధరావర భుజాసి భాసుర ప్రచణ్డ-

16. pradyōtkara dinakarakula-nandana kāśya-
17. pagōtra karikālānvaya [kā-vvā]rināta][ka]-
18. [ṃ]balapaṟa[bhū]ṣaṇa rakta-dhvaja siṃghalāṃ[cha]-
19. na oṟayūra puravarēśvara [cōḍa] vaṃ-
20. śōdbhava ammagāma pura-varēśvarul aina-
21. śrīman mahāmaṇḍalēśva[ra] caṃdrāditya rājulu-

II

22. rājadhāni-
23. bārasurā[ṃ]-
24. dama [vē]yi[ṃ]-
25. cina caṃdrādi-
26. tya[samu]dra-
27. nāmāṃkita-
28. taṭākambu-
29.
30. ma pratiṣṭa sē-
31. sina caṃdrādi-
32. tyēśvaramb aina ī-
33. śvarālayambu-
34. naku śrīma.
35. to 39. (damaged)

III

40. vutara siddāya-
41. ... .mu....
42. ....gān icci nilpina śi-
43. lāstambha sāsanamu ivvidha-
44. mbuna niddēvālayambunaku-
45. sthānapati dharamma[rā]si datta[ṭā]ka śi-

16. ప్రద్యోత్కర దినకరకులనన్దన కాశ్య-
17. పగోత్ర కరికాలాన్వయ [కావ్వా]రి నాత[క]-
18. [ం]బలపఱ[భూ]షణ రక్తధ్వజ సింఘ లాం[ఛ]-
19. న ఒఱయూర పురవరేశ్వర [చోడ]వం-
20. శోద్భవ అమ్మగామ పురవరేశ్వరులైన-
21. శ్రీమన్మహామణ్డలేశ్వ[ర] చంద్రా దిత్యరాజులు-

II

22. రాజధాని-
23. బారసూర[ం]-
24. దమ[వే]యి[ం]-
25. చినచంద్రాది-
26. త్య[సము]ద్ర-
27. నామాంకిత-
28. తటాకంబు-
29. ....
30. మ ప్రతిష్ట సే-
31. సిన చంద్రాది-
32. త్యేశ్వరంబైన ఈ-
33. శ్వరాలయంబు-
34. నకు శ్రీమ-
35. నుంచి 39 వరకు (శిథిలం)

III

40. వుతర సిద్దాయ-
41. ....ము...........
42. ....గానిచ్చి నిల్పిన శి-
43. లా స్తంభ సాసనము ఇవ్విధ-
44. ంబున నిద్దేవాలయంబునకు-
45. స్థానపతి ధర్మ్మ[రా]సి దత్తా[టా]క శి-

46. vālaya samīpaṃbuna nijas-thāpi-	3. వాలయ సమీపంబున నిజస్థాపి-
47. taṃb aina caṃdrādityu nan-danavanaṃbu-	47. తంబైన చంద్రాదిత్యు నన్దనవనంబు -
48. nu dānika iccinadi i[llu]gā dīniki[ṃ ga]-	48. ను దానిక ఇచ్చినది ఇ[ల్లు]గా దీనికి[ం గ]-
49. mmula [nā]ṇḍu budda nāya-kuṇḍunu karaṇa-	49. మ్ముల [నా]ణ్డు బుద్దనాయకుణ్డును కరణ-
50. m u[mi] nāyakuṇḍu suṃ[kaya] rēmaya nā-	50. ము[మి] నాయకుణ్డు సుం[కయ] రేమయ నా-
51. yakuṇḍu śrī karaṇam u[mi] nāyakuṇḍu rāja-	51. యకుణ్డు శ్రీకరణ ము[మి]నాయకుణ్డు రాజ-
52. gurulu rudra paṇḍitulu kom-āra nārāyana-	52. గురులు రుద్ర పణ్డితులు కొమార నారాయన-
53. seṭṭiyu na[di]yaṃkala seṭṭiyu aṃggaḍı duggi seṭṭi-	53. సెట్టియు న[ది]యంకల సెట్టియు అంగ్గడి దుగ్గి సెట్టి-
54. vīru sākṣipuruṣulu gān īśva-raya vrālu dīni-	54. వీరు సాక్షి పురుషులుగా నీశ్వరయ వ్రాలు దీని-
55. [ṃ] gālakālāntaramuṃ janan īka naḍmaṃ gād ani śrījiyi-	55. [ం]గాల కాలాన్తరముం జననీక నడ్మం గాదని శ్రీజియి-
56. ṃccina bāhattari niyō[ga*] mula aṃd evvaṇḍ ēni-	56. ంచ్చిన బాహత్తరి నియో[గ*]ముల అందెవ్వణ్డేని-
57. [kalle sa]nina....jalpi ī kaṃ-bha stiti seṟpi-	57. [కల్లె స]నిన....జల్పి ఈకంభ స్తితి సెఱ్పి
58. na rāju galgen ēni vāraṇāsi vēyi gavilala-	58. న రాజు గల్గెనేని వారణాసి వేయి గవిలల-
59. vēvuru brāhamala jampi net-turu drāgina vāru-	59. వేవురు బ్రాహ్మల జంపి నెత్తురు ద్రాగిన వారు-
60-61.	60-61. ....
62-67. (imprecatory)	62-67. (శాపోక్తులు)
68. khaṇḍariṃcina vā-	68. ఖణ్డరించిన వా-
69. ṇḍu bhīmācari....	69. ణ్డు భీమాచరి-
70. i kaṃbha sthiti....	70. ఇకంభ స్థితి.......
71. cina vāru vāraṇā-	71. చిన వారు వారణా-
72. sina [a]dharmmuṇḍe-	72. సిన [అ]ధమ్ముణ్డె-

73. ....riya-
74. gavilaṃ boḍci ne-
75. tturu drāgina vāru

132

Date: 1061 A.D.

Location: Valiveru, Tenali tq., Guntur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.8 (A.R.No.671/1920).

1. svasti sarvvalōkaśśraya śrī vi-
2. ṣṇuvarddhana mahārājula pr-ava-
3. rddhamāna vijayarājya saṃv-atsa-
4. rambula 41 śaka varṣambul 983-
5. n ēṇṭi pla[va] saṃvatsaraṃ buna [bereṭi] da-
6. kṣinambuna yāṟu vēla velan-aṇṭi-
7. . ggrahārambu valivēri traiḥ puru-
8. ṣasthāṇambuna mahādēvara-kun i-
9. yyūri janniya bhaṭla kūntuṟu [go]-
10. ṇḍava ācaṃdrārkam akhaṇḍa va-
11. [r]tti diviya yokoṇṭikin iccina goṟi-
12. yal ēṃbadi.

73. ....రియ-
74. గవిలం బొడ్చి నె-
75. త్తురు ద్రాగినవారు.

132

కాలం: క్రీ. శ. 1061.

స్థలం: వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.8 (A. R. No. 671/1920).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్శ్రయ శ్రీవి-
2. ష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవ-
3. ర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్స-
4. రంబుల 41 శక వర్షంబుల 983-
5. నేణ్టి ప్ల[వ] సంవత్సరంబున [బెరె టి]ద-
6. క్షిణమ్బున యాఱువేల వెలనాణ్టి-
7. ....గ్గ్రహారంబు వలివేరి త్రైపురు-
8. షస్థాణంబున మహాదేవరకు ని-
9. య్యూరి జన్నియభట్ల కూంతుఱు[గో]-
0. ణ్డవ అచంద్రార్కమ్మఖణ్డ వ-
1. ర్త్తి[ఱ]దివియ యొకొణ్టికినిచ్చిన గోఱి-
12. య ఏంబది.

133

Date : 1061 A.D.[124]

Location: Valiveru, Tenali tq., Guntur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.9 (A.R.No 672/1920).

1. svasti valivēri viṣṇu dēvarakun iṃdula-
2. divākara peddēri koḍuku pōtaya yā-
3. caṃdrārkam akhaṇḍa va[r]tti diviya-
4. yokonṭikin iccina goṟiyalu-
5. yēṃbadi i ddēvaraka yiṃdu-
6. la kommiya ṣaḍaṃggavi koḍu-
7. ku savviya ṣaḍaṃgavi yācaṃdrā-
8. rkam akhaṇḍa vartti diviya yoko-
9. nṭikin iccina goṟiyal ēṃbadi.

133

కాలం : క్రీ. శ. 1061

లం: వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.9 (A. R. No. 672/1920)

1. స్వస్తి వలివేరి విష్ణుదేవరకు నిందుల-
2. దివాకర పెద్దేరికొడుకు పోతయ యా-
3. చంద్రార్క మఖండవత్తి[ఁ] దివియ-
4. యొకొణ్టికి నిచ్చిన గొఱియలు....
5. యేంబది ఇద్దేవరక యిందు-
6. కొమ్మియ షడంగ్గవి కొడు-
7. కు సవ్వియ షడంగవి యాచంద్రా-
8. ర్క మఖండవత్తిఁ దివియ యొకొ-
9. ణ్టికి నిచ్చిన గొఱియ ళేంబది.

134

Date : 1062 A. D.

Location : Dantiswar, Bastar, Madhya Pradesh.

Sources : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.646 (A.R. 243/1908).

1. svasti sahasraphaṇāma-
2. ṇi kīra[ṇa]ni[karāva]-
3. bhāsura nāga va[ṃśōdbha]-
4. va bhōgavatī pura[paramē]-
5. śvara viśadajaya [pa]-
6. ṭupaṭaha gāṃbhīryya........

134

కాలం: క్రీ. శ. 1062

స్థలం: దంతీశ్వర్, బస్తర్, మధ్యప్రదేశ్.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.646 (A.R.No. 243/1908)

1. స్వస్తి సహస్రఫణామ-
2. ణి కిర[ణ]ని[కరావ]-
3. భాసుర నాగ వ[ంశోద్భ]-
4. వ భోగవతీపుర [పరమే]-
5. శ్వర విశదజయ [ప]-
6. టుపటహ గాంభీర్యఽ-

124. The ins. does not contain any date but the editor assigned it to śaka 983 or 1061 A. D.

7. [trā]nālaṃkārita daśadi-	7. [(శా]నాలంకారిత దశది-
8. śāṃtarāla dhēnuvyāghra-	8. శాంతరాల ధేనువ్యాఘ్ర-
9. lāṃchana cinda kulakama [la]-	9. లాంఛన చిన్ద కులకమ[ల]-
10. bhāskara mahā[mahēśvara]-	10. భాస్కర మహా[మహేశ్వర]-
11. caraṇa............	11. చరణ........
12. to 16 (illegible)	12-16. (అస్పష్టం)
17. ....m ācaṃdrārkkamu-	17. మాచంద్రార్కకము-
18. .... śaka varṣambuḷ-	18. ....శకవర్షంబుళ్-
19. 984 agun ē........	19. 984 అగునే....
20. pōḍa mā........	20. పోడ మా...

II

21. ....[pa]kṣamu bri	21. ....[ప]క్షము బ్రి-
22. ....ti vāramu	22. ....తి వారము
23. .... mi nāṇḍu dattavā	23. ....మి నాణ్డు దత్తవా
24. .... nelavīṭa suka saṃ-	24. ....నెలవీట సుక సం-
25. kathā vinōdamula-	25 కథా వినోదముల....
26. n uṇḍi dattavāḍa pa	26. నుణ్డి దత్తవాడ ప-
27. .ṭi lōni [yā]	27. ....టిలోని[యా]....
28. gubori gāma....datta-	28. గుబోరి గామ....దత్త-
29. vāḍa māni bōta-	‌. వాడ మాని బోత-
30. ni [kṣētra] muppadi [mā]-	30. ని[క్షేత్ర] ముప్పది [మా]-
31. [ḍa]laku vilicikoni	31. [డ]లకు విలిచికొని
32. .[śva]ra. vuniki-	32. [శ్వ]ర. వునికి-
33. mu gā muṃja bha......	ముగా ముంజ భ....
34. to 36 (illegible)	34-36 (అస్పష్టం).
37. dānagō—	37. దానగో....
38. karaṇa........	కరణ....
39. ṇḍunu rēka....	39. ణ్డును రేక...
40,41 (illegible)	40-41. (అస్పష్టం)
42. ....namayyayu	42. నమయ్యయు-
43-47 (illegible)	43-47. (అస్పష్టం)

III

48-56 (imprecatory)	48-56. (శాపోక్తులు)
57. [da]ttavāḍa kā	57. [ద]త్తవాడ కా

58. .ya pōti
59. .ju vrālu.

58. ....య పోతి
59. ....జు వ్రాలు

135

Date : 1064 A.D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., E.Godavari Dt.

Source :Text by H. Krishna sastry, SII 4. 1013 (A.R. No 188/ 1893).

1. to part of 2 (Skt.)
3. .... śaka va[rṣa*] 986 svasti [sa]sarvvalōkāśraya-
4. śrī viṣṇuvarddhana mahārājula pravarddhamāna vijayarajyasaṃva 3 ṇḍ agun ēṃṭi kanyā saṃkrā-
5. ṃti nimittamuna sthānapatulun ārudra dēvara mudi seli suppu nāyakuṇḍu śrī bhīmēśvara-
6. māhādēvarakuu iccina akhaṇḍa vartti lōha diviya 1 dinikin ācaṃdrārkkamu neyi sariyi-
7. ṃccu vāru gā śrī bhīmēśvara mahādēvara ki[la]ramuna cāmiyabōyu veṃṭiyayu bā-
8. diyā bōyu doḍḍayayu nāviya bōyu bhīmiyayu kommiya bōyu kāṭiya-
9. yu berasina bōla va[su]munaṃ beṭṭina īnupaeḍlu 50 divasapaḍi vōyaṃ ggala tribhu-

135

కాలం: క్రీ.శ. 1064

స్థలం: ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1013 (A.R.No. 188/1893)

1. (నుంచి 2వ పంక్తిలో కొంత భాగం సంస్కృతం)
3. ....శకవ[ర్ష *] 986 స్వస్తి[స] సర్వ్వలోకాశ్రయ-
4. శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయ రాజ్య సంవ 3 ణ్డగు నేంటి కన్యా సంక్రా-
5. ంతి నిమిత్తమున స్థాన పతులు నారుద్రదేవర ముదిసెలి సుప్పు నాయకుణ్డు శ్రీభీమేశ్వర-
6. మహాదేవరకు నిచ్చిన అఖణ్డవర్త్తిలోహ దివియ 1 దీనికి నాచంద్రార్క్కము నేయి సరియి-
7. ంచ్చు వారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకి [ల]రమున చామియ బోయు వెణ్టియయు బా-
8. దియబోయు దొడ్డయయు నావియ బోయు భీమియయు కొమ్మియ బోయు కాటియ-
9. యు బెరసిన బోల వ[సు]మునం బెట్టిన ఈనుపఎడ్లు 50 దివసపడి వోయంగ్గల త్రిభు-

10. vanāṃkuśamuna nē māna 1 likhitaṃ peddanācāryyaḥ (Rest in Skt. including line 11.)

10. వనాంకుశముున నేమాన 1 లిఖితం పెద్ద నాచార్యః (11 వ పంక్తితో సహా మిగతా భాగం సంస్కృతం)

136

Date : 1065 A.D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : (i) Text by H. Krishnasastry, SII 4.1007(A.R. No182/1893). (ii) Text and short notes by K. V. Lakshmana Rao, RPS, pp. 25-29 (iii) Text by J. Ramaiah pantulu, SPM 1.4-5.

Final Text : as in RPS. [125]

1. to part of 4. (Skt.)
4. .... śrī viṣuvarddhana[a] bhūvibhu daya bhūmidēviṃ bōl rēvala dē-
5. vi kanina sōmala dēvi guṇārāma jagadēkasundari mattēbhamaṃdagamana dolli-
6. bhīmēśvara vallabhunaku sita maṇibantha[mb i]cce sanmaṇi yutamugan uruv icce gaṃ-
7. gga nāṃ baruvaḍi vini vāriṃ buruḍiṃcun c atla [yā*] d sarasijāsya ganakaracitaru-
8. cirakalpāvanīruhakusumam iccem danakun asamu veruga venḍimanḍatō-
9. n akhanḍitadyutidīpam amaran icce vimalakamalanētri-sakalavasuma-

136

కాలం : క్రీ. శ. 1065

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా., తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : (1) హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1007 (A. R. No. 182/1893). (2) కె. వి. లక్ష్మణరావు, RPS, పుటలు 25-29 (3) జ. రామయ్య పంతులు, SPM 1.4-5.

ప్రధాన పాఠం : RPSలో లాగా

1. (నుంచి 4 వ పంక్తిలో కొంత భాగం వరకూ సంస్కృతం)
4. ......శ్రీ విష్ణు వర్ధన భూవిభు దయ భూమిదేవిం బోల్ రేవల దే-
5. వి కనిన సోమల దేవి గుణారామ జగదేక సున్దరి మత్తేభమందగమన దొల్లి-
6. భీమేశ్వర వల్లభునకు సిత మణి బన్థ[మి]చ్చె సన్మణి యుతముగ నురునిచ్చె గం-
7. గ్గ నాం బరువడి విని వారిం బురుడించునట్ల [యా*] సరసిజాస్య గనకరచి తరు-
8. చిరకల్పావనీరుహకుసుమ మిచ్చెం దనకు నసము వెరుగ వెణ్డిమణ్డతో-
9. నఖణ్డితద్యుతి దీప మమర నిచ్చె విమల కమలనేత్రి సకల వసుమ-

125. The different versions in other sources are :

10. tiśamakuṭalasadratnakiraṇa-ruciviraājicaranuṇḍ ayina nija-bhuja-
11. pradhāni bejayita dēvani kūṃtu sariya pōlpaṃ gāṃtal eṃdu-
12. likhitaṃ peddanācāryyaḥ

10. తిశమకుటలసద్రత్నకిరణరుచివిరాజిచర ణు ణ్డయిన నిజభుజ-
11. ప్రధాని బెజయిత దేవని కూంతు సరియ పోల్పంగాంత లెందు-
12. లిఖితం పెద్దనాచార్య్యః ।

137

Date: 1068 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1012 (A.R.No. 187/1893).

1. śāka varaṣambulu 990 svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhanamahārājula-
2. pravarddhamāna vijayarājya saṃvatsarā 8 dina 11 viśakhavaṭṭanamu-
3. na kamma kōmaṭi mēḍiya ssetti koḍuku pāpaya tulāmāsamuna-
4. kṛṣṇapakṣamuna trayōdaśi śri bhīmēśvara mahādēvarakuṃ beṭṭina akhaṇḍa-
5. vartti lōha diviya 1 dīnikin ācaṃdrarkkamuṃ neyi sariyimppaṃggala vā-

137

కాలం : క్రీ. శ. 1068.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1012 (A. R. No. 187/1893)

1. శాకవర్షంబులు 990 స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల-
2. ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరా 8 దిన 11 విశఖవట్టనము-
3. న కమ్మకోమటి మేడియస్సెట్టి కొడుకు పాపయ తులామాసమున-
4. కృష్ణపక్షమున త్రయోదశి శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకుం బెట్టిన అఖణ్డ-
5. వర్త్తిలోహదివియ 1 దీనికి నా చంద్ర ర్క్కము నెయి సరియింప్పంగ్గల వా-

a. SPM : viṣṇuvarddhana
b. SPM : bandham
c. SPM : buruḍiṃccu
d. SPM : ϕ

The date of the ins. occuring in the Skt. portion reads : "śākē saṃvatsarēṣur muni (7) vasu (8) nidhi (9) gē." The notation is calculated following the clue "aṃkānāṃ vāmatō gatiḥ"=the way of numerals is from right to left. Thus the date is inśaka 987 or 1065A D.

6. ru gā śrī bhīmēsvara mahādēvara kilaramuna cāmiya bōyu vaṃṭiya-
7. yu badiya bōyu doḍḍiyayu komma [bō]la peddiyayu komma bōla talli-
8. yayu berasina bōla vasamunaṃ beṭṭina edlu 50 divasa paḍi vōyaṃ ga-
9. la tribhuvanāṃkusamuna ne māna 1 likhitaṃ peddanācāryyaḥ.

6. రుగా (శ్రీ) భీమేస్వర మహాదేవర కిలర మున చామియబోయు వంటియ-
7. యు బదియ బోయు దొడ్డియయు కొమ్మ[బో]ల పెద్దియయు కొమ్మ బోల
8. యయు బెరసిన బోల వసమునం బెట్టిన ఎడ్లు 50 దివస పడి వోయంగ-
9. ల త్రిభువనాంకుశమున నేమాన 1లిఖితం పెద్దనాచార్య్యః

138

Date: 1069 A.D.

Location: Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.1144 (A.R.No.267/1896).

1. [svasti] [śakā]bhaṃbulu 991 ṇḍagu-
2. [n ē]ṇḍi yuttarāyaṇamu-
3. [nā]ṇḍu guṇḍapa koḍuku baḍi-
4. ya kaṭaya yaniyaṃkha bhī-
5. mēśvara dēvarakun akhaṇḍa va-
6. rtti dīpam ette dīnin ācāṃdra-
7. rkkamu naḍapunadi...

138

కాలం: క్రీ. శ. 1069.

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1144 (A. R. No. 267/1896).

1. [స్వస్తి] [శకా] భంబులు 991 ణ్డగు-
2. [నే]ణ్డి యుత్తరాయణము-
3. [నా]ణ్డు గుణ్డప కొడుకు బడి-
4. య కటయ యనియంఖ భీ-
5. మేశ్వర దేవరకు నఖణ్డ వ-
6. ర్తి దీపమెత్తె దీని నాచాంద్రా-
7. ర్కమ్ము నడపునది....

139

Date: 1072 A.D.

Location: Rajahmundry, East Godavari Dt.

Source: Text and notes in the Annual Report of the Govern-

139

కాలం: క్రీ. శ. 1072

స్థలం: రాజమండ్రి, తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం: గవర్నమెంట్ ఎపిగ్రఫీ డిపార్టుమెంట్ వార్షిక నివేదిక (1933), భాగం2,

ment Epigraphy Department (1933), pt.II. Appendix B.p.56 (A.R.No. 400/1932-33).

1. to 4. (Skt.)
5. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvardhana mahārājula-pravarddhamāna vi-
6. jayarājya saṃvatsa[ra*] 1 [2] śrāhi viṣusaṃkrāṃti nimitya-mbuna mārkkaṃḍīśva-
7. [ra] mahādēvaraku bhīmana pegga[dlu] veṭṭina yakhaṇḍa varttidīvya 1-
8. ṇṭi goṟiya 50 vīnim jēkoni [eṟe]yama bōyuṇḍu na-
9. [ndi] mānika mānenḍu neyu nitya paḍi ā[caṃdrā]-
10. rkka[mu]....

అనుబంధం బి, పుట 56 (A. R. No. 400/1932-33)

1. - 4. (సంస్కృతం)
5. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణు-వర్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధ్ధమాన వి-
6. జయ రాజ్య సంవత్స[ర*]1[2] శ్రాహి విషు సంక్రాంతి నిమిత్యంబున మా-ర్క్కండీశ్వ-
7. [ర]మహాదేవరకు భీమన పెగ్గ[డ్లు] వెట్టిన యఖణ్డ వర్త్తిదీవ్య 1-
8. ణ్టి గొఱియ 50 వీనిం జేకొని[ఎఱె]యమ బోయుణ్డు న-
9. [న్ది]మానిక మానెణ్డు నెయు నిత్యపడి [చంద్రా]-
10. ర్క్క[ము]...

140

Date: 1073 A.D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry. SII 4.1011 (A. R. No. 186/1893).

1. to part of 4 (Skt.)
4. ....śaka varṣa 995 svasti sa[rvva]lōkāśraya śrī-
5. viṣṇuvarddhana mahārājula pravarddhamāna vijayarājya saṃvatsa 13-
6. gun ēṇṭi yuttarāyaṇa nimittamuna ṟākudiri kartti rāju penḍemu rēkama śrī bhīmē-

140

కాలం : క్రీ. శ. 1073

స్థలం: ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1011 (A.R. No. 186/1893)

1. (-నుంచి 4వ పంక్తిలో కొంతభాగం వరకూ సంస్కృతం)
4. శక వర్ష 995 స్వస్తి స[ర్వ్వ]లోకా-శ్రయ[శ్రీ]-
5. విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధ్ధ-మాన విజయరాజ్య సంవత్స 13-
6. గు ణేణ్టి యుత్తరాయణ నిమిత్తమున ఱాకుదిరి కర్త్తి రాజు పెణ్డెము రేకమ శ్రీ భీమ-

7. śvara mahādēvaraku beṭṭina yakhaṇḍa vartti lōhapu dhū- pāradiviya yokkaṇṭi dīni-
8. kin ācaṃdrārkkamu neyi sari- yiccu vāru gānū gilaramuna cāmabōla veṃṭiyayu-
9. ṃ gomma bōla kāṭiyayu bāda bōla doḍḍanayuṃ gommakava talliyayu berasina bōlu-
10. nalvara vasamunā beṭṭina yeḍlu 50 divasa paḍi vōyaṃ- gala-
11. tribhuvanāṃkuśa nē manā 1 likitamu mārapāsāri.

7. శ్వర మహాదేవరకు బెట్టిన యఖణ్డ వర్త్తి లోహపు ధూపార దివియ యొక్కణ్టి దీని-
8. కి నా చంద్రార్క్కము నెయి సరి యిచ్చు వారుగానూ గిలరమున చామ బోల వెణ్టియయు-
9. ం గొమ్మ బోల కాటియయు బాదబోల దొడ్డనయుం గొమ్మకవ తల్లియయు బెరసిన బోలు-
10. నల్వర వసమున బెట్టిన యెడ్లు 50 దివసపడి వోయంగల-
11. త్రిభువనాంకుశ నేమాన 1 లికితము మార పాసారి.

141

Date : 1073 A.D. [126]

Location : Bhimavaram, Kakinada tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. K r i s h n a sastry, SII 5.77 (A.R. No. 482-F/1898).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī [vi]ṣṇuvarddha-
2. na maharājula pravarddha- māna vijaya-
3. rājya saṃvatsaraṃbulu reṇḍu 2 reṇḍ agu[n ē]ṇḍi-
4. yuttarāyana nimityaṃbunaṃ baṛakola-

141

కాలం : క్రీ. శ. 1073

స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.77 (A.R. No. 482-F/1898).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ[వి]ష్ణువర్ద్ధ-
2. న మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయ-
3. రాజ్యసంవత్సరంబులు రెణ్డు ౨ రెణ్డగు [నే]ణ్డి-
4. యుత్తరాయన నిమిత్యంబునం బఱ కొల-

126. Sarvalōkāśraya śrī viṣṇuvardhana in this and 9 other inss (A 143, 147, 173, 174, 181, 182, 183, 184, and 185) is identified as "Kulōttuṅga cōḷa I (1071-1118 A.D.). The above inss. mention only the 2nd, 3rd, 7th, 23rd, 27th and 28th regnal years of the said king and do not contain date in Saka Era. The identification of the king and his regnal period have been kindly supplied to me by H.K. Narasimhaswamy, the Epigraphist-in-charge for India in his letter No. 203/4452/4409 dated 2-1-'61 in reply to my letter of 4-11-'61. I am very much indebted to him for the favour.

The actual dates of the inss. are calculated by adding the regnal year in question to 1071 A.D.

5. kāṭama [se]ṭlu peṇḍlemu kus-amava rajanaraya-
6, na viṣṇu dēvarak iccına divi-ya yokaṇṭi (yu-
7. kkaṇṭi)kin eḍlu eṃbhadi 50 yeḍluku brōla-
8. bhōyun alluṇḍu naviya vasa-mu [na]ḍpa-
9. yāsaṃdrarkkamu sanibaṭi maneṇḍu neyu-
10. vōyu varu.

142

Date : 1074 A.D.

Location: Vipparla, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source : Text by K.V. Subrahmanya Aiyar, SII 6.586 (A.R. No. 148/1899).

1. [sva]sti śrī viṣṇuvarddhana mahārājula prava[r]ddha-
2. māna vijayāditya dēva rājya....
3. ......sukam ēluc uṇḍi śaka varṣa 99[6] ānanda-
4. ...ne ēṭṭi uttarā[ya*]ṇa saṃ-kranti vyatipāta āditya-
5. [vā]ramu naṇḍu lekkalla kommi seṭṭi kūṃ-
6. tuṟu cu[ṃ]cu vemmi seṭṭi sō-dari mumranamma-
7. virppaṟuta ceṟu[vu]nuṃ guḍi-yiṃni sēyiṃce-
8. sahasrabhōjanapun uṃbuḻeḻu a[nē]ṭṭi calivandi-
9' ri sēse [da]niki [sē]napati [mrāni] jiyyaṃ-
10. ....

5. కాటమ[సె]ట్లు పెణ్డెము కుసమవ రజ నరయ-
6. న విష్ణుదేవర కిచ్చిన దివియ యొకణ్టి (యు-
7. క్కణ్టి)కి నెడ్లు ఎంభది 50 యెడ్లుకు బ్రోల-
8. బోయు నల్లుణ్డు నవియ వసము[న]డ్ప-
9. యాసంద్రర్క్కము సనిబటి మనెణ్డు నెయు-
10. వోయువరు

142

కాలం: క్రీ.శ. 1074

స్థలం: విప్పర్ల, నరసారావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: కె.వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII 6.586 A.R.No. (148/1899)

1. [స్వ]స్తి శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహా రాజుల ప్రవర్ద్ధ[ఱ]-
2. మాన విజయాదిత్య దేవరాజ్య....
3. ....సుకం మేలుచుండి శకవర్ష 99[6] ఆనన్ద-
4. ....నేట్టి ఉత్తరా[య*]ణ సంక్రన్తి వ్యతి పాత ఆదిత్య-
5. [వా]రము నణ్డు లెక్కల్ల కొమ్మిసెట్టి కుం-
6. తుఱు చు[ం]చు వెమ్మిసెట్టి సోదరి ముమ్రనమ్మ-
7. విర్ప్పఱుత చెఱు[వు]నుం గుడియింని సేయించె-
8. సహస్రభోజనపు నుంబుళెళు అ[నే]ట్టి చలివన్ది-
9. రి సేసె [ద]నికి [సే]నపతి [మ్రాని]జియ్యం-
10.

143

Date : 1074 A.D. [127]

Location : Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Gobavari Dt.

Source : Text by H. Krishnasasty, SII 5.12 (A.R. No. 456/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārāju-
2. la pravarddhamāna vijayarājya saṃvatsaraṃbulu-
3. [mū]ḍ agu śrāhi gaṃggaṃgoṇḍa cōḍavala nāṃṭi prōlu-
4. nāṇṭi śuttamalli caturvvēdi maṃggalamuna śrī puru-
5. ṣōttamamuna vīra cōḍa vi[nnagar āḷvāriki] śrī vīra pe-
6. rammāḍi dēvara mahādēvi mīnavam mahādēvi peṭṭina a-
7. khaṇḍa vartti diviya yokkaṃṭiki iṃdula golla[ma]-
8. ya bōyuni koḍuku .miya bōyuni vasamu-
9. n [be]ṭṭina inpayeḍlu 50 lekkanu inpayeḍlu [ēm]-
10. padiṃṭiki nityaya paḍi sāniyaṃbāṭi mānika-
11. [mā]ne[ḍu] neyi saṃttānakramamun ā(ṃ)cāṃdrā-
12. [rkkamuṃ] bōyaṃ gala vāru·

127. See f. n. 126.

143

కాలం : క్రీ. శ. 1074

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.12 (A.R. No. 456/1893).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధనమహారాజు-
2. ల ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు-
3. [మూ]డగు శ్రాహి గంగ్గంగొణ్డ చోడవలనాంటిప్రోలు-
4. నాణ్టిశుత్తమల్లి చతుర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీపురు-
5. షోత్తమమున వీరచోడ వి[న్నగరాళ్వారికి]శ్రీవీరపె-
6. మ్మాడి దేవర మహాదేవి మీనవమ్మహాదేవి పెట్టిన అ-
7. ఖణ్డవర్త్తి దివియ యొక్కంటికి ఇందుల గొల్ల [మ]-
8. యబోయుని కొడుకు. మియ బోయుని వసము-
9. న[బె]ట్టిన ఇన్పయెడ్లు 50 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు[ఏం]
10. పదింటికి నిత్యయపడి సానియంబాటి మానిక
11. [మా]నె[డు]నెయి సంత్తానక్రమము నా(ం) చంద్రా-
12. [ర్క్కముం] బోయంగల వారు

144

Dtae : 1075-6 A.D. [128]

Location : Dirghasi, near Kalingapatnam, Ganjam Dt., orissa State

Source : (i) Text and notes by G. V. Ramamurthy pantulu, EI 4.314-318 (ii) Text by J. Ramaiah pantulu, SPM 1.5-6

Final Text : as in EI. [129]

1. to 16. (Skt.)

17. śrī śakun ēṇḍlu bhūsati pai śaila nandābjabhavasaṃkhyan onda a vēṃgi dēśaṃbu gimiḍiya gōsala giḍri-

18. siṃgi dēśaṃbu maṟi yoḍḍa dēśam anaṃgaṃ b janina bhūpāluran anin occe(oḍce) calamartti gaṇḍaṇḍai negaḍina-

19. maṇḍalikuṇḍu bhūsura vaṃśuṇḍu vāsavanibhabhōgi baṇapati saujanya guṇayutuṇḍu dīrgghāsi bhagavati dē-

20. vi dēvālayamuna muṃdaṭaṃ gaḍu ghanataramuga maṇḍapam ettiṃcce bhaṇḍanavijayuṇḍu gaṇḍagōpāluṇḍ akha-

21. ṇḍa vartti dīviya veṭṭen a ddēvikin a vvēlaṃ dana manōvallabhi vanajanētri dīviya veṭṭeṃ badmāvatiyunu-

144

కాలం: క్రీ. శ. 1075_6

స్థలం: దీర్ఘాసి, కళింగపట్నం దగ్గర, గంజాం జి. ఒరిస్సా

ఆధారం: (1)గి. వేం. రామమూర్తి పంతులు, EI 4.314_318 (2) జ. రామయ్య పంతులు, SPM 1.5-6

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం

1.-16. (సంస్కృతం)

17. శ్రీ శకు నేణ్డు భూసతిపై శైలన న్దాబ్జభవ సంఖ్యనొంద వేంగిదేశంబుగిమిడియ గోసల గిడ్రి-

18. సింగి దేశంబు మఱి యొడ్డ దేశమనంగం జనిన భూపాలుర సని నొచ్చె(నొడ్చె) చలమర్త్తిఁ గణ్డణ్డై నెగడిన-

19. మణ్డలికుణ్డు భూసురవంశుణ్డు వాసవ నిభభోగి బణపతి సౌజన్యగుణయుతుణ్డు దీర్ఘాఁసి భగవతిదే-

20. వి దేవాలయమున ముందటం గడు ఘనతరముగ మణ్డప మెత్తించ్చె భణ్డన విజయుణ్డు గణ్డ గోపాలుణ్డఖ-

21. ణ్డ వర్త్తిఁ దీవియ వెట్టె నద్దేవికి నవ్వే-లం దనమనో వల్లభి వనజనేత్రి దీవియ వెట్టెం బద్మావతియును-

---

128. The date of the grant occurs in the "word-numeral" notation "śaila (7) nand (8) ābjabhava (9) saṃkhyan onda", meaning śaka 997 or A.D. 1075. The date given by the editor is more correct and was given after consulting the "Indian Ephemeris."

129. The different readings in SPM are :

22. [n ā]kṣōninaśaśulu c gala yamtakunu mudamuna gagana bhūmicamdra kharakarōdaka śikhi d mārutātma mūrtti-

23. mahiṣa mathana(ni) e yi[ṣṭapurtta] phalamu ella kālambunu meccutōḍ.m damakun iccuc u[ṇḍa].

22. [నా]క్షోనిన శశులు గల యంతకును ముదమున గగన భూమి చంద్ర ఖర కరోదక శిఖి మారుతాత్మ మూర్త్తి-

23. మహిషమథన(ని) యి[ష్టపూర్త్త] ఫలము ఎల్ల కాలంబును మెచ్చు తోడం దమకు నిచ్చుచు[ణ్డ]

145

Date : 1076 A.D.

Location : Chebrolu, Tenali tq., Guntur Dt.

Sources : Text by K.V. Subrahmanya Aiyar SII 6.109 (A.R. No. 151/1877).

1. svasti śakha varṣamblu 998n ēmṭi nala śamvatsa-
2. ra śrāhi svasti sarvvalōkāśraya śrī-
3. viṣṇuvarddhana mahārājula pravarddhanā-
4. na vijayarājya śamvatsara[mblu 7]n ēṇḍu śrīmat sa-
5. mastasēnādhipati velanāmṭi gomkaya śrī mu-
6. lasthāna mahādēvaraku māgha māsamuna-
7. punnamayu śukravāramuna sōmagrahaṇa-
8. nimittamunan akhaṇḍa vartti diviya yokkomṭikim be-

145

కాలం : క్రీ. శ. 1076

స్థలం : చేబ్రోలు, తెనాలి తా. గుంటూరుజి.

ఆధారం : కె. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII 6.109 (A.R.No.151/1877)

1. స్వస్తి శకవర్షంబ్లు 998 నేంటి నల సంవత్స-
2. ర శ్రాహి స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ-
3. విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమా-
4. న విజయరాజ్య సంవత్సర[ంబ్లు 7] నేణ్డు శ్రీమత్ స-
5. మస్తసేనాధిపతి వెలనాంటి గొంకయ శ్రీ ము-
6. లస్థాన మహాదేవరకు మాఘమాసమున-
7. పున్నమయు శుక్రవారమున సోమగ్రహణ-
8. నిమిత్తమున నఖణ్డవర్త్తి దివియ యొక్కొంటికిం బె-

a. ondi
b. anaga
c. ...kṣōnīnaśaśulu
d. sikha
e. mahiṣamadhana

9. ṭṭina vell eḍla yeṃbhadiyu i nimittamunana vīra-
10. śrī kumārasvāmi dēvarakun akhaṇḍa vartti diviya-
11. lu reṃṭikiṃ beṭṭina vell eḍlu nūrunu vīniṃ jē-
12. koni śantānakramamunaṃ gāci yāca[ṃ*]drākkamu-
13. n akhaṇḍa vartti diviyalu muṃṭikiṃ gomma-
14. bōyini koḍuku dikkiya mahāsēnamuna ni-
15. tya mūṇḍu mānikalu neyi vōyaṃ gala vāṇḍu sē-
16. brōli sthānapatiyunu munnūrvvuru ayyalu mu-
17. nnū[r]vvuru sānuluṃ bratipālimpaṃ gala vāru
18. to part of 28. (Skt.)
28. .... vīra śrī kumārasvāmi dēvarakuṃ jēyiṃcci-
29. na yuramāla yokkoṃṭṭiki jayamāḍa [5]

146

Date : 1078 A.D.

Location : Juttiga, Tanuku tq. West Godavari Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.10 (A,R. No. 747/1920)

1. śaka var 1000-
2. svasti sarvvalōkāśra-
3. ya śrī viṣṇuvarddhana-
4. mahārājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya saṃva-

9. ట్టిన వెల్లెడ్ల యెంభదియు ఇ నిమిత్త మున వీర -
10. శ్రీ కుమారస్వామి దేవరకు నఖణ్డ వర్త్తి దివియ -
11. లు రెంటికిం బెట్టిన వెల్లెడ్లు నూఱును వీనిం జే-
12. కొని శన్తానక్రమమునం గాచి యాచ[ం*]ద్రాక్కర్ము-
13. నఖణ్డ వర్త్తి దివియలు మూంటికిం గొమ్మ-
14. బోయిని కొడుకు దిక్కియ మహాసేన మున ని-
15. త్యమూణ్డు మానికలు నేయివోయంగల వాణ్డు సే-
16. బ్రోలిస్థానపతియును మున్నూర్వ్వురు అయ్యలు ము-
17. న్నూ వ్వ[ర్]రు సానులుం బ్రతిపాలింపం గల వారు.
18. (నుంచి 28వ పంక్తి భాగందాకా సంస్కృతం)
28. .... వీర శ్రీకుమారస్వామి దేవరకుం జేయించ్చి-
29. న యురమాల యొక్కొంట్టికి జయమాడ[5]

146

కాలం : క్రీ. శ. 1078.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 10 (A.R. No. 747/1920)

1. శకవర్ 1000-
2. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్ర-
3. య శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన-
4. మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమా-
5. న విజయ రాజ్య సంవ-

6. tsara 3 gu śrāhi vēṃggi-
7. bikirāju ḍuttika-
8. ma [nni]ya tīṟu sōmī-
9. svara mahādēvaraku a-
10. khaṇḍa vatti diviya-
11. kun ācaṃdrārkamu-
12. n iccitimi sandhivi---

(The rest is built in)

147

Date : 1078 A.D. [130]

Location : Sarpavaram Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.21 (A. R. No 458-c/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārā-
2. jula pravarddhamāna vijaya-rājya saṃvatsarambu[lu]-
3. [7]ḍ agu śrāhi gaṃggagoṇḍa-vala nāṃṭi prōli nā-
4. ṇṭi cuttamalli caturvvēdi maṃggalamuna śrī puruṣō-
5. ttamamuna vīra cōḍa vinna-kar āḍvaniki yula[gu*]ya [va]-
6. [nda] mānikamu peṭṭina akh-aṇḍa vartti diviya araku i-
7. ṃdula golla bhīmaya bhōyuni koḍuku kāṭiya-
8. bōyuṇḍ eāi̥na śrī puruṣōtta-ma kō[ni] vasamunaṃ be-
9. ṭṭina inpayeḍlu 25 lekkanu inpayeḍlu yiru-

6. త్సర 3 గు శ్రాహి వేంగ్గి-
7. బికి రాజు దుత్తిక-
8. మ[న్ని] య తీఱు సోమీ-
9. స్వర మహాదేవరకు అ-
10. ఖణ్డ వత్తి దివియ-
11. కు నాచంద్రార్కము-
12. నిచ్చితిమి సంధివి-

(మిగతా భాగం కట్టుబడిలో)

147

కాలం : క్రీ. శ: 1078

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.21 (A.R.No. 458-c/1893).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ద్ధన మహారా-
2. జుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరంబు[లు]-
3. [7]డగు శ్రాహి గంగ్గగొణ్డవలనాంటి ప్రోలి నా-
4. ణ్టి చుత్తమల్లి చతుర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీ పురుషో-
5. త్తమమున వీరచోడ విన్నకరాడ్వనికి యుల[గు*]య [వ]-
6. [న్ద]మానికము పెట్టిన అఖణ్డ వర్త్తి దివియ అరకు ఇ-
7. ందుల గొల్ల భీమయ భోయుని కొడుకు కాటియ -

బోయుణ్డైన శ్రీపురుషోత్తమ కో[ని] వసమునం బె-

ట్టిన ఇన్పయెడ్లు 25 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు యిరు-

130. See f. n. 126

10. vadi yēnimṭiki nityaya paḍi sāniyambāṭi-	10, వడి యేనింటికి నిత్యయపడి సాని యంబాటి-
11. ya[ra] mānika ya[ra] mānen ḍu neyi samṭṭānakra-	11. య[ర]మానిక య[ర]మానెణ్డు నెయి సంత్తానక్ర-
12. mamuna ācamdrārkkamu bō yam gala vā-	12. మమున ఆచంద్రార్క్కము బోయం గల వా-
12. ru.	12. రు.

148 | 148

Date : 1079 A. D. | కాలం : క్రీ. శ. 1079

Location : Hanumakonda, Warangal tq., and Dt. | స్థలం : హనుమకొండ, వరంగల్లు

Source : Text and notes by P. Srinivasachariar, CIT 2.6 | ఆధారం : పి. శ్రీనివాసాచారియర్, CIT 2.6

1. to part of 3. (Skt.)-	1. - (3వ పంక్తిలో కొంత భాగం సంస్కృతం)
3. svasti śaka varṣambu-	3. స్వస్తి శకవర్షంబు-
4. lu 1001 yagu siddhārthi samvatsara-	4. లు 1001 యగు సిద్ధార్థి సంవత్సర-
5. sūryyagrahaṇambuna śrīman mahāma-	5. సూర్య్యగ్రహణంబున శ్రీమన్మహామ-
6. ṇḍaleśvara bēta rājulu bēteśvarambuna-	6. ణ్డలేశ్వర బేతరాజులు బేతేశ్వరంబున-
7. prōlēśvara dē[vu]naku namda dīviyaku nitya pam-	7. ప్రోలేశ్వర దే[వు]నకు నంద దీవియకు నిత్య పం-
8, ṇḍre(m)ṇḍu mānikalu nēya yācam-	8. ణ్డ్రె(0)ణ్డు మానికలు నేయ యాచం-
9. dratārakambuga bōyun aṭṭu gānu-	9. ద్రతారకంబుగ బోయునట్టుగాను-
10. śrī sabbane racci seṭṭi [?] [kaṣana]yya.	10 శ్రీ సబ్బనె రచ్చి సెట్టి[?] [కషన]య్య-
11. nīri nēlayum badi maṟuturu veli-	11. నీరినేలయుం బది మఱుతురు వెలి-
12. jenunum dana yillunu gānugu sarvvabādha-	12. జెనునుం దన యుల్లును గానుగు సర్వ్వబాధ-
13. parihāramu daṇḍugu veli dīni [na]ḍupu vāru-	13. పరిహారము దణ్డుగు వెలి దీని[న]డుపు వారు-

14. dēvara kāp ai sukhaṃb uṇḍu vāṇḍu (from here to end of the 16th line imprecatory verses).

14. దేవర కాపై సుఖంబుణ్డు వాణ్డు (ఇక్కణ్ణుంచి 16 వ పంక్తి చివరివరకు శాపోక్తులు).

149

Date : 1081 A. D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishnasastry, SII 4.1006 (A. R. No. 181/1899).

1. to most of 5 (Skt.)

5. ....śaka varuṣa 1003 svasti-

6. [sarvvalōkāśra]ya śrī viṣṇuvarddhana mahārajula pravarddhamāna vijayarājyas aṃva]-

7. ....trikaliṃggādhipati yayna rājarāja dēvara pradhāni rājēṃdra-

8. ....hma cakravartti peṃḍlāmu padmāvati uttarāyana saṃkranti nimityamu-

9. [na śrī bhīmē]śvara mahādēvarakuṃ beṭṭina akhaṃḍa vartti lōhapu diviya 1 dī-

10. ....rkkamu neyi sariṃpaṃ gala vāruṃ gā śrī bhīmēśvaramahādēvara kila-

11. ....bōlu mādiya[yu] bāda bōla pōtiyayu komma bōla kanmiyayu kā-

12. ....berasina bōla vasamunaṃ beṭṭina eḍlu 50 nitya paḍi vōyaṃ gala....-

149

కాలం : క్రీ. శ. 1081

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1006 (A. R. No. 181/1899)

1. (5వ పంక్తిలో చాలాభాగం సంస్కృతం).

5. ...శక వరుష 1003 స్వస్తి-

6. [సర్వ్వలోకాశ్ర]య శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయ రాజ్య సంవ-

7. ...త్రికళింగ్గాధిపతి యయ్న రాజరాజ దేవర ప్రధాని రాజేంద్ర-

8. ...హ్మ చక్రవర్త్తి పెండ్లాము పద్మావతి ఉత్తరాయన సంక్రాన్తి నిమిత్యము-

9. [న శ్రీ భీమే]శ్వర మహాదేవరకుం బెట్టిన అఖండవర్త్తి లోహపు దివియ 1 దీ-

10. ...ర్క్కము నెయి సరింపంగల వారుం గా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర కిల-

11. ....బోలు మాడియ[యు] బాద బోల పోతియయు కొమ్మబోల కన్మియయు కా-

12. ...బెరసిన బోల వసమునం బెట్టిన ఎడ్లు 50 నిత్యపడి వోయం గల-

13. ....māna 1 bōyaṃggala vaṇḍu [na]viya prōlaṇḍu likhitaṃ pe.........

150

Date : 1081 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq. East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishnasastry, SII 4.1317 (A. R. No. 396/1893).

1. śaka varṣa 1003 śrīmac cālukya vikra-
2. ma saṃvatsaraṃbulu 5 gu śrāhi śrī-
3. yamēśvara mahādēvarakun uttarāya-
4. na saṃkrāṃtti nimittamuna dēvāṃsu vāma-
5. ya koḍku śrī bhīmēśvara mahādēvara paḍi-
6. hāri rudraya peṭṭina ara divya 1 kin ācaṃdrā-
7. rkkamu neyi sariyiṃccu vāru gā bōlu nā-
8. luvuruṃ būṭa gā modali aḍapunā [nā]-
9. va bōla prōliya bōyini vasamunāṃ be-
10. ṭṭina modavulu 25 ki nitya paḍi nē mā-
11. na 1 likhitaṃ peddanācā[ryye] na-

13. ....మాన 1 బోయంగ్గల వణ్డు[న]వియ ప్రోలణ్డు లిఖితం పె...

150

కాలం : క్రీ. శ. 1081

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి. జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1317 (A. R. No. 396/1893)

1. శకవర్ష 1003 శ్రీమచ్చాళుక్య విక్ర-
2. మ సంవత్సరంబులు 5 గు శ్రాహి శ్రీ-
3. యమేశ్వర మహాదేవరకు నుత్తరాయ-
4. న సంక్రాం నిమిత్తమున దేవాంసు వామ-
5. య కొడ్కు శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర పడి-
6. హారి రుద్రయ పెట్టిన అరదివియ 1 కి నాచంద్రా-
7. ర్కకము నెయి సరియించ్చు వారుగా బోలు నా-
8. లువురుం బూటగా మొదలి అడపునా [నా]-
9. వ బోల ప్రోలియ బోయిని వస మునాం బె-
10. ట్టిన మొదవులు 25 కి నిత్యపడి నే మాన-
11. న 1 లిఖితం పెద్దనాచా [ర్యే]ణ.

151

Date : 1081 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1125 (A. R. No 250B/1896).

1. śaka varuṣambulu 10 [0]3 śrīmad anantavarmma-
2. dēvara prava[r*]ddamāna vijaya rājya saṃ-
3. vaccaramulu 8 yagu śrahi māgha māsamu-
4. na kṣīṇa pakṣamuna sukravāramu dōra[ya]-
5. [peṇḍamu sō]pa vīri kūtuṟu vallemā-
6. śrī madukīsvara dēvaraku akaṇḍavarttulanu-
7. reṇḍunu talliki ta[ṇḍri]ki tanakunu-
8. ācaṃdrārkkammunaku peṭṭenu goṟiya-
9. lu 100.

151

కాలం : క్రీ. శ. 1081

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1125 (A. R. No. 250B/1896).

1. శకవరుషంబులు 10[0]3 శ్రీ మదనంత వర్మ్మ-
2. దేవర ప్రవర్ధ[ర్]మాన విజయరాజ్య సం-
3. వచ్చరములు 8 యగు శ్రహి మాఘ మాసము-
4. న క్షీణపక్షమున సుక్రవారము దోర [య]-
5. [పెండము సో]ప వీరి కూతుఱు వల్లెమా-
6. శ్రీమదుకీస్వర దేవరకు అకణ్డవర్త్తు లను-
7. రెణ్డును తల్లికి త[ణ్డ్రి]కి తనకును-
8. ఆచంద్రార్క్కమ్మునకు పెట్టెను గొఱియ-
9. లు 100.

152

Date : 1082 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1161 (A. R. No. 292/1893)

1. śaka varṣa 10[0]4 śrīma[c cāḷukya vikrama saṃ]-

152

కాలం : క్రీ. శ. 1082

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి SII 4.1161 (A. R. No. 223/1893)

1. శకవర్ష 10[0]4 శ్రీ మ[చ్చా]ళుక్య విక్రమ సం]-

2. vatsa 6 gu śrāhi uttarāyaṇ [saṃkrāṃtti nimi]-
3. ttamuna śrī bhīmēśvara mahādēvaraku [peḍama]rāja-
4. [pa]rāja mahādēvi kōna mummaḍi rāju kūṃtturu [la]-
5. kṣmīdēvi peṭṭina akhaṇḍa vartti lōha daṇḍu diviya 1 ki-
6. n ācaṃdrārkkamu neyi sariyiṃppaṃggala vāru gā dēvara-
7. ki[la]ramuna nalvuru bōlunuṃ būṃṭa gāṃgga........
8. liya bōyuni yaḍapuna cāma bōla nā[vani] va-
9. [sa]munaṃ beṭṭina inupa eḍlu 50 nitya nē mā 1 ve-
10. luvalipalini yī diviyakuṃ [bhu]mi kha 1 [tū]ṃ 9 li-
11. khitaḥ peddanācāryēṇa vīrika peḍaru lōpugā yillu pa[ṭṭu]-
12. ye 5.

2. వత్స 6 గు [శ్రాహి ఉత్తరాయణ [సం[క్రాంత్తినిమి]-
3. త్తమున శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకు [పెడమ]రాజ-
4. [ప]రాజ మహాదేవి కోన ముమ్మడి రాజు కూంత్తులు [ల]-
5. క్ష్మీదేవి పెట్టిన అఖణ్డ వర్త్తి లోహదణ్డు దివియ 1 కి-
6. నాచంద్రార్క్కము నెయి సరియింప్పంగ్గలవారుగా దేవర-
7. కి[ల]రమున నల్వురు బోలునుం బూంట గాంగ్గ...
8. లియ బోయుని యడపున చామబోల నా[వని] వ-
9. [స]మునం బెట్టిన ఇనుప ఎడ్లు 50 నిత్య నే మా 1 వె-
10. లువలిపలిని యీ దివియకుం[భూ]మిఖ 1 [తూ]ం 9 లి-
11. ఖితః పెద్దనాచార్యేణ వీరిక పెడరు లోపుగా యిల్లుప[ట్టు]-
12. యె 5.

153

Date : 1082 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1117 (A. R. No. 246/1896)-

1. svasti śrī śakha varusa[ṃ]bulu 100[0]4 śrīmad a-
2. nantava[r*]mma dēvara praparddhamāna vijayarājya sam-

153

కాలం : క్రీ. శ. 1082

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గం జాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1117 (A. R. No. 246/1896)

1. స్వస్తి శ్రీ శకవరుష[ం]బులు 100[0]4 శ్రీమ ద-
2. నన్తవమ్మ[ర*]దేవర ప్రవర్ధమాన విజయ రాజ్యసం-

3. ccaramulu 8 yagu śrīhi yutta rāyana saṃkranti-
4. nimityamuna madhukīśvara dēvaraku śā-
5. ni mādāli rēkama penimiṭ kalapana [na]-
6. yakuṇḍu [a]khaṇḍa vatti dīpamu peṭṭi yā-
7. cāṃdrarkkamunakunu gori-yalu 50.

154

Date : 1083 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1118 (A. R. No. 246-A/1896).

1. śakha varuṣaṃbulu 100[0]5 śrī madhu-
2. kiśvara dēvaraku pūjāri mādhava bhaṭṭu pe-
3. ṭṭina akaṇḍavatti dīpamu yaca[ṃ*]drarkamu go-
4. ṟiyalu [5]0.

155

Date : 1084 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1015 (A. R. No. 190/1898)

1. śaka varṣamulu 1006 svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārājula pravarddhamā-

3. చ్చరములు 8 యగు శ్రీహి యుత్త రాయన సంక్రన్తి-
4. నిమిత్యమున మధుకీశ్వర దేవరకు శా-
5. ని మాదాలి రేకమ పెనిమిటి కలపన [న]-
6. యకుణ్డు [అ]ఖణ్డ వత్తి దీపము పెట్టి యా-
7. చాంద్రర్క్కమునకును గొఱియలు 50.

154

కాలం : క్రి. శ. 1083

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1118 (A. R. No. 246-A/1896)

1. శఖవరుషంబులు 100[0]5 శ్రీ మధు-
2. కీశ్వర దేవరకు పూజారి మాధవభట్టు పె-
3. ట్టిన అఖణ్డవత్తి దీపము యచ[ం*]ద్రర్కము గొ-
4. ఱియలు[5]0.

155

కాలం : క్రి. శ. 1084

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1015 A. R. No. 190/1898)

1. శకవర్షములు 1006 స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమా-

2. na vijayarājya saṃvatsaramu 15 gu [śrā*]hi dina 30[7 ṇṭa]ṃ jakravartti śrī kulōttuṃgga cōḍa-

2. న విజయరాజ్య సంవత్సరము 15 గు [శ్రా*]హి దిన 30[7 ణ్ట]ం జక్రవర్త్తి శ్రీ కులోత్తుంగ్గ చోడ-

3. dēvara anuṃgu guddavādi nāṇṭi pedda ḍākarēmi peddamunnūṭi samara modali bēti nāya-

3. దేవర అనుంగు గుద్దవాది నాణ్టి పెద్ద డాకరేమి పెద్దమున్నూటి సమర మొదలి బేతి నాయ-

4. [ku] kūṃturu jayama yiṃddula yaminīśvara mahādēvara sannidhānamunan uttarāya-

4. [కు] కూంతుఱు జయమ యిండ్దుల యమినీశ్వర మహాదేవర సన్నిధానమున నుత్తరాయ-

5. na saṃkrāṃtti nimittamunaṃ beṭṭiṃccina kulōttuṃgga cōḍa śatramunakuṃ brōlunāṇṭi śuṃka-

5. న సంక్రాంత్తి నిమిత్తమునం బెట్టించ్చిన కులోత్తుంగ్గ చోడ శత్రమునకుం బ్రోలు నాణ్టి శుంక-

6. ṭūri dakṣaṇāmuna ceruvu dakṣaṇāmuna muppadi vuṭlu vittu paṭṭu sarvvākaraparihāramu-

6. టూరి దక్షనామున చెఱువు దక్షణామున ముప్పదివుట్లు విత్తుపట్టు సర్వ్వాకర పరిహారము-

7. gā śrī cōḍa [ga*]ṃgga dēvar icci śatramunaṃ guḍvaṃggala brāhmal iruvaṇḍraku dina 1 kiṃ bēra mu-

7. గా శ్రీ చోడ[గ*]ంగ్గ దేవరిచ్చి శత్రమునం గుడ్వంగ్గల బ్రాహ్మ లిరువణ్డ్రకు దిన 1 కిం బేర ము-

8. mmaḍi bhīma kuṃccamunan iruvusan aḍḍeṇḍu gan enaveṃ bralakuṃ kuṃcca 50 diṃ badiyenmidi gā-

8. మ్మడి భీమ కుంచ్చమున నిరువున నడ్డెణ్డుగ నెనవెంబ్రలకుం కుంచ్చ 50 దిం బడియెన్మిది గా-

9. n ai na ḍaṃggum brāla kuṃcca 40 di pappu kuṃccā 3 nēti ku 1 naṃjuḍlu 4 mirīyamula ara-

9. నైన డంగ్గుం బ్రాల కుంచ్చ 40 ది పప్పు కుంచ్చా 3 నేతి కు 1 నంజుడ్లు 4 మిరియముల అర-

10. sōla 1 sakku pala 3 uppu ku 1 bella ku 30 yiṃddula purōhituniki dina 1 kiṃ brā ku 3 saṃvatsa-

10. సోల 1 సక్కు పల 3 ఉప్పు కు 1 బెల్ల కు 30 యిండ్దుల పురోహితునికి దిన 1 కిం బ్రా కు 3 సంవత్స-

11. ra jīvita māḍa 3 vaṇḍeḍi brā hmanikiṃ brā ku 3 jīvita c 7 kaṟṟa pani vānikiṃ brā kı 3 jīvi-

12. ta māḍa 1 vaḍlum brālunu ḍaṃcci yeṃggiḍl etti nīḍlu deccun āṇḍu vāṇḍr iddaṟa-kuṃ brā ku 3 jīvita-

13. māḍa 1 ci 3 i mmārggamunan ācaṃdrārkkamu n a ḍ a p a ṃ gala vāru gā śrī bhīmēśvara mahādēvara dē-

14. vabhaṇḍāramunaṃ gala pir. dēvara kilaramuna cāmiya bōyu caṃdiyayu bādiya bōyu pōti-

15. yayu gommiya bōyu kaniya-yuṃ gāṭiya bōyu kommiya berasina bōla vasāmuna-

16. ṃ beṭṭina yeḍlu 300 ṭi brāh-malakuṃ guḍuva nitya paḍi vōyaṃ ggala nē ku 1 dēvabha-ṇḍāramu-

17. na śanivāra dina 1 ki ci [ḍu] ṃ ggala nūniya ku 1 nityapaḍi veṭṭaṃ gala ākulu 80 vōṃ-kalu 40 di.

11. ర జీవిత మాడ 3 వణ్డెడి బ్రాహ్మనికిం బ్రా కు 3 జీవిత చి 7 కఱ్ఱపని వానికిం బ్రా కు 3 జీవి-

12. త మాడ 1 వడ్లుం బ్రాలును] డంచ్చి యెంగ్గిడ్ల త్తి నీడ్లుదెచ్చునాణ్డు వాణ్డ్రి) ద్దఱకుం బ్రా 3 జీవిత-

13. మాడ 1 చి 3 ఇమ్మార్గ్గముననాచం ద్రార్క్కము నడపంగలవారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర దే-

14. వ భణ్డారమునంగల పిరిదేవర కిలరమున చామియబోయు చందియయు బాదియ బోయు పోతి-

15. యయు గొమ్మియ బోయు కనియ యుంగాటియ బోయు కొమ్మియ బెరసిన బోల వసమున-

16. ం బెట్టిన యెడ్లు 300 టి బ్రాహ్మలకుం గుడువ నిత్యపడి వోయంగ్గల నే కు 1 దేవభణ్డారము-

7. న శనివార దిన 1 కి చి[డు]ంగ్గల నూని య కు 1 నిత్యపడి వెట్టంగల ఆకులు 80 వోంకలు 40 ది.

156

Date: 1084 A.D.

Location : Mukhalingam, Parla-kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source Text by H. Krishna sastry, SII 5.1115 (A. R. No. 244/1896)

1. svasti śrī śaka varuṣaṃbu-
2. lu 100[o]6 śrīmad ananta-
3. varmma dēvara prava[r*]da-

156

క్రీ. శ. 1084

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 5.1115 A. R. No. 244/1896)

1. స్వస్తి శ్రీ శకవరుషంబు-
2. లు 100[0]6 శ్రీ మదనన్త-
3. వర్మ్మ దేవర ప్రవర్ద్ధ[ర*]-

4. māna vijayarāja saṃva-
5. ccaramulu 8 yagu śrā-
6. hi yuttarayana nimi-
7. tyamuna madhukīsvara-
8. dēvaraku kaṭṭama tama-
9. yamma pāṃpakammaku a-
10. kaṇḍa vatti dīpamu yaca[ṃ*] drārkka-
11. munaku peṭṭina goṟiya-
12. lu 5[o].

4. మాన విజయరాజ్య సంవ-
5. చ్చరములు 8 యగు శ్రా-
6. హి యుత్తరయన నిమి-
7. త్యమున మధుకీస్వర-
8. దేవరకు కట్టమ తమ-
9. యమ్మ పాంపకమ్మకు అ-
10. కణ్డ వత్తి దీపము యచ[ం*]ద్రార్క్క-
11. మునకు పెట్టిన గొఱియ-
12. లు 5[0].

157

Date : 1084 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1058 (A. R. No. 191/1896).

1. śrīmad anaṃttavarmma dēvāra pravarddhamā-
2. na vijayarājya saṃvatsaraṃbulu 9 śrāhi-
3. mēśa śukla 5 yu guruvāramuna śrī ma-
4. [dhu]kēśvara dēvaraku puravari maṃcci pe[r]ggaḍa a[khaṇḍa]-
5. vartti dīpamunakuṃ beṭṭina māḍal ēnimṭṭiki pū-
6. li ceṟuvu ḍiggili puṭṭeṃḍu nēla ācaṃdrārkamu-
7. ....naḍapaṃ ggala vāru.

157

కాలం : క్రీ. శ. 1084

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1058 (A. R. No. 191/1896).

1. శ్రీ మదనంత్తవర్మ్మ దేవర ప్రవర్ధమా-
2. న విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు 9 శ్రాహి-
3. మేశ శుక్ల 5 యు గురువారమున శ్రీ మ-
4. [దు]కేశ్వర దేవరకు పురవరి మంచ్చి పెగ్గ[ఁ]డ అ[ఖణ్డ]-
5. వర్త్తి దీపమునకుం బెట్టిన మాడ తే నింట్టికి పూ-
6. లి చెఱువు డిగ్గిలి పుట్టెండు నేల ఆచంద్రార్కము-
7. ....నడపంగ్గల వారు.

158

Date : 1085 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.1146 (A. R. No. 268/1896).

1. [svasti] [śa]ka varṣambulu 1007 ya.........
2. [śrīma]d anantavarmma dēvara pra[va]-
3. [rddhamāna] vijayarājya saṃvatsa-
4. ....gu śrāhi yuttara[ya*] ṇa sa [ṃ]-
5. [krānti ni]mityamuna dīrggāsi ka [ṃ]-
6. ....turu davalapa yani-
7. [yaṃka bhī]mēsvaramuna sāni peṭṭi-
8. ....ācaṃdrārkkamu akhṇḍa-
9. ....

158

కాలం : క్రీ. శ. 1085.

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1146 A. R. No. 268/1896.

1. [స్వస్తి] [శ]క వర్షంబులు 1007 య-
2. [శ్రీమ]దనన్తవర్మ్మ దేవర ప్ర[వ]- ఐన[ం]-
3. [ర్ధమాన] విజయరాజ్య సంవత్స-
4. .గు శ్రాహి యుత్తర[య*]
5. [క్రాన్తి ని]మిత్యమున దీర్గ్గాసి క[ం]-
6. .తురు దవలప యని-
7. [యంక భీ]మేశ్వరమున సాని పెట్టి-
8. ...... అచంద్రార్క్కము అఖణ్డ-
9. ....

159

Date : 1087 A. D.[131]

Location : Juttiga, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source : Text and date by J. Ramaiah pantulu and date as corrected by N. Lakshminarayana Rao in Appendix, SII 10.12 (A. R. No. 737/1920)

159

కాలం : క్రీ. శ. 1087.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా.

ఆధారం : జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.12-యన్.లక్ష్మీనారాయణరావుగారి సవరణతో (A. R. No. 737/1920)

131. The date given in the text is śaka 1012 or 1090 A.D. It is corrected in App. to 1087 A.D.

1. svasti sarvvalōkaśraya śrī-	1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ-
2. viṣṇuvarddhana mahārājula pra-	2. విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్ర-
3. parddhamāna vijayarājya saṃva-	3. పర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవ-
4. tsarambulu 15 gun ēṃṭi yu-	4. త్సరంబులు 15 గు నేంటి యు-
5. ttarāyaṇa nimittamuna ḍut-tika-	5. త్తరాయణ నిమిత్తమున డుత్తిక-
6. vāsuki ravi sōmēśvara mahā-	6. వాసుకి రవి సోమేశ్వర మహా-
7. dēvaraku ayanapuramu-	7. దేవరకు అయనపురము-
8 pōtiya bhaṭla peṭṭina akhaṇḍa vartti-	8. పోతియ భట్ల పెట్టిన అఖణ్డ వర్త్తి-
9. dīpamunakun iccinavi 50 inupa-	9. దీపమునకు నిచ్చినవి 50 ఇనుప-
10. yeḍlu vīniṃ jēkoni guṇḍiya bō-	10. యెడ్లు వీనిం జేకొని గుణ్డియ బో-
11. yuni koḍuku gētiya bōyu-	11. యుని కొడుకు గేతియ బోయు-
12. ṇḍu nitya paḍi mummaḍi bhīma-	12. ణ్డు నిత్య పడి ముమ్మడి భీమ-
13. mānika mānenḍu neyi vōsi yā-	13. మానిక మానెణ్డు నెయి వోసి యా-
14. caṃdrārkamu naḍapaṃ gala vāṇḍu ī dha-	14. చంద్రార్కము నడపం గల వాణ్డు ఈ ధ-
15. rmmuvu ḍūttika sthānādhi-patulunu sāni-	15. ర్మ్మువు డూత్తిక స్థానాధిపతులును సాని-
16. munnūrvvuru nibaṃdhakāṟu-nu rakṣiṃppa-	16. మున్నూర్వ్వురు నిబంధకాఱును రక్షింప్ప-
17. ṃ gala vāru.	17. ం గల వారు.

160

Date : 1087 A.D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1016 (A. R. No. 190-A/1893).

160

కాలం : క్రీ. శ. 1087.

స్థలం: ద్రాక్షారామం. రామచంద్రాపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 4.1016 (A. R. No. 190-A/18...

1. śaka varṣa 1009 saṃvatsaramu 18 śrahi dina 161 ṇṭa śrī viṣṇuvarddhana mahārājulu śrī cō-
2. ḍagaṃgga dēvara ḍākarēmi ayya polamuna ūri dakṣiṇa ḍikuna gollapallu tūrppuna sīlama dēvi-
3. .... yinaparekāsyu tōḻa nēla oka puṭṭi muttumu vaḍ-la paṭṭu vēyi mrāṃkula tōḍaṃ gūḍaṃ gulōttuṃ-
4. [gga cōḍa] śatramunakun acāṃdrārkkamunakun icciri dīnikiṃ jatussīmamulunuṃ dūppuna nāgu-
5. ....muri tōṇṭa naviya dakṣa-ṇamuna madhyamuna āppaya tōṇṭa paṭṭunu rāyana tōṇṭa naviyunuṃ ja-
6. [nakō]ṭa naṃ[bi]siḍamavaṭla tōṇṭa naviya uttaramunaṃ ba[lla a]ppaya tōṇṭa trōvaya sīmamu likhitaṃ peddanācar-yyaḥ.

1. శకవర్ష 1009 సంవత్సరము 18 శ్రహి దిన 161 ణ్ట శ్రీ విష్ణువర్ధన మహా-రాజులు శ్రీచో-
2. డగంగ్గ దేవర డాకరేమి అయ్య పొల మున ఊరి దక్షిణ డికున గొల్లపలు తూర్ప్పున శీలమదేవి-
3. ....యినపరెకాస్యుతోఁ నేల ఒక పుట్టి ముత్తుము వడ్ల పట్టువేయి మ్రాం కుల తోడం గూడం గులోత్తుం-
4. [గ్గ చోడ] శత్రమునకు నాచంద్ర తారార్క్కమునకు నిచ్చిరి దీనికిం జతుస్సీమములునుం దూప్పున నాగు-
5. ......మురి తోణ్ట నవియ దక్షణమున మధ్యమున అప్పయ తోణ్ట పట్టును రాయనతోణ్ట నవియుం జ-
6. [నకో]ట నం[బి]సిడమవట్ల తోణ్టనవియ ఉత్తరమునం [బల్ల అ]ప్పయ తోణ్ట త్రోవయ సీమము లిఖితం పెద్దనా చాయ్యః

161

Date : 1088 A. D.

Location : Nannuru, Ongole tq. Guntur Dt.

Source : Text and short notes by A. Butterworth and V. Venu-gopaul chetty, NI 3.1072.

1. svasti śrī sūrya va-
2. ṃsabun ēṃṭi cāgi veṃkana-
3. koḍuku balle rāju vīri-

161

కాలం : క్రీ. శ. 1088

స్థలం: నన్నూరు, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జిల్లా.

ఆధారం : ఎ. బటర్‌వర్తు, వి. వేణుగోపాల చెట్టి, NI 3.1072.

1. స్వస్తి శ్రీ సూర్య వ-
2. ంశబునేంటి చాగి వెంకన-
3. కొడుకు బలె రాజు వీరి-

4. putruṃḍu kaṃṭṛ vaṃkya rā-
5. ju vīri koḍku nami cōḍa-
6. vīri putruṃḍu sūrapa rā-
7. ju vīri putruṃḍu rājamahēṃ-
8. dra po[te]pi cōḍu nannūri-
9. hōmkāri dēviki sarvvakara-
10. parihāramu gān icciri vī-
11. ra yiccina kālasaṃkhya-
12. lu śaka varṣaṃbulu 1010-
13. yagun ēṃṭi mēṣa mā-
14. samuna puttama diva-
15. samu nāṃḍu yicciri-
16. cōḍēśvara liṃgānakuṃ-
17. amṛta paḍikiṃ dī (di)-
18. veṃ paḍi muṃ............
19. paga hāritu pu. pu-
20. ....yicciri bolamu.

4. పుత్రుండు కంటృ వంక్య రా-
5. జు వీరి కొడ్కు నమి చోడ-
6. వీరి పుత్రుండు సూరప రా-
7. జు వీరి పుత్రుండు రాజమహేం-
8. ద్ర పొ[తె]పి చోడు నన్నూరి-
9. హోమ్కారి దేవికి సర్వ్వకర-
10. పరిహారముగా నిచ్చిరి వీ-
11. ర యిచ్చిన కాలసంఖ్య-
12. లు శక వర్షంబులు 1010-
13. యగు నేంటి మేష మా-
14. సమున పుత్తమ దివ-
15. సము నాండు యిచ్చిరి-
16. చోడేశ్వర లింగానకుం-
17. అమృత పడికిం దీ (ది)-
18. వెం పడి ముం.........
19. పగ హారితు పు. పు-
20. ....యిచ్చిరి బోలము.

162

Date : 1089 A. D. [132]

Location : Juttiga, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source : Text and date by J. Ramaiah pantulu, SII 10.11 (A. R. No. 738/1920).

1. svasti sarvvalōkāśraya-
2. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
3. rājula pravarddhamāna-
4. vijaya rājya saṃvatsa-
5. ramulu 13 yavun ē-
6. ṇḍu ḍuttika vāsuki ra-
7. vi sōmīśvara dēvara-
8. [mu]ṃdaṭa śrī vijayādi-
9. tya dēvara yettiṃcina-

162

కాలం : క్రీ. శ. 1089

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.11 (A. R. No. 738/1920).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ-
2. శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహా-
3. రాజుల ప్రవర్ద్ధమాన-
4. విజయరాజ్య సంవత్స-
5. రములు 13 యవునే-
6. ణ్డు దుత్తిక వాసుకి ర-
7. వి సోమీశ్వర దేవర-
8. [ము]ందట శ్రీ విజయాది-
9 త్య దేవర యెత్తించిన-

132. Although the ins. does not contain any date, the editor assigned this to it.

10. karavāla bhairava ma-
11. [ṇḍa]pamu yācaṃdratārakamu ka.

(incomplete)

10. కరవాల భైరవ మ-
11. [ణ్డ]పము యాచంద్రతారకము క.

(అసంపూర్ణ)

163

Date : 1089 A. D.

Location : Juttiga, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.59 (A. R. No 780/1920).

1. śaka varṣaṃbulu 1 [o]11-
2. svasti sarvvalōkāśra-
3. ya śrī [viṣṇu]varddhana maharā-
4. jula pravarddhamāna vija-
5. yarājya saṃvatsa-
6. ra[ṃ]bulu [20] śrahi śrī-
7. vīra cōḍa dēvara ḍu-
8. ttika sōmīsvara mahā-
9. dēva[ra]ku nilipina di[vi]-
10. yalu mūṇḍu vīni ḍu-
11. ttika munnū[rvvuru] ācaṃdrā-
12. rkamu a[kha]ṇḍa vartti [di]viyala-
13. mūṃṭṭiki mummaḍi bhīma.
14. nitya paḍi mūṇḍu mānikalu-
15. [nēyi] vōyaṃ kala varu.

163

కాలం : క్రీ. శ. 1089.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.59 (A. R. No. 780/1920).

1. శక వర్షంబులు 1 [0]11-
2. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్ర-
3. య శ్రీ [విష్ణు] వర్ద్ధన మహారా-
4. జుల ప్రవర్ద్ధమాన విజ-
5. య రాజ్య సంవత్స-
6. ర[ం]బులు [20] శ్రహి శ్రీ-
7. వీర చోడ దేవర డు-
8. త్తిక సోమీస్వర మహా-
9. దేవ[ర]కు నిలిపిన ది[వి]-
10. యలు మూణ్డు వీని డు-
11. త్తిక మున్నూ[ర్వ్వురు] ఆచంద్రా-
2. ర్కము అ[ఖ]ణ్డ వర్త్తి [ది]వియల-
3. మూంట్టికి ముమ్మడి భీమ-
14. నిత్యపడి మూణ్డు మానికలు-
5. [నేయి] వోయంకలవరు.

164

Date : 1090-91 A. D.

Location : Visakhapatnam, tq., Dt.

164

కాలం : క్రీ. శ. 1090-91

స్థలం : విశాఖపట్నం, తా. జి.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu as corrected in App. II by N. Lakshminarayana Rao. SII 10.651 (A.R.No. 99/1909).

1. svasti śrīmad anaṃttavarmma dēvara pra-
2. varddhamāna vijayarājya saṃvatsaraṃbulu-
3. 1[3]n ēṃṭṭi śaka varuṣaṃbu 101[2]n ēṃṭṭi kanyakri-
4. ṣṇa 10 sōmavāramu nāṃḍu śrīmatu viśā-
5. khapaṭṭaṇam aina kulōttuṃgga cōḍa paṭṭaṇamu-
6. na nagaramu panniddaṟunu ma[ttō]ṭṭamāna rāmaku-
7. lavalli paṭṭaṇamuna aṃjjivaṇṇattu vyā-
8. pāri pattanāditya nānārāja vidyādhara samaṃkattu ghaṃṭṭi āsā[va]na pa-
9. dinenmidi bhūmi nagara sēnāpati ayina malamaṃḍal mātāmanakun i-
10. ccina śāsanapatramu viśākhapaṭṭaṇam aina kulōttuṃggacōḍa paṭṭaṇamuna-
11. anyūnuva perumbaḍiki tūrpuna sīmasaṃddhi ṟā prākāruvu dakṣaṇa sīmasa-
12. ṃddhi dēvāṃdi yillu mēra paścima sīmasaṃddhi upputēṟu uttara sīmasa-
13. ṃddhi [da]mmaṟummi velakuṃ goni viḍicina yillu lōpu gā nallanyūṭṭuva.

ఆధారం : జె. రామయ్యపంతులు, SII 10.651, యన్. లక్ష్మినారాయణరావు గారి సవరణలతో (A. R. No. 99/1909).

1. స్వస్తి శ్రీమదనం త్తవర్మ్మ దేవర ప్ర-
2. వర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం బులు-
3. 1[3] నేంట్టి శకవరుషంబు 101[2] నేంట్టి కన్యక్రి-
4. ష్ణ 10 సోమవారము నాండు శ్రీమతు విశా-
5. ఖ పట్టణమైన కులోత్తుంగ్గ చోడ పట్టణము-
6. న నగరము పన్నిద్దఱును మ[త్తో]ట్టమాన రామకు-
7. లవల్లి పట్టణమున అంజ్జివణ్ణత్తు వ్యా-
8. పారి పత్తనాదిత్య నానారాజ విద్యాధర సమంకత్తు ఘంట్టి ఆసా[వ]న ప-
9. దినెన్మిది భూమి నగర సేనాపతి అయిన మలమండల్ మాతామనకు ని-
10. చ్చిన శాసన పత్రము విశాఖపట్టణమైన కులోత్తుంగ్గ చోడ పట్టణమున-
11. అన్యూనువ పెరుంబడికి తూర్పున సీమసంద్ధి ఱా ప్రాకారువు దక్షిణ సీమస-
12. ంద్ధి దేవాండి యిల్లు మేర పశ్చిమసీమ సంద్ధి ఉప్పుటేఱు ఉత్తర సీమస-
13. ంద్ధి[ద]మ్మఱుమ్మి వెలకుంగొని విడిచిన యిల్లులోపుగా నల్లన్యూట్టువ.

14. perumpallini ācamdrārkkam un iccitimi palliki lōp aina illaku a[ru]-
15. vanamu kānki vidumbadlu vīni pari-
16. harimccitimi dīniki vighnamu sēsina vāru-
17. gamgga kar̲ta vēyu gavilala brāhmaṇula vadhimccina pātakamum bo-
18. mdduduru.

14. పెరుంపల్లిని ఆచంద్రార్క్కము నిచ్చితిమి పల్లికి లోపైన ఇల్లకు అ[రు]-
15. వనము కాన్కి విడుంబడ్లు వీని పరి-
16. హరించ్చితిమి దీనికి విఘ్నము సేసిన వారు-
17. గంగ్గ కఱ్త వేయు గవిలల బ్రాహ్మణుల వధించ్చిన పాతకముం బో-
18. ందుదురు.

165

Date : 1091 A.D.

Location : Juttiga, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu as corrected in App.II by N. Lakshminarayana Rao, SII 10.60 (A.R.No. 782/1920).

1. śaka varṣālu 1[0]13-
2. svasti sarvvalōkāśraya-
3. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
4. rājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya saṃva-
6. tsa 20 agun ēṇḍu ḍu-
7. ttika sōmīsvara dēvaraku-
8. [mō]dapa koḍuku [mu]-
9. ppar̲aya yakhaṇḍa vartti-
10. diviyaku nitya paḍi-
11. mummaḍi bhīma mā

(incomplete)

165

కాలం : క్రీ. శ. 1091

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 60. యన్. లక్ష్మీనారాయణరావుగారి సవరణలతో (A. R. No. 782/1920)

1. శక వర్షాలు 1[0]13-
2. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ-
3. శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహా-
4. రాజుల ప్రవర్ద్ధమా-
5. న విజయరాజ్య సంవ-
6. త్స 20 అగు నేణ్డు దు-
7. త్తిక సోమీస్వర దేవరకు-
8. [మో]దప కొడుకు [ము]-
9. ప్పఱయ యఖణ్డ వర్త్తి-
10. దివియకు నిత్య పడి-
11. ముమ్మడి భీమ మా

(అసంపూర్తి)

166

Date : 1092 A. D.[133]

Location: Juttiga, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.15 (A.R. No.731/1920).

1. saka varṣa....
2. ....śraya-
3. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
4. rājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya-
6. sa[ṃ]vatsa 17 gun ēṇḍu-
7. śrī cōḍa gaṃga dēvara-
8. ḍuttika sōmīsvara dēvaraku-
9. nilipina diviya-
10. ku...akhaṇḍa-
11. varttiki nitya paḍi mu-
12. mmaḍi bhīma mānenḍu neyi-
13. ācaṃddratārakamu-
14. pōyaṃ gala vāṇḍu kuppa-
15. bōyini koḍuku eṟiya-
16. ma bōyuṇḍu.

166

కాలం : క్రీ. శ. 1092

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : జె. రామయ్య పంతులు, SII 10.15 (A. R. No. 731/1920).

1. సకవర్ష ....
2. ....శ్రయ....
3. శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహా-
4. రాజుల ప్రవర్ద్ధమా-
5. న విజయ రాజ్య-
6. స[ం]వత్స 17 గు నేణ్డు-
7. శ్రీ చోడ గంగ దేవర-
8. డుత్తిక సోమీస్వర దేవరకు-
9. నిలిపిన దివియ-
10. కు... అఖణ్డ-
11. వర్త్తికి నిత్య పడి ము-
12. మ్మడి భీమ మానెణ్డు నెయి-
13. ఆచంద్ద్రతారకము-
14. పోయం గల వాణ్డు కుప్ప-
15. బోయిని కొడుకు ఎఱియ-
16. మ బోయుణ్డు.

167

Date: 1092 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4. 1009 (A.R. No. 184/1893)-

1. śaka varṣa 10[0]14 svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana-

167

కాలం : క్రీ. శ. 1092.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1009 (A. R. No. 184/1893).

1. శకవర్ష 10[0]14 స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన-

133. Ibid.

2. mahārājula pravarddhamāna vijayarājya saṃvatsa 23ṇḍ ag śrā-
3. hi dina 193 ṇṭa śrī bhīmēśvara mahādēvaraku tiru cuṭṭ ambala-
4. m uḍayānu sōlava peṭṭina akhaṇḍa vartti lōha divi 1 dīniki-
5. n ācaṃdrārkkamu neyi sariyiṃcu vāru gā śrī bhīmēśvara mahā-
6. dēvara kilaramuna cāma bōla ceṃdanayi komma bōla kanniyayi-
7. bāda bōla pōtiyayi kāṭa bōla kommiya berasina vāru vaṃpa meṃdi-
8. ya bōyun eṟiyama vasamunaṃ beṭṭina eḍlu 50 nitya paḍi ō-
9. yaṃ gala tribhuvanāṃkuśamuna 1 nē māna likhitaṃ suracāryyasya.

2. మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయ రాజ్య సంవత్స 23ణ్డగు శ్రా-
3. హి దిన 193 ణ్ట శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకు తిరుచుట్టం బల-
4. ముడయాను శోలవ పెట్టిన అఖణ్డ వర్త్తి లోహ దివి 1
5. నాచంద్రార్క్కము నెయి సరియించు వారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహా-
6. దేవర కిలరమున చామబోల చెందనయి కొమ్మ బోల కన్నియయి-
7. బాద బోల పోతియయి కాట బోల కొమ్మియ బెరసిన వారు వంప మెంది-
8. య బోయు నెఱియమ వసమునం బెట్టిన ఎడ్లు 50 నిత్యపడి ఓ-
9. యం గల త్రిభువనాంకుశమున నే మాన 1 లిఖితం సురాచార్య్యస్య.

168

Date: 1092 A. D.

Location: Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.1116 (A. R. No. 245/1896).

1. śakābdaṃbulu 1014 gun eṇṭi yu-
2. ttarāyaṇa saṃkraṃti nāṇḍu dhu.

168

కాలం : క్రీ. శ. 1092

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1116 (A. R. No. 245/1896).

1. శకాబ్దంబులు 1014 గు నేణ్టి యు-
2. త్తరాయన సంక్రంతి నాణ్డు ధు.

3. pa koḍuku baḍi kāṭaya ma- dhukē-
4. svara dēvaraku yakhaṇḍa var- tti-
5. dīpam ette dinin ācaṃdrārk- kamu-
6. naḍapunadi tōṭakalivoramu-
7. na vāru.

3. ప కొడుకు బడి కాటయ మధుకే-
4. స్వర దేవరకు యఖణ్డ వర్తిఁ-
5. దీప మెత్తె దీని నాచంద్రార్క్కము-
6. నడపునది తోటకలివొరము-
7. న వారు.

169

Date : 1092 A. D.

Location: Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5. 1137 (A. R. No. 260/1896).

1. svastsi śaka varuṣambulu 1014 gun ē-
2. ṇṭi uttarāyaṇa saṃkrāṃti aniyaṃkka-
3. bhīmīśvara dēvarakuṃ diru- vāṃḍi kū-
4. ṃtturu rājarāja dēvara vēlā- muna-
5. naḍvaṃ gāṃpa peṭṭi akhaṃḍa va[r*]tti-
6. [di]viya ācaṃdrārkkamu na- ḍapaṃ gala-
7. vāru.

169

కాలం : క్రీ. శ. 1092

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1137 (A. R. No. 260/1896).

1. స్వస్తి శక వరుషంబులు 1014 గు నే-
2. ణ్టి ఉత్తరాయణ సంక్రాంతి అని- యంక్క-
3. భీమీశ్వర దేవరకుం దిరువాండి కూ-
4. ంత్తురు రాజరాజ దేవర వేలామున-
5. నడ్వం గాంప పెట్టి అఖండవర్తి[ఁ*]-
6. [ది]వియ ఆచంద్రార్క్కము నడపం గల-
7. వారు.

170

Date : 1093 A. D.

Location : Ronanki, Narsingapalli tq, Srikakulam Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5. 1347 (A. R. No. 392/1896).

170

కాలం : క్రీ. శ. 1093

స్థలం : రోణంకి, నరసింగపల్లి తా. శ్రీకాకుళం జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1347 (A. R. No. 392/1896)

1. svasti śakha varuṣambulu 1015 gun ēṇḍu-	1. స్వస్తి శఖ వరుషంబులు 1015 గు నేణ్డు-
2. svasti samaramukhānēkaripu-darppamarddanabhuja-dala[pa]-	2. స్వస్తి సమరముఖానేకరిపుదర్ప్ప మర్ద్దనభుజబల[ప]-
3. rākrama paramāhēsvara para-mabha[ṭṭa]rāka mahārajadi-raja-	3. రాక్రమ పరమాహేస్వర పరమభ[ట్ట] రక మహారజదిరజ-
4. paramēsvara navanavatisa hasra kuṃjarādīsvara trika-liṃggā[dhi]-	4. పరమేస్వర నవనవతిసహస్ర కుంజరాధీ స్వర త్రికలింగ్గా[ధి]-
5. pati gaṃggānvayāvalaṃbana-staṃbha śrī[ma*]c cōḍa gaṃ-gadēvara dvitī[ya]-	5. పతి గంగ్గాన్వయావలంబన స్తంభ శ్రీ [మ*]చ్చోడ గంగదేవర ద్వితీ[య]-
6. lakṣmi yaiṇa lakṣmidēvulu 10 gu śrāhi yuttarayaṇamu [nā]ṇḍu rō-	6. లక్ష్మి యైన లక్ష్మిదేవులు 10 గు శ్రాహి యుత్తరాయణమునా[ణ్డు] రో-
7. [ṇeṃ]ki siddhēśvara dēva[ra]-ku nivēdyamu[naku] gan iru-vuṭṭi nēla yā-	7. [ణెం]కి సిద్ధేశ్వర దేవ[ర]కు నివేద్యము [న]కుగ నిరువుట్టి నేల యా-
8. caṃdrā[r*]kasthayiṃgān icc-iri dīniṃ jeḍak uṇḍa naḍapi-na varikin asvamē-	8. చంద్రాక్క[ర్*]స్థాయింగా నిచ్చిరి దీనిం జెడకుండ నడపిన వారికి నస్వమే-
9. damuna palamu dīniki vigha-namu sēsir ēni gaṃgga ka[ru]-	9. దమున పలము దీనికి విఘనము సేసిరేని గంగ్గ క[రు]-
10. ta veyi gayilala vadiyiṃccina pātakamuna ba-	10. త వెయి గయిలల వదియించ్చిన పాతక మున బ-
11. ḍaṃggala vāru sarvvamāṃ-galya mahāśrī.	11. డంగ్గల వారు సర్వ్వ మాంగల్య మహాశ్రీ.

171

Date : 1093 A. D.	కాలం : క్రీ. శ. 1093
Location : Ronanki, Narsing-palli tq., Srikakulam Dt.	స్థలం రోణంకి, నర్సింగపల్లి తా. శ్రీకా కులం జి.
Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5. 1348 (A. R. No. 393/1896).	ఆధారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1348 (A. R. No. 393/1896).

1. svasti śakha varuṣaṃbulu 1015 gun ēṇḍu-
2. svasti samaramukhānēkaripudarppamarddanabhujabala-
3. parakarama paramamāhēśvara parama bhaṭṭāraka mahā-
4. rājadhirāja rājaparamēsvara navana[vatti] sahasra kuṃjarā-
5. dhīśvara trikaliṃggādhipati gaṃgānva[yā]valaṃbanastaṃbha-
6. śrī [ma*]c cōḍa gaṃga dēvara dvitīyalakṣmi yaina lakṣmidē[vu]-
7. lu 19 gu śrahi yuttarāyaṇamu nāṇḍu rōneṃki ma[hā]dē-
8. varaku nivēdyamunaku gān iru pūṭṭi nēla yācaṃdrākkasthā-
9. yiṃgān icciri dīniṃ jeḍakuṇḍa naḍapina vārikin asvamēdhamuna-
10. palamu dīniki vighnamu sēsirēni gaṃggakaṟuta vēyi ga-
11. yilala vadhiyaṃccina pātakamuna baḍu vāru sarvvamāṃga-
12. lya mahāśrī.

1. స్వస్తి శకవరుషంబులు 1015గు నేణ్డు-
2. స్వస్తి సమరముఖానేకరిపుదప్ప మర్ద్దన భుజబల-
3. పరక్రమ పరమమాహేశ్వర పరమభట్టారక మహా-
4. రాజాధిరాజ రాజపరమేస్వర నవన [వత్తి] సహస్రకుంజరా-
5. ధీశ్వర త్రికలింగ్గాధిపతి గంగాన్వ[యా]వలంబన స్తంభ-
6. (శ్రీ)[మ*]చ్చోడ గంగదేవర ద్వితీయ లక్ష్మియైన లక్ష్మిదే[వు]-
7. లు 19 గు శ్రహి యుత్తరాయణము నాణ్డు రోనెంకి మ[హా]దే-
8. వరకు నివేద్యమునకు గా నిరుపుట్టి నేల యాచంద్రాక్కస్థా-
9. యిం గా నిచ్చిరి దీనిం జెడకుణ్డ నడపిన వారికి నస్వమేధమున-
10. పలము దీనికి విఘ్నము సేసిరేని గంగ్గ కఱుత వేయి గ-
11. యిలల వధియంచ్చిన పాతకమున బడు వారు సర్వ్వమాంగ-
12. ల్య మహా(శ్రీ).

172

Date : 1094 A. D.

Location : Bhimavaram, Kakinada tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5. 79 (A. R. No. 482-H/1893).

172

కాలం : క్రీ. శ. 1094

స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ. తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.79 A. R. No. 482-H/1893).

1. svasti sarvva-
2. lōkāśraya śrī viṣṇuvarddhan mahārājula-
3. pravarddhamāna vijayarājy: saṃvatsaraṃ-
4. bulu 33 n ēṇṭi sōmagrahaṇa nimityamu-
5. na viṣṇu dēvarakun amudun-aku vattara seṭla ko-
6. ḍuku raccaya nītya mānenḍu neyugā dēviya-
7. bōyu vasamuna yeḍlu 50 yē-ṃbhayuṃ jēkoni-
8. rājamānamuna mānenḍu neyu āditya caṃdrala-
9. kalayantakuṃ bōyaṃ gala vāṇḍu

1. స్వస్తి సర్వ్వ-
2. లోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహా రాజుల-
3. ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవ త్సరం-
4. బులు 33 నేణ్టి సోమగ్రహణ నిమి త్యము-
5. న విష్ణుదేవరకు నముదునకు వత్తర సెట్ల కో-
6. డుకు రచ్చయ నీత్య మానెణ్డు నెయు గా దేవియ-
7. బోయు వసమున యెడ్లు 50 యేం భయుం జేకొని-
8. రాజమానమున మానెణ్డు నెయు ఆదిత్య చంద్రల-
9. కలయన్తకుం బోయం గలవాణ్డు.

173

Date : 1094 A. D. [134]

Location : Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.22 (A. R. No. 459/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana-
2. mahārājula pravarddhamāna vijayarā-
3. jya saṃvatsarambulu [23]ḍ agu śrāhi-
4. gaṃgga[ṃ]goṃḍḍa cōḍavala-nāṃṭi prōlu nā-

173

కాలం : క్రీ. శ. 1094

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.22 (A. R. No. 459/1893).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణు వర్ద్ధన-
2. మహారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయరా-
3. జ్య సంవత్సరంబులు [23]డగు శ్రాహి-
4. గంగ్గ[ం]గొండ్డ చోడవల నాంటి ప్రోలు నా-

134. See f.n. 126

5. mṃṭi cuttamalli caturvvēdi ma-
mṃggalamuna-
6. śrī purusōtta[ma]muna vīra cōḍa vinaka-
7. r āḍvāniki vīra cōḍama gād-harāyani peṭṭi-
8. na akhaṇḍa vartti diviya yok-amṭiki im[du]-
9. la golla kāmaya bōyani yall-uṇḍu-
10. cā[mi]ya bōyuni vasamunaṃ beṭṭina i-
11. npayeḍlu 50 lekkanu inpaye-ḍlu yēṃba-
12. dimṭiki nityaya paḍi sāniya-mbāṭi mā-
13. nika mānemḍu neyi samttān-akramamu[na]-
14. ācamdrārkkamuṃ bōyaṃ gala [vāru].

5. ంటి చుత్తమల్లి చతుర్వ్వేది మంగ్గల
మున-
6. శ్రీ పురుషోత్త[మ]మున వీర చోడ
వినక-
7. రాడ్వానికి వీరచోడమ గాధరాయని
పెట్టి-
8. న అఖణ్డ వర్తి దివియ యొకంటికి
ఇం[దు]-
9. ల గొల్ల కామయ బోయని యల్లుణ్డు-
10. చా[మి]య బోయుని వసమునం
బెట్టిన ఇ-
11. న్పయెడ్లు 50 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు
యేంబ-
12. దింటికి నిత్యయపడి సానియంబాటి మా-
13. నిక మానెణ్డు నెయి సంత్తానక్రమము
[న]-
14. ఆచంద్రార్క్కముం బోయం గల
[వారు].

174

Date : 1094 A. D.[135]

Location: Sarpavaram, Ramachandrapuram tq. EastGodavariDt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.23 (A. R. No. 459-A/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahā-
2. rājula pravarddhamāna vijey-arājya saṃvatsa-
3. rambulu 23ḍ agu śrāhi gaṃg-gaṃ gomṇḍa cōḍa[va]-
4. la nāṃṭi prōlu nāṃṭi cutta-malli caturvvēdi [maṃgga]-

174

కాలం: క్రీ. శ. 1094

స్థలం: సర్పవరం. రామచంద్రాపురం. తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.23 (A. R. No. 459-A/1893)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణు
వర్ద్ధన మహా-
2. రాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజెయరాజ్య
సంవత్స-
3. రంబులు 23 డగు శ్రాహి గంగ్గం గొంణ్డ
చోడ[వ]-
4. ల నాంటి ప్రోలు చుత్తమల్లి చతు
ర్వ్వేది [మంగ్గ]-

135. Ibid.

5. lamuna śrī puruṣōttamamuna vīracōḍa vinnakar ā-
6. [ḍvāniki] śrī vīrapermmāḍi dēvara mahādēvi yāḍvāru-
7. vellavaṃ grānaṇḍlu peṭṭina akhaṇḍa vartti diviya[lu]-
8. reṃṭiki yiṃdula [golla] ganṭ-iya bōyuni koḍuku-
9. talliya bōyuni vasamunaṃ beṭṭina inpa ye-
10. ḍlu 100 lekkanu inpa yeḍlu nūṟiṃṭiki nitya-
11. [ya paḍi] sāniyaṃbāṭi māni-ka [a]ḍḍeṇḍu ne-
12. yi saṃttānakramamuna āca-ṃdrārkkamu-
13. vōyaṃ gala vāru.

5. లమున శ్రీ పురుషోత్తమమున వీర చోడ విన్నకరా-
6. [డ్వానికి] శ్రీ వీర పెమ్మాఁడి దేవర మహాదేవి యాడ్వారు-
7. వెల్లవం గ్రానడ్లు పెట్టిన అఖణ్డవర్త్తిఁ దివియ[లు]-
8. రెంటికి యిందుల [గొల్ల] గణ్టియ బోయుని కొడుకు-
9. తల్లియ బోయుని వసమునం బెట్టిన ఇన్పయె-
10. డ్లు 100 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు నూఱిం టికి నిత్య-
11. [య పడి] సానియంబాటి మానిక [అ]డ్డెణ్డు నె-
12. యి సంత్తానక్రమమున ఆచంద్రా ర్క్కఁము-
13. వోయంగల వారు.

175

Date: 1095 A. D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 4.1300 (A. R. No. 388-A/1893).

1. ....
2. 1017n ēnṭi svasti sarvvalōkāś-raya śrī viṣṇuva....
3. rddhamāna vijayarājya saṃ-vatsa 47 śrāhi dina.......
4. na viṣṇuvarddhana vinnagan āḍvāni guḍi sāni yulla.. ...
5. ku dharmmuvu gā tulāsaṃ-kraṃtti nimityāna śrī bhī-mēśvaramahādēvara-

175

కాలం : క్రీ. శ. 1095

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం, తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 4.1300 (A. R. No. 388-A/1893)

1. . . .
2. 1017గు నేణ్టి స్వస్తి సప్వఁలోకా శ్రయ శ్రీ విష్ణువ....
3. ర్ధఁమాన విజయరాజ్య సంవత్స 47 శ్రాహి దిన....
4. న విష్ణువర్ధఁన విన్నగ నాడ్వాని గుడి సాని యుల్ల....
5. కు ధమ్మ్రఁవుగా తులా సంక్రంత్తి నిమిత్యాన శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవర-

6. kuṃ beṭṭina akaṇḍa vartti lōha diviya 1 ṇṭiki [yi] ddēvara kilaramuna-
7. talarāsi naviya bōyun a[ḍa]-puna bramana koḍuku nūṃkaya-
8. vasamuna peṭṭina yinpa eḍlu 50ṇṭiki nitya paḍi tribhūva-
9. nāṃku(ṃ)śamuna vōyaṃ gala nē māna 1 likhitaṃ ḍakarēmi surā-
10. cā[ri*]aina [vī*]ra reṃjeṃdra cō[ḍa] ācāryyasya.

6. కుం బెట్టిన అకణ్డవ ర్తిలోహ దివియ 1 ణ్టికి[యి] ద్దేవర కిలరమున-
7. తలరాసి నవియ బోయు న[డ]పు-బ్రమన కొడుకు నూంకయ-
8. వసమున పెట్టిన యిన్ప ఎడ్లు 50ణ్టికి నిత్యపడి త్రిభువ-
9. నాంకు[ం]శమున వోయంగల నేమాన 1 లిఖితమ్ డకరేమి సురా-
10. చా[రి*] అైన [వీ*]ర రెంజెంద్ర చో[డ] ఆచార్య్యస్య.

176

Date : 1095 A. D.

Location: Narayanapuram, Bobbili tq., Srikakulam Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.652 (A. R. No. 642/1926).

1. svasti sakābudaṃdulu-
2. 10[7]n ēṇṭa yuttarāyana saṃkrāṃtti-
3. yamāvāsya nāṇḍu va mana.
4. pe[ṇṭya] bolli seṭṭi tana taṃḍri nā-
5. mana seṭṭi talli kanya. ma pēru se-
6. ppi niṃdu jeṟvuna nīlīsvara dēvaraku-
7. akaṃḍa vartti divya yokkaṇṭi-
8. ki ....

(incomplete)

176

కాలం : క్రీ. శ. 1095

స్థలం : నారాయణపురం, బొబ్బిలి తా. శ్రీకాకుళం జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 652 (A.R. No. 642/1926)

1. స్వస్తి సకాబుదంబులు-
2. 101[7] నేణ్ట యుత్తరాయన సంక్రాంత్తి-
3. యమావాస్య నాణ్డు వ మన.
4. పె[ణ్ట్య] బొల్లి సెట్టి తన తండ్రి నా-
5. మన సెట్టి తల్లి కన్య. మ పేరు సె-
6. ప్పి నిండు జెఱ్వున నీలీస్వర దేవరకు-
7. అకండ వర్తి దివ్య యొక్కణ్టి-
8. కి...............

(అసంపూర్ణ)

177

Date : 1097 A. D.
Location : Gadia, Bastar, Madhya Pradesh.
Source : Text by J. Ramayya pantulu, SII 10.647 (A. R. No. 250/1908).

I

1. ....rana
2. ....nāga va....
3. ....
4. .... dhēnuvyāghra....
5. ....kamalabhāskara....
6. ....kiṃjalkapuṃjapiṃjarita....
7. ....
.... maṃja ....ṃ rāja ....rū
9. ....vaṃ ginda kula dikkuṃjaraṃ
10. ....raṃ satyahariśca
11. .... śrīmad rāja bhū-
12. ....sō[mī]svara dēva bha
13. ....padmaṃbulakuṃ barama bha
14. ....ganna rājula saka-
15. varuṣaṃbulu 1[0]19n ēṃṭi kārttika māsa-
16. .... trayōdasi nāṇḍu si-
17. ....yana seṭṭiki jayā-
18. ....nna [yi]ddaru podalu gā
19. ....rala punari
20. ...nna naḍa[ci]
21. .. na naḍḍu tu
22. ru ....gāṃ baḍasina vāru dīniki
23. ....[suru]pulu vritti gaṇḍa bhaira-

177

కాలం : క్రీ. శ. 1097
స్థలం : గాడియా, బస్తర్, మధ్యప్రదేశ్.
ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు. SII 10. 647 (A. R. No. 250/1908)

I

1. ....రణ
2. ....నాగ వ. .
3. ....
4. ... ధేనువ్యాఘ్ర...
5. ...కమల భాస్కర...
6. కింజల్కపుంజ పింజరిత....
7. ....
8. ...మంజ...ంరాజ...రూ
9. ...వం గిన్దకుల దిక్కుంజరం
10. ...రం సత్యహరిశ్చ
11. ... శ్రీమద్రాజ భూ-
12. ...సో[మీ]స్వర దేవ భ
13 ...పద్మంబులకుం బరమ భ
14. ....గన్న రాజుల సక-
15. వరుషంబులు 1[0]19 నేంటి కార్తిక మాస-
16. ...త్రయోదసి నాణ్డు సి-
17. ...యన సెట్టికి జయా-
18. ...న్న [యి]ద్దరు పొదలు గా
19. ...రల పునరి
20. ...న్న నడ[చి]
21. ...న నడ్డు తు
22. రు....గాం బడసిన వారు దీనికి
23. ....[సురు]పులు వృత్తి గణ్డ భైర-

24. va [du]rgamu bēti seṭṭiyu kuḷḷi se-
25. ṭṭiyu [mā]ni se[ṭṭi]yu [sa]radi bōlu
26. ....rēcamā nāya
27. ....sirikamṭṭa seṭṭiki [sō]da
28. ....kamdda seṭṭiki...
29. ....buṭṭina...naḷa
30. ...gonam gala vāru
31. ....virōdha
32. ....ḍi tilina
33. mu...ganna rāju gona
34. ....koḍukulu gū
35. ....seṭṭi[k i]cci[nna] śāsana-
36. ....la kūtu koḍku paruva.
37. ....la kam[bha]mu tōḍid ai na-
38. ḍapamgalayadi kannarājun icci
39. . [kam]bha stiti....

II

40. . ntulakum ganna....
41. kulu gūntulun āditya...
42. drula kalanta gālamum ḍa-
43. ruculu guḍlu gā naḍa-
44. pam gala vāru naḍapaka....
45. r ēni gamga karuta vēyi ga-
46. vilala vēvuru brāhmanula.
47. ....pasula [sam]ppina....
48. ....ru śrī sōmisvara dē
49. ....m beṭṭina.

24. వ [దు]ర్గము బేతిసెట్టియు కుళ్ళి సె-
25. ట్టియు [మా]ని సె[ట్టి]యు [స]రదిబో
26. ...రేచమా నాయ
27. ...సిరికంట్ట సెట్టికి [సో]ద
28. ...కంద్ద సెట్టికి....
29. .. బుట్టిన...నళ
30. ...గోణం గల వారు-
31. ...విరోధ
32. ...డి తిలిన
33. ము...గన్న రాజు గోన
34. ...కొడుకులు గూ
35. ...సెట్టి[కి]చ్చి[న్న] శాసన-
36. ...ల కూతు కొడ్కు పరువ.
37. ...ల కం[భ]ము తోడిదై న-
38. డపంగలయది కన్నరాజు నిచ్చి-
39. .[కం] భ స్తితి....

II

40. . న్తులకుం గన్న....
41. కులు గూన్తులు నాదిత్య....
42. ద్రుల కలన్త గాలముం డ-
43. ఱుచులు గుడ్లు గా నడ-
44. పంగలవారు నడపక....
45. రేని గంగ కఱుత వేయి గ-
46. విలల వేవురు బ్రాహ్మనుల.
47. ....పసుల [సం]ప్పిన...
48. ....రు శ్రీ సోమీస్వర దే-
49. ....ం బెట్టిన.

178

Date : 1098 A. D.

Location : Bhimavaram, Kakinada tq., East Godavari Dt.

178

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.63 (A.R.No. 476/ 1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana maharājula prava-
2. rddhamāna vijayarājya śaṃ [va*]tsarambulu 37 gu śrahi saka varṣa-
3. ṃbulu 1019 gun ēṃṭṭi dakṣi-nāyāna nimityambuna rā-
4. janārāyaṇa viṣṇudēvaraku śrī-matu tribhuvanama-
5. lladēva cakravarttiya [ma]hā-pradhāna saṃddhivigrahi-
6. daṇḍanāyaka [kāmanayya] peṭṭina akhaṇḍa vartti di-
7. viyalu reṇḍu reṃṭiki golla kosaṇiya bōini eṟyama-
8. bōini kāmiya bōini sūdiya bōini berasina nalvura-
9. vasamunaṃ beṭṭina reṇḍu di-vyayalaku viḍicina eḍlu 100 vīniṃ jē-
10. koni pōyaṃ ggala vāṃḍu [ra] stupuṇḍi kāṭiya bōini koḍku-[mā]dani-
11. vasamuna viḍicina goṟylau 50 guṇḍya bōini araṃga-
12. ni vasamuna viḍicina goṟyalu 50 lekkanu reṇḍu divya-
13. laku viḍicina inpa eḍlu 100 vīnikin ācaṃdrārkka-
14. mu nitya mānenḍu gā reṇḍu divyalaku rājamānamuna re-ṇḍu-
15. mānikālu nei vōyaṃ gala vāru

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.63 (A. R. No. 476/1893)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్రవ-
2. ర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సం[వ*]త్సరంబులు 37 గు శ్రహి సకవర్ష-
3. ంబులు 1019 గు నేంట్టి దక్షి.నాయన నిమిత్యంబున రా-
4. జ నారాయణ విష్ణుదేవరకు శ్రీమతు త్రిభువనమ-
5. ల్లదేవ చక్రవర్త్తియ [మ]హాప్రధాన సంద్ధి విగ్రహి-
6. దణ్డనాయక [కామనయ్య] పెట్టిన అఖణ్డ వర్త్తి ది-
7. వియలు రెణ్డు రెంటికి గొల్ల కొసణియ బోఇని ఎఱ్యమ-
8. బోఇని కామియ బోఇని సూదియ బోఇని బెరసిన నల్వ్వుర-
9. వసమునం బెట్టిన రెణ్డు దివ్యయలకు విడిచిన ఎడ్లు 100 వీనిం జే-
10. కొని పోయం గ్గల వాండు [ర]స్తుపుణ్డి కాటియ బోఇని కొడ్కు [మా]దని-
11. వసమున విడిచిన గొఱ్యలు 50 గుండ్యబోఇని అరంగ-
12. ని వసమున విడిచిన గొఱ్యలు 50 లెక్కను రెణ్డు దివ్య-
13. లకు విడిచిన ఇన్ప ఎడ్లు 100 వీనికి నాచంద్రార్క్క-
14. ము నిత్య మానెణ్డు గా రెణ్డు దివ్యలకు రాజమానమున రెణ్డు-
15. మానికాలు నెఇ వోయంగల వారు.

179

Date : 1098 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1033 (A. R. No. 167/1896).

1. svasti śakavarusaṃbulu 1020 nēṇḍu śrīma-
2. d anaṃtavarmma dēvara pravarddhamāna vijayarā-
3. jya saṃvatsaraṃbulu 23 śrāhi siṃhaśu-
4. klāṣṭamiyun ādi[tyavā] ra nimityamuna-
5. śrīmadhukīśvara dēvaraku tyāgi naṭṭavu-
6. ṇḍunu vīri kūṃtturu bhūmā-ṇḍiyun a -
7. ācaṃdrārkkasthāyi kā vīr iddaṟa peṭṭina a-
8. kha[ṇḍa*] [va]rtti dīpamulu reṇḍu 2 reṇḍunu mā-
9. ḍlu 10.

179

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1033 (A. R. N.167/1896).

1. స్వస్తి శకవరుషంబులు 1020 నేణ్డు శ్రీ మ-
2. దనంతవర్మ్మ దేవర ప్రవర్ద్ధమాన విజయ రా-
3. జ్య సంవత్సరంబులు 23 శ్రాహి సింహ శు-
4. క్లాష్టమియు నాది [త్యవా]ర నిమిత్య మున-
5. శ్రీ మధుకీశ్వర దేవరకు త్యాగి నట్టవు-
6. ణ్డును వీరి కూంత్తుఱు భూమాణ్డియునై-
7. ఆచంద్రార్క్క స్థాయి కా వీరిద్దఱ పెట్టిన అ-
8. ఖ[ణ్డ*][వ]ర్త్తి దీపములు రెణ్డు 2 రెణ్డును మా-
9. డు 10.

180

Date : 1098 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1044 (A. R. No. 178/1896).

1. svasti śaka varuṣaṃbulu 1020 n ēṇṭi śrima-

180

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1044 (A. R. No. 178/1896)

1. స్వస్తి శకవరుషంబులు 1020 నేణ్టి శ్రీమ-

2. tu jaṭēsvara dēvara pravardd-hamāna vijaya-
3. rājya saṃvatsaraṃbulu 3 śrā-hi utta-
4. rāyana saṃkraṃti nimitya-muna śrī ma-
5. dhukēsvara dēvaraku prōli nāyakuni peṃḍla-
6. mu bētamanakuḻālu ācaṃdra-rkkasthāyi gā-
7. naḍapaṃ beṭṭina akhaṃḍa vatti dīpa-
8. mu 1 ṇṭikiṃ beṭṭu māḍa 5.

181

Date : 1098 A. D. [136]

Location : Sarpavaram, Rama-chandrapuram tq., East Goda-vari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry. SII 5.13 (A. R. No. 456—A/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana ma-
2. hārājula pravarddhamāna vi-jayarājya sa-
3. ṃvvatsara[ṃ]bulu 27 ṇḍ agu śrāhi gaṃggagoṇḍa -
4. cōḍavala nāṇṭi prōlu nāṇṭi cuttamalli ca-
5. turvvēdi maṃggalamuna śrī puruṣōttama dē-
6. vara diviyaṃ go[lcu] [ko]miya bōyuni ko-
7. ḍuku viddaya bōyuni vasa-munaṃ-

2. తు జఁటేస్వర దేవర ప్రవర్ధమాన విజయ-
3. రాజ్య సంవత్సరంబులు 3 శ్రాహి ఉత్త-
4. రాయన సంక్రంతి నిమిత్యమున శ్రీమ-
5. ధుకేస్వర దేవరకు ప్రోలి నాయకుని పెండ్ల-
6. ము బేతమనకుఴాలు ఆచంద్రర్కక్కస్థాయిగా-
7. నడపం బెట్టిన అఖండవత్తి దీప-
8. ము 1 ణ్టికిం బెట్టు మాడ 5.

181

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.13 (A. R. No. 456-A/1893)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ధన మ-
2. హారాజుల ప్రవర్ధమాన విజయ రాజ్య స-
3. ంవ్వత్సర[ం]బులు 27 ణ్డగు శ్రాహిగంగ్గగొండ-
4. చోడవల నాణ్టి ప్రోలు నాణ్టి చుత్తమల్లి చ-
5. తుర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీ పురుషోత్తమ దే-
6. వర దివియం గొ[ల్చు] [కొ] మియ బోయుని కొ-
7. డుకు విద్దయ బోయుని వసమునం-

136. Ibid.

8. ....mmana bō[ya]ṇḍu veṭṭi-[na*] akhaṇḍa-
9. vartti diviyaku vilici yiccina inpa ye-
10. ḍlu 50 [lekkanu] inpa yeḍlu yēṃbhadiṃṭi-
11. ki nitya paḍi sāniyaṃbāṭi mānika-
12. mānenḍu neyi saṃttānakra-mamuna ācaṃdrā-
13. [rkka]muṃ bōyaṃ gala vā[ru].

8. ... మ్మన బో[య]ణ్డు వెట్టి[న*] అఖణ్డ-
9. వర్త్తిఁ దివియకు విలిచి యిచ్చిన ఇన్పయె-
10. డ్లు 50 [లెక్కను] ఇన్పయెడ్లు ఏంభ దింటి-
11. కి నిత్యపడి సానియంబాటి మానిక-
12. మానెణ్డు నెయి సంత్తానక్రమమున ఆచంద్రా-
13. [ర్క్కఁ]ముం బోయం గల వా[రు].

182

Date: 1098 A. D.[137]

Location: Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.16 (A. R. No. 457-A/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārājula pra-
2. varddhamāna vijayarājya saṃvatsarambulu 27ḍ agu śrā-
3. hi gaṃggaṃgoṇḍa cōḍavala nāṇṭi prōla nāṇṭi cuttamalli-
4. caturvvēdi maṃggalamuna śrī puruṣōttamamuna vīra-
5. cōḍa vinnakar āḍvāriki śrī vīra permmāḍi dēvara mahā-dēvi-
6. āṇḍāru cembiyaṃ grāṇaḍlu peṭṭina akhaṇḍa vartti diviya-

182

కాలం: క్రీ. శ. 1098

స్థలం: సర్పవరం, రామచంద్రాపురం, తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.16 (A. R. No. 457-A/1893)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్ర-
2. వర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు 27 డగు శ్రా-
3. హి గంగ్గంగొణ్డ చోడవలనాణ్టి ప్రోల నాణ్టి చుత్తమల్లి-
4. చతుర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీ పురుషోత్తమమున వీర-
5. చోడ విన్నకరాడ్వారికి శ్రీ వీరపెర్మ్మాడి దేవర మహాదేవి-
6. ఆణ్డారు చెంబియం గ్రాణడ్లు పెట్టిన అఖణ్డవర్త్తిఁ దివియ-

137. Ibid.

7. yokkaṃṭiki iṃdula golla rēci ya bōyuni koḍuku [kā]-
8. miya bōyuni vasamunaṃ be ṭṭina inpa yeḍlu 50 ki lekka
9. [nu*] inpa yeḍlu yēṃbha[di] ṃṭiki nityaya paḍi sāniyaṃ. bā[ṭi] mā-
10. nika mānenḍu neyi saṃttāna-kramamuna ācaṃdrārkka-
11. [mu pōyaṃ gala] vāru.

7. యొక్కంటికి ఇందుల గొల్ల రేచియ బోయుని కొడుకు [కా]-
8. మియబోయుని వసమునం బెట్టిన ఇన్ప యెడ్లు 50కి లెక్క-
9. [ను*] ఇన్పయెడ్లు యేంభ[ది]ంటికి నిత్యయపడి సానియంబా[టి]మా-
10. నిక మానెణ్డు నెయి సంత్తానక్రమమున ఆచంద్రార్క్క-
11. [ము పోయంగల] వారు.

183

Date: 1098 A. D. [138]

Location: Sarpavaram, Ramachandrapuram tq. East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.17 (A. R. No. 457-B/1893).

కాలం: క్రీ. శ. 1098

స్థలం: సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.17 (A. R. No. 457-B/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvaddhana ma-
2. hārā:ula pravarddhamāna vi-jayarājya saṃ-
3. vatsarambulu 27 ḍ agu śrāhi gaṃggagoṇḍa cō-
4. ḍavala nāṃṭi prōlu nāṃṭi cuttamalli catu-
5. rvvēdi maṃggalamuna śrī-puruṣōttamamuna vī-
6. racōḍa vinnagār āḍvāriki vī-racōḍama gādha-
7. rāyani peṭṭina akhaṇḍa var-tti diviya yo-
8. kaṃṭiki iṃdula golla bhīmaya bōyuni-

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువద్ధనమ-
2. హారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య
3. వత్సరంబులు 27 డగు శ్రాహి గంగ్గగొణ్డ చో-
4. [illegible] వలనాంటి ప్రోలునాంటి చుత్తమల్లి చతు-
5. ర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీ పురుషోత్తమమున వీ-
6. రచోడ విన్నగారాడ్వారికి వీరచోడమగాధ-
7. రాయని పెట్టిన అఖణ్డవర్త్తి దివియయొ-
8. కంట్టికి ఇందుల గొల్ల భీమయ బోయుని-

9. koḍuku kāṭiya bōyuṇḍ aiṇa śrī puruṣō-
10. ttama kōni vasamunaṃ beṭṭina inpa yeḍlu-
11. 50 lekkanu inpa yeḍlu yēṃbhatiṃiki nitya-
12. ya paḍi sāniyaṃbāṭi mānikamāneṇḍu ne-
13. yi saṃttānakramamuna ācaṃdrārkkamu-
14. [vōyaṃ] gala vāru.

184

Date: 1098 A. D. [139]

Location: Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 5.19(A. R. No. 458/1

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārājula pra-
2. varddhamāna vijayarājya saṃvatsarambulu 27 nḍ agu śrāhi-
3. gaṃggaṃgoṇḍa cōḍavala nāṇṭi prōlu nāṇṭi cu[tta]malli catu-
4. rvvēdi maṃggalamuna śrī puruṣōttama dēvaraku śrī vīra pe-
5. rmmāḍi [dē]vara peṭṭina akhaṇḍa vartti diviya reṇṭiki 1-
6. ṃdula golla āyite bōyuni koḍuku bollaya bōyu-

9. కొడుకు కాటియ బోయుణ్డైన శ్రీ పురుషో-
10. త్తమకోని వసమునం బెట్టిన ఇన్ప యెడ్లు-
11. 50 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు యేంభతింటికి నిత్య-
12. యపడి సానియంబాటి మానిక మానెణ్డు నె-
13. యి సంత్తానక్రమమున ఆచంద్రార్క్కము-
14. [వోయం] గలవారు.

184

కాలం: క్రీ. శ. 1098

స్థలం: సర్పవరం, రామచంద్రపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 5.19 (A. R. No. 458/1893).

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ద్ధన మహారాజుల ప్ర-
2. వర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు 27 ణ్డగు శ్రాహి-
3. గంగ్గంగొణ్డ చోడవలనాణ్టి ప్రోలునాణ్టి చు[త్త]మల్లి చతు-
4. ర్వ్వేది మంగ్గలమున శ్రీపురుషోత్తమ దేవరకు శ్రీవీర పె-
5. ర్మ్మాడి[దే]వర పెట్టిన అఖణ్డవర్త్తి దివియ రెణ్టికి ఇ-
6. ందుల గొల్ల ఆయితెబోయుని కొడుకు బొల్లయ బోయు-

139. Ibid.

7. vasamunaṃ beṭṭina inpa yeḍlu 100 lekka[nu] inpa yeḍlu-
8. n nūṟiṃṭiki nityaya paḍi sāniyaṃbāṭi mānikan aḍḍe-
9. ṇḍu neyi saṃttānakramamuna ācaṃdrārkkamuṃ bōyaṃ-
10. gala vāru.

7. వసమునం [బెట్టిన ఇన్ప యెడ్లు 100
లెక్క [ను] ఇన్ప యెడ్లు-
8. న్నూఱింటికి నిత్యయపడి సానియం-
బాటి మానిక నడ్డె-
9. ణ్డు నెయి సంత్తానక్రమమున ఆచంద్రా-
ర్క్కఁముఁ
10. గలవారు.

185

Date: 1099 A. A.[140]

Location : Bhimavaram, Kakinada tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.71 (A. R. No. 482/1898).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana ma-
2. hārājula pravarddhamāna vijayarājya saṃva-
3. tsarambulu 28 [ṇṭi] iruvaḍenmidi agun ēṇṭi sō-
4. magrahaṇa vyatīpāta nimityambuna viṣṇu dē-
5. varakun akhaṇḍa va[r]tti diviyaku nitya mānenḍu-
6. neyu gā meṇṭaya iccina eḍlu 50 yēmbhadi-
7. yeḍluṃ bhīmiya bōyu vasamuna rājamāna-
8. muna [1]mānikan ādityacaṃdrula kala yantaku bo-
9. yya gala vāṇḍu.

185

కాలం: క్రీ. శ. 1099

స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.71 (A. R. No. 482/1898)

1. స్వస్తి సర్వ్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువ
ర్ద్ధనమ-
2. హారాజుల ప్రవర్ద్ధమాన విజయరాజ్య
సం-
3. వత్సరంబులు 28[ణ్టి] ఇరువదెన్మిది అగు-
నేణ్టి సో-
4. మగ్రహణవ్యతీపాత నిమిత్యంబున విష్ణు
దే-
5. వరకు నఖణ్డవ త్తి[ఁ] దివియకు నిత్య
మానెణ్డు-
6. నెయుగా మెణ్టయ ఇచ్చిన ఎడ్లు 50
యేంభది-
7. యెడ్లుం భీమియబోయు వసమున రాజ
మాన-
8. మున [1] మానిక నాదిత్యచంద్రుల కల
యన్తకు బో-
9. య్య గలవాణ్డు.

140. Ibid.

186

Date: 1099 A. D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 4.1235 (A. R. No. 347/1893).

1. to part of 3. (Skt.)
3. ....svasti śrī śaka varṣa 1021 gun ēṃṭi uttarāyaṇa saṃkrānti nimittamuna....
4. ....maṇḍalika kāṭama nāyakuni paḍālu cōḍi nāyakuṇḍu-śrīmaddākṣārāmamuna śrībhīmēśvara mahādēvaraku-
5. munnūṟu palamula lōhamunaṃ jēyiṃci peṭṭina akhaṇḍa karppūravartti di 1 ṇṭiki bōlu naluvuruṃ bū-
6. [ṇṭ a]vu nāva bōla kommani yaḍapuna būta bōla māvanivasamunaṃ beṭṭina modavulu 50 ṇṭikin ācaṃdrārkkamu[ni]-
7. tya paḍi goluvaṃ gala tribhuvanāṃkuśa nē māna 1 likhitaṃ peddanācaryyēṇa.

186

కాలం : క్రీ. శ. 1099

స్థలం: ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII4.1235 (A.R. No. 347/1893).

1. (మొంచి శివ పంక్తిలో కొంత భాగం వరకూ సంస్కృతం)
3. ....స్వస్తి శ్రీ శకవర్ష 1021 గు ణేంటి ఉత్తరాయణ సంక్రాన్తి నిమిత్తమున
4. ...మణ్డలిక కాటమ నాయకుని పడాలు చోడి నాయకుణ్డు శ్రీమద్దాక్షారామమున శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవరకు-
5. మున్నూఱు పలముల లోహమునం జేయించి పెట్టిన అఖణ్డ కర్ప్పూరవర్త్తి ది 1 ణ్టికి బోలు నలువురుం బూ-
[ణ్ట అ]వు నావబోల కొమ్మని యడపున బూతబోల మావని వసమునం బెట్టిన మొదవులు 50 ణ్టికి [...] చంద్రార్క్కము [ని]
7. త్యపడి గొలువం గల త్రిభువనాంకుశ నేమాన1 లిఖితం పెద్దనాచార్య్యేణ.

187

Date: 1100 A. D.

Location: Draksharamam Ramachandrapuram tq. East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sastry. SII 4.1029 (A.R. No. 202/1893).

1. svasti śakavarṣamulu 10[22] samasta[bhuvanāśraya śrī pri]-

187

కాలం : క్రీ. శ. 1100

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 4.1029 (A. R. No. 202/1893).

1. స్వస్తి శకవర్షములు 10[22] సమస్త [భువనాశ్రయ శ్రీ ప్రి]-

2. tvivallabha mahārājādhirāja rājaparamēśvara[parama bhaṭṭāraka raviku]-
3. latilaka cōḍakula[sē]khara paṇḍyakulāṃta[ka]....
4. rājarājēṃdra vīramahēṃdra vikrama cōḍa rāja [kē]-
5. sari varmma permmānaḍigalu gaṃggākāvēriparyyaṃtaṃ-sapta[ma] viṣṇuvarddha[nu]-
6. 1 aina tribhuvana cakravartti śrī kulōttuṃgga cōḍa dēvara-pravarddhamāna vi[jayarā]jya divya saṃvatsa 46 di 35[3ṇṭi]-gaṃ[ggago]-
7. ṇḍa cōḍavala nāṃṭi pedda ḍākarēmi śrī bhīmēśvara ma[hādēvara]kuṃ jōḍamanḍala[mu]na gaṃ...
8. vala nāṃṭi vē[ṇā]ṭṭu karuval yāna kulōttuṃgga cōḍa nallūri rukkuma....vāri yaṃda tiramurapaḍa-
9. rayinacce naṃbi yaina śrī parāṃtaka padaṃdīva rāyaṇḍu gaṃga goṇḍa [cōḍavala nāṇṭi] guddavādi nāṇṭi kaḍalu nā....
10. na palli raṭṭaḍikamu nālavu pālu aē nēla nāluvu vuṭlānu ... salpi saṃpa....
11. śrī bhīṃēśvara mahādēvaraku....
12. .. būṇṭanu nityа paḍi [pō]-yaṃgaṃ gala vā...
13. ....

2. శ్రీవల్లభ మహారాజాధిరాజ రాజపర మేశ్వర [పరమభట్టారక రవికు]-
3. లతిలక చోడకుల[సే]ఖర పణ్డ్యకులాంత[క]....
4. రాజరాజేంద్ర వీరమహేంద్ర విక్రమ చోడరాజ[కే]-
5. సరివమ్మ౯ పెమ్మా౯నడిగలు గంగ్గా కావేరి పయ్య౯ంతం సప్త[మ] విష్ణు వద్ధ౯[ను]-
6. లైన త్రిభువన చక్రవత్తి౯ శ్రీకులో త్తుంగ్గచోడదేవర ప్రవద్ధ౯మాన[విజయ రా]జ్య దివ్యసంవత్స 46 ది 35[3ణ్టి] గం[గ్గగో]-
7. ణ్డ చోడవలనాంటి పెద్దడాకరేమి శ్రీ భీమేశ్వర మ[హాదేవర]కుం జోడమణ్డ ల[ము]న గం...
8. వలనాంటి వే[ణా]ట్టు కరువలి యాన కులోత్తుంగ్గచోడ నల్లూరి రుక్కుమ... వారి యంద తిరమురపడ-
9. రయినచ్చె నంబియైన శ్రీపరాంతక పడందీవ రాయణ్డు గంగగొణ్డ [చోడ వలనాణ్టి]గుద్దవాదినాణ్టి కడలు నా....
0. నపల్లి రట్టడికము నాలవుపాలు అఏ నేల నాలువు వుట్లాను... సల్పి సంప...
1. శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవరకు.......
2. ....బూణ్టను నిత్యపడి[పో]యంగం గల వా....
3.

B—SERIES

Relevant Portions of Prakrit, Sanskrit, and Kannaḍa Inscriptions containing Telugu Vocabulary: Dated and Datadle:

All Published.

B-SERIES

ప్రాకృత, సంస్కృత, కన్నడ శాసనాలలోని తెలుగు పదాలు: కాలం తెలిసినవి - కట్టినవి.

అన్నీ ప్రచురితాలే.

Date : 145-6 A. D.

Location : Jangligundu, Adoni tq., Kurnool Dt.

Source : Text and notes by V. S. Suktankar, EI 14.153-155.

3. gāmē vēpura kē[1]

కాలం: క్రీ. శ. 145_6.

స్థలం: జంగ్లిగుండు, అదోని తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం: వి. యస్. సుక్తాంకర్, EI. 153-155.

3. గామే వేపుర కే.

2

Date : 234. A. D.

Location: Kondamudi, Tenali tq., Guntur Dt.

Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 6.315-319.

2. kudūra

6. kudūrē

23. kudūra hārē

24. paṇṭūraṃ

2

కాలం : క్రీ. శ. 234

స్థలం : కొండముది, తెనాలి తా. గుంటూరు

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 6.315-319.

2. కుదూర

6. కుదూరే

23. కుదూర హారే

24. పణ్టూరం

3

Date : 234 A. D. [2]

Location : Maydavolu, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source : Text and notes from EI 6.84-89.

10. [viripa]ram

12. viriparasa

3

కాలం : క్రీ. శ. 234

స్థలం : మైదవోలు, నరసరావుపేట గుంటూరు జి.

ఆధారం : EI 6.84-89.

10. [విరిప]రమ్

12. విరిపరస

1. See G. J. Somayaji, ABV,p.51, f. n. 8 for different explanations regarding use of the place-name

2. For the date of the grant see R.Sewell, HISI and G.J. Somayaji, ABV,p.51.

4		4	
Date: 3rd cent. A. D.		కాలం: క్రీ. శ. 3వ శతాబ్దం.	
Location: Nagarjunakonda, near Vijayapuri, Palnadu tq., Guntur Dt.		కాలం: నాగార్జునకొండ, విజయపురి దగ్గర, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.	
Source: Text and notes by J. Ph. Vogel, EI 20.1-7 and 21.61-71.		ఆధారం: జె.పి.వొెచ్. వొగెల్, EI20.1_7, 21.51-71.	
B1.5,2.4,4.4; C3.7, 5.2-3; E.1,M1.5,6.4	mahā talavara	B1. 5, 2-4, 4.4; C3.7, 5.2-3; E.1, M1. 5, 6.4.	మహాతలవర
B2.4; C3.9,5.3; M1.6, 6.4	mahā talavaṛi	B2.4; C3.9, 5.,3 M1.6, 6.4	మహాతలవరి
B1.5-6	mahā talavariya	B1. 5-6	మహాతలవరియ
B5.5	mahā talavarihi	B 5.5	మహాతలవరిహి
B5.6	mahā talavarīya	B 5.6	మహాతలవరీయ
F.1	da[mila]	F. 1	ద [మిల]
F.1	[pa]lura	F. 1	[ప]లుర
A2.6;M1.5, 2.2, 3.2,5.5,11.1	kaṃda siri	A2. 6; M1. 5, 2.2,3.2, 5.5,11.1	కంద సిరి
L.7,10	khaṃda siri	L. 7, 10	ఖంద సిరి
B4.4	khaṃda caliki kiraṇaka	B 4.4	ఖంద చలికి కిరణక
F.1	cina cilāta	F. 1	చిన చిలాత
L.11	bapi siri	L. 11	బపిసిరి

Date: 330_72 A.D.[3]

Location: Allahabad, Uttar Pradesh State

Source: Text and notes by D. C. Sircar, 'Select Inscriptions Bearing on Indian History and Civilization', Calcutta, 1942, 1.256-257

కాలం: క్రీ. శ. 330-75.

స్థలం: అలహాబాద్, ఉత్తరప్రదేశ్.

ఆధారం: డి. సి. సర్కార్, Select Inscriptions bearing on Indian History & Civilization, Calcutta, 1942, 1.256-257

3. For the different views on the date and contents of the ins., see also B. Venkata Krishna Rao. "Early Dynasties of Andhra Dēsa", Madras, 1942 p. 378 and Somasekhara sarma, Bh.1.116.

19. kauṟālaka maṇṭa rāja....kauṭṭ-ūraka....

20. pālakkak = ōgrasēna....

19. కౌరాలక మణ్ట రాజ....కౌట్టూరక...

20. పాలక్కకోగ్రసేన........

6

Date: 4th cent. A.D.

Location: Mattepadu, Ongole tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 17.327-329.

1. kandara pura
2. kāmgūra
4. kaṅgūra

కాలం. క్రీ. శ. 4 శతాబ్దం.

స్థలం: మట్టెపాడు, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 17.327-329.

1. కన్దర పుర
2. కంగూర
3,4. కఙ్గూర

7

Date: 4th cent. A. D.

Location: Ongole, Guntur Dt.

Source: Text and notes from EI 5.249.

1. vijaya tāmbrāpa
9. omgōḍu
10. gola śarmmaṇē

కాలం: క్రీ. శ. 4వ శతాబ్దం.

స్థలం: ఒంగోలు, గుంటూరు జి.

ఆధారం: EI 5.249.

1. విజయ తామ్బ్రాప
9. ఒంగోడు
10. గోల శర్మ్మణే

8

Date: 395-410 A. D.

Location. Pedavegi near Elore, West Godavari Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh. 1.110-122

8. prālura....munuda ...
10-11. aṟutoṟe
13. muṇḍūra....ceñceṟu-
14. va
15. kamburāñ ceruvē....

కాలం: క్రీ. శ. 395-410

స్థలం: పెదవేగి. ఏలూరు దగ్గర. పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ. భా. 1. 110-122

8. ప్రాలుర.........మునుద...
10-11. అఱుతొఱె
13. ముణ్డూర..చెఞ్చెఱు
14. వ
15. కమ్బురాఞ్ చెరువే....

9

Date: 426 A. D.

Location: Chandaluru, Nellore Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 426

స్థలం: చందలూరు నెల్లూరు జి.

Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 9.233-236.

1. kāñcī pura
14. cendalūra
16. cendalūra
20. yuḷḷaḷūru (engraved on an erasure - ed.)

ఆధారం: ఇ. హుల్జ్, EI 9.233-236

1. కాఞ్చీపుర
14. చెన్దలూర
16. చెన్దలూర
20. యుళ్ళళూరు (ఏదో తుడుపుమీద చెక్కబడింది)

10

Date: 458 A. D.

Location: Penugonda, Hindupur tq., Anantapur Dt.

Source: Text and notes from EI 14.331.

14. paruvi

కాలం: క్రీ శ. 458

స్థలం: పెనుగొండ, హిందూపూరు తా. అనంతపురం జి.

ఆధారం: EI. 14.331

14. పరువి

11

Date: 466 A. D.

Location: Uruvupalli near Kandukur Nellore Dt.

Sources: Text and notes without difference from (i) IA 5.50-51 and (ii) EI 3.277

17. muṇḍadi rāṣṭrē uruvupalli
19. keṇḍukūra
21. kurupūra
23. kaṇḍukūra
25. koṇḍa muruvudu (ḍu?)

కాలం: క్రీ. శ. 466.

స్థలం: ఉరువుపల్లి, కందుకూరు నెల్లూరు జి.

ఆధారం: (i) IA 5.50-51 (ii) EI 3.277.

17. ముణ్డది రాష్ట్రే ఉరువుపల్లి
19. కెణ్డుకూర
21. కురుపూర
23. కణ్డుకూర
25. కొణ్డమురువుదు(డు?)

12

Date : 5th cent. A.D.[4]

Location: Gorantla, Bapatla tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by J. F. Fleet, IA 9.102-103.

7. tānṟi konṟa
8. āntukkūra

కాలం: క్రీ. శ. 5వ శతాబ్దం.

స్థలం: గోరంట్ల, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జె.యఫ్. ఫ్లీట్, IA 9.102-103.

7. తాన్ఱి కొన్ఱ
8. ఆన్తుక్కూర

---

4. For date of the King Attivarma of the Ananda gōtra dynasty who was responsible for the grant. see M. [illegible]

13

Date: 506 A.D.
Location: Cikkulla, Tuni tq., East Godavari Dt.
Source: Text and notes by F. Kielhorn, EI 4.193-198.

1. lendulūra
20. rāvirēva
21,2. rēgonra
25,6. vijayarājya saṃvatsarambuḷ

13

కాలం: క్రీ. శ. 506
స్థలం: చిక్కుళ్ల. తుని తా. తూర్పు గోదావరి జి.
ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హారన్, EI. 4.193-198

1. ఴెందుళూర
20. రావిరేవ
21.2. రేగొన్ఱ
25-6. విజయరాజ్య సంవత్సరంబుళ్

14

Date: 554 A.D.
Location: Ongole, Guntur Dt.
Source: Text and notes from EI 15.249-252

17 ogōṃḍu
kodikiṃ
narācaḍu
kaḍākuduru
peṇukaparru
kuṇḍūru

14

కాలం: క్రీ. శ. 554
స్థలం: ఒంగోలు, గుంటూరు జి.
ఆధారం: EI 15.249-252

17. ఒగోండు
కోడికిం
నఱాచడు
కడాకుదురు
పెణుకపఱ్ఱు
కుణ్డూరు

15

Date : c610 A. D. [5]
Location : Ipur, Tenali tq., Guntur Dt.
Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 17.334-337.

8. guḍḍādi..........kuḍāvāḍa
9. vilembali
11. mancyaṇṇa bhaṭṭārka

15

కాలం: క్రీ. శ. c610
స్థలం: ఈపూరు, తెనాలి తా. గుంటూరు
ఆధారం: ఇ. హుల్జ్, EI 17.324-337.

8. గుడ్డాది... కుడావాడ
9. విలెంబలి
11. మన్చ్యణ్ణ భట్టారక

16

Date: 615-33 A. D.
Location: Timmapuram, sarvasiddhi tq., Cuddapah Dt.

16

కాలం: క్రీ. శ. 615-33
స్థలం: తిమ్మాపురం, సర్వసిద్ధి తా. కడప జి.

5. See K. V. Lakshmanarao, Bh 8. 302-315, esp. 303 for date of the grant.

Source : Text and notes from EI 9. 317

11. palaki............kumūlūra

12. podanūṇka

ఆధారం: EI 9.317.

11. పలకి....కుమూలూర

12. పొడనూఙ్క

17

Date : 630 A.D. [6]

Location : Tadivada.

Source : Text and notes by N. Venkataramanyya, Bh 12. 495-501.

8-9. tāṇḍivāḍa

17. koṇḍamañci

23-4. śri rāmalanṟu

17

కాలం: క్రీ. శ. 630

స్థలం: తాడివాడ.

ఆధారం: నే. వెంకట రమణయ్య, భా. 12. 495-501

8-9. తాణ్డివాడ

17. కొణ్డమఞ్చి

23-4. శ్రీరామలన్ఱు

18

Date : 631 A. D.

Location : Kopparam, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.257-261.

10. mūgamūr

11. irbuli

12. koṇḍa v[e[7]]ṟupū[r]....virpaṟu

18

కాలం: క్రీ. శ. 631.

స్థలం: కొప్పరం, నరసరావుపేట తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.257-261.

10. మూగమూర్

11.

12. కొణ్డ వెఱుపూ[ర్]....విర్పఱు

19

Date: 632 A. D.

Location: Chipurupalli, Visakhapatnam tq., and Dt.

Source: Text and notes from IA 20.15-16.

9. dimila kālvakoṇḍa

13. ceṟupūra

19

కాలం: క్రీ. శ. 632.

స్థలం: చీపురుపల్లి, విశాఖపట్నం

ఆధారం: IA 20.15-16.

9. దిమిల కాల్వకొణ్డ

13. చెఱుపూర

---

6. The editor assigns the grant to 630 A. D. reffering at the same time to the opinion held by the epigraphists who assign it to the 8th cent. A D. He numbered the lines separately for each side of every plate. The line nos. given here are mine.

7. The editor puts up a note here: "The letter [e] looks more like [ce]".

0

Date: 633-63 A. D.

Location: Nidamarru, Guntur tq., and Dt.

Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.55-58

9-10. gaṇḍēṟu

10. gaṇḍēṟu....vannēṟu

11. niḍubaṟu

12. kāṭi śarmmaṇē

18-19. niḍupaṟu

20

కాలం: క్రీ. శ. 633-

స్థలం: నిడమఱ్ఱు, గుంటూరు తా. జి.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.55-58

9-10. గణ్డేఱు

10. గణ్డేఱు.........వన్నేఱు

11. నిడుబఱు

12. కాటి శర్మ్మణే

18-19. నిడుపఱు

21

Date: 633-63 A. D.

Location: Peddavegi, near Elore, West Godavari Dt.

Source: Text and notes by V. Rangacharya, EI 19.258-261.

13. kanthēṟa...vlenṭūr

14. kōmbaṟu

17. kukkanūr

21

కాలం: క్రీ. శ. 633-63.

స్థలం: పెదవేగి, ఏలూరు దగ్గిర, పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం: వి. రంగాచార్య, EI 19.258-26

13. కన్థేఱ.... వ్లెణ్టూర్

14. కోమ్బఱు

17. కుక్కనూర్

22

Date: 638 A. D.

Location: Polamuru, East Godavari Dt.

Source: (i) Text and notes from EI 19.254 (ii) Text by M. Somasekhara Sarma, Bh 8.314-15

Final Text: as in Bh [8]

13. guddavādi

15. pulombūra [a]

19. asanapura

22

కాలం: క్రీ. శ. 638

స్థలం: పొలమూరు, తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారాలు : (i) EI 10.254 (ii) మ. సోమశేఖర శర్మ. భా. 8. 314-15

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం

13. గుద్దవాది

15. పులొమ్బూర

19. అసనపుర

8. The different reading in EI is:
a. pulimbūra

23

Date: 657-679 A. D.[9]

Location: Srikakulam tq., and Dt.

Source: Text aud notes by J. F. Fleet, IA 13.119-122.

8. tāmaraceruva

23

కాలం: క్రీ. శ. 657-679

స్థలం: శ్రీకాకుళం తా. జి.

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీట్, IA 13.119-122

. తామరచెరువ

24

Date: 663 A. D.

Location: Kondanaguru

Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.1-4.

18. koṇḍi varma....koṇḍnagūru

19. mujuṃṇūru... pagunūru

20. ceṟupūru

20-21. irbbali

22. iṟṟalū[r] bōya

29. sōmayājula veḷḷekki bōḷ....ma_rata bōḷ

24

కాలం: క్రీ. శ. 663

స్థలం: కొండనాగూరు

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.1-4

. కొణ్డి వర్మ...కొండ నగూరు

. ముజుంణూరు....పగునూరు

20. చెఱుపూరు

20-51. ఇర్బ్బళి

22. ఇఱ్ఱలూ[ర్] బోయ

29. సోమయాజుల వెళ్ళెక్కి బోళ్....మారట బోళ్

25

Date: 668-9 A. D.

Location: Not known to the editor.

Source: Text and notes by J' F. Fleet, IA 7.185-191.

12. pasiṇḍı...pamṟunidu(ḷu?)

13. kuṇḍi śarmma...mrānumi delkontha rāvinūyu.

16. maṇḍa śarmma

19. katti śarmma... kanda śar-mma.... kappa śarmma_

20. kanda śarmma.... kappa śar-mma....rēva śarmma-

21. kappa śarmma

25

కాలం: క్రీ. శ 68-9

స్థలం: సంపాదకుడికి తెలేదట

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీట్ IA 7.185-191

12. పసిణ్డి...పంఱునిదు(ళు?)

13. కుణ్డి శమ్మ్రఁ... మ్రానుమి. . దెలొ్క...

....రావినూయు

16. మణ్డశమ్మ్రఁ

19. కత్తి ఁ.....కన్ద శమ్మ్రఁ.....కప్ప శమ్మ్రఁ-

20. కన్ద శమ్మ్ర ..కప్ప శమ్మ్రఁ.. .. రేవ శమ్మ్రఁ

21. కప్ప శమ్మ్రఁ

---

9. The editor gives the date of the grant in two ways as follows:
(i) Śaka 579-586 or 657-664 A. D.
(ii) Śaka 582-591 or 660-679 A. D.
Here the whole range of differerce is noted.

21-2. bādi śarmma	21-2. బాది శమ్మ౯
22. pāla śarmma.... muyyardhām-śaḥ.... utpitoṟu bōya....	22. పాలశమ్మ౯...ముయ్యర్ధాంశః...ఉత్పి తొఱు బోయ...
23. kuṇḍi śarmma.... kavila bōya....	23 కుణ్డిశమ్మ౯.....కవిలబోయ.
23,4. alabumna bōya	23,4. అలబుంన బోయ
24. pādi śarmma.... cimthūr bōya....	24. పాదిశమ్మ౯....చింథూర్ బోయ...
25. mudubam bōya	25. ముదుబం బోయ
26. kuṇḍi śarmma.... jeṭṭi śar-mma....	26. కుణ్డిశమ్మ౯ .జెట్టిశమ్మ౯
27. katti śarmma.... jeṭṭi śar-mma ... ḻudda śarmma	27. కత్తిశమ్మ౯ . జెట్టిశమ్మ౯ ఱుద్ద శమ్మ౯
28. katti śarmma... amja śar-mma... tiṇṇi aṃśaḥ....	28. కత్తిశమ్మ౯.. అంజశమ్మ౯ .తిణ్ణి అంశః.
29. jeṭṭi śarmma...	29. జెట్టిశమ్మ౯ ...
29,30. amja śarmma....	29 30. అంజశమ్మ౯.
30. pāla śarmma.... rēva śar-mma.... timṇi aṃśaḥ.... puḻo-lūr bōya	30. పాల శమ్మ౯.....రేవశమ్మ౯... .తింణి అంశః... పుఱొలూర్ బోయ
31. āruva śarmma... benbidi bōya	31. ఆరువశమ్మ౯... బెన్బిది బోయ
32. jakki śarmma.... penbidi bōya	32. జక్కిశమ్మ౯.... పెన్బిది బోయ
32, 3. vēba śarmma	32 3. వేబశమ్మ౯....
33. vināya śarmma	33. వినాయశమ్మ౯....
34. vemṇi śarmma....	34. వెంణిశమ్మ౯...
35. vināya śarmma....	35. వినాయశమ్మ౯...
36. bādi śarmma.... paummudi bōya....	. బాది శమ్మ౯....పౌమ్ముది బోయ....
37. dūdi bōya ... toṇḍadūr bōya	37. దూది బోయ....తొణ్డదూర్ బోయ
37,8. rēva śarmma	37 8. రేవ శమ్మ౯
38. rēva śarmma.... muyyardhām-śaḥ.... cēyūr bōya	38. రేవ శమ్మ........ముయ్యర్ధాంశః........ చేయూర్ బోయ
38,9.miṟi bōya...	38 9. మిఱి బోయ....
39. mudugontha bōya...	39. ముదుగొంథ బోయ...
40. pāla śarmma.. dugga śar-mma. canthrūr bōya	40. పాలశమ్మ౯...... దుగ్గ శమ్మ౯.... చన్థ్రూర్ బోయ

41. venni śarmma.... mārata bōya... muddamūr bōya	41. వెణ్ణిశర్మ్మ....మారటబోయ....ముద్దమూర్ బోయ
42. rēva śarmma... boppi śarmma... rēva śarmma	42. రేవశర్మ్మ... బొప్పిశర్మ్మ... రేవశర్మ్మ
43. ponnaḷūr bōya	43. పొన్నళూర్ బోయ
44. kuṇḍi śarmma... vēgiṃ bōya kutmūr bōya	44. కుణ్డిశర్మ్మ....వేగింబోయ... కుత్మూర్ బోయ
45. kuṇḍi śarmma... ḻudda śarmma kondāḻi bōya	45. కుణ్డిశర్మ్మ....ఌద్దశర్మ్మ..కొండాఴి బోయ
45,6, muttinthi bōya	45 6. ముత్తిన్థిబోయ
46. veṇṇi śarmma.	46. వెణ్ణిశర్మ్మ.
47. vināya śarmma...	47. వినాయశర్మ్మ....
48. jeṭṭi śarmma... vināya śarmma... rāpuṃr bōya	8. జెట్టిశర్మ్మ......వినాయశర్మ్మ.రాపుంర్ బోయ
49. rēva śarmma... pavva śarmma... pandiri būya... pulkontha bōya	9. రేవశర్మ్మ....పవ్వశర్మ్మ...పన్దిరిబోయ...పుల్కొన్థబోయ
50. vināya śarmma... mārata bōya... vināya śarmma	50. వినాయశర్మ్మ...మారటబోయ...వినాయశర్మ్మ
52. rēkādi bōya... rēkādi dōya	52. రేకాదిబోయ...రేకాదిబోయ
53. rēva śarmma...	53. రేవశర్మ్మ
54. kanda śarmma... cebuṃdothi bōya	54. కన్దశర్మ్మ....చెబుందొథిబోయ
56. ḻuttaḷūr bōya ..	56. ఌత్తళూర్ బోయ
58. veṇṇi śarmma.	58. వెణ్ణిశర్మ్మ
59. katti śarmma.	59. కత్తిశర్మ్మ
68. veḷayil kanmaṟa kuṇḍi eṟasya putra vināyakasya.	68. వెళయిల్ కన్మఱ కుణ్డి ఎఱస్యపుత్ర వినాయకస్య

26

Date: 669 A. D.

Location: Koniki, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by H. K. Narasimha swamy, EI 31 . 74-80 (A. R. No. Cp. 39/1940-41)

26

కాలం: క్రీ. శ. 669.

స్థలం: కొణికి. పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI 31.74-80.(A.R.No. Cp.39/1940-41).

20. asanapur
21. paḷḷi.........koṇe[ki]
22. taḷavara
29. ātukuru.... kandēṟu bōya
32. ayya-
33. ṇa
34. m[ā]di śarmmaṇē
35. dāma śarmmaṇē... mudokura-
36. bōya... [ā]tukuru bōya.... kaṇḍasāmi bō-
37. ya.... pāṭi bōya.... kummunūru bōya.... mādi śarmma.... bō-
38. ya... naḍukuṟi bōya.... veḷu[caḷi bōya]...... pe[ṭṭa]-
39. śarmma... rē.... [bōya...] ... kanpaṟ bōya... maṇḍa-śarmma.... rēva śarmma.... iru-
40. kuṭūrur bōya

20. అసనపుర్
21. పళ్ళి...కొణె[కి]
22. తళవర
29. ఆతుకురు... కన్దేఱు బోయ
32. అయ్య-
33. ణ
34. మ[మా]ది శర్మ్మణే
35. దామ శర్మ్మణే....ముదొకుర-
36. బోయ....[ఆ]తుకురు బోయ...కణ్డసామి బో
37. య...పాటి బోయ....కుమ్మునూరు బోయ.. మాదిశర్మ్మ....బో
38. య....నడుకుఱిబోయ........వెళు[చళి బోయ]...పె[ట్ట]-
39. శర్మ్మ....రే....[బోయ].....కన్పఱ్ బోయ...మణ్డశర్మ్మ....రేవశర్మ్మ... ఇరు-
40. కుటూరుర్ బోయ

27

Date: 673 A. D.
Location: Chandalur, Ongole tq., Guntur Dt.
Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 9.236-241.

25. cendaṟura
28. kaṭūra... vaṃgra bōyāya...
28-9. koḷḷipuṟō bōyāya
29. pidena bōyāya.... kuriyida bōyāya
30. kodiṃki bōyāya

కాలం: క్రీ. శ. 673.
స్థలం: చందలూరు, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.
ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI. 9.236-241

25. చెన్దఉర
28. కటూర....వంగ్ర బోయాయ
28-9. కొళ్ళిపుఱో బోయాయ
29. పిదెన బోయాయ.......కురియిద బోయాయ
30. కొదింకి బోయాయ.

28

Date: 674 A. D.
Location: Gadval, Mahabubnagar Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 674.
స్థలం: గద్వాల, మహబూబ్‌నగర్ జి.

Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 10.100-106.

27. [cēḍū]lli grāmē-
28. kṣētram kha[ṇḍu]ga vaḍla sahitam
29. tātamma svāminaḥ...... pādamma svāminē
30. kōnna śarmmaṇē salage sahitam

29

Date : 681 A.D.

Location : Dayyaladinne, Adoni tq., Kurnool Dt.

Source : Text and notes by R. S. Panchamukhi, EI 22.24-29.

26. talayakhēḍa...
27. marddakārī
28. nalavāḍi...uḷayaḷa...dū śarmmaṇē

30

Date : 691-2 A.D.

Location : Elore, West Godavari Dt.

Source : Text and notes by B.V. Krishna Rao, Bh 16.613-619.

13. ayyavōḷu
15. venna śarmma....
16. vēṃghi...ēlūru
19. cōliviṇṭi sīma

31

Date : 692 A.D.

Location : Mayaluru, Koyilkunta tq., Kurnool Dt.

Source : Text and notes by M. Somasekhara Sarma, Bh. 13. 473-485.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI, 10.100-106.

27. [చేదూ]ల్లి గ్రామే-
28. క్షేత్రం ఖ[ణ్డు]గ వడ్ల సహితమ్
29. తాతమ్మ స్వామినః......పాదమ్మస్వామినే
30. కోన్న శర్మ్మణే సలగె సహితమ్

29

కాలం: క్రీ. శ. 681

స్థలం: దయ్యాలదిన్నె, ఆదోని తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం: ఆర్. యస్. పంచముఖి, EI 22.24-29.

26. తలయఖేడ
27. మర్ద్దకారి
28. నలవాడి....ఉళయళ...దూశర్మ్మణే

30

కాలం: క్రీ. శ. 691-2.

స్థలం: ఏలూరు, పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం: బి. వి. కృష్ణారావు, భా. 16. 613-619.

13. అయ్యవోళు
15. వెన్న శర్మ్మ..
16. వేంఘి....ఏలూరు
19. చోళివిన్టి సీమ

31

కాలం: క్రీ. శ. 692

స్థలం: మయలూరు, కోయిల్కుంట తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ, భా. 13. 473-485.

29. peḍekul...ālkunde....māṟuñca maṟu-

30. mannō....

29. పెడెకుల్....ఆల్కున్దె. .... మాఱుఞ్చ మఱు-

30. మన్నో....

32

Date : 696-709 A.D.

Location : Penukuparru, Bapatla tq., Guntur Dt.

Sources : (1) Text and short notes by C. Ramakrishnamacharyulu, Bh. 1.139-146

(2) Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.313-316.

Final Text : as in Bh[10]

9. vaṃgipaṟu
12. eṟa drōṇa śarmma
14. gobbaḍi...peṇukapaṟu [a]
15. niḍuṃgaṭṭa [b] taṭā-
16. ka...pūsa bōḷa ... oṃgō[ḍu] [nu*] [ṇḍi ḷi gadē]bu pa- [c]
17. [ḷa[d]]ku pōvu panthā [e]... tōṭa [f] kṣētram...
19. jeḍḍa bōḷa
30. gāmuṇḍī

కాలం: క్రీ. శ. 696-709.

స్థలం: పెనుకుపఱ్ఱు, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: (1) సి. రామకృష్ణమాచార్యులు, భా. 1.139-146.

(2) ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.313-316.

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం.

9. వంగి పఱు
12. ఎఱ ద్రోణశర్మ్మ
14. గొబ్బడి . . పెఋకపఱు
15. నిడుంగట్ట తటా
16. క....పూసబోళ... ఒంగో[డు][ను*] [ణ్డి ళి గదే]బు ప-
17. [ళ]కు పోవు పన్థా.... తోట క్షేత్రమ్..
19. జెడ్డ బోళ
30. గాముణ్డీ.

33

Date : 709-46 A.D.

Location : Ganapavaram, Bhimavaram tq., Krishna Dt.

Source : Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 12.86-96.

కాలం: క్రీ. శ. 709-46.

స్థలం: గణపవరం, భీమవరం తా. కృష్ణా జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ, భా. 12. 86-96.

10. The following are the different versions in EI:

a. peṇuku paṟu
b. niḍugaṭṭa
c. ka...pūsa bōḷa......
d. na
e. paṃdhā
f. toṃdha

13. attili

14. ariyē[ḍu]

18,9. tāmaravvā[ḍa*]

34

Date: 715-20 A. D.

Location: Kollipara, Bapatla tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 7.297-318.

44. rāmaḍu........ūrige

45. belmogam... tuvatōṟu... parivaturla

46. pulceṟuvuḷ

35

Date: 732 A. D.

Location: Ipur, Baptla tp. Guntur Dt.

Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.58-60.

12. kaḍa eṟeya

14. pṟōlanāṇḍu... jaḷayūru

15. eḷiyēṟu

16. kākaṇḍivāḍi

36

Date : 763 A. D.

Location : Not certain; Copper-plates arc got by the Editor from somewhere in the West Godavari Dt.

Source : Text and notes by R. Subba Rao, JAHRS 5.51-56[11]

13. అత్తిలి

14. అరియే[డు]

18,9. తామరవ్వా[డ*]

34

కాలం: క్రీ. శ. 715-20.

స్థలం: కొల్లిపర, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ. భా. 7.297-318.

44. రామడు....ఊరిగె

45. బెల్మొగమ్...తువతోఱు ....పరివతుర్ల

46. పుల్చెఱువుళ్.

35

కాలం: క్రీ. శ. 732.

స్థలం: ఈపూరు, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.58-60.

12. కడ ఎఱెయ

14. ప్ఱొలనాణ్డు....జళయూరు

15. ఎళియేఱు

16. కాకణ్డి వాడి

36

కాలం: క్రీ. శ. 763.

స్థలం: తెలీదు. రాగిరేకుల్ని సంపాదకుడు పశ్చిమ గోదావరిజిల్లానుంచి సంపాదించాడట.

ఆధారం: రా. సుబ్బారావు, J A H R S 5.51-56.

---

11. The reading of the text is far from being satisfactory. Correction of printing mistakes (which are many) is not all made. But the editor published a photostat impression. That is studied with the help of M. Somasekhara sarma and the text in JAHRS is emended accordingly. The following are the text versions of JAHRS:

18. gudrahāra...nemaḷḷūru[a]
15. vaṃgipaṟu[b]
19. ciṭṭēru guṭa maṭṭa-
20. bu....ṣēṇḍaṟū bōya[c]....kōḍu-
21. plāndoṟaṃbu[d]
28. bhauṟama[e] śrī.

37

Date : 794-842 A. D.
Location : Not known to the editor
Source : Text and short notes by E. Hultzsch, SII 1.31-36[12]

19. nalūcēri...vēṇama śarmma
20. pōdeṃgu
21. pōdaṃgu
22. pōdeṃgu....maviṇḍi śarmma
23. krōvāsiri
25. urpuṭūru
26,27,28,29. vaṃgi paṟu
33. krōvaśiri
34. krōvasiri... vennama śarmma
36, 37, 38. kārahaidu
39. krāja... bādadi śarmma.... [cāntu] [ru*].
40. rāyūru.... veṇṇa śarmma
41. ṟompaya śarmma
43. [koṟṟapaṟṟu]
43,4. atū[gupaṟṟu]
44. [vā]napaṟṟu

13. గు[ద్రహార....నెమళ్ళూరు
15. వంగి పఱు
19. చిట్టేరు గుట మట్ట-
20. బు....షేణ్డాఱూ బోయ....కోడు
21. ప్లాన్డొఱంబు
28. భౌఱమ శ్రీ.

37

కాలం: క్రీ. శ. 794-842.
స్థలం: సంపాదకుడికి తెలేదు
ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, SII 1.31-36.

19. నలూచేరి....వేణమ శర్మ్మ
20. పోదెంగు
21. పోదంగు
22. పోదెంగు...మవిణ్డి శర్మ్మ
23. క్రోవాసిరి
25. ఉర్పుటూరు
26. 27, 28, 29. వంగిపఱు
33. క్రోవశిరి
34. క్రోవసిరి... వెన్నమ శర్మ్మ
36, 37, 38. కారహైదు
39. క్రాజ....బాదడి శర్మ్మ [చాన్తు] [రు*]
40. రాయూరు....వెణ్ణ శర్మ్మ
41. ఱొంపయ శర్మ్మ
43. [కొఱ్ఱ పఱ్ఱు]
43.4. అతూ[గు పఱ్ఱు]
44. [వా] న పఱ్ఱు

a. gommaḷūru
b. vargipaṟu
c. ṣēndaṟū bāya
d. pāndaṟabu
e. bhaṟṟama

12. A R.Nos. of transcripts are not given in SII, volume 1.

38

Date : 799-843 A. D.

Location : Ederu, Nuzivid tq., Krishna Dt.

Source : Text and notes by F. Kielhorn, EI 5.118-122.

14, 5. kaṇḍēṟu
15. va[ṇḍ]rupiṭe[yu]
17. minamini
18. tūrka śarmma
19. doṇa śarmma
23. koṟṟapaṟu
23, 4. rāmaṭi
24. reṇvu(ṇḍu)vaṭi bōḷa reṇḍu vaṭi
25. boḻama

38

కాలం: క్రీ. శ. 799-843.

స్థలం: ఈడేరు, నూజివీడు కృష్ణా జి.

ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హారన్, EI 5.118-122

14,5. కణ్డేఱు
15. వణ్డ్రుపిటె[యు]
17. మినమిని
18. తూర్క శర్మ్మ
19. దోణ శర్మ్మ
23. కొఱ్ఱ పఱు
23,4. రామటి
24. రెణ్వు(ణ్డు)వటి బోళ రెణ్డు వటి
25. బొఌమ

39

Date : 825 A. D.[13]

Location : Kalakada, Vayalpadu tq., Chittoor Dt.

Source : Notes by H. K. Narasimhaswamy, EI 30.278-80 (A. R. No. 433/1941-42)

2. gaṇḍa triṇētra śrī veydu-
3. mba maharājam....
4. tammu
5. pasiṇḍi.... tu-
6. [mbe]vāḍi

39

కాలం: క్రీ. శ. 825

స్థలం: కలకడ, వాయల్పాడు తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI 30.278-80 (A. R. No. 433/1941-42).

2. గణ్డ త్రిణేత్ర శ్రీవెయ్దు
3. మ్బమహారాజమ్
4. తమ్ము
5. పసిణ్డి... తు
6. [మ్బె]వాడి

40

Date : 844-88 A. D.

Location : Masulipatam, Krishna Dt.

Source : Text and notes by F. Kielhorn, EI 5.122-126.

40

కాలం: క్రీ. శ. 844-88

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హారన్, EI 5.122-126.

---

[13] See f. n. 90 in A-Series, for a discussion of the date. This is a Kannada inscription with Telugu words listed in the text.

17. gudravāra
19. urppuṭūru
28. ṭraṇḍa[pa]ṟu
29. aṃgalūru.... ve[l]pūru.... cav [ṭa?]paṟu
38. kaṭṭaya

41

Date : 844-88 A. D.

Location : Sathalur, Masulipatam tq., Krishna Dt.

Source : Text and notes by K.V. Lakshmana Rao, Bh1.90-110.

44. vaṃgipaṟ
45. kāramiceḍu
47. kaṟṟōṟa
50. vagipaṟ
53. upūṭūru
56. kraṃja
58. kāramicēḍu
60. krovaśrī
63 4. kārañcēḍu
65. upputūru
67. rāyūru
69. kuṇḍuru
70. upuṭṭūru
72. va[ṃ]gipaṟ
74. kuṃduru
75. kārañcēḍu
77. śrīpura
80. penubūṇḍi.... aṟutaguru
81. aṟutagūru... mmu(mu)ṃjaluru. ... uruvi.. tuṃbuḷuballi
82. muluḍu bendōṟu

17. గుద్రవార
19. ఉప్పుఱ్టూరు
28. ట్రణ్డ[ప]ఱు
29. అంగలూరు.... వె ల్పూ రు....చవి[ట?] పఱు
38. కట్టయ

41

కాలం: క్రీ. శ. 844-848

స్థలం: సాతలూరు. మచిలీపట్నం తా. కృష్ణా జి.

ఆధారం: కె. వి. లక్ష్మణరావు. భా. 1,90-110.

44. వంగిపఱ్
45. కరమిచేడు
47. కఱ్ఱోఱ
50. వగిపఱ్
53. ఉప్పుటూరు
56. క్రంజ
58. కరమిచేదు
60. క్రోవశ్రీ
63 4. కారఞ్చేడు
65. ఉప్పుటూరు
67. రాయూరు
69. కుణ్డురు
70. ఉపుట్టూరు
72. వ[ం]గిపఱ్
74. కుందురు
75. కారఞ్చేడు
77. శ్రీపుర
80. పెనుబూణ్డి....అఱుతగురు
81. అఱుతగూరు ....మ్ము(ము)ంజలురు. ఉరువి....తుంబుఱుబల్లి
82. ములుడు బెణ్డోఱు

42

Date: 892-922 A. D.

Location: Bejawada, Krishna Dt

Source: Text and notes from E 5.127-131.

23. uttara kaṇḍeṟṟu vāḍi
25,6. ummarakaṇṭhi bōḷ... rēva mayya
27,8. pōtamayya kramayita....kū kipaṟṟu
59. pōtaṟyaṃ gāri ceṟuvu
30. paruvula gaṇṭha.... cāki ce uvu
31. cintaṟeni ceṟuvu.... juvvi guṇṭha....
32. ai͟riviya guṇṭha
43. kadeyarāja
47. koṇḍacāryya....
50. koravi

42

కాలం: క్రీ. శ. 892-922

స్థలం: బెజవాడ, కృష్ణా జి.

ఆధారం: EI 5.127-131

23. ఉత్తర కణ్డెఱ్ఱు వాడి
25,6. ఉమ్మరకణ్ఠిబోళ్..రేవమయ్య
27,8. పోతమయ్య క్రమయిత....కూకిపఱ్ఱు
29. పోతఱ్యం గారి చెఱువు
30. పరువులగణ్ఠ...చాకి చెఱువు
31. చిన్తఱెని చెఱువు...జువ్విగుణ్ఠ
32. ఐఠివియ గుణ్ఠ
43. కదెయ రాజ
47. కొణ్డ చార్య్యః
50. కొరవి

43

Date: 892-922 A.D.

Location: Sisali, Srikakulam Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh (1948) pp.270-290 and 369-375

45. [ja]-
46. nneya bhaṭṭa
47. viddeya bhaṭṭa
49. vennamāryya
50. āduvāḍa
51. ciṃcelli
53. darppapūṇḍi.... payi ceṟuvu-lu....(?)llavapuramu....
54. koṇḍuka puṃḍi yavuru.... ḍuṃ jeṟuvu

43

కాలం: క్రీ. శ. 892-922

స్థలం: సిసలి, శ్రీకాకుళం జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖరశర్మ, భా (1948) పుటలు 270-290, 369-375.

5. [జ]-
6. న్నెయ భట్ట
7. విద్దెయ భట్ట
9. వెన్నమార్య్యః
0. ఆదువాడ
1. చించెల్లి
3. దర్పఃపూణ్డి. .పయిచెఱువులు(?)ల్లవ పురము
4. కొణ్డుకపుండి యవురు....డుం జెఱువు

65. kāremi kanuma.... kalva-kō[ḍu].... [ka*]lvakō-
66. ṭiyi.... drōvadi ce[ruvu].... [ḍāvayaṃ]-
67. jēṃcellikōṭiyu.... ta[lliṃdra.... pedda puli-
68. yavuṭi sīmā.

65. కారెమి కనుమ....కల్వ కో[డు]...
[క*]ల్వకో-
66. టియి..ద్రోవదిచె[ఱువు]...[డావయం]-
67. జేంచెల్లికోటియు ....త[ల్లింద్ర]....పెద్ద
పులి-
68. యవుటి సీమా.

44

Date: 915-25 A. D.
Location: Cevuru
Source: Text and notes by B.Ch. Chabra, EI 27.46

26. vranta.... dūdrupāka.... rāca cēnu....
27. kōḍu........ ya yyērvvōka cē-
28. nu.... kōḍu........ vannēṟu....
29. kōḍu.... kolani mulugu puṭṭin irugu saveraṃ iruvadinālgu vuṭla ni-
30. ṇḍṟā ya mpa du ga ṇḍu padēḻ dumu tammulammuna tūm-eṇḍu

కాలం: క్రీ. శ. 915-25.
స్థలం: చేవూరు
ఆధారం: బి. సి హెచ్. ఛాబ్రా, EI 27.46

26. వ్రన్త....దూద్రుపాక....రాచచేను...
27. కోడు...య య్యేర్వ్వోక చే-
28. ను....కోడు...వన్నేఱు...
29. కోడు....కొలని ములుగు పుట్టి నిరుగు సవెరం ఇరువదినాల్గువుట్ల ని-
30. ణ్ద్రాయమ్ప దుగణ్డు పదేళ్డుము తమ్ము లంమున తూమెణ్డు

45

Date: 918-25 A. D.
Location: Iḍeru, near Akiripalli, Divi tq., Krishna Dt.
Sources: (i) Text and notes by S. M. Natesa sastry, IA 13.50 and ASSI 4.176
(ii) Text and notes by E. Hultz-sch, SII 1.36-43.
Final Text : as in IA.

43. kaṇḍēṟuvāṭi
54. goṃṭūru
55. gōṃguva.... gaiṇayūru
56. kaluceṟuvulu.... maḍapalli....

కాలం: క్రీ. శ. 918-25
స్థలం: ఈడేరు, అకిరిపల్లి దగ్గర; దివి తా. కృష్ణా జి.
ఆధారాలు: (1)యస్. యం. నటేశశాస్త్రి, IA 13.50; ASSI 4.176
(2) ఇ. హుల్జ్, SII 1.36-43.
ప్రధానపాఠం: IA ప్రకారం.

43. కణ్డేఱువాటి
54. గొంటూరు
55. గోంగువ...గై ణయూరు
56. కలు చెఱువులు....మడపల్లి

57. pōtu ṟāyu...pedda kōyilamu kuṟuvu pōṭi	57. పోతుఱాయు... పెద్ద కోయిలము... కుఱువుపోటి
57,8. peṟuvāṭi kuṟva	57 8. పెఱువాటి కుఱ్వ
58. pāla gumṭṭa paḍumaṭi kaṭṭa.... polakumgonda mōna durgga bhaghavati	58. పాలగుంట్ట పడుమటి కట్ట...పొలకుంగొండ మోన దుర్గ్గ భగవతి
59. maḍapalliparṟu........cāmiṟēni gumṭṭa	59. మడపల్లిపఱ్ఱు....చామిఱేని గుంట్ట.

46

Date : 918-25. A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 918_25
Location : Masulipatam, Krishna Dt.	స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణాజిల్లా.
Sources : (i) Text and notes by R. Sewell, IA 8.771	ఆధారాలు: (1) ఆర్. సివెల్, IA 8.771
(ii) Text and notes by F. Kielhorn, EI 5 131-134	(2) ఎఫ్. కీల్హారన్, EI 5.131-134.
Final Text : as in EI [14]	ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.
22,3. pe[n n]ātavāḍi	22,3. పె[న్నా]త వాడి
31. drujjūru	31. ద్రుజ్జూరు
32. tāḻugummi[a]	32. తాఱు గుమ్మి
33. goṭṭiprōlu[b]....malka pōramu[c]	33. గొట్టిప్రోలు....మల్క పోరము
34. adupu sīmā.... nāgi pōti	34. అదుపుసీమా....నాగి పోతి

47

Date : c925 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. c925.
Location : Sripudi, Repalle tq., Guntur Dt.	స్థలం: శ్రీపూడి, రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.
Source : Text and notes by K. V. Lakshmana Rao, EI 19.137-154 (A. R. No. 5 of App.A in the Annual Report for 1908-'09).	ఆధారం: కె. వి. లక్ష్మణరావు, EI 19. 137_154 (A. R. No. 5 of App. A in the Annual Report for A.R. 1908-'09).
17. tala	17. తల

---

14. The following are the different versions of R. Sewell :

a. taṟugummi

b. goṭṭibrōlu

c. malkabōramu

18. tāḻa
24. velanāṇḍu
29. vāgaṟu maccyē (maddhyē)
31. maṇḍimuṃka cinda(ta)........ kōḍamaduvu.... a (ā)-
32. duri.... gōguṟēvu.... kadama-kōpu.... ka-
33. la velalagula pedda cinta.... ciṟuśō-
34. di maddalu... goraga palla-mun uttaramuna kaṭṭuṃ bō-dalu
35. bādiya bōla ya[ṇṭa] pēdari yāku jinta

18. తాట
24. వెలనాణ్డు
29. వాగఱు మచ్చ్యే (మధ్యే)
31. మణ్డిముంక చిన్ద(న్త)....కోడమదువు....అ(ఆ)
32. దురి....గోగుఱేవు....కదమకోపు....క-
33. ల వెలలగుల పెద్దచిన్త...చిఱు శో-
34. ది మద్దలు...గొరగ పల్లము నుత్తర మున కట్టుం బోదలు
35. బాదియబోల య[ణ్ట] పేదరి యాకు జిన్త.

48

Date : 934-45 A. D.
Location : Kolavennu, Bejawada tq., Krishna Dt.
Source : Text by E. Hultzsch, SII 1.37
15. tāḻapa
25. kommaṇa
29. kommaṇa

48

కాలం: క్రీ. శ. 934-35.
స్థలం: కోలవెన్ను, బెజవాడ తా. కృష్ణా జి.
ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, SII 1.37
15. తాటప
25. కొమ్మణ
29. కొమ్మణ

49

Date : 934-45 A. D.
Location : Masulipatam, Krishna Dt.
Source : Text and notes by F. Kielhorn, EI 5.134-139.
17. mēḻā[ṃ*]bā
22. gudravāra
23. vaṃgipaṟṟu
25. viddamayya
29,30. ākulamannaṇḍu
32. pedda kōḍu

49

కాలం: క్రీ. శ. 934-45.
స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.
ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హారన్, EI 5.134-139.
17. మేఱా[ం*]బా
22. గుద్రవార
23. వంగిపఱ్ఱు
25. విద్దమయ్య
29,30. ఆకుల మన్నణ్డు
32. పెద్దకోడు

32,3. [kō]ḍu

33. kraṃkaṭavva sīmā

50

Date : 934-45 A. D.

Location : Pagunavaram

Source : Text and notes from IA 12.213

46. pāgunavara

60. ddiggubaṟṟu

61. krāñca.... kranūru...pulikallu

62. palukonu

51

Date : c945 A. D.

Location: Tadikonda, Guntur tq., and Dt.

Source : Text and notes by B. V. Krishna Rao, Bh 15.97-115

40. guḍla kaṇḍēr vvāḍi

47. tāṇḍikoṇḍa.... ammalapūṇḍi gollapūṇḍi asuvulapaṟṟu

48. tūṇḍēṟu

49. gārala guṇṭa... lāmuna yuttarambuna būrugu....

50. oḍḍaguṇṭa

51. enuka ṟālu... rēgaḍu guṇṭa

52

Date: c 945 A. D.

Location: Pamulavaka, Narasingapalli tq., Visakhapatnam Dt.

Source: Text and notes by R. Subba Rao, JAHRS 2.242-249.

24,5. elama[ṃ*]ci....kaliṃga.... bārupu nāṇḍu

28. bārupu nāṇḍu... ḻeccādi

32.3. [కో]డు

33. క్రంకటవ్వ సీమా.

50

కాలం: క్రీ. శ. 934-45

స్థలం: పాగునవరం

ఆధారం: IA 12.113

46. పాగునవర

60. ద్దిగ్గుబఱ్ఱు

61. క్రాఞ్చ...క్రనూరు... పులికల్లు

62. పలుకోను.

51

కాలం: క్రీ. శ. c945.

స్థలం: తాడికొండ, గుంటూరు తా. జి.

ఆధారం: భా. వేం. కృష్ణారావు. భా. 15. 97-115

40. గుడ్ల కణ్డేర్వ్వాఁడి

47. తాణ్డికొణ్డ.... అమ్మలపూణ్డి గొల్లపూణ్డి అసువులపఱ్ఱు

. తూణ్డేఱు

. గారలగుణ్ట .... లాముస యుత్తరంబున బూరుగు....

50. ఒడ్డ గుణ్ట

51. ఎనుక ఱాలు... రేగడుగుణ్ట.

52

కాలం: క్రీ. శ. c945.

స్థలం: పాములవాక, నర్సింగపల్లి తా. విశాఖపట్నం జి.

ఆధారం: రా. సుబ్బారావు, JAHRS 2.242-249

24.5. ఎలమ[ం*]చి....కలింగ... బారుపునాణ్డు

28. బారుపునాణ్డు.... ఴెచ్చాది.

53

Date: 945-6 A. D.

Lecation: Malliyapudi

Source: (i) Text and short notes byA. Butterworth and V. Venu gopul chetty. NII 164-181 (Cp. No.19) (ii)Text and notes from EI 9.47.

Final Text: as in EI[15]

56. muñjuny[u]ru.... yinimili....
57. kaṭavakūru[a].... dharammapuramu
57,8, gollaguṇṭa[b]
58. rāviya periya ceṟuvu[c]
59. malkapaṟṟa koṟṟa bōyu taṭākaḥ.... duva caruvu
60. kalvakuru ērvōka cēni....

53

కాలం: క్రీ. శ. 945-6.

స్థలం: మల్లియపూడి

ఆధారాలు: (1) ఎ. బటర్‌వర్తు, వి. వేణుగోపాలచెట్టి, NII 164.181(Cp.No-19).
(2) EI 9.47.

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.

56. ముఞ్జు[న్యు]రు....యినిమిలి
57. కటవకూరు....ధమ్మ్రఁపురము
57 8. గొల్లగుణ్ట
58. రావియ పెరియ చెఱువు
59. మల్క్ర పఱ్ఱ కొఱ్ఱబోయు తటాకః ...దువ చరువు
60. కల్వకురు ఏర్వోక చేని....

54

Date: 945-70 A. D.

Location: Kalucumbarru, Tanuku tq., West Godavari Dt.

Source: Uext and notes by J. F. Fleet, EI 7.177-192.

49. attili nāṇḍu
61. kalucumbaṟṟu
64. āruvilli.... kōrukolanu.... yiḍiyūru
65. yullikodamaṇḍru
66. iṟṟulakoḻu.... iḍiyūri pola garusu...kaṃcari gu-
67. ṇḍu
73. peddha kalucuvubaṟiti śāsana[ṃ*]bu sēsina bha-
74. ṭṭa ḍēvanik arahanandi bhaṭār[u*]lu guṃsimiya r[e*]-

54

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

స్థలం: కలుచుంబఱ్ఱు, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ప్లీటు, EI 7.177-192.

49. అత్తిలి నాణ్డు
61. కలుచుంబఱ్ఱు
64. అరువిల్లి...కోరుకొలను....యిడియూరు
65. యుల్లి కొదమణ్డ్రు
66. ఇఱ్ఱులకొఌ....ఇడియూరి పొలగరుసు ....కంచరి గు-
67. ణ్డు
73. పెద్ధ కలుచువుబఱితి శాసన[ం*]బు సేసిన భ-
74. ట్ట దేవని కరహానన్ది భటారులు గుంసిమియ రె-

---

15. The following are the differences in the NI text:
a. kalvakūru b. gollavigunta c. ceṟuṟuvu

ṭṭeḍlu gāmpulun uṇḍi panu....	ట్టెడ్లు గామ్పులు నుణ్డి పను...
ṇḍa[16] tūmunan e(ni?)-	ణ్డ తూముననె (ని?)-
vuṭlu vittu paṭṭu vrāsādañ cēsiri	వుట్లు విత్తుపట్టు వ్రసాదఞ్జేసిరి

55	55
Date: 945-70 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 945_70
Location: Masulipatam, Krishna Dt.	స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.
Source: Text by E. Hultzsch, SII 1.38.	ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, SII 1.35
27. tā[lu]paṟṟu	27. తా[లు]పఱ్ఱు

56	56
Date: 945-70 A.D.	కాలం: క్రీ. శ. 945_70
Location: Elavarru, Repalle tq., Guntur Dt.	స్థలం: ఎలవఱ్ఱు, రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.
Source: Text and notes by J. F. Fleet, IA 12. 91-95	ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీటు, IA 12.91_95.
7. vemgī dēśam	7. వెంగీదేశమ్
34,5. velanāṇḍu	345. వెలనాణ్డు
39,41. viddamayya	39,41. విద్దమయ్య
42. ānamavvayā	42. ఆనమవ్వయా
43,49,50,52. kōramiya	43,49 50,32. కోరమియ
53. elavaṟṟu	53. ఎలవఱ్ఱు
54. gōmaḍuvu	54. గోమడువు
55. ḍaggumbaṟti... inthūri sīma..	55. డగ్గుంబఱ్తి
56. prēmpaṟti sīmā.... amutunūri sīmā.... tuṟimiṇḍi sīma....	56. ప్రేంపఱ్తి సీమా....అముతునూరి సీమా తుఱిమిణ్డి సీమ...
60. pōtana bhaṭṭa	60. పోతన భట్ట

57	57
Date : 945-70 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 945-70
Location : Padankaluru.	స్థలం: పడంకలూరు
Source : Text and notes by J. F. Fleet, IA 7.15-19	ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీటు, IA 7.15-19

16. The editor puts up a note here: 'perhaps pannenḍu.'

44. kalvatoṟṟu
44, 5. pāliya peddiya
45. guṇḍa śarmma
46,7. paṇḍiya
50. paḍaṃkalūru
52. maṟupaḍuvaṃ
53. eṇḍalūru
53,4. dṛṇṭhamapūṇḍi
54. kāṇḍrūru.... alapūru.... nandi-gāma....

44. కల్వతొఱ్ఱు
44,5. పాలియ పెద్దియ
45. గుణ్డ శర్మ్మ
46,7. పణ్డియ
50. పడంకలూరు
52. మఱుపడువం
53. ఎణ్డలూరు
53 4. దృణ్ఠమపూణ్డి
54. కాణ్డ్రూరు... అలపూరు. నన్దిగామ.

58

Date : 945-70 A. D.
Location : Vandram
Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 9.131-135.

35. prāndoṟu......pāvunavāra viṣaya....
61. kuppan [ā*]m[ā*]tyāya
62. tāṇḍēṟu
63. prāndoṟti.... [bēṭi]pūṇḍi....

కాలం; క్రీ. శ. 945-70
స్థలం: వందరం
ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 9.131-135.

35. ప్రాన్దొఱు... పావునవార విషయ...
61. కుప్పన[నా*]మ[మా*]త్యాయ
62. తాణ్డేఱు
63. ప్రాన్దొఱ్టి... [బేటి]పూణ్డి...

59

Date : 945-70 A. D.
Location : Vemalurpadu, Guntur Dt.
Source : Text and notes from EI 18.226-235.

39. musiya
41. guṇḍamayya
48. rāṯṭrakūṭa
51. musiya
52. aṇmaṇaṅguru
54. aṇḍeki
55. krōvi... kāraṃcēḍu....
56. musiyana śarmma....
57. tumiya veṇiyapūṇḍi
58. ....mēdalkoṇḍa....gaṭṭipūṇḍi.. ḻemkonda....

కాలం: క్రీ. శ. 945-70
స్థలం : వేమలూర్పాడు, గుంటూరు జి.
ఆధారం: EI 18.226-235

39. మునియ
41. గుణ్డమయ్య
48. రాట్ట్రకూట
51. మునియ
52. అణ్మణఙ్గురు
54. అణ్డెకి
55. క్రోవి... కారంచేడు
56. మునియన శర్మ్మ
57. తుమియ వెణియపూణ్డి
58. ...మేదల్కొణ్డ... గట్టిపూణ్డి.... ఴెమ్కొణ్డ...

59. muyyali kuṭṭuna....guṇṭa....

60. guṇṭēṭi akaṟiti vēvula. gōnu. nā-

61. ritata veṃca dakṣinamuna paruvulu...ēṭi akaṟiti caṭalalu

62. ....kuṇṭa....cali guṇṭa....mu-yyali kuṭṭuna vella-

63, ṟāyu....

73. vaṃgipaṟu...bhaṭṭa guṇḍa

59. ముయ్యాలి కుట్టున...గుణ్ట....

60. గుణ్టేటి అకఱితి వేవుల. గోను. నా-

61 రితత వెంచ దక్షినమున పరువులు.... ఏటి అకఱితి చటలలు. .

62. ...కుణ్ట... చలిగుణ్ట... ముయ్యాలి కుట్టున వెల్ల-

63. ఱాయు....

73. వంగిపఱు.... భట్ట గుణ్డ.

60

Date : 945-70 A. D.

Location: Masulipatam, Krishna Dt.

Source: Text and notes by F. Kielhorn, EI 5.139-142[17]

23. pammava....ballāla dēva vēlābhaṭāya

24. boddiya.... pāṃbaṟru....

25. indāni-

26. ceṟuvu.... raṭṭōḍi • cēnu.... su[gu?]mmu[ū] cēna(i)garusu. vēlpu jēnu (i)-

27. turpūna[b] pannasa...dāmapi-ya pannasa...pedda trōva... yē-

28. ṟu... ganthaśāla yeppa vay-yari [pa]nnāsa...badirā-

29. la ma[jji]ya paṭu...tinṭhūṟṟ [ō]ṭama paṭu....jīvarakṣa paṭu-

30. racca

60

కాలం : క్రీ. శ. 945-70

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

ఆధారం : ఎఫ్. కీల్హారన్, EI 5.139-142

23. పమ్మవ.... బల్లాలదేవ వేలాభటాయ

24. బొద్దియ... పాంబఱ్రు

25. ఇన్దానీ

26. చెఱువు...రట్టోడి చేను...సు[గు?]మ్ము[మ్మూ]చేన(ని) గరుసు... వేల్పు. జేను (ని)-

27. తుర్పూన పన్నస.... దామపియ పన్నస........పెద్ద త్రోవ.... యే-

28. ఱు...ఘణ్థశాల యెప్ప వయ్యరి [ప] పన్నాస.... బదిరా-

29. ల మ[జ్జి]య పటు.... తిణ్థుఱ్ఱో[ఱ్ఱో] టమ పటు.... జీవరక్షపటు-

30. రచ్చ

17. The editor suggests the following alternative readings:
a. raṭṭēḍi
b. tūrpuna

61

Date : 957 A.D.

Location : Anaparti, East Godavari Dt.

Source : Text and notes by R. Subba Rao, JAHRS 20.195-201 (Cp.No. 1/1955-'56)

Fourth plate: 1st side :

2. śobhaśila
3. bijjēkavva....
4, 5. bikirāja....
6. nāgiyapūṇḍi

2nd side :

7. vidurāju....penumaṇḍa....ponnāṟu
8. tēvidipūṇḍi

61

కాలం : క్రీ. శ. 957

స్థలం : అనపర్తి, తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం: ఆర్. సుబ్బారావు, JAHRS 20. 195-201 (Cp. No. 1/1955-56)

4వ రేకు : మొదటి పక్క

2. శోభశిల
3. బిజ్జేకవ్వ...
4, 5. బికిరాజ...
6. నాగియపూణ్డి

రెండో పక్క

7. విదురాజు...పెనుమణ్డ...పొన్నాఱు
8. తేవిదిపూణ్డి.

62

Date : 973-99 A.D.[18]

Location: Arumbaka plates found at Polamuru, Repalle tq., Guntur Dt.

Source : Text and notes by K.V. Lakshmana Rao, EI 19.137.

16. vēṅgi
57. vela nāṇḍu.... ārumbāka....
64. ārumbāka..... ceṟakumballi..... śrīpūṇḍi...kāvūru... gōmaḍuvu

62

కాలం : క్రీ. శ. 973-99

స్థలం: ఆరుంబాక (రేకులు పొలమూరుదగ్గర దొరికినాయి), రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : కె.వి. లక్ష్మణరావు, EI 19.137.

16. వేఙ్గి
57. వెలనాణ్డు...ఆరుంబాక...
64. ఆరుంబాక...చెఱకుమ్బల్లి...శ్రీపూణ్డి. కావూరు...గోమడువు

63

Date : 990 A.D.[19]

Location : Kurnool, tq., and Dt.

63

కాలం : క్రీ. శ. 990

స్థలం : కర్నూలు, తా. జి.

18. These are the plates issued by Bādapa, son of Yuddhamalla II of the Eastern Cāḷukya dynasty. See RPS for the date of the donor.

19. J.F. Fleet gives the date of the grant as śaka 614 or 692 A.D. and M. Somasekhara sarma as śaka 912 or 990 A.D. To be conservative, the latter date is accepted.

Sources :
(i) Text and notes by J. F. Fleet, IA 6.88
(ii) Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 4.129-140

Final Text: as in Bh.

26. elumpundatla grāmam...
28. veleñja[ṃ*]tu..........musuṇi-paṟu....
36. kadu(ḍu?)vampacēḍu.....dōṇa śarmmaṇē

ఆధారం : (1) జె. ఎఫ్. ప్లేటు IA 6.88
(2) మ. సోమశేఖరశర్మ భా. 4-129-140.

ప్రధాన పాఠం : భా. ప్రకారం.

26. ఎలుంపున్డట్ల గ్రామమ్...
28. వెలఞ్జ [ం*] తు....ముసిణిపఱు...
36. కదు (డు ?) వంపచేడు......దోణ శమ్మణే.

64

Date : 1011 A.D.
Location : Ranastipudi, West Godavari Dt. (?)
Source : Text and notes by V. Venkayya, EI 6.347-61

58. Vajjiya peggaḍa
86. pāṟuvaḷa...raṇasti[pū]ṇḍi-
87. kaṯuta naḍipiya [ce]ṟuvu paḷu-maṭi ka-
88. ṭṭa...mrōṃtukuṟiyuṃ bā[lū-riyu] raṇastipūṇḍiyu muyyali kuṭṟuna velaṃga guṇṭha paḷumaṭi kaṭṭa-
89. peṃ jeṟuvu kaṭṭa diggunāli trōva.....pālūriyuṃ gōṟukōṭi-yu raṇastipūṇḍiyu-
90. muyyali kuṭṟuna cinta guṇ-ṭha...kōṟukōṭi podaṟu..ḷulla..
91. kaḷapaṟtiyun ēḷṭayu...ēḷṭayu mrōntukaḷtiyu rāṇastipūṇḍi-
92. yu muyyali kuṭṟu...raṇasti-pūṇḍi....tāṃkaḷapolamu nā-mallaṃghana kṣē-

64

కాలం : క్రీ. శ. 1011
స్థలం : రణస్థిపూడి, పశ్చిమగోదావరిజి.(?)
ఆధారం : వి. వెంకయ్య, EI 6.347-61.

58. వజ్జియ పెగ్గడ
86. పాఱువళ....రణస్తి[పూ]ణ్డి-
87. కొతనడిపియ [చె]ఱువు పళుమటిక-
88. ట్ట......మ్రోంతుకుఱియుం బా[లూ రియు] రణస్తిపూణ్డియు ముయ్యలి కుట్టున వెలంగగుణ్థ పళుమటికట్ట-
89. పెంజెఱువుకట్ట డిగ్గునాలి త్రోవ... పాలూరియుం గోఱుకోటియు రణస్తి పూణ్డియు-
90. ముయ్యలి కుట్టున చిన్తగుణ్థ....కోఱు కోటి పొదఱు...ళుల్ల...
91. కళపఱ్తియు నేళ్టయు మ్రోను కళ్తియు రణస్తిపూణ్డి-
92. యు ముయ్యలి కుట్టు...రణస్తిపూణ్డి ...తాంకళపొలము నామల్లంఘన క్షే-

93. tra....gāṃgalēṟu.....siri[pōḍi] pūṇḍiyu gōṃganavrōliyu lullayuṃ bottuna kollikuṟṟu...

94. ...siripōdipūṇḍi...

. త్ర.......గాంగలేఱు...... సిరి[పోడి] పూణ్డియు గోంగనవ్రోలియు ఉల్ల యుం బొత్తున కొల్లికుఱ్ఱు...

94. ...సిరిపోదిపూణ్డి...

65

Date : c1022 A.D.

Location : Korumelli, West Godavari Dt.

Source : Text and notes from IA 14.48.

కాలం : క్రీ. శ. 1022

స్థలం : కోరుమెల్లి, పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం : IA 14.48.

77. guddavādi	77. గుద్దవాది
103. kōrumelli viṣaya	103. కోరుమెల్లి విషయ
104. kūḍakuniyyūru...	104. కూడకునియ్యూరు.
105. muṇḍakaliya sīma....vānapalli	105. ముణ్డకలియ సీమ...వానపల్లి
107. būruvu ḍoḥggu(ḍoggu)..... veneṭiya māsarayu sīmē	107. బూరువు డొఃగ్గు (డొగ్గు)... వెనెటియ మాసరయు సీమే
108. māsarapon baḍuvayu	108. మాసరపొన్ బడువయు
109. eṟuvaṃka........kaḍalibhāṭi-sīma	109. ఎఱువంక...కడలిభాటి సీమ.

66

Date : 1053 A.D.[20]

Location : Nandamapudi, East Godavari Dt. (?)

Sources :

(i) Text and notes by F. Kielhorn, EI 4.300-309

(ii) Text and short notes by G. V. Ramamurti pantulu, RPS, p. 120

Final Text : as in EI

కాలం : క్రీ. శ. 1053

స్థలం : నందమపూడి, తూర్పు గోదావరి జి. (?)

ఆధారం : (1)ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI4.300-309 (2) గి. వేం. రామమూర్తి పంతులు, RPS, p. 120.

ప్రధాన పాఠం : EI ప్రకారం.

48. vēṃgī...	48. వేంగీ....
66. reṇḍ ēṟula naḍimi viṣaya....	66. రెణ్డేఱుల నడిమి విషయ....

20. G. V. Ramamurti pantulu assigns the ins. to 1022-A.D. He reads differently at only one place, as follows : a. i yyūriyu[ṃ]

70. kaṃcenā-	70. కంచెనా-
71. [r]yyaḥ	71. య్య[ర]ః
78. nandamapūṇḍi	78. నందమపూణ్డి
80. i yyūriyuṃ billema pedda-pūṇḍiyuṃ bola garusuna pallamuna koṇḍiya guṃṭa-	80. ఇయ్యూరియుం బిల్లెమ పెద్దపూణ్డియుం బొలగరుసున పల్లమున కొణ్డియగుంట-
81. naḍuma....iyyūriyuṃ billema peddapūṇḍiyuṃ nerapula-yuṃ bola garu-	81. నడుమ... ఇయ్యూరియుం బిల్లెమపెద్ద పూణ్డియుం నెరపులయుం బొలగరు-
82. suna muyyali kuṭra...iyyūriyu nerapulayuṃ bolagarusuna tāḍla ṟē-	82. సున ముయ్యలికుట్ర.....ఇయ్యూరియు నెరపులయుం బొలగరుసున తాడ్ల ఱే-
83. va........iyyūriyu nerapulayu muṃdaramunayuṃ bola garu-suna muyyaliku-	83. వ... ఇయ్యూరియు నెరపులయు ముం దరమునయుం బొలగరుసున ముయ్యలికు-
84. ṭra...iyyūriyu muṃdaramuna-yu maḍakuṟitiyuṃ bolagaru-suna muyyali-	84. ట్ర.......ఇయ్యూరియు ముందర మునయు మడకుఱితియుం బొలగరుసున ముయ్యలికు-
85. kuṭra...iyyūriyu maḍakuṟiti-yuṃ billema peddapuṇḍiyuṃ-bola garusuna-	85. ట్ర....ఇయ్యూరియు మడకుఱితియుం బిల్లెమ పెద్దపుణ్డియుం బొలగరుసున-
86. muyyalikuṭruna golla ṟēva... iyyūriyuṃ billema peddapu(ū)ṇḍiyuṃ bola garu-	ముయ్యలి కుట్రున గొల్ల ఱేవ....... ఇయ్యూరియుం బిల్లెమ పెద్దపు(పూ) ణ్డియుం బొలగరు-
87. suna [yē]ṟuva gaḍḍaya..iyyū-riya* billema peddapūṇḍiyuṃ bola garu-	87. సున [యే]ఱువ గడ్డయ... ఇయ్యూరియ బిల్లెమ పెద్ద పూణ్డియుం బొల గరు-
88. sa(u)na maṟṟi tōḍi tāṭi yodda ciṃtaya...	స(సు)న మఱ్ఱితోడి టి యొద్ద చింతయ...

67	67
Date : 1022-66 A.D.	కాలం : క్రీ. శ. 1022-66
Location : Kalidindi, Kaikaluru tq., Krishna Dt.	స్థలం : కలిదిండి, కైకలూరు తా. కృష్ణా జి.

Source: Text and notes by N. Venkataramanaiah, EI 29.57_71 (Cp. 5/1937-'38).	ఆధారం : నే. వేంకటరమణయ్య, EI 29. 57-71 (Cp. 5/1937-'38)
74. gāḍēvalu [nā]-	74. గాడేవలు[నా]-
75. ma viṣaya sahitaṃ pallapu gudravāra viṣayam-	75. మ విషయ సహితం పల్లపు గుద్ర వార విషయమ్-
102. kalidiṇḍi...māgaḍa[vaṟu]	102. కలిదిణ్డి...మాగడ [వఱు]
103. konnekī	103. కొన్నెకి
104. konṭhama sīmā...vēvāka.... kaḍa...	104. కొణ్ఠమ సీమా ... వేవాక ....కడ....
105. dāḍināṇṭi...pōtu[mbaṟti]....	105. దాడినాణ్టి ...పోతు[ంబ ఱ్తి]...
106. pōtumbaṟti...pallapu gudravārē kaḍapaṟṟu......duggiya [pū]ṇḍi....	106. పోతుబఱ్తి.......పల్లపు గుద్రవారే కడపఱ్ఱు...దుగ్గియ[పూ]ణ్డి...
107. kaludiṇḍi....vē[vāka]....	107. కలుదిణ్డి... వే [వాక]...
108. āvakūru...tāmarakolani krovvinḍl ēṭam bāsi-	108. ఆవకూరు.........తామరకొలని క్రొవ్విణ్డేటం బాసి-
109. na talli kroyya nāma nadī.. kalvasaṇḍa....tāḍi nāṇṭi....	109. న తల్లి క్రొయ్య నామనదీ..........కల్వసణ్డ....తాడి నాణ్టి...
110. pallapu gudravārē āvakū....	110. పల్లపు గుద్రవారే ఆవకూ....
111. kaṇḍapaṟti	111. కణ్డపఱ్తి
112. koṇḍika mumjalūra	112. కొణ్డిక ముంజలూర
122. rāciya peddēri	122. రాచియ పెద్దేర

68

Date: 1060 A.D.	కాలం : క్రీ. శ. 1060
Location: Boddapadu, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.	స్థలం : బొడ్డపాడు, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.
Source: Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 3.83_94	ఆధారం : మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 3. 83-94.
39. kōluvarttani	39. కోలు వఱ్తని
40. avareṃgākhya grāmaḥ[21]	40. అవరెంగాఖ్య గ్రామః
44. ērayama...māvayaḥ....kaṃcapā .. ērayama	44. ఏరయమ... మావయః.... కంచపా... ఏరయమ
45. mādara manavarttikā...	45. మాదర మనవఱ్తికా...
56. māvuraya	56. మావురయ
56, 57. nūṃkamōju...vallēmōjēna	56 57. నూంకమోజు...వల్లేమోజేన

21. The editor puts up a note stating that the word was first engraved as 'avariṃgākhya' and later corrected to 'avareṃgākhya'.

C-SERIES

C-SERIES

Selected Telugu Words from Telugu, Sanskrit and Kannada Inscriptions: Dated and Datable.

సంస్కృత, తెలుగు, కన్నడ శాసనాల్లోంచి కొన్ని తెలుగు పదాలు: ప్రభుత్వ పురాతత్త్వ పరిశోధనశాఖవారిచ్చిన నకళ్లు: శాసన కాలం తెలిసినవి-కట్టినవి.

All Unpublished [1]

అన్నీ అముద్రితాలు

1

Date: 575-600 A.D.
Location: Malepadu, Cuddapah Dt.
Source: Transcript in the Government Epigraphist's Office for A.R. No. 392/1904.

9, 10. pāraka
11. iru pa-
12. la yadi-
13. ēnu

1

కాలం క్రీ. శ. 575-600
స్థలం: మాలెపాడు. కడప జి.
ఆధారం: A. R. No. 392/1904 నకలు

11. ఇరు ప-
12. ఌ యది-
13. ఏను

2

Date: c709 A.D.
Location: Munjeru, near Bhogapuram, Bhimunipatnam tq., Visakhapatnam Dt.
Source: Transcript for C.P. No. 10 of 1908-9 in the Government Epigraphist's Office.

1st plate: 1st side:
pōrama kēcina sāsanavu

2nd plate: 2nd side:
13. kōkili varmma

2

కాలం: క్రీ. శ. c709.
స్థలం: ముంజేరు, భోగాపురం దగ్గర, భీమునిపట్నం తా. విశాఖ పట్నం జి.
ఆధారం: C.P. No. 10/1908-9 నకలు

మొదటిరేకు: మొదటివైపు
పోరమ కేచిన శాసనవు

రెండో రేకు: రెండో వైపు
13. కోకిలి వర్మ్మ

1. I am indebted to the then Government Epigraphist for India, D.C. Sircar for permitting me to consult the departmental transcripts. I am also indebted to the then Senior Superintendent in that office, H. Narasimhaswamy, and K. Harshavardhana sarma of the same office for the invaluable help they rendered in this connection. I can only quote very few lines from the said transcripts which are listed here.

14. poṭṭēri nāma grāmā...

14. పొట్టేరి నామ గ్రామా....

3

Date : c709 A.D.

Location : Munjeru, near Bhogapuram, Bhimunipatnam tq., Visakhapatnam Dt.

Source : Transcript for C.P.No. 13 of 1908–9 in the Government Epigraphist's Office.

11. kōkuḷi
16, 17. oñjēṟu
19. trikōṇa maḍuvu
20. poṭṭēru veṟuvuna kōṭalu
21. [śa]lindi puṭṭa

3

కాలం: క్రీ. శ. c709

స్థలం : ముంజేరు, భోగాపురందగ్గర, భీముని పట్నం తా. విశాఖపట్నం జి.

ఆధారం: C.P. No. 13/1908-9 నకలు

11. కోకుళి-
16, 17. ఒఞ్జేఱు-
19. త్రికోణమడువు-
20. పొట్టేరు వెఱువున కోటలు
21. [శ]లిన్ది పుట్ట

4

Date : 709-46 A.D.

Location : Peravali, Bapatla tq., Guntur Dt.

Source : Transcript for C.P.No. 3 of 1914-15 in the Government Epigraphist's Office.

15. velanāṇḍu...māvinḍipaḷḷi
17. mrōtukūru
18. mrōtukūru paṇḍa
19. koṇḍa bōya
20. peruvali...pannagaḍḍa-
21. śarmma

4

కాలం: క్రీ. శ. 709-46.

స్థలం : పెరవలి, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : C. P. No. 3/1914-15 నకలు

15. వెలనాణ్డు...మావిణ్డిపళ్లి
17. మ్రోతుకూరు
18. మ్రోతుకూరు పణ్డ
19. కొణ్డబోయ
20. పెరువలి...పన్నగడ్డ-
21. శమ్మ్ర

5

Date : 764-99 A.D.

Location: Randuballi, Bapatla tq., (?), Guntur Dt.

Source : Transcript for C.P.No. 2 of 1914-15 in the Government Epigraphist's Office.

26. ranḍuballi

5

కాలం: క్రీ. శ. 764-99.

స్థలం : రండుబల్లి, బాపట్ల తా. (?) గుంటూరు జి.

ఆధారం : C. P. No. 2/1914-15 నకలు

26. రణ్డుబల్లి

27. kalpaṭṭanabu
28. tār̲kaṭūru...niḍugāḍu...jakka-
29. na cer̲uvu

27. కల్పట్టనబు
28. తాఱ్కటూఱు...నిడుగాడు...జక్క-
29. న చెఱువు

6

Date: 8th cent. A.D.

Location: Badinenipalli, Cumbham tq., Kurnool Dt.

Source: Transcript for A.R.No. 232 of 1949-50 in the Government Epigraphist's Office.

I

2. bikramahāditya rājul
3. iru ganḍug āḍla paṭu pannasa prasādañ cēsiri
4. l̲accina

II

5. l̲accina

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దం

స్థలం: బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం: A.R.No. 232/1949-50 నకలు

I

2. బిక్రమహాదిత్య రాజుల్
3. ఇరు గణ్డుగాడ్ల పటు పన్నస ప్రసాద ఞ్చేసిరి
4. ఱచ్చిన

II

5. ఱచ్చిన

7

Date: 8th cent. A.D.

Location: Badinenipalli, Cumbham tq., Kurnool Dt.

Source: Transcript for A.R. No. 233 of 1949-50 in the Government Epigraphist's Office.

3. pūjāri
4. śavana bōlaku...va[ḍlu]-
5. paṭu mar̲u polamu pannasa-
8. aḍi yiccitiri
9. peggaḍalu dīni ari nal tumuḍlu
10. tumenḍu
11. gadyānamu pasinḍiyu
13. al̲i-
14. [si]na varu

కాలం : క్రీ. శ. 8 వ శతాబ్దం

స్థలం: బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం: A.R.No. 233/1949-50 నకలు

3. పూజారి
4. శవన బోలకు....వ[డ్లు]-
5. పటు మఱు పొలము పన్నస-
8. అడి యిచ్చితిరి
9. పెగ్గడలు దీని అరి నల్ తుముడ్లు
10. తుమెణ్డు
11 గద్యాణము పసిణ్డియు
13. అఱి-
14. [సి]నవరు.

8

Date : 8th cent. A.D.

Location : Badinenipalli, Cumbham tq., Kurnool Dt.

Source : Transcript for A.R. No. 234 of 1949-50 in the Government Epigraphist's Office.

4. koṇḍuka
5. ā[ḍla] paṭu kṣē...

కాలం : క్రీ. శ. 8 వ శతాబ్దం.

స్థలం : బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం : A.R.No. 234/1949-50 నకలు

4. కొణ్డుక
5. అ[డ్ల]పటు క్షే....

9

Date : 972 A.D.

Location : Alasandagutti, Adoni tq., Kurnool Dt.

Source : Transcript for A.R. No. 489 of 1915 in the Government Epigraphist's Office.

5. rājunu dāsamma gāvuṃḍānu alla-
6. gāmuṇḍa rājun uṃbaḷi icciri

కాలం : క్రీ. శ. 972

స్థలం : అలసందగుత్తి. ఆదోని తా. కర్నూలు జి.

ఆధారం : A. R. No. 499/1915 నకలు

5. రాజును దాసమ్మగావుండాను అల్ల-
6. గాముణ్డ రాజు నుంబళి ఇచ్చిరి

10

Date : 1056 A.D.

Location : Elesvaramu, Devarakonda tq., Nalgonda Dt.

Source : Transcript for A.R. No. 158 of 1954-55 in the Government Epigraphist's Office.

1. saka varṣaṃbu-
2. lu 978
6. dē-
7. sa dhavalaṇḍu
8. va-
9. ṟadiya
12. jani-
13. ye

కాలం : క్రీ. శ. 1056.

స్థలం : ఏలేశ్వరం, దేవరకొండ నల్గొండ జి.

ఆధారం : A.R.No. 158/1954-55 నకలు

1. శక వర్షంబు-
2. లు 978
6. దే
7. స ధవళణ్డు
8. వ-
9. ఱదియ
12. జని-
13. యె

11

Date : 1080 A.D.

Location : Cittivalasa, Visakhapatnam tq., and Dt.

Source : Transcript for A.R. No 75 of 1956-57 in the Government Epigraphist's Office.

6. a-
7. namtta varmma dēvara pravarddhamāna-
8. vijaya rājya saṃvatsa[ra*]5
14. baccu
16. kōli kūṭamuna
17. kaṃgāṇālu
16, 17. vāḍikalu
18. pātikayu nela nela dappaka-
19. ṃḍa
23. tappaṇa sēsina pā[ta*]kamun pōvaṃ gala vāru

11

కాలం : క్రీ. శ. 1080.

స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా. జి.

ఆధారం : A. R. No. 75/1956-7 నకలు

6. అ-
7. నంత్తవర్మ్మ దేవర ప్రవర్ధమాన-
8. విజయరాజ్య సంవత్స[ర*]5
14. బచ్చు
16. కోలి కూటమున
17. కంగాణాలు
16, 17. వాడికలు
18. పాతికయు నెలనెల దప్పక-
19. ండ
23. తప్పణ సేసిన పా[త*]కమున పోవంగల వారు

12

Date : 1081 A.D.

Location : Gara, Srikakulam tq., and Dt.

Source : Transcript for A.R. No. 390 of 1932-33 in the Government Epigraphist's Office.

I

1. saka varuṣa-
2. ṃbulu 1003
6. nimi-
7. tyamuna
8. iṃdula gola [eṟi]-
9. bōyini koḍuku bra-
10. [miya] bōyuṇḍu
18. dōṣamunaṃ bō-
19. [vu]duru

12

కాలం : క్రీ. శ. 1081.

స్థలం : గార, శ్రీకాకుళం తా. జి.

ఆధారం : A. R. No. 390/1932 నకలు

1. శక వరుష
2. ంబులు 1003
6. నిమి-
7. త్యమున
8. ఇందుల గొల[ఎఱి]-
9. బోయిని కొడుకు బ్ర-
0. [మియ] బోయుణ్డు
.8. దోషమునం బో-
9. [వు]దురు

II

39. pōduru

13

Date: 1086 A.D.

Location: Cittivalasa, Visakhapatnam tq., and Dt.

Source: Transcript for A.R. No. 76 of 1956-57 in the Government Epigraphist's Office.

6. anaṃttavarmma dēvara pra-
7. varddhamāna vijaya rājya saṃvatsaraṃ-
8. bbulu 11
10. vrittikāṟ
13. cervu paṟuma[ṭi] kommuna nivēdyamunaku-
14. viḍicina iru maḻṭi paṇṭa bhūmi
15. guḍi
19. iccitimi

14

Date: 1096 A.D.

Location: Cittivalasa, Visakhapatnam tq., and Dt.

Source: Transcript for A.R. No. 77 of 1956-57 in the Government Epigraphist's Office.

I

6. anaṃ-
7. ttavarmma dēvara pravarddhamāna vija-
8. ya rājya saṃvatsarambulu-
9. 17
12. dana yūri bhukti ya-
13. yina gaṇḍu dēvarakun amudu-
14. naku dāra pōci yiccinā-
15. ṇḍu

II

39. పోదురు

13

కాలం : క్రీ. శ. 1086

స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా.

ఆధారం : A.R.No. 76/1956-57 నకలు

6. అనం త్తవర్మ్మ దేవర ప్ర-
7. వర్ద్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం-
8. బ్బులు 11
10. వ్రిత్తికాఱ్
13. చెర్వు పఱుమ[టి]కొమ్మున నివేద్య-
మునకు-
14. విడిచిన ఇరు మఱ్టి పణ్ట భూమి
15. గుడి
19. ఇచ్చితిమి

14

క్రీ. శ. 1096

స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా. జి.

ఆధారం : A.R.No. 77/1956-57 నకలు

I

6. అనం
7. త్తవర్మ్మ దేవర ప్రవర్ద్ధమాన విజ-
8. యరాజ్య సంవత్సరంబులు-
9. 17
12. దన యూరి భుక్తి య-
13. యిన గణ్డు దేవరకు నముదు-
14. నకు దారపోచి యిచ్చినా-
15. ణ్డు

INDEX VERBORUM

The following is a list of most of the words occurring in the material with short etymological notes. For fuller information, references to authentic works like the Dravidian Etymological Dictionary are given. The unassimilated loans from Sanskrit listed hereunder are only those which have taken case-endings. Several words of uncertain or obscure meanings and dubious etymologies are left out. Lengthy compound words which are loans from Sanskrit are generally not listed.

అ- a- *pron. adj.* (A89.12 : 898-934., B44.27 : 915-50). అది. That. A var. of ā in cpds. v. s. v. ā.

అఇన aina *tr. p. adj.* (A54.8 : 742-98). అయిన. That became. Wrong for ayina/ai̯na. v. s. v. agu[1].

అఏ aē *tr. hab. adj.* (A187.10 : 1100). అ. య్యే. Becoming. A later from of ayyeḍi/ayyeḍu. An ortho. mistake for ayē. v.s.v. agu[1].

ఏఇన aēina *tr. p. adj.* (A147.6 . 1078). ఐన. Wrong for ai̯na. v.s.v. agu[1].

అకణ్డ akaṇḍa *adj.* (A175.6 : 1095). అఖండ, ఎడతెగని. Uninterrupted, imperishable, perpectual. [<Skt. akhaṇḍa-].

అకండ akaṃḍa *adj.* (A176.7 : 1095). అఖండ. ఎడతెగని. Perpectual. An assimilated var. of akhaṇḍa [<Skt.].

అకణ్డవత్తి akaṇḍavatti *neut. nom. sg.* (A154.3 : 1082., A156. 9-10 : 1084). ఎప్పుడూ వెలిగే వత్తి. Undisturbed wick (of the perpectual lamp kept in temples). vatti is <Skt. varttī wick. v.s.v. akaṇḍa.

అకణ్డవత్తుఁలను akaṇḍa varttulanu *neut. acc. pl.* (A151.6:1081., A175.6:1095). vattul pl. of vatti. v.s.v. akaṇḍa vatti.

అకఱిఱి akaṟiti *gen.obl.sg.* (B59.60, 61 : 945-70). బహుశా అకరు(వు), వకటం, దుద్దు. Prob. a variant of akariti gen. of akaru(vu) a round protruberance, a filament of a lotus.

అకున్ akun *tr.hab.fin.* (A8.4:600-25., A55.4:745-801). అవుతుంది. Becomes. An older form of agun. v.s.v. agu[1].

అఖణ్డ akhaṇḍa *adj.* (A125.5; 13; 17-18:1043., A126.9:1047., A127.6:1055., A132.10-11:1061., A133.3; 8:1061., A138.5-6 : 1069., A139.7:1072., A140.7:1073., A143.6-7:1074., A144. 20-21:1075-76., A145.8; 10, 13 : 1076., A146.9-10:1078., A147.6:1078., A152.5:1082., A153.6:1082., A157.4:1084., A159.8:1087., A163.12:1089., A165.9:1091., A166.10-11:1092., A167.4:1092., A168.4:1092., A173.8:1094., A174.7:1094., A178.6:1098., A179-7.8:1098., A181.8-9:1098., A182.6:1098., A183.7:1098., A184 5:1098., A185.5:1098). శాశ్వతమైన. Perpectual, everlasting. Occurs as an attribute of the wick (of lamps kept in temples). An ortho. var. of akhaṃḍa.

అఖండ akhaṃḍa *adj.* (A128.7:1058., A149.9:1081., A169.5: 1092., A180.7:1098). An ortho. var. of akhaṇḍa-.

అఖణ్డకర్పూర వర్తి akhaṇḍa karpūra vartti *neut. nom. sg.* (A186.5 : 1099). ఎప్పుడూ వెలిగే కర్పూరదీపం వత్తి. The wick of camphor used for the perpectual lamp.

అఖణ్డిత ద్యుతి దీపమ్ akhaṇḍita dyuti dīpam *neut. nom. sg.* (A136.9 : 1065). The lamp of uninterrupted illumination.

అఖిలుణ్ akhiluṇḍ *adj.* (A82.3-4 : 848-49). అమరుడైన, చావులేని. Immortal, undying [<Skt. akhila-].

అగు[1] agu[1] *tr. hab. fin.* (A9.8 : 600-25., A58.29 : 8th., C6.5 : 8th., A81.12 . 848., A85.17; 22 : 850). అవుతుంది. A var. of avu, au, alloms. ay-, āy-. agu to be, become. agreeable, etc. cf. Ka. āgu, Ta. ā, āku, Ma. ākuka, etc. [<PDr. *ā-, *āy-].

అగు[2] agu[2] *tr. hab. adj.* (A12.7 : 625-50., A23.6 : 682., A54.2 : 742-98., A129.4 : 1058., A143.3 : 1074., A147.3 : 1078., A151.3 : 1081., A153.3 : 1082., A156.5 : 1084.,

A173.3 : 1094., A174.3 : 1094., A181.3 : 1098., A182.2 : 1098). అయ్యే(టటువంటి). Becoming. v.s.v. agu[1]

అగున్[1] agun[1] *tr. hab fin.* (A115.4 : 10th., A118.4 : 10th). అవుతుంది. Becomes. A var. of agu[1].

అగున్[2] agun[2] *tr. hab. adj.* (A21.6-7 : 678., A88.2 : 897., A102.4 : 909., A111.7 : 972., A113.10 : 991., A121.8 : 1018., A123.12 : 1023., A128.6 : 1058., A134.19 : 1062., A135.4 : 1064., A138.1-2 : 1069., A141.3 : 1073., A161.13 : 1088-89., A165.6 : 1091., A185.3 : 1098). అయ్యే(టటువంటి), Becoming. A var. of agu[2]. v.s.v. agu[1].

అగ్గప aggapa *masc. nom. sg.* (A123.11 : 1023). వ్యక్తి పేరు; -అప పురుషవాచక ప్రత్యయం. -apa personal name suffix.

అగ్గి aggi *masc. nom. sg.* (A56.18-19 : 750). నిప్పు, అగ్ని దేవుడు. Fire, God of Fire. cf. Te. agini, Ka. Tu. aggi, Ta. aggi, aṃgi [<Pkt. aggi, aggī <Skt. agnī].

అగ్గియ aggiya *masc. nom. sg.* (A135.12 : 1043). వ్యక్తి పేరు;--ఇయ పురుషవాచక ప్రత్యయం. -iya masc. name suf. v.s.v. aggi.

అగ్రిసుతున్ఱు - agri sutunṟu *masc. nom. sg.* (A95.3 : 9th/10th). అగ్రసుతుడు, పెద్దకొడుకు. agri wrong for agra. elder son [<Skt. agrasutaḥ].

అగ్రహారము agrahāramu *neut. nom. sg.* (A125.11 : 1043). బ్రాహ్మణులకిచ్చే భూమికాని ఊరుకాని. An endowment or grant of land or village given to Brahmins. A var. of agrahārambu.

అగ్గ్రిహారము aggrahāramu *neut. nom. sg.* (A125.3 : 1043) Wrong for agrahāramu.

అగ్రహారంబ agrahāraṃba *neut. nom. sg.* (A121.12 : 1018). -a emph. clitic. A var. of agrahāramu.

అగ్గ్రిహారమ్బు aggrahārambu *neut. nom. sg.* (A132.7 : 1061). Wrong for agrahārambu, a var. of agrahāramu.

అగ్రహారంబులతోడి agrahāraṃbula tōḍi *neut. instr. pl.* (A121.11 : 1018). With endowed villages. v.s.v. agrahāramu.

అంకకాఱ aṃkakāṟa *adj.* (A119.5-6 : 1006). సైనికుడు ; రాజుల బిరుదు. A warrior; the title of a King. A loan from Kannaḍa, the regular Te. form being aṃka-kāⁿḍu. aṃka- var.

of aṅkamu. cf. Ta. aṟkam, Ma. aṟkam. [<SDr. *aṅka-]. See DED 81 for more details and IA borrowings.

అంగ్గడి aṃggaḍi *neut. nom. sg.* (A131.53 : 1060). దుకాణం, కొట్టు. A shop, etc. SRN and T. Burrow derive it from IA source. See s. v. aṃgaḍi in SRN and also Parji, pt. III, p. 148. Bh. Krishnamurti treats it as a n. w. See TVB 33. cf. (i) Te. ammu, Go. mamm-, mom- to sell; Ka. Tu. Koḍ. aṅgaḍi, Ta. aṅkāṭi, Ma. aṅṅāṭi, Pj. aṅgeḍ, Klm. aṅgaḍi, Nk. aṅgāṛi, etc. [<PDr. *am-kāṭi]. v. s. v. kanḍān also.

అంగంబునం aṃgaṃbunaṃ *neut. instr. sg.* (A112.13 972). అవయవంతో, శరీర భాగంతో. With the limb. [<Skt aṅga- body part].

అంగరయ్యయు aṃgarayyayu *masc. nom. sg.* (A110.13 : 971). వ్యక్తి నామం. -yu con. clitic. -ayya personal name suffix.

అంగలూరి aṃgalūri *p. n. gen-cld. sg.* (A12.28 : 625-50). స్థల నామం. v. s. v. aṃgalūru.

అంగలూరు aṃgalūru *p. n. nom. sg.* (B40.29 : 844-8 స్థల నామం. -ūru village, p. n. suf.

అంగాణంబు aṃgāṇaṃbu *neut. nom. sg.* (A16.11 : 641). నాలుగు పక్కలా సమానంగా ఉండే నడిమి ప్రదేశం. A quadrangle. [?<Skt. aṅkaṇaḥ].

అచంద్రర్కము acaṃdrarkamu *adv.* (A154.3 : 1082). Wrong for ācaṃdrārkkamu.

అచంద్రార్క్కమునకు acaṃdrārkkamunaku *adv.* (A156.10-11 : 1084). Wrong for ācaṃdrārkkamunaku.

అచలపురము acalapuramu *neut. nom. sg.* (A188.9 : 897). స్థల నామం. The name of a village.

అచలితుణ్డు acalitunḍu *masc. nom. sg.* (A88.9 : 897). స్థిరమైనవాడు. unmoved man, firm man [<Skt. acalitaḥ].

అచాంద్రార్క్కమునకున్ acāṃdrārkkamunakun *adv.* (A160.4 : 1087). Wrong for ācaṃdrārkkamunakun.

అచ్చ acca *adj.* (A80.28:847). నిష్కల్మషమైన, కల్తీలేని. Pure, genuine, clear, cf. Ka. Tu. acca, Ta. accam. [<Pkt.Skt. accha-].

అచ్చర్వు accarvvu *neut.nom.sg.*(A151.3:725-75). ఆశ్చర్యం. Wonder, astonishment. [<Pkt. acchēraṃ <Skt. āścaryam].

అజ్జణ్డును ajjaṇḍunu *masc. nom. sg.* (A110.19 : 971). ఒజ్జ, గురువు. Prob. wrong for ojjaṇḍunu*, ojjaṇḍ- being a var. of the literary form ojja. cf. Ka. ōja. [<Pkt. upājjhaō <Skt. upādhyāyaḥ]. Occurs bound as a masc. name suf. It is possible that the word may be traceable to Pkt. ajja <Skt. āryaḥ also.

అంజ్జి aṃjji *num.* (A164.7 : 1090-91). ఐదు. Five. Loan from Tamil.

అట్టి aṭṭi *adj.* (A115.3 : 10th). అటువంటి. That kind of, such, like that. cf. Ta. aṟṟu, aṉṉa, Ka. ana, anna, anta, Konḍa āR-, Kim. anṭ-, Go. āt-, etc. [<PDr. *aṯ-V]. See DED 1 for more details.

అట్ aṭl *adv.* (A112.14 : 972). A var. of aṭlu in that manner, etc. v.s.v. aṭṭi.

అట్ల aṭla *adv.* (A136.7 : 1065). అదేవిధంగా. In that manner only. -a emph. suf. v.s.v. aṭṭi.

అట్లు aṭlu *adv.* (A89.41-42 : 898-934). In that manner. v.s.v. aṭṭi.

అడం aḍaṃ *neut.nom.sg.* (A125.10:1043). కుంచలో సగం లేదా ఏ కొలతకైనా సగం; ఒక్కొక్క ప్రాంతంలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉండే కొలత. A measure half of a kunca or half of any measure, of different capacities varying from region to region. A var. of aḍḍa. cf. Ka. Tu. aḍḍa [<Pkt. *aḍḍa- <Skt. ardha- half].

అడపున aḍapuna *neut. loc. sg.* (A152.8 : 1082., A175.7 : 1095., A186.6 : 1099). పర్యవేక్షణ కింద. Under the supervision (of), in the position (of). SRN considers it a var. of haḍapu and observes that the word in question has only inscriptional usage. cf. Ta. aḍāgu/anāgu, ḍāⁿgu/dāⁿgu, etc., Ka. aḍagu, aḍaṅgu, Ta. aṭaṅku, Ma. aṭaṅṅuka, etc. [<PDr. *aṭa-]. See DED 69(a) for more details.

అడపునా aḍapunā *neut. loc. sg.* (A150.8 : 1081). Prob. wrong for aḍapuna.

అడవి aḍavi *neut. loc. sg.* (A88.5 : 897). అడవి, కలప. In to the forest, wood. cf. Ka. Tu. aḍavi, Ta. aṭavi. [<Pkt. aḍavī <Skt. aṭavī].

అడి aḍi *net. nom. sg.* (C7.8 : 8th). తాకట్టు, కుదవ. A mortgage, pledge. [<Skt. ādhiḥ>Pkt. *āḍhī].

అడిపియ aḍipiya *masc. nom. sg.* (B64.87 : 1011). -iya var. of -aya, etc., masc. name fuff.

అడియ[1] aḍiya[1] *neut. nom.sg.* (A88.12 : 897).wrong for adiya (?)

అడియ[2] aḍiya[2] *masc. nom. sg.* (A14.11 : 633 - 63). భక్తుడు, బానిస, దాసి. A devotee, a slave. cf. Te. aḍiyāḍu, Ka. aḍiya. Ta. aṭiyavan̲ and also cognates of Te. aḍugu foot, etc. [>PDr. *aṭi-]. See DED 63 for more details.

అడిసిన aḍisina *tr. p. adj.* (A87.73 : 892-922). పాడుచేసిన. That destroyed. A later form of al̲isina.

అడుగు అడుగ్- aḍugu aḍug- *adv.* (A85.15 : 850). అడుగడుక్కు. At every step. v.s.v. aḍugu aḍugu.

అడుగు అడుగు aḍugu aḍugu *adv.* (A115.5 : 10th). ప్రతిఅడుక్కు. At every step (aḍugu). aḍugu var. of aḍ(u)g(u) n. step, foot. cf. Ta. aṭi, Ma. aṭi, Ka. aḍi, Tu. aḍi, Pj. caḍum, etc. [<PDr. *caṭ- : PSDr. *aṭ-]. See DED 63 for more details.

అడ్డ aḍḍa *adj.* (A124.4 : 1038). సగం. Half. SRN records the word with a different meaning: half of a kuṃca(mu). Here it is half of a measure called mānika. cf. Ka. Tu. aḍḍa [<Skt. ardham through Pkt.].

అడ్డెండు aḍḍeṇḍu *adj.* (A155.8 : 1084., A174.11 : 1094., A184.8-9 : 1098). Of the measure called an aḍḍa. v.s.v. aḍḍa.

-అణ -aṇa *n. pr. suf.* (A11.11.625-50., A12.21-22 : 625-50., A36.7-8 : 7th., A112.11 : 972). A var. of -aṇṇa.

అణపోతులు aṇapōtulu *masc. nom. hon. pl.* (A8.2 : 600-25). aṇa- older form of ana var. of aṇṇa/anna. pōtu masc. name suf., the male of an animal, bird, or sometimes a human being, cf. Ta. Ma. pōttu, Pj. Klm. pōt, Kuwi pōtu, etc. For more details and IA borrowings, see BSOAS 12.387.

అణ్డ aṇḍa *intr. inf.* (C11.18-19 : 1080). To remain, etc. Wrong for uṇḍa.

అణ్డెకి aṇḍeki *p.n.nom.sg.* (B59.54 : 945-70). Identified as the Mdn. village addaṅki, Ongole tq., Guntur dt.

-అణ్ణ -aṇṇa *masc. nom. sg.* (892-922). An elder brother. An earlier form of anna. A var. of -aṇa, -ana, etc. common appellation for masc. personal names. cf.Ta. aṇṇaṉ, aṇṇācci, Ma. aṇṇan, Ka. aṇṇa, Tu. aṇṇe, Klm. (Haig) annāk, etc. [<PSDr. *aṇṇa]. See DED 122 for more details.

అతూగుపఱ్ఱు atūgu paṟṟu *p. n. nom. sg.* (B37.43-44 : 794-842). స్థల నామం. -paṟṟu p. n. suf., var. of paṟu.

అత్తిలి attili *p. n. nom. sg.* (B33.13 : 709-46., B54.49 : 945-70). att(i) fig. *Ficus glomerata.* cf. Ta. atti, etc., Ma. Ka. Koḍ. atti, oty, etc. See DED 123 [<PSDR. *atti].-ili p. n. suf. as in yinimili, etc.

అదుపు adupu *p. n. nom. sg.* (B46.34 : 918-25). స్థల నామం.

అధిపతులు adhipatulu *masc. nom. pl.* (A121.26 : 1018). అధికారులు. Rulers, kings, lords [<Skt. adhipatiḥ].

అధిష్ఠానుంఱ్ adhṣṭhānumṟ *masc. nom. sg.* (A22.8 : 680). Ruler. Wrong for adhiṣṭhānunṟ. [<Skt. adhiṣṭhana-].

అన్ an *tr. had. adj.* (A10.5 : 600-25., A47.7 : 709-46). A var. of anu before vowels. అనుట. saying, telling, etc.

-అన -ana *masc. nom. suf.* (A54.7 : 742-98., A87.25 : 892-922., B59.56 : 945-70., A153.5 : 1082). అన్న. personal name suf. v.s.v. aṇṇa.

అనఘుణ్డు anaghuṇḍu *masc. nom. sg.* (A89.25-26 : 898). A sinless man. [<Skt. anagha-].

అనన్తశోభులు anantaśōbhuḷu *masc. nom. pl.* (*hon.*) (A48.9:719). A man with unending splendor. [<Skt. ananta-and śōbhā].

అని ani *tr. ppt.* (A87.49:892-922). చెప్పి. Having said, v.s.v. anu.

అనిన్ anin *neut. loc. sg.* (A144.18 : 1075-76). యుద్ధంలో. In the battle. cf. Ta. Ka. ani army [<PSDr. *ani-]. See DED 99 for more details.

అనిన anina *tr. p. adj.* (A117.5-6 : 10th). అన్న(టువంటి). Said, called, v.s.v. anu.

అనియు aniyu *tr. ppt.* (A80.28:847). చెప్పికూడా. And having said.

-yu con. clitic. v.s.v. anu.

అనియంక aniyaṃka *adj.* (A158.6 : 1084). Attribute of bhīma the presiding deity of a village. v.s.v. anin and aṃkakāṟa.

అనియంక్క aniyaṃkka *adj.* (A138.4 : 1069., A169.2 : 1092). Attribute of bhīmēśvara, a presiding deity. An ortho. var. of aniyaṃka.

అను anu *tr.hab.adj.*(A88.7:897)అనే. Being said, called, named, etc. cf. Tu. anpini, Ka. an (and-), en (end-), Kur. ānnā, Mlt. ane, Klm. en-, Ta. eṉ, Ma. ennuka, etc. [<PDr. *yan-/*yen-]. See TVB 24 and DED 787 for more details.

అనుంగు anuṃgu *adj.* (A155.3:1084). ఇష్టమైన. Dear, beloved. SRN derives the word from Skt. anugaḥ. Bh. Krishnamurti connects it with an obsolete intr. vb. anãgu* which occurs bound in anãgi penãgi mixing and mingling. See TVB 23. cf. Ka. aṇe, aṇpu, Ta. aṇaṅku, aṇuku, Ma. aṇekka, aṇayuka, etc. [<PDr. *aṇ-]. See DED 69(b) for more details.

అనుభవించుచు anubhaviṃcucu *tr.pres.cont.* (A87.22 : 892-922). అనుభవిస్తూ. Have been experiencing, enjoing. anubhav(a) experience, -iṃcu verbalizer and -cu pres. cont. suf.

అనేకవస్తువాహనోత్సవంబుల్ anēkavastuvāhnōtsavaṃbul *neut. nom. pl.* (A87.44-45 : 892-922). Many materials (vastu), carriages (vāhana), and festivities (utsavaṃbul).

అనేక సమరశంఘట్టణోపలబ్ధ జయలక్ష్మీ సమాలింగిత వక్షస్తల anēka samaraśaṃghaṭṭaṇōpalabdha jayalakṣmī samāliṃgita vakṣastala *adj.* (A98.1-2 : 9th/10th). చాలా యుద్ధాల్లో విజయం సంపాదించిన. The title of Kalige triṇētra of the Vaydumba dynasty, meaning he whose broad chest was embraced by Dame Victory obtained in the conflicts of many a battle. 'śaṃghaṭṭaṇa' wrong for 'saṃghaṭṭana'. 'vakṣastala' wrong for 'vakṣasthala'.

అనేక సమర సంఘట్టన భుజాసి భాసురుణ్డ్ anēka samara saṃghaṭṭana bhujāsi bhāsuruṇḍ *masc. nom. sg.* (A87.39-41 : 892-922). చాలా యుద్ధాలు చేసినవాడు. A hero whose armed hand entered into conflict in many a battle.

అనేక సమర సంఘట్టనోపలబ్ధ విజయలక్ష్మీ సమాలింగిత విశాల వక్షస్థల aněka samara saṃghaṭṭanōpalabda vijayalakṣmī samālimgita viśāla vakṣastala *adj.* (A111.1-4 : 972., A112.1-2 : 972). The title of a certain Bhuvanatrinētra of the Vaydumba dynasty, meaning he who has a broad chest embraced by the Dame of Victory gained in many a conflict. 'saṃghaṭṭan=ōpalabda' wrong for 'saṃghaṭṭanōpalabdha'. 'vakṣastala' wrong for 'vakṣasthala'.

అనేట్టి anēṭṭi *tr. hab. adj.* (A142.8 : 1074). అనేటటువంటి. called, so-called. Wrong for 'anēṭi', the mdn. Te. form of 'aneḍi/aneḍu'. v.s.v. anu.

అన్త anta *adv.* (A14.11 : 633-63., A177.42 : 1097). ఆ తర వాత, మొ. All, whole, then, afterwards, etc. See DED 1 for more details.

అన్తకు antaku *adv.* (A185.8 : 1098). In the meanwhile. v.s.v. anta.

అన్తకున్ antkun *adv.* (A172.9 : 1094). A var. of antaku. v.s.v. anta.

అంతకును aṃtakunu *adv.* (A144.22 : 1075-76). A var of antaku(n). v.s.v. anta.

-అన్ద్ -and *loc. suf.* (A130. 98 : 1060). అందులో. v.s.v -andu.

-అంద్ -aṃd *loc. suf.* (A113.10-11 : 991., A131.56 : 1060). సప్తమీ ప్రత్యయం. In that place, in, within, A var. of aṃdu/andu.

-అన్దు -andu *loc. suf.* (A85.6-7 : 850). లో, లోపల, మొ. Among, within, etc. See DED 1 for more details.

-అందు -aṃdu *loc. suf.* (A14.9 : 633-63., A120.3 : 1008). In that (place). An ortho. var. of andu. v.s.v. andu.

అన్న[1] anna[1] *masc. nom. sg.* (A87.36; 41; 46 : 892-922). తమ్ముడికన్నా పెద్దవాడు. An elder brother. A later from of 'aṇṇa'. A var. of -ana, etc. common appellation for masc. personal names. cf. Ta. aṇṇaṉ; Ma. aṇṇan; Tu. aṇṇe; Klm. (Haig) annāk, etc. [<PSDr. *aṇṇa]. see DED 122 for more details.

అన్న² anna² *tr. p. adj.* (A87.22 : 892-922). అన్నటువంటి. That said, etc. A var. of anina. v.s.v. anu.

అన్నియంబు anniyaṃbu *neut. acc. sg.* (A71.3 - 4 : 8 th). అన్యాయం. Injustice. The word is not recorded in Te. lexicons, but its later form annemu is found in them. cf. Ka. annēya. [<Skt. anyāyaḥ].

అన్నియు anniyu *neut. nom. pl.* (A14.4 : 633-63). అన్ని. And all the things. -yu con. clitic. an- occurs bound in andaṟu, anta, etc. [<PDr. *an-]. See DED 1 for more details.

అన్మణంగురు anmaṇaṃguru *p. n. nom. sg.* (B59.52 : 945-70).

అన్రతరిపుబలుణ్ anrata ripu baluṇḍ *masc. nom. sg.* (A82.4-5 : 848-49). (బహుశా) శత్రుసేనలను మోసం చేసినవాడు. ‹anrata-› wrong for ‹anr̥ta› and also wrongly used. Prob. he who deceived the enemy forces.

అన్వయంబున anvayaṃbuna *neut. loc. sg.* (A15.13-14 : 641). వంశంలో. In the family of.

అపహరించిన apahariṃcina *tr. p. adj.* (A120.12-13 : 1008). కాజేసిన. That stolen. -iṃc- verbalizer. [<Skt. aphahr̥-].

అపిమనగంగు apimana gaṃgu *masc. nom. sg.* (A66.1 : 8th). apimana a var. of āpimana (gorāvalak).

అప్పయ appaya *masc. gen. obl. sg.* (A160.6 : 1087). వ్యక్తి నామం. app- var. of ‹appa› father, etc., a personal name ending in both sexes. SRN says that in early literature, it was always used meaning elder sister. See SRN s.v. appāḍu. cf. Ta. appaṉ, etc. See M. B. Emeneau, Kolami, Vocab. No. 29 for more details. [<PSDr. *appa]. -aya masc. name suf. See also DED 133.

అప్పేస్వర appēsvara *masc. nom. sg.* (A128.7-8:1058). ఒక దేవుడి పేరు. The name of a deity. app-var. of appa father, etc. -īsvara <Skt. īśvaraḥ.

అబ్దంబు abdaṃbu *neut. nom. sg.* (A124.1 : 1038., A130.1 : 1069). సంవత్సరం. Year. [<Skt. abda-].

అబ్దంబుల్ abdaṃbul *neut. nom. pl.* (A121.8 : 1018). v.s.v. abdaṃbu.

అబ్దంబులు abdaṃbulu *neut. nom. pl.* (A168 1 : 1092). A var. of abdaṃbul years. v.s.v. abdaṃbu.

అభంబులు abhaṃbulu *neut. nom. pl.* (A138.1 : 1069). Wrong for ‹abdaṃbulu' years.

అభిచ్చుర abhiccura *n. pr. gen-obl. sg.* (A63.2-3 : 8th). వ్యక్తి పేరు.

అభినుతాచారియు abhinutācāriyu *masc. nom. sg.* (A112.9 : 972). వ్యక్తి పేరు. -yu con. clitic. -ācāri masc. name suf.

అమరన్ amaran *adv.* (A136.9 : 1065). బాగా, తగినట్లు. Properly, agreeably. inf. form of ‹amaru' intr. to suit, to be fit, suitable, etc. cf. Te. amayu, savaraṇa, savarincu, etc., Ta. amar, camai, Ma ameyuka, camekka, Ka. amar, samanisu, etc. [<PDr. *cam-/*cav-: PSDr. *am-/*av-]. See DED 1934 for more details.

అమరంగ amaraṃga *adv.* (A89.42-43 : 898-934). బాగా. A var. of amaran duly, fittingly, etc. v.s.v. amaran.

అమరలోకమ్బు amaralōkamb *neut. nom. sg.* (A100.3 : 9th/10th). స్వర్గలోకం. The Kingdom of gods, heaven. [<Skt. amara lōka-].

అమితతేజుండు amitatējuṃḍu *masc. name. sg.* (A89.44 : 898-934). పరాక్రమవంతుడు. One who has unlimited glory. [<Skt. amitatējaḥ].

అముతునూరి amutunūri *p. n. gen. obl. sg.* (B56.56 945-70). స్థలనామం.

అముదునకు amudunaku *neut. dat. sg.* (A172.5 : 1094). దేవతల కిచ్చే బల్యన్నం కోసం. For or toward offering boiled rice to the deities. dat. sg. of amudu the food of gods. cf. Ta. amutu. [<Skt. amṛta-].

అమృతపడికిం amṛtapaḍikiṃ *neut. dat. sg.* (A161.17 : 1088-89). For the offering to the deity in the shape of cooked rice. A var. of amudupaḍikiṃ. See s. v. amudunaku and paḍi.

అమ్మ amma *fem. nom. sg.* (A58.10 : 8th., A156,9 : 1084). తల్లి. Mother, a var. of -ama, etc. occurring as personal name suffix. SRN derives the word from Pkt. ammā <Skt. ambā mother, etc. T. Burrow derives it frome the Dravidian stock. See BSOAS 12.366; item No. 7. cf. Ta. ammā,

Ma. amma, Ka. amma, Tu. amma, etc. [<PDr. *amma]. See DED 154 for more details.

అమ్మగామ amma gāma *neut. p. n.* (A130.54 : 1060., A131.20 : 1060). స్థలనామం. Occurs in cpds. -gāma <Skt. grāmaḥ township.

అమ్మలపూణ్డి ammalapūṇḍi *p. n. nom. sg.* (B51.47 : 945). స్థలనామం. ammala village deities'. -pūṇḍi is a var. of Mdn. pūḍi which occurs both bound and free. Its gen_obl. pl. form pūḷḷa occurs as p. n. pūṇṭi occurs as a p. n. in Tamil also. cf. Ta. pūṭṭu to lock, unite, Ma. pūṇukka to be closed, Ka. pūḍu to join, Kui pūṇḍa to meet; n. act of meeting, etc. [<PDr. *pūṇ_t].

అయ్ ay *tr. ppt.* (A89.27 : 898-934). అయి. Having become. A var. of ayi, etc. v.s.v. agu[1].

అయనపురము ayanapuramu *p. n. nom. sg.* (A159.7 : 1087). స్థలనామం. -puramu town, var. of -vuramu, etc., p. n. suff.

అయి ayi *tr. ppt.* (A22.8 : 680., A117.6 : 10th). అగుధాతుక్త్వార్థకరూపం. Having become. v.s.v. agu[1].

అయిన్ ayiṇ *tr. p. fin.* (A111.8 : 972). అయింది. Become. Wrong for ayen, ayyen. v.s.v. agul.

అయిన *tr. p. adj.* (A11.4 : 625-50., A22.6; 6 : 680., A136. 10 : 1065., A164.9 : 1090_91). అయినటువంటి. Has become. v.s.v. agu[1].

అయ్న ayna *tr. p. adj.* (A78.5 : 820-25., A86.3-4; 4; 6 : 850., A87.2; 6; 8; 68 : 892_922., A88.11 : 897., A121.10 : 1018., A149.7 : 1081). That become. A var. of aina/ayina. v.s.v. agu[1].

అయ్ననుం aynanuṃ *tr. concess.* (A87.34-35 : 892-922). అయినప్పటికీ. Even though (it) became, etc. v.s.v. agu[1].

అయ్య ayya *masc. nom. sg.* (A109.4 : 925-50., A160.2 : 1037). తండ్రి. Father, a term of respect (when used as a suf.); a var. of -aya, -iya, -iyya, -eya, -eyya, etc. when used as a masc. name suf., etc. cf. Ta. ayyaṉ, Ma. ayyan, Ka. ayya, aya, etc. [<PDr. *ayya]. Traditional scholars derive the word from Pkt. ayyo, Pa. ayya-, ajja <Skt. āryaḥ. See DED 163 for more details.

అయ్యకు ayyaku *masc. dat. sg.* (A110.12 : 972). Occurs bound in Kalaṇḍanāyyku. v.s.v. ayya.

అయ్యన్ ayyaṉ *masc. nom. sg.* (B26.2 : 669). అయ్యన్న, వ్యక్తి పేరు. -aṉ var. of -aṇa, -aṇṇa, -ana, -anna masc. name suf. v.s.v. ayya.

అయ్యప ayyapa *masc. nom. sg.* (A88.11 : 897). వ్యక్తి పేరు. -apa var. of appa personal name appellation. v.s.v. ayya.

అయ్యపయ్యయు ayyapayyayu *masc. nom. sg.* (A86.4 : 850). వ్యక్తి పేరు. -yu con. suf. -ap var. of -ap(p)a personal name appellation. v.s.v. ayya.

అయ్యలు ayyalu *masc. nom. pl.* (A145.16 : 1076). పెద్దలు. v.s.v. ayya.

అయ్యవోళు ayyavōḷu *p. n. nom. sg.* (B30.13 : 692-91). స్థల నామం. -vōḷu var. of prōlu, etc., p. n. suf.

అర ara *num.* (A147.11; 11 : 1078., A150.6 : 1081., A155.9 : 1084). సగం. Half. SRN considers it a var. of aṟa and derives both from Skt. ardham half. Words from ardham, such as aḍḍa, are different from it. -ṟ- in aṟa is wrong on comparative evidence. cf. Ta. arai, Ma. ara, To. Ka. ar, Ka. Tu. are, etc. [<PDr. *arai]. See DED 192 for more details.

అరకు araku *num. dat. sg.* (A147.6 : 1078). సగానికి. For the half. v.s.v. ara.

అరంగని araṃgani *masc. gen-obl. sg.* (A178.11-12 : 1098). వ్యక్తి పేరు. The initial -a is a prothetic vowel. The word is from Skt. raṃga-.

అరవాద్యది ఏనుం aravād-yadi-ēnuṃ *num. nom. sg.* (A67.59-60 : 892-922). అరవై మీద అయిదు. Sixty (and ?) five. ara- an allom. of āṟ(u) six in cpds. -vād- allom. of pad(i) ten in some cpds. ēnu five, a var. of aiṃdu. The intrusive -yadi- is not clear. It is found to occur from 575 A. D. till about the end of the loth cent., always following an allom. of padi ten in cpds. and before another numeral., i.e. iravadi-yādi-nālku twenty and four (A2.13-14:575-600), irupadi-yadi-ēnu twenty and five (A6.10-11:600-25), iru-

pal̲a-yadi-ēnu twenty and five (C1.11-13.575-600), and nal̤pād-yadi-yokoṭi forty and one (A113.9-10:991). Is it connected with Skt. ādi et cetera?

అరహనన్ది arahanandi *masc. gen.-obl. sg.* (B54.74:945-70). వ్యక్తి పేరు. araha-prob. <Skt. arhat. -nandi <Skt. nandi one of the chief celestial attendants of śiva.

అరహన్తభటారళాకు arahanta bhaṭāral̤āku *masc. dat. hon. pl.* (A15.10-11:641). వ్యక్తి పేరు. arahanta a deserving person, the holiest of Buddhist bhikkus. [<Ap. arahata, ari-, aruha, aruhanta <Skt. arhat]. See G. V. Tagare, HGA, p. 350 and M. A. Mehandale, HGP, pp.131 and 195 for Ap. and Pkt. forms. bhaṭāra- <Skt. bhaṭṭārakaḥ.

అరి ari *neut. nom. sg.* (A87.67:892-922., C7.9:8th) పన్ను, సుంకం. Tax, levy. cf. Te. accu intr. to be in debit, be indebted, to owe, etc., appu debt, aruvu a loan of grain, etc. cf. Ta. Ka. ari, etc. [<PDr. *ari]. See DED 179 and 186 for more details.

అరియు ariyu *neut. nom. sg.* (A80.19:897). And the tax. ari tax. See s. v. ari.

అరియేడు ariyēḍu *p. n. nom. sg.* (B33.14:709-46). స్థలనామం.

అరివాణంబు arivāṇaṃbu *neut. nom sg.* (A108.11:925-50). పళ్ళెం. A tray. v. s. v. aruvanamu.

అరువనము aruvanamu *neut. nom. sg.* (A164.14-15:1090-91). పళ్ళెం. A tray, A var. of harivāṇamu. Kittel lists Te. arivāna as a cognate of Ka. arivāṇa, harivāṇa, hariyāṇa, paryāṇa but the word is not found in Te. dictionaries. Ta. aruvā-ṇam a platter, a copper tray, is treated as loan from Ka. in the Tamil lexicon. cf. Tu. arivāna also. [prob. <Skt. harivāṇaḥ].

అరుహుణ్ఢ్ aruhuṇḍ *masc. nom. sg.* (A87.42:892-922). తగ్గవాడు. Deserving man. [<Skt. arha-].

అర్చ్చనాదులకుం arccanādulakuṃ *neut dat. pl.* (A125.5:1008). పూజ మొ. వాటికి. Toward or to do ceremonial worship, etc. [<Skt. arcanā- and ādi-].

అర్థిన్ arthin *adv.* (A89.7:898-934). ఇష్టంతో, అభిరుచితో, మొ॥ Although the word is a Skt. one, it has different meanings in Telugu not recorded in Skt. dictionaries. Structurally, the word appears to be in instr. sg. of a noun, but its usage in Te. is functionally that of an adverb, sometimes of an adj. and sometimes of a noun word. The word means, with liking, inclination; friendship, liking, want, desire, reverance, etc.

అర్ధఁరాజ్యంబు arddharājyaṃbu *neut. nom. sg.* (A87.15:892-922). సగం రాజ్యం. Half the Kingdom. v. s. v. rājyaṃbu.

అమ్మఁపూణ్ణమ armmapūṇṇama *neut. nom. sg.* (A16.3-4:641). అంబాపౌర్ణమి. A festival day. C. Narayana Rao derives the word from Skt. aṃbā pārvatī and pūrṇimā full-moon day. See ABC 2.1308.

అఱిసిన ar̲isina *tr. p. adj.* (A121.41-42:1018). నాశనం చేసిన. Wrong for al̲isina p. adj. of al̲iyu to be destroyed, etc. v. s. v. al̲isina.

అఱుతగూరు ar̲utagūru *p. n. nom. sg.* (AB41.80-81:844-88). స్థలనామం.

అఱుతోఱె ar̲utor̲e *p. n.* (B8.10-11:395-410). స్థలనామం. -tor̲e p.n. suf. is connected with Te. t(r)ōva, dōva path, ter(u)vu id. Alfred Master derives Te. trōva < *tor̲ava way, and compares it with Ta. tur̲avi ford, way etc. (See BSOAS 12.353). In DED, Te. teruvu and Ka. tor̲e are separately listed. See items 2818 and 2773.

అఱువది వేల్ ar̲uvadi vēl *num. nom. pl.* (A121.22:1018). అరవై వేలు. Sixty thousands. v. s. v. ār̲u, padi, aud vē(yi).

అఱువాది నాలుగు ar̲uvādi nālugu *num. nom. sg.* (A112.15:972). అరవై నాలుగు. Sixty four. v. s. v. ār̲u, padi, and nālugu.

అలఘచిన్త alaghacinta *neut. gen. sg.* (A56.16:750). పెద్ద చింతచెట్టు(?). prob. wrong for 'alaghucinta' of the big tamarind tree. [<Skt. alaghuḥ].

అలపూరు alapūru *p. n. nom. sg.* (B57.54: 945-70). స్థలనామం. ūru village, p. n. suf.

అలబుంన alabuṃna *p. n. nom. sg.* (B25.23-24: 668-69). స్థలనామం. Wrongly deciphered as above for alaṃbuna in the village called alaṃbu.

అలియం aliyam̱ *tr. inf.* (A89.78: 896-934., A119.41-42: 1006). నాశనం కావటానికి. In order to be destroyed. probably a loan from Kannada in view of -ḷ- which is traceable to *-ḷ- (<*-ḻ-). *-ḻ->*-*ḷ- is common in Kannada and not so in Te. where *-ḻ-->-ḍ- is the correspondence. v.s.v. aḻisina.

అల్గి algi *intr. ppt.*(A79.5: 820-25). కోపగించుకొని. Having become angry or displeased with, ppt. of al(u)gu, aluvu. cf. Te. alãgu, alãcu, alãta, alãduru, etc., Ta. alaṅku, alacu, Ma. ala, alaṅṅuka, Ka. alaku, alacu, alasu, etc. [<PDr. *alay-ṅk/-kk]. See DED 200 and TPS (1945), pp.80-82 for more details.

అల్లుణ్డు alluṇḍu *masc. nom. sg.* (A141.8: 1073., A173·9: 1094). కూతురి భర్త. Son-in-law, a var. of allu- occurring in cpds. cf. Te. alliyamu, lãncu, etc., Ta. aḷi, aḷiyaṉ, Ka. aḷipu, aḷupu, aḷiya, Tu. aḷiya, etc. [<PSDr *aḷ-]. See DED 256 for more details

అళుగరాల్ aḷugarāl *masc. nom. pl. (hon.)* (A10.5: 600-25). వ్యక్తి నామం. -āl hon. suf. [Prob. <PDr *āḻ- person*].

అవరేంగి avarēm̱g(i) *p. n. nom. sg.* (B68.40: 1060). స్థలనామం. Identified as the Mdn. village avaliṅgi.

అవు avu *tr. hab. adj.* (A119.20:1006, A136.6:1099., A187.10: 1100). అయ్యే(టటువంటి). A var. of agu[2] becoming. v. s. v. agu[1].

అవుటి avuṭi *neut. gen-obl. sg.*(B43.67-68:892-922). v.s.v. avuṟu

అవున్ avun *tr.hab.fin.* (A105.7:925-50., A162.5:1089). అవుతుంది. A var. of agu(n). v.s.v. agu[1].

అవుఱు avuṟu *neut. nom. sg.* (B43.64:892-922). ఒకరకం గడ్డి, జొడుగడ్డి. Prob. connected with the literary form avuru/auru bulrush.

అష్టమియు asṭamiyu neut. nom. sg. (A113 11:991). పక్షంలో ఎనిమిదో రోజు. -yu ccn. clitic. The eighth lunar day in a lunar half month, the eighth lunar day after the new or full moon.

అసనపుర్ asanapur *p. n.* (B26.2: 669). స్థలనామం.

అసము asumu *neut. nom. sg.* (A136.8:1065). పేరు, యశస్సు.Fame. [<Skt. yas ḥ].

అసంబునున్ asambunun *neut. acc. sg.* (A87.47-48: 892-922). Reputation, renown. -un con. suf. v.s.v. asamu.

అసంబునుం asambunum *neut acc. sg.* (A87.48:892-922). And the fame. An ortho. var. of asambunun. v.s.v. asamu.

అసివైరువు asivairuvu *masc. nom. sg.* (A7.8:600-25., A8.5:600-25). వ్యక్తిపేరు. The author of two inss.

అసువులపఱ్ఱు asuvulaparru *p. n. nom. sg.* (B51.47:945). స్థలనామం. -parru place p. n. suf.

అస్త- asta- *neut.* (A87.7:892-922). చేయి, హస్తం. Hand [<Skt. hasta-]. Occurs bound in a cpd.

అస్వమేదమ్బున asvamēdambuna *neut. loc. sg.* (A115.5:10th., A170.8-9:1098., A171.9:1098). v.s.v. asvamēdhamb.

అస్వమేధంబ్ asvamēdhamb *neut. nom. sg.* (A62.16:8th., A81. 11-12:848) అశ్వమేధయాగం. The horse-sacrifice, the actul or emblematic sacrifice of a horse, a rite celebrating conquest. asva- is from Skt. aśva-. v.s.v. mēdhambu.

అహితన్ ahitan *neut. nom. sg.* (A25.40-41:7th). అనిష్టం, ప్రమాదం, మొ.... Injury, etc. A var. of ahitambu in closed syllables followed by c-. Occurs in the phrase ahitan-cintincina.

అహితంబు ahitambu *neut. nom. sg.* (A15.15:641). అనిష్టం, మొ.... Injury, harm, damage. A var. of ahitan. [<Skt. ahita-].

అఱిపుట aliputa *neut. nom. sg.* (A89.35:898-934). నాశనంచేయటం. Destroying; effacing; ruin. -ta a der. suf. which forms nouns out of verb words. v.s.v. alisina.

అఱిసికొన్న alisikonna *tr. cpd. vb.* (A87.71-72:892-922). చెరిపివేసిన, స్వయంగా ధ్వంసంచేసుకున్న. That effaced or destroyed by one's self. v.s.v. alisina and koni.

అఱిసిన alisina *tr.p.adj.* (A12.3:625-50., A66.4:8th., C7.13-14: 8th., A89.20-21:898-934., A110.22;23:971,, A112.5:972., A113.29-30:991). ధ్వంసమైన, తుడిచిపెట్టిన. Having been destroyed, effaced. p.adj. of aliyu* (alis-). cf. Te. laccu (inscr.), layyu (inscr.), dayyu, etc., Ka. ali, Tu. alyuni, Ta. ali, Ma. aliyuka, etc. [<PDr *al-:pre-Te. *al-c-]. M.B. Emeneau thinks that there is contamination of two sets of cognates in view of -l-, -d-, and also -l-. See Kolami,.

Vocab. No. 187. Alfred Master connects Te. ḍappi, dappi, daga, ḍagara and dayyamu also wlth this verb which is untenable. See BSOAS 12.348.

Ā

ఆ ā *pron. adj.* (A21.16:678., A87.68:892-922., A89.12:898-934., A136.7:1065). That. See DED 1 for more details.

ఆకాసక్షేత్రపలు ākāsakṣētrapalu *masc. gen-obl.sg.* (A124.4:1038. ఆలయరక్షకుడి. ākāsa sky [<Skt. ākāśa-]. kṣētrapalu wrong for kṣētrapālu of the officer attached to the sacred place or place of pilgrimage. [<Skt. kṣētrapālaḥ].

ఆకాసక్షేత్రపాలినికి ākāsakṣētrapāliniki *fem.dat.sg.* (A124.3:1038). ఆలయరక్షకురాలికి. To the female officer attached to the heavenly place of pilgrimage, i.e. temple.[<Skt. kṣētrapālinī].

ఆకు āku *neut. nom. sg.* (B47.35:925). పత్రం. Leaf. cf. Ka. āku, Kuwi(S) āku, and also Ta. akai to sprout, etc. [<PDr *ak-V: *āk-.].See DED 16 and 284.

ఆకులమన్నణ్డు ākulamannaṇḍu *p.n.?* (B49.29-30:934-45). స్థలనామం(?). Editor considers it a place-name.

ఆకులు ākulu *neut. nom. pl.* (A155.17:1084). Leaves, betel leaves. pl. of āku.

ఆఖణ్డ ākhaṇḍa *adj.* (A124.1:1038). Wrong for akhaṇḍa-.

ఆచంద్రర్క్కము ācaṃdrarkkamu *adv.* (A138.6-7:1069). Wrong for ācaṃdrārkkamu.

ఆచంద్రతారకము ācaṃdratārakamu *adv.* (A128.11-12:1058.,A162.11:1089)-శాశ్వతంగా. చంద్రుడూ నక్షత్రాలూ ఉన్నంతకాలం. As long as the moon and stars endure. [<Skt. ācaṃdratārakam].

ఆచంద్ద్రతారకము ācaṃddratārakamu *adv.* (A166.18:1092). శాశ్వతంగా. ācaṃddra- wrong for ācaṃdra-. For ever.

ఆచంద్రతారకంబుగ ācaṃdratārakaṃbuga *adv.* (A148.8-9:1079). శాశ్వతంగా. For ever, so long as the moon and stars endure.

ఆచన్ద్రతారాపురస్సరం ācandratārāpurassaraṃ *adv.* (A22.4:680). శాశ్వతంగా. Until the moon and stars endure. [<Skt. ācandratārāpurassaram].

ఆచన్ద్రదరర్క్కంబు ācandradararkaṃbu *adv.* (A44.13-14:700-25). శాశ్వతంగా. Wrong for ācandratārārkaṃbu as long as the moon, stars, and sun endure.

ఆచంద్రర్క్కస్థాయిగా ācamdrarkkasthāyi gā *adv*. (A180.6:1098). శాశ్వతంగా. Wrong for ācamdrārkka sthāyigā.

ఆచంద్రార్కతారకంబును ācamdrārkatakambunu *adv*. (A113.22: 991). శాశ్వతంగా. As long as the moon, sun and stars endure. -unu con. clitic. [<Skt. ācandrārkatārakam].

ఆచంద్రార్క్కము ācamdrārkkamu *adv*. (A134.17:1062., A135.6: 1064., A139.9-10:1072., A140.8:1073., A147.12:1078., A150. 6-7:1081.,A152.6:1082., A168.5:1092., A169.6:1092., A178.13-14:1098., A186.6:1099). సూర్యచంద్రు లున్నంతకాలం. శాశ్వతంగా. Till the moon and sun endure. A var. of ācamdrārkkamun /°mum. [<Skt. ācandrārkam].

ఆచంద్రార్కమున్ ācamdrākamun *adv*. (A146.11-12:1078). శాశ్వతంగా. A var. of ācamdrarkkamu(m).

ఆచంద్రార్క్కముం ācamdrākkamum *adv*. (A137.5:1068., A143. 11-12:1074). శాశ్వతంగా. A var. of ācamdrārkkamu.

ఆచంద్రార్క్కమునక్ ācamdrārkkamunak *adv*. (A129.10:1058). శాశ్వతంగా. v. s. v. ācamdrārkkamu.

ఆచంద్రార్క్కమునకు ācamdrārkkamunaku *adv*. (A151.8:1081). శాశ్వతంగా. A var. of ācamdrārkkamunak.

ఆచంద్రార్క్కముమ్ ācamdrārkkamum *adv*. (A145.12-10:1076). శాశ్వతంగా. An ortho. var. of ācamdrārkkamum.

ఆచంద్రార్కస్తాయినాం ācamdrārka stāyinām *adv*. (A120.9:1008). శాశ్వతంగా. Lasting till the moon and sun endure. Wrong for °sthāyigām.

ఆచంద్రార్క్కస్థాయికా ācamdrārkkasthāyikā *adv*. (A179.7:1098). శాశ్వతంగా. Prob. wrong for °sthāyigā.

ఆచంద్రార్కస్థాయింగాన్ ācamdrārkasthāyimgān *adv*. (A170.7-8: 1093). శాశ్వతంగా. Lasting till the moon and sun endure. [>Skt. ācandrārkasthāyi-].

ఆచంద్రార్క్కస్థాయింగాన్ ācamdrārkkasthāyimgān *adv*. (A171. 8-9:1093). శాశ్వతంగా. An ortho. var. of ācamdrārkasthāyimgān.

-ఆచర్జ్య -ācarjya *n. pr. masc. suf*.(A78.16:820-25). గురువు పూజారి, మొ. Priest, guru, a title of honour meaning learned (when used as a suf.). [<Skt. ācāryaḥ]. Prob. wrong for ācārjya.

-ఆచార్జ్య -ācārjya *n. pr. masc. suf.* (A85.26:850). గురువు, మొ. Priest, etc. v. s. v. ācarjya.

-ఆచార్య్య -ācāryya *masc. nom. sg.* (A127.10:1055) గురువు మొ. Title of honour, masc. name suf. Occurs bound in bētanā-cāryya.

ఆచాఱ్ల ācāṟla *masc. gen-obl. pl.* (A34.1:7th). గురువుగారి. Obl. pl. of ācāṟlu. var. of ācārjya.

ఆచాఱ్లు ācāṟlu *masc. nom. hon. pl.* (A30.1:7th). గురువు, మొ. A. var. of ācārlu. [<Skt. ācārin].

ఆజిలోం ājilōṃ *neut. loc. sg.* (A88.7:897). యుద్ధంలో. In the battle, war. [<Skt. ājiḥ].

ఆటఱ్ల āṭaṟla *masc. gen-obl. hon. pl.* (A25.31-32:7th). గురువుగారి. Wrong for ācāṟla.

ఆట్ల āṭla *neut gen-obl. pl.* (A18.7.650). ఆడ్ల. A var. of āḍla. v. s. v. āḍla.

ఆడినన్ aḍinan *tr. inf.* (A112.13:972). చేసినట్లయితే. If acted. inf. of Te. āḍu tr. and intr. cf. Te. āṭa, Ka. āḍu, āṭa, āṭu, Tu. āṭa, Ta. āṭu, Ma. āṭuka, Ta. Ma. āṭṭam, etc. [<PDr *āṭ-V]. See DED 290 for more details.

ఆడినను āḍinanu *tr. concess.* (A87.59-60:892-922). చేసినా. If behaved, played, etc. v. s. v. āḍinan.

ఆడిననున్ āḍinanun *tr. concess.* (A87.58-59:892-922). చేసినా. Even if played or behaved. A var. of āḍinanu. v. s. v. āḍinan.

ఆడు āḍu *tr. hab. adj.* (A80.22:847). చేయు, మొ. Playing, acting, etc. v. s. v. āḍinan.

ఆడ్ర āḍra *neut. gen-obl. pl.* (A36.4:7th). ఆడ్ల. Wrong for āḍla. v. s. v. āḍla.

ఆడ్ల āḍla *neut. gen-obl. pl.* (A54.4:742-98., C6.3:8th., C7.6:8th., C8.5:8th). ఆడ్లనే ధాన్యం. of the grain called āḍlu. (v. s. v.).

ఆడ్లు āḍlu *neut. nom. pl.* (A19.8:675). ఒక రకం ధాన్యం, ఆడ్లు, అరికలు. A kind of grain eaten by the poor, *Paspalum scrobiculatum*. Almost always occurs in pl. form. cf. Te. ārikalu, ārukalu, ārugalu, ārugulu, āruvulu, and āḷḷu., Ka. ārika, ārike, āruga, etc. See DED 321 for more details.

ఆడ్వాని āḍvāni *masc. gen-obl. sg.* (A175.4:1095). పవిత్ర వ్యక్తి. Of the man who is a vaiṣṇavite. A back-formation of āḷvāru the holy man.

ఆణతి āṇati *masc. nom. sg.* (A12.15:650). రాజోద్యోగి, మొ. An orderly, person who is in command of. cf. Ka. āṇati order, permission, Ta. āṇe, Te. ānati [<Pkt. āṇatti <Skt. ājñaptiḥ].

ఆణ్డారు āṇḍāru *adj.* (A182.6:1098). శైవభక్తుడు. A hon. appellation for certain Saivait name. cf. Ta. āṇṭār, Ka. āṇḍāri. SRN records its variant āṇḍāri [<PSDr *āḷ-/*āṇ-person]. Prob. hon. pl. of -āṇḍi a common personal name suf. for both sexes. See s. v. āṇḍu also.

ఆణ్డు āṇḍu *adj.* (A155.12:1084). స్త్రీ, ఆడ. Feminine. cf. Te. ālu, āṇḍāru, etc., Ta, āḷ, Ka. āḷ, āḍaṅgi, Koṇḍa āṇḍu, ālu, Tu. āḷ, etc. [<PSDr *āḷ-/*āṇ-]. See DED 342 for more details. A var. of -āṇḍi occurring as a personal name suffix.

-అతణ్డ్ -ataṇḍ *pron. masc. nom. sg.* (A88.11:893). ఆయన. v. s. v. ātani.

ఆతని ātani *pron. masc. gen-obl. sg.*(A87.53;55:892-922., A120.7:1008). ఆయన. His, gen. sg. of ātāḍu he. Occurs in the material with reference to kings as against commoners who are generally refered to as vāḍu (sg.) and vāru (pl.). cf. Ka. ātaṃ, etc. See DED 1 for more details.

ఆత్మాన్మతంబునం ātmānmataṃbunaṃ *neut. instr. sg.* (A86.7:850). తన అభిప్రాయంలో. Wrong for ātma mataṃbunaṃ in one's own idea or decision. [<Skt. ātamamata-].

ఆతుకూరు ātukūru *p. n. nom. sg.* (B26.29;36:669). స్థలనామం. Editor identifies it as the same as the Mdn. villge Andukuru in Palnad tq., of Guntur dt.

ఆద āda *adj.* (A110.11:971). అర, సగం. Half. A var. of aḍḍa, etc. [<Skt. ardham].

ఆదిగ ādiga *adv.* (A87.13:892-922). మొదలుగా. Beginning with, et cetera, and so on. [<Skt. ādi-].

ఆదిత్యగ్రిహంబు āditya grihaṃbu *neut. nom. sg.* (A109.14-16: 925-50). సూర్యగ్రహం. The planet (called) Sun. grihaṃbu wrong for grahaṃbu. [<Skt. ādityagraha-].

ఆదిత్యచంద్రల ādityacaṃdrala *masc. gen-obl. pl.* (A172.8:1094). సూర్యచంద్రులు. Wrong for ādityacaṃdrula. [<Skt. ādityacandra-].

ఆదిత్యచంద్రుల ādityacaṃdrula *masc. gen-obl. pl.* (A172.8:1094). సూర్యచంద్రులు. Of the sun and moon.[<Skt. ādityacandra-].

ఆదిత్యన ādityana *masc.* (A98.8: 9th/10th). వ్యక్తినామం. -ana personal name suffix. āditya- sun. The word occurs in a cpd.

ఆదిత్యవరంబు ādityavaraṃbu *neut. nom. sg.* (A118.11-12: 991). ఆదివారం. Wrong for ādityavāraṃbu Sunday.

ఆదిత్యవారం ādityavāraṃ *neut. nom. sg.* (A121.9:1018). ఆదివారం. Sunday. [<Skt. ādityavāra].

ఆదిత్యవారంబు ādityavāraṃbu *neut. nom. sg.* (A21.10-11.678). A var. of ādityavāraṃ.

ఆదులకుం ādulakuṃ *neut. dat. pl.* (A120.5:1008). మొదలైనవాటికి. For those beginning with.

ఆదువాడ āduvāḍa *p.n.nom.sg.* (B48.60:892-922). స్థలనామం. Identified by the editor. as ajjāḍa in Srikakulam dt.

ఆదూరి ādūri *p.n.gen-obl.sg.* (B47.31-32.925). స్థలనామం. -ūri obl.sg. of ūru village, p.n.suf.

ఆన్తుక్కూర్ āntukkūr *p.n.nom. sg.* (B12.8:5th). స్థలనామం. v.s.v. ātukūru.

ఆపిమనగొరావలక్ āpimana gorāvalak *masc.dat.pl.* (A108.7-8:925-50). వ్యక్తినామం. āpimana var. of apimana(gaṃgu). gorāvalak dat. pl. of goraga (religious) teacher.

ఆప్పయ āppaya *masc.gen-obl.sg.* (A160.5:1087). వ్యక్తినామం. Wrong for appaya.

ఆమణి āmaṇi *neut.gen-obl.sg.* (A87.66:892-922). శ్రావణి, శ్రావణపౌర్ణమి. The day of the full moon in the śrāvaṇa (or the fifth lunar month). cf.Ta. avaṇi (avaṭṭam), Ma. āvaṇi, ōṇam. [<Pkt. sāvaṇi <Skt. śrāvaṇi]. See K. Godavar-

ma, IAL, pp. 195 and 196 and also T. Burrow, BSOAS 12. 132-147.

ఆయంబు āyambu *neut.nom.sg.* (A14.12:633-63). ఆదాయం. Income, revenue. [<Skt. āya-].

ఆయితె బోయుని āyite bōyuni *masc.gen-obl.sg.* (A184.6:1098). వ్యక్తినామం. āyite var. of āyta- in āytannayu.

ఆయ్తన్నయు āytannayu *masc.nom.sg.* (A112.7:972). వ్యక్తినామం. -anna masc. name suf. - yu con. clitic. āyt(a) var. of ayita, etc. cf. Pj. ayal, Nk. ayma, Kui aiali, Ta āy, aitu, cāy, tāy, etc., Ma. tāyi, Ka. tāy(i), Te. tāyi, etc. [<PDr. *cāy-: *tāy-]. For more details and IA borrowings, See Kolami Vocab. No. 46 and BSOAS 12.138.

ఆయ్న āyna *tr.p.adj.* (A121.5:1018). అయినటువంటి. Wrong for ayna. v.s.v. agu[1].

ఆరబంబు ārabambu *neut.nom.sg.* (A87.63:892-922). తొలిపంట. First crop, vegetation. SRN derives the word from Skt. ārambhaḥ. cf.Ka. āramba, ārambu id.

ఆరాదించు ārādiṃcu *tr.hab.adj.* (A120.8:1008). పూజించు. Prob. wrong for ārādhiṃcu to worship, adore. -iṃcu verbalizer.

ఆరుంబాక ārumbāka *p.n.nom.sg.* (B62.57:973-99). స్థలనామం. -bāka var. of -pāka settlement, a p.n.suf.cf.Ta. pākkām,etc.

ఆరువ āruva *masc.nom.sg.* (B25.31:668-69). స్థలనామం. -va p.n. suf. as in eṟuva, pāḍava, etc.

ఆరువిల్లి āruvilli *p.n.nom.sg.* (B54.64:945-70). స్థలనామం.

ఆరూది వేల్ ārūdı vēl *num.nom.pl.* (A121.19:1018). అరవై వేలు. Wrong for aṟuvadi vēl sixty thousands. vēl pl. of vēyi, etc. thousand.

ఆర్వ్వురు ārvvuru *masc.nom.pl.* (A124.2:1038., A126.12:1047). అరుగురు Six persons.

ఆఱు āṟu *num.nom.sg.* (A15.11:641). అయిదున్నొక్కటి. Six. A var. of aṟu-, aru- in cpds. cf.Ta.Ma.Ka.Koṇḍa āṟu, aṟu,Tu. aji, Go. sārūng, Pj. sējēm, Kui sajgi, etc. [<PDr *cāṟ: PSDr. *āṟ-]. See DED 2051 for more details.

ఆఱుతుఱేవుర్ల్లయ āṟutuṟēvurllaya *n.pr.masc.nom.sg.* (A108.18-19:925-50). వ్యక్తినామం. A. Master segments the sequence as āṟutu -ṟē- vurllaya meaning Vurllaya the King (ṟē) of the region āṟutu. See s. v. eṟaḍu for a similar treatment in BSOAS 12.351. āṟutuṟē var. of aṟutoṟe p.n.

ఆఱువేల āṟu vēla *num.gen-obl.pl.* (A132.6:1061). అయిదున్నొక్కవేల. Of the six thousand(s). v.s.v. āṟu and vē(yi).

ఆఱ్ల āṟla *neut.gen-obl.pl.* (A16.7-8:641). అరిగల. A var. of āḍla.

ఆఱ్ల āṟḷa *neut.gen-obl.pl.* (A15.12:641). అరిగల. A var. of āḍla

ఆల āla *neut.gen-obl.sg.* (C6.2:8th). స్థలం, గ్రామం. Place, village See SR, s.v. aḍiyālamu.

ఆలకుమర ālakumara *n.pr.masc.gen-obl.sg.* (A22.6:689). వ్యక్తినామం. Kumara prob. wrong for kumāra.

ఆలికున్డ ālikund(a) *p.n.* (B31.29:692). స్థలనామం. āli var. of nāli adj. low, mean. -kunda may be wrong reading for -kunṟa or -konṟa. The editor identifies the place as the Mdn. ālikoṇḍa.

ఆళి āḷi *fem.gen-obl.sg.* (A112.14:972). భార్య. Of the wife; obl. sg. of āḷu* earlier form of ālu wife (occuring only bound in polite speech as in illālu house-wife, otherwise obscene). v.s.v. āṇḍu.

ఆళిని āḷini *fem.acc.sg.* (A112.13:972). భార్యను. Wife. v.s.v. āṇḍu

ఆళుబా పసిణ్డి మిఱె āḷubā pasiṇḍi miṟe *n.pr.masc.nom.sg.* (A46.25-26:700-25). వ్యక్తినామం. āḷubā- may be the family name, pasiṇḍi name of the person, and -miṟe some suf. pasiṇḍi gold.

ఆళువాన్ఱు āḷuvānṟu *masc.nom.sg.* (A50.31-32:725). శైవాచార్యుడు. Saivait guru. sg. of āḷvār, etc. A loan from Tamil āḷvār pl. The word is prob. a back-formation in sg.

ఆవకూరు āvakūru *p.n.nom.sg.* (B67.108;110:1022-26). స్థలనామం.

ఆశంద్రార్క్కము āśamdrārkkamu *adv.* (A141.9:1073). శాశ్వతంగా. Wrong for ācamdrārkkamu.

-ఆసారి -āsāri *masc. nom. sg.* (A140.11:1078). ఆచారి. A var. of ācāri. Occurs bound as a masc. name suf. [<Skt. ācārin].

I

ఇ-[1] i-[1] *pron. adj.* (A67.8:8th., A89.14;25:898-934., A106.16: 925-50., A109.9:925-50., A118.3:10th., A121.25:1018., B66. 81;82;83-84;85,86,87:1022., A125.10,11;19:1043., A120.81: 1060., A131.43;44:1060., A132.8:1061., A133.5:1061,, A155. 13:1084., A175.6:1095). ఈ. This. A var. of ī before consonants and in cpds.

ఇ[2] i[2] *pron. adj.* (A10.1:600-25., A25.2;38;7th., A86.15:850., A113.31:991., A128.30:1058., A145.9:1076). ఈ. This. Wrong for ī.

ఇచిన icina *tr. p. adj.* (A56.10:750., A69.3:8th., A110.8:971., A116.2:10th). ఇచ్చినటువంటి. Given, offered. Wrong for iccina. v.s.v. iccu.

ఇచె ice *tr. p. fin.* (A36.8:7th). ఇచ్చాడు. Wrong for icce he gave. v.s.v. iccu.

ఇచ్చ icca *neut. loc. sg.* (A89.27:898-934). మనసులో. In desire, inclination, etc. [<Skt. icchā].

ఇచ్చి icci *tr. ppt.* (A16.10:641., A56.13:750., A80.20:847., A121.11:1018., A130.79:1060., A131.42:1060., A155.7:1084). ఇచ్చి. Having given. v.s.v. iccu.

ఇచ్చితిమి iccitimi *tr. p. fin. 1st. pl.* (A146.12:1078., C13.19: 1086., A164.14:1090-91). ఇచ్చాం. We gave. v.s.v. iccu.

ఇచ్చితిరి iccitiri *tr. p. fin. 2nd. pl.* (C7.8:8th). మీరుఇచ్చారు. You gave. v.s.v. iccu.

ఇచ్చిన iccina *tr. p. adj.* (A2.4;9;12:575-600., C1.17:575-600., A6.16:600-25., A7.3:600-25., A8.2:600-25., A9.3;5:600-25., A18.11:650., A19.4:675., A25.9;12;18-19:7th., A45.3:700-25., A46.14:700-25., A49.12:725., A52.7-8:739., A66.2:8th., A74.9:820-25., A80.18:847., A81.10:848., A87.51:892-922., A98.5-6:9th/10th., A108.8:925-50., A109.12:925-50., A110. 21:971., A115.2:10th., A121.12-13:1008., A123.15-16:1028., A124.1;3:1038., A125.7;14;18:1043., A126.9;9:12-13:1047., A127.9:1055., A128.10:1058., A132.11:1061., A133.4;9:1061., A135.6:1064., A141.6:1073., A161.10;11:1088-89., A164.9-10:

1090-91., A177.38-39:1098.. A181.9;9:1098., A185.6:1098). ఇచ్చినటువంటి. Given. v.s.v. iccu.

ఇచ్చినద్ iccinad *tr.hab.adj* (A109.9:925-50). ఇచ్చినటువంటిది. That which was given. A var. of iccinadi before vowels. v.s.v. iccu.

ఇచ్చినది iccinadi *tr. hab. adj.* (A12.16:625-50., A24.6:699-700., A65.3:8th., A67.7:8th., A131.48:1060). ఇచ్చినటువంటిది. A var. of iccinad. v. s. v. iccu.

ఇచ్చినవి iccinavi *tr. hab. adj.* (A159.9:1087). ఇచ్చినటువంటివి. That which are given. pl. of iccinadi. v. s. v. iccu.

ఇచ్చినాణ్డు iccināṇḍu *tr. hab. p.. 3rd. sg.* (C14.14-15:1096). ఇచ్చాడు. He gave. v. s. v. iccu.

ఇచ్చిన్న iccinna *tr. p. adj.* (A177.35:1097). ఇచ్చినటువంటి. Wrong for iccina. v. s. v. iccu.

ఇచ్చిరి icciri *tr. p. fin. 3rd. pl.* (A12.8-9:600-25., A15.10:641., A16.10:641., A18.8:650., A23.12:682., A24.4:699-700., A25. 36:7th., A45.3:700-25., A48.11:719-20., A55.7;8:745-801., A105.10:925-50., C9.6:972., A118.3:10th., A160.4:1087., A161.15;20;1088-89., A170.8:1093., A171.9:1093). ఇచ్చారు. They gave. v. s. v. iccu.

ఇచ్చు iccu *tr. hab. adj.* (A110.12:971). ఇచ్చే (టటువంటి). Giving. Alloms. icc-, iyy-, ivv-, ī-, -īy, etc. cf. Ka. ī (itt-), Ta. ī (īnt-); Klm. sī (E), siy (S), Pj. cī-, Oll. sī-, Kui sīva, Mlt. ciy- (cic-), etc. [<PDr *ciy-/*cī- : PSDr *iy-/*ī-]. See DED 2138 for more details.

ఇచ్చుచ్ iccuc *tr. pres. cont.* (A144.23.1075-76). ఇస్తూ. Has been giving. v. s. v. iccu.

ఇచ్చె icce *tr. p. fin.* (A36.8:7th). ఇచ్చాడు. Gave. v. s. v. iccu.

ఇడియూరి iḍiyūri *p.n. gen-obl. sg.* (B54.66:945-70). స్థలనామం.

ఇడ్డ్- iḍḍ- *tr. p. adj.* (A89.41:898-934). ఉంచిన. Put, placed, etc. A var. of iḍḍa/iḍina, before vowels. p. adj. of iḍu to put, place, cf. Ka. iḍu (iṭṭ-), Tu. iḍpuni, Ta. itu (iṭṭ-), Ma. iṭuka, Kui iṭa, Klm, iḍ- (iṭṭ-), etc. [<PDr *iṭ- : ?<*il-t-]. See DED 475 for more details.

ఇణ్ఠూరి inṭhūri *p. n. gen.-obl. sg.* (B56.55:945-70). స్థలనామం. Identified as Mdn. Intūr in Guntur dt.

ఇది idi *pron.neut. sg.* (A104.22-23;32;925-50). ఈ (వస్తువు, స్త్రీ) This. cf. Ta. itu, Ka. idu, etc. See DED 351 for more details.

ఇద్దఱ iddaṟa *masc. acc. pl.* (A179.17:1098). ఇద్దరిని. The two persons. [<ir-dar by assimilation]. See iruvuru and indōṟu.

ఇద్దఱకుం iddaṟakuṃ *masc.dat.pl.* (A155.12:1084). ఇద్దరికి. A var. of iddaṟiki, iddaṟaku. To the two person. v. s. v. iruvaṇḍraku.

ఇనుప inupa *adj.* (A135.9:1064., A152.9:1082). నల్లటి. Black. adj. form of inumu black*, iron, a var. of enumu a she-buffalo. Occurs as an attribute of eḍlu. cf. Te. inumu, irulu, rēyi, etc., Ta. irumpu, Ma. irumpu, irimpu. etc. [<PDr *iru-]. See DED 411 for more details. cf. also Ka. emme, Tu. erme, Ta. erumai, Ma. erima, etc. [<PDr *er-m]. See also DED 699.

ఇనువూరి inuvūri *masc. gen.-obl. pl.* (A24.6:709-46). ఇద్దరి. Of two persons. Wrong for inuvuri/iruvuri. v. s. v. iruvuru.

ఇన్ద్ర- intra- *mosc.* (A91.5:9th/10th). ఇంద్రుడు, స్వర్గాధిపతి. The deity presiding over Paradise, the Lord of the Gods who is also the regent of the East. [<Skt. indra-]. Occurs bound in a cpd.

ఇన్దానీ indānī *adj.* (B60.25-26:945-70). ఒక చెరువుపేరు. The name of a tank.

ఇన్దు indu *pron.* (A87.74:892-922., A89.11;26:898-934). ఇక్కడ. Here, in this place. A later form of inṟu and var. of iṃdu. cf.Ta. inṟ-, ini-, Koṇḍa inṟo, etc.[<PSDR*in-ṟ]. See DED 351 for more details.

ఇన్దుల indula *pron.* (A12.32:625-50; A117.3:10th). A var of indu, iṃdula. v. s. v. indu.

ఇందుల iṃdula *pron.* (A125.15;19:1043., A133.1;5-6:1061., A143.7:1074., A147.6-7:1078., A173.8-9:1094., A174.8:1094., A182.7:1098., A183.8:1098., A184.5-6:1098). ఇక్కడి. An ortho. var. of indula. v. s. v. indu.

ఇన్దూఱు indūṟu *pron.masc.nom.pl.* (A61.7-8:8th). ఇంతమంది. All these persons. A var. of indōṟu (inscr.), and indaṟu, indoṟu (lit.). -dūru/-dōṟu perhaps means 'persons'. cf. Koṇḍa (K) ḍōṟu perhaps means 'pesons'. cf. Koṇḍa (K)ḍōṟu all. cf. also Klm. indar, Nk. indhar, Ka. initu, Ta. iṉai, etc. [<PDr *in-]. See DED 351 for more details. v.s.v. indu.

ఇన్దోఱు indōṟu *pron.nom.pl.* (A10.4:600-25., A110.21:971). ఇంతమంది. var. of indūru.

ఇన్పుళోలి in puḻōli *p.n.gen-obl.sg.* (A8.1:600–25). స్థలనామం. in- prob. var. of iru two, the mystic symbol being used as the adjectival element. See A.S. Tyagaraju, JAHRS, Vol.23, Chap.4, See.4. -puḻōl an earlier form of prōl city.

ఇన్మడి inmaḍi *num.* (A121.6:1018). రెండవ. Second. in- var. of iru two. An earlier form of immaḍi second, twice.

ఇన్ఱు inṟu *pron.* (A29.2:7th). ఇందు, ఇక్కడ. An older form Of indu in this place.

ఇమ్మడి immaḍi *num.* (A50.8:625). రెండవ. Second. An assimilated variant of inmaḍi (v.s.v.).

ఇమ్మళూరి immaḻūri *p.n.gen-obl.sg.* (A65.6:8th). స్థలనామం.

ఇరవది యాదినాల్కు iravadi yādinālku *num.nom.sg.* (A2.13-14: 575- 600). ఇరవై మీదనాలుగు. Two tens and four. iravadi var. of iruvadi, etc. v. s. v. iru, padi, aṟavādyadi, and nālku.

ఇరు iru *num.adj.* (A2.13:575-600; A14.9:633-63., A55.745-801., A67.6:8th., C6.3:8th., A170.7:1093., A171.8:1093). రెండు. Two. An allom. of reṇḍu two in cpds. A var. of inu-. cf. Ka. ir-, Ta. iru-, Go. irur (beside raṇḍ), PJ. ir-, Kur. irb, Mlt. ivr-, Brah. irā, iraṭ. [<PDr *ir-, *iranṭ-]. v. s.v. reṇḍu.

ఇరుకుటూరుర్ irukūṭūrur *p.n.* (B26.39-40:669). స్థలనామం. Wrongly identified as Mdn. ikkurru. iruku var. of literary Te. iṟuku narrow, incommodious. cf. Te. iṟiyu to be jammed, etc., Ta. iṟku, Ma. iṟukuka, Ka. iṟaku, iṟuku, etc. [<PDr *iṯ-: *iṯ-uŋk/*iṯ-ukk]. See DED 447 and TVB 81. -ṭ- adj. suf. The final -r in -ūrur is redundant.

ఇరుగెయ irugeya *masc.nom.sg.* (A112.2:972). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a King. -eya var. of -aya, etc.

ఇరుపదియది ఏను irupadiyadi ēnu *num.* (A6.10-11:600-25). ఇరవై అయిదు. Two tens and five. v. s. v. iru, padi, aṟavād-yadi, and ēnu.

ఇరుబాది మూండు irubādı mūṃḍu *num.nom sg.* (A48.2:719-20). ఇరవై మూడు. Two tens and three (things). v. s. v. iru, and mūṇḍu.

ఇరుభది irubhadi *num.nom.sg.* (A23.10-11:632). ఇరవై. Two tens, twenty. v. s. v. iru and padi.

ఇరుభది ఏణ్డు irubhadi ēṇḍu *num.nom.sg.* (A23·5-6:632). ఇరవై ఏడు. Two tens and seven. ēṇḍu wrong for ēḍu. v. s. v. iru, padi, and ēḍu.

ఇరుమఱ్టి iru maṯṭi *adj.* (C13.14:1036). 'పంట భూమి' కి విశేషణంగా ప్రయోగం. Occurs as an attribute of paṇṭa bhūmi fertile land. iru two, maṯṭi?

ఇరువడెన్మిది iruvaḍenmidi *num.nom.sg.* (A185.3:1093). ఇరవై ఎనిమిది. Two tens and eight. iruvaḍ- wrong for iruvad-. v. s. v. iru, padi, and enmidi.

ఇరువణ్డ్రకు iruvaṇḍraku *masc.dat.pl.* (A155.7:1034). ఇద్దరికి. For the two persons. v. s. v. iruvuru.

ఇరువది నాల్గు iruvadi nālgu *num.nom.sg.* (B44.29:915-25). ఇరవై నాలుగు. Two tens and four. v. s. v. iravadiyādinālku.

ఇరువది యేనింటికి iruvadi yēnimṭiki *num.dat.sg.* (A147.9-10:1078). ఇరవై అయిదింటికి. For the twenty five (things). v. s. v. iru, padi, and ēnu.

ఇరువాది రెణ్డు iruvādi reṇḍu *num.nom.sg.* (A56.3-4:750). ఇరవై రెండు. Two tens and two, twenty two. v. s. v. iru, padi and reṇḍu.

ఇరువాద్యది iruvādyadi *num.nom.sg.* (A87.60:892-922). ఇరవై మీద. Two tens and. v. s. v. reṇḍu and padi.

ఇరువురు iruvuru *masc.nom.pl.* (A47.4:709-46). ఇద్దరు. Two persons. A var. of iruvaṇḍru. [<PDr *ir-*avanṟ]. Synonym of iddaṟu.

ఇరువొది నాలుగు iruvodi nālugu *num.nom.sg.* (A123.16:1023). ఇరవై నాలుగు. Prob. wrong for iruvadināl(u)gu.

ఇర్బ్బలి irbbali *p.n.nom.sg.* (B24.20-21:663). స్థలనామం.

ఇర్బులి irbuli *p.n.nom.sg.* (B18.11:631). స్థలనామం. A var. of irbhali.

ఇఱ్ఱలూర్ iṟṟalūr *p.n.nom.sg.* (B24.22:663). స్థలనామం.

ఇఱ్ఱు irru *adv.* (A78.15:820-20). ఇట్లా. A variant of iṭṭu in this way? v. s. v. irla.

ఇఱ్ల irla *adv.* (A10.2-3:600-25., A16.10:641). ఇట్లా. Thus, in this manner. -a emph. suf. A var. of iṭl/iṭṭulu, etc. See DED 351 for more details.

ఇలుపాడునుం ilupāḍunuṃ *p.n.acc.sg.* (A116.3:10th). స్థలనామం. -uṃ con. suf. -pāḍu p.n.suf.

ఇల్పట్టు il paṭṭu *phr.* (A107.19:925-50). తలదాచుకునే చోటు place to live. il house and paṭṭu hold. See s.v. illu and paṭṭu.

ఇల్లకు illaku *neut.dat.pl.* (A164.14:1090-91). ఇళ్లకు. To the houses. A var. of iḷḷaku or inḍlaku (both class.). The form is obtaining in Mdn.sub-standard Telugu. v. s. v. illu.

ఇల్లు illu *neut.nom.sg.* (A131.48:1060., A152.11:1082., A164.12:1090-91). గృహం. House. A var. of ilu. cf. Ta.Ma.Ka. il, Ta.Ma. illam, Tu. illu, Klm.Nk. ella, etc. [<PDr *il-V]. See DED 420 for more details.

ఇల్లును illunu *neut.nom.sg.* (A148.12:1079). ఇల్లుకూడా. And the house. -unu con. clitic. v. s. v. illu.

ఇశెఱనికిన్ iśerenikin *masc.dat.sg.* (A8.3:600-25). వ్యక్తినామం.

ఇష్టపూర్త్తఫలముల్ iṣṭapūrttaphalamul *neut.nom.pl.* (A144.28:1075-76). అగ్నికార్యం, దానధర్మాలూ. Wrong for iṣṭāpūrttaphalamul. The benefits of the charitable deeds coupled with a religious duty or sacrifice. [<Skt. iṣṭāpūrtaphala-].

ఇష్టవిషయకామభోగంబులన్ iṣṭaviṣayakāmabhōgaṃbulan *neut.loc.pl.* (A87.21-23:892-922). కోరికసుఖాల్లో. In the enjoyment (bhōgaṃbu) of desired (iṣṭa) pursuits or feelings (viṣaya) and love, lust or concupiscence (kāma). [<Skt. iṣṭaviṣaya-kāmabhōga-].

ఇసాన- isāna- *masc.* (A113.32:991). ఈశానుడు. The regent of the North-East, the title of śiva. [<Skt. īśānaḥ]. Occurs bound in a cpd.

Ī

ఈ ī *pron.* (A14.9:633-63., A19.12:675., A47.6:709-46., A86.5:850., A87.71:892-922., A88.12:893., A112.6;6:972., A113.22:991., A117.3:10th., A120.6;12:1008., A124.2;3;4:1038., A130.82;100:1060., A131.57;70:1060., A152.10:1082., A159.

14:1087).This. See DED 351 for more details. Allom. i- in cpds.

ఈక īka *tr.neg.adj.* (A130.94:1060., A13155:1060). ఇవ్వక. Not giving. v. s. v. iccu.

ఈయన్ īyan *tr.inf.* (A87.44:892-922). ఇవ్వటానికి. In order to give. v. s. v. iccu.

ఈవి īvi *neut.nom.sg.* (A78.15:820-25). దానం, త్యాగం, మొ. Charity, gift, donation,etc. A var. of īⁿgi. cf.Te. īⁿgu, nīⁿgu, to ward off, etc. Ka. nīgu, Ta. nīṅku, Ma. nīṅṅuka, etc. [<PSDr. *nī-nk-/*nī-kk-: *nī-]. See DED 355 and 2138 for more details.

ఈశానంబున īśānambuna *neut.loc.sg.* (A88.12:897). ఈశాన్య దిక్కులో. In the north-east quarter. [<Skt. īśānya-].

ఈశుణ్డ్ īśuṇḍ *masc.nom.sg.* (A87.42:892-922). ప్రభువు. Ruler, Lord [<Skt. īśaḥ].

ఈశ్వరయ īśvarya *masc.nom.sg.* (A130.89-90:1069). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. [<Skt. īśvaraḥ].

ఈశ్వరాలయంబునకు īśvarālayambunaku *neut.dat.sg.* (A130.69-70:1060., A131.32-34:1060). శివాలయానికి. To the śiva temple. [<Skt. īśvarālaya-].

ఈశ్వరునాకు īśvarunāku *masc.dat.sg.* (A58.13-14:8th). శివుడికి. A var. of īśvarunaku to the Lord śiva. v. s. v. īśvaraya.

ఈస్వరయ īśvaraya *masc.nom.sg.* (A131.54:1060). వ్యక్తినామం. īsvar-var. of īśvara and īspara. [<Skt. īśvaraḥ]. v. s. v. īśvaraya.

ఈస్వరునకుం īsvurunakum *masc.dat.sg.* (A86.:850). శివుడికి. To Lord Siva. īsvara assimilated loan from Skt. īśvaraḥ.

U

ఉజేని- ujēnī- *p.n.* (A22.7-680). స్థలనామం. Occurs bound in a cpd. [<Skt. ujjayinī].

ఉజేనీపిశాచనామధేయుంఱు ujēnīpiśācanāmadhēyumṟu *masc.nom.sg.* (A22.7:680). ఉజ్జయినీపిశాచ్ మనబడేవాడు. He who is styled as the devil of ujjayini a city.

ఉజ్జయిని ujjayini *p.n.nom.sg.* (A46.13-14:700-25). స్థలనామం. A var. of ujēnī. [<Skt. ujjayinī-].

ఉదయాను udayānu *masc.fem.nom.sg.* (167.4:1092). యజమానురాలు. Owneress. A l. w. from Ta. uṭaiyān/uṭaiyavan̲ owner, etc. Occurs as an attribute of a certain śōlava fem. cf.Te. oḍami, oḍame, oḍayāḍu, oḍayūḍu, etc., Ka. oḍeya, oḍati, Tu. oḍaye,Ta. uṭai, Ma. uṭama, uṭaya, etc. [<PSDr. *uṭa-/ *oṭa-and *avan]. See DED 510 for more details.

ఉడిచె uḍice *tr.p.fin.* (A88.7:897). పోగొట్టెడు. Abated. p. fin. of uḍucu. cf. Te. uḍugu, uḍuvu, uḍukuva, Ka. uḍugu, Ta. oṭuṅku, Ma. oṭuṅṅuka, oṭuvu, etc. [<PSDr *uṭu-/*oṭu]. See DED 798 for more details.

ఉణ్డ uṇḍa *intr.inf.* (A144.23:1075-76., A170.8:1093., A171.9: 1093). ఉండేటట్లు. To remain, stay, etc. cf. Te. unucu, uniki, Ka. uḷ, oḷ, uṇḍu, Tu. uṇḍu, Ta. uḷ, uṇṭu, Ma. uḷ, uṇṭu, etc. [<PDr. *uḷ-/*uṇ-].

ఉణ్డం uṇḍam *intr.inf.* (A121.20:1018). ఉండేటట్లు. To stay, etc. A var. of uṇḍa(n). v. s. v. uṇḍa.

ఉణ్డి uṇḍi *intr.ppt.* (A79.3:820-25., A87.23:892-922., A89.22: 898-934., B54.74:945-70., A134.26:1062). Having stayed, etc. v. s. v. uṇḍa.

ఉండి uṃḍi *intr.ppt.* (A117.5:10th). Having. stayed, etc. An ortho. var. of uṇḍi. v. s. v. uṇḍa.

ఉణ్డు uṇḍu *intr.hab.adj.* (A89.12:898-934., A113.23:991). Staying, etc. v. s. v. uṇḍa.

ఉణ్డుదురు uṇḍuduru *intr. hab. fin.3rd. pl.* (121.23:1018). ఉంటారు. They stay, etc. A var. of unduru. v. s. v. uṇḍa.

ఉత్తమాదిత్య చోఌ మహారాజు uttamāditya cōl̲a mahārāju *masc. nom.sg.* (A150.2-5:725). వ్యక్తినామం. A rēnāṭi cōl̲a King.

ఉత్తమాదిత్య సామన్తకముళ్ uttamāditya sāmantakamuḷ *neut.nom. pl.* (44.6-7:700-25). ఉత్తమదిత్యుడి సామంతరాజసంఘాలు. The associations of the feudatory princes of uttamāditya.

ఉత్తమోత్తముఌ uttamōttamun̲r *masc.nom.sg.* (A11.4:625-50). అందరిలోనూ శ్రేష్ఠుడు. The best man among the best. [<Skt. uttamōttamaḥ].

ఉత్తరబు uttarabu *neut.gen-obl.sg.* (A56.16-17:750). ఉత్తరదిక్కు. Prob. wrong for uttarambu north [<Skt. uttara-].

ఉత్తరమున uttaramuna *neut.loc.sg.* (B47.34:925). ఉత్తరదిశలో. In the north. A var. of uttarambuna.

ఉత్తరమునం uttaramunaṃ *neut.loc.sg.* (A160.6:1037). ఉత్తరాన. A var. of uttaramuna in the north.

ఉత్తరంబున uttaraṃbuna *neut.loc.sg.* (A116.6:641., A18.6:650., C6.5:8th., A109.10:825-50., B51.49:945., A113.16:991). ఉత్తరాన. In the north. A var. of uttaramuna(ṃ). [<Skt. uttara-].

ఉత్తరయణ- uttarayaṇa- *adj.* (A177.3:1097). Wrong for uttarāyaṇa.

ఉత్తరయాన- uttarayāna- *adj.* (A121.21-22:1018): Wrong for uttarāyana. v. s. v. uttarāyaṇa-.

ఉత్తరసీమ uttara sīma *neut.gen_obl.sg.* (A164.12:1090-91). ఉత్తరంవైపున్న హద్దు. Of the northern boundry. [<Skt. uttarasīmā].

ఉత్తరాయణ- uttarāyaṇa- *adj.* (A105.7:925-50., A120.2:1008., A125.2:1043., A140.6:1073., A152.2:1082., A158.4:1084., A159.4_5:1087., A168.1-2:1092., A169.2:1092., A186.3:1099). [<Skt. uttarāyaṇa-]. సూర్యుడు ఉత్తరంగా ప్రయాణించే సంవత్సరార్ధ భాగం. Relating to the half of the solar year during which the path of the sun moves northward from the tropic of Capricorn to the tropic of Cancer. A var. of uttarāyana-, both occuring in cpds. as adjectives.

ఉత్తరాయణము uttarāyaṇamu *neut.nom.sg.* (A138.2:1069., A170.6:1093., A171.7:1093). v. s. v. uttarāyaṇa-.

ఉత్తరాయణ సంక్రాన్తి వ్యతిపాత ఆదిత్యవారము uttarāyaṇa saṃkranti vyatipāta ādityavāramu *neut.nom.sg.* మకరసంక్రాంతినాటి ఆదివారం, ప్రమాదసూచకం. (A142.4-5:1074). The Sunday foreboding a calamity due to its coincidence with the day on which the sun passes from Saggaritus to Capricornus dur- the half of the solar year when the sun moves northward.

ఉత్తరాయన- uttarāyana- *adj.* (A88.2:897., A141.4:1073., A149.8:1081.,A150.3-4:1081., A153.3:1082., A155.4-5:1084., A156.6:1084., A176.2:1095., A180.3-4:1098). A var. of uttarāyaṇa-.

ఉత్పితొఱు utpitoṟu *p.n.gen-obl.sg.* (B22.25:668-69). స్థలనామం. -toṟu p.n. suf. as in tuvatoṟu, etc.

ఉదకపూర్వఙ్ udakapūrvaŋ *neut.nom.sg.* (A24.5:699-700). నీటితోఁ, ధారాపూర్వకం. A sandhi form of udakapūrvam before a following k in a closed syllable. By a formal ceremony in which water is poured into the hand of receiver from that of the donor marking a solemn gift. [<Skt. udakapūrvam].

ఉదారబుద్ధిన్ udārabuddin *neut.loc.sg.* (A96.3:9th/10th). మంచి మనసుతోఁ. In a generous mind. buddi <Skt. buddhiḥ.

ఉద్యోగంబ్ udyōgaṃb *neut.nom.sg.* (A25.1:7th). వృత్తి, అధికారం, మొ. Occupation, office, calling function. [<Skt. udyōga-].

ఉన్న unna *intr.p.adj.* (A51.33-34:892-922., A88.12:897). ఉన్నటువంటి. That remained, stayed, etc. A var. of unnan. v. s. v. uṇḍa.

ఉన్ఱి unṟi *intr.ppt.* (A49.9:725., A55.6:745-801). ఉండి. Having remained, etc. An earlier form of uṇḍi. v. s. v. uṇḍa.

ఉన్ఱు unṟu *intr.hab.adj.* (A49.30:725). ఉండే(టటువంటి). Staying, remaining, etc. An earlier form of uṇḍu. v. s. v. uṇḍa.

ఉపకారంబునకు upakāraṃbunaku *neut.dat.sg.* (A87.28-29: 892-922). మేలుకు. In return to the favour (done). [<Skt. upakāra-].

ఉపకారంబునకుం upakāraṃbunakuṃ *neut.dat.sg.* (A87.28-29: 892-922). మేలుకు. For the favour that was done. A var. of upākāraṃbunaku.

ఉపూటూరు upūṭūru *p.n.nom.sg.* (B41.53:844-88). స్థలనామం. Wrong for upputūru.

ఉపేక్షించిన upēkṣiṃcina *tr.p.adj.* (A89.20:898-934). పట్టించుకోని. That neglected, disregarded. -iṃc- verbalizer. [<Skt. upēkṣā-].

ఉప్పు uppu *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). Common salt. cf.Ta. Ma.Ka. uppu, To.Ko up, Klm. sup, Nk. supp, Pj. cup, etc. and also Ta.Ma. uvar., Ka. ogar(u), Te. ogaru, Tu. ubaru̥, cgaru̥ Go. sauvōr, Kui sāru, etc. [<PDr. *cup-: PSDr *up-/uv-]. See DED 220 (esp.a) for more details.

ఉప్పుటూరు upputūru *p.n.nom.sg.* (A41.65:844-88). స్థలనామం. A var. of urpputūru. -ṭ- adj. suf.

ఉప్పుటేఱు upputēṟu *neut.nom.sg.* (A164.12:1090-91). నదీనామం. -ṭ- adj. suf. uppu salt, ēṟu river.

ఉప్పుట్టూరు upputṭūru *p.n.nom.sg.* (B41.70:844-88). స్థలనామం. Wrong for upputūru. A var. of urp(p)uṭūru.

ఉబిలీశ్వర ubilīśpara *masc.nom.sg.*(A25.78:7th). వ్యక్తినామం. īśpara [<Skt. īśvaraḥ].

ఉమినాయకుణ్డు umināyakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A131.49-50;51: 1061). వ్యక్తినామం. The chiftan named after pārvati. umi [<Skt. umā].

ఉంబళి umbaḷi *neut.nom.sg.* (C9.6:972). పన్నులేని గ్రామం/భూమి. Rent-free endowment of land or a village. A var. of ummalika (class.) and umbuḻe-ḷu (inscr). cf.Ka. umbaḷi, umbaḻi, ummaḻi, etc., Tu. umbāḷi,Ta. umpaḷam.Kittel lists umbaḷa, ummaḷi, and umbalike as Te. words, out of which only umbaḷi is recorded in Telugu dictionaries. See DED 549. for more details. [?<PSDr *um-paḻi].

ఉంబుఱెళు umbuḻeḷu *neut.nom.pl.* (A142.8.1074). పన్నులేనిభూమి/గ్రామం. v. s. v. umbaḷi.

ఉమ్మరకణ్ఠి ummarakaṇṭhi *adj.* (B42.25-26:892-922). ఒకానొక బోయకు విశేషణం. Occurs as an attribute of a bōya village officer.

ఉరమాల uramāla *neut.nom.sg.* (A145.29:1076). దండ. Prob. wrong for urōmāla breast-lace.

ఉరి uri *tr.ppt.* (A70.3:8th). పోగొట్టుకొని. Having lost, devoid of. ppt. of uru* to lose, strip off. cf.Ta. uri, Ma. uriyuka, Ka. uricu, Kur. urnā, etc. [<PSDr *ur-]. See DED 561 for more details.

ఉరివి urivi *p.n.nom.sg.* (B41.81:844-88). స్థలనామం. Big place. [<Skt. uru- big?]. -vi p.u.suf.

ఉరుపెనకాలు urupenakālu *masc.nom.(hon.)pl.* (A115.3:10th). వ్యక్తినామం. -ena prob. a var. of -ana personal name suf. -kālu honorific appellation(prob. from PDr *kaḷ-?). Some traditional scholars believe that kālu is a loan-translation of Skt. -pādāḥ as in pūjyapādāḥ, gurupādāḥ, etc.

ఉరువు uruvu *neut.nom.sg.* (A136.6:1065). శాస్త్రి, వస్తువు. A piece,

an article, amount, sum. cf.Ta. uṟuppu, urupu, uruvu, etc. Alfred Master derives Te. rūpu, etc. from <*uṟup < Skt. rūpa-. See BSOAS 12.357. See DED 566 for more details.

ఉరువుటూరి uruvuṭuri *p.n.gen-obl.sg* (A19.10:657). స్థలనామం. Wrong for uruvuṭūri. uruvu adj. great, big, large. cf. Te. uravu, uṟavu abundance, etc, Ta. uṟu, Ka. uṟaḷi, uṟubu, uṟuvu, etc. (?<PSDr *uṟ-). Or from Skt. uru- big ? -ṭ- adj. suf. See s. v. uruvu.

ఉరువుపల్లి uruvupalli *p.n. nom.sg.* (A11.17:466). స్థలనామం. uruvu big, etc. see s. v. uruvuṭuri. -palli p.n.suf. cf.Ta. paḷḷi, Ma. paḷḷi, Ka. paḷḷi, haḷḷi, etc. (<PSDr *paḷḷi). T. Burrow deries Skt. palli, pallikā small village, etc. from Drav. source. See TPS (1946), p.10.

ఉర్పుటూరు urpuṭūru *p.n.nom.sg.* (B37.25:749-842). స్థలనామం. An earlier form of uppuṭūru.

ఉర్ప్పుఁటూరు urppuṭūru *p.n.nom.sg.* (B40.19:844-88). స్థలనామం. An ortho. var. of urpuṭūru. v. s. v. uppuṭūru.

ఉళ్యళ uḷyaḷa *p.n.nom.sg.* (B29.28:681). స్థలనామం.

Ū

ఊడ్ల్- ūḍl- *neut.loc.pl.* (A14.10:633-63). ఊళ్ల-,గ్రామాల-. In the villages. An obl-pl. of ūru village. v. s. v. ūru. A var. of ūḍla before vowels.

ఊర ūra *neut.loc.sg.* (A44.8:700-25). ఊరిలో. In the village. v. s. v. ūru.

ఊరి ūri *neut.gen-obl.sg.* (A3.10:575-600., A80.17;20;24:847., A109.9:925-50., A132.9:1061., A160.2:1087). v. s. v. ūru.

ఊరిగె ūrige *p.n.nom.sg.* (B34.44:715-20). స్థలనామం. A var of urivi ?

ఊరియు ūriyu *neut.gen-obl.sg.* (B66.82;83;84;85;1022). -yu con. clitic. v. s. v. ūru.

ఊరియుం ūriyuṃ *neut.gen-obl.sg.* (B66.80;81;86;87:1022). A var. of ūriyu. v. s. v ūru.

ఊరు ūru *neut.nom.sg,* (A80.20:847). గ్రామం. Village. cf.Ka. ūr, Tu. ūru, Ko.To.Ta.Ma. ūr, Klm.Nk. ūr (ūḍl- and ūḍḷ- pl. forms, respectively), etc. [<PDr *ūr-]. See DED 643 for more details.

ఊఱుళ్ళు ūṟḷu *neut.nom.pl.* (A49.22-23:725). [గ్రామాలు. Villages. An ortho. var. of ūḍḷ(u). v. s. v. ūru.

ఎక్కి ekki *tr.ppt.* (A88.6:897). అధిరోహించి. Having mounted, climbed, ascended, etc. ppt. of ekku. cf.Ka. ekku, Tu. ekkalyuni. Ta. ekku, Ma. ekkuka, Kui ekasi, Kur. eke-ekā, Brah. hēf-, etc. [<PDr *ey-nk-/-kk-]. See DED 653 and 655 and also TVB 150 for more details.

ఎంగ్గిడ్ల emggiḍl *neut.nom.pl.* (A158.12:1084). ఎంగిళ్లు. pl. of emgili food defiled by touching with the mouth, leaving or remnants of food. A. var. of (Mdn.colloq.) eṅgiḷḷu. cf.Ta. eccil, eccam, eccu, Ma. eccil, Ka. eñjal, Go. yengul, Mlt. enge, engre. etc. [<PDr *eṅk-V]. See DED 666 and BSOAS 11.131 for more details.

ఎడపక eḍapaka *adv.* (A121.19:1018). ఆగకుండా, నిరంతరం. Without stopping, separating, etc. cf. Te. eḍa, eḍamu, eḍapu, eḍayu*, etc., Ka. eḍa, eḍe, Tu. iḍe, Ta. iṭai, Ma. iṭakka, iṭa, Kui espa, Mlt. eṟar-, etc. [<PSDr *eṭ-a- <*iṭ-a-.] See DED 368 and TVB 76,157,158 and 159 for more details.

ఎడయయు eḍayayu *masc.nom.sg.* (A110.15:971). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic and -aya personal name suffix.

ఎడఱిన eḍaṟina *intr.p.adj.* (A88.5:897). పారిపోయిన. Retreated. In the whole of literature, there is only one instance of occurence of eḍaru intr. to break. See TVB 158 for the statement. This too is a solitary occurence of the item in the whole of the inscr. dialect under study. -ṟ- is wrong. on comparateve evidence. v. s. v. eḍapaka.

ఎడ్లు[1] eḍlu[1] *neut.nom.pl.* (A126.13:1057., A127.9:1055. , A137.8: 1068., A140.10:1073., A141.7:1073., A149.12:1081., A155.16: 1084., A167.8:1092., A172.7:1094., A178.8;9: 1098., A185. 6:1098). ఎద్దులు. v. s. v. -eḍlu[2] (in bound occurence).

-ఎడ్లు[2] -eḍlu[2] *neut.nom.pl.* (A135.9:1064., A152.9:1082). Oxen. pl. of eddu and var. of eddulu. In literary and Mdn. colloq. Te., the word means an ox only whereas in the inscr. dialect it is a common term for both cows and oxen and also buffalos of both sexes). This situation is perhaps due

to the preceding attribute in(u)pa adj. form of inummu* (which is a var. of enumu a black cow or she-buffalo). cf. Ka. eḻtu, ettu, eddu, Ta.Ma. erutu, etc. [<PSDr? *ert-]. It seems thatthere is contamination of glosses meaning oxen and buffalos, See also DED 698.

ఎడ్లుకు eḍluku *neut.dat.pl.* (A141.7:1073). ఎద్దులకు. Wrong for eḍlaku for the oxen. v. s. v -eḍlu².

ఎణుంబోది eṇumbodi *num.sg.* (A16.3;7:641). ఎనిమిది. Eight. A var. of eṇbodi, enubodi, eṇma, enmidi, etc. It might mean two less than ten (en- bodi). But in another instance (A81. 10:848), it may either mean eight or eighty. -bodi and -midi seem to be analogous extensions of tom-bha (one less than ten). For more details see s.v. numerals in Morphology. cf.Ka. eṇṭu, Ta. eṭṭu, Ma. eṭṭu, Tu. eṇma, etc. See DED 670 for more details.

ఎణ్డలూరు eṇḍalūru *p.n.nom.sg.* (B57.53:945-70). స్థలనామం. eṇḍal- pl: of eṇḍa sunshine. cf.Te. eṇḍu to be heated, etc., Ta. enṟu, eṟi, el, Ma. eṟikka, Pj. nendi, Go. addī, eddi, etc. [<PDr *el-: *el-nt- < *en-ṯ-.].

ఎణ్బోది eṇbodi *num.sg.* (A15.5:641). ఎనిమిది. Eight. v.s.v. eṇumbodi.

ఎణ్మ eṇma *num.sg.* (A110.26:971). ఎనిమిది. v. s. v. eṇumbodi.

ఎత్తి etti *intr.ppt.* (A87.11:892-922., A155.12:1084). దండెత్తి; కుప్పవరిచి; పైకిలేపి; నిర్మించి, మొ. Having mobilized the troops, struck; having lifted, removed; having erected, etc. cf.Ka. ettu, Tu. ettuni, ēpuni, Ko. et-, ēṯ-, Ta. ēṟṟu, ēntuka, Ma. ēṟṟuka, Kui eta, Kuwi etc-, etc. [<PSDr and PCDr *ēṯ-ṯ- <*ētt-/*ēnt-]. See DED 681 and TVB 161 for more details.

ఎత్తించిన ettiṃcina *intr.p.adj.* (A162.9:1089) నిర్మించిన. That built. v. s. v. etti.

ఎత్తిఞ్చిరి ettiñciri *tr-caus.,p.fin., 3rd pers. pl.* (A104.14:925-50) ప్రేరణార్థక రూపం. ఎత్తేటట్లుచేశారు. -iñc- caus. suf. v. s. v. etti

ఎత్తించె ettiṃce *tr.-caus.,p.fin.3rd pers.sg.*(A89.27-28:898-934). ఎత్తేటట్లు చేశాడు. caused to erect. v. s. v. etti.

ఎత్తించెన్ ettimcen *tr-caus.p.fin.3rd pers.sg.* (A89.43-44:898-934). ఎత్తేట్లుచేశాడు. A var of ettemce. v. s. v. etti.

ఎదర్ edar *neut.nom.sg.* (A78.5:820-25). ఎదురు. The presence, the front. A var. of edur u n. cf. Te.eduru tr.intr., Ka. idir, edir, edur(u), Ta. etir, Ma. etirkka, Mlt. ētr-. etc. [<PDr *et-ir]. See DED 680 for more details.

ఎనమణ్డకును enamaṇḍakunu *masc. fem. dat. pl.* (A118.8:971). ఎనిమిదిమందికి, ఎనమందుగురికి. To eight persons. v.s.v. eṇuṃbodi.

ఎనవెం బ్రల enavem brala *neut.gen.pl.* (A155.8:1084). (?) ఐయ్యాలకి. -brala a var. of prāla of the husked rice.

ఎనుక enuka *adj.* (B51.51:945). ఏనుగు-. Prob. wrong for ēnuka lit. elephant, occurring here as an attribute af ṟālu stones meaning big-sized. cf.Te. ēnika, ēnūgu, etc. [<*yānai]. v. s. v. ēnugu.

ఎనుబోది enubodi *num.sg.* (81.10:848).ఎనిమిది. Eight.v.s.v. eṇuṃ-bodi.

ఎన్మిది enmidi *num.sg.* (A119.19:1006). ఎనిమిది. Eight. v. s. v. eṇuṃbodi.

ఎందు eṃdu *adv.* (A136.11:1065). ఎక్కడ. Where, in what place. cf.Klm. ede. Nk. ede, Koṇḍa endāniṇ, etc. <PDr *ē-]. See DED 4228 for more details.

ఎఱ్ఱగొట్టు enṟagoṭṭu *n.pr.* (A24.5:699-700). వ్యక్తినామం.

ఎప్పుడూను eppuḍūnu *adv.* (A120.8:1008). అన్ని సమయాల్లో, కాలాల్లో. Always, at all times. -ūnu con.clitic. e- which and (p)puḍu time (<*puḻu). cf. Klm. eppuḍ, Nk. ephuṛ, Ka. poḻtu, portu, pottu, hottu, Tu. portu, Ta. poḻutu, pōḻtu, Ma. poḻutu, pōtu, pōḷ, etc. See Kolami 204 and 699 and also DED 4228 and 8724 for e- and -puḍu. [<PDr *e-, and *puḻ-].

ఎమ్భది embhadi *num.nom.sg.* (A24.4:699-700). యాభై. Five tens, fifty. em- var. of ēn(u) in cpds. and is prob. wrong for ēm- bhadi. -bhadi var. of padi in cpds. v. s. v. ēn and padi.

ఎంభదియు eṃbhadiyu *num.nom.sg.* (A145.9:1076). యాభయిన్ని. -yu con. clitic. v.s.v. embhadi.

ఎమ్ముదురు emmuduru *p.n.nom.sg.* (A63.2.-3:8th). స్థలనామం.

ఎర era *adj.* (A17.64:892). ఎఱ్ఱని. A var. of er̲a[1], er̲r̲a, cf.Te. er̲upu, er̲r̲ana, er̲r̲ani, etc., Ka. ere, Ta. eruvai, Klm. erroḍī, etc. Alfred Master connects rē(nāṇḍu) black (country) and era red and points out that e- is the root-vowel for the meaning black*. See BSOAS 12.351. M.B. Emeneau points out that Ta.Ka. -r- and Te. -r̲- do not match. See Kolami 2098 [<PDr *er-V]. See DED 700 for more details.

ఎరికల్ erikal *n.pr.* (A2.1:575-600., A3.2:575-200., A6.2-3: 600-25., A13.1:625-50). వ్యక్తినామం. A var. of erigal. The title of a rēnāṭi cōl̲a king.

ఎరికల్ల erikalla *n.pr.* (A11.1:625-50). వ్యక్తినామం. See s. v. erikal.

ఎరిగల్ erigal *n.pr.* (A17.2:600-25., A9.2:600-25). వ్యక్తినామం. A var. of erikal.

ఎరిగల్లు erigallu *n.pr.* (A46.6:700-25). వ్యక్తినామం. See erigal.

ఎరియ eriya *masc.nom.sg.* (A110.14:971). వ్యక్తినామం. er- var. of er̲e king. cf.Te. r̲ē-r̲ēⁿḍu, Ta. ir̲ai, Ka. ir̲ān, rān, Ka. er̲e, er̲eya [<PSDr *er̲a]. See DED 448 and BSOAS 12. 351 for more details. -iya var. of -aya, etc.

ఎఱ[1] er̲a[1] *adj.* (B32.12:696-709). ఎఱ్ఱని. Red. A var. of era red.

ఎఱ[2] er̲a[2] *masc.nom.sg.* (B25.6 వ్యక్తినామం. v. s. v. eriya.

ఎఱకును er̲akunu *neut.dat.sg.* (A110.25-971). మాంసానికి. For the flesh? May be connected with Te. era-gonu intr. to devour, etc., and er̲aci flesh, meat, cf.Ta. irai, Ma. ira, Ka. era, Te. er̲a, er̲r̲a, etc. [<PSDr *er-V]. See DED 701 ane also 450 for details.

ఎఱపిర్ er̲apir *tr.p.fin.* (A121-20:1018). నాశనం చేశారు, కొల్లగొట్టారు, మొ. ruin, plunder, etc. er̲apir caus. of er̲ayu* tr. to destroy, plunder,, inir. to pounce or dart upon, as a bird on its prey. cf.Ta. er̲i to hack, cut into pieces, to chop as mutton, to shiver into pieces, smash; intr. to pounce upon, etc. [<PDr *er̲-/*ir̲-]. See DED 731 for more details. -ēni a clitic expressing doubt or condition.

ఎఱమ er̲ama *masc.nom.sg.* (A50.28:725). వ్యక్తినామము. -ama personal name suf. common to both sexes. v. s. v. eriya.

ఎఱమా er̲amā *masc.nom.sg.* (A121.5:1018). వ్యక్తినామము. The final -ā is wrong for -a. v. s. v. eriya.

ఎఱాసి er̲āsi *intr.ppt.* (A99.3:9th/10th). మీఁదికుఱికి. Having pounced upon. v. s. v. er̲apirēni. The long -ā- is prob. due to an ortho. mistake generally met with in the inss.

ఎఱుగు er̲ugu *tr.hab.adj.* (A10.3:600-25., A16.10:641). తెలిసిన. Knowing, being acquainted with, etc. prob. wrong for er̲uṃgu. A var. of erugu. cf.Te. er̲uka, etc., Ka. er̲i, ar̲ipu, Tu. aruhu, Ma.ar̲iyuka, Ta.Ma. ar̲ippu, ar̲ivu, Brah. harrif-. [<PSDr *ēt̲-/*āt̲-: <PDr *cēt̲-/*cāt̲-]. See DED 265 for more details.

ఎఱుంగ er̲uṃga *tr.inf.* (A83.6;8:897). తెలుసుకోటానికి. To know, etc. v. s. v. er̲ugu.

ఎఱువంక er̲uvaṃka *neut.nom.sg.* (B65.109:1022). వ్యవసాయారంభం. Commencement of cultivation. A var. of ēruvāka recorded in Te. dictionaries. -r̲- is wrong on comparative evidence. cf.Te. ēru a plough with draught oxen made ready for ploughing. vaṃka var. of vōka (inscr.) and vāka(lit.) is of obscure etymology. cf.Ka. ēr̲u, ār, Ta. ēr, cēr, Ma. ēr, Klm. cēr, Go. sēr, Kui sēru, etc. and also Te. cēru, Ta. cēr, Ma. cēruka, etc. [<PDr *cēr-: PSDr *ēr-]. See DED 2313.

ఎఱెయ er̲eya *masc.nom.sg.* (B35.12:732). వ్యక్తినామము. -eya var. of -aya, etc. v. s. v. eriya.

ఎఱెయమ er̲eyama *masc.nom.sg.* (A139.3:1072). వ్యక్తినామము. A var. of er̲iyama. v. s. v. eriya.

ఎఱిబోయిని er̲i bōyini *masc.gen-obl.sg.* (C12.8-9:1081). వ్యక్తినామం. er̲i var. of er̲a, etc. bōyini var. of bōyu(ni). v. s. v. eriya.

ఎఱియమ er̲iyama *masc.nom.sg.* (A166.15-16:1092., A167.8:1092). వ్యక్తినామం. -iy- and -ama are personal name endings. v. s. v. eriya.

ఎఱ్ఱియమ eṟyama *masc.nom.sg.* (A178.6-8:1098). వ్యక్తినామం. A var. of eriyama, etc. v. s. v. eriya.

ఎఱ్ఱ eṟṟa *adj.* (A110.16-17;18:971). ఎఱ్ఱటి. A var. of era and eṟa red. v. s. v. eṟa[1]

ఎలమంచి elamaṃci *p.n.* (B52.24-25:945). స్థలనామం. Indentified as Mdn. elamancili in Vizag dt. A. S. Tyagaraju considers -aṃci a p.n. suf. and also connects it with -inci, -aṅki, -aṅgi, -iṅki and a host of other forms. See JAHRS, vol.16 chap.3.sec.2. elam- may be connected with Te. elamu shiny, splendid, etc. and Ta. el, enṟu, etc. as in eṇḍa and is therefore traceable to PDr *el-nt-.

ఎలవఱ్ఱు elavaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B56.53:945-70). స్థలనామం. -vaṟṟu a var. of -paṟṟu a p.n.suf. paṟṟu is not recorded in Telugu lexicons but can be connected with paṭṭu hold, etc. (<PDr *paṯ-.). See s. v. paṭṭu in TVB.

ఎలియేఱు eliyēṟu *p.n.* (B35.15:732). నదీనామం. Occurs as the name of a rivulet (ēṟu).

ఎల్ల ella *adv.* (A89.37:898-934., A113.18:991., A144.23:1075). అన్ని. All, whole, cf.Ka. ella, Koḍ. ellā, Ko. el, ellam, etc. [<PDr *el-a]. A var. of ellan and ellā. See DED 718 for more details.

ఎల్లన్ ellan *adv.* (A88.6:897). అన్ని. All. v. s. v. ella.

ఎల్లా ellā *adv.* (A112.5:972). అన్ని. All. A var. of ella and ellan.

ఎవ్వణ్డ్ evvaṇḍ *masc.nom.sg.* (A114.7:10th., A120.12:1008., A130.98-98:1060., A131.56:1060). ఎవడు. Which man. v.s.v. ē and vāṇḍu.

ఎవ్వర్ evvar *masc./fem.nom.pl.* (A15.14:641). ఎవరు. Which persons. A var. of evvaru before vowels and pl. of evvaṇḍ(u). v. s. v. ē and vāru.

ఎవ్వరు evvaru *masc./fem.nom.pl.* (A119.34-35:1006). ఎవరు. A var. of evvaru.

ఎవ్వాండ్ evvāṃḍ *masc.nom.sg.* (A120.12:1008). ఎవడు. Which person. A var. of evvaṇḍ. v. s. v. ē and vāṇḍu.

ఎవ్వి evvi *neut.nom.pl.* (A87.54-55:892-922). ఏవి. Which things or objects. A var. of ēvi pl. of ēdi. See s. v. ē in Kolami, Vocab. No. 229.

ఎఴకి el̲eki *n.pr.*(?) (Cl.9-10:575-600). వ్యక్తినామం(?)

ఏ ē *pron.nom.sg.* (A87.48:892-922).నేను. I. A var. of ēnu,nēnu, and Mdn. sub-standard nānu. cf.Ka. ān, Tu. yānu̥, Ta. yān, Ma. ñān, Klm.Pj. ān, Mlt. ēn, etc. [<PDr *ñān-]. See DED 4228 for more details.

ఏగి ēgi *intr.ppt.* (A95.4:9th/10th). పోయి, వెళ్ళి. Having gone, proceeded. ppt. of ēgu prob. wrong for ēṃgu. SR considers that the correct word is ē^{n}gu whereas SRN considers ēgu as such. cf. Ta. ēku, Ma. ēkuka, Kuwi ej- (et-), Kur. ēk-, Mlt.ēk-, etc.[<PDr *ey-/*ē-:*ey-ṅk-/-kk-]. See DED 740 for more details.

ఏగె ēge *intr. p. fin.* (A84.5:848-922., A91.6:9th/10th., A98.10: 9th/10th., A101.8:9th/10th). వెళ్ళెను. Went. A var. of ēṅge. v. s. v. ēgi.

ఏఙ్గె ēṅge *intr.p.fin.* (A79.10:820-25., A100.8:9th/10th). వెళ్ళెను. A var. of ēge. v. s. v. ēgi.

ఏంగె ēṃge *intr. p. fin.* (A90.6-7:9th/10th., A97.9th/10th). వెళ్ళెను. An ortho. var. of ēṅge. v. s. v. ēgi.

ఏటం ēṭaṃ *neut. loc. sg.* (B67.108:1022-66). ఏటిలో (నుంచి). In the river, from the river. v. s. v. ēṟu.

ఏటి ēṭi *neut. gen. obl. sg.* (B59.61:945-70). ఏటికి చెందిన. Of the river, rivulet. v. s. v. ēṟu.

ఏట్టి ēṭṭi *neut. gen. obl. sg.* (A142.4:1074). సంవత్సరానికి. Of the year. Wrong for ēṇṭi. v. s. v. ēṇḍu.

ఏడు ēḍu *num. nom. sg.* (A54.4:742-98). ఆరున్నొకటి. Seven. A later form of ēl̲u. cf. Ka. ēl̲u, etc. [<PDr *ēl̲-]. See DED 772 for more details.

ఏణ్ట ēṇṭa *neut. loc. sg.* (A102.4:909., A176.2:1095). సంవత్సరంలో. In the year. v. s. v. ēṇḍu.

ఏంట ēṃṭa *neut. loc. sg.* (A127.4:1055). సంవత్సరాన. An ortho. var. of ēṇṭa. v. s. v. ēṇḍu.

ఏణ్టన్ ēṇṭan *neut. loc. sg.* (A15.5:641). సంవత్సరాన. A var. of ēṇṭa. v. s. v. ēṇḍu.

ఏణ్టి ēṇṭi *neut. gen. sg.* (A16.3:641., A21.7;8:678., A105.7:925-50., A123.1;12:1023., A130. 35:1060., A131.12:1060., A132.

5:1061., A140.6:1073., A141.3:1073., A168.1:1092., A169.1-2.1092., A162.4:1094., A180.1:1098., A185.3:1098). సంవత్సరానికి చెందిన. Of or relating to the year. v. s. v. ēṇḍu.

ఏంటి emṭi *nent. gen_obl. sg.* (A123.5:1064., A145.1:1076., A159.4:1087., A161.13:1088-89., A177.15:1097., A186.3:1099). సంవత్సరానికి చెందిన. An ortho. var. of ēṇṭi. v. s. v. ēṇḍu.

ఏంట్టి ēmṭṭi *neut. gen-obl. sg.* (A164.3;3:1090_91.. A178.4:1098). సంవత్సరానికి చెందిన. An ortho. var. of ēṇṭi and ēmṭi. v. s. v. ēṇḍu.

ఏణ్ఠి ēṇṭhi *neut. gen-obl. sg* (A88.2:897., A121.8:1018). సంవత్సరానికి చెందిన. Prob. wrong for ēṇṭi. v. s. v. ēṇḍu.

ఏణ్డ ēṇḍa *neut. loc. sg.* (A121.20:1018). సంవత్సరాన. Wrong for ēṇṭa. v. s. v. ēṇḍu.

ఏణ్డు ēṇḍu *neut. nom. sg.* (A55.4:745_801., A81.3:848., A111.7:972., A145.4:1076., A162.5-6:1089., A165.6:1091., A166.6:1092., A170.1:1093., A171.1:1093., A179.1:1098). సంవత్సరం. Year. cf. Ta. āṇṭu, yāṇṭu, Ma. āṇṭu, Ka. ēḍu, To. -ōṛ, Koḍ. āṇḍi, Klm. ēḍ, Pj. iyāḍ, Go. yēnḍ, etc. [<PDr *yāṇṭ-]. See DED 4230 for more details.

ఏండు ēmḍu *neut. nom. sg.* (A128.6:1058). సంవత్సరం. An ortho. var. of ēṇḍu.

ఏణ్డ్లు ēṇḍlu *neut. nom. pl.* (A144.17:1075-76). సంవత్సరాలు. Years. v. s. v. ēṇḍu. The word has to be read as "ēṇḍulu" on metrical considerations.

ఏండ్లు ēmḍlu *neut. nom. pl.* (A120.13:1008., A121.20:1018). సంవత్సరాలు. An ortho. var. of ēṇḍlu. v. s. v. ēṇḍu.

ఏన్ ēn *num. sg.* (A12.6-7:625-50., A21.6:678., A88.2:897). అయిదు. Five (non-personal objects). A var. of aⁿdu/aydu and of ēnu before vowels. Allom. ē_. cf. Ta. aintu, añcu, Ma. añcu, Ka. ayud, Tu. ainu, Klm, ayd, segur, Go. saiyūng, Pj. sēvir, Kui singi, etc. [<PDr *cay-/*cey-: PSDr *ay-/*ey-]. See DED 2818 for more details.

ఏను ēnu *num. sg.* (A14.10:683-63). అయిదు. Five. A var. of ēn before consonants. v. s. v. ēn.

ఏనుగు ēnugu *neut. nom. sg.* (A93.8:9th/10th). కరిక, హస్తి. Elephant. A var. of ēnūgu, ēnika, ēniga, ēnige (all literary),

āne_* in ānegondi p. n., and enuka (inscr). cf. Ta. yāṉai, āṉai, Ma. āna, Ka. Tu. Koḍ. āne, Klm. ēnāgi, Pj. ānu, Oll. ēnig, Pj. ēnig, Koṇḍa (B) ēni(ŋ), etc. [<PDr *yānai]. See DED 4235 for more details.

ఏనూఱు ēnūṟu *num. neut. sg.* (A110.7:971). అయిదువందలు. Five hundreds. v. s. v. ēn(u) and nūṟu.

ఏనూఱుం ēnūṟuṃ *num. nom. sg.* (A87.66:892-922). అయిదు వందలున్నూ. -uṃ con. clitic. ēnūṟ var. of ēnūṟu.

ఏబది ēbadi *num. nom. sg.* (A9.4:600-25). యాభై. Fifty. A var. of ēmbadi, etc. ē_ var. of ēn, etc. -badi var. of padi, etc. v. s. v. ēn and padi.

ఏభది ēbhadi *num. nom. sg.* (A13.2:625-50., A56.15:750). యాభై. Five tens. A var. of ēbadi, etc.

ఏమి ēmi *adv.* (A87.30;33:892-922). ఏమిటి. What. etc. A var. of ēv. See DED 4228 for more details.

ఏంపదింటికి ēṃpadiṃṭiki *num. dat. sg.* (A143.9-10:1074). యాభయ్యింటికి. For the fifty non_personal objects. v. s. v. ēn and padi.

ఏంబది ēṃbadi *num. nom. sg.* (A123.11:1058., A132.12:1061., A133.5;9:1061., A141.7:1073). యాభై. A var. of ēbadi. etc.

ఏమ్బదియె ēmbadiye *num. nom. sg.* (A11.11:625-50). యాభయ్యే. -ye emph. suf. ēmbadi a var. of ēbadi, etc.

ఏంభటింటికి ēṃbhatiṃṭiki *num. dat. sg.* (A183.11:1098). యాభయ్యింటికి. To the fifty impersonal objects. -bhati- wrong for -bhadi-. v. s. v. ēn(u) and padi.

ఏంభది ēṃbhadi *num. nom. sg.* (A125.14;19:1043., A185.6:1098) యాభై. A var. of ēbadi, etc.

ఏంభదింటికి ēṃbhadiṃṭiki *num. dat sg.* (173.11:1094.,A181.10-11: 1098., A182.9:1093). యాభయ్యింటికి. A var. of ēṃpadiṃṭiki. v. s. v. ēn and padi.

ఏంభయుం ēṃbhuyuṃ *num. nom. sg.* (A172.7:1094). యాభయ్యిన్నీ. -uṃ con. clitic. ēṃbhay var. of ēbadi, etc.

ఏరయమ ērayama *masc. nom. sg.* (B86.44;44:1060). వ్యక్తినామం. Wrong for eṟayama.

ఏర్వోక ērvōka *neut.nom.sg.* (B53.60:945-46). ఏరువాక. v. s. v. eṟuvaṃka.

ఏర్వ్వోక ērvvōka *neut.nom.sg.*(B44.27:915-25.,A107.20:925-50). ఏరువాక. An ortho. var. of ērvōka.

ఏఱు ēṟu *neut.nom.sg.* (B60.27-28:945-70). కాలవ, నది. River, rivulet. cf. Koṇḍa(K) ēṟu,Go. yēr, Kui ēsu, Ta. yāṟu, āṟu, Ma. āṟu etc. [<PSDr *yāṟ-: PDr *yāṯ-]. See DED 3233 for more details. The word occurs as a p. n. suf. also.

ఏఱుల ēṟula *neut.gen.-obl.pl.* (B66.66:1022). నదుల. Of the rivulets. v. s. v. ēṟu.

ఏఱువ ēṟuva *p.n.nom.sg.* (A22.8:680., B66.87:1022). స్థలనామం. The name of a district, so named because of the many rivulets passing through parts of the area. v. s. v. eṟu. river, rivulet.

ఏల ēla *tr.inf.* (A107.5:925-50., A108.6:925-50). పాలించగా. While ruling. v. s. v. ēlu.

ఏలి ēli *tr.ppt.* (A94.5:9th/10th). పరిపాలించి. Having ruled. v. s. v. ēlu.

ఏలు ēlu *tr.hab.adj.* (A88.5:897., A89.30:898-934). (పరి)పాలించు. Ruling, reigning, cf. Te. ēlu to rule, etc, ēlika king, etc., Ta. āḷ (āṇṭ-), Ma. āḷuka, Ka. āḷ, Tu. āḷuni, Ko. āṇ-, Koḍ. āl (āḷi-), etc. [<PSDr *āḷ-/*āṇ-]. See DED 341 for more details.

ఏలుచ్ ēluc *tr.pres.cont.* (A142.3:1074). పరిపాలిస్తూ. Has been ruling. v. s. v. ēlu.

ఏలూరు ēlūru *p.n.nom.sg.* (B60.16:691-92). స్థలనామం. The town Sanskritsed or derived as hēlā-pura by the traditional scholars. hēlā dalliance and pura city. A rivulet ēl-ēṟu flows by the side of the town.

ఏళ ēḷa *tr.inf.* (A46.8;8-9:700-25., A92.3:9th/10th). పరిపాలించగా. An earlier form of ēla(n). v. s. v. ēlu.

ఏళన్ ēḷan. *tr.inf.* (A3.5:575-600., A7.20:600-25., A22.8:680., A24.2:699-700., A44.4;8:700-25). పాలించగా. A var. of ēḷa. v. s. v. ēlu.

ఏళు ēḷu *tr.hab.adj.* (A48.4;6;7:719-20., A51.2:725-70., A63.3: 8th., A76.5:820-25., A84.3:848-92., A95.5:9th/10th). పాలించు. An earlier form of ēlu.

ఏళుచ్ ēḷuc *tr.pres.cont.* (A49.9:725., A79.3:820-25). పాలిస్తూ. An earlier form of ēluc. v. s. v. ēlu.

ఏళుచు ēḷucu *tr.pres.cont.* (A11.5-6:625-50., A56.7:750., A51. 11:8th). పాలిస్తూ. A var. of ēḷuc. v. s. v. ēlu.

ఏళుచుం ēḷucuṃ *tr.pres.cont.* (A78.3:820-25). పాలిస్తూ. A var. of ēḷucu(n). v. s. v. ēlu.

ఏళువేళు ēḷuvēḷu *num.nom.pl.* (A79.3:820-25). ఏడువేలు. Seven thousands. Wrong for ēḻu/ēḍu vēḷu. v. s. v. ēḍu and ve(yi).

ఏళెడు ēḷeḍu *tr.hab.adj.* (A89.30:898-934). పాలించే. ēḷ- an older form of ēl(u). v. s. v. ēlu.

ఏవ్ ēv *adv.* (A16.10:641). ఏమి. What, why, how (much). Occurs as a var. of ēmi.

ఏవది ēvadi *num.nom.sg.* (A48.11:719-20). యాభై. Five tens, fifty. A var. of ēbadi, etc.

ఏఴింగా ēḻiṃgā *tr.inf.* (A104.11:925-50). పాలించగా. Wrong for ēḷaṃgā var. of ēḷan, etc. v. s. v. ēlu.

ఏఴుపకాల ēḷupakāla *n.pr.* (A95.5:9th/10th). వ్యక్తినామం. -a emph. suf. -kāl hon. appellation.

ఏఴువేల ēḻuvēla *num.acc.pl.* (A49.8-9:725). ఏడువేల. Of seven thousand. v. s. v. ēḍu and vē(yi).

ఏఴువేలున్ ēḻuvēlun *num.nom.pl.* (A107.5:925-50., A108.5-6: 925-50). ఏడువేలున్నూ. v. s. v. ēḍu and vē(yi). -un con.clitic.

ఏఴు వేళుమ్ ēḻu vēḷum *neut.nom.pl.* (A78.3:820-25). ఏడువేలున్నూ. -um con. clitic. v. s. v. ēḍu and vē(yi).

ఏఴెరి ēḻeri *masc.nom.sg.* (A6.8:575-600). వ్యక్తినామం. -eri prob. a var. of -eṟi as in peddēri, etc.

ఏఴ్టయు ēḻṭayu *p.n.nom.sg.* (B64.91;91:1060). స్థలనామం. The medial cluster -ḻṭ- is curious. -yu con. suf.

AI

ఐ ai *tr.ppt.* (A87.12;41;42;68:892-922., A88.7:897., A89.8;15: 898-924., A110.25:971., A144.18:1075-76., A148.14:1079., A177.37:1097., A179.6:1098). అయి. Having become. A var. of ay, ayi. v. s. v. agu[1].

ఐన aina *tr.p.adj.* (A87.27:892-922., A88.7-8:897., A126.12: 1047., A128.3:1058., A130.21;68-69:1060.. A131.20;32:1060., A155.8:1084., A116.5;10:1090-91., A170.6:1093., A171.6:1093.,

A183.9:1098., A187.6;9:1100). అయినటువంటి. That became. A var. of ay(i)na. v. s. v. agu[1].

ఐయుము aiyumu *tr.concess.* (A15.14:641). అయినప్పటికీ. Even though (it) became. v. s. v. agu[1].

ఐయ్న aiyna *tr.p.adj.* (A87.69:892-922). అయినటువంటి. That became. Wrong for ayna or aina. v. s. v. agu.

ఐరి airi *tr.p.fin.3rd.pl.* (A119.35:1006). అయ్యారు. They have become. v. s. v. agu[1].

O

ఒక oka. *num.adj.* (A87.24:892-922., A160.3:1087). ఒకటైన. One. For its varr. in masc.fem. and neut. which are more than 77. See BV ācchika, rule 24. See DED 834 for the many forms connected with this etyma which are traceable to PDr. *o- with -k-, -n-, and -r- as suff. A var. of oṇḍu, okāḍu, etc.

ఒకాడు okāḍu *masc.?adj.* (A10.2:600-25). ఒకడు(?). One person. v. s. v. oka.

ఒకొంటికిన్ okonṭikin *num.neut.dat.sg.* (A132.11:1061., A133.4: 8-9:1061). ఒక్కటికి. To one thing. or non-personal object. v. s. v. oka.

ఒక్క okka *num.adj.* (A87.24:892-922). ఒక. One. v. s. v. oka.

ఒక్కంటి okkanṭi *num.neut.acc.sg.* (A140.7:1073). ఒకటి. One. v. s. v. oka.

ఒక్కంటికి okkanṭiki *neut.dat.sg.* (A176.7-8:1095). ఒకదానికి. A var. of okonṭikin, etc v. s. v. oka.

ఒక్కంటికి okkaṃṭiki. *neut.dat.sg.* (A14.3;7:1074). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkanṭiki. v. s. v. oka.

ఒక్కంటికిన్ okkanṭikin *neut.dat.sg.* (A141.6-7:1073). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkaṃṭiki(n). v. s. v. oka.

ఒక్కంటికిం okkaṃṭikiṃ *neut.dat.sg.* (A127.7:1055., A173.8:1094., A182.7:1098., A183.7-8:1098). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkanṭikin. v. s. v. oka.

ఒక్కొ okko *num.adj.* (A47.6:709-46., A109.11:925-50). ఒక. One. A var. of oka/okka.

ఒక్కొడు okkoḍu *num.adj.* (A112.14;14:972). ఒక. A var. of okāḍu. v. s. v. oka.

ఒక్కొంటికి okkoṃṭiki *neut.dat.sg.* (A145.29:1076). ఒకదానికి. A var. of okkaṇṭiki(n). etc. v. s. v. oka.

ఒక్కొంటికిన్ okkoṇṭikin *neut.dat.sg.* (A125.14;18:1043). ఒకదానికి. A var. of okaṇṭiki, etc. v. s. v. oka.

ఒక్కొంటికిం okkoṃṭikiṃ. *neut.dat.sg.* (A145.8:1076). ఒకదానికి. A var. of okaṇṭiki, etc. v. s. v. oka.

ఒగోండు ogōṃḍu *p.n.nom.sg.* (B15.17:554). స్థలనామము. Wrongly deciphered for oṃgōḍu, identified as Mdn. Ongole in Guntur dt. But -ḍ- > -l- has no parallels Telugu. A. S. Tyagaraju segments it correctly but explains wrongly. See JAHRS, Vol.16, Chap.3, Sec.3, and ibid. vol.23, chap, 3,sec.3. The town Ongole, is generally called vaṅgavōl by its citizens. va->o- is common, but (v)ōlu and gōḍu is not so. -gōḍu p.n.suf., var. of kōḍu a rivulet. oṃ- is connected with oru one v.s.v. oka and kōḍu.

ఒంగ్గేఱు oṃggēṟu *p.n.nom.sg.* (A125.15:1043). నదీనామం. Prob. oṃgg- is a var. of vaṅgu to bend, etc., used adjectivally here. cf. Te. vaṅka, vancu, etc., Ta. vaṅku, vākku, Ma. vāṅṅuka, Ka. bāgisu, bāgu, Klm. Pj. vaṅg-, etc. [<PDr *vaṇ-k]. See TVB 1122 for datails regarding the doubtful nature of borrowing from IA source.

ఒచ్చె occe *tr. p. fin.* (A144.18:1075-76). ఓడించాడు. Wrong for ōrcce defeated, conquered, etc. p. fin. of ōrcu tr./caus. of ōḍu to get defeated, etc. cf. Te. uḍugu, uḍucu, ōtami, etc.,, Ka. ōḍu, Tu. ōḍuni, ōṭa, Ta. ōṭu, oṭṭu, Ma. ōṭuka, Go. sōḍē, jōḍī, Kuwi hōt-, etc. [<PDr *cōt̠-: PSDr *ot̠-]. See BSOAS 12.141, DED 799 and 877 and TVB 229 for more details. See also s. v. ōḍaṅ-.

ఒజ్జలకూ ojjalakū *masc. dat. hon. pl.* (A114.4: 10th). గురువులకు. Prob. wrong for ojjālaku(n) dat.pl. of ojja teacher, preceptor [<NIA ōjhā <Pkt. upājjhāo <Skt. upādhyāyaḥ). A var. of ōju, ōjanṟu, etc.

ఒట్టు oṭṭu *neut. nom. sg.* (A89.14: 898-934). ప్రతిజ్ఞ, నిర్ణయం, మొ. An oath, swearing. cf. Ka. Ta. oṭṭu, Ta. Ma. oṭṭam Ka. Ta. oḍḍu, etc. [<PSDr *ot̠-V]. See DED 808 (and also 798)

for more details and IA borrowings. See s. v. oḍaṃbaḍi also.

ఒడంబడి oḍaṃbaḍi *intr.ppt.* (A89.45: 898-934). ఒప్పుకొని. Having consented, agreed to. The word has to be read as 'oḍābaḍi' on metrical considerations. cf. Te. oṭṭu. Ka. oḍa, oṭṭu, Tu. oḍa, Ta. oṭṭu, oṭṭa, ōṭu, uṭaṉ, Ma. uṭan, oṭṭuka, etc. [<PDr *uṭ-/*oṭ-]. See DED 798, 807, and 808 and also TVB 197 for more details. See also s. v. oṭṭu.

ఒడిచిన oḍicina *tr.p.adj.* (A88.6:897). గెలిచిన, ఓడించిన. Defeated, etc., cf. Te. oḍiyu, oḍupu, Tu. oḍpuni, oḍpu, Ka. uḍugu, Ta. oṭukku, Ma. oṭukkuka, etc. [<PSDr *oṭ-]. See s. v. uḍice and also TVB 198.

ఒడ్డ oḍḍa *p.n.nom.sg.* (A144.18:1075_76). స్థలనామం. A common word in Telugu for ōḍhra- country, the Mdn. Orissa State. A var. of oḍḍe.

ఒడ్డగుణ్ట oḍḍaguṇṭa *p.n.* (B51.50:945). స్థలనామం. oḍḍa prob. connected with Te. oḍḍu large, etc. See TVB 199 for IA forms and also DED 811. - guṇṭa p.n.suf., var. of kuṇṭa a pond, pit, etc.

ఒణ్డు oṇḍu *num. adj.* (A89.24;31:898-914). ఒక. One. v.s.v. oka.

ఒన్డ onda *tr.inf.* (A144.17:1075-76). పొందటానికి. In order to obtain, possess, unite with, etc. Telugu dictionaries and grammars treat the verb ondu as a later form of pondu. Bh. Krishnamurti treats them separately. See TVB 209 and 880. cf. Te. onaru, onaran, Ka. ondu, Tu. onduni, Ta. onṟu, oṟṟu, Ma. onnuka, etc. [<PDr *on-ṯ-]. See DED 3709 for more details.

ఒప్పంగ oppaṃga *intr. inf.* (A81.3-4: 848). తగినట్లుండగా. Having been fit or suitable. cf. Te. oppu, oppagiñcu, oppāru, etc., Ka. oppu, Tu. oppiyuni, Ta. oppu, o- (ott-past. and opp-fut.), Ma. oppu, oppam, etc. [<PDr *o-p-]. See DED 781 for more details.

ఒరుల్ orul *masc. nom.pl.* (A89.10-11:898-934). ఇతరులు. Other persons. pl. of orūḍu. v.s.v. oka.

ఒఱయూర oṟayūra *p.n.loc.sg.* (A131.19:1061). స్థలనామం. In the town called oṟayūru. -ūr p.n.suf.

ఒఱయూరి oṟayūri *p. n. gen - obl. sg.* (A120-52:1060). స్థలనామం. v.s.v. oṟayūra.

-ఒళన -oḷana *loc. suf.* (A8. 1: 600-25). లోన. An archaic form of ḷōna/lōna. v.s.v. lōna.

Ō

-ఓజన్రు -ōjanṟu *mas.nom.sg.*(A50.20:725). ఉపాధ్యాయుడు. Occurs bound as a hon. suf. cf. Ka. ōja teacher, etc. v.s.v. -ajjaṇḍunu. A var. of -ōju.

-ఓజు -ōj(u) *masc.nom.sg.* (B68.52;56-57:1067). ఉపాధ్యాయుడు. Teacher, masc. name suf., var. of ojja(ṇḍu), etc. [<Pkt. ōjhā <Skt. upādhāyaḥ].

ఓడన్ ōḍaŋ *intr.inf.* (A79.9:820-25). ఓడిపోయేటట్లు. To get defeated or worsted. [<PDr *cōṯ- :PSDr *ōṯ-]. See s. v. occe.

ఓపక ōpaka *intr.neg.abj.* (A87.74:892-922). భరించక, సహించక. Not being capable of. neg.adj. of ōpu. cf.Te. ōpika, Ka. oy, oyyu, Tu. uy, Go.(M) ōy-, Kui opa (ot-), etc. [<PDr *o-p]. See DED 781 for more details.

ఓయం ōyaṃ *tr.inf.* (A167.8-9:1092). మోయటానికి. In order to carry (or paur ?). of ōyu >$*vōy_n$ <pōyu. In Mdn.colloq. Te of the region around the Godavari basin, this change is noted t_o have takeu place. Although this inscr. from is also from the same area, it is some have doubtful that this change had taken place duriug the 11th cent. A. D. There is no other occurence of the form in the material attesting this phenomenon. Perhaps connected with PSDr. *oy-/*oc- to carry. See DED 787, 823 and esp. 831 for more details.

K

కంగాణాలు kaṃgāṇālu *neut.nom.pl.* (C11.17:1080). పంటకళ్ళంలోని కావలి మంచెలు. Watches in the fields where harvested crop is stacked. pl. of kaṃgāṇamu. cf. Ta. kaŋkāṇaṃ.

కఙ్గూర kaŋgūra *p.n.nom.sg.* (B6.4:4th). స్థలనామం.

కంగూర kaṃgūra *p.n.nom.sg.* (B6.3:4th). స్థలనామం. An ortho. var. of kaŋgūra. -a emph. suf.

కచేరు kacēru *masc.nom.sg.* (A50.27-28:725). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a pāṟa brahmin.

కచేరు kacēru *masc.nom.sg.* (A50.27-28:725). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a pāṟa brahmin.

కచ్చర్లు kaccar̲lu *masc.nom.pl.* (A118.3:10th). కంచరిపనిచేసేవాళ్లు. Braziers or brasiers, bell-metal workers, pewter smiths. prob. var. of kaṃcar(ulu) pl. of kaṃcari. cf. Te. kaṃcu brass, Te. kañcam, Ka. kaṃcu [<Pkt. kaṃsō <Skt. kaṃsam., Te. kaṃcari <Skt. kāṃsyakārah]. -ari suf.

కఞ్చగార్లు kañcagārlu *masc.nom.pl.* (A24.8:699-700). కంచరిపని చేసే వాళ్లు. Brassiers, var. of kaccarlu. Prob. a l.w. from Kannaḍa on account of -gār. cf. Ka. kañcagāra. v.s.v. kaccarlu.

కంచన kaṃcan(a) *masc.nom.sg.* (B66.70-71:1022). వ్యక్తినామం. kaṃc- prob. wrong for kāṃcana gold or is from Skt. kāṃsya- bronze. This is still a common personal name.

కంచపా kaṃcapā *masc. nom. sg.* (B68.44:1060). వ్యక్తినామం. The final -ā is wyong for -a. -apa personal name suf. v. s. v. kaṃcān(a).

కంచరి kaṃcari *masc. nom. sg.*(B54.66-67: 945-70). కంచుపనివాడు. Brazier, etc. v.s.v. kaccar̲lu.

కటయ kaṭaya *masc. nom. sg.* (A138.3-4: 1069). వ్యక్తినామం. Wrong for kāṭaya.

కటవకూరు kaṭavakūru *p.n.nom.sg.* (B53.57:945-46). స్థలనామం.

కటూర్ kaṭūr *p.n.nom.sg.* (B27.28:673). స్థలనామం.

కట్ట¹ kaṭṭa¹ *tr./intr.inf.* (A77.5:825., A94.4: 9th/10th). నిర్మించుటానికి. To build, inf. of kaṭṭu tr. to build, etc., intr. to cease, stop, as a flow, etc. cf. Te. kaṭṭaḍi, kaṭṭaḍamu, etc., Ka. kaṭṭu, Ta. kaṭṭu, Ma. keṭṭuka, Klm. kaṭ-, Pj. kaṭṭ-, etc. [<PDr *kaṭ-]. See DED 961 for more details, See also s. v. kaṭṭa².

కట్ట² kaṭṭa² *neut. nom. sg.* (B45.58:918-25,, B64.87-88;89:1011). ఒడ్డు, గట్టు, మొ. A bank, embankment, a dam. cf. Ta. kaṭṭai, Ma. keṭṭu, Ka. kaṭṭe, Tu. kaṭṭa, Klm. kaṭṭā, Pj. kaṭṭa, etc. [<PDr *kaṭ-V]. A var of kaṭṭu and gaṭṭu. See s. v. kaṭṭa¹ for verbal forms.

కట్టను kaṭṭanu *tr./intr.inf.* (A87.48:892-922). నిర్మించుటానికి. To build, etc. v.s.v. kaṭṭa¹.

కట్టబడి kaṭṭabaḍi *tr./intr.ppt.* (passive)(A94.4-5:9th/10th). నిర్మించబడి. Having been built, etc. v.s.v. kāṭṭa¹ and paḍu.

కట్టబడిన kaṭṭabaḍina *tr./intr.p.adj.* (passive) (A77.5:825). నిర్మించబడ్డ. That which was built, etc. v. s. v. kaṭṭa[1] and paḍu.

కట్టయ kaṭṭaya *masc.nom.sg.* (B40.38:844-88). వ్యక్తినామం. kaṭṭ- var. of kaṭṭa a pack, bundle, etc. -aya masc. name suf.

కట్టి kaṭṭi *tr./intr.ppt.* (A61.15:8th., A87.10;11:892-922). నిర్మించి. Having built. v. s. v. kaṭṭa[1].

కట్టిఞ్చి kaṭṭiñci *tr.caus.ppt.* (A81.4:848). కట్టేటట్లు చేసి. Having caused to build. v. s. v. kaṭṭa[1].

kaṭṭiñce *tr.caus.p.fin.* (A104.55:925-50). కట్టేటట్లు చేశాడు. caused to build. v. s. v. kaṭṭa[1].

కట్టించెం kaṭṭiṃceṃ *tr.caus.p.fin.* (A89.40:898-934). కట్టేటట్లు చేశాడు. An ortho. var. of kaṭṭiñce. v. s. v. kaṭṭa[1].

కట్టిన kaṭṭina *tr./intr.p.adj.* (A81.3:848., A89 17:898-934., A112. 2:972., A113.7:991). నిర్మించిన. Built. v. s. v. kaṭṭa[1].

కట్టినన్ kaṭṭinan *tr./intr.concess.* (A12.8:625-50). నిర్మించినప్పటికీ. Eventhough built up. v. s. v. kaṭṭa[1].

కట్టు kaṭṭu *neut.nom.sg.* (A56.17:750). గట్టు. Tank-bund, etc. A var. of kaṭṭa and gaṭṭu. v. s. v. kaṭṭa[2].

కట్టున kaṭṭuna *neut.loc.sg.* (A124.6:1038). ఒప్పుదల ప్రకారం, ఒట్టులో. Under a rule or restriction. loc.sg. of kaṭṭu oath, agreement, restriction, etc. v. s. v. kaṭṭa embankment, etc.

కట్టుంబోదలు kaṭṭuṃbōdalu *cpd.neut.nom.pl.* (B47.34-35:925). అడ్డుగా ఉన్న లావు పాటివి. -uṃ- con. particle. kaṭṭ- dike, etc. bōda (B) adj. bulky, etc. is connected with pōtu.

కట్టె kaṭṭe *tr./intr.p.fin.* (A54.7:742-98). నిర్మించాడు. Built. v.s.v. kaṭṭa[1].

కట్టెను kaṭṭenu *tr./intr.p.fin.* (A81.7:848). నిర్మించాడు. Built. A var. of kaṭṭ(u). The editor of the text, M. Somasekhara Sarma, corrects like this the original misprint in the publication "kaṭṭepu" in his personal communication. v. s. v. kaṭṭa[1].

కడ kaḍa *adj.* (B35.12:732). వంశనామం; చివర, మొ. Occurs as a family name. kaḍa place, quarter, etc. v. s. v. kaḍān.

కడపఱ్తి kaḍapaṟti p.n.gen- obl.sg. (B67.111.1022-66). స్థలనామం. kaḍa- place, quarter. v. s. v. kaḍān. paṟti gen-obl. of paṟ(ṟ)u.

కడపఱ్ఱు kaḍapaṟṟu p.n.nom.sg. (B56.106:1022-66). స్థలనామం. v. s. v. kaḍapaṟti.

కడలిభాటి kaḍalibhāṭi p.n.gen-obl.sg. (B65.109:1022). స్థలనామం. -bhāṭi wrong for -bāṭi obl. of -bāḍu var. of pāḍu p.n.suf. cf. Ta. pāṭi, Ma. pāṭi, Ka. pāḍi, etc. T. Burrow accounts for IA loans from this Drav. source. See BSOAS 12. 383. SRN wrongly connects this with pādaṭṭu cobweb. kaḍali sea. cf.Ka. kaḍal, Ta. kaṭal, Ma. kaṭal, etc. [<PSDr *kaṭ-al]. pāḍu is from PDr *pāṭ-.

కడ్లల ఇశరయ kaḍaldala iśaraya masc.nom.sg. (A53.3:740). వ్యక్తినామం. kaḍaldala prob. the family name. iśar-aya is from Skt. iśvara + āryaḥ borrowed with partial assimilation.

కడాకుదురు kaḍākuduru p. n. nom. sg. (B15.-:554). స్థలనామం. A village identified as the Mdn. kaḍava-kuduru. -kuduru p.n.suf. cf.Ka. kuduru, Ta. kutir, etc.

కడాన్ kaḍān adv. (A118.2:10th). దగ్గర. At, near, with, in the possession of. Prob. wrong for kaḍan loc.sg. of kaḍa n. place, quarter, direction, side, den, neighbourhood, etc. which itself occurs as a post-positional suf. denoting ablative sense. cf.Ka. kaḍe, Tu. kade, Ta. kaṭai, Ma. kaṭa, Pj. kaḍa, etc. [<PDr *kaṭ-a]. See s. v. aṃggaḍi. See also DED 929 for more details.

కడు kaḍu adj./adv. (A81.7:848., A144.20:1075-76). చాలా, కానా. Much, great(ly), exceeding(ly). cf.Te. kaḍidi, kaḍimi, Ka. Tu. kaḍu, Ta. kaṭu, Ma. kaṭu, Mlt. qaṛque, Kur. khaṛkhā, etc. [<PDr *kaṭu]. See DED 852 and TPS (1946), p.20 for more details and IA borrowings.

కడెయరాజు kaḍeyarāju n.pr.masc.nom.sg. (A86.2:850). వ్యక్తినామం.

కణంగి kaṇaṃgi intr.ppt. (A110.26:971). పూని, ప్రయత్నించి. Having endeavoured, strived, attempted. ppt. of kaḍāgu. cf.Te. kaḍāka, Ka. kaḍagu, kaḍaṅgu, kaḍu, Ta. kaṭaṉ, kaṭu, Ma. kaṭan, etc. [<PDr *kaṭa-]. See DED 932 for more details.

కణమయారు kaṇamayāru *masc.nom.hon.pl.* (A24.3:699-700). వ్యక్తి నామం. -ama in kaṇama a personal name suf. common to both genders. -yāru prob. <*avar occurs as an honorific appellation.

కణి kaṇi *tr.ppt.* (A78.4:820-25). చూచి. Having seen. An earlier form of kani ppt. of kanu to see, etc. cf.Te. kan(n)u, kānu (B), kāñcu, etc., Ka. kaṇ, kāṇ, Tu. kaṇṇu, Ta. kaṇ, kāṇ, Ma. kaṇ, kaṇṇu, etc. [PDr *kaṇ-/*kāṇ-]. See DED 973 and 1209 for etyma for sb. and vb. cognates.

కంట్రు వంక్యరాజు kaṃtru vaṃkyarāju *masc.nom.sg.* (A161.4-5: 1088-89). వ్యక్తినామం. -ya in vaṃkya is a var. of -aya, etc.

కణ్ఠియ kaṇṭhiya *neut. nom. sg.* (87.8;10:892-922). కంటె. A carcenet or circlet of solid gold or silver, worn as an ornament round the neck. A var. of kaṇṭiya/kaṇṭe. [<Pkt. kaṇṭhiā <Skt. kaṇṭhikā].

కణ్ఠియం kaṇṭhiyaṃ *neut.acc.sg.* (A87.10:892-922). కంటెను. An ornament. v. s. v. kaṇṭhiya.

కణ్డ kaṇḍa *neut.gen-obl.sg.* (A68.5:8th). మాంసభాగం. Of the flesh. cf.Te. kaṇḍaramu(lu) muscles., Ka.Ko. kaṇḍa, etc. [<SDr *kaṇṭa].

కణ్డసామి kaṇḍasāmi *masc.nom.sg.* (B26.36-37:668). వ్యక్తినామం. kaṇḍa an earlier form of Te. gaṇḍa. cf. ka. gaṇḍa,Ta. kaṇṭaṉ, etc. [<PDr *kaṇ-]. sāmi <Skt. svāmin master, lord. The editor of the text treats the word as a place-name and identifies it with Mdn. koṇḍapāḍu.

కణ్డుకుర్ kaṇḍukur *p.n.nom.sg.* (A81.8:848). స్థలనామం. Generally identified as the Mdn. town Kandukur in Nellore dt. Traditional scholars hyper-sanskritise it as Skandapuri. But kaṇḍu- (or Mdn. kandu-) may be from *kanṟu small. cf. Te. kandu, etc. -kur p.n.suf.

కణ్డుకూర kaṇḍukūra *p.n.acc.sg.* (B11.23:466). స్థలనామం. v. s. v. kaṇḍukur.

కణ్డుగ్ kaṇḍug *adj.* (C6.3:8th., A67.6:8th). ఖండిక. A candy. Occurs bound in the pharse irugaṇḍug-āḍla-paṭṭu land that takes two candies of *Paspalum scrobiculatum* [<IA. khaṇḍī].

కండెఱు kaṇḍeṟṟu *p.n.nom.sg.* (B42.23:892-922). స్థలనామం. Wrong for kaṇḍēṟu or gaṇḍēṟu.

కండేఱు kaṇḍēṟu *p.n.nom.sg.* (B38.14-15:799-834., B45.43:918-25). స్థలనామం. Identified as Mdn. gaṇḍēru, a var. of ins. forms gaṇḍēṟu and kandēṟu. kaṇḍ- and kand- may be traceable to PSDr *kanṟ- small, etc. -ēru p.n.suf. v. s. v. kaṇḍukur and ēṟu.

కత్తి katti *masc.nom.sg.*(A11.7:625-50., B25.19;27;28;59:668-69). ఖడ్గం. Sword. cf.Ta.Ka. katti [?<Skt. kartrī]. May be an early IA loan in SDr.

కదపినను kadapinanu *tr.caus.concess.* (A112.14;14:972). కదలించినా, కుదిలించినా. Even if shaken, removed, or displaced. cf.Te. kadalu, krālu, Ka. kadalu, kadaḍu, kadar, Tu. kadaluni, Ma. kadartu, etc. and also Ka. kaḻal, Ta. kaḻal, Mā. kaḻaluka,Go. kasēng-,e tc.[<PDr *kaḻ-/*kac-:PSDr *kaḻ-/ *kaṭ-]. See TVB 239 and 346 and also DED 999 for more details.

కదమకోపు kadamakōpu *p.n.* (B47.32:925). స్థలనామం. cf.Ta.Ma. kōppu, Ka. kōpu order, arrangment, etc. [<SDr *kūp-]. See DED 1809 for related sets of words.

కదలదేవని kadaladēvani *masc.gen-obl.sg.* (A116.2:10th). వ్యక్తి నామం. dēvani gen.sg. of dēva (from Skt.).

కదసి kadasi *tr.intr.ppt.* (A101.3:9th/10th). ఎదుర్కొని. Having confronted. ppt. of kadiyu to reach, approach, oppose, etc. cf.Te. kadumu, kaduru, etc., Ka. kade kaduku, kadupu, kadale, Tu. kadiya, Ta. kati, katuvu, Kuwi(F)kanj-(kac-), Klm. (SR) gaddiy-, etc. [<PSDr and PCDr *kat-<PDr *kaḻ-/ *kac-] See DED1009 and TVB 240, 242 and 243 for more details.

కదువంపచేడు kaduvampacēḍu *p.n.nom.sg.* (B63.36:990). స్థలనామం. -cēḍu a common p.n. suf.

కడెయరాజ్ kaḍeyarāj *masc.nom.sg.* (B42.43:892-922) వ్యక్తి నామం. prob. var. of kaḍeyarāju.

కధయల్యండు kadhayalyaṇḍu *masc.nom.sg.* (A8.14-15:625-50).. వ్యక్తినామం.

-కన్ -kan *adv.suf.* (A14.11:633_63., A136.6:1065). కాగా. A var. of -kā(n), etc. This suf. carries adverbial meaning when added to the infinitive base of a verb and is generally of the phonetic shape _gā(n). It is connected with the def.vb. kā to become, generally considered a var. of agu to become. cf.Kur. kā-nā (imp.), kalā (past. ker-), Brah. kā- (pres. and imp.for hin-), Kui. -ka-. [<PDr *kā-]. This can be treated as a separate verb different from agu (as Jule Bloch did, see GSDL, pp.61-62) since an original intervocalic *_k- invariably becomes -g- in Te. and this does not fall in line with the general feature. DED 282, however, treats it as a var. of agu to be, become[<PDr.*ay-].

కనకరచితరుచిర కల్పావనీరుహకుసుమమ్ kanakaracitarucira kalpāvanīruhakusumam *neut.nom.sg.* (A136.7_8:1065). కల్పవృక్షాని కున్న చక్కటి బంగారపు పువ్వు.The flower of (the replica of) a tree of Indra's paradise which is beautifully made up of gold.

కని kani *tr.ppt.* (A89.27:898_934). చూసి. Having seen. Later form of kaṇi.

కనికపొం kanikapoṃ *adj.* (A104.55.925-50). బంగారపు. Golden, made up of gold. Prob. wrong for kanakapuṃ [<Skr. kanaka-].

కనిన kanina *tr.p.adj.* (A136.5;1065). ప్రసవించిన. Given birth to, delivered. p.adj. of kanu to bring forth, young of human beings. cf.Brah. khan, PoyaGa. karr-, Kur. khañj-, etc. and also Te. kandu infant, Ka. kandu, Ta. kanṟu, Ma. kannu, karṟu. <PDr *kan-ṯ-[<*kan-t-]. See TVB 248 and DED 1187 for more details.

కనియయి kaniyayi *masc.nom.sg.* (A167.5:1092). వ్యక్తినామం. -yi con.clitic. -iya var. of -aya, etc. kaniy- var of kaniya* before vowels, a simplified form of kanniya/kannaya. cf. Te. kannayya Ta. kaṇṇaṉ [<NIA kanhaiyā <Pkt. kaṇho <Skt. kṛṣṇaḥ].

కనియయుం kaniyayuṃ *masc.nom.sg.* (A155.15:1084). వ్యక్తినామం. -yuṃ con.suf. v. s. v. kaniyayi.

కనుమ kanuma *neut.nom.sg.* (B43.65:892-922). కొండలమధ్య సన్నటి దారి. A narrow pass between hills, a defile, a gap, an open-

ing. Bh. Krishnamurti connects it with an obsolete vb. gaṇṭu *tr. to wound out, n. a wound, a notch, cut. See TVB 362. cf.Te. gaṇḍi(ka), gaṇṭu, Ka. kaṇame, kaṇḍi, gaṇḍi, Tu. kaṇḍi, gaṇḍi, Ma. kaṛṭi, Klm.(SR) gaṇḍ-, Brah. kaṇḍ-, etc. [<PDr *kaṇ-t-]. See DED 976 also.

కన్ఠేఱ kanthēṟa *p.n.* (B21.13:633-63.) స్థలనామం. Occurs as the name of a district. Identified as kaṇḍēṟu/gaṇḍēṟu. The form is a partial- sanskritisation of the Telugu place-name.

కన్ద kanda *masc.nom.sg.* (B25.10;20;54:668-69). వ్యక్తినామం. Name of Kumārasvāmi, the commander of gods and son of Siva. cf.Ta. kaṇṭaṉ [<Pkt. kanda, khanda <Skt. skandaḥ].

కంద్ద kaṃdda *masc.nom.sg.* (A177.28:1097). వ్యక్తినామం. An ortho. var. of kanda.

కన్దేఱు kandēṟu *p.n.nom.sg.* (B26.29:669). స్థలనామం. A var. of kaṇḍēṟu and gaṇḍēṟu.

కన్న kanna *masc.nom.sg.* (A117.38:1097). వ్యక్తినామం. Prob. <Pkt. kaṇṇo <Skt. karṇaḥ a warrior-philonthropist in the epic Mahābhārata. It has a doublet ganna in the material.

కన్నమ kannama *fem.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తినామం. -ama var. of -amma personal name suf. common to both sexes. v. s. v. kanna.

కన్నరా kannarā *masc.nom.sg.* (A88.6:897). వ్యక్తినామం. A King of the Rāṣṭrakūṭa dynasty. -arā prob.hon. appellation borrowed from Kannaḍa. The word has a doublet ‹gannara› within the material.

కన్పఱ్ kanpaṟ *p.n.* (B26.39:669). స్థలనామం. Identified as Mdn. kanuparru. -paṟ var. of -paṟṟu, etc.

కన్మియయు kanmiyayu *masc.nom.sg.* (A149.11:1081). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. -iya personal name suf.

కన్యకమ kanyakama *fem.gen-obl.sg.* (A176.5:1095). కన్యకాపరమేశ్వరి, వైశ్యుల ఇలవేల్పు. -ak- and -ama fem. name affixes. The name of a goddess, worshipped mainly by the merchant community [<Skt. kanyakā-].

కన్న్యళను kannyaḷanu *fem.acc.pl.* (A25.49:7th). కన్నెపిల్లలను. Wrong for kanyaḷanu virgins, maiden [<Skt. kanyā].

కప్ప kappa *masc.nom.sg.* (B25.19;20;21:668-69). వ్యక్తినామం. Frog. cf.Ka. kappe, Tu. kappē, Koḍ. kappe. Koṇḍa kapoki, etc. [PDr *kap-V].

కప్పడంబు kappaḍaṃbu *neut.nom.sg.* (A12.8:625-50). కట్టుగుడ్డ. A garment, cloth. cf.Ka. kappaḍa, Ta. kappaṭam [<Pkt. kappaḍa <Skt. karpaṭah].

కబ్బడ కేసియన్న kabbada kēsiyanna *masc.nom.sg.* (A112.9:972). వ్యక్తినామం. kabbada family name, cf kabba book, etc. cf. Te. kabbamu, Ta. kāppiyam [<Pkt. kabbamu <Skt. kāvyam]. -anna masc. name suf.

కమ్బురాణ్ kamburāṇ *adj.* (B8.15:395-410). స్థలనామ విశేషణం. Occurs as an attribute of a ceruv tank.

కంభ- kaṃbha- *neut.gen-obl.sg.* (A130.101:1060., A131.57;70: 1060., A177.39:1097). స్తంభానికి చెందిన. A pillar, post, column. Occurs bound in the cpd. kaṃbha-stiti what is engraved on the pillar. A var. of kaṃbhamu (inscr.) and kaṃbamu (literary). cf.Ka. kambam, Ta. kampa [<Pkt. khambhc <Vedic Skt. skambha-/class. stambha-].

కంభము kaṃbhamu *neut.nom.sg.* (A177.37:1097). స్తంభం. v. s. kaṃbha-

కమ్మ kamma *p.n.* (B27.25:678., A137.3:1063). స్థలనామం. Oc as the name of a territory comprising the Mdn. Gr Krishna, and (parts of) Nalgonda districts. For a dc discussion on the ety. etc., see V. Prabhakara "Telugu Merũgulu" and "śāsanaviśēṣamulu". Tra scholars generally derive it from Skt. karma-, possibly connected with Te. Kamma(na), etc.

కమ్మరి kammari *masc.nom.sg.* (A12.21:625-50), ఇ A blacksmith, ironsmith. cf.Te. kammariⁿḍu, Ka. Ta. kammāḷa [<Pkt. kammāra- <Skt. karmak

కమ్ములనాణ్డు kammulanāṇḍu *p.n.nom.sg.* (A131 స్థలనామం. -nāṇḍu region.

కయమ్బు kayambu *neut.nom.sg.* (A91.4:9th/1 Battle, war. prob. wrong for kayyaṃbu.

కయిలల kayilala *neut.acc.pl.* (A170.10:1093, A171.11:1093). ఆవుల. A var. of kavilala. v. s. v. kavila.

కయ్యంబు kayyaṃbu *neut.nom.sg.* (A93.7-8:9th/10th). యుద్ధం. A fight, dispute, quarrel, contest, combat, battle. SR considers it a n.w. SRN derives it from Pkt. kayya <Skt. kārya- work, etc. prob. connected with PDr. *kay/*key-. (v. s. v: cēṭaṃ).

కయ్యమ్బున kayyambuna *neut.loc.sg.* (A75.9:820-25). యుద్ధంలో. In the battle, etc. v. s.v. kayyaṃbu.

కయ్యంబున kayyaṃbuna *neut. loc. sg.* (A67.4-5:8th., A76.7: 820-25., A77.8-9:820-25., A78.3:820-25., A94.5:9th/10th). యుద్ధంలో. In the battle, etc. An ortho. var. of kayyambuna. v. s. v. kayyaṃbu.

కరణమ్ karaṇam *adj.* (A131.49;51:1060). గ్రామాధికారి. A village accountant, scribe, a village officer. cf.Ka. karṇam [<Skt. karaṇaḥ accountant].

కరణంబు karaṇaṃbu *masc.nom.sg.* (A62.8:8th). గ్రామాధికారి. A village officer or accountant. v. s. v. karaṇam.

కరనంబున karanaṃbuna *neut.loc/instr.sg.* (A97.5:9th/10th). స్థల నామం (?). A. p. n. (?)

కరనమ్మున karanammuna *neut.instr/loc.sg.* (A86.5:850). స్థల నామం (?). A var. of karanaṃbuna.

కరవాలభైరవ మణ్డపము karavālabhai rava maṇḍapamu *neut.nom. sg.* (A162.10-11:1089). కరవాల భైరవాలయంలోని మంటపం. The open hall with tall pillars in the temple of the deity called karavāla bhai rava.

కరాయుతుణ్డు karāyutuṇḍu *masc.nom.sg.* (A106.20:925-50). చేతులే ఆయుధమైనవాడు. One whose hands are weapons. kar(a) <Skt. kara-.

కరికాళాన్వయ karikāḷānvaya *adj.* (A108.3-4:925-50). కరికాల వంశానికిచెందిన Prob. wrong for karikāḷānvaya.

కరికాలాన్వయ karikālānvaya *adj.* (A104.7:925-50., A105.3:925-50., A107.4:925-50., A130.47-48:1060., A131.17:1060). కరికాల వంశానికి చెందిన. Belonging to the family of a cōḷa king who is called karikāla black-legged. kaṛi black. See DED 1073 and

1175 for the etymology of the word [<PSDr *kar-]. For kāl(u) leg, cf.Ta.Ma.Ka. kāl, Klm.Ga.(Oll.). Go. kāl, etc. [<PDr *kāl-].

కరియ kariya *adj.* A110.19:971). నల్లటి. Black. Occurs as an attribute or family name. cf.Te. kaṟi, kaṟṟi, kāru, etc., Ta.Ma.Ka.Ko. kār, Tu. kārṳ, kārī, Klm. kārī, Go.(L) kāriyal, Kuwi (F) karia, etc. [<PDr *kār-]. -ṟ- forms are wrong on comparative evidence. See DED 1175 for more details.

కర్త్తిరాజు karttirāju *masc.gen-obl.sg.* (A140.6:1073). వ్య. నామం.

కఱియకణ్టి kaṟiyakaṇṭi *adj.* (A112.11:972). నల్ల కళ్ల(?). Black-eyed(?). kaṟiya black and kaṇṭi obl.sg. of kannu eye. Occurs as a family name.

కఱుత kaṟuta *neut.loc.sg.* (C11.12:1080., A164.17:1090-91., A170.9-10:1093., A171.10:1093., A177.45:1097.). ఒడ్డున. On the bank(s) of. The word is not recorded in Te. dictionaries. -ta is obl. case suf. Prob. connected with this are, Te. kara (katta) and garusu boundary. cf.Ta. karai, Ta.Ma. kara, Ka. Tu. kare, Brah. karrak, etc. [<PDr *kar-a]. See BSOAS 11 137 for IA borrowings and re-borrowings. See also DED 1087 for more details.

కఱ్ఱ kaṟṟa *neut.gen-obl.sg.* (A155.11:1084). కర్ర, కలప. Relating to wood, timber, etc. A var. of kaṟa. cf.Pj.(S) karra quill of porcupine, tooth of a comb. See DED 1169 also.

కఱ్ఱోఱ kaṟṟōṟa *p.n.nom.sg.* (B41.47:844-88). స్థలనామం.

కల్ kal- *def.vb.hab.adj.* (A177.42:1097). ఉన్న. Existing. A var. of kala[1] before vowels. Used from the 11th century in the periphrastic construction of future verb as a futuritive suf. cf.Te. kalugu, kaluvu, kalimi, etc., Ta. kala, kali, Klm. kal- Kuwi (S) kalg-, etc. [<PDr *kal-]. See DED 1093 more details.

కల[1] kala[1] *def.vb.hab.adj.* (A14.11:633-63., A89.16:898-934., A113.29,32:991., A144.22:1075-76., A155.13:1084., A185.8:1098). ఉన్న. Existing, etc. v. s. v. kal-

-కల[2] *fut.suf.* (A124.5:1038., A125.10:1043., A127.10:1055., A128.23:1058., A135.9:1064., A137.5;8-9.1068., A140.10: 1073., A143.12:1074., A145.15;17:1076., A149.10;12;13:1081., A152,6:1082,, A155-7;14;17:1084., A157:7:1084., A159.14;16: 1087., A163.15:1089, A166.14:1092., A167.9:1092., A169. 6:1092., A170.11:1093., A172.9:1094., A173.14:1094., A174. 13:1094., A175.9:1095., A177.30;38;42:1097., A178.10;15: 1098., A181.13:1098., 182.11:1091., A182.11:1098., A183.14: 1098., A184.10:1098., A185.9:1098., A186.7:1099., A187.12: 1100). భవిష్యత్ప్రత్యయం. A var. of -gala. v.s.v. kal-.

కలణ్డనాయ్యకు kalaṇḍanāyyaku *masc.dat.sg.*(A110.12:.971). వ్యక్తి నామం. -āyyaku prob. wrong for -ayyaku.

కలణ్డు kalaṇḍu *def.vb.masc.3rd.sg.* (A113.31:991). ఉన్నాడు. A var. of kalāḍu he exists. v. s. v. kal-.

కలద్ kalad *def.vb.neut.3rd. sg.* (A87.33:892-922). ఉంది. A var. of kaladu (before vowels) and kalayadi the (thing) exists, or the woman exists. v.s.v. kal-.

కలపన kalapana *masc.nom.sg.* (A153.5-6:1082). వ్యక్తి నామం. -ap- and -ana personal name suffixes.

కలయది kalayadi *def.vb.neut.3rd.sg.* (A177.30:1097). ఉన్నది. A var. of kalad(i). v.s.v. kal-.

కలర్ kalar *def.vb.3rd.pl.*(A87.71-72:892-922).ఉన్నారు. The persons exist. A var. of kalaru before vowels. v.s.v. kal-.

కలవిసారదుణ్డ్ kalavisāraduṇḍ *masc.nom.sg.* (A86.3:850). కళల్లో నేర్పరి. Wrong for kaḷāviśāraduṇḍ one who is proficient in the various arts. [<Skt. kalāviśāradaḥ].

కలశబ్ kalaśab *neut.nom.sg.* (A89.41:898-934). చెంబు, పాత్ర. Prob. wrong for kalaśaṃb var. of kalaśamu the copper pot placed above the temple tower [<Skt. kalaśa-].

కలస నిర్వ్వహనంబు kalasanirvvahanaṃbu *neut.nom.sg.* (A86.10-11:850). కలశపూజ చెరవేర్పటం. kalasa- prob. wrong for kalaśa- a water-pot (lit.). nirvvahanaṃbu prob. wrong for nirvahaṇaṃbu accomplishment. The cpd. means the effecting of the construction of a temple-tower or a ceremony called kalaśapūjā. [<Skt. kalaśanirvahaṇa-].

కలిగె త్రిణేత్ర kalige triṇētra *masc.nom.sg.* (A95.1:9th/10th). వ్యక్తినామం. kalige prob. family name. triṇētra <Skt. trinētraḥ three eyed, Śiva. -ṇ- in the form is prob. on the analogy of triṇayanaḥ.

కలిదిణ్డి kalidiṇḍi *p.n.nom.sg.* (B67.102:1022-66). స్థలనామం. A var. of kaludiṇḍi. The name of a village in Kaikalur tq., Krishna dt. -iṇḍi p.n. suf.

కలిముడి kalimuḍi *adj.* (A103:600-25., A16.4:641). కొందరు రాజులకు విశేషణం. Occurs as an attribute of certain kings.

కలియుగ కణ్నరాజూ kaliyuga kaṇṇarājū *masc.nom.sg.* (A121. 6-7:1018). వ్యక్తినామం. kaṇṇa is <Skt. karṇaḥ the warrior philonthropist of the epic Mahābhārata.

కలివడె kalivaḍe *adj.* (A77.1-2:820-25., A94.1-2:9th/10th). జమున్రు అనే వాడికి విశేషణం. Occurs as an attribute of a certain jamunṟu.

కలుచుంబఱ్ఱు kalucumbaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B54.61:945-70). స్థలనామం. -baṟṟu var. of -paṟṟu p.n.suf. -um- con. particle.

కలుచువుబఱితి kalucuvubaṟiti *p.n gen-obl.sg.* (B54.73:945-70). స్థలనామం. -uvu- con. particle. v.s.v. kalucumbaṟṟu.

కలుచెఱువులు kaluceṟuvulu *p.n.nom.pl.* (B45.56:918-25). స్థలనామం. -ceṟuvulu tanks, p.n.suf.

కలుదిణ్డి kaludiṇḍi *p.n.nom.sg.* (B67.107:1022-66). స్థలనామం. v.s.v. kalidiṇḍi.

కల్గెన్ kelgen *intr.p.fin.* (A131.9:1060). అయింది, ఉంది, మొ. That became, existed, etc. v.s.v. kal-.

కల్చివేళ kalcivēḻa *p.n.?* (A16.5.6:641). స్థలనామం(?). C. Narayana Rao considers it a p.n. See ABC 2.1308.

కల్పట్టనబు kalpaṭṭanabu *neut.nom.sg.* (C5.27:764-99). స్థలనామం. kal- stone. See s. v. kallu. See also s.v. paṭṭanambu.

కల్లు kallu *neut.nom.sg.* (A104.23;32:925-50). రాయి. Stone, rock. A var. of kal(u). cf. Ta.Ma.Ka. kal, Ka.Tu. kallu, Pj. kel, Brah. khal, etc. [<PDr *kal-]. See DED 1091 for more details.

కల్లేగణ్డ kallēgaṇḍa *neut.gen-obl.sg.* (A79.11:820-25). ఒక ఇంటిపేరు. Occurs as a family name.

కల్వకురి kalvakuri *neut.gen-obl.sg.* (B59.60:945-46). స్థలనామం. kalva var. of kaluva. cf Te. kaluvaḍamu, Ka. kaluve. SRN derives Te. kaluva water-lily from Skt. kairavam id. But the probability is from Skt. kalhāra-/kahlāra- a reddish fragrant water-lily, rather than from kairavam. -kuri obl. sg. of kuṟ(u) p.n.suf.

కల్వతొఱ్ఱు kalvatoṟṟu *p.n.nom.sg.* (B57:44:945-70). స్థలనామం. kalva water-lily, var. of kaluva. See s.v. kalvakuri. -toṟṟu var. of -toru, -toṟe, etc. p.n.suf.

కల్వసణ్డ kalvasaṇḍa *p.n.nom.sg* (B67.109:1022.66). స్థలనామం, kalva water-lily. -saṇḍa p.n.suf. (found in Kannaḍa as in alasaṇḍa, etc.).

కళ kaḷa *def.vb.hab.adj.* (A63.6:8th). ఉన్న. Wrong for kala[1] v.s.v. kal-.

కళర్ kaḷar *des.vb.masc.3rd.pl.* (A19.13:675., A80.20:847). ఉన్నారు. The persons exist. Wrong for kalar(u). v.s.v. kal-.

కళాకణ్డుగుమ్ kaḷākaṇḍugum *neut.nom.sg.* (A16.9-10:641). ఒక రకం పన్ను, పన్నునుంచి రాయితీయో. A variety of tax or tax ememption ?

కళార్ kaḷār *def.vb.masc.3rd.pl.* (A58.26-27:8th). ఉన్నారు. Wrong for kalar. v.s.v. kal-.

కళ్గిన kaḷgina *intr.p.adj.* (A80.25:847). ఉన్న. Wrong for kalgina. v.s.v. kal-.

కవ kava *adj.* (A121.12;25-26:1018). జంట జత. A pair (of), couple (of). cf. Te. kavalu, kavvamu, Ta. kavar, kavaṭu, kavam, kavvam, kappu, Ma. kava, kavaṭi, kavar, Ka. kaval, kavaḍu, etc. [<PDr *kav-]. See DED 1113 for more details.

కవిల kavila *n.pr.* (B25.23:668-69). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a bōya a village officer, but is generally used to mean a cow of a brown or tawny colour, and sometimes the female elephant of the South-East quarter. A var. of kayila. cf Ka. kavila [<Pkt. kavilam<Skt. kapilam/°lā].

కవిలం kavilaṃ *neut.acc.sg.* (A131.73:1060). కపిల ఆవును. A var. of kayila(la). v.s.v. kavila.

కవిలయున్ kavilayun *neut.nom.sg.* (A66.3-4:8th). కపిల ఆవున్ను. -yun con. clitic. v.s.v. kavila.

కవిలల kavilala *neut.acc.pl.* (A107.17:925-50., A130.104:1060., A131.58:1060., A164.17:1090-91., A177.45-46:1097). కపిలరంగు ఆవులను. A var. of kayilala. v. s. v. kavila.

కవిలలను kavilalanu *neut.acc.pl.* (A116.6:10th). కపిల ఆవులను. A var. of kavilala. v. s. v. kavila.

కవిలలా kavilalā *neut.acc.pl.* (A14.13.633-63). కపిల ఆవులను. Prob. wrong for kavilala. v. s. v. kavila.

కవిలళను kavilaḷanu *neut.acc.pl.* (A55.9:745-801). కపిల ఆవులను. A var. of kavilalanu/kayilala. v. s. v. kavila.

కవిలళాను kavilaḷānu *neut.acc.pl.* (A52.22-23:739). కపిల ఆవులను. A var. of kavilalanu. v.s.v. kavila

కవిలాళు kavilāḷu *neut.nom.pl.* (A25.46-47:7th). కపిల ఆవులు. A var. of kavilaḷu. v. s. v. kavila.

క(వు)ఱూడి ka(vu)ṟūḍi *p.n.nom.sg.* (A121.14:1018). స్థలనామం.

కషనయ్య kaṣanayya *masc.nom.sg.* (A148.10:1079). వ్యక్తినామం. -ayya personal name suf.

కసుండల kasuṃdala *p.n.nom.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం. -dala p.n.suf. as in yenmaṃdala.

కఱపఱ్తియున్ kaḻapaṟtiyun *p.n.gen-obl.sg.* (B64.91:1011). స్థలనామం. -yun con. particle.

-కా -kā *adv.suf.* (A130.32:1060., A131.11;48:1060., A135.7:1064.; A137.6:1068., A149.10:1081., A150.7;7:1081., A152.6;11:1082., A155.7:1084., A164.13:1090-91., A167.5:1092., A172.6:1094., A175.5:1094., A177.43:1097., A178.14:1098., A179.7:1098., A180.6:1098., A185.6:1098). కాగా. v. s. v. kan.

కాక్ kāk *def.vb.neg.adj.* (A89.10:898-934). అవక. A var. of kāka not being (so), etc. v. s. v. -kan.

కాక kāka *def.vb.neg.adj.* (A89.10:898-934). అవక. A var. of kāk. v. s. v. -kan.

కాకణ్డివాడ kākaṇḍivāḍa *p.n.nom.sg.* (B35.16:732). స్థలనామం. kākaṇḍi earlier form of Mdn. kākāni. -vāḍa p.n.suf.

కాగ kāga *adv.* (A89.42:898-934). అవగా. Because of becoming, etc. -ga allom. of -ka(n) added to the zero inf. base of the def. vb. kā-. v. s. v. -kan.

కాంగ్గ kāmgga *adv.* (A152.7:1082). అవగా. A var. of kāga. v. s. v. -kan.

కాచి kāci *tr.ppt.* (13.6:625-50., A145.12:1076). కాపాడి. Having protected. ppt. kācu to save, protect, etc. cf.kāpu n. portection, kāvali guarding over (property). cf. Ka. kā, kāy, kāpu, Tu. kāpuni, Ta. kā, kāppu, Ma. kā, kāppu, etc. [<PD *kā-]. See DED 1209 for more details.

కాచిన kācina *tr.p.adj.* (A18.10:650). కాపాడిన. Those who protected. v. s. v. kāci.

కాఞ్చున్ kāñcun *tr.hab.fin.* (A115.5:10th). చూస్తుంది. See s. v. kaṇi.

కాటబోల kāṭa bōla *masc.gen.pl.* (A167.7:1092). వ్యక్తినామం. kāṭa n.pr. bōla gen.pl. of bōya village officer.

కాటమ kāṭama *masc.nom.sg.* (A141.4-5:1073., A186.4:1099). వ్యక్తినామం. -ama personal name suf.

కాటయ kāṭaya *masc.nom.sg.* (A168.3:1092). వ్యక్తినామం. A var. of kāṭa. kāṭi, kāṭiya, etc.

కాటియ kāṭiya *masc.nom.sg.* (A147.7-8:1078., A155.15:1084., A178.10.1098., A183.9:1098). వ్యక్తినామం. A var. of kāṭaya. -iya var. of -aya, etc.

కాటియయ kāṭiyaya *masc.nom.sg.* (A127.8:1055). వ్యక్తినామం. -ya emph.clitic. v. s. v. kāṭaya.

కాటియయు kāṭiyayu *masc.nom.sg.* (A135.8-9:1064., A140.9:1073). వ్యక్తినామం. -yu con. particle. v. s. v. kāṭaya.

కాటిశర్మ్మ kāṭi śarmma *masc.nom.sg.* (B20.12:633-63). వ్యక్తినామం. kāṭi var. of kāṭa, kāṭaya, etc śarmma personal name suf.

కాడమ్మ kāḍamma *fem.nom.sg.* (A76.5-6:820-25). వ్యక్తినామం. kāḍ- var. of kāḍu forest, groove. cf.Ka. kāḍu, etc., Ta. kāṭu, Ma. kāṭu, etc. [<PSDr *kāṭ-]. -amma personal name suf.

కాడెయ kāḍeya *masc.nom.sg.* (A86.6-7:850). వ్యక్తినామం. -ya var. of -aya, etc. v. s. v. kāḍamma.

కాణ్డ్రూరు kāṇḍrūru *p.n.nom.sg.* (B57.54:945-70). స్థలనామం. kāṇḍr(a) bulrush and ūru village.

కాద్ kād *def.vb.neg.fin.* (A130.95:1060., A131.55:1060). అవదు. A var. of kādu not so, etc. before vowels. v. s. v. -kan.

కాన్ kān *adv.* (A131.42:1060., A155.8-9:1084., A161.10:1088-89., A170.7;8:1093., A171.9:1093). కాగా. v. s. v. -kan.

కాన kāna *adv.* (A87.30:892-922., A89.36:898-934). కాబట్టి. Because, therefore. v. s. v. -kan.

కాని kānı *adv.* (A87.35-36:892-922). అవని. Not because of. v. s. v. -kan.

కాను kānu *adv.* (A2.3-4,9:575-600., A11.5;10-11:625-50., A12.15:625-50., A16.10:641., A22.5:680., A23.6:682., A24.4:699-700., A49.18-19:725., A112.5:972., A113.14;16:991., A129.9:1058). కావటానికి. So as to become, etc. v. s. v. -kan.

కానున్ kānun *adv.* (A89.38:898-934., A112.4:972). అవటానికి. A var. of kānū. v. s. v. -kan.

కానూ kānū *adv* (A140.9:1073). అవటానికి. A var. of kānu(n). v. s. v. -kan.

కాన్కి kānki *neut.nom.sg.* (A164. 15:1090-91). బహుమానం. A present, gift offered by an inferior to a superior. A var. of kān(u)ka, kānika, and kānke recorded in Te. dictionaries. cf.Ka. kāṇ(i)ke, Ta. kāṇikkai, etc. [>PDr *kāṇ-/*kān-]. See DED 1209 for more details.

కాన్చి kānci *tr.ppl.* (A82.9:848-49). చూసి. Having seen. v.s.v. kaṇi.

కాంతల్ kāṃtal *neut.nom.pl.* (A136.11:1065). స్త్రీలు. Women.

కాన్తురు kānturu *tr.hab.fin.3rd.pl.* (A121.20:1080)చూస్తారు. They see. v. s. v. kaṇi.

కాప్ kāp *masc.neut.nom.sg.* (A148.14:1079). రక్షకుడు. Guard, vigilance, or watch. A var. of kāpu (before vowels). kāṃ-, pul(u), etc. [<PDr *kā-]. v. s. v. kāci.

కాపిబోళ kāpi bōḷa *masc.gen.obl-pl.* (A51.2:725-75). వ్యక్తినామం. bōḷa gen.pl. of bōya.

కాపుల్ kāpul *masc.nom.hon.pl.* (A87.68:892-922). రక్షకులు. pl. of kānpu guard, attendant, a cultivator, farmer, husbandman, etc. A var. of kāpu (class.). v. s. v. kāci.

కామ్ kām *tr.imp.2nd sg.* (A24.5:699-700). (నీవు)కా, అవు. You become. A var. of kammu (class.) and a replacive for agumu. v. s. v. -kan.

కామణ్డు kāmaṇḍu *masc.nom.sg.* (C10.8:1056). వ్యక్తినామం.. Cupid (lit.). A var. of the classical form kāmuṇḍu [<Skt. kāmaḥ].

కామనయ్య kāmanayya *masc.nom.sg.* (A178.6:1098). వ్యక్తినామం. -an- and -ayya masc. name suff. v. s. v. kāmaṇḍu.

కామయ kāmaya *masc.nom.sg.* (A173.9:1094). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. v. s. v. kāmaṇḍu.

కామారజు kāmāraju *masc.nom.sg.* (A121.5:1018). వ్యక్తినామం. Wrong for kāmarāju. v. s. v. kāmaṇḍu.

కామియ kāmiya *masc.nom.sg.* (A178.8:1098., A182.7-8:1098).. వ్యక్తినామం. A var. of kāmaya.

కాంపులకు kāṃpulaku *masc.dat.pl.* (A112.4:972). రైతులకు. To the husband-men. v. s. v. kāci.

కామ్పులున్ kāmpulun *masc.nom.pl.* (B54.74:945-70). రైతులున్నూ. And the husband-men. -un con. clitic. v. s. v. kāci.

కాంపుళు kāṃpuḷu *masc.nom.pl.* (A65.7:8th). రైతులు. A var. of kāpul. v. s. v. kāci.

కారఞ్చేడు kārañcēḍu *neut.nom.sg.* (B41.63-64;75:844-88). స్థలనామం. A village of the same in Guntur dt. kārañ- var. of kāremi. -cēḍu common p.n.suf.

కారంచేడు kāraṃcēḍu. *p.n.nom.sg.* (B59.55:945-70). స్థలనామం. An ortho. var. of kārañcēḍu.

కారమిచేడు kāramicēḍu. *p.n.nom.sg.* (B41.45;58:844-88). స్థలనామం. A var. of kārañcēḍu.

కారహైడు kārahaiḍu *p.n.nom.sg.* (B37.36;37;38:794-842). స్థలనామం.

కారెమి kāremi *adj.* (B43.65:892-922). ఘాటైన. Occurs as an attribute of a kanuma hill-pass. A var. of kāram(i) in kārañcēḍu. p.n. connected with kāramu salt earth, caustic, etc. P. Cinnaya Sūri derives it from Pkt. kārō <Skt. kaṭuḥ (See BV, Sañjñā, Rule 19). B. Sitaramacharyulu derives it from Skt. kṣāraḥ (See PV, Sañjñā, Rule10). cf.Te. kāru, g(h)āṭu, etc., Ta. kār(am), kārppu, Ma. kāram, Ka. kāra, etc. [?<PDr *kāl̲-: *kār̲-]. See DED 1227 for more details.

కార్త్తిక kārttika *adj.* (A21.8:678). (చాంద్రమానంలో) ఎనిమిదో నెల, కార్తికమాసం. Relating to the eighth lunar month [<Skt. kārtika- < kṛttikā].

కార్త్తికమాసంబున kārttikamāsambuna *neut.loc.sg.* (A130.37-39: 1060., A131.13:1060). (చాంద్ర మానంలోని) ఎనిమిదో నెలలో. In the eighth lunar month.

కార్త్తికేయుణ్డుం kārttikēyuṇḍuṃ *masc.nom.sg.* (A86.3:850). కుమారస్వామిన్నీ. -uṃ con.clitic. kārttikēyuṇḍ the deity of war, son of śiva [<Skt. kārtikēyaḥ].

కార్త్తికేయునకు kārttikēyunaku *masc.dat.sg.* (A89.29:898-924). కుమారస్వామికి. v. s. v. kārttikēyuṇḍuṃ.

కార్త్తియ kārttiya *neut.gen-obl.sg.* (A11.8:625-50). కార్తె. The third of the lunar mansions, the pleiades. An earlier form of kārte. not recorded in Telugu lexicons [<Skt. kārtikā, the vṛddhi form of kṛttikā].

కాలకాలాన్తరం kālakālāntaraṃ *adv.* (A131.55:1060). శాశ్వతంగా. Until the end of times, everlastingly [<Skt. kālakālānta raṃ].

కాలకాలాన్తరముం kālakālāntaramuṃ *adv.* (A130.92-94:1060). శాశ్వతంగా. -uṃ con. clitic. s. v. kālakālāntaraṃ.

కాలప నాయకు kālapa nāyaku *masc.gen-obl.sg.* (A129.6:1058). వ్యక్తినామం. Of the chief called kālapa. -apa personal suf.

కాలముం kālamuṃ *neut.acc.sg.* (A177.42:1097). సమయం. Time. A var. of kālamb(unu). [<Skt. kāla-].

కాలంబు kālambu *neut.nom.sg.* (A25.13-14:7th., A59.20:7th). సమయం. v. s. v. kālamuṃ.

కాలంబును kālambunu *neut.nom sg.* (A144.28:1075-76). సమయమున్నూ. -unu con.clitic. v. s. v. kālamuṃ.

కాలసంఖ్యలు kālasaṃkhyalu *neut.nom.pl.* (A161.11-12:1088-89). సంవత్సర సంఖ్యలు. The numbers of the time (lit.), the year in Era. [<Skt. kālasaṅkhya-].

కాల్చి kālci *tr./caus.ppt.* (A119.26:1006). తగలబెట్టి. Having caused to burn, or having burnt.ppt. of kāl(u)cu to set fire to, etc. cf.Te. kālu, kāⁿgu, kāⁿcu, kāyu, kāⁿka, etc., Ka. kāy (kād-), kāsu, kāyisu, Tu. kāyuni, Ta. kāy, kāyccu, kāyttu, Ma. kāccuka, kāykka, etc. [<PDr k*kāy-: *kā-ṉk-/-kk-]. See DED 1259 for more details.

కాల్పఱితి kālpar̲iti *p.n.gen-obl.sg.* (A116.5:10th). స్థలనామం.

కాల్వకొండ kālvakoṇḍa *p.n.nom.sg.* (19.9:632). స్థలనామం. kālva a var. of kālava/kāluva canal, drain, sewer. cf.Te. kār̲u to ooze, etc., Ka. kāl(ive), etc., Tu. kālive, Ta. kāl(vāy), Ma. kālca, etc. [<PDr *kāl-]. See DED 1239 for more details and IA borrowings. -koṇḍa hill, p.n.suf.

కావన్ ‡kāvan *tr.inf.* (A87.73-74:892-922). కాపాడటానికి. To protect. v. s. v. kāci.

కావిఞ్చి kāviñci *tr.caus.ppt.* (A24.4:699-700). చేసి. Having caused to become. -iñci caus.suf. kā- def.vb. to become. v. s. v. -kan.

కావిఞ్చె kāviñce *tr.caus.p.fin.* (A81.8:848). చేశాడు. Caused to become. -iñc causative suf. v. s. v. -kan.

కావిలల kāvilala *neut.acc.pl.* (A121.21: 1018). కపిలఆవుల. Prob. wrong for kavilala. v. s. v. kavila.

కావూరు kāvūru *p.n.nom.sg.* (B62.64:973-93). స్థలనామం.

కాశ్యపగోత్ర kāśyapagōtra *adj.* (A104.6:925-50., A131.16-17: 1060). కశ్యపగోత్రంవాడు. One who belongs to the clan of kaśyapa [<Skt. kāśyapagōtraḥ].

కాశ్యపగోత్రినికి kaśyapagōtriniki *masc.dat.sg.* (A49.11-12:725). కాశ్యపగోత్రంవాడికి. To him who belongs to the clan of kaśyapa. gōtriniki wrong for gōtruniki.

కాశ్యపగోత్రుణ్ఱు kāśyapagōtrunr̲u *masc.nom.sg.* (A49.6-7:725). కాశ్యపగోత్రంవాడు. He who belongs to the clan of kaśyapa.

కాశ్యపగోత్ఱ kāśyapa gōtr̲a *adj.* (A130.46-47:1060). కాశ్యపగోత్రానికి చెందిన. gōtr̲a wrong for gōtra. v. s. v. kāśyapagōtra.

కాస్యపగోత్ర kāsyapagōtra *adj.* (A105.3:925-50., A107.3-4:925-50). కాశ్యప గోత్రానికిచెందిన. kāsyapa- prob. wrong for kāśyapa gōtra.

కాస్యప్పగోత్ర kāsyappa gōtra *adj.* (A108.3:925-50). కాశ్యపగోత్రానికిచెందిన. -appa prob. due to contamination with the personal name suffix -ap(p)a of -pa in kāśyapa. v. s. v. kāśyapa-gōtra.

కిమిడియ kimiḍiya *p.n.nom.sg.* (A144.17:1075-76). స్థలనామం. -ya con. particle. May be connected with kimuḍu small.

కిరనపురము kiranapuramu *neut.nom.sg.* (A88.8:897). స్థలనామం. Prob. wrong for kiraṇapuramu the city of radiance [<Skt. kiraṇapura-].

కిలరమున kilaramuna *neut.loc.sg.* (A135.7:1064., A137.6:1068., A140.8:1073., A152.7:1082., A155.14:1084., A167.6:1092., A175.6:1095). గొడ్ల సావడిలో. In the cattle-shed. loc.sg. of kilaramu var. of kilāru, kīlāramu, kilāramu, and kilaramu. cf.Te. kīlāri a herdsman, shephered. SR treats it a n.w. SRN derives Te. kīlaramu and Ka. kīlāra from. Skt. kīlā-laḥ a beast, an animal, etc. but at the same time notes that Te. kilāramu as a n. w. Some scholars derive the word from Skt. kṣīrārāma- milching shed. Skt. kṣīra milk develops into khīra- in Ap. (See G. V. Tagare, HGA, p. 375). Also, Ap. khirāla- means "kṣīravat", that which posses milk (Ibid.). It may be that the Te. forms underwent metathesis while borrowed.

కీలారమన kīlāramana *neut.loc.sg.* (A127.7:1055). గొడ్ల సావడిలో. Wrong for kilāramuna.

కీర్తి kīrtti *neut.nom sg.* (A104.49:925-50). ప్రఖ్యాతి, పేరు. Reputation, fame [<Skt. kīrti].

కుక్కనూర్ kukkanūr *p.n.nom.sg.* (B31.17:633-63). స్థలనామం.

కుజవియయు kujaviyayu *masc.?nom.sg.* (A110.18:971). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. -iya personal name suf., var. of -aya, etc.

కుంచ్చ kuṃcca *neut.nom.sg.* (A155.8;9:1084). ప్రాంతానికొకరకంగా ఉండే ధాన్యం కొలత. A measure of grain determined variously in various places, as four muntalu, four seers, four measures, or four aḍḍalu. A var. of kunca(mu). cf. Ta. kuñcam a vessel, four measures.

కుంచ్చమునన్ kuṃccamunan *neut.instr.sg.* (A155.8:1084). కుంచం తో. With the measure.

కుంచాలు kuṃcālu *neut.nom.pl.* (A124.5:1038). కుంచలు. pl. of kuṃcca.

కుట్టున kuṭṭuna *neut.loc.sg.* (B59.59;62:945-70). గుట్ట మీద. M.Somasekhara Sarma treats it as a var. of Te. guṭṭa heap, elevated ground, etc. See RPS. p. 60 ff. Prob. connected with -kuṟṟu (B64.93:1011), naḍukuṟi (B26.38:669), etc. A

var. of kuṭru, kuṭṟu, etc. [prob. < pre-Te. *kuṯ-v]. kuṭṭu-prob. means 'a place*, an elevated ground*'. See DED 1402 also.

కుట్ర kuṭra *neut.nom.sg.*(B66.82;83-84;84-85:1022). గుట్ట. Place. -a emph. suf v. s. v. kuṭṭuna.

కుట్రున kuṭruna *neut.loc.sg.* (B66.86:1022). గుట్టలో. v. s. v. kuṭṭuna.

కుట్ఱు kuṭṟu *neut.nom.sg.* (B64.92:1011). గుట్ట. A var. of kuṭṭu, -kuṟṟu, etc. v. s. v. kuṭṭuna.

కుట్ఱున kuṭṟuna *neut.loc.sg.* (B66.88;90:1011). గుట్టలో. v. s. v. kuṭruna and kuṭṭuna.

కుడవ kuḍava *tr.inf.* (A155.16:1084). అనుభవించుటానికి. In order to eat; drink; enjoy or experience. inf. of kuḍucu.

కుడవం kuḍavaṃ *tr.inf.* (A155.7:1084). అనుభవించుటానికి. A var. of kuḍava. v. s. v. kuḍucu.

కుడావాడ kuḍāvāḍa *p.n.nom.sg.* (B13.8:5th) స్థలనామం. Identified as Mdn. guḍivāḍa in Krishna dt. kuḍā- may be wrong for kuḍi* an earlier form of guḍi temple, etc. [<PDr *kuḻ-). But -ḻ- < -ḍ- in Te. is known to have been very much later than the 5th cent. -vāḍa p.n. suf., a street, a a row of houses. SRN derives it from Skt. vāṭaḥ. cf. Ka. vāḍe, etc. also.

కుడిపిన kuḍipina *tr.: caus.p.adj.* (A13.6:625-50). అనుభవింప జేసిన. Caused to enjoy, experience, etc. v.s v. kuḍucu

కుడుచు kuḍucu *tr. hab. adj.* (A16.10:641). అనుభవించు. Enjoying, experiencing, etc. hab.adj. of kuḍucu to eat, drink, enjoy, suffer, experience, etc., cf.Te. kuḍiti, ka. kuḍi, Tu. kuḍeyuni, Ma. kuṭikka, etc. [>PSDr *kuṭ-]. See DED 1379 for more details.

కుడ్డిపి kuḍḍipi *tr. caus. ppt.* (A115.5:10th). అనుభవింపజేసి. Wrong for kuḍipi having caused to enjoy, etc. v.s.v. kuḍucu.

కుణ్ట kuṇṭa *neut.nom.sg.* (B59.62:945-70). గుంట, చెరువు, గొయ్యి, మొ. A pond, a tank, a pit, etc. A var. of guṇṭa, etc. T. Burrow groups a host of other Te. words under this etymon. see BSOAS 11.137-139. cf.Ka. kuṇṭe, kuḻi, guḻi, kuṇḍa, Ta. kuḻi, kuṭuvai, kuṭṭai, kuṇṭam, kuṇam, Ma. kuḻa, kuṭam,

kuṇṭu, Kui kṛāu, krūpa, krōḍu, grōḍa, etc.[<PDR *kuḻ-: >PSDr *kuṇ-]. See DED 1389 and BSOAS (opt. cit.) for more details and IA borrowings.

కుణ్డి kuṇḍi *masc.noms.sg.* (B25.13;23; 26; 44;45:668-69). ముని. Ascetic. [<Skt. kuṇḍin].

కుణ్డికాళ్ళు kuṇḍikāḷḷu *masc.nom.hon.pl.* (A2.3:575-600). బౌద్ధ భిక్షుకులు. Reverend monks, an epithet of Buddhists in particular. May be a loantranslation of Skt. phrase kuṇḍi-pādāḥ [Kuṇḍin an ascetic. -pādāḥ hon. appellation as in ācarya-pādāḥ]. -kāḷḷu then is pl. of kālu leg. See s.v. karikālān-vaya.

కుణ్డికాళ్ళుళ kuṇḍikāḷḷuḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A2.11-12:575-600). బౌద్ధ భిక్షుకుల. v.s.v. kuṇḍikāḷḷu.

కుణ్డూరు kuṇḍūru *p.n.nom.sg.* (B14.17:554): స్థలనామం. Identified as Mdn. koṇḍūru in Sattenapalli tq., Guntur dt. kuṇḍ(a) may be an earlier form of koṇḍa hill. cf.Ta. kuṉṟam, etc.

కుణ్డురు kuṇduru *p.n.nom.sg.* (B41.69.844-88). స్థలనామం. Prob. wrong for kuṃdūru.

కుందురు kuṃduru *p.n.nom.sg.* (B41.74:844-88). స్థలనామం. v.s.v. kunduru.

కుత్మూర్ kutmūr *p.n.nom.sg.* (B25.44:668-69). స్థలనామం.

కుదూర్ kudūr *p.n.nom.sg.* (B22.6;23:234). స్థలనామం. Identified as Mdn. Gūḍūr. Prob. a wrong reading for kuḍūr* kuḍ(i) circular and -ūr village. v.s.v. guḍi and ūru.

కున్తుఱ్ kuntuṟ *fem.nom.sg.* (A35.2:7th). కూతురు. An older form of kūtuṟu, etc. daughter. cf.Te. kūna, kūsu, Ka. kūsu, Ta. kuñcu, Ma. kuñci, kuññi, etc. [<PSDr *kuñ-/*kū-:*-c/-*t alternation is noted in the non-radical part of the word]. See DED 1371 and 1554 for more details. The final -ṟ is always a trill in the inscr. dialect as against the flap in the literary one.

కుంతుఱు kuṃtuṟu *fem.nom.sg.* (A127.6:1055). కూతురు. An ortho. var. of kuntuṟ(u).

కున్తుల్ kuntul *fem.nom.pl.* (A47.4:709-46). కూతుళ్లు. v.s.v. kuntuṟ.

కుందమ kuṃdama *fem.gen-obl.sg.* (A54.3:742-98). వ్యక్తినామం. -ama personal name suf. kuṃd-var. of kuṃda(mu) jasmine. [<Skt, kunda-].

కుందు కామాయి kuṃdu kāmāyi *masc./fem.gen.sg.* (A40.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. kuṃdu prob. family name. -āyi prob. var. of tāyi mother, etc., a personal name suf. kām-var. of kāma [<Skt. kāmaḥ].

కుపమ kupama *fem.nom.sg.* (A127.6:1055). వ్యక్తినామం. kup- wrong for kupp(a) heap,etc.cf.Ka. kuppu, kuppe, Kui kupa, Kuwi kūpa, Kur. Khoppnā, Mlt. qope, Ta. kuppam, kuppal, Ma. kuppa, etc. See DED 1440 for more details. For IA borrowings. See BSOAS 11.134-135, kuppa <PDr *kup-V].

కుప్ప kuppa *masc.nom.sg.* (A166.14-15:1092). వ్యక్తినామం. v.s.v. kupama.

కుప్పన kuppana *masc.nom.sg.* (B58.61:945-70). వ్యక్తినామం. v.s.v: kupama.

కుమార శర్మ్మారికి kumāra śarmmāriki *masc.dat.hon.pl.* (A24.5: 699-700). వ్యక్తినామం. -ār hon. appellation. [<Skt. kumāra śarman].

కుమారుణ్డు kumāruṇḍu *masc.nom.sg.* (A62.9:8th). కొడుకు. Son. [<Skt. kumāraḥ].

కుములూర kumulūra *p.n.loc?sg.* (B16.11:615-33). స్థలనామం.

కుముళు kumuḷu *p.n.adj.* (A94.5:9th/10th). స్థలనామం. Occurs as the name of a battle field.

కుమ్మర్ కుణ్థ kummar kuṇtha *neut.nom.sg.* (A107.13:925-50). కుమ్మరి గుంట. prob. wrong for kummari kuṇṭa pot-maker's pit. For kummari, cf. Ka. kuṃbara kumbāra. [<Pkt. kuṃbhāro, kumbhāro <Skt. kumbhakārah]. See s.v. kuṇṭa.

కుమ్మునూరు kummunūru *p.n.nom.sg.* (B26.37:669). స్థలనామం.

కురియిద kuriyida *p.n.nom.sg.* (B27.29:673). స్థలనామం. Identified by A. S. Tyagaraju as Mdn. kuricēḍu in Nellore dt. (on the Guntur-Guntakal rail-road. See JAHRS 23.124-144). The phonetic explanation he offers is untenable.

కురుపూర్ kurupūr *p.n.neut.nom.sg.* (B11.21:466). స్థలనామం. kurup(a) a var. of kuruba, kuruma a caste of shepherds

who weave blankets. cf. Ka. koravanji, korava, korama, etc., Tu. koraju, kurube, etc. Ta. kuṟam, kuṟavi, etc., Ma. kuravan, etc., All these forms are ultimately connected with *kunṟ hill. -r- in the ins. form is prob. due to want of symbol for the trill in the Pkt. syllabary.

-కుఱితి -kuṟiti *neut.gen-obl.sg.* (A14.10:633-63). స్థలనామ ప్రత్యయం. Of or relating to the place. gen.sg. of kuṟu var. of kuṟṟu/kuṭṭu. v. s. v. kuṭṭuna.

కుఱువ¹ kuṟuva¹ *neut.nom.sg.* (B45.57;57:918-25). గుట్ట, మె. Hill. A var. (?) or kuruva (SR)a foot-path on a hill (SRN) an elevated ground. cf.Ka kuṟuva hill, etc. [<PDr *kunṟ-]. The word is prob. a loan from Ka. where the loss of an original pre-consonantal nasal is common. See s. v. koṇḍa and koravi, for more details.

కుఱువ² kuṟuva² *masc.nom.sg.* (A113.12:991). వ్యక్తినామం. Hill, the name of a man just as Koṇḍa(yya). v. s. v. kuṟuva

కుఱువడి kuṟuvadi *p.n.nom.sg.* (A34.1:7th). స్థలనామం.

కుఱువు kuṟuvu *adj.* (A113.17:991). ఎత్తయిన. Elevated, uppish. Occurs in the phr. 'kuṟuvu ḍoṃka' an elevated or high foot-path. See s. v. kuṟuva¹. It may also be connected with Te. kuṟu, kuṟuca small, short, etc.

కుఱ్ఱమ్మ kuṟṟamma *fem.nom.sg.* (A61.12-13:8th). వ్యక్తినామం. kuṟṟ(a) young and -amma lady. v. s. v. kuṟṟav and amma.

కుఱ్ఱవ్ kuṟṟa *masc.2nd.sg.* (A80.28:847). చిన్నవాడివి. Thou art an young fellow. -vu 2nd sg.suf. of a pronominalized noun kuṟṟ(a) child, lad, boy. cf.Pj. kuṟṟa, Go. kurra, Go. kurra, Nk. khoṟe, etc. and also Ta.Ka. kuṟu, short, etc. [<PDr *kuṭ-V]. Sae DED 1537 for more details.

కుఱ్ఱు kuṟṟu *adj.* (A76.4:820-25). చిన్న. Small. Occurs bound in the p. n. kuṟṟu maḍuv.

కుఱ్ఱు మడువ్ kuṟṟu maḍuv *p.n.* (A76.4-5:820-25). స్థలనామం. See s. v. kuṟṟu and maḍuv.

కులిచిన kulicina *tr.p.adj.* (A58.19:8th). కొలిచిన. Measured. Wrong for kolicina? v. s. v. kolaci.

కులోపిఞ్చిన kulopiñcina *tr.caus.p.adj.* (A58.21:8th). కొలిపించిన. Caused to measure. v. s. v. kolaci.

కులోత్తుంగ చోడ kulōttuṃgga cōḍa *n.pr.* (A155.2-3;5:1084., A160.3-4:1087., A164.5-6;10:1080-91., A187.6:1100).).వ్యక్తి నామం. The name of a Cāḷukya_cōḷa monarch. cōḍa <cō-ḷa.

కుళ్ళమ్మణ్ kuḷḷammaṉ *masc. nom. sg.* (A98.6:9th/10th). వ్యక్తి నామం. kuḷḷi(seṭṭiyu). -āmm- var. of. amma personal suffix common to both genders. -aṉ var. of gender-number marker -an in nominative case for masc. words in closed syllable (and when followed by c- or j-).

కుళ్ళి సెట్టియు kuḷḷi seṭṭiyu *masc.nom.sg.* (A177.24-25:1097). వ్యక్తినామం. -yu con. particle. seṭṭi merchant [<Skt. śrē-ṣṭhin]. kuḷḷi prob. a var. of kuḷḷ- in kuḷḷammaṉ.

కుసమవ kusamava *fem.nom.sg.* (A141.5:1073). వ్యక్తినామం. prob. wrong for kusumava. kusum(a) flower [<Skt. kusu-ma-id]. ava var. of -avva personal name suf.

కుసుమాయుధు kusumāyudhu *masc.gen-obl.sg.* (A87.16:892-922). వ్యక్తినామం. Of kusumāyudha- (Cupid, lit.) a feuditory of Eastern Cāḷukya Kings [<Skt. kusumāyudhaḥ].

కుసుమాయుధుణ్డు kusumāyudhuṇḍu *masc.nom.sg.* (A871.6:892-922). వ్యక్తినామం. Cupid (lit.). v. s. v. kusumāyudhu.

కూకిపఱ్ఱు kūkipaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B42.28:892-922). స్థలనామం. kūki is not recorded in Te.dictionaries. It mean mushroom as in Pj. -paṟṟu p.n.suf. v. s. v. paṭṭu.

కూచపోఱికి kūca pōṟiki *masc.dat. sg.* (A56.12:750). వ్యక్తినామం. kūca n.pr. pōṟi the name of a dynasty, as in pōṟi rāju-lu....etc. This appellation occurs in fem. names also, as in vasanti pōṟi mahādēvula.

కూచ పోఱియారి kūca pōṟiyāri *masc.gen-obl.hon.pl.* (A56.8-9: 750). వ్యక్తినామం. -yāri hon. appellation. v. s. v. kūca pōṟi.

కూటమున kūṭamuna *neut.loc.sg.* (C11.16:1080). సభలో. In the assembly. loc.sg. of kūṭamu. v. s. v. kūḍaṃ.

కూడం kūḍaṃ *adv.* (A160.3:1087). సహ, కలిసి. With, together with, along with, also, etc. inf. of kūḍu intr. to assemble. meet, join, etc. cf.Te. kūṭami, kūrcu tr.caus., kūrpu, kū-ṭuva, etc., Ka. kūḍu, kūḍa, Tu. kūḍuni, kūṭa, Ta. kūṭu,

Ma. kūṭuka, etc. [<PDr *kūṭṭ-]. See DED 1562. and TPS (1945). p.94 for more details and IA borrowings.

కూడకునియ్యూరు kūḍakuniyyūru *p.n.nom.sg.* (B65.104:1022). స్థల నామం.

కూతు kūtu *fem.nom.sg.* (A177.36:1097). కూతురు. A var. of kuntuṟ, etc.

కూతుఱు kūtuṟu *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). కూతురు. A var. of kuntuṟ.

కూంతు kūṃtu *fem.obl.sg.* (A136.11:1065). కూతురి. v. s. v. kuntuṟ.

కూన్తుఱు kūntuṟu *fem.nom.sg.* (A131.9:1061). కూతురు. v. s. v. kuntuṟ.

కూంతుఱు kūṃtuṟu *fem.nom.sg.* (A142.5-6:1074., A155.4:1084). కూతురు. An ortho. var. of kūntūṟu.

కూంత్తుఱు kūṃttuṟu *fem.nom.sg.* (A152.4:1082., A169.3-4:1092., A179.6:1098). కూతురు. Daughter. An ortho. var. of kūntuṟu. v. s. v. kuntuṟ.

కూన్తులున్ kūntulun *fem.nom.pl.* (A177.41:1097). కూతుళ్లనూ. v. s. v. kuntuṟ.

కూవియ kūviya *masc.nom.sg.* (A60.9:8th). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. kūv- prob. var. of kūva, kuvva heap. May be a re-borrowing from Pkt. kūva heap. See BSOAS 11. 134-135.

కృష్ణపక్షం kṛṣṇapakṣaṃ *neut.nom.sg.* (121.9:1018). చీకటి రాత్రులు. The dark half of the lunar month, the other name for kṣīṇapakṣamu [<Skt. kṛṣṇapakṣa-].

కృష్ణపక్షమున kṛṣṇapakṣamuna *neut.loc.sg.* (A137.4:1068.). చీకటి రాత్రుల్లో. In or during the period from full moon to new moon. v. s. v. kṛṣṇapakṣaṃ.

కెణ్డుకూర keṇḍukūra *p.n.acc.sg.* (B11.19:466). స్థలనామం. A var. of kaṇḍukūra. v. s. v. kaṇḍukur.

కెత్తిచొయ్యయు ketticoyyayu *n.pr.* (A110.13-14:971). వ్యక్తి నామం. -yu con. particle.

కెస్సరజున్ kessarajun *masc.acc.sg.* (A66.1-2:8th). వ్యక్తినామం. -rajun wrong for rājun.

కేచిన kēcina *tr.p.adj.*(C2.I:709). చేసిన. That done, performed. Pro. wrong for kēsina an earlier form of cēsina. p.adj. of *kēyu >cēyu. v. s. v. cēya.

కేతన kētana *masc.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తినామం. -ana masc. name suf.

కేతాచారి kētācāri *masc.nom.sg.* (A130.91:1060). వ్యక్తినామం. -ācāri [<Skt. ācārin] masc. name suf. v. s. v. kētana,

కేతియ kētiya *masc.nom.sg.* (A159.11-12:1087). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf. v. s. v. kētana.

కేసరియు kēsariyu *masc.nom.sg.* (A110.20-971). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. kēsari lion [<Skt. kēsarin].

కేసి kēsi *tr.ppt.* (A24.5:699_700). చేసి. Having done. An older form of cēsi. v. s. v. cēya.

కేసివ kēsiva *tr.p.adj.* (A34.1-2:7th). చేసిన. Wrong for kēsina that done, performed. v. s. v. cēya.

కేసిరి kēsiri *tr.p.fin.3rd.pl.* (A30.2:7th). చేశారు. They did. An older form of cēsiri. v. s. v. cēya.

కొచ్చియ kocciya *masc.nom.sg.* (A7.4:300-25). వ్యక్తినామం. -iya var of -aya, etc.

కొట్టంబు koṭṭaṃbu *neut.nom.sg.* (A79.7:820-25). పల్లె, గుడిసె, ఇల్లు, మొ. Hamlet, hut, house, etc. A var. of Mdn.Te. koṭ-ṭām, etc. cf.Te. koṭṭu, koṭār, koṭṭaruvu, etc., Ka. koṭṭage, Tu. koṭṭa, Ta. koṭṭil, koṭṭakai, Ma. koṭṭil, etc. [<PDr *koṭ-]. See BSOAS 11.137, and TPS(1945), p.95. DED does not list the word, prob. because its authors have revised their opinion and treat it as a l. w. from IA.

కొట్టంబున koṭṭaṃbuna *neut.loc.sg.* (A2.10:575_600). పల్లెలో(ని). In the hamlet, village. v. s. v. koṭṭaṃbu.

కొట్టళి కుణణ్డాళువాన్ఱు koṭṭaḷi kuṇaṇḍ āḷuvānṟu *masc.nom.sg.* (A50.30-32:725). వ్యక్తినామం. koṭṭaḷi prob. family name-cum- place-name. -aḷi prob. p.n.suf., older form of -ali లి in pudali p.n., ? āḷuvānṟu prob. back-formation from Ta. āḻvār.

కొట్టించిన koṭṭiṃcina *tr.caus.p.adj.* (A87.53-54:892-922). తొవ్వించిన. That which was caused to dig. Occurs in the place of

of kroppiṃcina which usage is now obsolete. v. s. v. koṭṭe.

కొట్టిరి koṭṭiri *tr.p.fin.3rd.pl.* (A24.3:699-700). చెక్కిరు. They engraved. v. s. v. koṭṭe.

కొట్టూరు koṭṭūru *p.n.nom.sg.* (B5.19:330_75). స్థలనామం. koṭṭ- a var. of koṭṭu shop and ūru village. The word means shopping town. v. s. v. koṭṭaṃbul and ūru.

కొట్టె koṭṭe *tr.p.fin.* (A50.33:725). చెక్కిడు. Engraved, beat, etc. p.fin. of koṭṭu tr. to beat, strike, knock, etc., intr. to strike, as a clock, etc. cf.Te. kuṭṭu, Ka. kuṭṭu, kuḍu, Tu. kuṭṭuni, Ta. koṭṭu, kuṭṭu, Ma. koṭṭu, kuṭṭu, etc. [<PDr *koṭ-]. See BSOAS 11.134;139; TPS (1945), p.43, DED 1717, etc. for more details and IA borrowings.

కొడికిం koḍikiṃ *p.n.nom sg.* (B14.17:554). స్థలనామం. Wrongly deciphered for koḍiṃki, a var. of koṇeki.

కొడుక్ koḍuk *masc.nom.sg.* (A87.17:892-922). పుత్రుడు. Son. A var. of koḍuku before vowels.

కొడుకు koḍuku *masc.nom.sg.* (C2.IA:709., A53 4;6:740., A63.4: 8th., A67.4:8th., A70.2:8th., A85.8;23:850., A86.7:850., A87. 25:892-922., A94.3:9th/10th., A98.6:9th/10th., A101.2:9th/ 10th., A104.17:925-50., A106.14:925-50., A116.2:10th., A125. 16-17:1043., A133.2:1061., A137.3:1068., A138.3:1069., A143. 8:1074., A159.11:1087., A161.3;5:1088-89. A165.8:1091., A166.15:1092., A168.3:1092., A172.5-6:1094., A175.7:1095., A181.6-7:1098., A182.7:1098., A183.9:1098., A184.6:1098). Son. cf.Te. kōḍalu, kodama, kōḍe, etc., Ka. koḍa, koṇasu, Ta. kuḻa, kuḻavi, Ma. koḻunnu, Kui kōṛu, etc. [<PDr *kuḻ-/*koḻ-]. See BSOAS 11.135, 12.353 and DED 1787 for more details and IA borrowings.

కొడుకున koḍukuna *masc.loc.sg.* (A106.6:925-50). కొడుకులో. In the son. v. s. v. koḍuku.

కొడుకులు koḍukulu *masc.nom.pl.* (A177.34:1097). పుత్రులు. Sons. v. s. v. koḍuku,

కొడుకుళ్ koḍukuḷ *masc.nom.pl.* (A49.5_6:725). పుత్రులు. An older form of koḍukulu. v. s. v. koḍuku.

కొడ్కు koḍku *masc.nom.sg.* (A149.5:1081., A177.36:1097). కొడుకు. A var. of koḍuku.

కొఢతల్లి koḍhatalli *p.n.nom.sg..* (B48.29-30:934-45). స్థలనామం.

కొణం koṇaṃ *tr.inf.* (A177.30:1097). కొనుటకు. To buy, etc. An older form of konam. v. s. v. koni.

కొణి koṇi *tr.ppt.* (A60.5-6:8th., A81.6:848) కొని. Having bought. An earlier form of koni.

కొణిన koṇina *tr.p.adj.* (A61.6:8th). కొన్న. That bought. A var. of koṇṇa/konna. v. s. v. koni.

కొణిరి koṇiri *tr.p.fin.3rd.pl.* (A10.2;5:600-25). కొన్నారు. They bought. An older form of koniri. v. s. v. koni.

కొణెకి koṇeki *p.n.nom.sg.* (B26.21:669). స్థలనామం. Identified as Mdn. koṇiki in Guntur dt. May be connected with the literary form koṇ̃ge an elevated place, a heap. The village is built on an elevated ground even as it appears today. A later form of koḍimiki.

కొణ్థమ koṇthama *p.n.nom.sg.* (B67.104:1022-66). స్థలనామం.

కొణ్డ-[1] koṇḍa-[1] *neut.nom.sg.* (A11.8:625-50., A54.3;7-8:742-98). పర్వతం, గుట్ట. Hill, mountain. A later form of konṟa in tānṟi konṟa (B8.7:395-410). cf.Ka. koṇḍa, Ta. kunṟu, Ma. kunnu, Pj. kondi, etc. [<PDr *kunṟ/*konṟ-]. See DED 1548 for more details. Occurs as a personal name also as in koṇḍa .

[2] koṇḍa[2] *masc.nom.sg.* (C4.19:709-46,, A101.2:9th/10th., A115.3:10th). వ్యక్తినామం. Hill. A common personal name, generally occurring with suf. like -aya, -apa, -ama, etc. v. s. v. koṇḍa[1].

-కొణ్డ[3] -koṇḍa[3] *neut.* (A143.3:1074., A147.3:1078., A173.3:1094., A181.3.4:1098., A113.3-4:1088., A184.3:1098., A187.6-7:1100). స్థలనామ ప్రత్యయం. Hill. p. n. suf. Occurs as -goṇḍa in phrases. v. s. v. koṇḍa[1].

కొణ్డచార్య్య koṇḍacāryya *masc.nom.sg.* (B42.47:892-922). వ్యక్తినామం. koṇḍa hill. -cāryya wrong for ācārya preceptor, masc. name suf. v. s. v koṇḍa.

కొణ్డనగూరు *p.n.nom.sg.* (B24.18:668). స్థలనామం. prob. wrong for koṇḍa hill, nāg(a) snake and ūru village.

కొణ్డనూరి koṇḍanūri *p.n.gen.-obl.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం. Prob. ūr named after koṇḍ- an(a) n. pr.

కొణ్డప koṇḍapa *masc.nom.sg.* (A54.6.742-98). వ్యక్తినామం. -apa personal name suf. koṇḍ- var. of koṇḍa before vowels. v. s. v. koṇḍa[1].

కొణ్డమఞ్చి koṇḍamañci *p.n.nom.sg.* (B17.17:630). స్థలనామం.

కొణ్డమురువుడు koṇḍamuruvudu *p.n.nom.sg,* (B11.25:466). స్థలనామం. Editor suggests an alternative reading, as °muruvuḍu.

కొణ్డయకు koṇḍayaku *masc.dat sg.* (A54.4:742-98.. A113.15:991). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. v. s. v. koṇḍa .

కొడ్డయ్య koḍḍayya *masc.nom.sg.* (A25.28:7th). వ్యక్తినామం. -ayya masc. name suf. v. s. v. koṇḍa[1].

కొణ్డవ koṇḍava *fem.nom.sg.* (A132.9-10:1061). వ్యక్తినామం. -ava personal name suffix., var. of avva mother, etc. cf. Koṇḍa ave, Pj. avva, Go. avval, Tu. abbē, Ka. avva, avve, Ta. avvai, etc. [<PDr *avvai]. Koṇḍ- var. of koṇḍa nill. etc. [<PDr *kunṟ-].

కొణ్డవెఱుపూర్ koṇḍaveṟupūr *p.n.nom.sg.* (B18.12:681). స్థలనామం.

కొణ్డిక koṇḍika *adj.* (B67.11:1022-66). చిన్న. Small. Occurs as an attribute of a certain muṃjalūru. A var. of koṇḍuka small.

కొణ్డియగుంట koṇḍiya guṃṭa *p.n.gen-obl.sg.* (B66.80:1022). స్థలనామం. -guṃṭa ditch, pond, p. n. suf. The place is named after koṇḍiya n. pr. -iya var. of -aya/-ayya, etc. v. s. v. koṇḍa and kuṇṭa.

కొణ్డివర్మ koṇḍivarma *masc.nom.sg.* (B24.18:663). వ్యక్తినామం. -varma a suf. to the name of kṣatriyas [Skt. varman-].

కొణ్డుక koṇḍuka *adj.* (C7.4:8th., C8.4:8th., A123.15; 17-18:1023). చిన్న. Small. Prob. var. of koṇḍika.

కొణ్డుకల్ koṇḍukaḷ *masc.nom.pl.* (A80.31:847). కొడుకులు (?). A later form of konṟukaḷ the meaning and etymology of which is obscure. However. C. Narayana Rao opines that it means 'those who won' (See ABC 2.1315). V. Prabhakara Sastry thinks it means "sons" (See Bh.5.96-110).

కొణ్డుకపుండి koṇḍukapuṃḍi *p.n.gen.-obl.sg.* (B43.64:892-922). స్థలనామం. koṇḍuka small a var. of koṇḍika. -puṃḍi p.n. suf.. var of pūṇḍi

-కొండుమ్ -koṇḍum *aux.vb.imp.1st.pl.* (A87.34.892-922). -కొంటాము. v. s. v. konu.

కొండూరి koṇḍūri *p.n.gen_obl.sg.* (C6.2:8th). స్థలనామం. koṇḍ(a) hill and ūr village. A later form of konṟūri. v. s. v. koṇḍa and ūru.

కొండెయయు koṇḍeyayu *masc.nom.sg.* (A112.7:972). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. -eya var. of -aya, etc. masc. name suf. v. s. v.koṇḍa .

కొండ్రు koṇḍṟu *tr.hab.fin.3rd.pl.* (A66.5:8th., A89.13-14:898-934). కొంటారు. They buy. A var. of konduru. v. s. v. koni.

కొణ్ణ koṇṇa *tr.p.adj.* (A64.2;4:8th). కొన్నటువంటి. Bought. A var. of koṇina, konina, and konna. v. s. v. koni.

కొణ్ణన్ koṇṇan *tr.concess.* (A98.8:9th/10th). కొన్నట్లయితే. Having taken (away). v. s. v. konu.

కొంణ్డ koṃṇḍa *neut.* (A174.3-4:1094). కొండ. Wrong for koṇḍa hill. Occurs as -goṃṇḍa in a pharase. v. s. v. koṇḍa[3]

కొదింకి kodiṃki *p.n.nom.sg.* (B27.30:673). స్థలనామం. Wrongly deciphered for koḍiṃki, var. of koṇeki.

కొణి koṇi *tr.ppt.*(A79.7:820-25., A89.11:898-934., A109.3:925-50., A123.15:1023., A129.8:1058., A134.31:1062., A164.13: 1091-91). కొనుక్కొని; సహాయక్రియారూపం. Having bought. A later form of koṇi ppt. of koṇu < konu etc. (Alloms. kō(n), kol-, koṇ-, kōl- etc.) to buy, etc., mostly used as an aux. vb. giving reflexive meaning. cf. Ka.koḷ, koḷḷu, Tu. koṇuni, Ta. koḷ, koḷḷu (koṇṭ-), Ma. koḷka, Klm. kor- (kott-), Ko. kor- kos-, Nk. koy- (kor-), Kui koḍa, Kuvi(F) kōd-, (S) koḍḍ-, etc. [<PSDr *koḷ-/*koṇ- <PDr *koḷ-]. See DED 1788 for more details.

కొన్దాళి kondāḻi *p.n.nom.sg.* (B25.45:668-69). స్థలనామం. -dāḻi var. of tāḻi palmyra. kon- may be var. of kron- with loss of r in the intitial consonant cluster, meaning new.

కొన్న konna[1] *tr.p.adj.* (A87.70_71:892-922). సహాయక్రియ. Occurs as an aux.vb. in the vb.phr. maṇisi konna with reflexive meaning. p.adj. of konu to take, etc. [<PSDr *koḷ-/*kon-].

-కొన్న[2] -konna[2] au_x.vb. (A87.72:892-922). సొంతంగాచేసుకున్న. To do one's self. A var. of koṇṇa/koṇina and konina. v. s. v. koni.

కొన్నశర్మ్మ konna śarmma *masc.nom.sg.* (B28.30:674). వ్యక్తి నామం. śarmma masc. name appellation.

కొన్నెకి konneki *p.n.nom.sg.* (B67.103:1022-66). స్థలనామం. The same as the Mdn. kōneṅki. kon- may be wrong for kōn- of the king, and -eki p.n.suf.

కొన్ఱుకలు konṟukalu *masc.nom.pl.* (A80.30:847). కొడుకులు(?). A var. of konṟukaḷ/koṇḍukaḷ.

కొన్ఱుకళ్ konṟukaḷ *masc.nom.pl.* (A80.26;28;31:847). కొడుకులు(?). An earlier (?) form of koṇḍukaḷ.

కొన్ఱూరి konṟūri *p.n.gen-obl.sg.* (A24.5:699-700). స్థలనామం. An earlier form of koṇḍūri. v. s. v. koṇḍa and ūru.

కొమర- komara- *masc.* (A89.7:898-934). కొడుకు; కుమారస్వామి. Son, the son of Lord Siva. Occurs bound in komara-svāmi-ki [<Skt: kumāraḥ]. A var. of komāra-.

-కొమర -komara *masc.nom.sg.* (A49.4-5:725., A119.28:1006). కొడుకు. Son. v. s. v. komara- .

కొమరుర komarura *adj.* (A113.20-21:991). చక్కని. The final -ra is not clear. komaru handsome ; n. beauty, grace, etc. SRN connects this word with Skt. kūbaraḥ and Ta. kommai beautiful, pleasant.

కొమఱి komaṟi *masc.nom.sg.* (A49.9-10:725). వ్యక్తినామం. v. s. v. komarura.

కొమార- komāra- *masc.nom.sg.* (A131.52:1060). వ్యక్తినామం. A var. of komara- [<Skt. kumāraḥ].

కొమియ komiya *masc.nom.sg.* (A181.6:1098). వ్యక్తినామం. Prob. wrong for kommiya.

కొమొరపాలు కొణ్డయ్య komorapālu koṇḍayya *masc.nom.sg.* (A25. 27-8:7th). వ్యక్తినామం. koṇḍayya son of komorapālu hon.pl. of komorap(a) prob. wrong for komarapa. -ālu hon. appel-lation. v. s. v. komara , appa, koṇḍa, and ayya.

కొమ్బఱు kombaṟu *p.n.nom.sg.* (B21.14:633-63). స్థలనామం. Prob. wrong for kōmbaṟu king's place. For kō* king, etc., see

s. v. kōni. -baṟu var. of -paṟ(ṟ)u p.n. suffix. v. s. v. paṭṭu and kōni.

-కొమ్మ -komm *aux.vb.imp.2nd.sg.* (A87.32:892-922). తీసుకో. You take, have, receive, etc. v. s. v. konu.

కొమ్మ komma *masc.nom.sg.* (A127.8:1055., A87.7;7:1068., A140.9:1073., A145.13-14;1076., A149.11:1081., A167.6:1092). వ్యక్తి నామం. A common personal name, var. of kommi, kommana, etc. Prob. connected with Te. komma young woman, etc. [<PDr *kuḻ-]. See DED 1787 for more details. See koḍuku.

కొమ్మణ kommaṇa *masc.nom.sg.* (B48.25;29:934-45., A112.11:972). వ్యక్తినామం. -aṇa masc. name suf. v. s. v. komma.

కొమ్మణయు kommaṇayu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). వ్యక్తినామం. -yu con.particle. v. s. v. komma.

కొమ్మన kommana *masc.nom.sg.* (A54.7:742-98). వ్యక్తినామం. -ana later form of -aṇa masc. name suf. v. s. v. komma.

కొమ్మని kommani *masc.gen-obl.sg.* (A186.6:1099). వ్యక్తినామం. v. s. v. komma.

కొమ్మయ kommaya *masc.nom.sg.* (A126-12:1047). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. v. s. v. komma.

కొమ్మి kommi *masc.nom.sg* (A4.5:6th/7th., A142.5:1074). వ్యక్తినామం. v. s. v. komma.

కొమ్మియ kommiya *masc.nom.sg.* (A133.6:1061., A135.8:1064., A155.15;15:1084., A167.7:1092). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya masc. name suf. v. s. v. komma.

కొమ్మున kommuna *neut.loc.sg.* (C13.13:1086). చివర. At one end (of a tank, in the context obtaining). cf Ta. kompu, Ma. kompu, Ka. kombu, kombe, etc. [<PDr *kom-p]. See DED 1759 for more details.

కొరవి koravi *p.n.nom.sg.* (A87.24-25;36:892-922., B42.50:892-922). స్థలనామం. Identified as the village of the same name in Nallagonda dt. korav(a) may be connected with Te. koṟava a hill tribe, etc. See s. v. kurupūra.

కొరవిక్ koravik *p.n.dat.sg.* (A87.50:892-922). స్థలనామం. See s. v. koravi.

కొఱుకాలు koṟukālu *masc.nom.hon.pl.* (A58.18:8th). వ్యక్తినామం. -kālu hon. appellation.

కొఱునార్లు koṟunāṟlu *n.pr.* ? (A24.6:699-700). వ్యక్తినామం (?)

కొఱ్ఱ koṟṟa *masc.nom.sg.* (B53.59:945-46). వ్యక్తినామం.

కొఱ్ఱపఱు koṟṟapaṟu *p.n.nom.sg.* (B38.23:799-843). స్థలనామం. A var. of koṟṟapaṟṟu. koṟṟa the cereal yielding a king of millet, *Panicum italicum.* cf. Ka. koṟale, korle, Ko. korly, Ta. kural, Kui kueri, etc. -paṟu p. n. suf. v. s. v. paṭṭu.

కొఱ్ఱపఱ్ఱు koṟṟapaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B37.43:794-842).v.s.v. koṟṟa-paṟu.

కొల- kola- *adj.* (A104.27:925-50), వంశానికి చెందిన. Relating to a family, class, caste, etc. [<Skt. kula-].

కొలచి kolaci *tr.ppt.* (A54.7:742-98). కొలిచి. Having measured. cf. Te. kola, kolata, koladi. etc., Ka. kuḷa, koḷaga, Tu. koḷage, Ta. kuḷakkam, Ma. koḷakam, Klm. kuḷ-, etc. [<PDr *koḷ-]. See DED 1517 for more details. See s. v. koni also.

కొలచిన kolacin(a) *tr.p.adj.* (A115.3:10th). కొలిచినటువంటి. Measured. v, s. v. kolaci.

కొలది koladi *neut.nom.sg.* (A82.10:848-49). కొలత, హద్దు. మొ. Limit, extent, reach, range, measure, etc. A var. of kolādi (class.) and koddi (Mdn. by assimilation). v. s. v. kolaci.

కొలని kolani *neut.gen-obl.sg.* (B44.29:915-25). చెరువు తాలూకు. Of the tank. obl. sg. of kolanu (pl. kolākulu) pond, tank, lake. cf. Ta. kuḷam, Ka. koḷa, etc. [(P)SDr *kuḷ-a]. See DED 1518 for more details. SRN derives the word from Skt. kūlam,

కొలువం koluvaṃ *tr.inf.* (A186.7:1099). కొలవటానికి. To measure. v. s. v. kolaci.

కొల్చు kolcu *tr.hab.adj.* (A181.6:1098). పూజించే. Worshiping. v. s. v. kolpunan. kolcu var. of kolucu.

కొల్పునన్ kolpunan *neut.loc.sg.* (A88.6:893). కొలువులో, సేవలో. In the service or employment of. A var. of kol(u)vu (class.) employment, assemblv, etc. cf. Te. kolucu, kolupu, etc., Ta. kolu, Ma kolu, etc. [<PDr *koḷ-] See DED 1788 and s. v. koni for more details

కొల్లికుఱ్ఱు kollikuṟṟu *p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. kolli is recorded in Te. dictionaries as meaning "a variety of tree". Several place-names like kollipara have this morpheme in common with this word. For kollu, etc., B and SRN give the meaning 'water tank' but no literary usages are given. cf. Ka. kolli, kolle a bend, corner, gulf, bay, Tu. kolli a bay, Koḍ. kolli small stream with rocky bed, Ma. kolli valley, corner. [<PSDr *kolli]. -kuṟṟu p. n. suf.

కొళ్ళిపుఱ్ koḷḷipuṟ *p.n.nom.sg.* (B27.28-29.673). స్థలనామం. Identified as Mdn. kollipara, prob. incorrectly.

కొసణియ kosaṇiya *masc.nom.sg.* (A178.7:1098). వ్యక్తినామం. -iya masc. name suf.

కొసిన kosina *tr.p.adj.* (A25.33-34:7th). చేసిన. Wrong for kēsina. v. s. v. cēya.

కొల్పించిన kolpiṃcina *tr.caus.p.adj.* (A87.53-54:892-922). తవ్వించిన. Caused to dig. A var. of kroppincina (class.). v. s. v. krocce.

కోకిలి kōkili *masc.nom.sg.* (C2.13:709). వ్యక్తినామం. A var. of kōkuḷi the name of a king of the Eastern Cāḷukya dynasty, who ruled for only six months during 709 A.D. Generally called Kokkili(Siddhi).

కోకుళి kōkuḷi *masc.nom.sg.* (C3.11:709). వ్యక్తినామం. v. s. v. kōkili.

కోటన్ kōṭan *neut.loc.sg.* (A16.7:641). నదిఒడ్డున, చెరువుగట్టున. On the bank of a stream or pool. v. s. v. kōḍu.

కోటలు kōṭalu *neut.nom.pl.* (C3.20:709). దుర్గాలు. Forts. cf. Ka. kōṭe, Ta. kōṭṭai, Ma. kōṭṭa, etc. [<PSDr *kōṭ-a]. SRN derives the word from Skt. kōṭaḥ (lex.), Pkt. koṭa, koṭṭa. SR considers it a vaikṛta word (= a type of tbh.). R. Caldwell (CGDL, p. 570), Upadhyaya (ABORI 12.281), T. Burrow (BSOAS 12.376), and DED 1831 treat it as a Dravidian word borrowed by IA.

కోటలుం kōṭaluṃ *neut.nom.pl.* (A119.25-26:1006). దుర్గాలున్నూ. -uṃ con. clitic. v. s. v. kōṭalu.

కోటి kōṭi[1] *num.* (A65.10:9th). నూరు లక్షలు. Ten million, one crore. [<Skt. kōṭiḥ].

కోటి² kōṭi : *neut.gen-obl.sg.* (A16.8:641), నదివొడ్డు. చెరువుగట్టు. Of the bank of a stream or pool. v. s. v. kōḍu.

కోటియి kōṭiyi *neut.gen-obl.sg.* (B43.66:892_922). గట్టునూ. -yi con. clitic, var. of -yu, etc. v. s. v. kōḍu.

కోటియు kōṭiyu *neut.gen-obl.sg.* (B43.67:892-922). గట్టునూ. A var. of kōṭiyi occurring in the same ins. v. s. v. kōḍu.

కోటీశ్వరంబునన్ kōṭīśvarambunan *p.n.loc.sg.* (A117.4-5:10th). స్థలనామం. -īśvaramb p. n. suf.

కోట్టంబుల్ kōṭṭambul *neut.nom.pl.* (A81.6:848., A82.10:848-49). నివాసస్థలాలు. pl. form of koṭṭambu. The long -ō- in the form is due to wrong reading or interpretation of the text and also prob. due to the belief of the editors that the word is traceable to Pkt. goṭṭham < Skt. gōṣṭham a cow-pen. The length of e and o are not clearly marked in the inscriptional orthography (See K. Lakshmana Rao, Andhra-vijñāna Sarvasvamu, Madras, 1916, pt.I, p.378 and A. C. Burnell, Elements of South-Indian Paleography, London, 1878, p.30). The reading is therefore unjustified.

కోడమడువు kōḍamaduvu *p.n.nom.sg.* (B47.29:925). స్థలనామం. -maduvu prob. wrong for -maḍuvu var. of maḍūgu a pond, tank, lake, etc., a p.n.suf. cf.Ka. maḍa, maḍu, etc. pool, Ko. maṛv deep pool in a stream, Ta. maṭu pond, etc., Ma. maṭu pool. [<PSDr *maṭu]. See DED 3809 also.

కోడు kōḍu *neut.nom.sg.* (B36.20:763., B43.65:892_922., B44.27; 28;29:915-25., B49.32-33;934-45). ఒడ్డు. గట్టు; కాలువ, మొ. The bank of a stream or pool. Also a canal, a rivulet, a pool near the village (SRN). cf. Ta. kōṭu, Ka. kōḍu, Tu. kōḍu, etc. [<PDr *kōṭ-]. See DED 1824 for more details.

కోడుకు kōḍuku *masc.nom.sg.* (A145.14:1076). కొడుకు. Prob. wrong reading for koḍuku.

కోన kōna *adj.* (A152.4:1082). ఇంటిపేరు; అంక. Occurs as a family name. The name of an area surrounded by River Godavari and its tributaries. cf.Te. kōna, kuni, etc., Ta. kōṇ(u) Ma. kōṇ, Ka. kōṇ(a), kōna, etc. [<PDr *kōṇ- and also Skt. kōṇa- angle]. See DED 1834 for more details.

కోని kōni *masc.gen-obl.sg.* (A147.8:1068., A183.10:1098). గొల్లవానియొక్క. of a shephered. cf.Te. kōna, kōn-ēṟu, kōnāri, kōyila/°vela, kōya, etc., Ta. kō, kōnaṉ, Ma. kō, Ka. kōva; Pj. kōc, etc. <PDr *kō-]. See DED 1810 for more details.

కోమటి kōmaṭi *masc.nom.sg.* (A137.3:1068). వైశ్యుడు. A member of the Vaiśya community, a business man. cf.Ka. kōmaṭṭi, etc. [<PSDr *kōmaṭi]. SRN derives the word from Skt. kārpaṭikaḥ a traveller, a pilgrim. S. Pratapa Reddi derives the word from Skt. gōmaṭhāḥ followers of gōmaṭha- a Jaina tīrthaṃkara, and so on. See "Andhrula Sāŋghika Caritra", pp.53-54, 121-22, 242, 322, and 336-37.

కోమట్ల kōmaṭla *masc.loc.pl.* (A124.4:1038). వైశ్యుల. v. s. v. kōmaṭi.

కోమట్లు kōmaṭlu *masc.nom.pl.* (A124.7:1038). వైశ్యులు. v. s. v. kōmaṭi.

కోయిలము kōyilamu *neut.nom.sg.* (B45.57:918-25). గుడి. Temple. A var. of kōyila/kōvela with the neut.gender marker -mu. v. s. v. kōni and illu.

కోరమియ kōramiya *masc.nom.sg.* (B56.43;49;50;52:945-70). వ్యక్తి నామం. -am- and -iya personal name suffixes.

కోరుకొలను kōrukolanu *p.n.nom.sg.* (B54.64:945-70). స్థలనామం. -kolanu tank, etc., a p.n.suf. kōru- may be connected with gōru small, less, as in gōru-cikkuḍu *Dolichos fabaeformis.* gōru-veccana lukewarm, gōranta small, as much as a nail (lit.).

కోరుమెల్లి kōrumelli *p.n.nom.sg.* (B65.102:1022). స్థలనామం.

కోఱుకోటి kōṟukōṭi *p.n.gen-obl.sg.* (B64.90:1011). స్థలనామం. -kōṭi gen.sg. of -kōḍu rivulet, etc. ap.n.suf. v. s. v. kōṭan.

కోఱుకోటియు kōṟukōṭiyu *p.n.gen-obl.sg.* (B64.89:1011). స్థలనామం. -yu con. particle. v. s. v. kōṟukōṭi.

కోలికూటమున kōlikūṭamuna *neut.loc.sg.* (C11.16:1080). గొప్ప కూటంలో. In the big assembly. kōli prob. wrong for kōlu big. See s. v. kōlu varttani.

కోలువర్తని kōluvarttani *neut.nom.sg.* (B68.39:1060). స్థలనామం. The name of a region comprising Mdn. Visakhapatnam and

Srikakulam districts as also adjoining areas. kōlu big. cf Ka. kōl, kūl length, largness. See DED 1854. varttani var. of Skt. vartinī region [<vr̥tta- a circle (of administration)].

కోవియ kōviya *masc.nom.sg.* (A128.21:1058). స్థలనామం. -iya var. of -aya etc.

కోవుబోళు kōvu bōḷu *masc.nom.hon.pl.* (A48.9:719-20). వ్యక్తినామం. bōḷu pl. of bōya village officer.

కోసియ kōsiya *masc.nom.sg.* (A50.11-12:725). వ్యక్తినామం. -iya masc. name suf.

కౌత kau̥ta *p.n.gen-obl.sg.* (B64.87:1011). స్థలనామం. Identified as the Mdn. village of the same name. Occurs as a family name.

కౌణ్డిల్య kau̥ṇḍilya *adj.* (A56.17:750). ఒకగోత్రం పేరు. The name of a gōtra (a family or clan). Wrong for kau̥ṇḍinya.

క్రంకటవ్వ kraṃkaṭavva *p.n.?*(B49.33:934-45). స్థలనామం. (?).

క్రంజ kraṃja *p.n.nom.sg.* (B41.56:844-88). స్థలనామం. The same as the Mdn. village kāja.

క్రనూరు kranūru *p.n.nom.sg.* (B50 61:934-45). స్థలనామం. Prob. wrong for krānūru.

క్రమబున kramabuna *neut.loc.sg.* (A89 40-41:898-934). వరుసలో. Prob wrong for kramamuna in the order. The word has to be read as "kramamuna" on metrical considerations, [<Skt. krama-].

క్రాజ krāja *p.n.nom.sg.* (B37.39:749-842). స్థలనామం. v. s. v. krāja.

క్రాఞ్చ krāñca *p.n.nom.sg.* (B60.61:934-45). స్థలనామం. v. s. v. kraṃja, krāja and krañja.

క్రొచె kroce *tr.p.fin* (A92.87:9th/10th). చెక్కెడు. Engraved. Prob. wrong for krocce var. of kl̲ōce/kl̲occe. v. s. v. krocce.

క్రొచ్చినా kroccinā *tr.p.adj.* (A108.18:925-50). చెక్కిన. That engraved. The final -ā is prob. wrong for -a. v. s. v. krocce.

క్రొచ్చె krocce *tr.p.fin.* (A106.20-21:925-50). Engraved. A later form of kl̲occe/kl̲ōce. p.fin. of kroccu to dig, engrave, etc. SR observes that the word occurs with kr- in written re-

cords but lists the word with gr- alone as the received form. SRN merely quotes from SR. In the inss. under study, kr-, kl̲o-, kol̲- and go- forms occur, the last being less frequent. cf. Te. g(r)oyyi, krōvi, etc. Ta. kol̲utu, Ka. kul̲i, Tu. kurepini, etc. [<PDr *kul̲-/ *kol̲-]. See DED 1511 and s. v. kornu, Nep. Dict. See also s. v. kuṇṭa and krōvi.

క్రొయ్య kroyya *neut.nom.sg.* (B67.109:1022-66). కయ్య, పాయ. The name of a rivulet. Occurs in the phr. "tallikroyya nāma nadī". Prob. wrong for krayya. cf. Te. kayya, Ta. kal̲i, Ma. kal̲i, etc. A. Master connects a wide variety of Te. words like kaḍacu, goḍacu, kaluju, etc. with the above set and derives the word from pre-Te. *kal̲aya. See BSOAS 12.347 for more details and also IA borrowings. See also DED 1145.

క్రొవ్విండ్ల krovviṇḍl *p.n.gen-obl.pl.* (B67.108:1022-66). స్థలనామం. -iṇḍ(i) p.n.suf. -l pl. suf. Identified as Mdn. krovviḍi in East Godavari dt.

క్రోవశ్రీ krōvaśrī *p.n.nom.sg.* (B41.60:844-88). స్థలనామం. v. s. v. krōvasiri.

క్రోవసిరి krōvasiri *p.n.nom.sg.* (B37.32;34:794-842). స్థలనామం. A var. of krōvaśri. Siri is <Skt. śrī.

క్రోవాసిరి krōvāsiri *p.n.nom.sg.* (B37.24:794-842). స్థలనామం. v. s. v. krōvasiri.

క్రోవి krōvi *neut.nom.sg.* (B59.55:945-70). గొట్టం; వేణువు, మొ. A flute, tube, a musket, etc. Occurs as a family name. cf. Ka. kol̲avi, kol̲al, Ta. kul̲āy, kul̲al, etc. Alfred Master connects Te. goṭṭamu, goḍiya and Ka. goṭṭa, koṭṭa with this word. [<PDr *kul̲-]. See s. v. krocce and kuṇṭa for more details.

క్షత్రియ్యకుడనాటి kṣatriyya kuḍanāṭi *neut.gen-obl.sg.* (A69.5:8th). స్థలనామం. kṣatriyya wrong for kṣatriya. -nāṭi p.n.suf. and prob. wrong for nāṃṭi.

క్షీణపక్షమున kṣīṇapakṣamuna *neut.loc.sg.* (A151.4:1081) చీకటి రాత్రుల్లో. In the dark half of the month during which the moon is on the wane, the period from full moon to new moon. Another name for kṛṣṇapakṣamu [<Skt. kṣīṇa-pakṣa-].

క్షేత్రపలు kṣētrapalu *masc.gen-obl.sg.* (A124.5:1038). అలయరక్షకుని, స్థానాపతి యొక్క. Wrong for kṣētrapālu of the officer in charge of temple management. [<Skt. kṣētrapālaḥ].

క్షేత్రపాలినికి kṣētrapāliniki *fem.dat. sg.* (A124.4:1038). ఆలయరక్షకురాలికి. To the lady officer in charge of the temple management. [<Skt. kṣētrapālinī].

క్షేత్రం kṣētraṃ *neut.nom.sg.* (A134.30:1062). పొలం, చేను. Field. A var. of kṣētraṃbu. [<Skt. kṣētra-].

క్షేత్రంబు kṣētraṃbu *neut.nom.sg.* (A52.8:739., A85.11:850). చేను, పొలము. A var. of kṣētraṃ.

క్లోచె kl̲ocē *tr.p.fin.* (A65.14:8th). చెక్కెడు. Prob. wrong for kl̲ōce an earlier form of kl̲occe and krocce.

క్లోచ్చె kl̲occe *tr.p.fin.* (A46.27:700-25). చెక్కెడు. An older form of krocce.

ఖణ్డరించిన khaṇḍariṃcina *tr.p.adj.* (A130.90-91:1060., A131.68: 1060). చెక్కిన. Engraved. -iṃc- verbalizer. [?<Skt. khaṇḍa- with an intrusive -r-].

ఖణ్డుగ khaṇḍuga *adj.* (B28.28:674). కండిగ, 500పౌ. బరువు. A candy of. cf. Hindi khaṇḍī weight of about 500 pounds. A var. ot kaṇḍuga. v.s.v. kaṇḍug.

ఖల్గసహాయుణ్డ్ khal̲gasahāyuṇḍ *masc.nom.sg.* (A87.11-12:892-922). కత్తిసహాయంగా కలవాడు. One who is helped by (his) sword. khal̲ga-wrong for khaḍga-[<Skt. khaḍgasahāyaḥ].

గగనభూమిచన్ద్రఖరకరోదకశిఖిమారుతాత్మమూర్త్తి gaganabhūmicand-rakharakarōdaka śikhimārutāma mūrtti *fem.nom.sg.* (A144. 22:1075-76). భూమ్యాకాశాలు, సూర్యచంద్రులు, తేజోవాయువులు, నీరూ, మూర్తీభవించింది. She who is an embodiment or manifestation of the sky, earth, moon, sun, water, fire and wind.

గంగు gaṃgu *masc.nom.sg.* (A66.1:8th). వ్యక్తినామం. A var. of gaṃgga[2].

గంగ్గ[1] gaṃgga[1] *neut.nom.sg.* (A136.6-7:1065). గంగానది Ganges river. [<Skt. gaṅgā].

గంగ్గ[2] gaṃgga[2] *n.pr.masc.nom.sg.* (A61.11:8th). వ్యక్తినామం. The name of a man, v.s.v. gaṃgga[1].

గంగ్గ³ gaṃgga³ *neut.gen.-obl.sg.* (A164.17:1090-91., A170.9:1093., A171.10:1093., A177.45:1097). గంగానది యొక్క. Of the river Ganjes. v.s.v. gaṃgga¹.

గంగ్గగొణ్డచోడవలనాణ్టి gaṃgga goṇḍa cōḍavala nāṇṭi *neut.gen.-obl.sg.* (A181.3-4:1098). స్థలనామం. -goṇḍa a var. of koṇḍa hill. nāṇṭi obl. of nāṇḍu region, country.

గంగ్గగొణ్డచోడవలనాంటి gaṃgga goṇḍa cōḍavalanāṃṭi *neut.gen.-obl.sg.* (A187.6-7:1098). స్థలనామం. v.s.v. gaṃggagoṇḍa cōḍavala nāṇṭi.

గంగ్గగొణ్డవలనాంటి gaṃgga goṇḍa valanāṃṭi *neut.gen.-obl.sg.* (A 147.3:1078). స్థలనామం.

గంగ్గగొణ్డిచోడవలనాంటి gaṃgga goṇḍi cōḍavaḷa nāṃṭi *neut.gen.-obl.sg.* (A187.6-7:1100). స్థలనామం. -goṇḍi wrong for -goṇḍa.

గంగరాజ్యంబునాక gaṃgarājyaṃbunāka *neut.dat.sg.* (A25.10:7th). గంగారాజ్యానికే. -a emph. suf. To the kingdom gaṃga. rājyaṃbunāk prob. wrong for rājyambunak[<Skt. gaṅgārājya-].

గంగ్గంగొణ్డచోడవలనాణ్టి gaṃggaṃ goṇḍa cōḍa vala nāṇṭi *neut.gen.-obl.sg.* (A143.3:1074., A184.3:1098). స్థలనామం.

గంగ్గంగొణ్డచోడవలనాంటి gaṃggaṃ goṇḍa cōḍavala nāṃṭi *neut.-gen.-obl.sg.* (A173.4:1094). స్థలనామం.

గంగంగొంణ్డచోడవలనాణ్టి gaṃggaṃ goṃṇḍa cōḍavala nāṇṭi *neut.-gen.-obl.sg.* (A174.3-4:1094). స్థలనామం. The anusvāra and -ṇ- in goṃṇḍa are redundant.

గంగ్గాకావేరీపర్య్యన్తం gaṃggākāvērīparyyaṃtaṃ *adv.* (A187.5:1100). గంగాకావేరినదుల మధ్యభాగమంతా. Between the rivers Ganjes and kāvērī (lit.), from north to south, throughout the country.

గజ్ఞబు....gajñabu... (A80.23:847). (?) గంజాం (ఒరిస్సా). V. Prabhakara Sastry identifies the word as Mdn. town Ganjam in Orissa state. See Bh.5.96-110. See also C. Narayana Rao's interpretation in ABC 2,1315.

గంజి gaṃji *masc.nom.sg.* (A46.15:700-25). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a pāṟa brahmin.

గట్టిపూణ్డి gaṭṭipūṇḍi *p. n. nom. sg.* (B59.53:945-70). స్థలనామం. gaṭṭi adj. hard, firm, strong, etc. cf. Te. gaḍusu, gaḍḍu,

etc., Ka. gaṭṭi, gaḍasu, etc., Ta. kaṭṭu, etc., Ma. kaṭṭa, etc. [<PDr *kaṭ-V]. See BSOAS 12.368 and DED 962, for more details and IA loans. -pūṇḍi p.n.suf.

గట్టు gaṭṭu *neut.nom.sg.* (A12.20-21:625-50). ఒడ్డు, కట్ట, మొ. A shore, bank, dam, embankment, dike, a long hill or a range of hills, etc. A var. of kaṭṭu. cf. Ka. kaṭṭu, kaṭṭe, gaṭṭa, gaṭṭu, Ta. kaṭṭu, etc. [<PDr *kaṭ-V]. See DED 961 and BSOAS 12.368 for more details and IA borrowings. See s.v. kaṭṭa also.

గడ్డయ gaḍḍaya *neut.nom.sg.* (B66.87:1022). లంక; మట్టి బెడ్డ, మొ. An island, clod, clot, etc. -ya emph. clitic. SRN derives the word from Skt. gaṇḍaḥ. Cf. Ta. kaṭṭu and Ka. gaḍḍe. The word is prob. of Mundarian origin.

గణపతిన్ gaṇapatin *masc.acc.sg.* (A104.57-58:925-50). వినాయకుడ్ని. The commander of the troops of demigods who are the attendants of Śiva. [<Skt. gaṇapati-].

గణయశమ్మణ gaṇaya śammaṇa *masc.nom?sg.* (A10.1:600-25). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. śammaṇa prob. var. of śarmmanna* or from Skt. śramaṇa monk. No personal name suffix is known to have been added to śarma and the like. This is a rare exception.

గణ్టియ gaṇṭiya *masc.nom.sg.* (A174.8:1094). వ్యక్తినామం. -iya masc. name suf.

గణ్ఠశాల ganṭhaśāla *p.n.nom.sg.* (B60.28:945-70). స్థలనామం. The same as the Mdn. town ghaṇṭasāla.

గణ్డ[1] gaṇḍa[1] *masc.nom.sg.* (A74.5:820-25., A75.3;4:820-25., A78.2;5:820-25., B39.2:820-25., A83.1:848-92., A81.1:848-92., A144.20:1075-76). వీరుడు; మగడు. A warrior, hero; husband. A later form of kaṇḍa. cf. Te. gaṇḍu, gaṇḍāḍu, Ka. gaṇḍa, gaṇḍasu, Ta. kaṇṭaṉ, etc. See BSOAS 12.377 and DED 986 for more details and IA borrowings.

-గణ్డ-[2] -gaṇḍa-[2] *adj.* (A76.1:820-25). వీరుడు. Hero, warrior, Occurs bound in a phrase.

గణ్డకు gaṇḍaku *neut.nom(?).sg.* (A55:7:745-801). ఖండిక(?). Wrong for gaṇḍug(u)? v.s.v. kaṇḍugu.

గణ్డణ్ gaṇḍaṇḍ *masc.nom.sg.* (A144.18:1075-76). వీరుడు. A warrior, A var. of gaṇḍaṇḍu and gaṇḍa. The word, on

metrical grounds, has ro be read as 'gaṇḍāḍ'. v.s.v. gaṇḍa.

గణ్డభైరవదుర్గ్గము gaṇḍabhairavadurggamu *neut.nom.sg.* (A177.23-24:1094). గండభైరవస్వామిగుడి. gaṇḍa n.w. hero, warrior, etc. durggamu fort. bhairava the name of a deity.

గణ్డమయ్కలియ్య gaṇḍa maykaliyya *masc.gen-obl.sg.* (A91.1-2: 9th/10th). వ్యక్తినామం. gaṇḍa hero, epithet of maykaliyya. -iyya var. of -ayya.

గణ్డయ gaṇḍaya *masc.nom.sg.* (A125.17:1043). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. v.s.v. gaṇḍa.

గణ్డర gaṇḍara *adj.* (A94.3: 9th/10th). శూరత్వంగల, మొగతనంగల. Manly, heroic, etc. prob. a l.w. from Kannaḍa. v.s.v. gaṇḍa.

గణ్డు gaṇḍu *adj.* (C14.13:1096). పెద్ద, ముఖ్యమైన, మొ. Big, important, presiding. Occurs as an epithet of a deity. v.s.v. gaṇḍa [<PSDr *kaṇ-].

గణ్డుమడి gaṇḍumaḍi *neut.nom.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం. gaṇḍu large, big. cf. gaṇḍa. -maḍi p.n.suf. field, garden-bed. cf Ka. maḍi division of a field, etc.

గణ్డేఱు gaṇḍēṟu *p.n.nom.sg.* (B20.9-11:633-63). స్థలనామం. A var. of kaṇḍēṟu and kandēru.

గణ్యమానున్ఱు gaṇyamānunṟu *masc.nom.sg.* (A11.2-3:625-50). లెక్కించదగ్గవాడు, గొప్పవాడు. An estimable man. [<Skt. gaṇyamānaḥ]

గతి gati *neut.loc sg.* (A100.2:9th/10th). మార్గంలో. In the manner of. [<Skt. gatiḥ].

గద్యంబుల gadyambula *neut instr.pl.* (A86.13:850). ఒకరకంబంగారు నాణేలతో. A var. of gadya, gaddiya, etc. v.s.v. gadyalu.

గద్యలు gadyalu *neut.nom.pl.* (A107.20:925-50). ఒకరకంబంగారు నాణేలు. An obsolete gold coin called pagōḍa, of the value of Rs. 3 1/2 or Rs. 4 in different regions. Sometimes called varahā because of the emblem of varāha (Skt. a hog, a boar, an incarnation of Lord Viṣṇu). A var. of gaddiya/gadde. cf. Ka. gādyāṇa [<Skt. gadyāṇa(ka)m].

గద్యానము gadyānamu *neut.nom.sg.* (C7.11:8th). ఒకరకం బంగారు నాణెం, Prob. wrong for gadyāṇamu.

గద్యాణంబు gadyāṇambu *neut.nom.sg.* (A87.64:892-922). ఒకరకం బంగారునాణెం. A coin. A var. of gadyāṇamu. v.s.v. gadyalu.

గద్యాణంబులు gadyāṇambulu *neut.nom.pl.* (A21.16:678). ఒకరకం బంగారునాణేలు. v.s.v. gadyalu.

గద్యెళు gadyeḷu *neut.nom.pl.* (A112.15:972). బంగారునాణేలు. v.s.v. gadyalu.

గన్న ganna *masc.nom.sg,* (A177.14;33:1097). వ్యక్తినామం. cf. kanna.

గన్నర gannara *masc.nom.sg.* (A87.6:892-922). వ్యక్తినామం. v.s.v. kannarā.

గరుడణ్డు garuḍaṇḍu *masc.nom.sg.* (A121.7-8:1018). గరుత్మంతుడు. The name of a mythological bird which is the vehicle of Viṣṇu, the symbol of speed and strength. A var. of garuḍi, garuḍuṇḍu, and garuṭālamantuḍu. [<Skt. garutman- garutmanta-)].

గరుసన garusana *neut.loc.sg.* (B66.87-88:1022). హద్దులో. Wrong for garusuna. v.s.v. garusu.

గరుసు garusu *neut.nom.sg.* (A49.16-17:725., B54.66:945-70., B60.26:945-70., A113.14;15-16:991). హద్దు. Boundary, limit. For its meaning, etc., see EI 11.345, ASPP 1.45, and RPS, p.66 ff. Among the Te. dictionaries, only SRN records the word. cf. kara, karakaṭṭa, kaṟu. kaṟṟu, etc., Ta. karai, Ka.Tu. kare, etc. [<PDr *kar-a]. See DED 1087 and also s.v. kaṟuta for more details.

గరుసున garusuna *neut.loc.sg.* (B66.80;81-82;82;83;84;85;86-87:1022). హద్దుదగ్గర. In or at the boundary. v.s.v. garusu.

గఱివిడి gaṟiviḍi *p.n.nom.sg.* (A121.15:1018). స్థలనామం. Identified as Mdn. gariviḍi in Vizag district. gaṟiv- var. of Te. garumu soil hardened by gravel (SRN), garuvu gravel, kaṟaku roughness, etc. cf.Ta. karaṭ(t)u, Ka. garasu, Ma. karaṭu, kaṟu, etc. [<PSDr *kar-a]. SRN derives the word from Skt. karkaśaḥ. See TPS (1945), p.97 and DED 1061 for IA borrowings and more details. -iḍi later form of -iṇḍi p.n.suf.

గఌగిచి gaḻagici *tr.caus.ppt.* (A79.9:820-25). జరిగేటట్లు చేసి. Having caused to happen. prob. a loan from Kannaḍa.

Kittel treats gaḻayisu, gaḻiyisu, gaḍisu, and ghaṭisu as tbh. of ghaṭiyisu (loan vb. ghaṭincu).

గాగుళ్ల gāguḷla *neut.gen.-obl.pl.* (A76.5-6:820-25). ఇంటి పేరు. Occurs as a family name.

గాంగలేఱు gāṃgalēṟu *p.n.neut.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -ēṟu river, etc. p.n.suf.

గాడెవలు gāḍevalu *p.n.nom.sg.?* (B67.7:1022-66). స్థలనామం(?). Occurs as the name of a district.

గాణమ్బు gāṇambu *neut.nom.sg.* (A16.11:641). స్థానం; వీధి, మొ. Place. prob. connected with Hindi -khānā a dwelling, house, etc. [<Skt. *skhāna- a var. of sthāna- on the anology of skambha- and stambha-?]. C. Narayana Rao gives the meaning "a street, a locality". See ABC 2.1308.

గాణంబు gāṇaṃbu *neut.nom.sg.* (A16.11:641). స్థానం; వీధి, మొ. An ortho. var. of gāṇambu.

గాణంబున్ gāṇaṃbun *neut.acc.sg.* (A16.11:641). స్థానమునూ; వీధిని. v.s.v. gāṇambu.

గానుగు gānugu *neut.nom.sg.* (A148.12:1079). నూనె తీసేయంత్రం, గానుగ. Oil mill? A var. of gānugu, etc. cf.Ta. kāṇam, Ka. gāṇa a mill for extracting sugar-cane juice. May be connected with Mdn.Te. (baṇḍi) gānu (cart-) wheel.

గానుగున్ gānugun *neut.acc.sg.* (A109.11-12:925-50). గానుగను. v.s.v. gānugu.

గాముణ్డీ gāmuṇḍī *masc.nom.sg.* (B32.30:696-709). గ్రామణి, గ్రామాధికారి. The final -ī may be wrong for -i. A var. of gāmuṇḍu a village head-man. cf.Te. gāmiḍi [<Pkt. gām-auḍa<Skt. grāmaṇīḥ] Ka. gāmuṇḍa-, gāvuṇḍā. etc. prob. earlier form of Te. gauḍa, etc.

గాముణ్డును gāmuṇḍunu *masc.nom.sg.* (A112.8;10;11:972). గ్రామాధికారిని. -unu con. suf. v.s.v. gāmuṇḍī.

గార gāra *p.n.* (C12.13;20:1081). స్థలనామం. Identified as Mdn. gāra in vizag dt.

గారలగుణ్ట gārala guṇṭa *p.n.* (B51.49:945). స్థలనామం. gārala obl-gen.pl. of gāra. guṇṭa ditch, pond. p.n.suf. gāra (lex.) a variety of fish. cf.Ta. kārai, Ma. kāra.

-గారి -gāri *pron.masc.gen-obl.pl.* (A86.7:850., B42.29:888-918). వారి; పూజార్థకం. His. Occurs as an honorific appellation. gen. of vār(u) they. v.s.v. vāṇḍu.

గిద్రిసింగి gridrisiṃgi *p.n.nom.sg.* (A144.17-18:1075-76). స్థలనామం. The name of a district. On metrical grounds, -dr has to be pronounced lenis.

గుట guṭa *neut.gen-obl.sg.* (B36.20:768). గుట్ట. Wrong for guṭṭa elevated ground, etc. v.s.v. kuṭṭuna and kuṭra.

గుడి guḍi *neut.nom.sg.* (A40.1:7th/8th., A48.10:719-20., A73.2: 8th., A88.12:897., A124.6:1038., A166.4:1095). ఆలయం. Temple. cf.Te. guḍise, guḍāramu, Ka. kuḍi, kuḍu guḍi, Tu. guḍi, Ta. kuṭi, Ma. kuṭi, Klm. guḍī, Pj. guḍi, Brah. kuḍī, kuḍḍī, etc. [<PDr *kuṭi-]. See BSOAS. 9.77-78, 11.137, DED 1379, and TPS (1945), p.95 for more details and IA borrowings.

గుడివాడ guḍivāḍa *p.n.nom.sg.* (C11.12;20:1080). స్థలనామం. Identified as the Mdn. town guḍivāḍa in Krishna dt. guḍi temple and vāḍa p.n. suf.cf.Te. guḍise, Ka. guḍi, Ta. kuṭi, Ma. kuṭi, etc. [<PDr *kuṭi]. See DED 1379 for more details and IA borrowings.

గుడియిని guḍiyini *neut.nom.sg.* (A112.6:972). గుడిని. A var. of guḍiyunu, -yini con. clitic. v.s.v. guḍi.

గుడియింని guḍiyiṃni *neut.nom.sg.* (A142.7:1074). గుడికూడా. -yiṃni ortho. var. of -yinni (as in tiṃni vs. tinni, etc.) which is an ungrammatical usage by literary standards. v.s.v. guḍi.

గుడియు guḍiyu *neut.nom.sg.* (A25.34:7th., A53.4:740., A89.8;28: 898-934). ఆలయమున్నూ. -yu con. clitic. v.s.v. guḍi

గుడ్లకణ్డేర్ guḍlakaṇḍēr *p.n.nom.sg.* (B51.40:945). స్థలనామం. guḍla gen-obl.pl. of guḍi temple. v.s,v. guḍivāḍa and kaṇḍēṟu.

గుడ్లు guḍlu *neut.nom.pl.* (A14.2:633-63., C6.5:8th., A104.14: 925-50., A177.43:1097).ఆలయాలు. Temples. A var. of guḷḷ(u). v.s.v. guḍi.

గుడ్లుం guḍluṃ *neut.nom.pl.* (A86.11:850). ఆలయాలున్నూ. -uṃ con.suf. v.s.v. guḍi.

గుడ్లుళను gudlul̤anu *neut.acc.pl.* (A116.6:10th). గుళ్లను. -lu- and -l̤ are both pl.suff. used redundantly. -nu acc. suf. v. s. v. gudi.

గుణకె gunake *adj.* (A88.10:897). గణకుడు. One who is an arthmetician, a mathematician. [< Skt. ganakah]. A var. of gonake.

గుణగణాభరనుణ్డు gunagan ābharanundu *masc.nom.sg.* (A86.2: 850). గుణవంతుడు. Prob. wrong for gunaganābharanundu he for whom many qualities are ornaments (lit.), a meritorious person [< Skt. gunaganābharanah].

గుణ్ట gunta *neut.nom.sg.* (B59.59:945-70). కుంట. Pit, pond, ditch, etc. v.s.v. kunta.

గుంట gumta *neut.nom.sg.* (B66.80:1022). కుంట An ortho. var. of gunta. v.s.v. kunta.

గుంట్ట gumtta *neut.nom.sg.* (B45.58;59:918-25) కుంట. An ortho. var. of gumta/gunta. v.s.v. kunta.

గుణ్టేటి *neut.gen.obl.sg.* (B59 60:945-70). నదినామం. Of the rivulet called guntēr̤: v.s.v. gunta and ēr̤u.

గుణ్థ guntha *neut.nom.sg.* (B42.30;31:888-918). గుంట. Prob. wrong for gunta. v.s.v. kunta.

గుణ్డ gunda *masc.nom.sg.* (B57.45:945-70). వ్యక్తినామం. A common personal name in Kannada. cf.Te. gundādu servant, Ka. gunda, Ma. kunta, etc.

గుణ్డప gundapa *masc.gen-obl.sg.* (A138.3:1069). వ్యక్తినామం. -apa var. of -appa personal name suf. v.s.v. gunda.

గుణ్డమయ్య gundamayya *masc.nom.sg.* (B59.41:945-70). వ్యక్తినామం. -am- and -ayya personal name suffixes. v.s.v. gunda.

గుణ్డియ gundiya *masc.gen-obl.sg.* (A178.11:1098). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. gunda.

గుణ్డు gundu *neut.nom.sg.* (A63.5:8th., B54.66-67:945-70). గుండ్రటిరాయి. A spherical rock. cf.Te. gundramu, gundrincu, etc., Ka. gundu, Tu. gundu, Ta. kuntu, Klm. gund, Nk. ghund, etc. [<? PDr *kunt-]. This is one of the etyma (like dod (d)a) where the Ta. word may be a loan from Te. and the reconstruction of a PDr *k- is very much

doubtful on account of paucity of k- forms in the Drav. languages. See DED 1414 and Kolami 286 for more details and IA words. SRN mentions Skt. gaṇḍaḥ possibly meaning that the Te. word is a borrowing from IA.

గుణ్డ్య guṇḍya *neut.nom.sg.* (A178.11:1098). వ్యక్తినామం. A var. of guṇḍiya. v.s.v. guṇḍa.

గుదలియ gudaliya *n.pr?* (A63.5:8th). వ్యక్తినామం(?).

గుద్దవాడి guddavādi *p.n.* (B22.13:638., B65.77:1022., A155. 3:1084., A187.9:1100). స్థలనామం. Ancient name of Mdn. town guḍivāḍa, Sanskritised as gudravāra/°hāra.

గుద్దవాడినాణ్టి guddavādi nāṇṭi *neut.gen-obl.sg.* (A155.3:1084). స్థలనామం. Of thē guḍivāḍa region.

గుద్దాడి guddādi *p.n.* (B13.8:5th). స్థలనామం. A var. of guddavādi

గుణ్టుగుణాదిత్య guṇṭu guṇāditya *masc.nom.sg.*(A5.1:6th/7th)వ్యక్తి నామం.

గుంసిమియ *masc.nom.sg.*(B54.74:945-70). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya.

గురిన్దగుణ్ట gurinda guṇṭa *p.n.gen-obl.sg.* (A114.1:10th). స్థలనామం. -guṇṭa p.n. suf.

గురులు gurulu *masc.nom.pl.* (A131.52:1060). గురువులు. Teachers, pl. of guruvu.

గురువారము guruvāramu *neut.nom.sg.* (A129 5-6:1058). గురువారం. Thursday.

గురువారమున guruvāramuna *neut.loc.sg.* (A157.3:1084) గురువారం నాడు. v.s.v. guruvāramu.

గుఱంబు guṟambu *neut..nom.sg.* (A79.6:820-25). గుర్రం. A horse. This problem word occurs without geminate -ṟṟ- in the whole of the published inss., the other occurrences being in SII 10.359 of 1268 A.D. and SII 10.368 of 1269 A. D. in the form gu[ṟṟa]mu. In both the cases the geminate -ṟṟ- is put in square brackets so as to indicate that the reading is somewhat doubtful or unclear. The Central Dravidian cognates of the word appear to be loans from Te. and the Te. words kudira, kudiramu horse, occurring in late literature, are borrowings from Ka. into Te. The

correspondence between Te. -ṟ- or -ṟṟ- with -t-/-d- of SDr languages does not match. See DED 1419 and 1423 for etymological correspondences.

గుళ్ళను guḷḷanu *neut.acc.pl.* (A121.21:1018). ఆలయాల్ని. guḷḷ-var. of guḍl(u)/guḷḷu/guḍl pl. forms of guḍi temple. v.s.v. guḍi.

గుళ్లు guḷḷu *neut.nom.pl.* (A67.2:8th). ఆలయాలు. Temples. A var. of guḍl-, etc. v.s.v. guḍi.

గుళ్ళువు guḷḷuvu *neut nom.pl.* (A25.44:7th., A49.21:725. ఆలయాలున్నూ. -uvu con. clitic, var. of -unu/-umu, etc. guḷḷ- var. or guḷḷu, etc. v.s.v. guḍi.

గెల్చి gelci *tr.intr.ppt.* (A87.38:892-922). జయించి. Having won. ppt. of gelcu tr. to win, intr. to succeed, etc. cf. Te. gelpu, gelvamu, Ka. gel, geli, Tu. gel(i)puni, Ta. kali, etc. [<*PS Dr and PCDr *gel- <PDr *vel-?]. See DED 1641 and 4522 for more details.

గైణయూరు gaiṇayūru *p.n.nom.sg.* (B45.55:918-25). స్థలనామం.

గొగ్గిభటరళ goggi bhaṭaraḷa *masc.gen.pl.* (A22.5:680). వ్యక్తినామం. bhaṭaraḷa gen. pl. of bhaṭṭāra [<Skt. bhaṭṭārakaḥ].

గొంకయ gomkaya *masc.nom.sg.* (A145.5:1076). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf.

గొచ్చి gocci *tr.ppt.* (A91.3: 9th/10th). గుచ్చి, తొలిచి, మొ. Having pierced, penetrated. A var. or later form of groccu/kroccu. v.s.v. krocce.

గొట్టిప్రోలు goṭṭiprōlu *p.n.nom.sg.* (B46.33: 918-25). స్థలనామం. goṭṭi may mean *Zyzyphus xylopyrus* and may be connected with Ka. koṭṭa, koḍaci-giḍa, Ta. koṭṭay-ilantai, konṭai, etc. -prōlu city, a p.n.suf. and var. of pul̤ōl, etc.

గొణకె goṇake *adj.* (A82.11:848). గణకుడయిన. v.s.v. guṇake.

గొణగయ్య goṇagayya *masc.nom.sg.*(A87.46:892-922). వ్యక్తినామం. -ayya masc. name suffix.

గొంటూరు gomṭūru *p.n.nom.sg.* (B43.54:892-922). స్థలనామం. gomṭu hard, a var. of goṭṭu stubborn, etc. cf. Ka. gōṭu full-grown but hard, Koḍ. gōt-aḍake full-grown, tough, areca-nut. cf. Skt. ghōnṭā-tough arecanut. SRN derives the word from Skt. kunṭhaḥ hard, etc. -ūru village, p.n.suf.

గొబ్బడి gobbaḍi *n.pr?* (B32.14:696-709). వ్యక్తినామం?

గొమ్మకవ్వ gommakavva *fem.gen-o*bl?sg. (A140.9:1073). వ్యక్తి నామం. -avva personal name suf. -ak- fem. name suf., var. of akka sister, etc.

గొయిన్ద goyinda *masc.nom.sg.* (A35.1:7th). వ్యక్తి నామం. A person of the name. [<Skt. gōvindaḥ].

గొరగ goraga *masc.gen-obl.sg.* (B47.34:925). వీరశైవగురువు-. Relating to the teacher, preceptor. A later form of gorava a common term of appellation to the names of wandering mendicants of the Vīraśaiva cult, occurring in medieval Telugu and Kannaḍa literatures. [<Ap. gorava <Skt. guruḥ; See G. V. Tagare, HGP, p.378.

గొరగల్ goragal *masc.nom.pl.* (A89.10:898-934). వీరశైవగురువులు. Vīraśaiva mendicants, teachers (in general). v.s.v. goraga.

గొరవళ్ goravaḷ *masc.nom.pl.* (A25.35:7th) వీరశైవగురువులు. An earlier form of goragal. v.s.v. goraga.

గొరావలక్ gorāvalak *masc. dat.pl.* (A108.7-8:925-50).వీరశైవగురువులకు. Prob. wrong for goravalak. v.s.v. goraga.

గొఱియ goṟiya *neut.nom.sg.* (A139.8:1072). గొఱ్ఱె(లు). Sheep, Although the form occurs without the pl. suf., it indicates plurality in the context it occurs. A var. of goṟe, goṟṟe and goṟya. C.P. Brown gives it the meaning "a species of antelope" which is not attested by any literary usage or by any Te. dictionary. cf. Klm. goṟṟe, Kuwi(S)gorri, Ta. Ma. koṟi, Ka. koṟi, kuṟi, Tu. kuṟi etc. [<PSDr *koṟ-i]. See DED 1799.

గొఱియల్ goṟiyal *neut.nom.pl.* (A125.14;18-19:1043., A132.11-12: 1061., A133.9:1061). గొఱ్ఱెలు. sheep. v.s.v. goṟiya.

గొఱియల goṟiyala *neut.acc.pl.* (A128.10-11:1058). గొఱ్ఱెలను.v.s.v. goṟiya.

గొఱియలు goṟiyalu *neut.nom.pl.* (A124.2;4:1038., A125.7:1043., A128. 10-11:1058,, A133.4:1061., A151.8-9:1081., A151.8-9: 1081., A153.7:1082., A154.3-4:1083., A156.11-12:1084., A178.11;12:1098). గొఱ్ఱెలు. Sheep. A var. of goṟiyal. v.s.v. goṟiya.

గోల gola *masc.nom.sg.* (C12.8-9:1081). గొల్ల. A shepherd, a herdsman. A var. of golla, gollaṇḍ(u). cf.Ka. golla [<Pkt. goālo <Skt. gōpālaḥ].

గోలశర్మ్మ gola śarmma *masc.nom.sg.* (B7.10:4th). వ్యక్తినామం. gola var. of golla(ṇḍu) shepherd, Kṛṣṇa. [<Pkt. goālo <Skt. gōpālaḥ]. śarmma masc. name appellation.

గొల్ల golla *masc.nom.sg.* (B66.86:1022., A143.7-8:1074., A178.7:1098., A183.8:1098., A184.6:1098). గొల్లకాపరి; కృష్ణుడు. v.s.v. gola.

గొల్లగుణ్ట gollaguṇṭa *neut.nom.sg.* (B53.57-58; 945-46). స్థలనామం. A pond of shepherds. See s.v. golla and kuṇṭa/guṇṭa.

గొల్లణ్డును gollaṇḍunu *masc.nom.sg.* (A110.13:971). గొల్లవాడుమొ॥. v.s.v. gola.

గొల్లపల్లు gollapallu *p.n.nom.sg.* (A160.2:1087). స్థలనామం. A dale of shepherds. See s.v. golla and pallu.

గొల్లపూణ్డి gollapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B51.47:945). స్థలనామం. The village of shepherds. v.s.v. gollo. -pūṇḍi p.n.suf. See s.v. ammalapūṇḍi.

గొఴల్చియ goḻalciya *tr.ppt.* (A81.6:848). నాశంచేసి. Having only destroyed. -al in goḻal may be a suffix developed in Te. independent of SDr. languages. See for a discussion on lateral suffiixes TVB §2.22-.32, esp. .25. The word may be koḻalci-ya*, the final syllable being emph. suf., the penultimate one being the past tense suf. -l- in the word has to be read very much unstressed or blurred so as to meet the metrical exegencies. See Bh. 5.473-80 for a discussion on the phenomenon called "śithiladvitvamu" in Telugu, after the Kannada grammars and also Kittel's term "fleeting double consonant". But in this and similar situations warranting extremely lenis pronounciation, it was not a "double consonant" (dvitvākṣara- or a geminate consonant) but a consonant cluster (or saṃyuktākṣara) that was involved. The terms therefore are not precise. See s.v. krocce also.

గోగుఱేవు gōguṟēvu *p.n.nom.sg.* (B47.32:925). స్థలనామం. gōgu a var. of gōⁿgu deckanee hemp, *Hibiscus cannabinus*, a favour-

ite dish in Andhra. -r̤ēvu a ford,harbour. etc. cf. (i) Ka. gōgi and (ii) Te. iravu, Ta. iru, Ma. iruppu, Ka. iru, etc. [<PDr *ir-]. See DED 375, 376, 407, 426 and 439 for a host of connected words. A. Master connects r̤ēvu with Ta. ir̤avu landing, Ka. er̤agu descend, alight and derives it from pre-Telugu *ir̤avu. See BSOAS 12.350.

గోంగనవ్రోలియు gōṃganavrōliyu *p.n.gen-obl.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -yu con. particle. -vrōl p.n.suf., var. of pulōl, etc.

గోంగువ gōṃguva *p.n.nom.sg.* (B45.55:918-25). స్థలనామం. gōṃgu var. of gōgu dekanee hemp, *Hibiscus cannabinus*. cf.Ka. gōgi, etc. -va p.n. suffix as in ēr̤uva, etc.

గోత్రంణ gōtraṃṇa *neut.loc.sg.*(A24.4:699-700). గోత్రాన, గోత్రంలో. In the clan or sect. Wrong for gōtramuna.

గోత్రినికి gōtriniki *masc.dat.sg.* (A49.11-12:725). గోత్రానికి చెందిన వాడికి. Of the sect or clan. v.s.v. gōtraṃṇa.

గోపాలుణ్డ్ gōpāluṇḍ *masc.nom.sg.* (A144.20:1075-76). గొల్లకాపరి; కృష్ణుడు. A shepherd, lord kṛṣṇa [<Skt. gōpālaḥ].

గోబ్రాహ్మన గంగ్గా సింధుపాతము gōbrāhmana gaṃggā siṃdhupātamu *phr.* (A129.11-12:1058). శాపోక్తి. The fall of cows and brahmins into the river Ganjes and the Sea. Occurs denotative of a curse.

గోమదువు gōmaḍuvu *p.n.nom.sg.*(B56.54:945-70., B62.64:973-99). స్థలనామం. -maḍuvu p.n.suf.

గోరగలును gōragalunu *masc.nom.pl.*(A89.31-32:898-934). వీరశైవ గురువులున్నూ. And the Vīraśaiva mendicants. The long ō in the syllable is due to wrong reading of the text. v.s.v. goraga. -unu con.clitic.

గోళ gōḷa *neut.gen-obl.pl.* (A65.10:8th). ఆవుల. Of the cows.

గోష్ఠి gōṣṭi *neut.nom.sg.* (A93.4:9th/10th). సభ. Court, assembly. [<Skt. gōṣṭhiḥ].

గ్రానడ్లు grānaḍlu *n.pr.fem.?* (A174.7:1094). వ్యక్తినామం(?).

GH

ఘనతరముగ ghantaramuga *adv.* (A144.20:1075-76). గొప్పగా. Grandly, splendidly. [<Skt. ghanataram-].

ఘనరాచమణి ghanarācamaṇi *adj.* (A25.29-30:7th). రాజుల్లో ఉత్త

ముడు. The jewel among the great kings. maṇi jewel. ghana- great. rāca <Skt. rājan king.

C

చక్రవర్తి cakravartti *masc.nom.sg.* (A127.5:1055.,A149.8:1081., A155.2:1084). సమ్రాట్టు. Emperor. [<Skt. cakravartin].

చక్షి cakṣi *masc.nom.sg.* (A49.20:725). సాక్షి. A witness. Prob. wrong for sākṣi [<Skt. sākṣin].

చచ్చిన caccina *intr.p.adj.* (A67.5:8th). చనిపోయిన. Dead, lifeless, insipid, etc. p.adj. of caccu to die, fade, wither, etc. cf.Te. campu, cāvu, campuḍu, Ta. cā (cāv-/cākuv, cett-), Ma. cāka, Ka. sāy, sāyu (sātt-), Tu. saipini, Pj. cay-, Oll. say-, PoyaGa. cay-, etc.[<PSDr and PCDr *cay-/*cāy-]. See DED 2002, TVB 403, BSOAS 12.143, and TPS (1946), pp.11-12 for more details and IA borrowings.

చతుస్సీమములునుం catus sīmamulunuṃ *neut.nom.pl.* (A160.4: 1087). నాలుగు హద్దులున్నూ. And the four boundaries. -unuṃ con.clitic. sīmam(u) var. of sīma boundary. [<Skt. catussīma-].

చనదు canadu *tr.neg.fin.* (A87.71:892-922). తగదు; పోగదు. Will not go, etc. v.s.v. canan.

చనన్ canan *intr. inf.* (A130.94:1060., A131.55:1060). పోవటానికి. To go, depart, etc. inf. of canu. cf.Te. canupa, cellu, calupu, etc., Ka. sal(sand-), Tu. salluni, Ta. cel (cenṟ-), celavu, Klm. ser- (sa-), etc. [<PDr cal-]. See DED 2286 and TVB 408 for more details and Mundarian borrowing, respectively.

చనిన canina *intr.p. adj.* (A131.57:1060., A144.18:1075-76). గడచిన, పోయిన. That gone. v.s.v. canan.

చనియె caniye *intr.p.fin.* (A99.5:9th/10th). వెళ్ళేడు. Went. A var. of cane. v.s.v. canadu.

చన్తమానదడిని cantamāna daḍini *masc.acc.sg.* (A78.4:820-25). వ్యక్తినామం.

చన్దియణ్ణయు candiyaṇṇayu *masc.nom.sg.* (A112.7-8:972). వ్యక్తినామం. candi- prob. <Skt. candraḥ moon. -aṇṇa masc. name suf. -yu con. particle.

చందియయు caṃdiyayu *masc.nom.sg.* (A155.14:1094) వ్యక్తినామం.

-yu con. clitic. _iya masc. name suf. caṃdi ortho. var. of candi in candiyaṇṇayu.

చన్ద్రగణ్డత్రిణేత్రవీరమహారాజు candra gaṇḍa triṇētra vīra mahārāju *n.pr.* (A76.1-3:820-25). వ్యక్తినామం. A Vaidumba King.

చంద్రాదిత్యమహారాజులు caṃdrādityamahārājulu *masc.nom.hon. pl.* (A130.58-59:1060). వ్యక్తినామం. A King of the cinda dynasty which ruled parts of Mdn. Madhya Pradesh, esp. Bastar region.

చంద్రాదిత్యరాజులు caṃdrādityarājulu *masc.nom.hon.pl.* (A131. 21:1060). వ్యక్తినామం.

చంద్రాదిత్యసముద్రనామాంకితతటాకంబు caṃdrāditya samudra nā-māṃkita taṭākaṃbu *neut.nom.sg.* (A131.25-28:1060). చంద్రాదిత్యసముద్రమనే చెరువు. The tank bearing the name caṃdrā-dityasamudra(mu).

చంద్రాదిత్యసముద్రనామాంకితతటాకంబున caṃdrādityasamudranā-māṃkita taṭākaṃbuna *neut.loc.sg.* (A130.62-65:1060). చంద్రాదిత్యసముద్రమనే చెరువులో. In the tank bearing the name candrā-ditya samudra(mu).

చంద్రాదిత్యు caṃdrādityu *masc.gen-obl.sg.* (A131.47:1060). వ్యక్తినామం. Relating to candrāditya.

చన్ద్రాదిత్యున్ఱు candrādityunṟu *masc.nom.sg.* (A99.2:9th). వ్యక్తినామం. A king of the cinda dynasty who ruled parts of Mdn. Madhya Pradesh, esp. Bastar region.

చన్ద్రాదిత్యేశ్వరంబ్ candrādityēśvaraṃb *neut.nom.sg.* (A130.67-68:1060). స్థలనామం. The name of a town.

చంద్రాదిత్యేశ్వరంబ్ caṃdrādityēśvaraṃb *neut.nom.sg.* (A131.31-32:1060). స్థలనామం. An ortho. var. of candrādityēśvaraṃb.

చన్ద్రాయిత్త- candrāyitta- *adj.* (A25.13; 19-20; 7th). చంద్రసూర్యులున్నంత(కాలం). (Till) the moon and sun (prevail). candra moon and -āyitta- sun [<Skt. candrāditya-]. Occurs as an epithet of kālaṃbu time.

చన్ద్రుణ్డ్ candruṇḍ *masc.nom.sg.* (A47.7:709-46). వ్యక్తిపేరు. Moon (lit.) [<Skt. candraḥ, candramāḥ].

చప్పిళెన్ఱు cappiḷenṟu *masc.nom.sg.* (A24.3:699-700). వ్యక్తినామం.

చమ్పక campaka *tr.caus.neg.adj.* (A112.14:972). చంపకుండా. Not killing. v.s.v. caccina.

చంపి campi *tr.ppt.* (A130.106:1060., A131.59:1060). చచ్చేటట్లుచేసి. Having killed. v.s.v. caccina.

చమ్పిన campina *tr.p.adj.* (A12.20:625-50., A19.20:675., A92.13: 9th/10th., A112.13:972). చంపినటువంటి. Killed. v.s.v. caccina.

చంపిన campina *tr.p.adj.* (A55.9:745-801)చంపినటువంటి. An ortho. var. of campina. v.s.v. caccina.

చంప్పిన camppina *tr.p.adj.* (A177.47:1097). చంపినటువంటి. An ortho. var. of campina/campina. v.s.v. caccina.

చరణకమల దలిత కింజల్క పుంజ పింజరిత భ్రమరాయమానుల్ caraṇa-kamala dalita kiṃjalka puṃja piṃjaritabhramarāyamānul *adj.* (A130.16-21:1060). పాదసేవకులు. Those who became yellow coloured humble-bees (*Bombinatrix glabra*), being blown up by the many filaments surrounding the pericarp of the lotus that was the foot of (the king).

చరణసరోరుహ విహతవిలోచన త్రిలోచన ప్రముకాకిల ప్రిథివీశ్వరకారిత కావేరితీర కరికాలకులరత్న ప్రదీపాహితాంకుశ caraṇa sarōruha vihata vilōcana trilōcana pramukākila prithivīśvara kārita kāvē-ritīrakarikālakularatnaprādīpāhitāṃkuśa *adj.* (A113.1-6: 991). రిపుమర్దక. -pramukākila- prob. wrong for -pramukhā-khila.

చరిగిఞ్చు cariginçu *tr.caus.hab.adj.* (A25.14;20-21:7th). జరిగేటట్లు చేయు, జరిగించు. Causing to execute, happen, take place, etc. -incu caus. suf. carig- var. of jaragu/jarugu intr. to pass (as time), to happen, take place, etc., cf.Te. jārcu, jāṟu, etc., Ka. jaragu, jarugu, Ta. cari, Ma. cariyuka, Kur. jarap-, Mlt. jarq-, etc.[<PDr *car-v/*cār-].See DED1950 for more details. An older form of jarigincu and sariyincu.

చరువశర్మ్మఁ caruva śarmma *masc.gen-obl-sg.* (A118.2:10th). వ్యక్తినామం.

చరువు caruvu *nent.nom.sg.* (B53.59:945-46). చెరువు. Wrong for ceṟuvu tank.

చలమర్త్తిగణ్డణ్డ్ calamartti gaṇḍaṇḍ *masc.nom.sg.* (A144.18: 1075-76). సాహసి, పట్టుదలగలవీరుడు. A spiteful warrior. Occurs as a royal title. A l. w. from Kannaḍa. calam- <Skt. chalam stratagem. gaṇḍaṇḍ warrior, etc. [<PDr *kaṇ-].

gaṇḍaṇḍ has to be read as "gaṇḍāḍ" on metrical considerations.

చలి cali *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). చల్లదనం. చలవ, మొ. cf. Te. calidi, caddi, caluva, etc., Ka. caḷi, Tu. cali, Pj. talla, Ta. Ma. caḷi, [PDr *caḷi]. See DED 1990 for more details.

చలిగుణ్ట cali guṇṭa *neut.nom.sg.* (B59.62:945-70). స్థలనామం. cali cold, and guṇṭa ditch.

చలివన్దిరి calivandiri *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). చలివేంద్రం. cali cold and -vandiri var. of pandiri pandal. v.s.v. cali and-pandiri.

చల్పి calpi *tr.caus.ppt.* (A87.51:892-922., A131.57:1060). జరిపి, జరిగించి. Having caused to be done, performed. ppt. of cal(u)pu. v.s.v. canan.

చల్పిన calpina *tr.caus.p.adj.* (A49.20:725., A86.13:850). జరిగించిన జరిపిన. Caused to be done or performed. v.s.v. canan.

చళ్కి caḷki *n.pr.* (A60.12-13:8th). వంశనామం. The name of a dynasty, sometimes occuring as a personal name appellation. A var. of salki, saḷki.

చవచ్ఛరంబుళ్ cavaccharaṃbuḷ *neut.nom.pl.* (A56.4-5:750). సంవత్సరాలు. Years. Wrong for saṃvaccaraṃbuḷ*. [<Skt. saṃvatsara-].

చవమాకుల cavamākula *masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A95.3:9th/10th). వ్యక్తినామం.

చవిటపాఱు caviṭa pāṟu *p.n.nom.sg.* (B40.29:844-88). స్థలనామం. Wrong for cavṭipāḍu*, caviṭi being, obl.sg. of cavuḍu Fuller's earth. cf.Ka. cavuḷu and Ta. cauṭu. -pāṟu prob. hyperstanderdized form of -pāḍu p.n.suf.

చాకల cākala *masc.gen-obl.sg.* (A63.4-5:8th). చాకలికి సంబంధించిన. Of the washerman. obl.sg. of cākali a laundry-man. cf.Te. cākalidi, cākita, cāketa a woman of the washerman caste, laundress, cākibāna the washerman's kettle, and cāki-rēvu the place where the washerman does washing.

చాకిచెఱువు cākiceṟuvu *p.n.nom.sg.* (B42.30:892-922). స్థలనామం. Identified as Mdn. cākicerla in Kavali tq., Nellore dt. cāki

adj. relating to washerman and ceṟuvu tank. v.s.v. cākala (guṇḍu) and ceṟuvu.

చాగి cāgi *adj.* (A161.2:1088-89). ఇంటిపేరు. A family name, a liberal or generous person. [<Skt. tyāgin].

చాంగెయ cāṃgeya *masc.nom.sg.* (A106.11-12:925-50).వ్యక్తినామం. -eya masc. name suf., var. of -aya, etc.

చాన్తురు cānturu *p.n.?* (B37.39:794-842). స్థలనామం(?). -uru wrong for -ūru village.

చాన్దైతి cāndaiti *n.pr.* (A95.4:9th/10th). వ్యక్తినామం.

చామ cāma *masc.nom.sg* (A127.7:1055., A140.8:1073., A152.8: 1082). వ్యక్తినామం. (A person of) dark hue (colour). [<Pkt. sāma <Skt. śyāmaḥ].

చామణకాల cāmaṇakāla *masc.nom.pl.(hon.)* (A11.11:625-50).వ్యక్తినామం. cām(a) <Skt. śyāmaḥ. -aṇa var. of -aṇṇa/-anna a common personal name suf. -kāl honorific appellation. -a emphatic clitic.

చామియ cāmiya *masc.nom.sg.* (A124.2:1038.,A135.7:1064. A137. 6:1068., A155.14:1084., A173.10:1094). వ్యక్తినామం. v.s.v. cāma.

చామియు cāmiyu *fem.nom.sg.* (A112.10:972). యువతి; వ్యక్తినామం. A young woman. cf.Ta. cāmi, Ka. cāma. [<Pkt. sāmā <Skt. śyāmā]. -yu con. clitic.

చామిఱేనిగుంట్ట cāmiṟeni gumṭṭa *neut.nom.sg.* (B45.59:918-25). స్థలనామం. The pond of a certain cāmaṟeḍu*. cāmi <Skt. śyāmaḥ. ṟeni obl.sg. of ṟeḍu. See s.v. ṟenikin. gumṭṭa an ortho. var. of gunṭa.

చాముణ్డియ cāmuṇḍiya *masc.nom.sg.* (A104.54-55:925-50). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. cāmuṇḍ- var. of cāmuṇḍa pārvati, the wife of Siva.

చాముణ్డియును cāmuṇḍiyunu *fem.nom.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తినామం. -yunu con. particle. cāmuṇḍi is from Skt. cāmuṇḍā an epithet of Pārvati.

చాముణ్డెయ cāmuṇḍeya *masc.nom.sg.* (A104.18;20:925-50). వ్యక్తినామం. A var. of cāmuṇḍiya.

చారికి cāriki *masc.dat.sg.* (A74.9:820-25). ఆచారికి. Wrong for ācariki.

చాళుక్య cālukya *adj.* (A87.2:892-922). రాజవంశనామం. A later form of Cāḷukya, the name of a dynasty which word is prefixed or suffixed to the names of kings belonging to that dynasty.

చాళుక్య caḷukya *adj.* (A17.1:650), రాజవంశనామం. An older form of cālukya.

చిక్క cikka *adj.*(A120.3-4:1003). చిన్న. Small. cf. Te. cikiciki, Ka. cikka. ciga Ta. cikka, Ma. cikkiṇi, etc. and also Skt. cikka- small or young. Kittel derives the word from PDr *kiṟu. See BSOAS 7.379 and 11.123, f.n.1 and DED 2057 for more details and IA borrowings. The word is traceable to PDr *cikka rather than to PDr *kiṟu.

చింకియయు ciṃkiyayu *masc.nom.sg.* (A110.15:971). వ్యక్తినామం. -iya- masc. name suf. and -yu con. clitic.

చిట్ట ciṭṭa *neut.gen-obl.sg.* (A113.10:991). చైత్ర(మాసం). The first cyclic month. [<Pkt. ciṭṭo <Skt. caitraḥ].

చిట్టేరు ciṭṭēru *neut.gen-obl.sg.* (B36.19-20:763). స్థలనామం. ciṭṭ-var. of ciṭṭi/ciṭi small. cf. Ta. ciṭṭu etc. <SDr *ciṭ-V]. See DED 2073 for more details. See s.v, ciṟu and ēṟu.

చిత్తజాతసముండు cittajāta samuṇḍu *masc.nom.sg.* (A82.2:848-49). మన్మథుడితో సమానుడు. One who equals Cupid. [<Skt. citta-jātasamaḥ].

చిన cina *adj.* (B4.F.1:3rd). చిన్న. Small. A var. of cinna, cinni, etc., connected with a host of forms with the sememe *smallness and traceable to PDr *k-and*c- forms. See M. B. Emeneau, BSOAS 15.100 and T. Burrow, BSOAS 11.122. See also DED 1326,1335 1336, 2111, 2117, 2122, 2132 2135, etc. for a host of connectible items. The word in question is treaceable to the PDr form with *c-.

చిన్త *neut.nom.sg.* (B47.33:925). చింత(చెట్టు.) A tamarind tree. An ortho. var. of ciṃta, etc. cf.Ta. cintam, Kur. cīā Mlt. teteli. T. Burrow derives Skt. cincā and tintiḍīka

from Drav. source in view of c-/t- alternation. See BSOAS 12.379. Skt. tintriṇī id. may also be included.

చింతయ ciṃtaya *neut.nom.sg.* (B66.88:1022). చింతచెట్టే. -ya emph. clitic. ciṃt- var. of ciṃta tamarind tree. J. Ramaiah Pantulu thought it is a personal name. See G. V. Ramamurti, RPS, pp.115-128.

చిన్తఱెని cintaṟeni *masc./neut.?gen.sg.* (B42.31:892-922). వ్యక్తి నామం/స్థలనామం(?).

చిన్తలు cintalu *neut.nom.pl.* (C3.21-22:709). చింతచెట్లు. Tamarind trees. v.s.v. cimta.

చింత్తలు ciṃttalu *neut.nom.pl.* (C3.21.709). చెంతచెట్లు. An ortho. var. of cintalu. v.s.v. cinta.

చిన్తిఞ్చు *tr.hab.adj.* (A15.15:641). ఆలోచించు, మొ. Thinking, etc. -iñcu verbalizer. [<Skt. cintā].

చిన్తెలమొడత్స cintelamoḍatsa *p.n.* (A121.18:1018). స్థలనామం. cintela wrong for cintala(?) of the trees. moḍatsa prob. wrong for moḍaca*.

చిపిన్చిన cipincina *tr.p.adj.* (A25.41-42:7th). చింతించిన. Wrong for ciṃtincina thought of.

చిమ్థుర్‌బోయ cimthur bōya *masc.nom.sg.* (B25.24:668-69). వ్యక్తి నామం. The village headman of cintūru. bōya <Skt. bhōjaḥ. cimthur wrong for cint-ūr tamarind village. (lit). See s.v. cinta and ūru.

చిమ్థ్రుర్ cimthrur *p.n.nom.sg.* (B25.40:668-69). స్థలనామం. Wrong for ciṃt-ūr tamarind-village (lit.). v.s.v. cinta and ūr.

చిరియనయును ciriyanayunu *masc.nom.sg.* (A110.19:971). వ్యక్తి నామం. -yunu con. clitic. -yana masc. name suf. ciri- may be connected with ciṟu small. [PDr *kiṟ-].

చిర్పలియ cirpaliya *p.n.nom.sg.* (A11.5:625-50). స్థలనామం. -ya emph. suffix. -pali var. of palli village, etc. cir- may mean small, a var. of ciṟu in clusters. v.s.v. ciṟu and palli.

చిఱు ciṟu *adj.* (B47.33-34:925., A112.5:972). చిన్న. Small, slight, mild, etc. A var. of kiṟu occurring bound in late

literature. cf. Te. ciṟuta, ciṟutuka, etc., Ta. ciṟu, Ka. kiṟu Tu. kiri, kiru, kiru, etc. [<PSDr *kiṟu]. See DED 1826 and BSOAS 11.128 for more details and IA borrowings.

చిఱుమూర ciṟumūra *p.n.loc.sg.* (A109.925-50). స్థలనామం. -a loc.suf. A later form of cirumbūr(u). Identified by the editors as Mdn. cirumūru. ciṟum- small. v.s.v. ciṟu.

చిఱుంబూరి ciṟumbūri *p.n.gen-obl.sg.* (A3.6:575-600., A49.13: 725). స్థలనామం. v.s.v. ciṟumūra.

చిఱుంబూరు ciṟumbūru *p.n.nom.sg.* (A44.7-8:700-25). స్థలనామం. ciṟumūra.

చిలాత cilāta *masc.nom.sg.* (B4.F-1:3rd). కిరాతుడు, వేటగాడు. It is a palatalized Pkt. form of Skt. kirāta- hunter, savage, etc. For the form and notes on palatalization in Southern Prakrits, see M.A. Mehendale, HGIP, pp. 120, 122 and 161.

చీకట్ల cīkaṭla *adj.* (A48.8:719-20). నల్లని. Black, dark?. v. s. v. cīkuna.

చీకున cīkuna *neut.loc.sg.* (A11.8-9:625-50). చీకటిలో; కృష్ణపక్షంలో. During the dark-half of lunar month. in darkness. loc. sg. of cīku*. cf. Te. cī^{n}kaṭi, cīku, cī^{n}ji^{n}kaṭi, Klm. cīkaṭi, Pj. cīkoḍ, Oll. sikaṭ, Go. sikāṭi, etc. [<PCDr *cīkaṭ-]. The word and its meaning are not recorded in Telugu dictionaries.

చీంచెల్లి cīṃcelli *p.n.nom.sg.* (B43.61;67:892-922) స్థలనామం. Identified as the earlier name of Mdn. sīsali, a village.

చుంచు cuṃcu *adj.* (A142.6:1074). వంశనామం. Occurs as a family name. The etymology and meaning of the word are doubtful.

చురియ curiya *neut.acc.sg.* (A87.57-8:892-922). చురకత్తి. A var. of cūri, suriya, sure- knife. cf.Ta.Ma. cūri, Ko. cūry, To. tūry, Ka. cūri, Tu. cūri and also Hindī churī. [<Pkt. churō<Skt. churikā]. Is it of Drav. origin in view of c-/t- alternation ?

చువ్వుటూరు cuvvuṭūru *p.n.nom.sg.* (A16.11:641). స్థలనామం. cuvvuṭ- prob. adj. form of cuvvi*, an older form of juvvi, jūvi. v.s.v. juvvi. -ṭ- adjectival affix.

చుల్పతి culpati *n.pr?* (A91.2:9th/10th). వ్యక్తినామం(?)

చూచిన cūcina *tr.p.adj.* (A58.24-25:8th). చూసినటువంటి. Seen, observed. v.s.v. cūce.

చూచె cūce *tr.p.fin.* (A88.7:897). చూశాడు. Saw, observed. p.fin. of cūcu tr. to see, etc. cf.Te. cū, cūḍu, cuḍi, cūḍki, cūpu, cuvve, etc., Ka. cūṭi/sūṭi, cūpu, suṭṭu, sūsike, Tu. sūpini, tūpini, Ta. cuṭṭu, tūṇṭu, Ma. cuṭṭu, cūṇṭuka, Mlt. tuṇḍ-, etc. [<PDr *cū-/*tū- with different suff.]. See DED 2275 and BOAS 12.395 for more details and IA borrowings.

చూఱె cūṟe *tr.p.fin.* (A54.7:742-98., A88.10:897). కొల్లగొట్టెడు. Plundered, robbed. p.fin. of cūṟu* to ransack, etc. The verb is not listed in Te. dictionaries and also in TVB. cf. Te. cūṟa plunder, loot., Ta. cūṟai, Ka. sūṟe, Tu. sūre, etc. [<PSDr *cūṟa]. SRN lists a host of cpd. vbs. connected with the item and mentions Skt. curā plunder. loot as possible source of borrowing.

చూఱభీమరాజును cūṟa bhīmarājunu *masc.nom.sg.* (A54.2-3:739). వ్యక్తినామం. cūṟa prob. family name. SRN derives cūṟa plunder, etc. from Skt. curā, but Āndhrabhāṣārṇavamu treats it as a n.w. cf. Ta. cūṟai plunder, etc., -unu con.suf. v.s.v. cūṟe.

చెంగాలు ceṃgālu *masc.nom.hon.pl.* (A58.17-18:8th). వ్యక్తినామం. -gālu var. of kālu as in urupenakālu etc., hon. appellation. ceṃ- may mean red. v.s.v. cenceṟuv.

చెఞ్చెఱువ్ cenceṟuv *p n.* (B8.13-14:395-410). స్థలనామం ceñ-a var. of ce-, cem- kem-, red, and ceṟuv var. of ceṟuvu tank. cf. Ta. ce-, cem-, ceyya, cevv- etc., Ma. ce-, cem-, cēya, Ka. ke-, keṃ-, etc. [<PDr *ken-: *kē-]. See DED 1607 for more details. See s.v. ceṟuvu.

చెడ(క) ceḍak(a) *intr.neg.adj.* (A170.8:1093., A171. 9:1093., చెడిపోకుండా. Without being spoiled, lost, or useless. cf. Te. ceḍu, ceḍḍa, ceṟucu. ceṭṭa, ceṟupu, etc., Ka. kiḍu keḍu (keṭṭ-), Ta. keṭu (keṭṭ-), Ma. keṭuka, keṭṭa. Mlt. qerm-, Kur. gej-, Kuwi hers-, etc. [PDr *keṭ-]. See DED 1614 for more details.

చెనూరు cenūru *p.n.* (A3.8:575-600). స్థలనామం. Occurs prob. as a family name. cen- may be wrong for either cēn(u) field or cenn- red. ūru village.

చెందనయి cemdanayi *masc.nom.sg.* (A167.6:1092). వ్యక్తినామం. cemd- var. of candi, -ana masc. name suf., and -yi con. particle. v.s.v. candiyannayu.

చెన్దఱుర్ cendarur *p.n.* (B27.25:672). స్థలనామం. Wrong for cen-dalūr.

చెన్దలూర్ cendalūr *p,n.* (B9.14;16:426.) స్థలనామం Identified as the Mdn. cendalūru in Guntur dt.

చెప్పి ceppi *tr.ppt.* (A176.5-6:1095). తెలియజేసి,మొ. Having said, told, related, narrated, etc. cf. Ta. ceppu, Ma. ceppuka, Kur. keb-, etc. [PDr *kep-]. For a fuller discussion on related words, See TVB 466 and BSOAS 11.124 and 345. See also DED 1626 for more details.

చెంబియంగ్రానడ్లు cembiyamgrānadlu *fem.nom.hon.pl.* (A182.6: 1098). వ్యక్తినామం.

చెంబ్రోల cembrōla *p.n.loc.sg.* (A119.27:1006). స్థలనామం. cem- red or beautiful and -brōl var. of -pulōl, -prōl(u), etc. v.s.v. ccñceruv and pulōl.

-చెరువ్ ceruv *neut.nom.sg.* (B8.15:395-410). కొలను. Tank. A var. of ceruvu before vowels. v.s.v. ceruvu. -r- in the word is prob. due to want of a separate symbol in ortho-graphy at such an early date.

చెర్వు cervu *neut.nom.sg.* (C13.13:1086). కొలను. Tank. A var. of ceruvu.

చెఱకుమ్బల్లి cerakumballi *neut.nom.sg.* (B62.64:973-99). స్థలనామం. The village of sugar-cane (crop). -balli allom. of palli village. ceraku var. of ceruku. cf.Ka. ceruku, Konda (K) seruk. See DED 2297.

చెఱవులు ceravulu *neut.nom.pl.* (A121.12:1018). చెరువులు. Tanks. Wrong for ceruvulu pl. of ceruvu.

చెఱిచిన cericina *tr.p.adj.* (87.57-58:892-922). చెడగొట్టిన. That which was spoiled, etc. ceric- tr. base of cedu, var. of cerucu. v.s.v. cedak(a).

చెఱిచినను ceṟicinanu *tr.concess.* (A87.56-57:892-922). చెడగొట్టిన ప్పటికీ. Even though spoiled. v.s.v. ceḍak(a).

చెఱుఞ్చు ceṟuñcu *tr.hab.adj.* (A65.9-10:8th). చెడగొట్టే. Spoiling, etc. A var. of ceṟucu (class.). v s.v. ceḍak(a).

చెఱుపూర ceṟupūra *p.n.loc.sg.* (B19.13:632). స్థలనామం. ceṟup- prob. bad, etc., var. of ceṟupu. v.s.v. ceḍak(a).

చెఱుపూరు ceṟupūru *p.n.nom.sg.* (B24.20:663). స్థలనామం. v.s.v. ceṟupūra.

చెఱువు ceṟuvu *neut.nom.sg.* (A16.7:641., A45.2:700-25., A48.6:719-20., C5.29:764-99., A66.3:8th., B42.29:888-918., B43.64;66:892-922., B60.26:945-70., B64.87-88:1011., A121.16:1018., A155.6:1084). కొలను. A tank, pond. cf.Te. ceṟa. Ta. ceṟi, ceṟu, coṟai, Ma. ciṟa, ceṟukkuka, Klm. ceṟu, Pj. ceru, Ka. kiṟ, kiṟu, Ko. ker, etc. [<PSDr *keṟ-/*kiṟ-]. See DED 1648 for more details.

చెఱువుకు ceṟuvuku *neut.dat.sg.* (A72.3:8th). కొలనికి. For the tank. -ku dat. suf. occurring without a preceding -n- as in classical (literary) dialect. v.s.v. ceṟuvu.

చెఱ్పి ceṟpi *tr.caus.ppt.* (A130.102:1060). చెడగొట్టి. Having caused to spoil, etc. v.s.v. ceḍak(a).

చెఱ్పిన ceṟpina *tr.caus.p.adj* (A131.57-58:1060). చెడగొట్టిన. That caused to spoil. v. s. v. ceḍak(a).

చెలి celi *masc.nom.sg.* (A135.5:1064). స్నేహితుడు. Friend, companion. cf. Te. celimi. celiya etc., Ta. celi, kiḷai, kēḷ, Ka. keḷe, geḷe, geṇe, kēḷa, etc. [<PSDr *keḷ-/*keṇ-: <PDr *kiḷ-/ *keḷ-]. See DED 2288 for more details. Is Hindi cēlā friend a l. w. from Drav.?

చెలివి celivi *masc.nom.2nd.sg.* (A87.27:892-922).(నీవు) స్నేహితుడవు. Thou art a friend. v. s. v. celi.

చెల్వయ celvaya *masc.nom.sg* (A124.1;3;4,6:1038). వ్యక్తిపేరు. -aya masc. name suf. celv-var. of celvu elegance, grace, beauty, etc. cf. Te. celuva, Ta. celvam, celvu, Ma. cellam, Ka. calu(ve), celuvu, eec. [<PSDr *cel-].

చెల్వు celvu *neut.nom.sg.* (A93.2:9th/10th). సౌందర్యము. Beauty, loveliness, elegance, etc. A var. of celuvu and cel(u)vamu.

cf.Te. cel(u)va, cel(u)vụdu, Ta. celvam, Ma. cellam, etc. [<PSDr *cel-/*cal-]. Ste DED 2291 for more details.

చెఱిచిన celịcina *tr.p.adj.* (A104.58:925-50). చెడగొట్టిన. Wrong for ceṟicina. v. s. v. ceḍak(a).

చేకొణి cēkoṇi *tr.ppt.* (A89.33:898-934). అంగీకరించి, తీసుకొని. మొ. Having accepted, taken, received, complied with, etc. An older form of cēkoni. var. of kay-koni. A cpd. vb. with cē- [<*kay-/*key-] and -koṇu [*koḷ-/*koṇ-] as an aux.vb. v. s. v. cēya and koṇi

చేకొని cēkoni *tr.ppt.* (A87.43;50:892-922., A88.8:897., A89.26: 898-934., A125.8:1043., A139.8:1072. A145.11-12:1076., A159.10:1087., A172.7:1094., A178.9-10:1098). అంగీకరించి. మొ. cēkoṇi.

చేడుల్లి cēḍulli *p.n.?* (B28.27.674). స్థలనామం(?).

-చేత -cēta *instr.suf.* (A10.2:600-25., A77.4-5:820-25). తృతీయా విభక్తి ప్రత్యయం. A var. of cētan(u). v. s. v. cētaṃ[1].

చేతం cētaṃ[1] *neut.instr.sg.* (A123.15:1023). చేత. By the hand, with the hand (lit.). cf.Ta.Ma.Ka.Tu. kai, Kui kagu kaju, Kuwi kēyu, Kur. khekhā Mlt. quqe Te. kēlu (pl), kayi (sg.), etc. [<PDr *kay-/*key-]. See DED 1623 for more details. See also s. v. cēya.

-చేతం[2] -cētaṃ *instr.suf.* (A94.4:9th/10th). తృతీయావిభక్తి ప్రత్యయం. A var. of -cēta, etc. v. s. v. cētaṃ[1].

చేదిశర్మ్మఁ cēdi śarmma *masc.nom.hon.pl.* (A50:12-13:725). వ్యక్తినామం.

చేన్ cēn *neut.nom.sg.* (A25.36:7th). పొలము. A field. A var. of cēnu (pl. cēlu) before vowels. cf. Ta.cey, Ma. ceyi, Ka. kay, key, keyi, keyyi, Tu. keyi, Klm. ken, Nk. kēn, Pj. kēn, etc. [<PDr *key-/*kē-]. See DED 1629 and BSOAS 11.124, 133 for more details and IA borrowings.

చేన cēna *neut.gen-obl.sg.* (B60.26:945-70). పొలానికి సంబంధించిన. Wrong for cēni of the field. v s. v. cēn.

చేని cēni *neut.gen-obl.sg.* (B58.60:945-46). పొలానికి చెందిన. of the field. v. s. v. cēn.

చేను cēnu *neut.nom.sg.*(A14.10:638-63., A16.6:641., A62 3:8th.,

A65.4:8th., A67.6:8th., B44.26;27-28: 915-25., A116.3:10th). పొలం. Field. v. s. v. cēn

చేనుకు cēnuku *neut.dat.sg.* (A18.9:650). పొలానికి. To the field. A var. of cēniki (class.) v. s. v. cēn.

చేబ్రోలన్ cēbrōlan*p.n.loc.sg.* (A89.21:89 . స్థలనామం. A var. of cembrōla.

చేబ్రోలి cēbrōli *p.n.gen-obl.sg.* (A145.15-16:1076). స్థలనామం. v. s. v. cembrōla.

చెంబ్రోలు cembrōlu *p.n.nom.sg.* (A89.21:898-934). స్థలనామం. v.s.v. cembrōla.

చేయ cēya *tr.inf.* (A50.7:725-50.,A76.4:820-25., A87.2:892-922., A90.5:9th/10th., A98.3-4:9th/10th). చేయటానికి. To do. A var. of cēyan/cēyaṃ inf. of cēyu to do. cf.Ta.cey,Ma. ceyka, Ka. key/gey, Tu. geipini, geyipini, Go. kīānā, Br. kanning, etc. [<PDr. *key-]. See DED 1628 (and also 1683 for sb. forms) for more details. cēyu later form of kēyu*. See s.v. kēcina, etc.

చేయక్ cēyak *tr.neg.adj.* (A88.12:897). చెయ్యకుండా, మొ. Not doing, etc. A var. of cēyaka before vowels. v. s. v. cēya.

చేయన్ cēyan *tr.inf.*(A118.2:10th). చెయ్యటానికి. To do. A var. of cēya.

చేయం cēyaṃ *tr.inf.* (A87.55:892-922). చెయ్యటానికి. An ortho. var. of cēyan. v. s. v. cēya.

చేయించి cēyiṃci *tr.caus.ppt.* (A186.5:1099). చేసేటట్లు చేసి. Having caused to do. v. s. v. cēya.

చేయించె cēyiṃce *tr.caus.p.fin.* (A142.7:1074). చేసేటట్లు చేశాడు. Caused to do. v.s.v. cēya.

చేయించ్చిన cēyiṃccina *tr.caus.p.adj.* (A145.28-29:1076). చేసేటట్లు చేసిన. That (which is) caused to do. v.s.v. cēya.

చేయుచ్ cēyuc *tr.pres.cont.* (A87.15-16:892-922). చేస్తూ. Been doing. A var. of cēyucu(n) before vowels. v.s.v. cēya.

చేయుచున్ cēyucun *tr.pres.cont.* (A87.21:892-922). చేస్తూ. Been doing. v.s.v. cēya.

చేయుం cēyuṃ *tr.inf.* (A117.5:10th). చెయ్యటానికి.In order to do. Wrong for cēyaṃ. v.s.v. cēya.

చేయూర్ cēyūr *p.n.* (B25.38:668-69 . స్థలనామం. cē- prob. a var. of cem̤-, etc. -y- glide, and -ūr p.n.suf.

చేరమఙ్గలమ్బున cēramaṅgalambuna *p.n.loc.sg.*(A98.6.7:9th/10th). స్థలనామం. cēra var. of kēra(ḷa) modern state of the name. -maṅgala(mbu) a common p.n.suf. (esp. in Malabar).

చేలకాల్ cēlakāl *masc.gen-obl.hon.pl.* (A112.7:972) వ్యక్తినామం. -kāl hon. appellation.

చేసి cēsi *tr.ppt.* (A12.11:625-50., A17.3:650., A58.16:13th., A80. 20:847,, A81.8:848-49., A86.11:850., A121.12:1018., A126.10: 1047). కావించి. Having done. v.s.v. cēya.

చేసిన cēsina *tr.p.adj.* (A16.5:641., A49.28:725., A54.9:742-98., A87.28; 47:892-922., B54.73:945-70., A112.3;9:972. A130.67; 108:1060., A131.30-31:1060., A164.16:1090-91). చేసినట్టువంటి. Done. v.s.v. cēya.

చేసినం cēsinam̤ *tr.concess.* (A117.6:10th).చేసినప్పటికీ. Even though done. v.s.v. cēya.

చేసినారు cēsināru *tr.p.fin.3rd pl.* (C11.21:1060). చేశారు. They did. v.s.v. cēya.

చేసిర్ cēsir *tr.p.fin.3rd.pl.* (A170.9:1093., A171.10:1093). చేశారు. They did. v.s.v. cēya.

చేసిరి cēsiri *tr.p.fin.3rdpl.* (A20.15:675-99. A44.13:700-25. A65. 5-6;8th., C6.3:8th., B54.74:945-70). చేశారు. They did. A var. of cēsir. v.s.v. cēya.

చేసె cēse *tr.p.fin.* (A66.5:8th., A142.9:1074). చేశాడు. He did. v.s.v. cēya.

చొచ్చి cocci *intr.ppt.* (A87.69:892-922). ప్రవేశించి, మొ. Having entered, penetrated (into). ppt. of coccu to enter etc. cf. Te. coccilu, cottencu, coru, corapa, conupu, etc., Kui sōlda (sōṭ-), Kuwi hō-, Go. sōṛī, jōḍī, ōḍī, Klm. sō g-, Ka. curcu, cuccu, Ta. tuva, Kur. kōe-, Mlt. kōr-, etc. [<PDr *cor-/*con-:PSDr *cor-/*tor-, etc.]. See DED 2285 and TVB 480 for more details.

చొన్పె conpe *tr.caus.p.fin.* (A88.5:897). ప్రవేశ పెట్టేడు. Caused to enter, made to flee away, etc. v.s.v. cocci.

చోపతియ copatiya *p.n.?adj.* (A91.3:9th/10th). ఒక యుద్ధరంగం పేరు(?). Occurs as the name of a battle.

చోటు cōṭu *neut.nom.sg.* (A89.24;31:898-934). ప్రదేశం. A place, locality, opportunity, etc. A var. of co(n). Alloms. -coṭu, caṭu as in a-ccoṭu that place, a-ccaṭu id. cō(n) adv. when, while, etc. Also -caṭa in a-ccaṭa in that place, i-ccaṭa in this place and e-ccaṭa in which place. The etymology of the word is not known.

చోడ cōḍa *n.pr.* (A109.3;8:925-50., A126.9:1047., A130.53:1060., A131.19:1060., A161.6-7:1088-89., A187.7:1100). రాజవంశనామం. The name of a dynasty and a personal name suf. for the kings of that dynasty. A later form of cōl̲a and var. of cōḷa [<Ka.], sōḍa, etc.

చోడగంగ్గదేవర్ cōḍa gaṃgga dēvar *masc.nom.pl.(hon.)* (A155.7:1084). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa, gaṃgga[1], and dēvara.

చోడగంగ్గదేవర cōḍa gaṃgga dēvara *masc.nom.pl.(hon.)* A160.1-2:1087. A166.7:1092., A170.1:1093., B171.6:1093). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa, gaṃgga[1], and dēvara.

చోడేశ్వరలింగానకుం cōḍēśvara liṃgānakuṃ *neut.dat.sg.* (A161.16:1088-89). చోడేశ్వరుడనే శివలింగానికి. the phallus of cōḍēśvara (īśvara being named after the devotee, a certain cōḍa).

చోడయ cōḍaya *masc.nom.sg.* (A121.10:1018). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. v. s. v. cōḍa.

చోడి cōḍi *masc.nom.sg.* (A186.4:1099). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa.

చోడులతోడ cōḍula tōḍa *masc.instr.pl.* (A84.4:848-92). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa.

చోఱ్లకాలు cōr̲lakālu *masc.nom.hon.pl.* (A58.18:8th). వ్యక్తినామం. -kālu hon. appellation.

చోలివింటి cōliviṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (B30.19:691-92). స్థలనామం.

చోళ cōl̲a *masc.nom.sg.* (A7.1:600-25., A8.1:600-25., A9.1:600-25., A12.4:625-50., A44.4:700-25., A45.3:700-24., A46.9:700-25., A56.9:750., A83.2:848-92., A104.3;50:925-50., A105.4:925-50., A106.4:925-50., A108.4:925-50., A109.8:925-50., A113.6-7;19-20:991). వ్యక్తినామం. An older form of cōḍa.

చోళనిం cōḻaniṃ *masc.acc.sg.* (A88.8:898). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa.

చోళియ cōḻiya *masc.nom.sg.* (A44.16:700-25). వ్యక్తినామం. v. s. v. cōḍa.

చోళూళ cōḻūḷa *masc.gen-obl.pl.* (A83.4:848-92). వ్యక్తినామం. prob. wrong cōḻuḷa. v. s. v. cōḍa.

చౌషష్టి cauṣaṣṭi *num.nom.sg.* (A86.3:850). అరవై నాలుగు. Four and sixty, sixty four. cau <Pkt. cau <Skt. catuḥ id. ṣaṣṭi sixty [<Skt. ṣaṣṭiḥ].

J

జక్కన jakkana *masc.nom.sg.* (C5.28-29:784-99). వ్యక్తినామం. -ana var. of -anna, etc. masc. name suff. jakk- var. of jakka a species of demigods.[<Pkt.jakkho<Skt. yakṣāḥ].

జక్కి jakki *masc.nom.sg.* (B25.32:668-69). వ్యక్తినామం; చక్రి. An epithet of Viṣṇu. [<Skt. cakrin].

జనకోట janakōṭa *adj.* (A160.5-6:1087). వంశనామం, స్థలనామం. Occurs as an attribute of a certain nambi. It may be a p. n. or a family name. -kōṭa fort.

జన్నియ janniya *masc.nom.sg.* (A132.9:1061). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. jann(amu) a sacrifice, an offering or oblation. cf. Ka. jannavu [<Pkt. janno <Skt. yajñaḥ].

జముని jamuni *masc.gen-obl.sg.* (A94.1-2:9th/10th). యముణ్ణి, చంపేవాణ్ణి. v. s. v. jamunṟu.

జమున్రు jamunṟu *masc.nom.sg.* (A51.3:725-75., A77.1-5:820-25). యముడు, చంపేవాడు. The deity presiding over the world of departed souls, hence killer in general. Pluto. cf. Ka. java, Ta. yaman [<Pkt. jamo <Skt. yamaḥ].

జయపాఱు jayapāṟu *masc.nom.sg.* (A58.24:8th). వ్యక్తినామం. A Brahmin (pāṟu) called jaya. v. s. v. pāṟa.

జయమ jayama *fem.gen-obl.sg.* (A155.4:1084). వ్యక్తినామం. -ama fem. name suf.

జయమాడ jayamāḍa *neut.nom.sg.* (A145.29:1076). ఒక నాణెం- విజయచిహ్నంగా ముద్రించింది. A coin called jaya (victory), Prob. issued in celebration of some victory in a battle.

జళయూరు jaḷayūru *p.n.nom.sg.* (B35.14:732). స్థలనామం.

జాత్రకు jātraku *neut.dat.sg.* (A89.23:898-934). కొలుపుకు, జాతరకు. To the festival (of the village god or goddess), var. of jātara. cf. Te. yātra [<Skt. yātrā].

జియ్యం jiyyaṃ *masc.acc.sg.* (A142.9:1074). శైవసన్యాసిని. A Saịvait monk. cf. Ta. Ka. jīya [prob. <Skt. divyaḥ or jīvaḥ through some Pkt.].

జీవితమాడ jīvitamāḍa *neut.nom.sg.* (A155.11-12;12-14:1084). జీతంగా ఇచ్చిన నాణెం. A coin (māḍa) given as (jīvita-) salary. jīvita- (Skt., older form of jītamu) salary. v. s. v. jīvitaṃbu.

జీవితంబు jīvitaṃbu *neut.nom.sg.* (A87.61-62:892-922). జీతం. Occurs in the sense "salary, wage" which is not recorded as such in Skt. dictionaries.

జుగ్గి juggi *neut.gen-obl.sg.* (A49.15:725). స్థలనామం.

జువ్వి juvvi *neut.nom.sg.* (B42.31:888-918). ఒకచెట్టు. *Ficus tsiela.* A var. of jūvi (only inscriptional). cf.Ta. cuvvi, Ma. cu-vann-āl, Ka. juvvi, Pj. jū meri, etc. [<PSDr and PCDr *cu-i/*cū-i]. See DED 2282 for more details. cuvvu- in cuvvuṭūru p. n. may also be connected with the item.

జూవి juvi *neut.nom.sg.* (B55.7:745-801). జువ్వి (చెట్టు) *Ficus tsiela.* A var. of juvvi. The word is not recorded in Te. dictionar-ies. v. s. v. juvvi.

జెట్టి jeṭṭi *masc.nom.sg.* (B15.26;29;48:668-69). కుస్తీపట్టేవాడు ధైర్యవంతుడు. Wrestler, a brave man. A var. of jeṭṭī. cf.Te. jeṭṭiga, etc. and Ka. jeṭṭi, jeṭṭiga. [<Pkt. jeṭṭhī<Skt. śrēṣṭhin a foreman of a profession; jeṭṭiga <Pkt. jeṭhio <Skt. jyaiṣṭhikaḥ].

జెట్టివయ్యయు jeṭṭivayyayu *masc.nom.sg.* (A21.14:678). వ్యక్తినామం. jeṭṭiv- var. of jeṭṭiga wrestler, etc. [<Pkt. jeṭṭhio [<Skt. jyaiṣṭhikaḥ]. cf. also Ka. jeṭṭiga. -ayya masc.name suf. -yu con.clitic.

జెడ్డబోళ jeḍḍa bōḷa *masc.gen-obl.pl.* (B32.19:686-709). వ్యక్తినామం. bōḷa obl. pl. of bōya.

జేష jēṣa *neut.nom.sg.* (A121.9:1018). జ్యేష్ఠమాసం. The third lunar month. Wrong for jyēṣṭha.

జోగియ్యయు jōgiyayu *masc.nom.sg.* (A110.14:971). వ్యక్తినామం. A religious mendicant or a devotee roving from one holy

place to another. [<Pkt. joī <Skt. yogin]. -ya var. of -aya, etc. -yu con.clitic.

ఢివకరయ్య *neut.nom.sg.* (A80.33:847). వ్యక్తినామం. Wrong for divākarayya.

ట్రణ్డ్రిపఱు ṭranḍra paḻu *p.n.nom.sg.* (B40.28:844-88). స్థలనామం. Wrongly identified as the older name of Mdn. tāḍiparru. May be wrong for tānḍra paru. v.s.v. tānḍi and parru.

Ḍ

డాకరేమి *p.n.nom.sg.* (A124.7:1038). స్థలనామం. Older name of the temple-town drākṣārāmam.

డగు ḍagu *neut.acc.sg.* (A80.19:847). ఒక రకం పన్ను. A variety of tax, prob. connected with aḍāgu. See also ABC 2.1313. See s v. aḍapuna.

డగుం ḍaguṃ *adj.* (124.5:1038). దంచిన, పొట్టుతీసిన. Pounded or husked. Prob. wrong for ḍaṃgu, being an instance of wrong reading of the inscr. text. The form is not listed in Te. dictionaries. A var. of ḍaṃgguṃ. v.s.v. ḍaṃcci

డంగ్గుం ḍaṃgguṃ *adj.* (A155.9:1084). దంచిన, పొట్టుతీసిన. Husked or pounded. An ortho. var. of ḍaguṃ. v.s.v. ḍaṃcci.

డగ్గుంబఱ్తి ḍaggumbaṟti *p.n.gen-obl.sg.* (B56.55:945-70). స్థలనామం. The editor of the inscriptional text identifies it as Mdn. village daggubāḍu. But -pāḍu and parru are different p.n.suff. ḍaggum- var. of daṃggu (?), -baṟ- var. of -paṟ(u), -parru, etc. See s.v. aḍapuna.

డంచ్చి ḍaṃcci *tr.ppt.* (A155.12:1084). దంచి. Having pounded, as grain in a mortar. ppt. of ḍaṃcu var. of dancu. cf. Te. ḍa gu/daṅgu, dampakamu, dampuḍu, etc., Kui ḍāmba, Ka. taḷisu Tu. talpuni, Go. dals-, Mlt. daly-, etc. [<pre-Te. *taṇ-c?; or may be connected with Te. aḍāgu, ḍāgu dāgu, etc. traceable to PDr *aṭ-V-: pre-Te. *aḍanc- >*ḍānc-]. See TVB 498 and 499, BSOAS 5.737, and DED 67 for more details and IA borrowings. See s.v. aḍapuna also.

డకరమి °రెమి ḍākarami/°remi *p.n.nom.sg.* (A32.1:7th) స్థలనామం. v.s.v. ḍākaremi.

డాకరేమి ḍākaremi *p.n.nom.sg.* (A160.2:1087., A187.7:1100). స్థలనామం. v.s,v. ḍakaremi.

డాకరేమి ḍākarēmi *p.n.nom.sg.* (A175.9:1095). స్థలనామం. v.s.v. ḍakaremi.

డిగ్గిలి ḍiggili *neut.nom.sg.* (A157.6:1084). దిగుడుమెట్లు. An older form of diggili, also occurring in the inscriptional dialect only. The item is not listed in Telugu dictionaries. This is the earliest known occurrence of the item. Three other occurrences of the item are traceable in the inss. till late 13th century, i. e. (1) ceṟuvu ḍiggiṭaṃ buṭṭeṃḍu nēla (SII 10.691, 14th line, A.D. 1139), (2) tana groppiṃccina ceṟuvu diggiṭa bhūmi (SII 10.702, lines 8 and 9, A.D. 1149), and (3) mukhamaṃḍapānaku diggiṭa polama (SII 10.719, lines 8-9, A.D. 1293). In all these four cases, the word prob. means "steps descending from or built-in" and is therefore connected with Te. ḍigu/digu descend, get down, alight, etc. cf.Te. ḍiga/diga in cpds., ḍiguḍu/diguḍu, ḍiguva/diguva, ḍigiya, ḍiggiya/digiya, diggiya etc.,Klm. ḍigen, digeṇ, (E)dig-, Nk. ḍigg-, ḍipp-, Go.(M) ḍigānā Kui dī-v-, Ta. iḻi, Ma. iḻika, Ka. iḻi, etc. [<PDr *īḻ-: PSDr and PCDr >iḻ-i]. See DED 426 and TBV 508 for more details.

డిగ్గు ḍiggu *adj.* (B64.89:1011). దిగుడు. Descending, inclined. A var. of digu to descend, descending, etc. v.s,v. ḍiggili.

డుత్తిక ḍuttika *p.n.nom.sg.* (A146.6-7:1078., A159.5:1087., A162.6:1089., A163.7-8;10-11:1089., A165.6-7:1091.. A182.8:1098). స్థలనామం. Earlier name of Mdn. juttiga. ḍ- > d- > j- is known since d- forms also occur in later inss. (See SII).

డూత్తిక ḍūttika *p.n.nom.sg.* (A159.15:1087). స్థలనామం. v.s.v. ḍuttika,

డొంక *neut.nom.sg.* (A113,17:991). వంకరదారి, మొ. A (difficult) footh-path; a coppice, thicket, bramble-bud. cf.Te. ḍoṃku a dent, curvature, adj. curved, crooked, ḍoṇkena a sort of spear with a bent or curved head, a pruning hook. See TVB 515,519 and DED 804, 2416 (esp.), 2417, and 2418

for more details about sets of words which can be grouped together under one etymological family. [<pre-Te. *oṭuṅk-].

r

తక్కం takkaṃ *intr.inf.* (A112.4:972). వదలటానికి, మొ. In order to remain, be left. inf. of takku. cf.Te. takkuva, dakku, dakkincu, Ka. taṅgu, dakku, Ta. taṅku, takku, Ma. taṅṅu-ka, Klm.Nk. tak, Go. taggānā, etc. [PDr *tank-/*takk-]. See DED 2443 for more details.

తగిన tagina *intr.p.adj.* (C7.8:8th). సరైన. Proper, becoming, fit, suitable. p.adj. of tagu/tavu. cf. Ta, taku, takavu, takai, Ma. taku, takka, Ka. tagu, takku, Kui sānja, etc. [<PSDr *tāy- *tak-V]. See DED 2435 and TVB 522 for for more details.

తణ taṇa *pron.refl.gen-obl.sg.* (A79.11:820-25). తన. Wrong for tana one's own self. v.s.v. tānuṃ.

తణ్కి taṇki *tr.ppt.* (A93.8:9th/10th). తాకి, ఎదుర్కొని, మొ. Wrong for tāṅki having attacked, encountered. ppt. of tā^{n}ku to oppose in a battle, etc. cf.Te. tā^{n}kuḍu, tā^{n}cu, tā^{n}pu, tagulu, tagulamu, etc., Ka. tācuni, Ta. tākku, tā^{n}ku, Ma. tākkuka, etc. [<PDr *tāy-nk-/-kk]. See DED 2570 for more details.

తండ్రి taṃḍri *masc.nom.sg.* (A176.4:1095). Father. ortho. var. of taṇḍri. cf.Ta. taṉtai, Ma. tanta, Ka. tande, Kui, Kuwi tanji etc. <PDr *taṉ-ṯ: PSDr *taṉṟ-]. See DED 2494 for more details.

తణ్డ్రికి taṇḍriki *masc.dat.sg.* (A151.7:1081). To the father. v.s.v. taṃḍri.

త త్తటాక శివాలయ సమీపంబున tat taṭāka śivālaya samīpaṃbuna *neut.loc.sg.* (A131.45-46:1060). ఆ చెరువుకూ శివాలయానికీ దగ్గర. In the vicinity of that tank and the temple of śiva.

తన tana *pron.refl.gen-obl.sg.* (A17.2:650., A87.8:892-922., A89.44:898-934., A112.2:972., A126.9:1047., A144.21:1075. A176.4:1095). తనయొక్క. His, her, or it's own., obl.sg. of tānu one's self. v.s.v. tānuṃ.

తనక tanaka *pron.refl.dat.sg.* (A87.44:892-922). తనకే. -a emph. clitic. tanak- var. of tanaku for one's own self. v.s.v. tānuṃ.

తనకున్ tanakun *pron.refl.dat.sg.* (A136.8:1065). To his own self himself. v.s.v. tānuṃ.

తనకును tanakunu *pron.refl.dat.sg.* (A151.7:1081). To himself. A var. of tanakun. v.s.v. tānuṃ.

తన్ను tannu *pron.refl.acc.sg.* (A17.3:650). తనను. Himself. A var. of tananu. v.s.v. tānuṃ.

తపంబు tapaṃbu *neut.nom.sg.* (A117.5;6:10th). తపస్సు. Penance. [<Skt. tapaḥ].

తపసులకు tapasuluku *masc.dat.pl.* (A12.10:625-50). తపస్సు చేసే వారికి. To the ascetics, hermits, or devotees. cf.Te. tapasi, tabisi, Ta. tapasi, tavasi [<Skt. tapasvin].

తపిన tapina *tr.p.adj.* (A69.9:8th). తప్పినట్టువంటి. Prob. wrong for tappina. v.s.v. tappaka

తప్పక tappaka *adv.* (A119.37:1006). తప్పకుండా. Without fail. neg.adj. form of tappu tr. to trangress, violate, etc., intr. to fail, err, etc., n. mistake, adj. erroneous, etc. cf.Te. tappidamu, tappuḍu, etc., Ka. tappuni, Ta tappu tavaṟu, Ma. tappu, tappuka, etc. [<PDr *tap-V:*tav-V].See DED 2498 for more details.

తప్పకణ్డ tappakaṇḍa *tr.neg.part.* (C11.18-19:1080). తప్పకుండా. Wrong for tappakuṇḍa being without fail. tappak- var. of tappaka before vowels. -aṇḍa wrong for uṇḍa inf. of uṇḍu. v.s.v. tappaka and uṇḍu.

తప్పి tappi *tr.ppt.* (A89.35:898-934). దాటి, అతిక్రమించి. Having transgressed, etc. v.s.v. tappaka.

తప్పిన tappina *tr.p.adj.* (A80.21:847). మించిన, అతిక్రమించిన. Transgressed. violated. v.s.v. tappaka.

తబుణ్డు tabuṇḍu *masc.nom.sg.* (A53.5:740). తమ్ముడు. Younger brother. Prob. wrong for taṃbuṇḍu, an earlier form tammuḍu. cf. Ta. tampi, Ma. tampi, Ka. tamma, Tu. tammaiya, Go. tammur, etc. [<PSDr and PCDr *tamp-]. See DED 2513 for more details.

తమ tama *pron.refl.gen-obl.pl.* (A37.41;46:892-922., A89.39:898-934., A130.61;66:1060., A131.25:1065., A148.12:1079., A156: 8:1084). తమయొక్క. Their. obl. pl. of tānu. v.s.v. tānuṃ.

తమకు tamaku *pron.refl.dat.pl.* (A89.21:898-934). To themselves. v.s.v. tānuṃ.

తమకున్ tamakun *pron.refl.dat.pl.* (A144.23:1075-76). To themselves. A var. of tamaku. v.s.v. tānuṃ.

తమ్ము tammu *pron.refl.acc.pl.* (B39.4:820-25). తమని. Themselves. v.s.v. tānuṃ.

తమ్ముణ్డు tammuṇḍu *masc.nom sg.* (A88.11;897). తమ్ముడు. Younger brother. v.s.v. tabuṇḍu.

తమ్ములంమున tammulaṃmuna *neut loc.sg.* (B14.30:915-25). స్థల నామం. An ortho var. of tammulammuna* in the place called tammulamm.

తక్కపుళోల tarkkapuḻōla *p.n.loc.sg.* (A11.6:625-50). స్థలనామం. Identified as Mdn. takkavōlu. pūḻōl city.

తల tala *neut.nom.sg.* (A79 7:820-25). తలకాయ ముఖ్యమైన, మొ. Head. Also top, end, the front, place, quarter, etc., cf.Ta. talai, Ma. tala, Ka. tala, Tu. tare, Go. talā, etc. [<PDr *talai]. See DED 2529 for more details.

తలరాశి talarāsi *adj.* (A175.7:1095). ఇంటిపేరు. A family name.

తలవర talavara *masc. nom. sg.* (B4.B1.5 2.4,4.4; C3.7 5.2-3; E.1, M1.5 6.4:3rd). గ్రామాధికారి, కావలివాడు. మొ. A (village) headman, a watch-man, etc. A var. of talavari, talāri talayāri, etc. cf.Ta. talaivaṉ Ma. talavan, etc. [<PDr *talai and *avar]. Kittel derives the word from Skt. sthalavārah̥ > Pkt. talāro. Burrow considers that "the IA word represents the Dravidian plural used honorofically". See BSOAS 12.380. This may be modified to state that the IA words are borrowings as a whole. See asso DED 2553 for details.

తలవరి talavari *masc.nom.sg.* (B4.B1.5-6; B2 4; B5.5; B5.6; C3.9; C5 3; M1.6; M6.4:3rd). గ్రామాధికారి, మొ. A headman, etc. The regular form in Telugu. v.s.v. talavara.

తల్లి talli *fem.nom.sg.* (A176.5:1095). అమ్మ; ముఖ్యమైన, మొ. Mother. Also, when adj., principal main, etc. A var. of tali. cf.Ta. taḷḷai, Pj. tal, Kui ṭaḍi, tali, Kuwi talli, etc. [<PCDr *tal-i]. See DED 2560 for more details. Skt. tallī (lex.) mother, etc. is prob. a l.w. from Drav. source.

తల్లికి talliki *fem.dat.sg.* (A151.7:1081). అమ్మకు. To the mother. v.s.v. talli.

తల్లిక్రొయ్య tallikroyya *neut.nom.sg.* (B67.109:1022-66). నదిపేరు. Occurs as the name of a river. talli adj. principal, big. v.s.v. talli.kroyya prob. wrong for k(r)ayya canal. cf.Ta. kaḻi, Ma. kaḻi, etc. A. Master connects it with Te. kaluju, Ta. kaḻi to trickle. Ma.kaḻi to flow and also Te. kaḍacu and gaḍucu. See BSOAS 12.347. He derives Te. krayya from pre-Telugu *kaḻaya and so on. v.s.v. talli.

తల్లింద్ర tallimdra *p.n.nom.sg.* (B43.67:892-922). స్థలనామం.

తల్లియ talliya *masc.nom.sg.* (A174.9:1094). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. tall- var. of talli large, principal, etc. (esp. in cpds.). cf.Ta. taḷḷai, Ma. taḷḷa, Pj. tal, Kui taḍi, Kuwi talli and also Skt. tallī woman, mother, etc. See DED 2560 also. [<PSDr *taḷ-V].

తల్లియయు talliyayu *masc.nom.sg.* (A140.9:1073). వ్యక్తినామం. -yu con. suffix. v.s.v. talliya.

తళయఖేడ taḷayakhēḍa *p. n. nom? sg.* (B29.26:681). స్థలనామం. -khēḍa is from Skt. kheṭa- small village.

తళవర taḷavara *masc.nom.sg.* (B26.22:669). తలారి. A var. of talavara. -ḷ- in the word is prob. due to Pkt. influence. v.s.v. talavara.

తళ్చి taḷci *tr.ppt.* (A104.58:925-50). తలచి ఆలోచించి, మొ. Having remembered. ppt. of talacu to consider, think, imagine, remember, etc. The -ḷ- in the form is wrong for -l-. cf.Te. tala head, talapu thought. Only Te. has verbal forms, other Drav. languages having only noun forms. See TVB 550, BSOAS 11.332 and DED 2529 for more details.

తాగిరి tāgiri *tr.p fin.3rdpl.* (A49.19:725). సాకిరు, రక్షించారు. They protected, guarded. A var. of sāku, to rear, protect, nurse etc. The t- form in Te. became obsolete in the literary and colloquial dialects. cf.Ka. sāku, tāṅgu. Tu. tāṅkuni, sāṅkuni, Ta. tāṅku, Ma. tāṅṅuka, Kui jōnga, Brah. sāc, etc. [<PDr *cāṅk-/*tāṅk-]. See TVB

for details. See also DED 2003 for *c- forms and 2573 for *t- forms.

తాంకళ tāṃkaḻa *adj.* (B64.92:1011). ఒక చేని పేరు. Occurs as an attribute of a polamu field.

తాటి tāṭi *neut.gen-obl.sg.* (B66.88.1022). తాడిచెట్టు యొక్క. Of the palmyra tree. obl sg. of tāḍu *Borassus flabellifomis.* cf.Ka. tāḻ. Klm. tāṭi, Pj. tāṛi, etc. [PSDr and PCDr *tāḻ-]. M.B. Emeneau lists up Skt. tāla-, Pkt. tāla-, tāḍa-, suggesting they are l.w.s. from Drav. source. See Kolami 3133. T. Burrow deals with the word twice in TPS (1945), p.120 and TPS (1946) p.9. V. Prabhakara Sastry writes that no proper etymology can be found for the Skt. word tāṭaṅka- (=an ear- ornament made by rolling and folding palmyra leaves) in Pāṇini's grammar but some "curious" explanation is met with in uṇādi sūtras. He therefore considers that the etymon is of Drav. source. See "Telūgu Meṟūgulu". p.22. For a detailed discussion on the uses of palmyra in the cultural history of early Andhras, see ibid., pp. 19-26. In view of the inscr. Te. word tāḻu, it can be that the etyma is of Drav. source. See DED 2599 also.

తాడినాణ్టి tāḍināṇṭi *neut.gen-obl.sg.* (B67.105;109:1022-66). స్థల నామం. tāḍi later form of tāṇḍi (<*tāṉṟi). nāṇṭi gen-obl. of nāṇḍuarea, region. v.s.v. tāṭi and nāṇḍu.

తాడ్ల tāḍla *neut.gen-obl.pl.* (B66.82:1022). తాటిచెట్ల. Of the palmyra trees. v.s.v. tāṭi.

తాణ్డికొణ్డ tāṇḍikoṇḍa *p.n.nom.sg.* (B51.47:945). స్థలనామం. A later form of tāṉṟikoṉṟa (4th cent.).

తాణ్డివాడ tāṇḍivāḍa *p.n.nom.sg.* (B17.8-9:630). స్థలనామం. Palmyra village (lit.). v.s.v. tāṉṟi (koṉṟa). -vāḍa p.n.suf.

తాణ్డేఱు tāṇḍēṟu *p.n.nom.sg.* (B58.62:945-70). స్థలనామం. tāṇḍ- a var of tāṇḍi/tāⁿḍi, tāṉṟi, etc. palmyra. -ēṟu p.n.suf. v.s.v. tāṉṟi (koṉṟa) and ēṟu.

తాత tāta *masc.nom.sg.* (A89.39:898-934). తండ్రితండ్రి. Grand-father, father's father. cf.Ta. tātā, Ma. tātan, Ka. tāta,

etc. [<PSDr *tāta]. See DED 2580 for more details and IA borrowings.

తాతమ్మ tātamma *masc.nom.sg.* (B28.29:674). వ్యక్తి నామం. -amma personal name suf. tāt- var. of tāta superior person etc. cf.Ta. tāta, Ka. tāta, Tu. tāte, Pj. tāta, Ta. tāttā, tātā, Ma. tātan and also Skt. tātaḥ father, etc., tātaguḥ paternal uncle, tāti son. [<PSDr *tāta]. See DED 2580.

తానపతులును tānapatulunu *masc.nom.pl.* (A89.16.898-934). స్థానాపతులున్నూ. v s.v. stānāpati. tāna- <Skt. sthānam place locality etc.

తానయ tānaya *pron.refl.nom.sg.* (A87.42:593-922). తానే. Himself only. -a- and -ya redundently used emph. suf tān- var. of tānu before vowels. v.s.v. tānuṃ.

తానుం tānuṃ *prom refl.nom sg.* (A89.40:898-934). తానుకూడా. And himself. -uṃ con. clitic. tān var. of tānu before vowels, sg. of tāmu tamaru, tāru. (obl.sg. tana- and obl. pl. tama-) cf. Ka. tān, Tu. tānu, Ta. tāṉ, Ma. tān, etc. and Ka. tām/tāvu Tu. tanukuḷu, Ko. tām, etc. obl.sg. tan-, pl. tam- common to most cognates. [<PDr *tān- (sg.), *tām- (pl.)]. DED 2582 and 2612 for more details.

తాన్కి tānki *tr.ppt.* (A75.10-11:820-25). ఎదుర్కొని. Having attacked. Wrong for tāṅki. v.s.v. taṅki.

తాన్ఱికొన్ఱ tānṟikonṟa *p.n.nom.sg.* (B12.7:5th). స్థలనామం An earlier form of tāṇḍikoṇḍa palmyra-hill (lit.). For tānṟi/tāṇḍi cf. Ta. tānṟi Ka. tāṟi, Ma. tānni, Te. tāṇḍra, etc. [<PSDr *tānṟ-]. See DED 2614 for more details. For konṟa, see s.v. koṇḍa.

తామరకొలని tāmarakolani *p.n.gen-obl.sg.* (B67.108:1022-66). స్థల నామం. tāmara lotus. cf. Ka. tāmare, tāvare, Ta. tāmarai, Ma. tāmara, etc. kolani gen. sg.of kolanu tank. cf.Te. kōlā-ku(vu) Ka. koḷa, Ta. kuḷam, Ma. kuḷam, etc. SRN derives kolanu from Skt. kūlam tank, pond. [<PSDr *tāmarai and *kuḷam-].

తామరచెరువ్ tāmaraceruv *p.n.nom.sg.* (B28.8:657-79). స్థలనామం. Lotus tank (lit.). v.s.v. tāmara (kolani) and ceṟuvu.

తామరవ్వాడ tāmaravvāḍa *p.n.nom.sg.* (B33.18-19:709-46). స్థలనామం. Village of lotuses. See s.v. tāmara (kolani) and vāḍa. -vvāḍa. wrong for vāḍa.

తాంబుల్ tāṃbul *masc.nom.pl.* (A56.9.750). తమ్ములు. Wrong for taṃbul. v.s.v. tabuṇḍu.

తారు tāru *pron.refl.nom.pl.* (A89.40:898-934). తమరు. Themselves. A var. of tamaru, tāmu. v.s.v. tānuṃ.

తారుమున్ఱి tārumunṟi *p.n.gen-obl.sg.* (A128.9:625-50., A58.12: 8th). స్థలనామం.

తార్కటూరు tāṟkaṭūru *p.n.nom.sg.* (C5.28:764-99). స్థలనామం.

తాఴ tāḻa *masc.nom.sg.* (B47.17;18:925). వ్యక్తినామం. The name of a king. An earlier form of tāḍi tāḍu palmyra. cf. also Skt. talaḥ. v.s.v. tāṭi.

తాఴప tāḻapa *masc.nom.sg.* (B48.15;934-45). వ్యక్తినామం. -apa personal name suf. v.s.v. tāḻa.

తాఴు tāḻu *neut.nom.sg.* (A16.8:641). తాటిచెట్టు. Palmyra tree. An earlier form of tāḍu, tāḍi, etc. v.s.v. tāṭi.

తాఴుగుమ్మి tāḻugummi *p.n.nom.sg.* (B46.32:918-25). స్థలనామం. wrongly deciphered by R. Sewell as tāṟugummi. v.s.v. tāṭi. gummi var. of gumi, gumpu, etc. cf.Ta. kumi kumpu Ma. kumi, kumiyuka, Ka. gumi gummi, etc. [<PDr *kum-p]. See BSOAS 12.337 for IA borrowings.

తాఴుపఱ్ఱు tāḻupaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B.55.27:945-70). స్థలనామం. tāḻu *Borassus flabelliformis* and -paṟṟu p.n.suf. place. v.s.v. tāṭi.

తిక్కపయ్య *masc.nom.sg.* (A125.6.7:1043). వ్యక్తినామం. -ap- and -ayya personal name suff. tikk- var. of tikka a well-known n.pr. in midieval Andhra. Traditional scholars derive the word from Pkt. tikaṃ <Skt. trikam three and explain it as a symbol for śiva the Lord with three eyes.

తిక్కియ/దిక్కియ tikkiya/dikkiya *p.n.gen-obl.sg* (A145.14:1076). వ్యక్తినామం. It is doubtful if the word in question begins with t- or d-. If with t-, see s.v. tikkapayya. If with d-, it may from Skt. dikkam a cub of an elephant. -iya var. of -aya, etc.

తింగవెళ్ళి tiṃgaveḻḻi *p.n.obl. sg.* (A58.22:8th). స్థలనామం.

తిణ్ణి tiṇṇi *num.* (B25.28:668-69). మూడో; మూడు. Third or three [<Skt. triṇi-].

తింణి timṇi *num.* (B35.30:668-69). మూడో; మూడు. An ortho. var. of tiṇṇi.

తిరంబ్ *adv.* (A89.30:898-934). స్థిరంగా. Firmly, steadfastly etc. A var. of tirambu/tiramu. cf.Ta. tiram, Ma. tiram, Ka. tira. [<Ap. thira (HGA, p.405), Pkt. thiro <Skt. sthira- firm, etc].

తిరుచుట్టంబలముడయాను tirucuṭṭambalam uḍayānu *adj.* (A167. 3-4:1092). శైవులు పత్రాలు రాస్తూ మొదట వాడే పదబంధం. An invocatory expression of Saivaits used when writing a document. The phr. is a loan from Ta. tiru-c-ciṟṟampa-lam the sacred shrine of Naṭarāja at citamparam and Ta. uṭaiyān/uṭaiyavan a caste title which is a cognate of Te. oḍayāḍu owner, etc.

తిరువాండి tiruvāmḍi *n.pr.gen-.obl.sg.* (A169.3:1092). వ్యక్తి నామం. tiru sacred, etc. cf.Ta. Ka. tiru. -v- glide. -āmḍi a personal name suf. as in dēvāṇḍi masc. and bhūmāṇḍi fem. and is prob. from PDr *āḷ- person. v.s.v. āṇḍu.

తిరువుళ tiruvuḷa *masc.nom.sg.* (A9.5:600-25). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a pāṟa brahmin

తిర్పలూర tirpalūra *p.n.loc.sg.* (A11.7-8:625-50). స్థలనామం. Identified as Mdn. tippalūru. tirpa is prob. connected with teṟapa/terpa opening cleft.

తివిరి tiviri *intr.ppt.* (A89.25:898-934). తిరిగి; కోరగట్లు. The context accomodates two meanings 'again or having turned round (lit.)' and 'having desired'. The latter seems to me more plausible. cf.Te. tivuru, timuru, tivuṭu. Ka. timir, timiṟu, Ta. timir, Ma. timiruka, etc. [<PSDr *tim-V/*tiv-V]. See DED 2645 for more details.

తివుళ్దెసంబు tivuḻ desambu *neut.acc.sg.* (A112.4-5:972). ఒక రకం పన్ను. The editor of the inscriptional text calls it a variety of tax.

తీనికి tīniki *pron.neut.dat.sg.* (A55.8;11;12:745-801). దీనికి. To this thing, this woman. An ortho. mistake for dīniki dat.sg. of idi.

తీర్చె tīrcce *tr.p.fin.* (A89.10:898-934). ముగించాడు. Completed, finished. p.fin. of tīrcu to complete, etc., Te. tīru, tīr(u)pu, tīr(u)vu, Ka. tīr, Tu. tīruni, Ta. tīr. Ma. tīrukā, Klm. tīr, Mlt. tīr-, etc. [<PDr *tīr-]. See DED 2683 for more details.

తుగ tuga *adj.* (A9.2:600-25). యువ. Young. var. of duka, duga, and doga. Occurs bound in the cpd. tugarāju meaning a prince, crown-prince. [<Pkt. juva <Skt. yuva-].

తుమియ వేణియ పూణ్డి tumiya vēṇiya pūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B59.57: 945-70). స్థలనామం. tumiya and vēṇiya are personal names, the former being that of the father of the latter. -pūṇḍi village, p.n.suffix. The village is possibly named after the persons.

తుము tumu *neut.nom.sg.* (A54.5:742-98., B44.30:915-25). తూము, ఒక కొలమానం. A measure, varying in capacity in different localities. It appears to mean a measure of land, something like 2/5 of an acre, during early days. Later, it is a measure of grain, equivalent of 3 kuṃccalu. A var. of tumbu, tūmu, and -duṃbu/-dumu in cpds. cf.Pj. tūmu, Ta. tūm, etc. [<PSDr *tū-]. See DED 2786 for more details.

తుముడ్లు tumuḍlu *neut.nom.pl.*(C7.9:8th). తూములు. pl. of tumu.

తుమెణ్డు tumeṇḍu *adj.* (C7.10:8th). తూమెడు. One tūm-ful. A var. of tūmeṇḍu. v.s.v. tumu.

తుంబు tuṃbu *neut.nom.sg.* (A19.8:675., A36.4:7th). తూము. A var. of tumu.

తుంబుఌబల్లి tuṃbuḻuballi *p.n.nom.sg.* (B41.31:944-88). స్థలనామం. -balli var. of palli village.

తుమ్బెవాడి tumbevāḍi *p.n.nom.sg.* (B39.5-6:820-25). స్థలనామం. Identified by the editor as the Mdn. tumbapālem, but the p.n.suff. are different. The final -e in tumbe may be due to Kannaḍa influence. tumba battle gourd *Cucurbita lagenaria* [<Skt. tumbā]. -vāḍi is from Skt. vāṭī a garden, garden plot, p.n.suf.

తురిమిణ్డి turimiṇḍi *p.n.gen-obl.sg.* (B56.56:945-70). స్థలనామం. -iṇḍi p.n.suf.

తురుమర turumara *p.n.nom.sg.* (A48.4:719-20). స్థలనామం. A var. of tuṟumaṟ(a).

తుర్పున turpuna *neut.loc.sg.* (A49.14:725). తూర్పు దిక్కున. In the east. Prob. wrong for tūrpuna. v.s.v. tūṟpu.

తుర్పూన turpūna *neut.loc.sg.* (B60.26:945-70). తూర్పున. Prob. wrong for tūrpuna. The editor of the text himself suggests an alternative reading 'tūrpuna'. See text of B60. v.s.v. tūṟpu.

తుఱుతటాక నామాభిధాన నగరాధిష్ఠాణుంఱ్ turutaṭāka nāmābhidhāna nagarādhiṣṭhāṇuṃṟ *phr.* (A15.7-8:680). తుఱుతటాకమనే పట్టణాధిపతి. The ruler of a city called tuṟutaṭāka. taṭāka - tank. nām(a) and abhidhāna- both mean name and one of them is therefore redundant. adhiṣṭhāṇuṃṟ wrong for adhiṣṭhā-nunṟ.

తుఱుమఱి tuṟumaṟi *p.n.gen-obl.sg.* (A62.3:8th) స్థలనామం. A var. of turumara.

తుఱుమ్మునూఁడ్ల tuṟummunūḍla *p.n.gen.pl.* (A104.12; 25:925-50). స్థలనామం. -ūḍla gen. pl. of ūru village. -un- con. particle.

తులామాసమున tulāmāsamuna *neut.loc.sg.* (A13.72:1069). తులామాసంలో. In the month of libra (in Zodiac). [<Skt. tulā-māsa-].

తువతోఱు tuvatōṟu *p. n. nom. sg.* (B34.45:715-20). స్థలనామం. -tōṟu a var. of -toṟu/-toṟe tank. p.n.suf.

తూణ్డేఱు tūṇḍēṟu *p.n.nom.sg.* (B51.48:945). స్థలనామం. tūṇḍ(u) an earlier form of tūḍu the root of the lotus. cf.Te.tuṇḍamu, toṇḍāmu, Ta. tuṇṭam Ka. toṇḍalu, suṇḍalu and also Ta. Ma. cuṇṭu. Ka. cuṇḍu, etc. For IA borrowings, etc., see BSOAS 12.381 and 395 [<PDR *tuṇṭ-/*cuṇṭ-]. -ēṟu p.n. suf.

తూప్పున tūppna *neut.loc.sg.* (A160.4:1087). తూర్పు దిక్కున. An instance of wrong reading, for, in the same ins., tūrppuna also occurs. v.s.v. tūṟpu.

తూమెణ్డు tūmeṇḍu *adj.* (B44.30:915-25., A110.9:971). తూమెడు. A var. of tumeṇḍu. v.s.v. tumu.

తూర tūra *n.pr.* (A23.8-9:682). వ్యక్తినామం.

తూర్క శర్మ్మ tūrka śarmma *masc. nom. sg.* (B38.18:799-834). వ్యక్తినామం.

తూర్పున tūrpuna *neut.loc.sg.* (C3.21:709., A164.11:1091). తూర్పు వైపున. In the East. v.s.v. tūṟpu.

తూర్ప్పున tūrppuna *neut.loc sg.* (A16.8:641., A62.6:8th., A160. 2:1087). తూర్పు వైపున. In the East. An ortho. var. of tūr-puna. v.s.v. tūṟpu.

తూఱ్పు tūṟpu *neut.loc.sg.* (A19.11; 675). తూరుపు దిక్కు. East. An older from of tūr(u)pu (class.). cf.Te. tūṟu/dūru, tūṟucu/dūrcu (dūrucu), tuṟugu, tuṟumu, etc., Ka. tūṟu, Ta. tūṟu, Ma. tūruka, etc. [<PDr *tūṯ-:*tuṯ-V]. See DED 2795 (a,b) for more details.

తెంకణాదిత్యుణ్డు teṃkaṇādityuṇḍu *masc.nom.sg.* (A113.20:991). తెంకణ రాజ్యానికి రాజు. teṃkaṇ(a) the name of a region around Nellore. -ādityuṇḍu Sun.

తెచ్చి tecci *tr. ppt.* (A87.10:892-922). తీసుకవచ్చి, తెం. Having brought got, gained, obtained, Alloms. tē- and tēr, prob. besides -teṃcu. cf. Ka. tar(u), Ta. tām, Ma. taruka, Kui tā. tāc, Go. tatt-, Kur. tai-, Mlt. tey-, etc. [<PDr *tay-/*tey-, with irregular phonological developments.] See s.v. -teṃcu and also Lg. 21. 184-218 for further details.

తెచ్చున్ teccun *tr. hab. adj.* (A155.12:1084). తెచ్చే(టటువంటి). Bringing. v.s.v. tecci.

-తెంచు -teṃcu *intr.aux.vb.* (A116.5:9th/10th). తెచ్చు. Occurs bound, aux. with reflexive meaning and also intensifying the intr. meaning in 'rā-deṃcu' as a replacive for vaccu. prob. related to teccu to bring. [<PDr *tay-/*tey-]. See TVB 599 (esp.) and DED 2526 for more details. See s.v. tecci

తెఱల్ teṟaḷ *neut.nom.pl.* (A112.5:972). పన్నులు. Taxes. pl. of teṟa-. The word is not recorded in Te. dictionaries. cf.Ta. tiṟai, To. tel- (teṯ-), Ko. ter- (teṯ-), Ka. teṟu (teṯt-), etc. [<PSDr *tiṟ-/*teṟ-: <PDr *teṯ-]. See also teṟeyu.

తెఱిచి teṟici *intr.ppt.* (A112.14:972). తెరుచుకొనేటట్లు చేసి. Having cut open. ppt. of teṟacu. cf.Te. teṟa, teṟapa, teṟapi, Ka. teṟe, teṟa, Tu. terapu, To. teṟ-(terθ-), Ko. terv-, Ta. tiṟa,

etc. [<PDr *teḻ-; *teṯ-V]. See DED 2667 for more details.

తఱెయు teṟeyu *neut.acc.sg.* (A80.19:847). పన్నుకూడా. And the tax. A var. of deṟaḷ in ciṟudeṟaḷ small taxes. -yu con. suf. See also ABC 2.1313 and Bh. 5.96 ff. v.s.v. teṟaḷ.

తెల్కొన్థ telkontha *p.n.nom.sg.* (B25.13:668-69). స్థలనామం. tel- var. of teli white. kontha wrongly deciphered for konṟa hill p.n. suf.

తేని tēni *pron. neut. gen-obl. sg.* (A7.5:600-25., A8.3:600-25., A44.21:700-25., A46.16:700-25., A115.5:10th). దేని. Wrong for dēni var. of dīni of this thing or woman. gen.sg.of idi.

తేవిదిపూణ్డి tēvidipūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B61.8:957). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.

తేవుళ్ tēvuḷ *fem.nom.hon.pl.* (A46.10:700-25). రాణిగారు. Queen. Wrong for dēvuḷ [<Skt. dēvī].

తొణ్డదూర్ toṇḍadūr *p.n.nom.sg.* (B25.37:668-69). స్థలనామం.

తొమ్ధ క్షేత్రమ్ tomdha kṣētram *neut.nom.sg.* (B32.17:696-709). స్థలనామం. kṣētram field. tomdha wrong for tondha.

తొమ్భ tombha *num.neut.sg.* (A119.17:1006). తొమ్మిది. Nine. A var. of tōṃbha and tommidi. cf.Klm. (SR) tomdī, (Kin.) tomdi, Go. (Pat.) tomidi, (L) tumīdī, etc, See DED 2910.

తొఱ్ఱు toṟṟu *neut. acc. sg.* (A98.7:9th/10th). ఆవు. Cow. cf.Ta. toṟu(vu) herd of cows, etc., Ka. tuṟu cow, toṟu, id. [See HGOK p.195), etc. [<PSDr *toṟ-V].

తొల్పకామి tolpakāmi (?) *n.pr (?)p.n.* (A44.15:700-25). వ్యక్తి నామం(?) / స్థలనామం (?). Occurs as the name of a raṭṭaguṭṭu a village officer or as the place to which the said raṭṭaguṭṭu belongs.

తొల్లి tolli *adv.* (A136.5:1065). పూర్వం, మునుపు. Formerely, previously. A var. of toli. cf.Te. tolu toluta, tollīṭi etc., Ta. tol. tollai, tonṟu, Klm. tolli, Kuwi (S) tolle, etc., [<PSDr and PCDr *tol-V]. See DED 2899 for more details.

-తో -tō *instr. suf.* (A81.5:848., A89.37:898-934). తృతీయా ప్రత్యయం. With. A var. of tōn, tōḍa(n). cf.Te. tōḍu companion, tōḍutan, etc., Ta. tōḻaṉ, tōḻi, tōḻicci, Ma. tōḻan,

tō̲ḻi, Klm. tōren, Nk. tōren, Go. tōr, Kui tōṟu, tōṟe, etc., [<PSDr and PCDr *tōḻ-a:PSDr *tō-]. Alfred Master, however, derives Te. tōḍa [<pre-Te. *oṭṭaḍa and connects it with Ta. uṭaṉpaṭu, Te. oḍā-baḍu, etc. which is untenable. See BSOAS 12.355. See DED 2939 for more details.

తోటకలివోరమున వారు tōṭakalivoramunavāru *phr.* (A168.6-7: 1092). తోటకలివోరంలోని ప్రజలు. Those persons of (in) the village called tōṭakalivoramu.-voramu [<Skt. puram] a p.n. suf. tōṭa garden, a later form of tōṇṭa.

తోటళు tōṭaḷu *neut.nom.pl.* (A12.11:625-50). తోపులు. Gardens, groves, topes, Prob. wrong for tōṃṭaḷu pl. of. tōṃṭa/tōⁿṭa. v.s.v. tōṇṭa.

-తోడ -tōḍa *instr.suf.* (A84.4:848-92). తో. With. A later form of tōḻa(n). v.s.v. -tō.

-తోడం -tōḍaṃ *instr.suf.* (A144.23:1075-76). తో. with. A var. of tōḍa(n). v.s.v. -tō.

తోడి tōḍi *adj.* (A121.11:1018., A124.2:1038). సంబంధించిన. Connected with. v.s.v. -tō.

తోడిద్ tōḍid *neut.3rd.sg.* (A177.37:1097). సంబంధించింది. Connected with that (thing). v.s.v. -tō.

తోణ్ట tōṇṭa *neut.nom.sg.* (A160.5; 5; 6; 6:1087). తోట. Garden. An older form of Mdn. tōṭa and var. of tōṭa (class.). cf.Te. tōḍu to draw up, dip out, etc., Ka. tōḍu, tōṭa, Tu. tōḍuni, Ta. tōṇṭu, tōḷ, tōḷḷu (tōṭṭ-), tōṭṭam, Ma. tōṇṭuka, toṭṭam, etc. [<PSDr *tōḷ-/*tōṉ plus *-t suffixal]. See DED 2927 for more details.

తోణ్టయిన్ tōṇṭayin *neut.acc.sg.* (A107.18-19:1092). తోటయున్నూ. And the garden. A dialectal var. of tōṇṭa-yun. -yin con. suf.

తోంటళాయు tōṃṭaḷāyu *neut.gen-obl.pl.* (A16.8:641). తోటల. And of the gardens. tōṃṭaḷ pl. of tōṃṭa an ortho. var. of tōṇṭa. -yu con. clictic. v.s.v. tōṇṭa.

-తోన్ -tōn *instr.suf.* (A136.8-9:1065). తృతీయాప్రత్యయం. A var. of -tō.

తోంభనూటానల్వది tōmbhanūṭānalvodi *num.nom.sg.* (A121.8: 1018). తొమ్మిదివందలనలభై. (and)four tens(forty).prob.wrong for tombannūṭanalvadi. v.s.v. tombha, nūṟu, nālugu, and padi.

-తోఌ -tōḻa *instr.suf.* (A160.3:1087). తో. With. An older form of tōḍa. It occurs alongside of tōḍa in the same line and same ins. v.s.v. -tō.

-తోఌన్ -tōḷan *instr.suf.* (A88.5:897). తో. With. An older form of tōḍa(n). v.s.v. -tō.

తోఌి tōḻi *adj.* (A78.3:820-25). తోడి. An older form of tōḍi. v.s.v. -tō.

త్రాగిన trāgina *tr.p.adj.* (A130.106-107:1060., A131.59;75:1060). త్రాగిన. That drunk. A var. of trāvu (class.) and tāgu colloq.) cf.Te. t(r)āguḍu, t(r)āvuḍu. Pj. tār-, PoyaGa. sark-. [<Pre-Te. *tar-agu <prob. PCDr *tar-ak]. See TVB 644 for more details.

త్రికోణమడువు trikōṇa maḍuvu *neut.nom.sg.* (C3.19:709). స్థలనామం. The three-cornered pond, triangular pond. v.s.v. kōna and maḍuv.

త్రిణయను triṇayanu *masc.gen-obl.sg.* (A89.23-24:898-934). శివుడి. Of the three-eyed, Siva's. [<Skt. triṇayanaḥ].

త్రిణేత్ర- triṇētra- *masc.nom.sg.*(A74.5:820-25..A75.3-4:820-25., B39.2:820-25).వ్యక్తినామం. The name of a king of the Vaidumba dynasty, three-eyed, śiva, a var. of trinētra- [Skt. trinētraḥ].

త్రిభువనాదిత్యన్ tribhuvanādityan *masc.nom.sg.* (A29.1:7th). వ్యక్తినామం. The sun of the three worlds. [<Skt. tribhuvanādityaḥ].

త్రిభువనాభరనుణ్డు tribhuvanābharanuṇḍu *masc.nom.sg.* (A89.4-5: 898-934). ముల్లోకాలకూ అలంకారమైనవాడు. He who is an ornament to the three worlds. ābharanuṇḍu prob. wrong for ābharaṇuṇḍu. [<Skt. tribhuvanābharaṇaḥ].

త్రిభువనాంకుశ- tribhuvanāṃkuśa- *adj.* (A81.7:848-49., A140.11: 1073., A186.7:1099). ఒక బిరుదు; ఒక రకం మానికపేరు. A restrainer of the three worlds, en epithet of kulōttuṅgacōḻa, a cōḻa-cāḷukya emperor. Occurs as an attribute of a measure

in the last three instances and that of a certain "bāṇa" in the first instance (whose meaning is obscure). The name of a standard measure.

త్రిభువనాంకుశమున tribhuvanāṃkuśamuna *neut.instr.sg.* (A135.9-10:1064., A137.9:1068., A167.9:1092., A175.8-9:1095). ఒక రకం మానికతో. A var. of tribhuvanāṃkuśamunaṃ. v.s.v. tribhuvanāṃkuśa.

త్రిభువనాంకుశమునం tribhuvanāṃkuśamunaṃ *neut. instr. sg.* (A127.9-10:1055). ఒకరకంమానికతో. By the standard measure named after Kulōttuṅga cōḷa who is called "a restrainer of the three worlds".

త్రెణేత్ర- treṇētra- *masc.nom.sg.* (A78.2:325). వ్యక్తినామం. wrong for triṇētra.

త్రెణేత్రని treṇētrani *masc.gen-obl.sg.* (A78.5:329-25) వ్యక్తినామం. v.s.v. triṇētra-.

త్రైపురుషస్థానంబున traipuruṣasthānaṃbuna *neut.loc.sg.* (A132.7-8:1061). త్రిమూర్తుల ఆలయంలో. traipuruṣa-a vṛddhi form of tripuruṣa- prob. meaning the Trinity, the united form of Brahma, Viṣṇu, and Mahēśvara. sthānaṃbuna in the temple.

త్రోవ trōva *neut.nom.sg.* (B60.27:945-70., B64.89:1011). దారి. A way, road, path. A var. of Mdn. dōva and archaic -toṟe as in aṟutoṟe. cf.Te. doruvu (Mdn.) small tank, Ta. tuṟai ford, way, Ka. toṟe stream, way. A. Master derives the word from pre-Te. *toṟava. See BSOAS 12.353.

త్రోవయ trōvaya *neut.nom.sg.* (A160.6:1087). దారే. The path only. -ya emph.suf. v.s.v. trōva.

త్లొంఱూరి tloṃṟūri *p.n.gen-obl.sg.* (15.13:641). స్థలనామం.

Th

థత్తి thatti *neut.nom.sg.* (A108.7:925-50). దత్తి. Wrong for datti.

D

దక్షణామున dakṣaṇāmuna *neut.loc.sg.* (A155.6:1084). దక్షిణదిక్కులో. In the South, wrong for dakṣiṇamuna.

దక్షనామున dakṣanāmuna *neut.loc.sg.* (A155.6:1084). దక్షిణదిక్కున. Wrong for dakṣinamuna.

దక్షిణ దికున dakṣiṇa dikuna *neut.loc.sg.* (A160.2:1087). దక్షిణ దిక్కున. In the Southern quarter. dikuna prob. wrong for dikkuna. [<Skt. dakṣiṇa- dik/°dig.].

దక్షిణభుజాయమానుంఱ్ dakṣiṇabhujāyamānuṃṟ *masc.nom.sg.* (A76.5-6:680). కుడిచేతో సమానమైనవాడు. He who is equivalent of one's right-hand, a close follower, etc. [<Skt. dakṣiṇa-bhujāyamānaḥ].

దక్షినభాగంబున dakṣina bhāgaṃbuna *neut.loc.sg.* (A117.4:10th). దక్షిణం వైపు భాగంలో. In the Southern portion.dakṣina prob. wrong for dakṣiṇa. [<Skt. dakṣiṇabhāga-].

దక్షినము dakṣinamu *neut.loc.sg.* (A54.4:742-93). దక్షిణం. South. Prob. wrong for dakṣiṇamu. [<Skt. dakṣiṇa-].

దక్షినమున dakṣinamuna *neut.loc.sg.* (B59.61:945-70). దక్షిణ దిక్కున. In the south. prob. wrong for dakṣiṇamuna.

దక్షినమ్బున dakṣinambuna *neut.loc.sg.* (A132.5-6:1061). దక్షిణ దిక్కున.In the South. prob. wrong for dakṣiṇambuna.

దఞ్చకెఱెయుట్టు dañcakeṟeyuṭṭu *n.pr.*? (A100.1-2:9th/10th). వ్యక్తి నామం(?). Editor of the text considers it a personal name.

దణ్డనాథున్ daṇḍanāthun *masc.acc.sg.* (A88.9:897). సేనాధిపతిని. Commander. [<Skt. daṇḍanāthaḥ].

దణ్డు daṇḍu *neut.nom.sg.* (A80.19:147). జరిమానా; పన్ను. A fine, a tax. A var. of inscr. daṇḍugu/°vu and class. daṇḍuga/°va. Bh. Krishnamurti connects it with an obselete Te. vb. *taṇḍu/°daṇḍu, Ka. taḷe to obtain, talapu, talupu, etc. [<?PSDr *taṇ-ḍ-: *taḷ- /*taṇ-]. See TVB 529. SRN derives the word from Skt. daṇḍaḥ punishment, etc. M. B. Emeneau is inclined to support the latter view. See IL, Turner Jubilee Volume I.p.71.

దణ్డుగు *neut.nom.sg.* (A148.13:1079). పన్ను; జరిమానా. v.s.v. daṇḍu.

దణ్డువ్ daṇḍuv *neut.nom.sg.* (A88.7:897). పన్ను; జరిమానా. A var. of daṇḍuvu before vowels. v.s.v. daṇḍu.

దణ్డువు daṇḍuvu *neut.nom.sg.* (A87.62:892-922., A112.13;15: 972). జరిమానా; పన్ను. Tax, penalty. A var. of daṇḍugu. v.s.v. daṇḍu.

దణ్డెన daṇḍena *masc.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తినామం. -eṇa var. of -aṇa, etc., masc. name suf.

దత్తవాడ dattavāda *p.n.nom.sg.* (A134.26;28-29;57;1062). స్థలనామం. Gifted village. datta- <Skt. dattam given.

దత్తి datti *neut.nom.sg.* (A6.17:575-600., A17.3:650., A25.9;19: 7th., A36.2:7th., A53.2:740 , A56.19:750., A66.2:7th.,A110. 8;21:971). బహుమానం, దానం. A gift, donation.[<Skt. dattiḥ].

దనికి daniki *pron.neut.dat.sg.* (A142.9:1078). దానికి. Wrong for dāniki var. of dānik- dat.sg. of adi.

దన్తియమ్మమంగుతోఌన్ dantiyammamaṃgutōḻan *masc. / fem.? instr.sg.* (A51.4:725-75). వ్యక్తినామం. With maṃgu the son or daughter of dantiyamma.

దన్తియోవజనున్ dantiyōvajanun *masc.acc.sg.* (A112.9:972). వ్యక్తినామం. This is a common personal name in Kannaḍa. See H.K. Narasimha swamy in EI 30.281.

దన్నడ dannaḍa *p.n.* (A119.24:1006). స్థలనామం. An earlier name in Pkt. of dhānyakaṭaka.

దమిల damila *p.n.?* (B4.F-1:3rd). స్థలనామం.?

దమ్మవురంబున dammavuraṃbuna *p.n.loc.sg.* (A81.10-11:848). స్థలనామం. Identified as Mdn. dharmavaram or dharmāram (colloq.) in Ongole tq., Guntur dt. [<Pkt. damma <Skt. dharma- righteousness, etc.]. -vuraṃbu var. of puraṃbu town [<Skt. pura-].

దమ్ముపులు dammuvulu *neut.nom.pl.* (A81.11:848). ధర్మాలు. Charities, gifts. var. of dharmmuvulu. [<Skt. dharmmaḥ].

దయ daya *neut.acc.sg.* (A65.5-6:8th., A112.3:972., A121.12: 1018., A136.4:1065). అనుగ్రహం. Favour. Occurs in the phrase daya sēyu to oblige, to be pleased or to condescend to give etc. [<Skt. dayā].

దయార్చితుణ్ఱు dayārcituṉṟu *masc.nom.sg.* (A39.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. He who is adorned by compassion, etc. [<Skt. dayārcitaḥ]

దయావెసను dayāvesanu *masc.nom.sg.* (A15.6:641). దయావ్యసనుడు(?). M.S. Sarma derives it from dayāvyasanin one who is addicted to being compassionate.

దరపకు darapaku *n.pr.dat.sg.* (A114.4:10th). వ్యక్తినామం.

దర్ప్పపూణ్డి darppapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B43.63:892-9 22). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.

దవలప davalapa *fem.nom sg.* (A158.6:1084). వ్యక్తినామం. -apa personal name suf. daval- var. of davala [<Skt. dhavaḷā a woman white in colour].

దశకారి కోద్రవ బీజావాప క్షేత్రమ్ daśakāri kōdrava bījāvāpa kṣētram *phr.* (C69.53:945-70). ఒకపొలం. The meaning of daśakāri- is not known. kōdrava *Paspalum scrobiculatum.* bījāvāpa- planting of seeds. kṣētram field.

దసపరాధబును dasaparādhabunu. *neut.nom.sg.* (A80.19:847). దశాపరాధాలు(?). -unu con. clitic. dasaparādhābu wrong for dāśāparādhambu penalty or fine on the servants. For a discussion on this, see ABC 2.1313.

దహిఞ్చిన dahiñcina *tr.p.adj.* (A88.8:897). కాల్చిన. That burnt. There is an other text version which reads ḍahalani but that does not convey any meaning. [<Skt. dah(ana)].

దాక్షారామమున dākṣārāmamuna *p.n.loc.sg.* (A186.4:1099). స్థలనామం. Prob. wrong for dakṣārāmamuna. Identified as Mdn. town of the same name.

దానిక dānika *pron.neut.dat.sg.*(A89.41:898-934., A131.48:1060). దానికి. -a emph. suf. v.s.v. adi.

దామపియ dāmapiya *n.pr.gen-obl.sg.* (B60.27:945-70). వ్యక్తి నామం. Lover of garlends (lit.). [Skt. dāmapriya-].

దామోధరేశ్వరంబు dāmōdharēśvarambu *neut.nom.sg.* (A26.1: 7th). స్థలనామం. A place-name. Wrong for dāmōdarēśvarambu the place named after dāmōdar(a) Viṣṇu. [<Skt. dāmōdaraḥ].

దాయ dāya *neut.acc.sg.* (A80.20:847). దయ. Wrong for daya.

దాసి dāsi *tr.ppt.* (A97.5:9th/10th). దగ్గరకువచ్చి. Having approached. var. of ḍāsi. ppt. of ḍāyu. cf.Te. ḍaggaṟu/ daggaru, ḍāpu, dāpu, etc., Go. (M) dāy- to go, Ta. aṭu to approach, etc., Ma. aṭuka to come into close contact, Kui aṭu adj. near, Mlt. aṭge close. [<PDr *aṭ-]. See DED 69 and TVB 11.

దాసు dāsu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). సేవకుడు, మొ. A man belonging to a class of Vaiṣṇava mendicants. A var. of the classical form dāsari and is traceable to Skt. dāsaḥ slave, servant.

దిగ్గుబఱ్ఱు diggubaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B50.60;934-45). స్థలనామం. diggu later form of ḍiggu slopy, descending. v.s.v. ḍiggilli. -baṟṟu p.n.suf. var. of -paṟ(ṟu). v.s.v. paṭṭu and ḍiggili.

దినికి diniki *pron.neut.dat.sg.* (A10.4:600-25., A80.20;21:847). దీనికి. Prob. wrong for dīniki dat.sg. of idi.

దిమిల dimila *p.n.?* (B18.9:632). స్థలనామం(?).

దివస- divasa- *adv.* (A124.5:1038., A135.9:1064., A137.8:1068., A140.10:107-). రోజూ. Daily. [<Skt. divasa-].

దివసము divasamu *neut.nom.sg.* (A161.14-15:1088-89). రోజు. Day. v.s.v. divasa-.

దివాకరపెద్దేరి divākarapeddēri *masc.nom.hon.pl.* (A133.2:1061). వ్యక్తినామం. Personal name. divākara- sun. peddēri hon. appellation. pedd- var. of pedda, etc. big. -ēri common personal suffix to mas. and fem. names.

దివి divi *neut.* (A167.4:1092). దీపం. An abbreviation for diviya lamp.

దివియ diviya *neut.nom.sg.* (A124.1:1038., A125.13;17-18:1043., A127.6-7:1055., A132.11:1061., A133.3;9:1061. A135.6:1064., A137.5:1068.. A149.7:1073., A141.6:1073., A143.7:1074., A145.8:1076., A147.6:1078., A149.9:1081., A152.5:1082., A169.6:1092., A173.8:1094., A182.6:1098., A183.7:1098., A184.5:1098). దీపం. A light, a lamp. A var. of dīviya, divviya, dīve, dive, divve, divya, etc. [<Pkt. dīviā <Skt. dīpikā].

దివియకు diviyaku *neut.dat.sg.* (A128.8-9:1058., A143.7:1073. A165.10:1091. A166.9-10:1092., A181.9:1098., A185.5:1099). దీపానికి దీపంకోసం. Toward (the maintenance of) the lamp. v.s.v. diviya.

దివియకున్ diviyakun *neut.dat.sg.* (A126.9:1047). దీపానికి. A var. of diviyaku.

దివియకుం diviyakuṃ *neut.dat.sg.* (A152.10:1082). దీపానికి.An otho. var. of diviyakun.

దివియం diviyam̩ *neut.acc.sg.*(A181.6:1098). దీపాన్ని. v.s.v. diviya.

దివియల diviyala *neut.gen.-obl.pl.* (A163.12:1089). దీపాల. v.s.v. diviya.

దివియలు diviyalu *neut.nom.pl.* (A124.3:1038., A125.5:1043., A145.10-11;13:1076., A163.9-10:1089., A174.7:1094., A178. 6-7:1098). దీపాలు. lights, lamps. v.s.v. diviya.

దివ్య divya *neut.nom.sg.* (A150.6:1081., A176.7:1095). దీపం. A var. of diviya.

దివ్యయలకు divyayalaku *neut.dat.pl.* (A178.9:1099). దీపాలకు. One -ya- is redundant. v.s.v. diviya.

దివ్యలకు divyalaku *neut.dat.pl.* (A178.12-13:1098). దీపాలకు. v.s.v. diviya.

దీని dīni *pron.neut.acc.sg.* (A6.17:575-600., A13.6:625-50., A18: 10:650., A65.6;9:8th., A71.2-3:8th., C7.9;12:8th., A85.14;18: 850., A108.11:925-50., A110.27:971., A121.23:1018., A129. 10:1058., A148.13:1079). దీని (యొక్క). Of this thing. A var. of dēni obl.sg. of idi.

దీనికి dīniki *pron.neut.dat.sg.* (A14.12:633-63., A18.8:650., A20. 15-16:675-99., A25.40:7th., A36.9:7th., A47.8:709-46. A49. 24:725., A52.9:739., A54.5:742-98., C6.3:8th., A107.15-16: 925-50., A108.13:925-50., A109.12:925-50., A118.4:10th., A124.1:1038., A164.16:1090-91., A170.9:1093., A171.10: 1093., A177.22:1097). దీనికోసం. To this thing. A var. of dīnikin, dēniki, etc. dt.sg. of idi.

దీనికిన్ dīnikin *pron.neut.dat.sg.* (A135.6:1064., A137.5:1068., A140.7-8:1073., A167.4-5:1092). దీనికి. A var. of dīniki to this thing. dat.sg. of idi.

దీనికిం dīnikim̩ *pron.neut.dat.sg.* (A112.15:972., A131.48:1060., A160.4:1087). దీనికి. An ortho. var. of dīnikin dat.sg. of idi.

దీనిక్కి dīnikki *pron.neut.dat.sg.* (A78.15:820-25). దీనికి. Wrong for dīniki.

దీనిన్ dīnin *pron.neut.acc.sg.* (A12.25:625-50., A89.34:898-934., A110.22:971.; A112.5:972., A121.19;20:1018., A138.7:1069., A168.5:1092). దీన్ని. A var. of dīni acc.sg. of idi.

దీనిం dīniṃ *pron.neut.acc.sg.* (A89.29:898-934., A130.92:1060.,. A131.54-55:1060., A170.8:1093., A171.9:1093). దీన్ని. An ortho. var. of dīnin.

దీన్కి dīnki *pron.neut.dat.sg.* (A62.3:8th). దీనికి. A var. of dīniki dat.sg. of idi this thing.

దీపమ్ dīpam *neut.nom.sg.* (A138.6:1069., A168.5:1092). దివ్వె. Light, lamp. a var. of dīpamu before vowels. [<Skt. dīpa-].

దీపము dīpamu *neut.nom.sg.* (A153.6:1082., A154.3:1082., A156.10:1084., A180.7-8:1098). దివ్వె. v.s.v. dīpam.

దీపమునకున్ dīpamunakun *neut.dat.sg.* (A159.9:1087). దీపానికి. v. s. v. dīpam.

దీపమునకుం dīpamunakuṃ *neut.dat.sg.* (A157.5:1084). దీపానికి. An ortho. var. of dīpamunakun for the lamp. v.s.v. dīpam.

దీపములు dīpamulu *neut.nom.pl.* (A179.8:1098). దీపాలు. Lamps. v.s.v. dīpam.

దీర్గ్గాసి dīrggāsi *p.n.gen-obl.sg.* (A158.5:1084). స్థలనామం.

దీవియ dīviya *neut.nom.sg.* (A144.21;21:1075-76). దివ్యం. A var. of diviya.

దీవ్య dīvya *neut.nom.sg.* (A139.7:1072). దివ్యం. v.s.v. diviya.

దుక duka *adj.* (A2.8:575-600). యువ-. v.s.v. tuga.

దుగ duga *adj.* (A7.2-3:600-25). యువ-. v.s.v. tuga.

దుగ్గి/దుగ్గ dugi/dugga *masc.nom.sg.* (A65.1:8th). వ్యక్తినామం. Alternate readings suggested by the editor of inscr. [Prob. <Skt. durgā pārvati, wife of Siva].

దుగ్గ dugga *fem.nom.sg.* (B25.40:668-69). వ్యక్తినామం. Durgā, wife of śiva. cf. Te. duggi, duggana, etc., Ka. dugge [<Pkt. duggā <Skt. durgā].

దుగ్గనాయు dugganāyu *masc.nom.sg.* (A47.5:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. -anā wrong for -ana masc. name suf. v.s.v. dugga.

దుగ్గయయు duggayayu *masc.nom.sg.* (A110.21:971). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. -yu con. clitic. v.s.v. dugga.

దుగ్గర duggara *masc.nom.hon.pl.* (A55.13:745-801). వ్యక్తినామం. v.s.v. dugga.

దుగ్గి duggi *masc.nom.sg.* (A131.53:1060). వ్యక్తినామం. A var. of dugga.

దుగ్గియపూణ్డి duggiyapūṇḍi *neut.nom.sg.* (B67.106:1022-66). స్థలనామం. The village named after a certain Duggiya. dugg- [<Skt. durgā Pārvati].

దుజయ dujaya *masc.nom.sg.* (A2.5:575-600). వ్యక్తినామం. The unconquerable man [<Skt. durjaya- invincible].

దుర్గ్గ భగవతి durgga bhagavati *fem.nom sg.* (A39.58:7th/8th). పార్వతి. Goddess Pārvati. [<Skt. durgā bhagavatī].

దుర్గ్గంబు durggambu *neut.nom sg.* (A81.7:848-49). కోట. Fort. [<Skt. durga-].

దువ duva *num.* (B53.59:945-46). రెండు, జత. Two pair. Occurs bound in the cpd. duva caruvulu a pair of tanks. cf.Te. du-(guṇamu) twice, dugā duva two, twice, Ka. duga two, pair. [<Pkt. dukaṃ <Skt. dvikam two].

దూది dūdi *n.pr.* (B22.37:668-69). వ్యక్తినామం.

దూద్రుపాక dūdrupāka *p.n nomsg.* (B44.26:915-25). స్థలనామం. -pāka settlement. p.n.suf. See. s.v. ārumbāka.

దూశర్మ్మ dū śarmma *masc.nom.sg.* (B29.28:681). వ్యక్తి[illegible]

దృణ్థమపూణ్డి dṛṇṭhamapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B57.53-54:915-70). స్థలనామం. dṛṇṭhama appears to be a personal name. -pūṇḍi p.n.suf.

డెన్- den- *pron.neut.acc.sg.* (A61.3-4:8th) దీన్ని. Wrong for dēni obl. sg. of idi this thing.

దేగులలంబును dēgulalambunu *neut. acc. sg.* (A25.26:7th). దేవాలయాన్ని. Temple. cf. Te. dēvaḷamu, dēvuḷamu. [<Pkt. dēvaləm <Skt. dēvālayam]. One -la- in the word is redundant.

దేని dēni *pron.neut.acc.sg.* (A15.13:641., A23.12:682., A49.19:725., A115.4:10th). దీన్ని. A var. of dīni obl.sg. of idi.

దేనికి dēniki *pron.neut.dat.sg.* (A9.6:600-25., A12-17:625-50., A15.641., A24.6:699-700., A50.21:725., A58.25:8th). దీనికి. A var. of dīniki dat.sg. of idi.

దేవద్రోగులు dēvadrōguḷu *masc.nom.pl.* (A52.21-22:739). దేవుణ్ని మోసగించినవాళ్లు. Betrayers of god [Skt. <dēvadrōhin].

దేవన dēvana *masc.gen-obl.sg.* (A24.4:709-46). వ్యక్తినామం. Of the man called dēvana. -ana masc. name suf.[<Skt. dēvaḥ].

దేవనయు dēvanayu *masc. nom. sg.* (A24.4:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. v.s.v. dēvana.

దేవని dēvani *masc.gen-obl.sg.* (A136.11:1065). వ్యక్తినామం. A var. of dēvani gen.sg. of dēvūḍu. v.s.v. dēvana.

దేవనిక్ dēvanik *masc.dat.sg.* (B54.74:945-70). దేవన అనే వ్యక్తికి. A var. of dēvaniki and dēvuniki. v.s.v. dēvana.

దేవబ్రాహ్మణగురుభక్తిపరుణ్డు dēvabrāhmanagurubhaktiparuṇḍu *masc.nom.sg.* (A86.9:850). దేవతలన్నా బ్రాహ్మలన్నా గురువులన్నా భక్తిగలవాడు. A devotee of gods, brahmins, and teachers.

దేవభణ్డారమున dēvabhaṇḍāramuna *neut. loc. sg.* (A155.16-17: 1084). దేవుడి కోశంలో. In the treasury of the god.

దేవభణ్డారమునం dēvabhaṇḍāramunaṃ *neut.loc.sg.* (A155.13-14: 1084). దేవుడికోశంలో. A var. of dēvabhaṇḍāramuna.

దేవభోగానకు dēvabhōgānaku *neut.dat.sg.* (A180.78-79:1060). దేవుడికి నైవేద్యంపెట్టేటందుకు. Toward offering food to the deity.

దేవర్ dēvar *masc.nom.hon.pl.* (A155.7:1084). దేవుడు. A var. of dēvara.

దేవర dēvara *masc.nom.hon.pl.* (A59.1:8th., A124.6:1038., A127.5:1055., A128.4:1058., A135 5;7:1064., A137.6:1068., A143 6:1074., A148.14:1079., A149.7;10:1081. A150.5:1081., A152.6:1082., A155.4;13:1084., A160.2:1087., A162.7;9:1089., A163.7:1089., A166.7:1092., A167.6:1092., A169.4:1092., A170.1:1093., A171.6:1093., A174.6:1094., A175.6:1095., A179.2:1098., A180.2:1098., A181.5-6:1098., A182.5:1098., A184.5:1098., A187.6:1100). దేవుడు. God. A var. of dēvar. [<Skt. dēvaḥ].

దేవరక్ dēvarak *masc.dat.pl.* (A141.6:1073). దేవుడికి. A var. of dēvaraku to the god.

దేవరక dēvaraka *masc.dat.hon.pl.* (A125.10-11;19:1043., A133.5: 1061). దేవుడికే. -a emph. clitic. dēvarak a var. of dēvaraku before vowels.

దేవరకు dēvaraku *masc.dat hon.pl.* (A120.4:1008., A126.8:1047., A128.7-8:1058., A129.9:1058., A139.7:1072., A140.7:1073., A145.6:1076., A146.9:1078., A151.6:1081., A152.3:1082., A153.4:1082., A154.1-2:1082., 156.8:1084., A157.4:1084., A159.7:1087., A163.9:1089., A165.7;7:1091., A166.8:1092.,

A167.3:1092., A168.4:1092., A170.7:1093., A171.78:1093., A176.6:1095.. A178.4:1098., A179.5.1098., A180.5:1098., A184.4:1098., A186.4:1099., A187.11:1100). దేవుడికి. v.s.v. dēvara.

దేవరకున్ dēvarakun *masc.dat.hon.pl.* (A124.1;6:1038. A125.4-5;5;15:1043., A132.8:1061., A133.1:1061,, A135.6:1064., A138. 5:1069., A145.10:1076., A150.3:1081., A172.5:1094., C14.13: 1086., A185.5:1098). దేవుడికి. A var. of dēvaraku.

దేవరకుం dēvarakuṃ *masc.dat.hon.pl.* (A127.5:1055., A137.4: 1068., A145.29:1076., A149.9:1081., A169.3:1092., A175.6: 1095., A187.7:1100). దేవుడు. An ortho. var. of dēvarakun.

దేవరా devaiā *masc.nom.hon.pl.* (A57.2:8th). దేవుడు. Wrong for dēvara.

దేవరు dēvaru *masc.nom.hon.pl.* (A117.6:10th., A155.3:1084). దేవుడు. A var. of dēvar.

దేవస్వంబు dēvasvaṃbu *neut.nom.sg.* (A64.1:8th). దేవుడిసొమ్ము. God's property. [<Skt. dēvasvam].

దేవాణ్డి dēvāṇḍi *masc.nom.sg.* (A117.4:10th). వ్యక్తినామం. -āṇḍi personal name suf. [<PDr *āḷ-. See s.v. āṇḍu].

దేవాండి dēvāṃdi *masc.gen.-obl.sg.* (A164.12:1090-91). వ్యక్తి నామం. An ortho. var. of dēvāṇḍi.

దేవాంసువామయ dēvāṃsu vāmaya *masc.nom.sg.* (A150.4-5:1081). వ్యక్తినామం. dēvāṃsu prob. family name.

దేవాలయమున dēvālayamuna *neut.loc.sg.* (A144.20:1075-76). దేవళంలో. In the temple.

దేవాలయంబునకు dēvālayaṃbunaku *neut.dat.sg.* (A130.33-34: 1090., A131.44:1060). దేవాలయానికి. To the temple. [Skt. dēvālaya-].

దేవి dēvi *fem.nom.sg.* (A19.9:675). దేవత. Goddess. [<Skt. dēvī].

దేవికిన్ dēvikin *fem.dat.sg.* (A144.21:1075-76). దేవతకు. To the goddess.

దేవియ dēviya *masc.nom.sg.* (A172.6-7:1094). వ్యక్తినామం. -iya masc. name suf.

దేవునకు dēvunaku *masc.dat.sg.* (A148.7:1079). దేవుడికి. To the deity. v.s.v. dēvana.

దేవులా dēvulā *fem.gen-obl.pl.* (A110.6-7:971). రాణుల. Prob. wrong for dēvula of the queens.

దేవులు dēvulu *fem.nom.pl.* (A105.5:925-50). రాణులు. Queens.

దేవుళ dēvuḷa *fem.gen-obl.hon.pl.* (A115.1:10th). రాణుల/రాణి యొక్క. Of the queen.

దేవొనొజ్జలకూ dēvonojjalakū *masc.dat.hon.pl.* (A114.4:10th). దేవన అనే గురువుగారికి. To the preceptor Devana. dēvon wrong for dēvan(a). ojjalakū later from of ojjalaku(n) dat. pl. of ojja teacher. v.s.v. -ajjaṇḍunu.

దేశమ్ dēśam *neut.nom.sg.* (A144.18:1075-76). దేశం. A var. of dēśamu before vowels. v.s.v. dēśaṃbu.

దేశము dēśamu *neut.nom.sg.* (A18.6:650). దేశం. A var. of dēśaṃbu country.

దేశంబు dēśaṃbu *neut.nom.sg.* (A144.17:1075-76). దేశం. Country. A var. of dēśamu. [<Skt. dēśaḥ].

దేసధవలణ్డు dēsa dhavalaṇḍu *masc.nom.sg.* (C10.6-7:1056). వ్యక్తి నామం.

దేసము dēsamu *neut.nom.sg.* (A87.14:892-922). దేశం. Country. [<Skt. dēśa-].

దేసరట్టడి dēsa raṭṭaḍi *masc.nom.sg.* (A123.19:1023). వ్యక్తి నామం. Raṭṭaḍi a village officer.

దేసెట్టి dēseṭṭi *masc.nom.sg.* (A125.16:1043). వ్యక్తి నామం. seṭṭi merchant.

దెసెం ḍesem *neut.nom.sg.* (A95.5:9th/10th). దేశం. A var. of dēśamu.

దొగ doga *adj.* (A19.1:675., A112.3:972). యుగ.. v.s.v. tuga.

దొడ doḍa *adj.* (A110.15;15:971) దొడ్డ, పెద్ద. Big. A var. of doḍḍa, doḍḍu. cf.Ka. doḍḍa, Tu. doḍḍa, Ko. doḍ, Klm. doḍānd, Nk. doṛa, Pj. ḍōṛa, Ta. toṭṭa [prob. <Te.]. etc. It is one of the instances where reconstruction of a PDr *t- is remote.

దొడ్డనయుం doḍḍanayuṃ *masc.nom.sg.* (A140.9:1073). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf. -yuṃ con. clitic. v.s.v. doḍa.

దొడ్డయయు doḍḍayayu *masc.nom.sg.* (A135.8:1064). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf. -yu con.clitic. v.s.v. doḍa.

దొడ్డియయ doḍḍiyaya *masc.nom.sg.* (A127.7:1055). వ్యక్తి నామం. -ya emph. suf. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. doḍa.

దొడ్డియయు doḍḍiyayu *masc.nom.sg.* (A137.7:1068). వ్యక్తి నామం. -yu con.clitic. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. doḍa.

దొణ doṇa *masc.nom.sg.* (B25.52:868-69., B38.19:799-843). వ్యక్తి నామం. [<Pkt. doṇo <Skt. drōṇaḥ the teacher of archery to Pāṇḍavas and Kauravas]. A var. of dōṇa.

దోచయ్య dōcayya *masc.gen-obl.sg.* (A75.5:820-25). వ్యక్తి నామం.

దోణ dōṇa *masc.nom.sg.* (B68.36:990). వ్యక్తి నామం. v.s.v. doṇa.

దోరయ dōraya *masc.gen-obl.sg.* (A151.4:1081). వ్యక్తి నామం. May be wrong for doraya, dor- being var. of dora lord, etc.

దోషమునం dōsamunam *neut.instr.sg.* (C12.18:1081). తప్పుతో. With the guilt of. [Skt. dōṣa-].

దోసంబునకు dōsambunaku *neut.dat.sg.* (A87.61:892-922). తప్పు కారణంగా. For the mistake committed. cf. Ka. dōsa. [<Pkt. doso <Skt. doṣaḥ mistake, wrong].

ద్రమ్మము drammamu *neut.nom.sg.* (A114.3.8;4:10th). ఒక నాణెం, నిష్కంలో పదహారోవంతు; పదహారు పణాలు. A coin one-sixteenth of a niṣka- and equivalent of sixteen paṇas. līlāvatīgaṇitam reads: "varāṭakānām daśakadvayam yat sā kākinī tāśca paṇaśca tasraḥ. tē ṣōḍaśa dramma ih=āvagamyō dram-mai stathā ṣōḍaśabhiśca niṣkaḥ". A var. of dramma. [<Skt. dramma].

ద్రమ్మములు drammamulu *neut.nom.pl.* (A144.4:10th). పదహారు పణాలనాణేలు. A var. of drammal(u). v.s.v. drammamu.

ద్రమ్మల్ drammal *neut.nom.pl.* (A87.67:892-922). పదహారు పణాల నాణేలు. pl. of dramma(mu). var. of drammalu. v.s.v. drammamu.

ద్రమ్మలు drammalu *neut.nom.pl.* (A187.60:892-922). పదహారు పణాలనాణేలు. pl. of drammamu.

ద్రుగ్గా druggā *fem.nom.sg.* (A19.9:675). దుర్గ. The form is due to metathesis in the initial syllable of Skt. durgā. v.s.v. dugga.

ద్రుజ్జూరు drujjūru *p.n.nom.sg.* (B46.31:918-25). స్థలనామం. Identified as the earlier name of Mdn. jujjūru. d- > -j is known in a few cases, but the intrusive r is inexplicable.

ద్రోగులు drōguḷu *masc.fem.nom.pl.* (A52.22:739). ద్రోహులు, మోసంచేసినవాళ్లు. Traitors, betrayers. pl. of drōgi* [<Skt. drō-hin].

ద్రోవది drōvadi *fem.gen-obl.sg.* (B43.66:892-922). వ్యక్తినామం. Relating to drōvadi the wife of Pāṇḍavas in Mahābhārata. [<Skt. draupadī].

ద్వాదశవర్షంబు dvādaśavarṣambu *neut.nom.sg.* (A18.3:650). పన్నెండోయేడు. Twelfth year. [<Skt. dvādaśavarṣa-].

DH

ధనంజయురు dhanaṃjayuṟu *masc.nom.sg.* (A3.3-4:575-600). వ్యక్తినామం. °ṟu wrong for °nṟu. [<Skt. dhanañjayaḥ Arjuna, the victor of wealth].

ధర్మ్మనిర్వ్వహనోద్యోగమ్మునకు dharmmanirvvahanōdyōgammu-naku *neut.dat.sg.* (A86.5-6:850). ధర్మకార్యాలు నిర్వహించే పనికి. For the management of righteous matters.

ధర్మ్మపురము dharmmapuramu *neut.nom.sg. neut.nom.sg.* (B53.57:945-46). స్థలనామం.

ధర్మమ్ dharmam *neut.nom.sg.* (A113.22:991). న్యాయం మొ. Justice, virtue, etc. A var. of dharmmuvu, etc. [<Skt. dharmaḥ].

ధర్మ్మమ్ dharmmam *neut.nom.sg.* (C11.21:1080). న్యాయం, మొ. An ortho. variant of dharmam.

ధర్మ్మరాశి dharmmarāśi *masc.nom.sg.* (A130.85:1060., A131.45:1060). గుణాలకుప్ప. A mass of virtues.

ధర్మ్మవు dharmmavu *neut.nom.sg.* (A114.7:10th). ధర్మం. Wrong for dharmmuvu.

ధర్మ్మావురమ్మున dharmmāvurammuna *neut.loc.sg.* (A88.3:887). స్థలనామం. dharmmā- wrong for dharmma- and -vurammu(na) var. of purambu(na). In the town of justice, etc. (lit.). [<Skt. dharmapura-].

ధర్మ్మువ్ dharmmuv *neut.nom.sg.* (A89.45:898). ధర్మం. A var. of dharmam, dharmmuvu, etc.

ధర్మ్మువు dharmmuvu *neut.nom.sg.* (A62:15:8th., A159.14-15: 1087., A175.5:1095). ధర్మం. A var. of dharmam, etc. [<Skt. dharma-].

ధమ్మువున dharmmuvuua *neut.loc.sg.* (A99.1:9th). ధర్మంలో. In virtue, morality, etc., [<Skt. dharma-].

ధమ్మువుల dharmmuvula *neut.gen-obl.pl.* (A87.56:892-922). ధర్మాల యొక్క. v.s.v. dharmam.

ధమ్మువులున్ dharmmuvulun *neut.acc.sg.* (A87.47:892-922). ధర్మాలు కూడా. charities. [Skt. dharma-].

ధూపార dhūpāra *adj.* (A140.7:1073). ధూపార్హమైన, పొగ వేయదగిన. That which is used for burning incense. Occurs as an attribute of a diviya lamp. [<Skt. dhūpārha-].

ధోల్గొట్టున్ dholgoṭṭun *neut.gen-obl.sg.* (A16.11:641. మొదటి కొట్టుకు చెందిన? Of the first shop? C. Narayana Rao connects dhol-with tol(i) first and -goṭṭu with koṭṭu shop. See ABC 2.1308.

ధ్వజములు dhvajamulu *neut.nom.pl.* (A124:6:1038). జెండాలు. Banners, ensigns. [Skt. dhvaja-].

N

నకకోళు nakakoḷu *n.pr.* (A118.3:10th). వ్యక్తి నామం.

నగరము nagaramu *neut.gen-obl.sg.* (A164.6:1090-91). వ్యాపార సంఘం. Of or relating to the trading community. This meaning is not recorded in Skt. dictionaries. The word has a variant 'nakharamu' in later inss. [<Skt. nagara-].

నంజుడ్లు naṃjuḍlu *neut.nom.pl.* (A155.9:1084). నంచుకొని తినే పదార్థాలు. pl. of naṃjuḍu a relish to the principal food, flesh-meat etc. cf.Te. naṃju, naṃcu, najju, naṟuju, Ka. nanju, najju Klm. nenjeṇ, (SR) nānjūḍ, Nk. nenju, nenjeṇ, etc. [?<SDr and CDr *nañ-c]. See DED 2956 for details.

నడచి naḍaci *intr.ppt.* (A110.2:9th/10th). నిర్వహించి, ప్రవర్తించి, గమించి, పోయి. Having behaved, proceeded: A var. of naḍici (class.). cf.Te. naḍa, naḍaka naḍata, naḍava, etc. Ka. naḍe naḍi, Tu. naḍapuni, Ta. naṭa, naṭai, Ma. naṭa, naṭıkka, etc. [<PDr *naṭ-a]. See DED 2957 for more details.

నడచిన naḍacina *intr.p.adj.* (A18.12:650). నిర్వహించిన, ప్రవర్తించిన, మొ. That behaved. v.s.v. naḍaci.

నడపం naḍapaṃ *tr.caus.inf.* (A155.14:1084., A157.7:1084., A159.14:1087., A169.6:1092., A177.37-38;43-44:1097,, A180.

7:1098). నిర్వహించటానికి. To cause to proceed, behave. v.s.v. naḍaci.

నడపని naḍapani *tr.caus.neg.adj.* (A54.8:742-93). జరపని. Not causing to behave, etc. v.s.v. nāḍaci.

నడపిన naḍapina *tr.caus.p.adj.* (A62.15:8th., A170.8:1093., A171.9:1039). నిర్వహించిన. That caused to behave, etc. v.s.v. naḍaci.

నడపిర్ naḍapir *tr.caus.p.fin.3rd pl.* (A121.19:1018). నిర్వహించారు. They caused to behave, proceed. A var. of naḍapiri before vowels. v.s.v. naḍaci.

నడపునది naḍapunadi *tr.caus.fin.neut.3rd sg.* (A138.8:1069., A163.6:1092). నిర్వహించేది. Should do, etc. Unique vb. For details on its nature, see verb morphology. v.s.v. naḍaci.

నడిపి naḍipi *tr.caus.ppt.* (A62.5:8th). నిర్వహించి. Having caused to behave, etc. v.s.v. naḍaci.

నడిమి naḍimi *adj.* (B66.66:1021). మధ్యనున్న. Middle, central. A var. of naḍi, naḍu. cf.Te. naḍumu, Ka. naḍu, naḍuvu, naḍa, naḍavu, Tu. naḍu, Ta. naṭu, naṭuvu, Ma. naṭu, etc. [PDr *naṭ-V-]. See DED 2959 for more details.

నడియంకలసెట్టియు naḍiyaṃkala seṭṭiyu *n.pr.* (A131.53:1060). వ్యక్తినామం. seṭṭi merchant. -yu con.clitic.

నడుకుఱి naḍukuṟi *p.n.gen-obl.sg.* (B26.38.669). స్థలనామం.

నడుపు naḍupu *tr.caus.hab.adj.* (A148.13:1079). నిర్వహించే. Causing to behave, etc. v.s.v. naḍaci.

నడుపు naḍupu *masc.nom.sg.* (A80.29,32:847). అధికారి, నిర్వాహకుడు. An officer. The word is prob. connected with the vb. naḍucu, perhaps meaning he who runs the governmental machinery. See ABC 2.1315 and Bh. 5.96-110 for a discussion on the word. See s.v. naḍaci.

నడుపుళ్ naḍupḷ *masc.nom.pl.* (A80.24;29:847). అధికారులు. Officers. pl. of naḍupu.

నడుమ naḍuma *neut.loc.sg.* (B66.81:1022). మధ్య. In the middle. v.s.v. naḍimi.

నడుమం naḍumaṃ *neut.loc.sg.* (A130.94-95:1060). మధ్యలో. In the middle. A var. of naḍuma. v.s.v. naḍimi.

నడ్ప nadpa *tr.caus·inf.* (A141.8:1073). నిర్వహించటానికి. In order to behave, etc. A var. of nadapam. v.s.v. nadaci.

నడమం nadamam *neut.loc.sg.* (A131.55:1060). మధ్యలో. In the middle. A var. of naduma(m). v.s.v. nadimi.

నడ్వం nadvam *intr inf.* (A169.5 : 1092). నడవటానికి. To proceed, etc. v.s.v. nadaci.

నణ్డు nandu *neut.nom.sg.* (A142.5:1074). రోజు,దినం. Wrong for nāndu day.

నంద దివియకు namda diviyaku *neut.dat.sg.* (A148.7:1079). ఒకరకం. దీపంకోసం. diviyaku to the lamp. The meaning of namda is not clear.

నన్దనవనంబును nandanavanambunu *neut.nom.sg.* (A131.47-48: 1060. తోటకూడాను. -unu con. suffix. And the pleasure garden. [<Skt. nandanavana-].

నన్దమపూణ్డి nandamapūndi *neut.nom.sg.* (B66.78:1022). స్థలనామం. nandama prob. namdi + ama. -pūndi p.n. suf.

నందిఅగ్రహారము namdi agrahāramu *neut.nom.sg.* (A125.11:1048). స్థలనామం. An endowed village named after Nandi the bull on which śiva rides.

నన్దిగామ nandigāma *neut.nom.sg.* (B57.54:945-70). స్థలనామం. The village of the devine ox (Nandi). -gāma <Skt. grāmah.

నన్దిమానిక nandi mānika *neut.nom.sg.* (A139.8-9:1072). నందిగుర్తు వేసినమానిక. Prob. a measure bearing an imprint of the image of Nandi (the bull on which Siva rides) as a symbol of standardization.

నన్నూరి nannūri *p.n.gen-obl.sg.* (A161.8:1088-89). వంశనామం Occurs as a family name. nann- var. of nanni lovable beautiful, good. cf.Ka. nani, Ta. nanri, Ma. nanni, etc. The word is pro. a borrowing from Kannada. [PDr *nal-: *nan- plus dif. suff.]. See DED 2986 for more details. v.s.v. nallaya and ūru.

నంబయ nambaya *masc.gen.sg.* (A125.16:1048). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf.

నంబి nambi *masc.nom.sg.* (A160.6:1087). వైష్ణవపూజారి. A person belonging to a caste of hereditary priests employed

generally in Viṣṇu temples. cf.Ta. nampi, Ka. nambi, etc. [<PSDr *nan-pi]. See DED 2513 for more details.

నయకనరకానం nayakanarakānaṃ *neut.loc.sg.* (A120.13-14:1008). ముఖ్యనరకంలో. Wrong for nāyaka narakānaṃ in the principal hell.

నయకుణ్డు nayakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A153.5-6:1082). నాయకుడు. Wrong for nāyakuṇḍu.

నయకునకు nāyakunaku *mas.dat.sg.* (A110.9:971). నాయకుడికి. Wrong for nāyakunaku dat.sg. of nāyakuṇḍ(u).

నరకయోనిన్ narakayōnin *neut.loc.sg.* (A121.23:1081). నరకగర్భంలో, °మధ్యలో. In the place called naraka or hell. [<Skt. narakayōniḥ].

నరకానం narahānaṃ *neut.loc.sg.* (A120.13-14:1008). నరకంలో. In the hell. Later form of narakamunan. See BSOAS 12.381 for T. Burrow's discussion on the borrowing of the word into IA [<Skt. naraka-].

నరాళొకమహాసత్థవుళ్ narāḷoka mahasatthavuḷ *masc.nom.pl.* (A80. 23:847). లోకంలోని వర్తకసంఘం. narāḷoka wrong for naralōka earth. satthava- is derived from Skt. sārthaḥ a caravan of traders or from Skt. sattvaḥ strengthy man. See ABC 2. 1315 and Bh. 5.96 ff.

నఱాచడు naṟācaḍu *p.n.nom.sg.* (B14.17-:554). స్థలనామం.

నల్ nal *num.adj.* (C7.9:8th). నాలుగు. Four. A var. of nālu(gu) in cpds.

నలరామనిభుతోళన్ nalarāmanibhutōḷan *masc.instr.sg.* (A88.5: 897). నలుడితో రాముడితో సమానమైనవాడితో. With him who is equal to Nala and Rāma. [<Skt. nalarāmanibhaḥ].

నలాత nalāta *masc.gen-obl.sg.* (A82.12:848-49). వ్యక్తినామం. A var. of nallātaṇḍ. nal- var. of nall(a) good, etc. See s.v. nallayā. -āta wrong for ātani (There is actually one text version which reads "nallātani") obl.sg. of ātaṇḍu that person. v s.v. ātani.

నలువురు naluvuru *pron.nom.pl.* (A121.25:1018). నాలుగుమంది. persons. A var. of naluguru. v.s.v. nālugu.

నలూచేరి nalūcēri *p.n.gen-obl.sg.* (B37.19:749-842). స్థలనామం. -cēri p.n.suf. may be connected with Ta. cēri street, Ma.

cēri, Ka. kēri, Te.(B) gēri, etc. [<PSDr *kēri]. See DED 1669 for more details.

నల్లయా nallayā *masc.nom.sg.* (A108.17-18:925-50). వ్యక్తినామం. The final -ā is wrong for -a. nall-, var. of nalla, may be connected with either of the sets meaning black or good. If black, cf.Te. nalupu, Ta. nallam, al, alkal, Ma. al, allu, etc. [<PSDr *nal-]. If good, cf.Te. naluvu, nalliṇḍlu, Ka. nal, nalla, Ta. nal(naṟ-), nalla, naṉku, Ma, nal(am), nalma, nalla, etc. [<PSDr *nal-V]. See DED 2986 for more details.

నల్లజెఱెయ nallajeṟeya *masc.nom.sg.* (A87.24-25:892-922). వ్యక్తినామం. eṟeya var. of eṟaya.

నల్లాతణ్డ్ nallātaṇḍ *masc.nom.sg.* (A88.11:893). వ్యక్తినామం. v.s.v. nalāta.

నల్లుణ్డు nalluṇḍu *masc.nom.sg.* (A88.10:893). వ్యక్తినామం. A var. of nallayā.

నవనవతిసహస్ర- navanavati sahasra- *num.* (A170.4:1093). తొంభై తొమ్మిదివేలు. Ninety nine thousand. [<Skt. navanavati sahasra-].

నవనవత్తి సహస్ర- navanavatti sahasra- *num.* (A171.4:1093). తొంభై తొమ్మిదివేలు. -navatti- wrong for -navati-. see above.

నల్వ చిమ్మనకు nalva cimmanaku *masc.dat sg.*(A114.8:10th). వ్యక్తినామం. nalva prob. a family name. -ana masc. name suf.

నల్వుర nalvura *pron.acc.pl.* (A154.10:1082). నలుగురిని. v.s.v. nālugu and naluvuru.

నల్వురు nalvuru *pron.nom.pl.* (A118.3:10th., A1F2.7:1092). నలుగురు, నాలుగుమంది. A var. of naluvuru. v.s.v. nālugu.

నల్వురుం nalvuruṃ *pron.nom.pl.* (A186.5:1099). నాలుగుమ దిన్ని. -uṃ con.clitic. A var. of nalvuru. v.s.v. nālugu.

నల్పాది nalpādi *num.* (A113.9-10:991). నలభై, నాలుగుపదులు. Four tens, forty. wrong for nalpadi. v.s.v. nālugu and padi.

నవబోల nava bōla *masc.gen.pl.* (A150.8-9:1081). వ్యక్తినామం. nava wrong for nāva.

నవియ[1] naviya[1] *neut.nom.sg.* (A160.5;6:1087). గోడకట్టుటానికి త్రవ్విన గుంట. A pit or trench formed by digging up the foot of a mud-wall. SRN gives a different mean rg: "a ch nnel dug

alongside the boundary line of a field". Connected with this is Te. navuku, nauku a dale, a pit. -ya emph. clitic. The etymology of the word is not known.

నవియ[2] naviya[2] *masc.gen-obl.sg.* (A141.8:1073., A147.13:1081., A175.7:1095). వ్యక్తినామం. Wrong for nāviya.

నవియునుం naviyunuṃ *neut.nom.sg.* (A160.5:1087). గుంటకూడా. -yunuṃ con.clitic. v.s.v. naviya .

నా nā *pron.gen-obl.1st sg.* (A87.26;35:892-922). నాయొక్క. My, mine, obl. sg. of nēnu, ēnu. ē(n). v.s.v. ē.

నాక్ nāk *pron.dat.1st sg.* (A87.33:892-922). నాకు, నాకోసం. A var. of nāku to me before vowels. v.s.v. ē.

నాకు nāku *pron.dat.1st sg.* (A16.5:641). నాకోసం, నాకు. To me, for me. v.s.v. ē.

నాగబు nāgabu *neut.nom.sg.* (A1.1:200). పాము. Snake. [<Skt. nāgaḥ].

నాగిపోతి nāgipōti *fem.nom.sg.* (B46.34:918-25). వ్యక్తినామం. See s.v. nāgiya and pōtana.

నాగియపూణ్డి nāgiyapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B61.6:957). స్థలనామం. The village named after certain Nāgiya. nāg- var. of nāga- snake. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf. pūṇḍi p.n.

నాణ్టిక్ nāṇṭik *neut.dat.sg.* (A119.34:1006). దేశానికి, ప్రాంతానికి. To the area, region. dat.sg. of nāḍu area. (pl. nāṇḍlu; obl. nāṇṭ-). cf.Ta.nāṭu. Ka. nāḍu, etc. [<PDr *nāṇṭ-/*nāṭṭ-]. See DED 3012 for more details.

నాణ్టిం nāṇṭiṃ *neut.acc.sg.* (A81.6: 848). దేశాన్ని, ప్రాంతాన్ని. Country, region. v.s.v. nāṇṭik.

నాణ్డు nāṇḍu *neut.nom.sg.* (A87.24;65:892-922., A113.12:991., A123.13;1023., A129.6:1058., A130.40:1060., A131.14:1060., A134.23:1062., A138.3:1069., A168.2:1092., A170.6:1093., A171.7:1093., A176.3:1095., A177.16:1027). దినం, రోజు. A day. A var. of nāⁿḍu (class.). cf. Ta. nāḷ, Ma. nāḷ, Ko. nā̤, Ka. nāḷ, etc. [<PSDr *nāḷ-/*nāṇ-]. See DED 3925 for more details.

నాండు nāṃḍu *neut.nom.sg.* (A161.15:1088-89., A164.4:1090-91). దినం, రోజు. Day. An ortho. var. of nāṇḍu.

నాంణ్డు nāṃṇḍu *neut.nom.sg.* (A21.11:678). దినం, రోజు. A hesitation form of nāṇḍu or nāṃḍu in which both the anusvāra and the homorganic nasal are employed. v.s.v. nāṇḍu.

నాణ్డుమ్ nāṇḍum *neut.nom.sg.* (A16.4:641). రోజున్నూ. -un con. clitic. v.s.v. nāṇḍu.

నాతవాడి nātavāḍi *p.n.nom.sg.* (A54.3;7-8:742-93). స్థలనామం. -vāḍi p.n.suf. [<Skt. vāṭī].

నాం nāṃ *tr.inf.* (A136.7:1065). అనగా. To say, be said. A var. of anan/anaṃ v.s.v. anu.

నామబోల nāma bōla *masc.gen.pl.* (A127.8:1055). వ్యక్తినామం. v.s.v nāmana. bōla gen.pl. of bōya.

నామనసెట్టి nāmana seṭṭi *masc.nom.sg.* (A176.4-5:1095). వ్యక్తినామం. -ana masc. name suf. seṭṭi merchant.

నామిచోడ nāmi cōḍa *masc.nom.sg.* (A11.5:1088-89). వ్యక్తినామం. nāmi var. of nāma (bōla) and nāmana (seṭṭi). cōḍa later form of cōḻa.

నాయకుణ్డ్ nāyakuṇḍ *masc.nom.sg.* (A87.68:892-922). నాయకుడు. Leader, etc. A var. of nāyakuṇḍu before vowels. [<Skt. nāyakaḥ].

నాయకుణ్డు *num.nom.sg.* (A131.51:1060., A186.4:1099). నాయకుడు. v.s.v. nāyakuṇḍ.

నాయకుణ్డును nāyakuṇḍunu *num.nom.sg.* (A131.49:1060). నాయకుడు కుడా. -unu con. clitic. v.s.v. nāyakuṇḍ.

నాయకుని nāyakuni *masc.gen_obl.sg.* (A180.5:1098., A186.4:1099). నాయకుడి. v.s.v. nāyakuṇḍ.

నాయకుల్ nāyakul *mas.nom.pl.* (A125.6-7:1043). నాయకులు. v.s.v. nāyakuṇḍ.

నారనరేన్ద్రుణ్డు nāranarēndruṇḍu *masc.nom.sg.* (A31:1:7th). వ్యక్తినామం. narēndruṇḍu king.

నారాయణభట్లు nārāyaṇa bhaṭlu *masc.nom.hon.pl.* (A127.5-6:1055). వ్యక్తినామం. bhaṭlu pl. of bhaṭṭa var. of bhaṭṭūdu. [<Skt. bhaṭṭaḥ learned man].

నాళ్ nāḷ *num.adj.* (A187.10:1100). నాలుగు. Four. A var. of nal.

నాలి nāli *adj.* (B64.89:1011). గుంటుగాకున్న తక్కువైన. Prob. a var. of āli low, mean. v.s.v. ālikund (a).

నాలుగు nālugu *num.nom-sg.* (A18.6-7:650., A24.2:699-700., A107.14:925-50., A112.15:972). మూడున్నొక్కటి. Four. A var. of nāl, nālku, nālgu, nālvu, nāluvu. cf. Ta. nāl(u), nāṉku, nālku, Ma. nāl, nālu, nāṉku, nān, Ka. nāl(u), nāl(u)ku, nāku, nā, etc. [<PDr *nāl-:*nāl-ku/-V at PSDr stage?]. See DED 3023 for more details. The word has a var. nal-/nāl, when an adj., forms personalised nouns with -vuru/-guru <*avar.

నాలుగు nālunu *num.nom.sg.* (A36.2-3:7th). నాలుగున్నూ. -unu con. clitic. v.s.v. nālugu.

నాలువు nāluvu *num.nom.sg.* (A187.10:1100). నాలుగు. Four. v.s.v. nālugu.

నాలువురుం nāluvuruṃ *pron.nom.pl.* (A150.7-8:1081). నలుగురు న్నూ. And the four persons. Prob. wrong for naluvuruṃ. -uṃ con.clitic. v.s.v. nālugu.

నాల్కు nālku *num.nom.sg.* (A2.13-14:575-600). నాలుగు. Four v.s.v. nālugu.

నాల్గు nālgu *num.nom.sg.* (C7.6:8th., B44.29:925-50). మూడున్నొక్కటి. Four. v.s.v. nālugu.

నావని nāvani *masc.gen.sg.* (A152.8:1082). వ్యక్తినామం. gen. of nāvana var. of nāva, nāviya. v.s.v. nāva bōla.

నావబోల nāva bōla *masc.gen-obl.pl.* (A186.6:1099). వ్యక్తినామం. nāva prob. var. of or is <Skt. nāgaḥ. bōla gen.pl. of bōya.

నావియ nāviya *num.nom.sg.* (A126.11:1047., A135.8:1064). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya. nāv(a) var. of nāva, nāvan(a), etc. v.s.v. nāva bōla.

నిజస్థాపితంబ్ nijasthāpitamb *neut.nom.sg.* (A131.46-47:1060). తనచే నిర్మిత మైన. Founded or established by one's self. [<Skt. nijasthāpita-].

నిట్టసోముల niṭṭa sōmula *masc.gen-obl.pl.* (A25.22-23:7th). వ్యక్తినామం. niṭṭa prob. family name. sōmula gen.pl. of sōma or sōmu. [<Skt. sōmaḥ Moon].

నిడుకొణ్డ *p.n.nom.sg.* (A117.4:th). స్థలనామం. niḍu adj. long tall, high. cf.Te. niḍupu, Ka. niḍu, niṭṭu, Tu. niḍi, To. noṛ, Ta neṭu, neṭumai, etc See DED 3099 and 3100 for -ṭ-

and -ḷ- forms, respectively. [<PSDr *niṭ-V: *nī-ṭ-]. See also BSOAS 11.611 for some details. -koṇḍa hill. p.n.suf.

నిడుగాడు niḍugāḍu *p.n.nom.sg.* (C5.28:764-99). స్థలనామం.

నిడుంగట్ట niḍuṃgaṭṭa *p.n.nom.sg.* (B32.15:696-709). స్థలనామం. niḍu high, etc. v.s.v. niḍukoṇḍa. -gaṭṭa var. of kaṭṭa dam, embankment. cf.Te. gaṭṭu, Ta. kaṭṭu, kaṭṭai, Ma. keṭṭuka, Ka. kaṭṭu, kaṭṭe, etc. [<PDr *kaṭ-V]. v.s.v. kaṭṭa.

నిడుపఱు niḍupaṟu *p.n.nom.sg.* (B20.18-19:633-63). స్థలనామం. v.s.v. niḍu-koṇḍa and paṭṭu. A var. of niḍubaṟu. -paṟu p.n. suf.

నిడుబఱు niḍubaṟu *p.n.nom.sg.* (B20.11:633-63). స్థలనామం. v.s.v. niḍupaṟu.

నిడుమ్రాని niḍumrāni *p.n.gen-obl.sg.* (A67.4:8th). స్థలనామం. niḍu long, etc. v.s.v. niḍukoṇḍa. mrāni obl.sg. of mrānu tree trunk. cf.Te. mrāku, mānu, Kui mrahnu, Kuwi mṛānū, mrānu, Nk. nāk, Go. maṛā Koṇḍa maran, Ka. mara, Ta. maram, Ma. maram. [<PDr *mara-: pre-Telugu *marānu]. See A. Master, BSOAS 12.347.

నిణ్డు *intr.hab.adj.* (A176.6:1095). పూర్ణమైన. Full. cf.Te. nimpu, Klm.ninḍ-, Nk. ninḍ-, nipp-, Go. nind., Kui nenja, nehpa, Mlt. ninde, Ta. nera, neṟa, etc.[<PCDr and PNDr *nin-ṯ: PDr*nin-/*niṯ-]. See DED 3049 and TVB 724 for more details.

నిత్య- nitya- *adv.* (A125.8:1043., A127.9:1055., A28.22:1058., A139.9:1072., A143.10:1074.,A145.14-15:1076, A147.10:1078., A148.10:1079 ,A150.10:1081., A152.9:1082.,A155.16;17:1084., A159.12:1087., A163.14:1089., A165.10:1091., A166.11:1092., A167.8:1090., A172.6:1094., A175.8:1095., A178.14:1098., A181.11:1098., A182.9:1098., A185.5:1098., A186 6-7:1099., A187.12:1100). ప్రతిదినం రోజూ. Daily. A variant of nityamu. [<Skt. nityam].

నిత్యయు nityaya *adv.* (A173.13:1094.,A174.10-11:1094., A182.11-12:1098., A184.8:1098). రోజూ. Prob. wrong for nitya.

నిత్యవరుష ప్రితివివల్లభ nityavaruṣapritivivallabha *n.pr.* (A110.1-2: 971). వ్యక్తినామం. The name of a Rāṣṭrakūṭa king. [<Skt. nityavaṛṣapṛthvīvallabhaḥ].

ని[ది]గములయన్డ్ ni[di]gamula yand *neut.loc.pl.* (A130.97-8:1060). నియోగాల్లో; వృత్తుల్లో. Wrongly read for niyōgamula yand.

నిడుగటంబున nidugaṭaṃbuna *neut.loc.sg.* (A118.3:10th). స్థలనామం.

నిబంధకాఱును nibaṃdhakāṟunu *masc.nom.pl.* (A159.16:1087). వార్షికాలు తీసుకొనేవారున్నూ. Men who draw annuities. -unu con.clitic. °kāṟ pl. of °kāḍu a suf. denoting 'he who has', etc. Traditional grammars approve of its use following n.w.s alone but in the inscriptional dialect it occurs following loan words also.

నిమిత్తమున nimittamuna *neut.loc.sg.* (A135.5:1064., A140.6: 1073., 145.9:1076., A150.4:1081., A152.2-3:1082. A159.5: 1087). సందర్భంలో. On the occassion of. A var. of nimittamunan, nimityamuna, etc. [<Skt. nimittam].

నిమిత్తమునన్ nimittamunan *neut.loc.sg.* (A125.3:1043., A145.8: 1076). సందర్భంలో. v.s.v. nimittamuna.

నిమిత్తమునం nimittamunaṃ *neut.loc,sg.* (A111.5:1084). సందర్భంలో. An ortho. var. of nimittamunan.

నిమిత్తమునను nimittamunanu *neut.loc.sg.* (A126.8:1047). సందర్భంలోనూ. -u con. clitic. v.s.v. nimittamuna.

నిమిత్తంబున nimittaṃbuna *neut.loc.sg.* (A109.7:925-50). సందర్భంలో. A var. of nimittamuna.

నిమిత్యము nimityamn *adv.* (C7.7:8th). సందర్భంకోసం;-వల్ల. Because of, an account of. Used as a post-positional affix. [<Skt. nimitta-]. The intrusive -y- is inexplicable, but similar words with -y- as in prāntyamu for prāntamu region occur dialectally. v.s.v. nimittamu.

నిమిత్యమున nimityamuna *adv.* (A149.8-9:1081., A153.4:1082., A156.6-7;1084., A158.5:1084., A172.4-5:1094., A179.4:1098., A180.4:1098). సందర్భంలో. A var. of nimityaṃbuna.

నిమిత్యంబున nimityaṃbuna *adv.* (A139.6:1072., A178.4:1098., A185.4:1098). సమయంలో. On the occasion of, etc. v.s.v. nimityamu.

నిమిత్యంబునం nimityaṃbunaṃ *adv.* (A141.4:1073). A var. of nimityaṃbuna.

నిమిత్యాన nimityāna *neut.loc.sg.* (A175.5:1095). సందర్భంలో. A later var. of nimityamuna. v.s.v. nimityamu.

నియోగములఅంద్ niyōgamula amḍ *neut.loc.pl.* (A131.56:1060). ఉద్యోగాల్లో; స్థలాల్లో. In the appointments, commissions or regions. [<Skt. niyōgāḥ].

నిలిచి nilici *intr.ppt.* (A87.43:892_922). ఉండి, నిలుచొని. Having stood, stayed. ppt. of nilucu. cf.Te. nil(u)pu, nil(u)va, etc., Ka. nil, Tu. nilpuni, Ta. nil, Ma. nilkka, etc. [<PDr *nil-]. See DED 3043 for more details.

నిల్ప nilpa *tr.caus.inf.* (A87.51:892_922). ఉంచటానికి. To cause to stay, etc. v.s.v. nilici.

నిల్పి nilpi *tr.caus.ppt.* (A14.1:633-63., A81.7:843., A109.7:925-50). ఉంచి. Having caused to stay, etc. v.s.v. nilici.

నిల్పిన nilpina *tr.caus.p.adj.* (A35.3:7th., A53.3;3:740., A69.7;8:8th., A89.34:898-934., A108.6-7:925-50., A130.79-80:1060., A131.42:1060., A166.9:1092., A169.9:1098). ఉంచిన. That caused to stay, etc. v.s.v. nilici.

నిల్పినం nilpinaṃ *tr.caus.concess.* (A49:23:725). ఉంచితే. If caused to stay, etc. v.s.v. nilici.

నిల్పిరి nilpiri *tr.caus.p.fin.3rdpl.* (A61.3-4:8th). (అతడు)ఉంచాడు. They caused to stay. etc. v.s.v. nilici.

నిల్పె nilpe *tr.caus p.fin.* (A17.3:650.. A60.14-15.8th., A61:16:8th). (వారు)ఉంచారు. caused to stay. etc. v.s.v. nilici.

నిల్పెన్ nilpen *tr.caus.p.fin.* (A88.12:890). (అతడు) ఉంచాడు. A var. of nilpe. v.s.v. nilici.

నిల్వను nilvanu *intr.inf.* (A44.14:700-25). ఉండటానికి. In order to stay, stand, etc. v.s.v. nilici.

నివబు nivabu *neut.nom.sg.* (A2.3-4:575_600) నెపం; ఆలంబన. Pretext. (See T. Ramachandra, MLPP p.107). cf. Te. nepamu, It may also be from Skt. nivāpa- an offering of water to a man, as a religious rite.

నివేద్యము nivēdyamu *neut.nom.sg.* (A124.4-5:1038). నివేదన; నైవేద్యం. Oblation. [<Skt. nivēdya-].

నివేద్యమునకు nivēdyamunaku *neut.dat.sg.* (A170.7:1098., A171. 8:1093). నైవేద్యానికి. v.s v. nivēdyamu.

నిస్తారకుణ్డు nistārakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A104.27-28:925-50). కాపాడేవాడు. A savior. [Skt. nistārakaḥ].

నీ nī *pron.gen.-obl.sg.* (A87.27;36:892-922). నీవుశబ్దం షష్ఠీరూపం. Your(s). obl. stem of (n)īvu. Alternant of nin-(in acc.sg.). v.s.v. nīvu.

నీక్ nīk *pron.dat.sg.* (A87.30:892-922). నీకు, నీకొఱకు. To you, for you (sg.). v.s.v. nīvu.

నీడ్లు nīḍlu *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). నీళ్లు. Water. pl. of nīru. A var. of nīḷḷu (class). cf.Ka.To.Ko.nīr, Tu. nīru, Ta.Ma. nīr, etc. [<PDr *nīr-]. See DED 3057 and BSOAS 11.600; 611 for more details and IA borrowings.

నీరి nīri *adj.* (A148.11:1079). నీటి; సారవంతమైన, మాగాణి అయిన. Wet, fertile. Occurs as an attribute of nēla field, farm, land, earth. var. of nīṭi (class). v.s.v. nīḍlu.

నీలిశ్వర nīliśvara *adj.* (A176.6:1095). దేవనామం. The name of a deity. Prob. wrong for nīlēśvara.

నీవు nīvu *pron.nom.sg.* (A87.26:892-922). నువ్వు. You (sg.). A var. of īvu. cf.Ta. nī, nin. Ma. nī, nin-, Ka. nīn, nin-, Tu. ī, nina-, Klm. nīv, in-, (SR) nī/nīv, etc. [<PDr *nin-/ *nī-]. See DED 3051 for more details. sg. of mīru.

నుటయిరువది nuṭa yiruvadi *num.sg.* (A108.8-9:925-50). నూటయిరవై. A Hundred (and) twenty (=two tens). nuṭa wrong for nūṭa obl. of nūṟu. v.s.v. reṇḍu and padi also.

నూగప nūgapa *masc.nom.sg.* (A72.1:8th). వ్యక్తినామం. nūg- a var. of nūṃk- in nūṃkaya. -apa personal name suf.

నూంకయ nūṃkaya *masc.gen.-obl.sg.* (A175.7:1095). వ్యక్తినామం. A common n.pr. in Mdn. Telugu, esp. in pl. as in nūkalayya, nūkalamma, etc. nūkalamma means a village goddess (of chicken-pox), prob. metaphorizing the small boils on the body of a varicella patient. Prob. connected with Te. nūka coarse flour, pollard, grits, nūca, nuggu, nuṟumu, etc. cf.Ta. nūṟu, nukku, Ma. nūṟu, nuccu, Ka. nūru, nuggu, nuccu, Pj. nūkā. Kuwi nūkanga, etc. [<PDr *nuy/*nuc: *nuy-k-]. The nasal in the word is wrong on comparative evidence.

నూట యెంభది nūṭa yeṃbhadi *num.sg.* (A125.7:1043). నూటయాభై. Hundred (and) fifty (five tens). v.s.v. nūṟu, ēnu (five) and padi.

నూనియ nūniya *neut.nom.sg.* (A155.17:1084). నూనె, తైలం. **Oil.** An earlier form of nūne. A cpd. of nū- and -ney sesamum oil. cf.Klm. nūne, Nk. nūne Pj. nū ney, etc. nū- connected with Te. nū(gu/vu)/nuvvu(lu) sesamum (seeds). See BSOAS 11.615 (f.n.1) and 12.143 for more details. See also DED 3081 and 3104 for further details. [<PDr *nū- and *ney-].

నూయిని nūyini *neut.acc.sg.* (A107.14:925-50). నూతిని. Well. A var. of nūtini (class.). nūy- var. of nuyi, nuyyi and nūyi, cf.Klm. nuvvi, Nk. nuvvi, etc. [<PCDr *nuy-/*nū-]. See DED 3070 also.

నూర nūra *num.obl.sg.* (A72.2:8th). నూట. Hundred. Wrong for nūṭa.

నూర్వ్వురు nūrvvuru *masc-fem.nom.pl.* (A145.16:16-17:1076., A159.16:1087., A163.11:1089). నూరుమంది. v.s.v. nūṟu.

నూఱింటికి nūṟimṭiki *num.dat.sg.* (A174.10:1094., A183.8:1098). నూరువస్తువులకు. For the hundred (non-personal objects). v.s.v. nūṟu.

నూఱు nūṟu *num.nom.sg.* (A12.13:625-50., A21.15-16:678., A69.4: 8th., A87.67:892-922., A110.7;7:978). వంద. Hundred. var. of nūru (colloq.). obl. nūṭ-, nūṟiṭ/°inṭ. cf.Ta. nūṟu (nūṟṟu-), Ma. nūṟu (muṟṟu-), Ka. nūṟu, Tu. nūdu (nūta-), Go. nūr, etc. [<PDr *nūṯ-]. See DED 3090 for more details.

నూఱుం *num.nom.sg.* (A87.66:892-922). నూరున్నూ, వందకూడా. And a hundred. -uṃ con.clitic. v.s.v. nūṟu.

నూఱును nūṟunu *num.nom.sg.* (A145.11:1076). నూరున్నూ. -unu con.clitic. v.s.v. nūṟu.

నృపధాముండ్ nṛpadhāmumḍ *masc.nom.sg.* (A89.9:898). రాజోత్తముడు. Glorious among the kings. [<Skt. nṛupadhāma-].

నృపులకున్ nṛpulakun *masc.dat.pl.* (A89.45-46:898-934). రాజులకు. To the kings. [<Skt. nṛpaḥ].

నెఇ nei *neut.nom.sg.* (A178.15:1098). నెయ్యి. Ghee. An ortho. mistake for neyi.

నెగడిన negaḍina *intr.p.adj.* (A144.18:1075-76). పేరుమోసిన. Famous, that famed (lit.) p.adj. of negaḍu var. of nevaḍu

to increase, spread, be famous, etc. cf.Te. niguḍu, nikku, etc., Ka. negaḻ, negaḻu, Ta. nikaḻ, Ma. nikaḷuka, etc. [<PSDr *nik-aḻ-]. See DED 3027 for more details.

నెగళ్పనుం negaḻpanuṃ *tr.caus.inf.* (A87.48:892-922). పేరు పొందేట్టు చేయుటానికి. -uṃ con.clitic.caus. of negaḍan. v.s.v. negaḍina.

నెగి negi *adv.* (A89.10:898-934). బాగా, చక్కగా. Nicely, finely, beautifully, etc. The word is not listed in Te. dictionaries. cf. Koṇḍa (K) negi, negend, Kui negi (in J. Bloch's GSDI, p. 16), etc. [<?PCDr *ney-/*neg-]. See DED 3096 for more details.

నెత్తురు netturu *neut.nom.sg.* (A130 106:1060., A131.59:74-75: 1060). రక్తం. Blood. var. of netru. cf.Ka. nettar, Tu. netteru Ta. neyttōr, Klm. netur, Pj. nētir, etc. [<PDr *ney- and *tor-/*cor-*: the word is a cpd. on comparative evidence]. See DED 2353 and 3106 for more details.

నెమియించి nemiyiṃci *tr.caus.ppt.* (A86.11:850). పరీక్షించజేసి? Having caused to examine?

నెమ్మళూరు nemmaḷūru *p.n.nom.sg.* (B36:763). Wrongly edited as gommalūru. The photostat reproduction attached to the transcription of the text clearly reads the word as recorded above. M. S. Sarma suggested this correction. nemmaḷ var. of namili nemili, namali, nemmili, nevili and nammi. cf. Ta. ñamali, naviram, Ka. nemali, naval, etc. [PSDr *ñamal].

నెయి neyi *neut.nom.sg.* (A124:2;3:1038., A126.10:1047., A128. 23:1058., A135.6:1064., A137 5:1068., A140.8:1073., A145. 15:1076., A147.11:1078., A149.10:1081., A150.7:1081., A152. 6:1082., A159.13:1087., A166.12:1092., A167.5:1092., A173.13:1094., A174.11-12:1094., A181.12:1098., A182. 10:1098., A183.12-13:1098., A184.9:1098). నెయ్యి. Ghee, oil (when occuring as a second member of a cpd. word). A var. of neyyi, nēyi, nēya, nēyu, etc. cf.Ka. ney, nē, Tu. nēyi Ta. ney, Ma. ney, Go. nī, Pj. ney, etc.[<PDr *ney-/ *nē-]. See DED 3104 for more details.

నెరపులయు nerapulayu *p.n.* (B66.83:1022). స్థలనామం. -yu con. particle.

నెరపులయుం nerapulayuṃ *p.n.* (B66.81;82:1022). స్థలనామం. -yuṃ con.suf. v.s.v. nerapulayu.

నెల¹ nela¹ *neut.nom.sg.* (C11.16:1080). మాసం; చంద్రుడు. Month, (also moon). cf.Te. vennela moon-light., Ka. bennela, Ta. nilavu, nilā, Ma. nila, nilāvu, Koḍ. nelaci, Klm. nela, Nk. nela, Oll. neliṉ, etc. [PDr *nil-a/*nel-a]. See DED 3113 for more details.

నెల² nela² *neut.nom.sg.* (A131.10:1060., A134.24:1062). స్థలం. Place, residence. Occurs bound in nela-vīṭa in the city of royal residence. Prob. connected with nelavu place, etc. [<PDr *nil-]. v.s.v. nelava and nēla.

నెలనెల nela nela *adv.* (C11.18:1080). ప్రతినెలా. Every month.v.s.v. nela .

నెలవ nelava *neut.nom.sg.*(A89.25:898-934).స్థలమే.The place only. -a emph. clitic. nelav- a var. of nelavu before vowels. cf. Te. nēla, nelayu, nela-konu etc. SRN derives the word from Skt. nilaya- cf.Ka. nela, nele nelasu, and a host of cognates, all traceable to PDr *nil-. See DED 3043 for more details.

నే- nē- *neut.gen.-obl.sg.* (A127.10:55). నేతి (యొక్క). Of ghee. v.s.v. neyi.

నేతి nēti *neut.gen-obl.sg.* (A124.4:1038). నేతి(యొక్క). Of ghee. v.s.v. neyi.

నేపుఱి nēpuṟi *neut.nom.sg.* (A124.5:1038). నేతిపాత్ర. A container or vessel of ghee. v.s.v. neyi and puṟi.

నేమాన nēmāna *neut.nom.sg.* (A135.10:1064., A137.9:1068., A140. 11:1073., A150.10-11:1081., A167.9:1092). నేతిమానిక. A measure of ghee. v.s.v. neyi and mānika.

నేయ nēya *neut.nom.sg.* (A148.8:1079). నెయ్యే. Only ghee. nēy- var. of neyi, neyyi. -a emph. clitic. v.s.v. neyi.

నేయి nēyi *neut.nom.sg.* (A163.15:1089). నెయ్యి. Ghee. An older form of mdn. neyyi and a graded var. of neyi (v.s.v.).

నేల nēla *neut.nom.sg.* (A2.14:575-600., A12.8;13:625-50., A23. 11:682., A55.8:745-801., A56.16:750., A62.7:8th., A69.5:8th.

C7.8:8th., A81.10:848., A87.12:892-922.. A103.2:914., A113.7:1093., A187.10:1100). భూమి; పొలం. Earth, land, field, place, etc. v.s.v. nilıci and nelava.

నేళకు nēḷaku *neut.dat.sg.* (A106.16-17:925-50., A113.16-17:991). నేలకోసం. To or for the earth, etc. v.s.v. nēla.

నేలయు nēlayu *neut.nom.sg.* (A19.9:625). పొలమున్నూ. -yu con. clitic. v.s.v. nēla.

నేలయున్ nēlayun *neut.nom.sg.* (A109.11:925-50). పొలంకూడా. -yun con.clitic. v.s.v. nēla.

నేలయుం nēlayuṃ *neut.nom.sg.* (A148.11:1079). పొలంకూడా. Land, farm. -uṃ con.clitic. v.s.v. nēla.

నొఌంబితోఌ noḻaṃbi tōḻi *masc.instr.sg.* (A78.3:820-25). నొఌంబి అనేవ్యక్తితోటి. noḻaṃbi the name of a chifton, var. of noḻombi. tōḻi instr. suf.

నొఌొంబ్బి noḻombi *n.pr.* (A75.10:820-25). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a vāgu rivulet, prob. named after the person noḻombi who lent his name for it. v.s.v. noḻaṃbi tōḻi.

నొఌొంబ్బియు noḻombiyu *masc.nom.sg.* (A75.8:820-25). వ్యక్తినామం. -yu con.suffix. v.s.v. noḻaṃbi tōḻi.

P

పక్షబున pakṣabuna *neut.loc.sg.* (A121.9:678). పక్షంలో, పదిహేను రోజుల్లో. In one half of a lunar month. Prob. wrong for pakṣaṃbuna loc. sg. of pakṣaṃbu/paksamu.

పక్షము pakṣamu *neut.nom.sg.* (A134.21:1062). నెలలో సగం. One half of a lunar month. [<Skt. pakṣa-].

పగల pagla *masc.gen.-obl.pl.* (A95.4:9th/10th). శత్రువుల. Of the enemies. obl.pl. of paga/pava. A var. pagaṟa (class). cf.Te. pagaṟa, pagaṭṟuḍu. cf.Ka. page, Tu. pagara, Ta. pakai, etc. [<PSDr *pak-a]. See DED 3154 for more details.

పగునూరు pagunūru *p.n.nom.sg.* (B24.19:663). స్థలనామం.

పఞ్చమహాపతకసంయు[ఞు]క్తుణ్ఱ్ pañcamahapatakasaṃyu[ñu]ktuṇṟ *masc.nom.sg.* (A58.30-31:8th). అయిదు మహా పాపాలు చేసినవాడు. Wrong for pañca mahāpātaka saṃyuktuṇṟ.

పఞ్చమహాపాతకఞ్ pañcamahapātakañ *neut.nom.sg.* (A49.27-28: 725). అయిదుమహాపాపాలు. Wrong for pañcamahāpātakañ/°kaṃ the five great sins.

పంచమహాపాతకము paṃcamahāpātakamu *neut.nom.sg.* (A54.8-9: 739). మహాపాపాలు అయిదు. The five great sins. The sg. form is wrongly used for the pl. one.

పఞ్చమహాపాతకంబు pañcamahāpātakaṃbu *neut.nom.sg.* (A13.7: 600-25). అయిదు మహాపాపాలు. The five hineous sins. The sg. is wrong.

పఞ్చమహాపాతకసంయుక్తున్డు pañcamahāpātaka saṃyuktunṟu *masc.nom.sg.* (A7.6-7:600-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసిన వాడు. He who is possessed of the five hineous sins.

పఞ్చమహాపాతక సంయుత్తు pañcamahāpātaka saṃyuttu *masc.nom.sg.* (A15.16:641). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. saṃyuttu wrong for saṃyuktunṟu possessor.

పఞ్చమహాపాతక సయ్యుక్తున్ణ్ pañcamahāpātaka sayyuktunṟ *masc.nom.sg.* (A118.4:10th). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. sayyuktunṟ wrong for saṃyuktunṟ.

పఞ్చమహాపాతకు pañcamahāpātaku *masc.gen-obl.sg.* (A9.7-8: 600-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడి. Of he who does the five hineous sins.

పఞ్చమహాపాతకున్ణ్ pañcamahāpātakunṟ *masc.nom.sg.* (A8.8-4: 600-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. A var. of pañcamahāqātakunṟu.

పఞ్చమహాపాతకున్డు pañcamahāpātakunṟu *masc.nom.sg.* (A45.4: 700-25., A50.24-26:725). అయిదు పెద్దపాపాలు చేసినవాడు. He who has the five great sins. [<Skt. pañacamahāpātakaḥ].

పఞ్చమియు pañcimiyu *neut.nom.sg.* (A21.9-10:678). పౌర్ణమి అమావాస్యల తరవాత అయిదో తిథి. The day after the new or full moon. -yu con.suffix. [<Skt. pañcamī].

పఞ్చిన pañcina *tr.p.adj.* (A80.25:847). పంపినటువంటి. A phonetic spelling of /pancina/. A later form of paṇcina. cf.Te. pampu, panucu, paniki vaccu, pani vinu. etc., Ka. panavu, Klm.Nk. pank-, Kui panḍ- a, etc., Ka. paṇṇu, Tu. pani, Koḍ. paṇi, Ta. paṇ paṇṇu, Ma. paṇi, etc. [<PSDr and PCDr *paṇ-]. See DED 3212 for more details.

పటు paṭu *neut.nom.sg.* (A11.5:625-50., A18.7:650., A65.9:8th., C6.8:8th., C7.5:8th., C8.5:8th., B60.29;29;29:945-70., A116.

4;10th). పట్టు, స్థలం, మొ. A place, habitation, etc. Prob. wrong for paṭṭu[2].

పట్టణమున paṭṭaṇamuna *neut.loc.sg.* (A164.6;10:1090-91). నగరంలో. In the town. The word is considered a borrowing from Drav. to IA. from where it is reborrowed into Telugu. See T. Burrow, BSOAS 12.383. See s.v. paṭṭu.

పట్టనబున paṭṭanabuna *neut.loc.sg.* (A80.17:847). పట్టణంలో. Prob. wrong for paṭṭaṇaṃbuna in the town.

పట్టనమున paṭṭanamuna *neut.loc.sg.* (C11.11-12:1080). పట్ణంలో. prob. wrong for paṭṭaṇamuna.

పట్టనావురకు paṭṭanāvuraku *masc.dat.sg.* (A80.18:847). పట్ణం లోవారికి(?)/పట్టులోనిఊరికి(?). C. Narayana Rao corrects the word to paṭṭan(a)- avariki for them or those persons of the town. V. Prabhakara Sastry corrects it is as paṭṭuna-vūraku to the village in the holding. See ABC 2.1313 for a discussion about it.

పట్టం paṭṭaṃ *neut.nom.sg.* (A77.5:820-25., A94.4:9th). అధికారం, సింహాసనం మొ. A title, coronation. A var. of paṭṭaṃbu. [<Skt. paṭṭa-].

పట్టంబు paṭṭaṃbu *neut.nom.sg.* (A48.7:719-20., A61.14-15:7th., A81.3;4:848-49., A87.11:892-922., A89.17:898., A104.56:925-50., A106.7:925-50., A112.2:972., A113.7:991). అధికారం, మొ. v.s.v. paṭṭaṃ.

పట్టలక paṭṭalaka *adj.* (A124.1:1038). కుటుంబనామం. Occurs as a family name.

పట్టి[1] paṭṭi *masc.fem.nom.sg.* (A60.11:8th). బిడ్డ; కొడుకు/కూతురు. Son or daughter. cf.Ta. paṭṭi id. May be connected with Te. paḍucu young, etc. [<PSDr *paṭ-V].

పట్టి[2] paṭṭi[2] *tr.ppt.* (A112.13:972). పట్టుకొని. Having caught (hold of). v.s.v. paṭṭu[1].

పట్టు[1] paṭṭu[1] *tr.hab.adj.* (A14.9;10:633-63., A15.11:641., A16.8.641., A19.8-9:675., A36.6:7th., A55.8;13:745-801., A65.4:8th., A67.6:8th., A81.10:848., A85.11:850., B54.74:945-70., A114.5:10th., A152.11:1082., A155.6:1084., A160.3:1087., పట్టుకొవలసిన. Holding, retaining. cf.Te. paṭṭu intr. to be

required, etc., Ka. paṭṭu, Tu. pattuni, To.Ko. paṯ-, Ta. paṟṟu, Ma. paṟṟuka, Kur. paṭ-, etc. [PDr *paṯ-]. See DED 3320 for more details.

పట్టు² paṭṭu[2] *neut.nom.sg.* (C7.6:8th). స్థలం,పొలం,తె. Hold, habitation, resting place, field in possession, etc., The regular form of inscr. paṭu. A var. of paṟ(ṟ)u place, a common p.n. suf. cf.Ta. paṟṟu resting place, adherence and also vb. forms (s.v. paṭṭu[1]). [<PDr *paṯ-V]. See DED 3199 (esp.) and also 3320 for more details.

పట్టును paṭṭunu *neut.acc.sg.* (A54.4:742-98., A160.5:1087). పొలమున్నూ. -nu acc.suf. v.s.v. paṭṭu[2].

పడంకలూరు paḍaṃkalūru *p.n.nom.sg.* (B57.50:945-70). స్థలనామం. May be wrong for paḍaṃkulūru. paḍaṃkal- pl. of paḍaṃku* var. of paḍāku/ paṇāku a cave; a hole; crevice; a lane; a huge stone. cf Ka. paḍu, paḍe a place of refuge (for wild animals) between stones or in rocks. -ūru. p.n. suf.

పడం paḍaṃ *intr.inf.* (A170.10-11:1093). పడటానికి. To fall. v.s.v. paḍi[2].

పడమఱలూఱి paḍamaṟalūṟi *p.n.gen.-obl.sg.* (A62.1-2:8th). స్థలనామం. -ūṟi wrong for -ūri gen. of ūru village [<PDr *ūr-].

పడయుచు paḍayucu *tr.pres.cont.* (A87.45-46:892-922). పొందుతూ, సంపాదిస్తూ,తె. Having been enjoying, obtaining, etc. cf. paḍayu, paḍacu to gain, paḍapu earnings, Ka. paḍe, haḍe, paḍu (paṭṭ-), Tu. paḍeyuni, Ta. paṭai, Ma. paṭekka, Kur. paha (paht-), pāṉba, Pj. paḍ-, etc. [<PDr *paṭ-, *pāṭ-/ *pāṉ-]. See DED 3191 for more details.

పడల్ paḍal *masc.nom.sg.* (A78.4-5:820-25). పడవాలు, సేనాపతి. A commander of a regiment. A var. of paḍāl(u), paḍavālu. cf.Ta. paṭai yāḷ, Ka. paḍavāḷ, etc. See DED 3195 for more details. [<PDr *paṭa- army* and *āḷ- person]. SRN derives the word from Pkt. bhaḍavālo <Skt. bhaṭapālaḥ. Prob. wrong for paḍāl.

పడవాలు paḍavālu *masc.nom.sg.* (A121.10-11:1081). సేనాపతి. v.s.v. paḍal.

పడసిన paḍasina *tr.p.adj.* (A62.5:8th., A112.6:972., A177.22: 1097). పొందిన. That obtained. v.s.v. paḍayucu.

పడాలు paḍālu *masc.nom.sg.* (A186.4:1099). సేనాపతి. v.s.v. paḍal.

పడి[1] paḍi[1] *neut.nom.sg.* (A124.5:1038., A127.9:1055., A135.9:1064., A137.8:1069., A139.9:1072., A140.10:1073., A143.10:1074., A147.10:1078., A149.12:1081., A155.15;17:1084., A159.12:1087., A163.14:1089., A165.10:1091., A166.11:1092., A173.12:1094., A174.11:1094., A175.8:1095., A181.11:1098., A182.9:1098., A183.12:1098., A184.8:1098., A186.7:1099., A187.12:1100). భృతి. Allowance, an offering (as in perumbaḍiki, viḍumbaḍlu). cf.Te. paḍitaramu allowances, etc. received according to rank, paḍi veṭṭu to give a definite amount at definite intervals, paḍi-sēyu to order, command. cf. also Ta. paṭi, Ka. paḍi, Tu. paḍi, etc. [<PSDr *paṭi]. See DED 3187 for more details.

పడి paḍi[2] *intr.ppt.* (A91.5:9th/10th., A94.4:9th/10th). పడిపోయి. Having fallen, etc. ppt. of paḍu intr. to fall, die, lie, etc., paṟacu intr. to run away, flee, paḍuka bed(ding), paṟada, paṟati, poṟata flood, a torrent, paṟapu tr. to send or drive away, pāṟu intr. to run, to flow, paḍu(paṇḍu)konu to sleep, repose, etc. cf Ka. paḍu (paṭṭ-), Tu. paḍeyuni, paḍevuni, Ta. paṭu, Ma. paṭuka, etc. [<PDr *paṭ-/*paṯ-: the latter in view of Te. -ṟ-]. See DED 3190 for more details.

పడికి paḍiki *neut.dat.sg.* (A164.11:1090-91). నైవేద్యానికి. For the food offered to deity. Occurs bound in perumbaḍiki. v.s.v. paḍi[1].

పడిగి paḍigi *tr.ppt.* (A79.6:820-25). తిట్టి, ఆక్షేపించి, మొ. Having derided, rebuked. ppt. of paḍugu* to revile, rebuke not recorded in Te. dictionaries. cf.Ka. paḻi to revile, scold, scorn, etc., n. blame, rebuke, haḻisu to cause to chide, etc., [<? SDr *paḻi].

పడిచె paḍice *tr.caus.p.fin.* (A77.9:820-25). పడగొట్టెను. Caused to fall. This form is not found in either of literary or colloq. dialects. p.fin. of paḍucu* caus. of paḍu. v.s.v. paḍi[2].

పడిన paḍina *intr.p.adj.* (A77.5-6:820-25., A112.4:972). పడిపోయిన. That fallen. v.s.v. paḍi[2].

పడియె paḍiye *intr.p.fin.* (A70.6:8th., A76.8:820-25., A94.6:9th/

10th., A95.5:9th/10th., A98.9:9th/10th). పడిపోయాడు. Fell. A var. of paḍe. v.s.v. paiḍ².

పడియెన్ paḍiyen *intr.p.fin.* (A51.4:725-75., A93.9:9th/10th). పడిపోయాడు. Fell. A var. of paḍiye/paḍe. v.s.v. paḍi².

పడియేరి paḍiyēri *masc.nom.sg.* (A112.4:972). ప్రతిహారి, వాకిటికావలి వాడు. A porter or door-keeper. A var. of paḍihāri, paṇihā-ri. cf. Ka. paḍihāri, Ta. paṇikkāran. [<Pkt. paḍihāro <Skt. pratihāraḥ].

పడిహారి paḍihāri *masc.nom.sg.* (A150.5-6:1081). ప్రతిహారి. v.s.v. paḍiyēri.

పడు paḍu *intr.hab.adj.* (A13.7:625-50., A171.11:1093). పడిపొయ్యే. Falling. v.s.v. paḍi².

పడుదురు paḍuduru *intr.hab.fin.3rd pl.* (A120.14:1008). పడిపోతారు. They fall. v.s.v. paḍi².

పడుమట paḍumaṭa *neut.loc.sg.* (A54.4:742-98). పడమటి దిక్కున. In the West. loc.sg. of paḍumara West. cf.Ta. paṭuvāṉ, Ka. paḍuval. Tne word might literally mean "the falling or setting side". v.s.v. paḍi².

పడుమటి paḍumaṭi *neut.gen-obl.sg.* (B45.58:918-25). పడమటివైపున్న. gen. of paḍumaṟa, var. of paḍumāṟi Western. v.s.v. paḍumāṟi.

పడుమాఱి paḍumāṟi *neut.gen-obl.sg.* (A16.7:641). పడమటివైపున్న. Of the west, western. prob. wrong for paḍumaṭi. v.s.v. paḍumaṭaṃ.

పడువయు paḍuvayu *neut.acc.sg.* (B65.108:1022). పల్లపునేలకూడా. And the low-land. -yu con.suf. A var. of paḍiye/paḍe (class). cf.Ta. paṭuvam, Ma. paṭu, etc. [<SDr *paṭu]. See DED 3192 for details.

పడువరంబు paḍuvaraṃbu *neut.nom.sg.* (A87.63:892-922). పన్ను మినహాయింపు, రాయితీ? Exemption or remission from taxes. C. Narayana Rao (ABC 2. 1313) and V. Prabhakara Sastry (Bh. 5.96-110) explain its derivation from Pkt. pariyāro [<Skt. parihāraḥ]. Traditional scholars consider pariyāruvu and paḍuvāramu as variants. On the anology of gōvinda >

goyinda, the intervocalic -y-> -v- can be explained but not VḍV > VrV.

పడువారంబు paḍuvārambu *neut.nom.sg.* (A15.8-9;9:641). రాయితి. v.s.v. paḍuvarambu.

పడెవాళ paḍevāḷa *masc.gen-obl.sg.*(A112.3-4:972). సేనాపతి(యొక్క). v.s.v. paḍal.

పడ్యెమియు paḍyemiyu *neut.nom.sg.* (A129.5:1058). పాడ్యమి (తిథి) న్ని. -yu con.clitic. paḍyemi prob. wrong for pāḍyami the first lunar day of each fort-night. [<Pkt. pāḍivayā <Skt. prathamā].

పణి paṇi *neut.nom.sg.* (A16.5:641., A25.33:7th., A30.2:7th., A78.4:825). పని. Work, etc. An older form of pani. The word is not recorded in Te. dictionaries. v.s.v. pañcina and pani.

పణియు paṇiyu *neut.nom.sg.* (A34.2:7th). పనిన్ని. And the work, etc. -yu con.clitic. v.s.v. paṇi and pani.

పణ్చిన paṇcina *tr.p.adj.* (A81.5:848). పంపినటువంటి. That sent. An earlier form of pancina. v.s.v. pañcina.

పణ్టూర్ paṇṭūr *p.n.nom.sg.* (B2.24:234). స్థలనామం. paṇṭ- var. of paṇṭa crop. cf. Te. paṇḍu, palāku, Ka. paṇ, Ta. paṇṭam, paḻam, paḻu, Ma. paḻam, paḻukka, etc. [<PDr *paḻ-nt-> *paṇ-ṭ-]. For more details and IA loans, see DED 3299 and TPS (1946), p.10. -ūr p.n.suf.

పణ్డరంగ paṇḍaraṃga *masc.nom.sg.* (A88.10:897). పండరంగే. -a emph. suf. v.s.v. paṇḍaraṃgu.

పణ్డరంగు paṇḍaraṃgu *masc.nom.sg.* (A88.4;10:897). వ్యక్తినామం. A var. of pāṇḍuraṃgu, etc.

పణ్డరంగుం paṇḍaraṃguṃ *masc.nom.sg.* (A81.5:848-49). వ్యక్తినామం. -uṃ con.clitic. v.s.v. paṇḍaraṃgu.

పణ్డరంగును paṇḍaraṃgunu *masc.nom.sg.* (A86.5:850). వ్యక్తినామం. -unu con.clitic. v.s.v. paṇḍaraṃgu.

పణ్డలంగులు paṇḍalaṃgulu *masc.nom.hon.pl.* (A86.4-5:850). వ్యక్తినామం. Wrong for paṇḍaraṃgulu.

పణ్డితులు paṇḍitulu *masc.nom.hon.pl.* (A131.52:1060). విద్వాంసులు. Preceptor. [<Skt. paṇḍitaḥ]. See s.v. paṇḍiya also.

పండిత్తులు paṃḍittulu *masc.nom.hon.pl.* (A120.6:1008). పండితుడు. Scholar. Wrong for paṃḍitulu. v.s.v. paṇḍitulu.

పణ్డియ paṇḍiya *masc.nom.sg.* (B57.46-47:945-70). వ్యక్తినామం. A var. in sg. of baṇḍayāru. -iya var. of -aya, etc. paṇḍ- var. of paṇḍu adj. ripe, mature; in. fruit, berry. cf.Te. paṇḍu, paṇṭa, Ka. paṇ, paṇṇu, Ta. paṇṭam, paḻu, Ma. paḻam, Klm. panḍ-, Nk. paṇḍe, Kuwi paṇḍu, etc. [<PDr *paḻ-nt> PSDr *paḻ-/ *paṇ-]. For more details and IA borrowings, see Kolami 634, TPS (1946) p.10, DED 3299.

పణ్డురంగు paṇḍuraṃgu *masc.nom.sg.* (A82.9:848-49). వ్యక్తినామం. v.s.v. paṇḍaraṃgu.

పణ్టభూమి paṇṭa bhūmi *neut.nom.sg.* (C13.14:1086). పండేచేను, పంటతోఉన్న పొలం. Fertile land, land with crop. v.s.v. paṇḍiya and bhūmi.

పణ్డ్రెణ్డు paṇḍṟeṇḍu *num.nom.sg.* (A12.31:625-50). పన్నెండు. Ten and two, twelve. An ortho. var. of paṇḍreṇḍu. v.s.v. padi and reṇḍu.

పంణ్డ్రెంణ్డు paṃṇḍreṃṇḍu *num.nom.sg.* (A148.7-8:1079). పన్నెండు. -ṃ- and -ṇ- in the form are redundent. Prob. wrong for paṇḍreṇḍu twelve. v.s.v. paṇḍṟeṇḍu.

పణ్డ్రెణ్డుం paṇḍṟeṇḍuṃ *num.acc.sg.* (A81.6:6848). పన్నెండున్నూ. A var. padi and reṇḍu.

పణ్ణును paṇṇunu *neut.nom.sg.* (A112.3;4;4:972). పన్నుకూడా. And the tax, tell, duty, cess. paṇṇ(u) and earlier form of pannu tax. -unu con.clitic. cognates lacking.

పతి pati *masc.nom.sg.* (A115.1:10th). ప్రభువు; భర్త. Ruler; husband, etc. [<Skt. patiḥ].

పతియున్ patiyun *masc.nom.sg.* (A89.17-18:898). రాజున్నూ. -yun con.clitic. v.s.v. pati.

పతుల్ల patulla *masc.gen-obl.pl.* (A115.1:10th). భర్తల, రాజుల. Prob. wrong for patula obl.pl. of pati.

పది padi *num.nom.sg.* (A148.11:1079., A155.8:1084). తొమ్మిదినొకటి. Ten. Alloms. pad, pan, phabi, bhadi, bhay, vadi, vay,

etc. which are nearly a score in number. cf.Ta. pattu, Ka. pattu(pad-), etc. [<PDr *pat-]. See DED 3286 for more details and pronominalised noun forms like padundru. paduguru (=ten persons), etc.

:పదిఏల్ padi ēl *num.nom.sg.* (A102.4:909., B44.30:915-25). పదిహేడు. Ten (and) seven, seventeen. See s.v. padi and ēdu.

.పదినెన్మిది padinenmidi *num.nom.sg.* (A164.8:1090_91). పద్దెనిమిది. Ten and eight. eighteen. v.s.v. padi and enimidi.

:పదుఱ్ఱు padunṟṟu *num.masc.nom.pl.* (A92.12:9th/10th). పదిమంది. Ten persons. An ortho. mistake(?) for padundru. v.s.v. padi.

.పదువ paduva *neut nom.sg.* (A81.5:848). గుంపు. A crowd, assembly, collection. A var. of padugu, padupu, paduvu and padavu (in Mss.). Cognates are wanting.

:పదేన్ padēn *num.nom.sg.* (A19.8:675). పదిహేను. Ten and five, fifteen. v.s.v. padi and ēn(u) five.

:పద్మంబులకున్ padmaṃbulakuṇ *neut.dat.pl.* (A177.13:1097). పద్మాలకు. To the lotuses.

:పద్మావతి padmāvati *fem.nom.sg.* (A149.8:1081). లక్ష్మీనామం. Goddess of wealth, lakṣmi.

:పద్మావతియును padmāvatiyunu *fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). లక్ష్మీనామం. -yunu con.clitic. v.s.v. padmāvati.

:పనస panasa *neut.nom.sg.* (A92.6:9th/10th). పన్నుచెల్లించనక్కరలేని భూమి. Land for which one does not pay rent. The word is not listed in Te. dictionaries. A var. of pannasa, etc. Traditional scholars derive it from Pkt. paṇṇāsā <Skt. pañcāśat fifty and account for its meaning as "land measuring fifty units" but this meaning is untenable in the context of its occurrence in the material. M. Somasekhara Sarma, quoting U. Narasinga Rao's Kisaṃvār glossary, Managalore. 1891 and 1895, derives the word from Drav. source. See RPS. pp.50-72 for a fuller discussion. But some of the varr. occurring in the inss. are confusing and their phonetic shapes are un-Dravidian sometimes. cf.Tu. paṇṇai, Ka. paṇṇeya, paṇya, etc. [?<PSDr *paṇ-V]. See

DED 3214 for more details. -n- forms alone occur in the material from 575 A.D. while *-ṇ- > -n- is not known to have taken place by that time and -ṇ- forms are also preserved.

పనాస panāsa *neut.nom.sg.* (A11.8:625-50). భూమి. Land. v.s.v. panasa.

పణి pani *neut.nom.sg.* (A12.32:625-50). కార్యం. Work, etc. A later form of paṇi. [<PDr *paṇ-]. v.s.v. pañcina. See also DED 3209 for more details.

పనికొళు panikoḷu *neut.acc.pl.* (A30.25:847). పనులు(?). works(?). Traditional soholars consider -koḷu as the plural suffix, from *kaḷ. See ABC 2.1315 and Bh.5.96 ff.

పన్చిన pancina *tr.p.adj.* (A86.7:850). పంపిన(టువంటి). That sent. A later form of paṇcina. v.s.v. pañcina.

పన్చినం pancinaṃ *tr.concess.* (A88.10:897). పంపితే. If sent. v.s.v. pañcina.

పన్దిరి pandiri *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). పందిలి,మంచె. Pandal. Occurs bound in cali-vandiri a shed on the road-side where passers-by are supplied with water to drink in shade. v.s.v. pandiri².

పన్దిరి pandiri² *neut.nom.sg.* (B25.49:668-69). ఇంటిపేరు(?). Occurs as an attribute of a certain bōya village headman. Probably the family name of the bōya in question meaning pandal. A var. of pandili. cf.Ta. pantar, pantal, Ma. pantal, Ka. pandar, pandal, etc. [<PDr *pant- with *-ar and *-al as suff.]. See DED 3240 for more details.

పందుము pāṃdumu *neut.nom.sg.* (A114.5:10th). పదితూములు. Ten times the measure called tūmu. v.s.v. padi and tūmu.

పన్దుంబు panduṃbu *neut.nom.sg.* (A36.3-4:7th., A65.3-4;8:8th). పదితూములు. Ten-tūms. A var. of paṃdumu. v.s.v. padi and tūmu.

పన్నగడ్డశర్మ్మణ pannagaḍḍa śarmma *masc.nom.sg.* (C4.20-21: 709-46). వ్యక్తినామం. pannagaḍḍa prob. the name of a village. -gaḍḍa river or land mass.

పన్నవీస pannavīsa *neut.nom.sg.* (A50.10-11:725). పనస;భూమి. The intrusive -vī- is inexplicable. v.s.v. panasa.

పన్నశ pannaśa *neut.nom.sg.* (A46.14:700-25., A118.8:10th). పొలం,పనస. Land. Wrong for pannasa. v.s.v. panasa.

పన్నస pannasa *neut.nom.sg.* (A2.4;12:575-600., A7.3-4:600-25., A8.2-3:600-25., C6.3:8th., C7.5:8th., C8.5:8th., A74.9:820-25., B60.27:945-70., A114.6:10th). పొలం,పనస. Land. A var. of panasa.

పంనస paṃnasa *neut.nom.sg.* (A71.1:8th). పొలం,పనస. Land. An ortho. (?)mistake for pannasa. v.s.v. panasa.

పన్నస్స pannassa *neut.nom.sg.* (A2.9:575-600). పొలం,పనస. Land. Wrong for pannasa.v.s.v. panasa.

పన్నాశా pannāśā *neut.nom.sg.* (A115.2:10th). పొలం,పనస. Land. Wrong for pannasa. v.s.v. panasa.

పన్నిద్దఱును panniddar̲unu *masc.nom.sg.* (A164.6:1090-91). పన్నెండుమందిన్ని. And the twelve persons. -unu con.clitic. v.s.v. padi and reṇḍu.

పన్నెశళకు panneśaḷaku *nent.dat.pl.* (A53.7:740). పనసలకు. Prob. wrong for pannasaḷaku. v.s.v. panasa.

పపాంబు papāṃbu *neut.nom.sg.* (A108.16:925-50). పాపం. Wrong for pāpaṃbu sin.

పప్పు pappu *neut.nom.sg.* (A124.5:1038., A155.9:1084). బద్ద; గింజలోసగం. Split pulse. cf.Ka. pappu, Ta. paruppu, Kur. park̲h̲nā, Kui panga, Pj. parṅg, etc. [<PSDr and PCDr *par-V]. See DED 3282 for more details.

పంప paṃpa *tr.inf.* (A167.7:1092). పంపటానికి. In order to send. v.s.v. pañcina.

పంపు paṃpu *tr.hab.adj.* (A3.7-8:575-600). పంపే. Sending. v.s.v. pañcina.

పంబయయు paṃbayayu *masc.nom.sg.* (A110.20:971). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. -aya masc. name suf.

పమ్మవ pammava *fem.nom.sg.* (B60.23:945-75). వ్యక్తినామం. -ava personal name suffix common to both the sexes.

పంఋనిదుళు paṃr̲uniduḷu *p.n.?* (B25.12:668-69). స్థలనామం(?).

పయ్ pay *adv.* (A89.18:898-934). మీద(కు). On, upon, against, etc. v.s.v. pai.

పయి payi *adv.* (B43.63:892-922). మీద(కు). On, upon, etc. A var. of pay/pai.

పయిన్ payin *adv.* (A80.22:847). మీద. On, upon, etc. v.s.v. pai

పరగంగ్గ paragaṃgga *adv.* (A89.7:898-934). నలుగురికీ తెలిసేట్టు, బాగా. Shiningly, agreeably. A var. of paragan inf. of paragu intr. to spread, like water, to increase, abound, shine, etc. SR has parãgu listed. SRN omits the half-nasal. cf.Te. paracu, prāⁿku, etc., Mlt. parc- to shine brighly, etc. [<PDr *par-V/*pār-]. See DED 3284 for more details.

పరదరసుకృదన్ paradara sukṛdan *masc.nom.sg.* (A42.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. sukṛdan wrong for (?) or is from Skt. sukṛtavān virtuous person.

పరమమాహేశ్వరుణ్డు paramamahēśvaruṇḍu *masc.nom.sg.* (A31.9:848). గొప్పశివభక్తుడు శైవుడు. The greatest follower or devotee of śiva (Mahēśvara).

పరహితుణ్డ్ parahituṇḍ *masc nom.sg.* (A104.51-52:925-50). శత్రువులకు మిత్రుడు. A friend to foes.

పరాక్రమంబునన్ parākramaṃbunan *neut.instr.sg.* (A97.9-10:892-922). వీరత్వంతో. With courage, etc. [<Skt. parākrama-].

పరాంతకపడందీవరాయణ్డు parāṃtaka paḍaṃdīva rāyaṇḍu *masc. nom.sg.* (A187.9:1100). వ్యక్తినామం. The name of a cāḷukya cōḷa king.

పరిచ్చేద- pariccēda- *neut.* (A120.3:1008). భాగం. Part, portion. [<Skt. paricchēda-].

పరియారము pariyāramu *neut.nom.sg.* (A44.10-11:700-25). పన్నురాయితీ. Tax exemption. A var. of pariyāruvu (inscr.) and parihāramu (class.). v.s.v. pariyāravvu.

పరియారవ్వు pariyāravvu *neut.nom.sg.* (A44.10-11:700-25). పన్నురాయితీ. Tax exemption. Wrong for pariyāruvu [<Skt. parihāra- abandonment, etc.].

పరియారువు pariyāruvu *neut.nom.sg.* (A80.19-20:847). పన్నురాయితీ. v.s.v. pariyāravvu.

పరివతుర్ల parivaturla *p.n.* (B34.45:715-20). స్థలనామం.

పరిహరించ్చితిమి parihariṃccitimi *tr.p.fin.1st pers pl.* (A164.15-16:1090-91). (మేము)వదలివేశాం. We gave up. -iṃcc- verbalizer. [<Skt. parihāra-].

పరువడి paruvaḍi *adv.* (A136.7:1065). మళ్లీ వరుసలో క్రమంగా మొ. In order, succession, again, etc. The word occurs in lite-

rature mostly as a catchword. Cognates are not available for it.

పరువి paruvi *p.n.nom.sg.* (B10.14:458). స్థలనామం. Identified as Mdn. parigi A var. of paṟigi.

పరువుల గుంట paruvula guṇṭa *p.n.* (B42.30:892-922). స్థలనామం. paruvu prob. a noun form of paruvu, parvu to extend, spread, etc. cf.Te. parucu etc. Ta. para to spread, pār expanse, Ma. parakka to spread, parava sea, Ka. paraḍu to spread, Go(M) par-, Pj.(S) parp-, Kui prapha, etc. See DED 3255. See s.v. guṇṭa.

పరువులు paruvulu *neut.nom.pl.* (B59.61:945-70). విశాలస్థలాలు. Expanses. See s.v. paruvula guṇṭa.

పరోపకారంబు పొంతె parōpakārambu ponthe *neut.dat./abl.sg.* (A87.35:892-922). ఇతరులకు సాయం చెయ్యటం కోసం. In order to render help to others. [<Skt. parōpakāra-]. v.s.v. -ponthe.

పఱ paṟa *masc.nom.sg.* (A71.6:8th). బ్రాహ్మడు. A Brahmin. Wrong for pāṟa.

పఱాను paṟānu *masc.acc.sg.* (A17.16:650). బ్రాహ్మణ్ని. Wrong for pāṟanu v.s.v. pāṟa.

పఱిగి paṟigi *p.n.nom.sg.* (A123.7:1023). స్థలనామం. Identified as Mdn. parigi. A var. of paruvi.

పఱిచినను paṟicinanu *tr.caus.concess.* (A87.57-58:892-922). పడగొట్టినా. Even if caused to fall. Concess. of paṟucu* caus. of paḍu. The word does not occur free in Mdn. or class. Telugu v.s.v. paḍu.

పఱిసి paṟisi *tr.ppt.* (A85.11-12:850). పొంది, సంపాదించి(?). Having obtained? Wrong (?) for paḍisi.

పఱు paṟu *masc.nom.sg.* (115.3:10th). బ్రాహ్మడు. Wrong for pāṟu var. of pāṟa.

పఱుమటి paṟumaṭi *neut.gen-obl.sg.* (C13.13:1086). పడమటి. An ortho. mistake for paḍumaṭi Western. v.s.v. paḍumaṭaṃ.

పల- pala- *abbr.* (A155.10:1084). పలం, మూడు తులాలు. An abbreviation for palamulu pl. of palamu. v.s.v. palamulu.

పలము palamu *neut.nom.sg.* (A170.9:1093., A171.10:1093). మూడు తులాలు. A var. of palambu. v.s.v. palamulu.

పలములు palamulu *neut.nom.pl.* (A186.5:1099). మూఁడుతులాం తూకాలు. pl. of palamu a certain weight equal to that of ten pagodas, a pollam. cf.Ka. palavu a weight of three totals, Ta. palam id. [<Skt. phalam]. pollam in Anglo-Indian Eng. is also from IA source.

పలంబ్ palaṃb *neut.nom.sg.* (A85.17:850). ఫలితం. The result. A var. of palaṃbu [<Skt. phalam].

పలంబు palaṃbu *neut.nom.sg.* (A13.6:625-50., A81.12:848). ఫలితం. The fruit (of), the result. v.s.v. palaṃb.

పలియ paliya *masc.gen-obl.sg.* (A57.44-45:945-70). వ్యక్తినామం. Prob. wrong for pāliya. -iya, var. of -aya, etc. v.s.v. pāla śarmma.

పలుకోను palukonu *p.n.*? (B50.62:934-42). స్థలనామం(?).

పలుర్ palur *p.n.nom.sg.* (B4.F-1:3rd). స్థలనామం. Prob. wrong pālūr. pāl- var. of pāla n. *Mimusops hexandra*; adj. white. cf.Ta. pālai silvery-leaved ape-flower, seven-leaved milk-plant, *A. scholaris*, Ma. pāla *Echites scholaris*, Ka. pāle *A. scholaris*, etc. This set may prob. be connected with Te. pālu milk, Ta.Ma. pāl, Ko. pāl, Klm. pāl etc. [<PDr *pāl-].

పల్కిన palkina *tr.p.adj.* (A13.7:625-50). చెప్పిన. That said p.adj. of pal(u)ku tr. to utter, pronounce, speak, say. cf.Te. paluvarincu, palumu, Tu. paṇpini, Ta. palukku, To. poṇc-, Klm. pāna-, Brah. pān-, etc. [>PDr *pāḷ-/*pāṇ-: *paḷ-V/ *paṇ-V]. See DED 3212 (? and also 3530) for more details. Is Skt. bhaṇ- to speak, a borrowing from Drav. source.

పల్లపు *adj.* (B67.75;106;110:1022-66). లోతుతక్కువైన. Low, fallow. A var. of pallamu in cpds.cf. Te. pallu, palluḍu. SRN derives the word from Skt. palvalam a pit containing water, a small shallow stagnant pond. cf.Ta. paḷḷam, Ma. paḷḷam, Ka. paḷḷa, Tu. paḷḷa, palla, etc. [<PSDr paḷḷa-]. See DED 3307 for more details.

పల్లమున్ pallamun *neut.gen.obl.sg.* (B47.84:925). పల్లునేలయొక్క. Of low ground. v.s v. pallapu.

పల్లమున pallamuna *neut.loc.sg.* (B66.80:1020). పల్లాన. In the pit. etc. v.s.v. pallapu.

పల్లమ్ము *neut.nom.sg.* (A115.5:10th). ఫలం,ఫలితం. Wrong for phalambu. v.s.v. palaṃb.

పల్లవాదిరాజుల pailavādi rājula *masc.gen-obl.pl.* (A56.7-9:750). పల్లవులు మొ. రాజుల. Relating to the pallava kings, etc.

పల్లి palli *neut.nom.sg.* (C.7.7-8:8th). చిన్నఊరు,పల్లె. A var. of palle, palliya and -balli,-valli, etc. when a suffix. v.s.v. paḷḷi.

పల్లికి palliki *neut.dat.sg.* (A164.14:1090-91). పల్లెకు. To the village. v.s.v. paḷḷi.

పల్లియున్ palliyun *neut.nom.sg.* (C7.13:8th). పల్లెకూడా. -yun con. clitic. v.s.v. paḷḷi.

పళ- paḷa- *neut.nom.sg.* పండు ఫలం. Wrong for phala- fruit. Occurs bound in the cpd. paḷa- pradaṃb fruitful.

పళుగుబాఱు paḷugubāṟu *masc.nom.sg.* (A58.22-23:8th). వ్యక్తి నామం -bāṟu a var. of pāṟa brahmin.

పళ్లినాణ్టి paḷlināṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A15.5:641). స్థలనామం. -nāṇṭi gen.sg. of nāṇḍu region, paḷināṇḍu is the area now called palanāḍu, a taluk in the present Guntur dt., a var. of lit. pallenāḍu. etc. Traditional scholars derive paḷli from pallava- the name of a South Indian dynasty or from Skt. pallī village. cf.Te. palli, palliya, palle Ta. paḷḷi, Ma. paḷḷi, Ka. paḷḷi haḷḷi etc. [<PDr *paḷḷi]. For more details and IA borrowings see TPS (1946), p.10.

పళ్ళి paḷḷi *p.n.nom.sg.* (B26.21:669. A45.1:700-25). ఊరు,పల్లె. A var. of paḷḷi, older form of palli, village, p.n.suf. [>PDr *paḷḷi]. v.s.v. paḷlināṇṭi.

పళ్ళెయరి paḷḷeyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (A35.7-8:850). వ్యక్తి నామం. A var. of paḷḷeyāri. -yār hon. appellation.

పళ్ళెయారి paḷḷeyāri *masc.gen-obl.hon.pl.* (A85.12:8F0). వ్యక్తి నామం. v.a.v. paḷḷeyari.

పవ్వశర్మ్మ pavva śarmma *masc.nom.sg.* (B25.49:668-69). వ్యక్తి నామం.

పసిణ్డి pasiṇḍi *neut.nom.sg.* (B25.12:668-69., A21.14;17:678., B89.5:820-25., A80.27:847). బంగారం. Gold. A var. of paśidi, payīḍi (class), pahīḍi, pahiṇi (inscr.), and pamiḍi (colloq.).

cf.Te. paykamu, pasimi, pasirika, pasupu, pacca, payru, etc., Ka. pacca, pasi, Tu, pacce, Ta. pacu, pai, paya-, Ma. pai, pacu, etc. [<PDr *pay-/*pac-]. See Kolami 642. BSOAS 11.345 and DED 3161 for more details.

పసుల pasula *neut.acc.pl.* (A177.47:1097). గొడ్లను. Animals (as object). pl. of pasuvu* [<Skt. paśuḥ animal].

పసులకు pasulaku *neut.dat.pl.* (A99.2:9th/10th). గొడ్లకు. v.s.v. pasula.

పల pal̲a *masc.nom.sg.* (A53.9:740). బ్రాహ్మడు. An ortho. mistake for pār̲a.

పళకి pal̲aki *p.n.nom.sg.* (B16.11:615-33). స్థలనామం. The name of a district. var. of later forms pl̲akki and parkki.

పళుమటి pal̲umaṭi *neut.gen-obl.sg.* (B64.87-88:10.1). పడమటి. Western. prob. a hyperstandardised form of padumaṭi.

పాగునవర pāgunavara *p.n.* (B50.46:934-45). స్థలనామం. -vara may be a var. of p.n. suffix -varamu as in gaṇapavaramu, etc.

పాటి pāṭi *neut.gen-obl.sg.* (B26.37:669., A54.4:745-801). గ్రామశివారు(యొక్క.) Of the hamlet. obl.sg. of pāḍu hamlet, a common p.n.suf.cf.Ta. pāṭi, pāṭam, Ma. pāṭakam, Ka. pāṭi, etc. [<PSDr *pāṭ-]. See DED 3347 and BSOAS 12.383 for more details and IA borrowings.

పాడవ pāḍava *p.n.nom.sg.* (A121.18-19:1018). స్థలనామం. -va p.n. suf. as in ēr̲uva, etc.

పాడి pāḍi *neut.nom.sg.* (A121.11:1018). అధికారం, మే. Property, authority. cf.Ta. pāṭu rule, etc., Ma. pāḷi a row, line, Ka. pāl̲i regularity row, line, order, method. rule, etc. [?< PSDr *pāl̲i-], See DED 3384 and BSOAS 12.384 for more details and IA borrowings.

పాండురంగు pāṇḍuraṃgu *masc.nom.sg.* (A81.9:848-49). వ్యక్తినామం. A var. of pāṇḍaraṃgu.

పాండ్రెండు pāṇḍr̲eṇḍu *num.nom.sg.* (A108.11-12:925-50). పన్నెండు. Twelve. Wrong for paṇḍreṇḍu.

పాతకముం pātakamuṃ *neut.acc.sg.* (A164.17:1090-91). పాపమున్నూ. Sin. v.s.v. pātakamuna.

పాతకమున pātakamuna *neut.loc.sg.* (A170.10:1093., A171.11:1093). పాపంలో. In the sin of. [<Skt. pātakam].

పాతకు pātaku *masc.nom.sg.* (A9.8:600-25). పాపి.పాతకుడు. Sinner. A suffixless var. of pātakunṟu (inscr.), pātakū̃ḍu (class.), etc. [< Skt. pātakaḥ].

పాతికయు pātikayu *num.* (C11.18:1080). ఇరవై అయిదున్నూ. And the twenty five. This meaning is not recorded in Telugu dictionaries, although it is in a very wide use in colloq. Te. [Pkt. pādikā < Skt. pādakaḥ one-fourth]. It conveys the meaning "one fourth of a hundred".

పాదమ్మస్వామి pādamma svāmi *masc.nom.sg.* (B28.29:674). వ్యక్తినామం. -amma masc. name suf.

పాది శర్మ pādi śarma *masc.nom.sg.* (B25.24:668-69). వ్యక్తినామం. A var. of bādi occuring twice in the same ins. as the one in which pādi occurs. But the conditioning factors of the morphophonemic change are not clear. v.s.v. bādi, etc.

పాపంబ్ pāpaṃb *neut.nom.sg.* (C6.5:8th., A85.21:8th/9th). పాపం, పాతకం. Sin. A var. of pāpaṃbu before vowels. [< Skt. pāpa-].

పాపంబు pāpaṃbu *neut.nom.sg.* (A64.3-4:8th., A66.4:8th., A89. 13;21;35-36:898-934). పాతకము. Sin. v.s.v. pāpaṃb.

పాపయ pāpaya *masc.nom.sg.* (A137.3:1068). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. pāp- var. of pāpa child, babe. cf.Te. pāpāḍu, Ka. pāpa, Pj. pāp, Ga.(Oll.) pāp, pāponḍi, Ta. pārppu, Ma. pārppu, etc. [< PCDr *pāp- : The Ta. and Ma. words with an intrusive -r- may belong to a different set]. See DED 3369 also.

పాంపకమ్మకు pāṃpakammaku *fem.dat.sg.* (A156.9:1084). వ్యక్తినామం. pāṃp- n.pr. -ak-, -amma fem. name suff.

పాంబఱ్ఱు pāṃbaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B60.24:945-70). స్థలనామం. pāṃ var. of pāmu snake. cf.Ta.Ma. pāmpu, Ka. pāvu, etc. [< PDr *pām-p]. See M.B. Emeneau, Lg. 29.352 for Pkt. borrowings from Drav. source. -baṟṟu var. of paṟṟu, p.n. suf. v.s.v. paṭṭu.

పాంబులిగ్గి pāṃbu ḻiggi *p.n.nom.sg.* (A56.6-7:750). స్థలనామం. pāṃbu var. of pāṃ- in pāṃbaṟṟu. ḻiggi may be connected with ḍiggu/diggu descending, slopy, etc.? (< *iḻ-g).

పారనాసిని pāranāsini *p.n.loc.sg.* (A55.9:745-801). స్థలనామం. wrong for bāraṇāsini in the city of Benaras [<Skt. vāraṇāsi/vārāṇasi].

పాఱ pāṟa *masc.nom.sg.* (A7.4:600-25., A12.19:625-50., A16.9: 641., A46.15:700-25., A49.10;17:725., A50.12:725-50., A56. 18:750., A58.13:8th., A74.8:820-25). బ్రాహ్మణుడు. Brahmin. A var. of pāṟūḍu, pāṟuvāḍu (class.), pāṟu (inscr.). cf.Te. pāṟu, pāṟuta, etc. A.S. Tyagaraju (JAHRS 7.100) and DED 3366 (esp. b) connect the noun word with *pār- to examine, see, etc. But the difficulty is in matching Te. -ṟ- with -r- in cognates even during the early 7th cent. when *ṟ was preserved. It may be that the word is one of the very early examples of r/ṟ confusion in SDr.

పాఱక pāṟaka *masc.dat.sg.* (C1.9-10:575-600., A6.9:600-25). బ్రాహ్మణునికే. To the brahmin alone. -a emph. clitic. v.s.v pāṟa.

పాఱకు pāṟaku *masc.dat.sg.* (A2.10-11:575-600., A9.5:600-25). బ్రాహ్మణునికి. To the brahmin. v.s.v. pāṟa.

పాఱను pāṟanu *masc.acc.sg.* (A14.12:633-63., A25.48:7th., A55. 9:745-801). బ్రాహ్మణున్ని. v.s.v. pāṟa.

పాఱా pāṟā *masc.nom.sg.* (A99.2:9th/10th). బ్రాహ్మణుడు. Wrong for pāṟa.

పాఱు pāṟu *masc.nom.sg.* (A58.23;23.24;24:8th). బ్రాహ్మణుడు. Brahmin. A var. of pāṟa.

పాఱువళ pāṟuvaḷa *p.n.* (B64.86:1011). స్థలనామం.

పాఱ్ల pāṟla *masc.gen-obl.pl.* (A44.9:700-25). బ్రాహ్మణుల. Wrong for pāṟala obl.pl. of pāṟa.

పాలక్కాక్ pālakkāk a) *p.n.* (B5.20:330-75). స్థలనామం.

పాలగుంట్ట pālagumṭṭa *p.n.gen-obl.sg.* (B45.58;918-25). స్థలనామం. pāla white, *Mimusops hexandra.* v.s.v. palur. gumṭṭa var. of kuṇṭa, etc., p.n.suf.

పాల శర్మ్మ pāla śarmma *masc.nom.sg.* (B25.22,40;668-69). వ్యక్తినామం. sg. of pāla śarmmār.

పాల శర్మ్మారికి pāla śarmmāriki *masc.dat.hon.pl.* (A13.5:625-50). వ్యక్తినామం.

పాలించు pālimcu *tr.hab.adj.* (A119.37-38:1006). పరిపాలించే. Ruling. -imcu verbalizer. [<Skt. pāla(na-)].

పాలు pālu *neut.nom.sg.* (A187.10:1100). భాగం, వంతు. Share, portion. cf.Ta. Ka. pāl, Pj. pēla, etc. [<PSDr *pāl-]. See DED 3371 for more details.

పాలూరియు pālūriyu *p.n.gen-obl.sg.* 4.68:1011). స్థలనామం. -yu con.clitic. v.s.v. palur.

పాలూరియుం pālūriyum *p.n.gen-obl.sg.* (B64.89:1011). స్థలనామం. -yum con.clitic. v.s.v. pālur.

పావునవార pāvunavāra *p.n.* (B58.35:945-70). స్థలనామం. v.s.v. pāgunavara.

పాసిన pāsina *intr.p.adj.* (B67.108-109:1022-66). వదలిన, విడిన. That parted, left. p.adj. of pāyu to part with, leave. cf.Te. pācu tr. to remove, pāpu tr. to separate, pāpaṭa hair separated by combing, etc., Klm. pāp, Nk. pāp-, etc. [<PCDr *pā-]. See DED 3364 for more details.

పిట్టలూరి piṭṭalūri *p.n.gen-obl.sg.* (A54.6:742-98). స్థలనామం - కుటుంబనామం. Occurs as a place-name-cum-family name, piṭṭal- pl. of piṭṭa a lump of earth, clod, clot. SRN derives the word from [Pkt *bhiṭṭō< Skt. bhittam-a part, piece, portion]. -ūri gen.sg. of ūru village.

-పిడుకు -piḍuku *masc.nom.sg.* (A11.3:625-60). వ్యక్తి నామానికి అనుబంధం. Occurs at the end of a personal name. An earlier form (?) of piḍugu thunder bolt. cf.Ta. piṭuku, Ka. piḍugu, Ma. piṇar [<SDr *piṭuk]. See DED 3414 also.

-పిడుగు -piḍugu *masc.nom.sg.* (A4.1:6th/7th., A12.14:625-50., A54.1:725-75), వ్యక్తి నామానికి అనుబంధం. v.s.v. piḍuku.

పితృపితామహులు pitrpitāmahulu *masc.nom.pl.* (A120.13:1009). పితాళ్లు; తాతతండ్రులూ. Forefathers, fathers and grandfathers (lit).

పిదప pidapa *adv.* (A57.2:8th). తరువాత. Afterwards, subsequently, next and then. cf.Te. piṟu, piṟūdu, piṟṟa, etc., Ta. piṉ, piṉpu, piṉṟai, piṟṟai, piṟakku, etc., Ma. pin, piṟaku, piṟṟa, Ka. pin, pim, him, piṟe, Tu. pira, Pj. pidne, Go.

pijjā, Koṇḍa pita-, Kur. pisā, Mlt. pisi, etc. [<PDr *piṯ-/*pin-:PSDr *pit-/*pic-]. See DED 3452 for more details.

పిదెన pidena *p.n.nom.sg.* (B27.29:673). స్థలనామం. Identified as Mdn. Peḍana. -d- may be due to wrong editing.

పిదేంగు pidēṃgu *p.n.* (B37.23:794-842). స్థలనామం. A var. of pōdaṃgu and pōdēṃgu.

పిరిదేవర piri devara *masc.nom.hon.pl.* (A155,14:1084). ఉత్స(వ)వి గ్రహం. The secondary deity or the following deity. Another name of utsa(va) vigraha- (the principul idol) in Mdn. usage. piri following. cf.Te. piṟu(du), piṟṟa, Ta. piṟakku, Ma. piṟaku, piṟṟa, Ka. piṟe, pēṟa, Tu. pira, Kur. pisā, [<PDr *piṯ-]. See s.v. dēvara.

పిల్లెమపెద్దపూణ్డియుమ్ pillema pedda pūṇḍiyum *p.n.* (B66.81:1022). స్థలనామం. pill- var. of pilla young woman, small, little, etc. and -ema personal name suffiv, var. of -ama, etc. pedda big. -pūṇḍi place. -yuṃ con.clitic. The village in question might have been named after a certain pillema an important woman or a deity. For pill(a), cf. Klm. pilla, Nk. pilla, Go. pilā, Ka. piḷḷe, piḷḷa, pilla, Ta. piḷḷai, Ma. piḷḷa. etc. [<PDr *piḷ-a]. See BSOAS 12.365 and DED 3449.

పిల్లెమపెద్దపూణ్డియుం pillema pedda pūṇḍiyuṃ *p.n.* (B66.80;84; 86:1022). స్థలనామం. An ortho. var. of pillemapedapūṇḍiyum.

పుట్ట puṭṭa *neut.nom.sg.* (C3.22:709). చీమల/చెదలపుట్ట,మొ. An ant-hill, a snake's hole, etc. A var. of puṟṟa-(inscr.) as in puṟṟanūṟla. Also connected with the so-called rhyme word or echo-word -putra in "purugū putrā insects and insect nests". cf.Ka. putta, Tu. puñca, Ta. puṟṟu, puṟṟam, Ma. puṟṟu, Klm. puṭṭa, Pj. putkal, Kuwi (F) pūci, pūnja, etc. [<PDr *puṭ-V]. T. Burrow points out that the original sound in intervocalic position was an affricate. See TPS (1945), p.111. See also Kolami 3119 and DED 3556 for more details and IA borrowings.

పుట్టము puṭṭamu *neut.nom.sg.* (A124.6-7:1038). బట్ట,వస్త్రం. A cloth worn, vesture. SRN derives the word from Skt. paṭaḥ.

cf. Ta. puṭṭam, puṭavai, Ma. puṭava, etc. [<PSDr *puṭ-a]. See DED 3497 and BSOAS 12.387 for more details and IA borrowings.

పుట్టలు puṭṭalu *neut.nom.pl.* (C7.10:8th). పుట్లు; భూమికొలతలు. Measures of land. Wrong for puṭṭulu/puṭlu. v.s.v. puṭṭi.

పుట్టి puṭṭi *neut.nom.sg.* (A14.9:633-63., A129.7:1058., A160.3: 1087., A171.8:1093). భూమికొలతలో ఒక ప్రమాణం. A measure of land (in inscr. usage). Also means a measure of grain (in literary and colloq. usage). Generally a measure of grain or weight, the values being different regions at different times. There are several types of puṭṭis such as burre-puṭṭi or tūrpu-puṭṭi twenty kuncas, palle-puṭṭi eighthy kuncas, malaka-puṭṭi two hundred kuncas, etc. As a measure of weight it is equivalent to that of a candy weighing 50lbs. or 20 Maunds. cf.Te. puṭi, puṭika, puṭike, Ka. puṭṭi, Tu. puṭṭi, Ta. puṭṭi [<SDr *puṭṭi]. See DED 3499 also.

పుట్టు puṭṭu *neut.nom.sg.* (A18.7:650., A33.2:7th., A85.10:850). పుట్టి. A measure of land. prob. wrong for puṭṭi.

పుట్టెండు puṭṭeṃḍu *adj.* (A157.6:1084). ఒకపుట్టిపరిమాణంగల. Of one puṭṭi.

పుట్ల్ puṭl *neut.nom.pl.* (A54.4:743-98). పుట్లు. Measures of land. A var. of puṭlu pl. of puṭṭi.

పుట్లాను puṭlānu *neut.acc.pl.* (A187.10:1100). పుట్లను. Prob. wrong for puṭlanu. v.s.v. puṭṭi.

పుట్లు puṭlu *neut.nom.pl.* (A14.10:638-63., A116.4;4:10th., A108. 12:925-50., B54.74:945-70., A155.6:1084). భూమికొలతలు. Measures of land. v.s.v. puṭṭi.

పుట్లు puṭlu *neut.nom.pl.* (A15.11:641., A16.7:641). భూమికొలతలు. A var. of puṭlu. v.s.v. puṭṭi.

పుడ్ల puḍla *neut.gen-obl.pl.* (A81.10:848). పుట్ల. Prob. **wrong** for puṭla obl.pl. of puṭṭi.

పుణరు puṇaru *neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). పునర్వసు,ఏడోనక్షత్రం. The seventh of lunar mansions [<Skt. punarvasu-]. See for a discussion of its meaning and significance, the arti-

cle of D.V. Krishna Reddy in Bh.39.89 (He assigns the ins. to the date September 14,452 A.D.).

పుణ్ణమ puṇṇama *neut.nom.sg.* (A123.12:1023). పూర్ణిమ. The day of full moon. cf.Ka. huṇṇime. [<Pkt. puṇṇamā]. Because of the occurrence of an intermediary form purṇṇami (A13.4.625-50) within the material, it seems plausible to consider the word a direct borrowing from Skt. rather than through some Pkt. A var. of punnama, pūṇṇama, etc.

పుణ్యకుమార puṇyakumāra *n.pr.* (A12.2-3.620-26). వ్యక్తినామం. A great king of the Rēnāṭi cōḷa dynasty.

పుణ్యకుమారుణ్ఱు puṇyakumāruṇṟu *masc.nom.sg.* (A11.2:625-50., A13.1:625-50). వ్యక్తినామం. v.s.v. puṇyakumāra.

పుణ్యంబు puṇyambu *neut.nom.sg.* (A49.23-24:725). పుణ్యం. Holiness, virtue, etc. [<Skt. puṇya-].

పుణ్యలాభుణ్డు pnṇyalābhuṇḍu *masc.nom.sg.* (A37.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. He who has the acquisition of holiness. [<Skt. puṇyalābha-].

పుణ్యసాళ్లు puṇyasāḻlu *masc.nom.hon.pl.* (A10.4:600-25). వ్యక్తినామం.

పుతమ putama *adj.* (A161.14:1088-89). ప్రథమ, మొదటి. **Wrong** for prathama- first.

పుత్రానుపౌత్రికమూ putrānupautrikamū *adv.* (A120.7-8:1008). తరతరాలుగా. Through generations, through sons and grandsons. paturikamū wrong for pautrikamu.

పుత్రుండు putrumḍu *masc.nom.sg.* (A120.7:1008., A161.4;6;7:1088-89). కొడుకు. son. [<Skt. putraḥ].

పుదలి pudali *p.n.nom.sg.* (A51.2:725-75). స్థలనామం. Identified as Mdn. podili in Nellore dt.

పుద్దణకాలు puddaṇakālu *masc.nom.hon.pl.* (A8.2:600-25). వ్యక్తినామం. -aṇa masc. name suf. kālu hon. appellation.

పున్నమ punnama *neut.nom.sg.* (A87.65:892-922). పౌర్ణమి. v.s.v. puṇṇama.

పున్నమం punnamaṃ *neut.loc.sg.* (A107.20:925-50). పౌర్ణమినాడు. v.s.v. puṇṇama.

పున్నమయు punnamayu *neut.nom.sg.* (A145.7:1076). పౌర్ణమిన్నీ. -yu con.clitic. v.s.v.puṇṇama.

పురమున్ puramun *neut.gen-obl.sg.* (A88.12:897). పట్టణానికి సంబంధించిన. Of or relating to the city. [<Skt. puraḥ].

పురవరి puravari *masc.nom.sg.* (A157.4:1084). పడివారివంటి ఉద్యోగి (?). Some post like that of paḍihāri in temples. -ari "he who has, etc." as in trōvari pedestrian, etc. The word is not entered in Telugu dictionaries.

పురవరేశ్వరుల్ puravarēśvarul *masc.nom.pl.(hon)*. (A121.20:1060) పట్టణాధిపతులు. Lord of the good city. [<Skt. puravarēśv-ara-].

పురస్సరం purassaraṃ *adv.* (A22.4:680). కలిసి, సహ. Along with, etc. [<Skt. purassaram].

పురుడించుచున్ puruḍiṃccun *intr.hab.adj.* (A136.7:1065). పోలివుండే. Resembling, emulating. A var. of puruṇincu, puraṇincu and puraḍincu intr. to vie with, to subdue, etc. cf.Te. puruḍu envy, equality, competition, etc., Ka. purⁱḍi, puruḍu, pur-uḍisu, Ta. purai, etc. [<PSDr *por,-V/*pur-V]. See DED 3708 for more details.

పురోహితునికి purōhituniki *masc.dat.sg.* (A155.10:1084). పురోహితుడికి. To the family priest. [Skt. purōhita-].

పుర్ణమి purṇnami *neut.nom sg.* (A13.4:625-50). పౌర్ణమి. v.s.v. puṇnama. The final -i may be on the anology of pāḍyemi, etc.

పుఱి pur̲i *neut.nom.sg.* (A128.5:1038). పాత్ర. A vessel (to contain ghee). May be connected with Te. pur̲r̲e skull. cf. Koṇḍa(K) pur̲e, pur̲ge, Klm. barrā, Nk. burra. Ka. bur̲a-ḍe, bur̲uḍe, Tu. buruḍe, etc. [<PSDr and PCDr *pur̲-V]. cf. also Te. bur̲r̲a. See DED 3553 for more details.

పుఱ్ఱనూరుల్లు pur̲r̲anūrullu *p.n.* (A115.3:10th). స్థలనామం. pur̲r̲a-prob. a var. of puṭṭa ant-hill. Prob. wrong for pur̲r̲anūr̲la.

పుఱ్ఱనూఱ్ల pur̲r̲anūr̲la *p.n.gen-obl.pl.* (*hon.?*) (A60.6-8:8th). స్థలనామ--కుటుంబనామం. Occurs as a p.n. cum- family name. pur̲r̲a prob. a var. of puṭṭa ant-hill. cf.Ta. pur̲r̲am, pur̲r̲u, Ma. pur̲r̲u, Ka. putta, hutta, utta, Pj. putkal, puṭkal, Koṇḍa pur̲hi, Kui pusi, etc. [<PDr *puṯ-V]. See T.Burrow, TPS (1945), p.111 for the reconstruction of an original affricate and also IA borrowings from Drav. See also DED 3556 for more details. -n- glide. -ūr̲la gen.pl. of ūru village p.n. suf.

పులంబన pulaṃbana *neut.loc.sg.* (A48.8:719-20). పొలంలో. Wrong for pulombuna/polambuna in the field. v.s.v. pola-.

పులి puli *neut.nom.sg.* (B43.67:892-922) శార్దూలం. A tiger. cf. Ka. puli, hulu, Tu. pili, Ta.Ma. puli, Ta. Klm. Ga. pul, etc. [<PDr *pul-i]. See DED 3532 for more details.

పులికల్లు pulikallu *p.n.nom.sg.* (B50.61:934-45). స్థలనామం. puli tiger. cf. Ta. pul(i), Ma. puli, Ka. puli. Tu. pili. etc. [<PDr *pul-i]. -kallu stone. cf.Ta.kal, Ma.kal(lu), Ka. kal(u), kallu, Ga. kaṇḍ, kaṇḍu (compare Te. kaṇḍlu pl.), etc. [<PDr *kal-V].

పులియడియరి puliyaḍiyari *masc.gen.-obl.hon.pl.* (A63.1-2:8th). వ్యక్తినామం. -y -aḍiyar pl. of aḍiyāḍu feudal dependant, slave, servant, cf.Te. aḍime, aḍugu, Ka. aḍi, aḍiva, aḍime, Ta. aṭi, aṭimai, aṭiyavan, Ma. aṭi, aṭima, Pj. cadum, etc. cadum, [<PDr *caṭ-i:PSDr *aṭ-i with loss of *c-]. See BSOAS (1948), p. 217. s.v. puleya- v.s.v. puliyaru.

పులియరు puliyaru *masc.nom.hon.pl.* (A110.20:971). వ్యక్తినామం. -yaru hon. appellation. puli tiger. cf.Ta. pul(i), Ma. puli, Tu. pili, Klm. pul, Ga. (Oll.)pullu, Go. pullī, etc. [<PDr *puli].

పులీమ్బూర్ pulīmbūr *p.n.* (B22.15:638). స్థలనామం.

పులెంబున puleṃbuna *neut.loc.sg.* (A24.3:699-700). పొలంలో. In the field. loc.sg. of puleṃbu prob. wrong for polaṃbu(na).

పులోంబున puloṃbuna *neut.loc sg.* (A12.11:625-50., A16.6-7:641). పొలంలో. In the field. Prob. wrong for polaṃbuna.

పుల్కొన్థ pulkontha *p.n.nom.sg.* (B25.49:668-69). స్థలనామం. pul var. of puli tiger. v.s.v. pulikallu. -kontha wrongly deciphered for -konṟa, older form of koṇḍa.

పుల్చెఱువుళ్ pul ceṟuvuḷ *p.n.nom.pl.* (B34.46:715-20). స్థలనామం. pul var. of pulu adj. small, little. May be connected with Te. polla, pollu useless, etc. [<PDr *puḷ-]. See BSOAS 12. 385 for details, in that case ceṟuvuḷ pl. of ceṟuvu tank, p.n.suf.

పుల్లగి pullagi *adj.* (A48.8:719-20). ఒక చెరువు పేరు; స్థలనామం కావచ్చు. Occurs as an attribute of a tank. May be a p.n.

పుల్వేరి pulvēri *neut.gen-obl.sg.* (A112.8:972). ఇంటి పేరు. Occurs as a family name. -ēr may be a p.n.suf.

పుష్యంబు puṣyambu *neut.nom.sg.* (A11.10:625-50). చాంద్రమానంలో పదో నెల. The tenth lunar month. [<Skt. puṣya-].

పుసి-యిల్ల-దాళ్మన్ pusi-yilla-dāḷman *invoc.adj.* (A113.21-22:991). మచ్చలేని ఓర్పుగలవాడు. One with spotless endurance or patience. A loan phrase from Kannaḍa, one of the earliest usages of royal titles borrowed from Ka. and used in Te.

పుఱోలూర్ puṟolūr *p n.* (B25.30:668-9). స్థలనామం. puṟol- older form of prōl(u) city. -ūr p.n. suf.

పుఱోల puṟōla *neut.loc.sg.* (A11.6:625). పట్టణంలో. In the city. v.s.v. prōla.

పూకి pūki *p.n.* (B19.13:632). ఒక ప్రాంతం పేరు. Occurs as the name of a district.

పూజారి pūjari *masc.nom.sg.* (C7.3:8th., A154.2:1082). పూజలు చేసేవాడు. A temple priestling by caste, the officiating priest of a temple of a local deity. A var. of pūjari. pūj(a) <Skt. pūjā worship, etc. -ari suf. as in kamcari

పూట pūṭa *masc.nom.sg.* (A150.8:1081). బాధ్యుడు. Surety. A var. of pūṭa (class.) and pūṇṭa (inscr.). cf.Te. pūnu. pūniki, pūnucu, p$\frac{\bar{}}{u}$ṭakāpu, etc., Ka. pūn, pūn, Tu. hūṇe, Ta. pūṇ (pūṇṭ-), pūṇṇu, pūṭṭu, Ma. pūṇuka, pūṭṭuka, etc. [PDr *pūṇ-, *pūṇ-t/*pūṭ-t-]. See DED 3577 for more details. See also s.v. pūni.

పూణ్ట్ pūṇṭ *masc.nom.sg.* (A186.5-6:1099). బాధ్యుడు. Surety. A var. of pūṇṭa before vowels. v.s.v. pūṭa.

పూంట pūmṭa *masc.nom.sg.* (A152.7:1082). బాధ్యుడు. Surety. An ortho. var. of pūṇṭa. v.s.v. pūṭa.

పూణ్ణమ pūṇṇama *neut.nom.sg.* (A16.3-4:641). పౌర్ణమి. v.s.v. puṇṇama.

పూని pūni *intr/tr.ppt.* (A87.12:892-922). మొదలుపెట్టి, ప్రయత్నించి, మొ. resolved, etc. v.s.v. pūṭa.

పూర్వ వృత్తికి pūrva vṛttiki *neut.dat.sg.* (A17.2:650). మునుపటి వృత్తికి, ఉద్యోగానికి. To the previous occupation, office, function, etc.

పూలిచెరువు pūliceṟuvu *p.n.nom.sg.* (A157.5-6:1084). స్థలనామం. Prob. wrong for pul(i)ceṟuvu.

పూల్లముక్కి pūllamukki *p.n.?* (A24.3:699-700). స్థలనామం(?).

పూల్లవట్టమ్బున pūllavaṭṭambuna *p.n.loc.sg.* (A12.9-10:625-50). స్థలనామం. -vaṭṭambu p.n.suf.

పూస బోళ pūsa bōḷa *masc.gen-obl?pl.* (B32.15:696-709). వ్యక్తి నామం.

పెగ్గడ peggaḍa *masc.nom.sg.* (A54.6;7:742-98., A62.9:8th., B64. 85:1011). మంత్రి. A minister, a chief. A var. of pergaḍa, pergeḍa, and preg(g)aḍa (class). The word seems to be a loan from Kannaḍa wher -rg- forms are common. The Te. development is preggaḍa instead of pergaḍa. But this normal form is not attested in the material. pregaḍa occurs only from 1156 A.D. in the inscr. dialect of Guntur: See SII 10. 144:1156 and 10.453:1282. cf.Ka. perggaḍe (old and inscr.), peggaḍe, and heggaḍe (Mdn.). <PDr *per- and *kāṭi- some- times occurs as a family name.

పెగ్గడలు peggaḍalu *masc.nom.pl.* (C7.9:8th). మంత్రులు. Ministers. v.s.v. peggaḍa.

పెగ్గడ్లు peggaḍlu *masc.nom.pl.* (A139.7:1072). మంత్రులు. Ministers. var. of peggaḍlu.

పెగ్గెడళ్ peggeḍaḷ *masc.nom.pl.* (A93.3:9th/10th). మంత్రులు. var. of peggaḍlu v.s.v. peggaḍa.

పెటని peṭani *tr.neg adj.* (A66.2-3;4-5:8th). పెట్టని, ఇవ్వని. Not giving, etc. Wrong for peṭṭani. v.s.v. peṭṭu.

పెటి peṭi *tr.ppt.* (A87.66-67:892-922). పెట్టి, ఇచ్చి. Having put, placed, given, etc. wrong for peṭṭi. v.s.v. peṭṭu.

పెట్ట peṭṭa *masc.nom.sg.* (B26.38-39:669). వ్యక్తినామం. peṭṭa is here used in masculine gender also. cf.penṭi hen, penḍli marriage, etc. See s.v. penḍlāmu, penimiṭi.

పెట్టం peṭṭaṃ *tr.inf.* (A155.17:1034). పెట్టటానికి. ఇవ్వటానికి. In order to give, invest, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టి peṭṭi *tr.ppt.* (A87.67-68:892-922., A89.32:898-934., A158. 6:1082., A169.5:1092). ఇచ్చి, ఉంచి, మొ. Having given, invested, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టిఞ్చి peṭṭiñci *tr.caus.ppt.* (A98.9:9th/10th). పెట్టేటట్లు చేసి. Having caused to invest, give. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టించ్చిన peṭṭiṃccina *tr.caus.p.adj.* (A155.5:1084). పెట్టేటట్లు చేసిన. Having caused to invest, give, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టిఞ్చె peṭṭiñce *tr.caus.p.fin.* (A104.20-21;31:925-50). పెట్టేటట్లు చేశాడు. Caused to invest, donate, give, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టిన peṭṭina *tr.p.adj.* (A120.5:1008., A124.2;4:1038., A127.6:1055., A135.9:1064., A137.4;8:1068., A139.7:1072., A140.7;10:1073., A143.6;9:1074., A145.8;9;11:1076., A147.6;8-9:1078., A149.9;12:1081., A150.6,9-10:1081., A152.5;9:1082., A154.2-3:1082., A155.16:1084., A156.11:1084., A157.5:1084., A159.8:1087., A167.4;8:1092., A173.7-8:1094., A174.7;9:1094., A175.6;8:1095., A177.49:1097., A178.6;9:1098., A179.7:1098., A180.7:1098., A181.8:1098., A182.6;8:1098., A183.7;10:1098., A184.5;7:1098., A186.5;6:1099). ఇచ్చిన. That invested, given, donated, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టిరి peṭṭiri *tr.p.fin.3rdpl.* (A92.7:9th/10th). దానంచేశాడు. They donated, gave. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టు peṭṭu *tr.hab.adj.* (A54.3:742-98., A107.21:925-50., A180.8:1098). ఇచ్చే. Giving, donating, etc. peṭṭu tr. to put, keep, give, employ, have, invest. decorate, etc., n. a blow, fight, etc. cf.Ka. peṭṭu, heṭṭu, Tu. peṭṭu̥, etc. [<PSDr *peṭ-V]. See DED 3601, 3602 for more details and IA borrowings.

పెట్టె peṭṭe *tr.p.fin.* (A54.7:742-98). దానంచేశాడు. Donated, kept, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టెన్ peṭṭen *tr.p.fin.* (A144.21;1075-76). దానంచేశాడు/చేసింది. A var. of peṭṭe(m). v.s.v. peṭṭu.

పెట్టెం peṭṭeṃ *tr.p.fin.* (A144.21:1075-76). దానం చేసింది. An ortho. var. of peṭṭen. The final anusvāra has to treated as a half-nasal on metrical considerations. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టెను peṭṭenu *tr.p.fin.* (A151.8:1081). ఉంచాడు. Put, kept, etc. A var. of peṭṭe(n). v.s.v. peṭṭu.

పెడమరాజపరాజ peḍamarājaparāja *masc.gen-obl.sg.* (A152.3-4:1082). వ్యక్తినామం.

పెడరు peḍaru *neut.acc.sg.* (A152.11:1082). పెరడు. ఇంటివెనకభాగం. A metathetical form of the regular word peraḍu the back-

yard of a house. cf.Ka. pir̲a, Ta. pur̲am. pur̲an, Ma. pur̲am, To. pir̲-mun, etc. [Prob. < pre-Te. *piraḍ-]. A var. of inscriptional form pēraḍu. See s.v. piridēvara also.

పెడశిన peḍaśina *tr.p.adj.* (A19.6-7:675). పొందిన. Wrong (?) for paḍasina obtained. C. Narayana Rao reconstructs a verb *peḍayu for OTe. see ABC 2.1310.

పెడెకుల్ peḍekul *p.n.* (B31.29:692). ఒక ప్రాంతం పేరు. Occurs as the name of a district.

పెణుకపఱితి peṇukapar̲iti *p.n.gen-obl.sg.* (A24.3:699-700). స్థలనామం. -par̲uti prob. wrong for par̲iti obl.sg. of par̲(r̲)u.

పెణుకపఱ్ఱు peṇukapar̲r̲u *p.n.nom.sg.* (B15.-:554). స్థలనామం. v.s.v. peṇukapar̲iti.

పెణుకుపఱు peṇukupar̲u *p.n.nom.sg.* (B68.14:1060). స్థలనామం. v.s.v. peṇukapar̲iti.

పెణ్టయ peṇṭaya *masc.gen-obl.sg.* (A176.4:1095). వ్యక్తినామం. peṇṭ- var. of peṇṭa sweepings manure. There is an age old superstition of naming children after mean and dirty things whenever the parents feel their newborn babes catch the baneful influence of an evil eye. The lower the caste the more frequent the practice. It is believed that by these queer names, children escape evil eyes. cf.Te. peṇḍa, peṇṭika, pe^{a}ḍa. etc., Ka. peṇṇe, pēl, Ta. pēl, pēḷ, Klm. peṇḍa, Go. pēlānā, pēṇḍā etc. [<PSDr *pēṇ-/*pēḷ-]. -aya masc. name suf.

పెణ్డము peṇḍamu *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). భార్య. Wife. A var. of peṇḍemu, peṇḍlāmu, and (Mdn.) peḷḷāmu. v.s.v. peṃḍlamu.

పెణ్డెము peṇḍemu *fem.nom.sg.* (A140.6:1073). భార్య. Wife. v.s.v. peṃḍlamu.

పెండ్లము peṃḍlamu *fem.nom.sg.* (A180.5-6:1098). భార్య. Wife. A var. of peṇḍamu, peṇḍlāmu, peṇḍlemu, and (Mdn. colloq.) peḷḷām. cf.Te. pena, penayu, penãgu, peṇṭi, peṭṭa, peṇḍli, etc., Ka. peṇ, peṇṇu, peṇḍa, Tu. poṇṇa, Ta. peṇ, peṇṭu, peṭṭai, piṇai, Ma. peṇ, peṇṭi, etc. [<PDr *piṇ-/*peṇ-]. See DED 3608 and TPS (1945), pp.108-109 for more details and IA borrowings.

పెణ్ణ్లంబు peṇḍlaṃbu *fem.nom.sg.* (A104.15:925-50). భార్య. Wife. A var. of peṃḍlamu.

పెణ్లాము peṇḍlāmu *fem.nom.sg.* (A129.6-7:1058). భార్య. Wife. A var. of peṃḍlamu.

పెండ్లాము peṃḍlāmu *fem.nom.sg.* (A149.8:1081). భార్య. wife. An ortho. var. of peṇḍlāmu. v.s.v. peṃḍlamu.

పెణ్లెము peṇḍlemu *fem.nom.sg.* (A141.5:1073). భార్య. Wife. A var. of peṃḍlamu.

పెణ్న peṇna *neut.nom.sg.* (A117.3:10th). నది పేరు. Wrong for penna. The name of a river.

పెద peda *adj.* (A155.3:1084). పెద్ద. Big. A simplified var. of pedda. v.s.v. peṃ.

పెదడాకరేమి peda ḍākarēmi *neut.loc.?sg.* (A155.3:1084). స్థలనామం. peda var. of pedda big. ḍākarēmi ancient name of drākṣā-rāma p.n.

పెదపణ్డలంగులు pedapaṇḍalaṃgulu *masc.nom.hon.pl.* (A86.4-5: 850). వ్యక్తినామం. The elder paṇḍaraṃgu. paṇḍalaṃgu(lu) wrong for paṇḍaraṃgu.

పెద్ద pedda *adj.* (A67.4:8th., A87.16-17:892-922., B34.67-68: 892-922., B45.57:918-25., B47.33:925., A104.37:925-50., A105.5:925-50., B49.32:934-45., B60.27:945-70., A123.14;17: 1023., A155.3:1084., A187.7:1100). Big, great, elder. A var. of peda, perdda, and peddha. [<PDr *per-]. గొప్ప, మొ. v.s.v. peṃ-.

పెద్దన peddan(a) *masc.nom.sg.* (A126.13:1047., A135.10:1064., A136.12:1065., A147.9:1078., A150.11:1081., A152.11:1082., A160.6:1087., A186.7:1099). వ్యక్తినామం. A var. of peddana before vowels, -ana personal name suf.

పెద్దన peddana *masc.nom.sg.* (A87.25:892-922). వ్యక్తినామం. pedd- var. of pedda big. -āna var. of -anna masc. name suf.

పెద్దియ peddiya *masc.nom.sg.* (B57.44-45:945-70). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. masc. name suff. v.s.v. pedda.

పెద్దియయు peddiyayu *masc.nom.sg.* (A137.7-8:1068). వ్యక్తినామం. -yu con.clitc. v.s.v. peddiya.

పెద్దేరి peddēri *masc.nom.sg.* (B67.122:1022-68., A133.2:1061). వ్యక్తినామ(ప్రత్యయ)ం. Big person. Occurs as personal name

suf. following rāciya and divākara, respectively. v.s.v. pedda. -ēri some suf. as in dēvēri, etc. common to both the sexes.

పెద్ధ peddha *adj.* (B54.73:945-70). పెద్ద. Big, large. v.s.v. pedda.

పెన్- pen- *adj.* (A8.3:625-50., A56.17-11:750., B46.22-23:918-25). పెద్ద. Big, large, great. A var. of per/peṃ. See s.v. peṃ.

పెనిమిటి penimiṭi *masc.nom.sg.* (A153.5:1082). భర్త. Husband. A var. of penmiṭi. Connected with Te. penayu to unite, etc. v.s.v. peṃḍlamu.

పెనుకోటి penukōṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A116.3:10th). స్థలనామం. penu var. of peru/pēr- big. -kōṭi gen.sg. of kōḍu v.s.v. kōṭan.

పెనుబూణ్డి penubūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B41.80:844-88). స్థలనామం. penu big. -būṇḍi var. of pūṇḍi place, p.n.suf. Identified as Mdn. penumūḍi.

పెనుమణ్డ penumaṇḍa *p.n.nom.sg.* (B61.7:957). స్థలనామం. Wrongly deciphered as pēnumaṇḍa. penu big. -maṇḍa p.n.suf. as in ālamaṇḍa, etc., var. of manda hamlet inhabited by shepherds and herdsmen. cf.Te. mandi crowd, Ta. mantai, maṉṟu, Ma. mannu, Koḍ. mandī, Ka. mandi, etc. [<PDr *manṟ-].

పెన్దోఱు pendōṟu *p.n.nom.sg.* (B41.82:844-88). స్థలనామం. pen- big. -dōṟu var. of -toṟe, etc. tank, p.n.suf.

పెన్న penna *neut.nom.sg.* (A58.10:8th). నదిపేరు. The name of a river flowing across parts of Rāyalasīma and Nellore districts. [<*pen- big]. v.s.v. peṃ-.

పెన్బిడిబోయ penbidi bōya *n.pr?* (B25.32:668-69). వ్యక్తినామం? penbidi has a doublet benbidi in the same ins., but the conditioning factors for the variation are not clear. The word may be a place-name, bōya village officer.

పెన్ఱుకోలు penṟukōlu *n.pr.?* (A118.3:10th). వ్యక్తినామం?

పెం- peṃ- *adj.* (B64.80:1011). పెద్ద Big, large. A var. of pen, per, penu, pēr-, etc. in cpds. cf.Te. ped(d)a, per(ū)gu, per(u)vu, pen(u)cu, penupu, pempu, etc., Ta. per, perum, Ma.

peru,Ka. per, etc. [<PDr *per-]. See DED 3615 and BSOAS 12.249 for more details.

పెంపు pempu *neut.nom.sg.* (A113.10-11:991). పెరుగుదల,అభివృద్ధి. Rise, growth, development, etc. [<*per-mp-]. v.s.v. peṃ-.

పెర్- per- *adj.* (A118.2:10th). పెద్ద. Big. Occur bound in per bāṇa vaṃśa the big Bāṇa dynasty. v.s.v. peṃ.

పెరియ periya *masc.nom.sg.* (B53.58:945-46). పెద్ద,ము. per- var. of pēr- big, elder, great. -iya var. of -aya, etc. masc. name suff. v.s.v. peṃ- and ayya.

పెరుగు perugu *intr.inf.* (A136.8:1065). పెరగటానికి. To increase, accumulate, be augmented, etc. A var. of perũgu, per(u)vu, and pergu. cf.Te. peruguḍu, pencu, peccu, heccu, pempu, etc., Ta. peru, Ma. perukuka; Ka. percu, peccu, heccu, Tu. percuni, Klm.Nk. perg-, Brah. piring, etc. [<PDr *per-V]. See DED 3615 for more details. See s.v. pempu also.

పెరుంపల్లిని perumpallini *neut.loc.sg.* (A164.14:1090-91). మోక్షమార్గంలో. In the path of salvation? cf.Ta. peru-vaḻi, Ma. peru-vaḷi.

పెరుంబడికి perum baḍiki *neut.dat.sg.* (A164.11:1090-91). దేవతారాధనకు. per- big, -uṃ- con.particle, and -baḍi after a nasal. paḍi offering of food to gods. v.s.v. per and paḍi[1].

పెరువలి peruvali *p.n.nom.sg.* (C4.20:709-46). స్థలనామం. peru big. -vali prob. var. of -pal(l)i. Identified as the Mdn. village peravali in Repalle tq., Guntur dt. v.s.v. penu and paḷḷi.

పెరువలిన్ peruvalin *p.n.loc.sg.* (A125.11-12:1043). స్థలనామం. Loc.sg. of peruvali.

పెర్గ్గెడ perggeḍa *masc.nom.sg.* (A86.6:850., A157.4:1084). మంత్రి. Minister. An earlier form of peggaḍa. v.s.v. per and kaḍān.

పెర్గ్గెడలుం perggeḍaluṃ *masc.nom.pl.* (A86.5:850). మంత్రులున్నూ. And the ministers. -uṃ con.clitic. v.s.v. peggaḍa.

పెర్ద్దళ్ perddaḷ *masc.nom.pl.* (A80.27:847). పెద్దలు. Big or great men. v.s.v. pedda.

పెర్మ్మానడిగలు permmānaḍigalu *masc.nom.pl.(hon.)* (A187.5:1100). పెద్దవారు. A loan from Tamil, meaning great. perm-

māṇaḍi a var. of permāḍi. -galu <*kaḷ. v.s.v. per and aḍugu.

పెఱికినను peṟikinanu *tr.concess.* (A87-58:892-922). పీకివేసినప్పటికీ. Even if pulled out. See Kolami 3107, DED 3317; and also DED 3267 for convergence of meanings and confusion between r and ṟ.

పేదరి pēdari *adj.* (B47.35:925). బిక్క వాడిన. Poor, withered. -ari der. suf. Occurs as an attribute of āku leaf. SRN derives pēda from Skt. bhītaḥ timid man. cf.Ta. petai simpleton, petaimai simplicity, etc.

పేర pēra *adj.* (A155.7:1084). పెద్ద. Big. Occurs as an attribute of a certain kuṃcamu measure. [PDr *per-]. v.s.v. per and pem.

పేరడు pēraḍu *neut.nom.sg.* (A89.39-40:898-934). పెరడు,దొడ్డి. A var. of peḍaru. See also ABC 2.1320.

పేరామణి pēr āmaṇi *neut.gen-obl.sg.* (A87.64-65:892-922). శ్రావణపౌర్ణమి. Of the big day of full moon (in the month of śrāvaṇa) otherwise called nūli-punnama. pēr- big. āmaṇi <Skt. śrāvaṇi-.

పేరు pēru *neut.nom.sg.* (A176.5:1095). నామ(ధేయ)ం. Name. Also title, appellation, designation, reputation, etc. cf.Ta.Ma. peyar, piyar, pēr, Ka. pesar, Klm.Nk. pēr, etc. [<PDr *peyar/*pecar:*peyar-/*pēr]. See DED 3612 for more details.

పేరెయయు pēreyayu *masc.nom.sg.*(A112.10:972).వృద్ధ నామం. -eya var. of -aya, etc. yu con.clitic. pēr- var. of Te. perda, pedda, pēru, perūgu, perime, pemme, pērimi, etc. See DED3618 for more details regarding connected sets of words, all traceable to PDr *per-V:*pēr-.

పై pai *adv.* (A81.4:848., A90.5:9th/10th., A144.17:1075-76). మీదికి. Against, on, upon. An ortho. var. of payi(n). Cognates in Drav. languages other than Ka. are not available. Ka. pai upon. See DED 3645.

పొటున poṭuna *neut.loc.sg.* (A63.5:8th). పోటులో. In the thrust. Wrong for pōṭuna. For ety. see s.v. poḍici.

పొట్టేరి poṭṭēri *n.pr.gen.sg.* (C2.14:709,, C3.20:709). వ్యక్తినామం. -ēri personal name suf. common to both sexes as in peddēri and dēvēri (masc. and fem., respectively), var. of -eri.

పొడనూఙ్క poḍanūṅka *p.n.* (B16.12:615-33). స్థలనామం.

పొడిచి poḍici *tr.ppt.* (A48.5:791-20., A70.6:8th., A75.11:920-25., A76.7-8:820-25., A77.9:920-25. A82.10:848-49., A90.5;6:9th/10th., A94.5-6:9th/10th., A95.5:9th/10th., A98.8:9th/10th., A99.3:9th/10th., A101.3:9th/10th). చంపి,మొ. Having stabbed, hit out, punched. cf.Te. poḍi, poḍupu, pōṭu, etc., Ka. poḍe, pōṭi, hōṭi, Tu. poḍiyuni, Ta. poṭi, puṭai, Ma. poṭiyuka, Kui pospa, etc. [<PDr *poṭ-, *poḷ-t]. See DED 3493 and TVB 871 for more details.

పొడిచిన poḍicina *tr.p.adj.* (A78.4:8th). పొడిచినటువంటి. That stabbed, pierced, etc. v.s.v. poḍici.

పొడిచె poḍice *tr.p.fin.* (A78.5:820-25., A93.9:9th/10th). పొడిచాడు. Stabbed, etc. v.s.v. poḍici.

పొడిచ్చి *tr.ppt.* (A68.7:8th., A91.4:9th/10th). పొడిచి. Having stabbed, etc. Wrong for poḍici.

పొడుచి poḍuci *tr.ppt.* (A51.3:725-75). పొడిచి. Having pierced, etc. A var. of poḍici.

పొడుచ్చి poḍucci *tr.ppt.* (A84.4:848-92). పొడిచి. Having pierced, etc. Wrong for poḍici.

పొడ్చి poḍci *tr.ppt.* (A131.74:1060). పొడిచి. Having stabbed, etc. A var. of poḍici.

-పొణ్థె -poṇthe *dat./abl.suf.* (A87.35:892-922). కోసం,కొరకు. For the sake of. A var. of poṇṭe (class.), now obsolete. cf.Ta. poruṭṭu, Ma. poruṭṭu, Kui pora, etc. [<PSDr *por- : pre-Te. por-nt]. See DED 3711 for more details.

పొతన potana *masc.nom.sg.* (B56.60:945-70). వ్యక్తినామం. Wrong for pōtana.

పొత్తున pottuna *neut.loc sg.* (B64.93:1011). దాపున,దగ్గర. In the vicinity. loc.sg. of pottu friendship, partnership, nearness, etc. cf.Ta. potu, Ka. hottu, Ma. potu, etc. [<PSDr *pot-u]. See DED 3684 for details. DED 3685 can also be grouped under the same etymon.

పొదఱు podaṟu *neut.nom.sg.* (B64.90:1011). పొద. A bush, thicket, shrub. A var. of poda(ru). cf.Ka. podaṟ, Tu. pudeḻu, Ta. putar, putal, potumpu, etc. [<SDr *put-/*pot-, with *-ar and *-al as suff.]. See DED 3686 and BSOAS 12.384 for more details and IA borrowings.

పొన్ది pondi *tr.ppt.* (A87.35:892-922). పొంది, లాభించి. Having got, obtained, gained, etc. v.s.v. pondu.

పొన్దు pondu *tr.hab.fin.* (A52.24:739). పొందుతుంది. Getting, ob-taining, etc. cf.Te. pondu n., ponta. pontamu, pondika, etc., Ka. pondu, hondu, pordu, hoddu, poddu, Tu. porduni, Ta. poruntu, Ma. porunnuka, Pj. porc-, Mlt. purm-, etc. [PSDr *por-nt-/-tt-: PDr *por-V/*pōr-]. See DED 3709 for more details.

పొంద్దుదురు poṃdduduru *tr.hab.fin.3rd pl.* (A164.17-18:1090-91). పొందుతారు. They get, experience, etc. v.s.v. pondu.

పొన్నళూర్ ponnaḷūr *p.n.gen-obl.sg.* (B25.43:668-69). స్థలనామం. ponnaḷ- pl. of ponna Alexandrian laurel, *Calaphyllum inophyllum*. cf.Ta. puṉṉaic piṉṉai, mast-wood, puṉku Malabar poona, Ma. punna *Rottela tinctoria*, Ka. punnike, ponne, honne, etc. [<PSDr *pun-V/*pon-V]. See DED 3562 and TPS (1946), p. 10 for more details and IA borrow-ings. -ūr p.n.suf.

పొయ్య poyya *tr.inf.* (A185.8-9:1098). పొయ్యటానికి. To pour. A var. of pōya(n). This form is preserved in Mdn. colloq. Telugu but it is doubtful if the variation started as early as the 11th century for want of similar forms being attested in the material. v.s.v. pōyu.

పొఱేరి poṟēri *n.pr.gen.sg.* (A35.1;2:7th). వ్యక్తినామానుబంధం. A var. of pōṟeri. poṟ-/pōṟ- connected with pōṟi? For -ēri, see s.v. poṭṭēri.

పొల- pola- *neut.gen-obl.sg.* (A49.15-16:725., B54.66:945-70., A113.14;991., B60.80;81-82;83;84;85;86-87;87-88:1022). పొలానికి సంబంధించిన. Of the field. Occurs bound in the cpd. pola-garusu the boundary of the field. v.s.v. polaṃbuna.

పొలకుంగొణ్డ polakuṃgoṇḍa *p.n.nom.sg.* (B45.58:918-25). స్థలనామం. polak- prob. a var. of polāku a plant called *Calosan*

thes *Indica.* or polaku *Jatropha glandulifera.* -uṃ- con. clitic. in cpds. -goṇḍa var. of koṇḍa hill, p.n.suf.

పొలము polamu *neut.nom.sg.* (C7.5;8th., B64.92:1011., A161.20: 1088-89). చేను. Field. A var. of pola(mbu). v.s.v. polaṃbuna.

పొలమున polamuna *neut.loc.sg.* (A160.2:1087). పొలంలో. In the field. A var. of polaṃbuna.

పొలంబున polaṃbuṇa *neut.loc.sg.* (A12.6-7;625-50). చేలో. In the field. loc.sg. of polambu/polamu. Allom. pola- in cpds. cf. Ka. pola, Ta. pulam, policai, Ma. pulam, etc. [>PDr *pola-: PSDr *pula-/*pola-]. See DED 3529 for more details.

పోంకలు pōṃkalu *neut.nom.pl.* (A155.17:1084). పోకలు, వక్కలు. Betel nuts. pl. of pōṃka* var. of pōka *Areca catechu,* betel-nut (Mdn. pōka) cf.Ta. pākku, pāku, pūkkam, Ma. pākku, etc. SRN derives the word from Skt. pūgaḥ > Pkt. pūgo. T. Burrow derives the Skt. word from Drav. source. See BSOAS 12.386. DED 3333 also supports the latter view. The colour of the vowel in the first syllable of words in Ta. and Ma. is difficult to explain, esp. in replacing a bilabial vowel following a bilabial consonant instead of preserving it.

పోంగట్టావి pōṃgaṭṭāvi *p.n.* (A121.13:1078). స్థలనామం.

పోచి pōci *tr.ppt.* (C14.14:1096). పోసి. Having poured. The form is obtained in Mdn. sub-standard Telugu. Prob. wrong for pōsi. v.s.v. pōyu.

పోటియు pōṭiyu *n.pr.* (A47.3;5:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con.suf.

పోటున pōṭuna *neut.instr.sg.* (A78.4:820-25). పోటుతో. With a stab. v.s.v. poḍucu.

పోతన pōtana *masc.nom.sg.* (A121.25:1018) వ్యక్తినామం. -ana masc. name suf. pōt- var. of pōtu big; male; manly. cf.Te. pōtaramu. pōsaramu, etc., Ka. pōta, hōta, hōtu, Koḍ. pōtu, Ta. pōttu, pōtaḷam, Ma. pōttu, etc. [<PDr *pōt-: it may be that there was an alternation *pōt-/*pōc- in view of Te. pōsa- ramu]. See DED 3747.

పోతని pōtani *masc.gen-obl.sg.* (A134.29-30:1062). వ్యక్తినామం. v.s.v. pōtana.

పోతమయ్య క్రమయిత pōtamayya kramayita *masc.nom.sg.* (B42.27-28:892-922). వ్యక్తినామం. For pōtamayya, see s.v. pōtana and ayya. kramayita [<Skt. kramayitṛ- one who is conversant with the particular order (krama) of reciting vedic texts.

పోతయ pōtaya *masc.nom.sg.* (A133.2:1061). వ్యక్తినామం. v.s.v. pōtana.

పోతఱ్యంగారి pōtaṟyaṃgāri *masc.gen-obl.hon.pl.* (B42.29:892-922). వ్యక్తినామం. Of pōtārya. pōtaṟaym- wrong for pōtārya. gāri obl.pl. of gāru hon. appellation (<vāru those men). v.s.v. pōtana and gāri.

పోతియ pōtiya *masc.nom.sg.* (A159.8:1087). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. pōtana.

పోతియయి pōtiyayi *masc.nom.sg.* (A167.7:1092). వ్యక్తినామం. -yi con.clitic. v.s.v. pōtana.

పోతియయు pōtiyayu *masc.nom.sg.* (A149.11:1081., A155.14-15:1084). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. v.s.v. pōtana.

పోతుంబఱ్తి pōtuṃbaṟti *p.n.gen-obl.sg.* (B67.105;106:1022-66). స్థలనామం. pōt- a var. of pōtu young tree, etc. v.s.v. pōtana. -uṃ con.clitic. -baṟti gen-sg. of -baṟ/-paṟ. v.s.v. paṭṭu. For pōtu, see DED 3748 and BSOAS 12.386.

పోతుఱాయు pōtuṟāyu *p.n.nom.sg.* (B45.57:918-25). స్థలనామం. pōtu adj. huge, big. v.s.v. pōtana. ṟā(y) stone, rock, hill. cf.Ka. aṟe, To. aṟ, Ko. ar, Ta. aṟai [<PDr *aṟai]. See BSOAS 12.345 ff. -(y)u con. particle.

పోతువోదుపి pōtuvōdupi *p.n.* (B34.46:715-20). స్థలనామం.

పోదంగు pōdaṃgu *p.n.nom.sg.* (B37.21:749-842). స్థలనామం. v.s.v. pidēṃgu.

పోదురు pōduru *intr.hab.fin.3rd pl.* (C12.39:1081). పోతారు. They go, pass, proceed, etc. A var. of pōvuduru. v.s.v. pōvu.

పోదేంగు pōdēṃgu *p.n.nom.sg.* (B37.20;22:749-842). స్థలనామం. v.s.v. pōdaṃgు.

పోమ్ pōm *intr.imp.2nd sg.* (A114.5:10th). (నీవు)పో. you (sg.) go. A var. of pom and pō (class. and colloq., respectively). v.s.v. pōvu.

పోయం pōyaṃ *tr.inf.* (A125.10:1048., A127.10:1055., A128.28:1058., A135.9:1064., A137.8:1068., A140.10:1073., A158.12:

1074., A145.15:1076., A147.12:1078., A149.12;13:1081., A155.16:1084., A163.15:1089., A166.14:1092., A172.9:1094., A173.14:1094., A174.13:1094., A175.9:1095., A178.10;15: 1098., A181.13:1098., A182.11:1098., A183.14:1098., A184.9: 1098.. A187.12:1100). పొయ్యటానికి. To pour. A var. of pōya (n). v.s.v. pōyu.

పోయి pōyi *intr.ppt.* (A59.2:8th., A90.5:9th/10th). వెళ్ళి. Having gone. v.s.v. pōvu.

పోయిన pōyina *intr.p.adj.* (A110.23-24:1006). వెళ్ళిన. That gone, etc. v.s.v. pōvu.

పోయు pōyu *tr.hab.adj.* (A141.10:1073). పోసే. Pouring. cf.Te. pōyu tr. to pour, as liquids, etc., intr. (sweat or pus) to form, pōta puring, etc., Ka. poy, pōcal, Ta. poḻi, Ma, poḻiyuka, Kur. posskā-, Mlt. poy- (pos-), etc. [<PDr *poc/*poḻ-; *pōc-/*pōy-]. See DED 3722 for more details.

పోయున్ pōyun *tr.hab.adj.* (A148.9:1079). పోసే. Pouring. A var. of pōyu before vowels.

పోయె *intr.p.fin.* (A75.11:820-25). వెళ్లెడు.Went. v.s..v. pōvu.

పోరమ pōrama *fem.nom.sg.* (C2.1a:769). వ్యక్తినామం. -ama fem. name suf., var. of -amma.

పోరిరాజుల pōrirājula *masc.gen-obl.pl.* (A92.1-2:9th/10th). పోరివంశానికి చెందినరాజుల. pōri the name of a minor dynasty which ruled the southern parts of present Rāyalasīma during the 8th and 9th cen-turies. The forms poṟ-ēri and pōṟ-eri as also pōṟiki and pōṟiyāri seem to be etymologically connected wirh it, see s.v. kūcapōṟiki and vasanti pōṟi mahādēvula.

పోర్ముఖరామ pōr mukharāma *adj.* (A12.1-2:625-50). ఒక బిరుదు. Occurs as an epithet of puṇyakumāra, a Rēnāṭi cōḷa king. Rāma in a battle-front. pōr- battle, a var. of pōru before vowels. cf.Te. pōru, puruḍincu. Ta. poru, pōr. Ma,Ka. pōr, Ga.(S)pōr, etc. [<PDr *pōr-]. See DED 3708 for more details. See s.v. puruḍincu also.

పోర్ముఖరాముళ్ pōrmukharāmuḷ *masc.nom.pl.(hon.)* (A58.9:8th). ఒక బిరుదు. v.s.v. pōrmukharāma.

పోఱికి pōṟiki *n.pr.dat.sg.* (A55.7:745-801.,A56.12:750). వ్యక్తినామానుబంధం. v.s.v. poṟēri, pōri rājula, etc.

పోఱియారి pōṟiyāri *masc.gen.hon.pl.* (A56.8-9:750). వ్యక్తినామం. pl. of pōṟi in pōṟiki. v.s.v. pōri rājula.

పోఱేరి pōṟēri *n.pr.nom?sg.* (A167.3:8th). వ్యక్తినామానుబంధం. A var. of poṟēri.

పోల్ pōl *tr.hab.adj.* (A136.4:1065). పోలిన. Resembling. A var. of pōlu, comparing, resembling, etc. cf.Te. pōlu intr. to be fit, suitable, agreeable, etc., n. beauty, grace, pōlika, pōliki, pōl(u)cu, etc., Ka. pōl,hōl, Ta. pōl (pōṉ-ṟ), Ma. pōluka, etc. [<PSDr *pōl-]. See DED 3758 for more details.

పోలమ pōlama *masc.nom.sg.* (A103.5:914). వ్యక్తినామం. -ama personal name suffix. pōl- var. of pōlaḍu, pōlayya, poli-gāḍu masc., and pōli fem., common-place names in Mdn. Te. esp. in lower castes. It may be connected with Te. pōlaka, pōlakamma, pōlēru, pōlēramma a village goddess believed to be responsible for the spreading of infectious diseases like small-pox. All these may be connected with prōlu town, city where these deities or goddesses are worshipped. v.s.v. pulōl.

పోలె pōle *adv.* (A86.3:850). వలె. similar to, like, after the manner of, fashion of. v.s.v. pōl.

పోల్పం pōlpaṃ *tr.inf.* (A136.11:1065). పోల్చుటానికి. To compare. The final anusvāra has to be read as a half-nasal on metrical considerations, v.s.v. pōl.

పోవం pōvaṃ *intr.inf.* (C11.23:1080). పోవటానికి. In order to go. A var. of pōn, pōvan. v.s.v. pōvu.

పోవు pōvu *intr.hab. adj.* (B32.17:696-709). పొయ్యే. Going, proceeding, etc. pōvu (alloms. pōy-, poyy-, pom-, pōm-, pō, pōv-), to go, etc. cf. Te. pōka, Ka. ōgu, hōgu, Tu. pōpini, Ta. pō, pōkku, Ma. pōka, pōkkuka, etc. [<PSDr *pō-; *pō-k-]. See DED 3734 for more details.

పోవుదురు pōvuduru *intr.hab.fin.3rd pl.* (C12.18-19:1081). పోతారు. They go. A var. of pōduru. v.s.v. pōvu.

పోసి pōsi *tr.ppt.* (A159.13:1087). పోసి. Having poured. v.s.v. pōyu.

పౌముద్ది paumuddi *p.n.* (B25.36:668-69). స్థలనామం.

ప్రజలకు prajalaku *neut.dat.pl.* (A104.45:925-50). జనులకు. To the people. [<Skt. prajā].

ప్రతమరాజ్యంబున pratamarājyambuna *neut.loc.sg.* (A19.1-2:675). పరిపాలనకు వచ్చిన మొదటియేట. In the first (regnal year of) the king. pratama- <Skt. prathama.

ప్రతిపాలింపం pratipālimpam *tr.inf.* (A145.17:1076). కాపాడటానికి. To protect. [<Skt. pratipāl(ana-)].

ప్రతిమ pratima *neut.nom.sg.* (A67.3:8th). బొమ్మ. Doll, idol. [<Skt. pratimā].

ప్రతిరవలు pratiravalu *neut.nom.pl.* (A18.8:650). అడ్డంకులు. Obstructions, obstacles. [<Skt. pratirava-].

ప్రతిరోమంబు pratirōmambu *neut.nom.sg.*(A36.9-10:7th). వ్యతిరేకత. Hostility, opposition. The editor of the texts suggests the correction "pratilōmambu" id. [Skt.pratirōma-/°lōma-].

ప్రతిష్ట pratiṣta *neur.nom.sg.* (A130.66-67:1060). స్థాపన. Establishment, founding, etc. [<Skt. pratiṣṭhā].

ప్రతిష్ఠించి pratiṣṭhimci *tr.ppt.* (A87.52:892-922). స్థాపించి. Having set up, founded, etc. -mc- verbalizer. [Skt. pratiṣṭhā-]

ప్రత్యక్షబ్ pratyakṣab *adj.* (A89.26-27:898-934). కనిపించటం, ఎదురుపడటం. Perceptible, present before the eyes. etc. Pro. wrong for pratyakṣamb. The word has to be read as "pratyakṣam" on account of metrical considerations. [Skt. pratyakṣam].

ప్రత్యక్షంబ్ pratyakṣamb *adj.* (A117.6:10th). కనిపించటం, ఎదురుగా పడం. v.s.v. pratyakṣab.

ప్రత్యుపకారంబు pratyupakārambu *neut.nom.sg.* (A87.29:892-922). చేసిన మేలుకు ఎదురుసేత. Return of a kindness, gratitude. [<Skt. pratyupakāra-].

ప్రథమప్రియపుత్రుణ్డు prathamapriyaputrunṟu *masc.nom.sg.* (A52.5-7:789). ఇష్టుడైన పెద్దకొడుకు. First (and) beloved son. putrunṟu earlier form of putrumdu. [<Skt. prathama priya-putraḥ].

ప్రథమసఞ్వత్సరంబు prathama saṉvatsarambu *neut.nom.sg.* (A58.7-8:8th). మొదటేడు. First year. saṉvatsarambu wrong for saṃvatsarambu [Skt. prathamasaṃvatsara-]

ప్రథమంబున్ prathamaṃbun *adj.* (A81.3:848). మొదటిదైన. First. [<Skt. prathama-].

ప్రథమరాజ్యంబున prathamarājyaṃbuna *neut.loc.sg.* (A25.5-6:7th). పరిపాలన మొదటి సంవత్సరంలో. In the first year of rule.

ప్రధాని pradhāni *masc.nom.sg.* (A127.5:1055., A136.10-11:1065., A149.7:1081). ముఖ్యమంత్రి, ప్రధానమంత్రి. Chief or prime minister. Ungrammatical usage for pradhānu ḍu. [Skt. pradhāna-].

ప్రభు prabhu *masc.nom. sg.* (A104.49:925-50). రాజు. King, ruler, etc. [Skt. prabhuḥ].

ప్రభుగల prabhugala *masc.gen.pl.(hon.)* (A93.3-4:9th/10th). రాజుగారి. Of the ruler. -gala honorific suffix. v.s.v. prabhu.

ప్రభుం prabhuṃ *masc.acc.sg.* (A81.4:848-49). రాజును. v.s.v. prabhu.

ప్రభురాముంఱు prabhurāmunṟu *masc.nom.sg.*(A65.13-14:8th). వ్యక్తి నామం. The name of a sculptor or engraver. v.s.v. prabhu and rāmanḍu.

ప్రభూచెల్వున్ఱు *masc.nom.sg.* (A75.6-7;9-10:820-25). వ్యక్తినామం. Prabhū wrong for prabhu- a lord, etc. celvunṟu handsome man. v.s.v. celvu and prabhu.

ప్రల prala *neut.gen-obl.pl.* (A124.5:1038). బియ్యానికి సంబంధించిన. Of or relating to rice. Wrong for prāla.

ప్రలూను pralūnu *neut.nom.pl.* (A110.9;11:971). బియ్యమున్నూ. And the rice. Wrong for prālunu. v.s.v. prāla.

ప్రవర్తమానం pravartamānaṃ *adj.* (A22.5:680). జరుగుతున్నది. Current, present. [<Skt. pravartamāna-].

ప్రవర్తిల్ల pravartilla *tr.inf.* (A58.8-9:8th). జరగటానికి. In order to happen. var. of pravarttillan. -ill- var. of -illu verbalizer. [<Skt. pravarta(na)-].

ప్రవర్త్తిల్ల pravarttilla *tr.inf.* (A48.2-3:719-20). జరగటానికి. An ortho. var. of pravartila.

ప్రవర్త్తిల్లన్ pravarttillan *tr.inf.* (A55.5-6:750). జరగటానికి. v.s.v. pravartila.

ప్రసాద prasāda *neut.nom.sg.* (A20.14:675-99., A44.12-13:700-25). దయాభిక్ష. grace, graciously given. Occurs in the phrase

prasāda cēsiri. They have given graciously. A var. of prasādaṃ/°dañ. v.s.v. prasādaṃb.

ప్రసాదఞ్ prasādañ *neut.nom.sg.* (C6.3:8th., B54.74:945-70). దయ, దయాభిక్ష. Gracious grant. A var. of prasādaṃ before c- words. v.s.v. prasādaṃb,

ప్రసాదాఞ్ prasādāñ *neut.nom.sg.* (A55.15-16:8th). దయాభిక్ష. Wrong for prasādañ. v.s.v. prasādaṃb.

ప్రసాదపూర్వ్వమ prasādapūrvvama *adj.* (A44.19-20:700-25). దయాభిక్షగానే. Previous to gracing (something). -a emph. clitic. [<Skt. prasāda- pūrva(kā)m].

ప్రసాదంబ్ prasādaṃb *neut.nom.sg.* (A86.7-8:850). దయతో ఇచ్చింది. A var. of prasādam(u). [<Skt. prasāda-].

ప్రసాదంబుళ్ prasādaṃbuḷ *neut.nom.pl.* (A14.4:633-63). దయతో ఇచ్చినవి. Gracious grants. v.s.v. prasādaṃb.

ప్రస్తుతరాజాశ్రయుణ్డు prastutarājāśrayuṇḍu *masc.nom.sg.* (A89.4: 898-934). సమకాలరాజులకు పోషకుడు. He who is the patron of contemporaneous kings. [Skt. prastutarājāśrayaḥ].

ప్రాకారంబు prākāraṃbu *neut.nom.sg.* (A86.11:850). చుట్టుగోడ. A surrounding wall, a rampart. A var. of prākāruvu. [<Skt. prakāra-].

ప్రాకారువు prākāruvu *neut.nom.sg.* (A164.11:1090-91). చుట్టుగోడ. A var. of prākāraṃbu.

ప్రాణసమానుణ్డవ్ prāṇasamānuṇḍav *pers.noun.2nd sg.* (A37.26-27: 892-922). ప్రాణంతో సమానమైనవాడివి. Thou art the equal of (my) breath. [<Skt. prāṇasamānaḥ].

ప్రాన్డొఱు prāndoṟu *p.n.nom.sg.* (B58.35:945-70). స్థలనామం. A var. of pḻāndoṟaṃbu.

ప్రాన్డొఱ్టి prāndoṟti *p.n.gen-obl.sg.* (B58.63:945-70). స్థలనామం. gen.sg. of prāndoṟu. v.s.v. pḻāndoṟaṃbu.

ప్రాపును prāpunu *neut.nom.sg.* (A104.46:925-50). ఆధారం కూడాను. And protection, patronage, support, refuge, etc. -unu con. clitic. cf.Te. prāpincu, prāpaṇamu, etc. [?<Skt. prāpaṇa-].

ప్రాప్తంబ్ *neut.nom.sg.* (A87.7-8:892-922). లభించింది, దొరికింది. That which is received, caught, etc. [Skt. prāpta-].

ప్రాల prāla *neut.gen-obl.pl.* (A155.9:1084). బియ్యం(యొక్క). Of the rice. Prob. pl. of prāyi* (which has only bound occur-

rence as in nanū-brāyi not well cooked). The pl. form also has only bound occurrence in Mdn.Te. as in talaṃbrālu the rice thrown over the heads of brides and bridegrooms during marriage and similar auspicious functions. But both the forms are now obsolete in either number. cf.Kui prāu, Pj. peruk, Go. paṛēk, etc. [<?PCDr *par-a]. See DED 3286.

ప్రాలును prālunu *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). బియ్యమున్నూ. -unu con.clitic. v.s.v. prāla.

ప్రాలుర్ prālur *p.n.nom.sg.* (B8.8:395-410). స్థలనామం. Wrong for prālūr. prāl- var. of prālu pl.(?) of *prāyi. cf. Kui prāu rice, husked paddy; Koṇḍa per (pl. perku) husked rice; Go. paṛēk, (A) perek. Klm. pari-, Nk. paray, Pj. peruk (pl. perkul) [?<PCDr *par_a-].

ప్రితివి pritivi *neut.nom.sg.* (A76.3:820-25., A90.4:9th/10th., A115.1:10th). భూమి. Earth. [<Skt. pṛthvī]. A var. of prithivi, etc.

ప్రిత్తివి prittivi *neut.nom.sg.* (A115.1:10th). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిత్తివియు prittiviyu *fem.nom.sg.* (A110.17-18:971). భూమిన్నీ. -yu con.clitic. A woman named after Mother Earth. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివి prithivi *neut.nom.sg.* (A98.3:9th/10th., A118.1:10th). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివీ prithivī *neut.nom.sg.* (A12.3:625-50., A50.5:725., A56.1-2:750., A111.7:972). భూమి. The final -ī may be wrong. v.s.v. pritivi.

ప్రిధివి pridhivi *neut.nom.sg.* (A80.17:847). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిధివీరాజ్యంబు pridhivīrājyaṃbu *neut.nom.sg.* (A18.4:650). భూ రాజ్యం. The kingdom of the earth. v.s.v. pritivi and rājyaṃbu.

ప్రిధిమి pridhimi *neut.nom.sg.* (A80.29:847). భూమి. Earth. A var. of priṭhvī. v.s.v. pritivi.

ప్రియతనయింఱ్ priyatanayiṃṟ *masc.nom.sg.* (A22.6:680). ఇష్టుడైన కొడుకు. Beloved son. tanayiṃṟ wrong for tanayunṟ. [<Skt. priyatanayaḥ].

ప్రేంపఱ్తి prēmpar̲ti *p.n.gen-obl.sg.* (B56.56:945-70). స్థలనామం. prēm- var. of p(r)ēmu (prēpa in cpds.) rattan, cane, *Calamus rotang*. cf. Ta. pirampu, Ma. perampu, purampu. [<PSDr *pira-mp:*pira- pp].-par̲ti gen.sg. of -par̲/-par̲r̲u p.n.suf.

ప్రోపు prōpu *neut.nom.sg.* (A104.47:925-70). రక్షణ, సహాయం. Protection, support. cf.Te. prōcu, prōdi, prōpaḍu, prōpari, etc., Ka. porc, horc, Ta. poru, Ma. porunnuka, etc. [<PSDr *por-V]. A Master derives Te. prōpu from *por-apu and connects Ka. pore and Te. por̲r̲u with this. See BSOAS 12.353. See also DED 3515 for more details.

ప్రోల¹ prōla¹ *neut.loc.sg.* (A89.15-16:898-934). పట్టణంలో. In the city. loc.sg. of prōlu var. of pul̲ō(u), pl̲ōl, etc. Alloms. -vrōlu, -brōlu, -vōlu, etc. in cpds. and when occuring as a p.n.suf. cf.Ta. pol̲il, Ma. pol̲il, Ka. pol̲al, etc. [<PSDr *pul̲al]. See DED 3721 and 3723 for more details.

ప్రోల² prōla² *masc.nom.sg.* (A141.7-8:1073). వ్యక్తినామం. prōl- later form of pul̲ōl city.

ప్రోలణ్డు prōlaṇḍu *masc.nom.sg.* (A149.13:1081). వ్యక్తినామం. A var. of prōla.

ప్రోలనాణ్టి prōlanāṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A182.3:1098). స్థలనామం. v.s.v. prōlu and nāṇḍu. A var. of prōlunāṇṭi and prōlināṃṭi. v.s.v. prōla and nāṇḍu.

ప్రోలినాణ్టి prōlināṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A147.3-4:1078). స్థలనామం. v.s.v. prōlanāṇṭi.

ప్రోలియ prōliya *masc.nom.sg.* (A150.9:1081., A180.5:1098). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. prōla.

ప్రోలునాణ్టి prōlunāṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A143.3-4:1074., A155.5: 1084., A181.4:1098., A184.3:1098). స్థలనామం. v.s.v. prōlanāṇṭi.

ప్రోలునాంటి prōlunāṃṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A173.4-5:1094., A174. 4:1094., A183.4:1098). స్థలనామం. v.s.v. prōlanāṇṭi.

ప్రోలేశ్వర- prōlēśvara- *masc.* (A148.7:1079). ఒక దేవుడి పేరు. The name of a deity, presiding over cities (prōl).

ప్లాణ్డొఱంబు pl̲āndor̲ambu *p.n.nom.sg.* (B36.21:763). స్థలనామం. Wrongly deciphered by the editor as pāndar̲abu. pl̲ā- older

form of prā- old, etc. cf. Te. p(r)āta old, pāyu, pācu, pāsu to be rotten, etc. For the many cognates of this set of words, see DED 3296, 3341, 3381 [<PDr *paḻ-V:*pāḻ-/*pāc-]. See also A. Master, BSOAS 12.347. -doṟambu tank, var. of -toṟe in aṟutoṟe, etc. The p.n. has a variant prāndoṟu in the material.

ప్లోలనాణ్డు pḻōla nāṇḍ *p.n.nom.sg.* (B35.14:732). ఒక ప్రాంతనామము The country of cities. pḻōla obl.sg. of pḻōl an older form of prōl(u). -nāṇḍu area, region, etc., p.n.suf. v.s.v. prōla and nāṇḍ.

Ph

ఫలంబ్ phalamb *neut.nom.sg.* (A89.20:989-934). ఫలితం. Result, fruit, etc. [<Skt. phala-].

B

బచ్చు baccu *masc.nom.sg.* (C11.14:1080). వ్యాపారస్థుడు, షరాబు, శెట్టి. A banker, money-changer, a shroff, a member of the Vaiśya community. SRN derives the word from Skt. Vaiśya-but the intermediary forms are not known.

బట్టారికిన్ baṭṭārikin *masc.dat.hon.pl.* (A23.8-9:682). పండితునికి. To the learned man. baṭṭa- a var. of b(h)aṭṭu [<Skt. bhaṭṭaḥ]. -ār hon. appellation [<PSDr *avar]. See s.v. bhaṭṭu also. A var. of bhaṭar, etc.

బడికాటయ baḍi kāṭaya *masc.gen.sg.* (A163.3:1092). వ్యక్తినామము. baḍi family name, meaning school.

బడియకటయ baḍiya kaṭaya *masc.nom.sg.* (A138.3-4:1069). వ్యక్తినామం. baḍiya family name, var. of baḍita, baḍite, etc. cudgel. This sirname is still in use. cf. Ta. vaṭi, Ka. baḍi, baḍe, Ma. vaṭi etc. [<PDr *vaṭi]. cf. DED 4272 for more details and IA borrowings. kaṭaya wrong for kāṭaya.

బణపతి baṇapati *masc.nom.sg.* (A144.10:1075-76). వ్యక్తినామం. A man whom the editor of the ins. calls Vanapati. [<Skt. vanapatiḥ].

బణ్డయారు baṇḍayāru *masc.nom.hon.pl.* (A61.2-3:8th) వ్యక్తినామము. -vāru hon. appellation. v.s.v. paṇḍiya.

బదయారి badayāri *masc gen.-obl.hon.pl.* (A116.1:10th). వ్యక్తినామం. hon.pl. of badaya var. of badiya. Prob. wrong for bādayāri.

బదియ badiya *masc.nom.sg.* (A137.7:1068). వ్యక్తినామం. v.s.v. badayari prob. wrong for bādiya.

బద్ర(ప్) badra(p) *n.pr.* (A80.24:847). వ్యక్తినామం. The gloss occurs in the cpd. badraperaya. C. Narayana Rao segments it as badrap(a) eraya, the former (<Skt. bhadraḥ prosperous person) being the name of the father and the latter that of the son. See ABC 2.1315. V. Prabhakara Sastry segments the cpd. as badra and peraya (Mdn. pērayya). See Bh 5.96-110.

బపిసిరి bapi siri *n.pr.* (B4.L-11:3rd). వ్యక్తినామం.

బయల్ bayal *adj.* (A81.8:848). బయట, స్వచ్ఛం, మొ. Clear, known, public, etc. A var. of bayalu. cf.Te. vēvili, bayal- paḍu, etc., Ka. bayal, bayil, baylu, Tu. bailu̥, Ta. vayal, Ma. vayal, Pj. vāya, etc. [<PSDr *vay-al]. See DED 3249 and 4298, etc. for more details.

బయ్దుమహారాజు baydumahārāju *masc.nom.sg.* (A74.6:820-25). వ్యక్తినామం. baydu an abb. of baydumba* var. of vaidumba, etc. mahārāju big king.

బరనసి baranasi *neut.nom.sg.* (A71.5:8th., A72.8:8th). స్థలనామం. Prob. wrong for bāraṇāsi [<Skt. vāraṇāśi/vārāṇaśi].

బరనసిన్ baranasin *neut.loc.sg.* (A113.27:991). స్థలనామం. v.s.v. baranasi.

బరనసియు baranasiyu *neut.nom.sg.* (A66.3:8th). స్థలనామం. -yu con.clitic. v.s.v. baranasi.

బరనాసి baranāsi *neut.nom.sg.* (A53.8:740). స్థలనామం. v.s.v. baranasi.

బఱకొలకాటమసెట్లు baṟakola kāṭama seṭlu *masc.nom.hon.pl.* (A141. 4-5:1073). వ్యక్తినామం. baṟakola prob. family name. -ama in kāṭama personal name suffix common to both the sexes. seṭlu pl. of seṭṭi merchant.

బఱరియకు baṟariyaku *n.pr.dat.sg.* (A116.5:10th). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. -ku dat. suf.

బలగర్వ్వంబ్ balagarvvaṃb *neut.nom.sg.* (A81.3:848-49). బలముం దనేగర్వం. Pride on account of strength (of the army). [<Skt. balagarva-]. v.s.v. balaṃbu.

బలంబు balambu *neut.nom.sg.* (A79.8:820-25). సైన్యం. Army. A var. of -vala- in mārvala garuḍaṇḍu. cf.Te. baliyu, valamu, etc. Ta.vallam, Ma. val, valu, Ka. bal, Tu. bala, etc. [<PDr *val-]. See DED 4317 for more details and IA borrowing.

బలికులతిలక నరసింహ బాణాధిరాజ ప్రియసుత విక్రమాదిత్య బలిఇన్ద్రబాణ రాజుల balikulatilaka narasiṃha bāṇādhirāja priyasuta vikramāditya bali indra bāṇarājula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A48.3-4:719-20). వ్యక్తినామం, బిరుదావళి. Of the king bali indra of the bāṇa dynasty whose title is Vikramāditya (the Sun in valour) and who is the beloved son of Narasiṃha who was a bāṇa king and (also) paragon of the bāṇa dynasty.

బల్లఅప్పయ balla appaya *masc.gen-obl.sg.* (A160.6:1087). వ్యక్తి నామం. balla, plank, occurs as a family name. For cognates, etc., see BSOAS 9.718. app- var. of appa father, etc. and -aya masc. name suf.

బల్లహునిక్ ballahunik *masc.dat.sg.* (A87.7:892-922). వ్యక్తి నామం. ballah(a) prob. <Skt. vallabha- king, husband, etc.

బల్లాలదేవవేలాభట ballāla dēva vēlābhaṭ(a) *n.pr.masc.* (B60.23: 945-70). వ్యక్తి నామం. Vēlābhaṭa the son of a ballāla dēva. ballāla a mighty man. For its Drav. origin, etc. see BSOAS 12.387.

బల్లెరాజు balle rāju *masc nom.sg.* (A161.3:1088.89). వ్యక్తి నామం. rāju king <Skt. rājan.

బహుధాన్యబున్ bahudhānyabun *adj.* (A121.7:678). బహుధాన్య మనే పన్నెండో సంవత్సరం. Of the twelfth year of the Hindu cycle of sixty. Prob. wrong for bahudhānyambun. [Skt. bahudhānya-].

బాణ[1] bāṇa[1] *adj.* (A48.3;4:719-20., A118.2:10th). ఒక రాజ వంశ నామం. The name of a dynasty, belonging to the dynasty of the same name. A later form of vāṇa and bhāṇa (sometimes)

బాణ bāṇa[2] *neut.nom.?sg.* (A81.7:848). పరాక్రమం(?). జెండా(?). M. S. Sarma gives it the meaning of "a flag" or "valour". See Bh 5.481

బాణవోల్గణ్డ bāṇavōlgaṇḍa *masc.nom.sg.* (A122.8:1023). బాణ రాజుల పట్టణంలోని బిరుదు. The hero (gaṇḍa) of the city (-vōl-) of Bāṇas. v.s.v. bāṇa , prōlu and gaṇḍa.

బాదడి శర్మ bādadi śarma *masc.nom.sg.* (B37.39:749-842). వ్యక్తి నామం.

బాద బోయు bāda bōyu *masc.gen-obl.sg.* (A127.7:1055). వ్యక్తి నామం. Prob. a var. of badiya.

బాద బోల bāda bōla *masc.gen-obl.hon.pl.* (A140.9:1073., A149. 11:1081., A167.7:1092). వ్యక్తినామం. pl. of bāda bōyu.

బాది bādi *masc.nom.sg.* (B25.21-22;36:663-69., A85.6;7;8-9: 850). వ్యక్తినామం. var. of pādi (śarma).

బాది పోటియు bādi pōṭiyu *n.pr.* (A47.5:709-46). వ్యక్తినామం. bādi occurs as a family name or the name of the parent of pōṭi n.pr.

బాదియ bādiya *masc.nom.sg.* (B47.35:925-50., A126.11:1047., A135.7-8:1064., A155.14:1084). వ్యక్తినామం. var. of bādeya, etc.

బాదిరాల bādirāla *adj.* (B60.28-29:945-70). ఒక వ్యక్తికి విశేషణం. Occurs as an attribute of a certain majjiya n.pr. May be a p.n. -rāla some p n.suf. as in manci-r-āla, etc. v.s.v. āla.

బాదిశర్మ్మారికి bādi śarmmāriki *masc.dat.hon.pl.* (A48.7:719-20). వ్యక్తినామం. dat.pl. of bādi śarmma.

బాదెయ్య bādeyya *masc.nom.sg.* (A104.13:925-50). వ్యక్తినామం. A var. of bādiya.

బానరాసి bānarāsi *neut.nom.sg.* (A54.9:742-98). గ్రా. A Spoonerristic form of bāranāsi. v.s.v. baranasi.

బారణాశి bāraṇāśi *neut.nom.sg.* (A12.18-19:625). గ్రా. Banares. [<Skt. vārāṇasi]. -śi wrong for -si.

బారణాసి bāraṇāsi *neut.nom.sg.* (A19.13:675., A46.23-24:700-25). గ్రా. v.s.v. bāraṇāśi.

బారణోసి bāraṇōśi *neut.nom.sg.* (A65.10-11:8th). గ్రా. Wrong for bāraṇāsi.

బారనాసి bāranāsi *neut.nom.sg.* (C6.4:8th., A89.12-13:898-| గ్రా. A var. of bāraṇāsi.

బారనాసియం bāranāsiyam *neut.nom.sg.* (A112.6:972). కాశీనగర మున్నా. -yam wrong for -yum con.clitic. v.s.v. bāraṇāsi.

బారసూరన్ bārasūran *neut.nom.sg.* (A130.60-61:1060). స్థలనామం.. In the town called bārasūr(u). bāras- var. of bārasa twelve [<Ap.Pkt. bārasa <Skt. dvādaśa-]. For the employment of mystic numerals in naming villages, see. s.v. ogōṃḍu. See also G.V. Tagare, HGA,p.422 and M.A. Mehendale, HGIP,pp.65, 81 and 189 for Ap. and Pkt. forms,

బారసూరం bārasūraṃ *neut.loc.sg.* (A131.23:1060). స్థలనామం. A var. of bārasūran.

బారసూరి bārasūri *neut.gen-obl.sg.* (A131.10:60). స్థలనామం. v.s.v. bārasuran.

బారాణసి bārāṇasi *neut.nom.sg.* (A16.- :641). కాశి. Banares. [<Skt. vārāṇasi].

బారానాసి bārānāsi *neut.nom.sg.* (A74.10:820-25). కాశి. Wrong for bārānasi or bāranāsi.

బారుపు bārupu *p.n.nom.sg.* (B52.25;28:945). స్థలనామం. Identified as Mdn. bārupula, sarvasiddhi tq., Visakhapatnam dt. Occurs as the name of a district.

బాల్లమ్ భంటారళ bāllam bhaṃṭāraḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A18. 6:650). వ్యక్తినామం.

బాహత్తరి bāhattari *adj.* (A130.96-97:1060., A131.56:1060). గొప్ప, పెద్ద. Great, mighty. cf.Ka. bāhattara [<Prob. <Skt. bṛhattara].

బికిరాజ bikirāja *masc.nom.sg.* (B61.4-5:957). వ్యక్తినామం. biki var. of bhikki may be connected with Pkt. bhikku a monk, an ascetic (esp. of Buddhist religion) <Skt. bhikṣu-. For MIA forms, bhikku and bhikka, see G. V. Tagare, HGA, p.427 and M. A. Mehendale, HGIP, p.113 (bhikkuni).

బికిరాజు bikirāju *masc.nom.sg.* (A146.7:1078). వ్యక్తినామం. v.s.v. bikirāja.

బింకమ్ biṃkam *neut.nom.sg.* (A88.7:897). గర్వం. Pride. A var. of biṃkamu before vowels. cf.Te. bigi, bigutu, biguvu, etc., Ka. biṅka, bigi, bigita, Tu. biṅka, bigaṭa, Ta. viku, piku, vici, Ma. viṇṇuka, etc. [<PSDr *viy-ṇk/-kk]. See DED 4411 and 4477 for more details.

బిజ్జేకవ్వ bijjēkavva *fem.nom.sg.* (B61.3:957). వ్యక్తినామం. -avva fem. personal name suf.

బిదియ bidiya *neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). విదియ. The second day of each fortnight. The word is not recorded in Telugu dictionaries. A var. of Te. vidiya. [<Pkt. bidiā <Skt. dvitīyā].

బీర- bīra- *adj.* (A98.10:9th/10th). వీరుల. Of the warriors [Skt. vīraḥ warrior, etc.]. cf.Te. bīramu prowess also.

బీరెయ bīreya *masc.nom.sg.* (A84.2-3:848-92). వ్యక్తినామం. -eya var. of -aya, etc. masc. name suff. v.s.v. bīra.

బుటెలిమరమ్మ buṭeli maramma *fem.nom.sg.* (A66.5:8th). వ్యక్తినామం. buṭeli prob. family name. maramma wrong for māramma.

బుద్ధ budda *masc.nom.sg.* (A131.49:1060). వ్యక్తినామం. The enlightened man. [<Skt. buddhaḥ].

బుద్దిన్ buddin *neut.loc.sg.* (A96.3:9th/10th). భావంలో. In the mind.[<Skt. buddhiḥ].

బూత būta *masc.nom.sg.* (A186.6:1099). గ్రామణి. A var. of Mdn. bugata village headman [<Skt. bhuktaḥ] by compensatory lengthening?

బూరుగు būrugu *neut.nom.sg.* (B51.49:945). ఒకచెట్టు, బూరగ. Silk cotton tree, *Eriodendron anfractuosum*. A var. of būruvu (inscr.) būruga (class.) and būraga (colloq.). cf.Ka. būra, būruga, Tu. būruga, Klm. būrg, Pj. būru, Koṇḍa(K) būrgu, etc.[?<PSDr *pūr.g]: This is one of the instances where reconstruction of *p- is doubtful on account of the available material except for the IA loan with p- quoted in DED 3580.

బూరువు būruvu *neut.nom.sg.* (B65.107:1022). బూరగచెట్టు. Silk-cotton tree. v.s.v. būrugu.

బృన్దమ్బు br̥ndambu *neut.nom.sg.* (A89.11:898-934). గుంపు, సమూహం. Multitude, etc. [<Skt. br̥nda/vr̥nda-].

బృహస్పతివారము br̥haspativāramu *neut.nom.sg.* (A122.6:1023). గురువారం. Thursday.

బెజయిత bejayita *masc.nom.sg.* (A136.11:1065). వ్యక్తినామము. A simplified var. of bejayitta [<Skt. vijayāditya-]. An Eastern Cāḷukyan monarch.

బెజయిత్త bejayitta *masc.nom.sg.* (A53.1:740). వ్యక్తినామం. v.s.v. bejayita.

బెజవాడ[1] bejavāḍa[1] *p.n.acc.sg.* (A81.8:848). స్థలనామము. Mdn. city of Bezawada, sometimes called Vijayawada. beja- may be from Skt. vijaya- victory, and the loss of -ya in beja- may be explained as being parallel to the Kannada construction bijam-āḍu [Te. vijayaṃ-cēyu) to hail from, arrive. -vāḍa p.n.suf.

బెజవాడ[2] bejavāḍa[2] *p.n.loc.sg.* (A89.22-23:898-944). స్థలనామం. bejavāḍa[1].

బెజవాడక్ bejavāḍak *p.n.dat.sg.* (A89.37:898-934). స్థలనామము. v.s.v. bejavāḍa[1].

బెజవాడం bejavāḍaṃ *p.n.loc.sg.* (A89.27:898-934). స్థలనామము. A var. of bejavāḍa loc.sg. of bejavāḍa[1].

బెయ్తూరేక్కియు beytūrēkkiyu *n.pr.* (A112.6-7:972). వ్యక్తినామం. -yu con. particle.

బేటిపూణ్డి bēṭipūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B58.63:945-70). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.

బెజెయ bejeya *masc.nom.sg.* (A86.7;10:850., A88.12-13:897). స్థలనామము. An abbreviated form of the name of an Eastern Cāḷukya King, Vijayāditya. [<Skt. vijayaḥ victor].

బెజెయేశ్వరంబు bejeyeśvaraṃbu *p.n.nom.sg.* (A86.10:850). వ్యక్తినామం. v.s.v. bejeya. -īśvaraṃbu p.n.suf.

బెడంగ్గరాజు beḍaṃgga rāju *masc.nom.sg.* (A121.5-6:1018). వ్యక్తినామం.

బెడంగును beḍaṃgunu *neut.nom.sg.* (A89.38:898-934). చక్కదనం, గౌరవం, మొ. And grace, beauty, strength, etc. -unu con.clitic. beḍaṃg- a var. of beḍaṃgu, beḍāgu n. strength, etc., adj. large, great, etc., intr. to be beautiful. See also Te. beṇāgu, beḷāgu varr. cf. Ka. beḍagu, beḍaṅgu, Tu. beḍge, Ta. viṭaṅku, viḷaṅkal, Ma. veṭippu, etc. [<PSDr *veṭ-V: *veḷ-V-]. See DED 4501 for more details.

బెణ్ bend *adj.* (A88.7:897). దుర్బలమైన,పనికిరాని. Weak, useless. A var. of beṇḍu before vowels. cf.Te. beṇḍagilu intr. to start, set out, to grow weak or shapeless, beṇḍu n. pith, *Aeschynomene Indica.* cf. also Ka. beṇḍu, Tu. beṇḍu, Ta. veṇṭu, Ma. veṇṭ-elpu, etc. [<PSDr *veṇṭ-]. See DED 4509 for more details.

బెన్బిడిబోయ benbidi bōya *masc.nom.sg.* (B25.31:668-69). వ్యక్తి నామం. v.s.v. penbidi bōya.

బెరసిన berasina *intr.p.adj.* (A135.9:1064., A137.8:1061., A140. 9:1073., A149.12:1081., A155.15:1084., A167.7:1092., A178.8: 1098). కూడిన;మొత్తం. That totalled. p.adj. of berayu to sum up, add up, total. cf.Te. verasi, verasu, etc., Ka. bere, berasu, Tu. berasuni, birasuni, Ta. viracu, viravu, Ma. virakuku, Kur. bir<u>kh</u>-, etc. [<PSDr *vir-a-]. See DED 4434 for more details. In the inss. of later date, v- forms also occur: See SII 10.275:1230., SII 10.376:1199_1296., etc. In Mdn. Te., v- form is preserved but only as a noun.

బెరెసిన beresina *intr.p.adj.* (A127.8_9:1055). కూడిన;మొత్తం. That totalled. prob. wrong for berasina.

బెల్మొగమ్ belmogam *p.n.* (B34.45:715-20). స్థలనామం. -gam may be wrong for -gām [<Skt. grāmaḥ village].

బెల్ల bella *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). బెల్లం. Jaggery. A var. of bellamu (class. and colloq.). cf.Ka. bella, Klm. belli, Ta. Ma. vellam. [<PSDr *vella-]. See BSOS 9.713 and DED 4523 for more details and IA borrowings.

బేతనాచార్య్య bētanācāryya *masc.nom.sg.* (A127.10:1055). వ్యక్తి నామం.

బేతమనకులాలు bētamana kuḻālu *fem.?nom.sg.* (A180.6:1098). వ్యక్తినామం. bēt-am-ana var. of bētan(a). -am- var. of am (m)a personal name suf. and -ana masc.name suf. kuḻālu relic survival meaning kōḍalu daughter-in-law.

బేతినాయకు bētināyaku *masc.gen.sg.* (A155.4:1085). వ్యక్తినామం. For bēti- see bētipūṇḍi.

బేతిసెట్టియు bēti seṭṭiyu *masc.nom.sg.* (A177.24:1097). వ్యక్తినామం. bēti var. of bētan(a) etc. seṭṭi merchant. -yu con.clitic.

బేతేశ్వరంబున bētēśvarambuna *p.n.loc.sg.* (A148.6:1079). స్థలనామం. -īśvarambu p.n. suf. See s.v. bētana also.

బైయ్దుమ్బమహారాజు baiydumba mahārāju *masc.nom.sg.* (A78.2-3:820-25., A79.2:820-25). వ్యక్తినామం. baiydumba var. of baydumba*, vaidumba, etc. with the redundant use of ai and ay. v.s.v. baydumahārāju.

బొద్దియ boddiya *masc.nom.sg.* (B60.24:945-70). వ్యక్తినామం. bodd- prob. var. of boddu sturdy.

బొప్పిబోయ boppi bōya *n.pr.* (B25.42:668-69). వ్యక్తినామం.

బొల్లయ bollaya *masc.nom.sg.* (A184.6:1098). వ్యక్తినామం. boll- var. of bolli white. cf.Ka. bolli white.

బొల్లిసెట్టి bolli seṭṭi *masc.nom.sg.* (A176.4:1095). వ్యక్తినామం. bolli var. of boll(aya). seṭṭi merchant.

బొఱమ boḻama *n.pr.* (B38.25:799-843). వ్యక్తినామం.

బోఇని bōini *masc.gen-obl.sg.* (A178.7;8;8;11:1098). గ్రామాధికారి యొక్క. Wrong for bōyini gen.sg. of bōya.

బోగకామాతికుణ్డ్ bōgakāmātikuṇḍ *masc.nom.sg.* (A117.1-2: 10th). అనుభవాలతో కోరికలతో పెద్దవాడు. He who is superior by wealth and wishes. A partly assimilated form of bhōgakāmādhikuṇḍ. cf.Te. bōgamu, etc. [<Skt. bhōga-].

బోణ్డు bōṇḍu *masc.nom.sg.* (A128.21:1058). గ్రామాధికారి. A var. of bōya(ṇḍu).

బోణ్డును bōṇḍunu *masc.nom.sg.* (A126.11:1047). గ్రామాధికారిన్ని. -unu con.clitic. v.s.v. bōṇḍu.

బోదలు bōdalu *neut.nom.pl.* (B47.35:925). లావుపాటి వస్తువులు. Occurs in the cpd. kaṭṭumbōdalu. v.s.v. pōtana.

బోయ్ bōy *masc.nom.sg.* (B27.28;29;29:673). గ్రామాధికారి. A var. bōya before vowels.

బోయ bōya *masc.nom.sg.* (B24.22:663., B25.22;23-24;25;30;31; 32;35-36;37;37;38;38-39;41;41;43;43;44;46;48; 49:49;50;52;52; 54;56:668-669., B26.29;35-36;37;37;37-38;38;38;39;39;40:669., C4.19:709-46., A81.3-4:848). గ్రామాధికారి; గ్రామపెద్ద. A village officer, enjoying parts and sometimes whole of the revenue collected from an endowed village, a man in a post comparable to that of an agrahārika or a karanam.

See E. Hultzsch in EI 18.1-5 and S. Pratapa Reddy in ASC, pp.54-55 for the meaning and more details about its usage. SRN gives the meaning "a Brahman" and states that in this meaning the word occurs in the inscr. dialect only. Until the end of the 14th cent., the word occurs in the inscriptional dialect as the title of a village headman who enjoys, besides collecting, the land revenue. The earliest known occurrence of the word is during the 4th cent A.D. (See E. Hultzsch, ibid.). In most cases, the word follows a place-name of which the person in question is the headman, as in iṟṟalūr bōya (B24.22:663). But in a few cases, even during the 7th cent., it appears to follow the name of a person who is a bōya, as in mārața bōḷ (B24.29:663). After the 9th cent., it occurs more frequently following personal names. A var. of bōyaṇḍu, bōṇḍu, bōyuṇḍu, etc. S. Pratapa Reddi connects this with Te. bōyi, etc. palanquin-bearer, servant boy, etc. and claims that in the latter meaning, the (Anglo-Indian) word is of IA origin. See ASC, pp.54-55. [<Skt. bhōja-].

బోయణ్డు bōyaṇḍu *masc.nom.sg.* (A181.8:1098). ⌊గ్రామాధికారి. A var. of bōya.

బోయని bōyani *masc.gen-obl.sg.* (A173.9:1094). ⌊గ్రామాధికారి యొక్క. v.s.v. bōya.

బోయలన్ bōyalan *masc.acc.pl.* (A88.5:897). ⌊గ్రామాధికారులను. v.s.v. bōya.

బోయిని bōyini *masc.gen/acc.sg.* (A145.13-14:1076., C12.8-9:1081., A150.9:1081., A166.14-15:1092). ⌊గ్రామాధికారి-. A var. bōyani.

బోయు bōyu *masc.gen-obl.sg.* (B53.59:945-46., A127.7:1055., A135.7; 8;8:1064., A155.14;15:1084., A172.7:1094). ⌊గ్రామాధికారి యొక్క. v.s.v. bōya.

బోయుణ్డ్ bōyuṇḍ *masc.nom.sg.* (A147.7-8:1078., A183.9:1098). A var. of bōyuṇḍu before vowels. v.s.v. bōya.

బోయుణ్డు bōyuṇḍu *masc.nom.sg.* (A139.8:1072., C12.9-10:1081.,

A159. 11-12:1087., A166.15-16:1092). గ్రామాధికారి. A var. of bōya(ṇḍu), etc.

బోయుణ్డును bōyuṇḍunu *masc.nom.sg.* (A106.12-13:925-50., A126.11;11-12:1047). గ్రామాధికారిన్నీ. -unu con.clitic. v.s.v. bōya.

బోయుతోడి bōyu tōḍi *masc.instr.sg.* (A124.2:1038). గ్రామాధికారి తోటి. v.s.v. bōya.

బోయున్ bōyun *masc.acc.sg.* (A167.7-8:1092., A175.7:1095). గ్రామాధికారిని. v.s.v. bōya.

బోయుని bōyuni *masc.acc/gen.sg.* (A143.7-8;8:1074., A152.8: 1082., A159.10-11:1087., A172.6-7:1094., A173.10:1094., A174.8;9:1094., A181.6;7:1098., A182.7;7-8;8:1098., A183.8: 1098., A184.6:1098., A185.7:1098). v.s.v. bōya.

బోల bōla *masc.gen.pl.* (B47.35:925., A124.2;3:1038., A126.12: 1047., A127.9:1055., A135.9:1064., A137.7;7;8:1068., A140.8; 9:1073., A149.11;12:1081., A150.8;9:1081., A152.8:1082., A155.15:1084., A167.6:1092., A186.6:1099). గ్రామాధికారులు. v.s.v. bōya.

బోలు bōlu *masc.nom.pl.* (A140.9:1073., A149.11:1081., A150.7: 1081., A186.5:1099). గ్రామాధికారులు. v.s.v. bōya.

బోలునుం bōlunum̤ *masc.nom pl.* (A152.7:1082). గ్రామాధికారులు న్నూ. -unum̤ con.clitic. v.s.v. bōya.

బోళ్ bōḷ *masc.nom.pl.* (B24.29:668., A42.26:888-918). గ్రామాధికారులు. A var. of bōḷu. v.s.v. bōya.

బోళ bōḷa *masc.gen-obl.pl.* (A10.2;5:600-25., B32.19:696-709., A24.3:699-700., A51.2:725-75., A51.2:725-75., B38.24:799-843., C6.2:8th). గ్రామాధికారుల. A var. of bōla.v.s.v. bōya.

బోళు bōḷu *masc.nom.pl.* (A48.9:719-20). గ్రామాధికారులు. A var. of bōlu. v.s.v. bōya.

బోళుము bōḷumu *masc.nom.pl.* (A10.3;4:600-25). గ్రామాధికారులు న్నూ. -umu con.clitic. A var. of bōlunum̤. v.s.v. bōya.

బ్రమన bramana *masc.gen-obl.sg.* (A175.7:1095). వ్యక్తినామం. Of or relating to the person of the same name. bram- var. of brama* before vowels, a simplified form of bramma* [<Skt. brahmā the creator]. -ana masc.name suf.

బ్రమియ bramiya *masc.nom.sg.* (C12.9-10:1081). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc., masc. name suff. v.s.v. bramaṇa.

బ్రహస్పతి brahaspati *masc.nom.sg.* (A11.10:625-50). బృహస్పతి, దేవగురువు.The preceptor or priest of the Gods, the planet of Jupiter. Wrong for bṛhaspati.

బ్రాహ్మణుల brāhmaṇula *masc.acc.pl.*(A164.17:1090-91).బ్రాహ్మణుల్ని. The brahmins, those who belong to the first of the four castes of the Hindus. A var. of brāhmala.

బ్రాహ్మణులను brāhmaṇulanu *masc.acc.pl.* (A110.28:971., A116. 6:10th). బ్రాహ్మణుల్ని. v.s.v. brāhmaṇula.

బ్రాహ్మణుళ్ brāhmaṇuḷ *masc.nom.pl.* (A99.1:9th/10th).బ్రాహ్మణులు. Brahmins. v.s.v. brāhmaṇula.

బ్రాహ్మనికిం brāhmanikiṃ *masc.dat.sg.* (A155.11:1084). బ్రాహ్మణుడికి. To the brahman. v.s.v. brāhmaṇula.

బ్రాహ్మనుల brāhmanula *masc.gen-obl.pl.* (A177.46:1097). బ్రాహ్మణుల. Of the brahmins.

బ్రాహ్మల్ brāhmal *masc.nom.pl.* (A155.7:1084). బ్రాహ్మణులు. A var. of brāhmaṇuḷ.

బ్రాహ్మల brāhmala *masc.acc.pl.* (A131.59:1060). బ్రాహ్మణుల. A var. of brāhmalaṃ, brāhmaṇulanu, etc.

బ్రాహ్మలకుం brāhmalakuṃ *masc.dat.pl.* (A155.16:1084). బ్రాహ్మణులకు. To the brahmins. v.s.v. brāhmaṇula.

బ్రాహ్మళం brāhmaḷaṃ *masc.acc.pl.* (A130.105-106:1060). బ్రాహ్మణులను. A var. of brāhmala, etc.

బ్రిహస్పతి brihaspati *masc.nom.sg.* (A134.21:1062). బృహస్పతి, దేవగురువు. v.s.v. brahaspati.

బ్రిహస్పతివారము brihaspativāramu *neut.nom.sg.* (A134.22:1062). గురువారము. Thursday. A var. of bṛhaspativāramu.

Bh

భటరనికి bhaṭaraniki *masc.dat.sg.* (A81.9:848). పండితుడికి. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరరా bhaṭararā *masc.gen-obl.hon.pl.* (A110.4:971). పండితుల. The final ā is wrong for -a. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరలున్ bhaṭaralun *masc.acc.hon.pl.* (A12.6:625-50). పండితులున్నూ. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరళ bhaṭaraḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A22.5:680., A24.2:699-700., A53.7:740). పండితుల. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరళకు bhaṭaraḷaku *masc.dat.hon.pl.* (A67.7:8th). పండితులకు. v.s v. baṭṭārikin.

భటరికి bhaṭariki *masc.dat.hon.pl.* (A113.13:991). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరులకున్ bhaṭarulakun *masc.dat.hon.pl.* (A109.9:925-50). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరుళకు bhaṭaruḷaku *masc.dat.hon.pl.* (A48.2:719-20). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరుళకున్ bhaṭaruḷakun *masc.dat.hon.pl.* (A23.4:682). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటరుళాకున్ bhaṭaruḷākun *masc.dat.hon.pl.* (A22.3:680). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటారనికి bhaṭāraniki *masc.dat.sg.* (A123.14:1023). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటారళకు bhaṭāraḷaku *masc.dat.hon.pl.* (A58.6:8th). పండితుడికి. v.s.v. baṭṭārikin.

భటారళాకు bhaṭāraḷāku *masc.dat.hon.pl.* (A15.10-11:641., A25.8-9:7th). పండితులకు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటారులు bhaṭārulu *masc.nom.hon.pl.* (B54.74:945-70). పండితులు. v.s.v. baṭṭārikin.

భటుణ్డ్ bhaṭuṇḍ *masc.nom.sg.* (A89.8:898-934). సేవకుడు. A servant. [<Skt. bhaṭaḥ].

భట్ట bhaṭṭa *masc.nom.sg.* (B56.60:945-70). పండితుడు. A learned man. A var. of bhaṭṭu [<Skt. bhaṭṭa-].

భట్టగుణ్డ bhaṭṭaguṇḍa *masc.nom.sg.* (B59.73:945-70). వ్యక్తి నామం. v.s.v. bhaṭṭu and guṇḍapa.

భట్టదేవనిక్ bhaṭṭa dēvanik *masc.dat.sg.* (B54.73-74:945-70). వ్యక్తి నామం. To Bhaṭṭa Dēva. bhaṭṭa adj. learned.

భట్టరళ bhaṭṭaraḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A118.1:10th). పండితుల. v.s.v. baṭṭārikin.

భట్టారల bhaṭṭārala *masc.gen-obl.hon.pl.* (A20.3-4:675-99). పండితుల. v.s.v. bhaṭṭārikin.

భట్టు bhaṭṭu *masc.nom.sg.* (A154.2:1082).పండితుడు. Learned man, occurs as an appellation to masculine names. v.s.v. bhaṭṭa.

భట్ల bhaṭla *masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A132.9:1061., A159.8:1087). పండితుల. v.s.v. bhaṭṭa.

భట్లు bhaṭlu *masc.nom.hon.pl.* (A125.12:1043., A127.6:1055). పండితులు. v.s.v. bhaṭṭa.

భంటారళ bhaṃṭāraḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A18.6-650). పండితుల. v.s.v. baṭṭārikin.

భణ్డనవిజయుణ్డు bhaṇḍanavijayuṇḍu *masc.nom.sg.* (A144.20:1075-76). యుద్ధంలో అర్జునుడు. He who is a victor in battles, Arjuna in battle-fields. [<Skt. bhaṇḍana-vijayaḥ].

భరణసి bharaṇasi *neut.nom.sg.* (A92.12:9th/10th). కాశి. Wrong for bāraṇāsi.

భాగంబున bhāgaṃbuna *neut.loc.sg.* (A117.4:10th). భాగంలో. In the portion. [<Skt. bhāga-].

భాణ bhāṇa *adj.* (A36.12:7th., A51.3-4:725-75). బాణ వంశనామం. The name of a dynasty. A var. of bāṇa[1], later form of vāṇa.

భారణసి bhāraṇasi *neut.nom.sg.* (A104.59:925-50). కాశి. Wrong for bāraṇāsi.

భారణాసిని bhāraṇāsini *neut.loc.sg.* (A25.43:7th). కాశిలో. Wrong for bāraṇāsini loc.sg. of bāraṇāsi.

భారద్వాజగోత్రంన bhārdvāja gōtraṃna *neut.loc.sg.* (A24.4:699-700). భరద్వాజ గోత్రంలో. In the clan or sect of Bharadvāja, one of the seven great Rishis. gōtraṃna wrong for gōtramuna,

భారనసి bhāranasi *neut.nom.sg.* (A106.18-19:925-50). కాశి. Wrong for bāranāsi.

భారనాసియు bhāranāsiyu *neut.nom.sg.* (A107.17-18:925-50., A108.14:925-50). కాశి పురమున్నూ. -yu con.clitic. bhāra- wrong for bāra-. v.s.v. bāraṇāsi.

భిక్కిరాజు bhikkirāju *masc.nom.sg.* (A108.6:925-50). వ్యక్తినామం. v.s.v. bikkirāja.

భీమ bhīma *n.pr.masc.* (A54.3:742-98., A87.43:892-922). వ్యక్తి నామం. Strengthy, mighty, fierce, a character in Mahābhārata. A var. of bhīmana, bhīmaya, bhīmiya, bhīmuṇḍu, etc. [<Skt. bhīmaḥ].

భీమన bhīmana *masc.nom.sg.* (A139.7:1072). వ్యక్తినామం. -ana: masc.name suf. v.s.v. bhīma.

భీమయ bhīmaya *masc.nom.sg.* (A183.8:1098). వ్యక్తినామం. v.s.v. bhīma.

భీమరాజును bhīmarājunu *masc.nom.sg.* (A54.3:742-98). -unu con.clitic. v.s.v. bhīma and rāju.

భీమరాజులు bhīmarājulu *masc.nom.hon.pl.* (A120.4:1008). వ్యక్తినామం. v.s.v. bhīma and rāju.

భీమాచారి bhīmācāri *masc.nom.sg.* (A131.69:1060). వ్యక్తినామం. v.s.v. bhīma and ācāri.

భీమియ bhīmiya *masc.nom.sg.* (A147.7:1078., A185.7:1098).వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. bhīma.

భీమియయు bhīmiyayu *masc.nom.sg.* (A135.8:1064). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic v.s.v. bhīma.

భీమియయుం bhīmiyayuṃ *masc.nom.sg.* (A127.8:1055). వ్యక్తినామం. -yuṃ con.clitic. v.s.v. bhīma.

భీమిస్వరంబునున్ bhīmisvaraṃbunun *p.n.acc.sg.* (A87.52-53:892-922). స్థలనామం. -un con.clitic. bhīmīsvaraṃb-, prob. wrong for bhīmēśvaraṃb. v.s.v. bhīma.

భీమీస్వర bhīmīsvara *masc.nom.sg.* (A124.1;6.1038). దేవనామం. Prob. wrong for bhīmēśvara. v.s.v. bhīma and īśvaruṇḍ.

భీమీస్వరమున bhīmīsvaramuna *neut.loc.sg.* (A158.7:1084). స్థలనామం. -īsvaramu- prob. wrong for -īśvaramu p.n.suf. v.s.v. bhīma.

భీముణ్డు bhīmuṇḍu *masc.nom.sg.* (A87.36:892-922). వ్యక్తినామం. v.s.v. bhīma.

భీమునకు bhīmunaku *masc.dat.sg.* (A87.3:892-922). వ్యక్తినామం. bhīma.

భీమేశ్వర bhīmēśvara *masc.nom.sg.* (A126.8:1047., A127.4-5: 1055., A135.5-6;7:1064., A1366.:1065., A137.4:1068., A138.5: 1069., A140.6-7:1073. A149..9;10:1081., A150.5:1081., A152. 3:1082., A155.13;1084., A167.3:5-6:1092., A169.3:1092., A175. 5-6:1095., A186.4:1099., A187.7;11:1100). దేవనామం. The name of a deity. v.s.v. bhīma and īśvaruṇḍ.

భీమేస్వర bhīmēsvara *masc.nom.sg.* (A137.6:1068). దేవనామం. -īsvara prob. wrong for īśvara. v.s.v. bhīmēśvara.

భుజవీర్య్యబలపరాక్రమంబునం bhujavīryyabalaparākramaṃbunaṃ *neut.instr. sg.* (A87.8-10:892-922). భుజబలాదులతో. With the valour and strength of one's hands.

భువణత్రినేత్ర bhuvaṇatrinētra *masc.nom.sg.* (A111.4-5:892). వ్యక్తి నామం. The name of a Vaidumba king. bhuvaṇa- wrong for bhuvana- world.

భువనత్రిణేత్ర bhuvanatriṇētra *masc.nom.sg.* (A112.2:972). వ్యక్తి నామం. v.s.v. bhuvaṇatrinētra.

భూపాదిత్యుల bhūpādityula *masc.gen.pl.(hon.)* (A118.2:10th). రాజశ్రేష్ఠుల. Of the sun among kings.

భూపాలకుణ్డు bhūpālakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A81.2:848). రాజు. The ruler of the earth. [<Skt. bhūpālakaḥ.]

భూపాలురన్ bhūpāluran *masc.acc.pl.* (A144.18:1075-76). రాజులు. Kings. pl. of bhūpāluṇḍu [<Skt. bhūpālaḥ].

భూమాణ్డియున్ bhūmāṇḍiyun *fem.nom.sg.* (A179.6:1098). వ్యక్తి నామం. -yun con.clitic. -āṇḍi personal name suf. as in dēvāṇḍi. bhūm(a) mighty, large, etc. [<Skt. bhūmaḥ].

భూమిదానంబు bhūmidānaṃbu *neut.nom.sg.* (A13.6:625-50). భూదానం. The grant of land. [<Skt. bhūmidāna-].

భూమిదేవిం bhūmidēviṃ *fem.acc.sg.* (A136.4:1065). భూదేవిని. Mother Earth. dēviṃ has to be read as dēvī on account of metrical considerations. [<Skt. bhūmidēvī].

భూలోకంబ్ bhūlōkaṃb *neut.nom.sg.* (A88.8:897). భూలోకం. Earthly world. [<Skt. bhūlōkaḥ].

భూవల్లభుణ్డ్ bhūvallabhuṇḍ *masc.nom.sg.* (A89.6-7:898-934). రాజు. The king of the earth. [<Skt. bhūvallabhaḥ].

భూసతిపై శైలనన్దాబ్జభవసంఖ్యనొంద bhūsatipai śaila nand ābja bhava saṃkhyan onda *clause* (A144.17:1075-76). అంకెలను పదసంకేతంతో చెప్పటం. భూసతి అంటే సున్నా; భూమికి సంఖ్యలేదు. శైలం అంటే ఏడు; సప్తశైలాలు (ఏడుకొండలు)కాబట్టి. నందులంటే తొమ్మిది; నవనందులు కాబట్టి. అబ్జభవుడంటే తొమ్మిది;నవబ్రహ్మలు కాబట్టి. అంకెలవరస 0779. 'అంకానాం వామతో గతిః' (అంకెలలెక్క కుడినుంచి ఎడమకు చెప్పుకోవాలి) కాబట్టి 9970; సున్నకులెక్కలేదు కాబట్టి వదిలివేస్తే శాసనకాలం శకసంవత్సరాలు 997;క్రీస్తుశకం 1075(=997+78). (The years in Saka Era) having attained the numerical value of zero (and hence

not counted: bhūsati) plus (pa$^{i}_{o}$) seven (śaila), nine (nanda) and nine (abjabhava). This number (0799) is rewrtten in reverse order ("aṃkānāṃ vāmatō gatiḥ") and 78 is added to get the date in the Christian Era (997+78=1075 A.D.)

భూసురవంశుఁడు bhūsuravaṃśuṇḍu *masc.nom.sg.* (A144.19:1075-76). బ్రాహ్మణ వంశంవాడు. He who is of the Brahmin caste. [<Skt. bhūsuravaṃśyaḥ].

భోగము bhōgamu *neut.nom.sg.* (A123.18:1023). అనుభవం, మొ. Enjoyment, wealth, etc. [<Skt. bhōga-].

భోగానకు bhōgānaku *neut.dat.sg.* (A130.78-79:1060). అనుభవానికి. For the enjoyment. v.s.v. bhōgamu.

భోయున్ bhōyun *masc.acc.sg.* (A141.7-8:1073). గ్రామాధికారిని. A var. of bōyun. v.s.v. bōya.

భోయుని bhōyuni *masc.gen-obl.sg.* (A147.7:1078). గ్రామాధికారి యొక్క. A var. of bōyuni. v.s.v. bōya.

భౌఱమ bhaur̲ama *n.pr.* (B86.28:768). ?connected with bol̲ama, being its hyperstandardized taddhita form.

M

మకన్ఱు makanr̲u *masc.nom.sg.* (A68.3:8th). భర్త; మొగుడు. Husband, enemy. -k- in the form is perhaps due to Tamil influence on the scribe. v.s.v. maga.

మగ maga *adj.* (A112.15:972). మొగవాడైన; మొగుడైన; మొగతనం గల. Relating to the husband, manly, masculine. A bound var. of magāḍu occuring in the cpd. magadaṇḍuvu penalty for the husband. cf.Te. magaṭimi, maguva, etc., Ka. maga, magan, magaḷ, magu, makkaḷu, Tu. maga, Ta. makan, makaḷ; makanmai, makavu, Ma. makan, makkaḷ, Klm. magavan, etc. [<PSDr *makan̲/-aḷ]. See Kolami 481 and DED 3768 for more details and IA borrowing.

మగనిన్ maganin *masc.acc.sg.* (A112.13:972). భర్తను. Husband. v.s.v. maga.

మగన్ఱు maganr̲u *masc.nom.sg.* (A91.2:9th/10th). కొడుకు. Son. This meaning is now lost in Telugu. An older form of magaṇḍu. v.s.v. maga.

మగి magi *masc.nom.sg.* (A19.1:675). వ్యక్తినామం. A crown-prince of the Eastern Cāḷukya dynasty). Prob. wrong for maṃgi which word is derived from <*maṃghi <Pkt. mamhi <Skt. mahī earth, by C. Narayana Rao. See Bh.5. 121-23.

మంఖిపొఱ్ఱియారు maṃkhipoṟṟiyāru *n.pr.* (A46.10-12:700-25). వ్యక్తినామం. Editors suggest correction to maṃkhi as maṃci good.

మంగడ్ల maṃgaḍla *masc.gen-obl.pl.* (A54.7:742-98). మంగళ్ల. Of the barbers. pl. of maṃgali barber. A var. of maṃgaḷula and maṃgaḷḷa (class.). cf.Ka. maṅgala, Ta. maṅkala. [<Skt. maṅgala- auspicious].

మంగ్గలవారము maṃggalavāramu *neut.nom.sg.* (C11.9:1080). మంగళవారం. Tuesday.

మంగి maṃgi *masc.nom.sg.* (A20.4-5:675-99). వ్యక్తినామం. v.s.v. magi.

మఙ్గియారి maṅgiyāri *masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A45.1.700-25). వ్యక్తినామం. See s.v. magi, maṃghi.

-మంచ్చి -maṃcci *suf.* (A157.4:1084). వ్యక్తినామానుబంధం. A personal name suffix.

మంచికొణ్డ maṃcikoṇḍa *p.n.nom.sg.* (A87.13:892-922). స్థలనామం. Occurs as the name of a region. Wrongly deciphered as maḍikoṇḍa. maṃci beautiful, good, fine, etc. koṇḍa hill, p.n.suf.

మజ్జియ majjiya *masc.gen-obl.sg.* (B60.29:945-70). వ్యక్తినామం. -iya personal name suf.

మటంబును maṭaṃbunu *neut.nom.sg.* (A86.11:850). మఠాన్ని. The convent, monastery, or cloister. [<Skt. maṭhaḥ]. -unu con.clitic.

మట్టబు maṭṭabu *neut.nom.sg.* (B26.20:763). మట్టం. Level. Wrong for maṭṭaṃbu/maṭṭamu. cf.Te. maṭṭu, Ta. maṭṭam, maṭṭu, Ma. maṭṭa, maṭṭam, Ka. maṭṭa, Tu. maṭṭu, etc. [<PSDr *maṭ-V]. See DED 3811 for more details.

మఠంబు maṭhaṃbu *neut.nom.sg.* (A89.10:898). మఠం. A monastery. [<Skt. maṭhaḥ].

మఠంబునుం maṭhaṃbunuṃ *neut.nom.sg.* (A89.28-29:898). మఠాన్ని. -unuṃ con.clitic. v.s.v. maṭhaṃbu.

మడకుఱ్తియుం maḍakuṟtiyuṃ *p.n.gen-obl.sg.* (B66.84;85:1022). స్థలనామం. maḍa a small opening out of a channel into a field; cf.Ta. maṭai, Ma. maṭa, Ka. maḍa, etc. [<PSDr *maṭa-]. See DED 3810 for more details.

మడపల్లి maḍapalli *p.n.gen-obl.sg.* (B45.56:918-25). స్థలనామం. Occurs as a var. of maḍapallu. v.s.v. maḍapallu paṟṟu and maḍakuṟtiyuṃ.

మడపల్లుపఱ్ఱు maḍapallu paṟṟu *p.n.nom.sg.* (B45.59:918-25). స్థలనామం. Here paṟṟu is used as a free form, as a var. of paṭṭu hold, place, etc, maḍapallu has a var, maḍapalli. v.s.v. maḍakuṟtiyṃ. pallu var. of pallamu a low ground or land, dale, wet land, etc. cf.Ka. paḷḷa, Tu. paḷḷa, pallā, Ta.Ma. paḷḷam, etc. [<PSDr *paḷ-V]. v.s.v. paṭṭu also.

-మడి[1] maḍi[1] *adv.* (A50.8;625., A121.6:1018., A125.9:1043., A155.7-8:1084., A159.12:1087., A163.13:1089., A165.11:1091., A166.11-12:1092.). రెట్లు;(అన్ని)ఇంతలు. So many times. cf.Te. maḍāta fold, plait, etc., Pj. maḍkip- to fold, Go. maṛ-pānā id., Ka. maḍate fold, etc., Tu. maḍatē a fold, Koḍ. maḍāt- to fold, Ta. maṭi to be bent, folded, Ma. maṭaṅṅu-ka to be folded, etc. See DED 3796, 3824 and 3828 and TVB 936.

-మడి[2] -maḍi[2] *p.n.suf.* (A54.5:742-98). స్థలనామప్రత్యయం. Occurs in the p.n. gaṇḍu m aḍi, prob. meaning field. cf.Ka. maḍi. See DED 3805 for details.

మడువ్ maḍuv *neut.nom.sg.* (A76.5:820-25). స్థలనామప్రత్యయం. See p.n. suf. A var. of maḍuvu pond.

మడువ maḍuva *p.n.* (A93.7:3th/10th). Occurs as the name of battle-field.

మడువు maḍuvu *neut.nom.sg.* (C3.19:709). చెరువు గుంట, మొ. A pond, tank, basin, lake, pool, pit, hollow. A var. of maḍ-(ũ)gu (class.) and-maḍu (inscr.- as in rāmaḍu p.n.). cf.Ta. maṭu, Ka. maḍu, etc. [<PSDr *maṭu]. See DED 3809 for more details.

మణం maṇaṃ *intr.inf.* (A87.70-71:892-922). బతకటానికి. To live, etc. v.s.v. manu.

మణియశమ్మణ maṇiya śammaṇa *masc.nom?sg.* (A10.1:600-25). వ్యక్తినామం. maṇ- var. of maṇi precious stone (?) and -iya var. of -aya, etc. -aṇa in śammaṇa is a rare appellation added to śarmma.

మణిసి[1] maṇisi[1] *masc.nom.sg.* (A87.60;70-71:892-922). మనిషి, మానవుడు. A human male, man. A var. of manisi, mānisi, maniṣi and maḍisi (the last two being in colloquial usage). [<Skt. manuṣyaḥ].

మణిసి[2] maṇisi[2] *intr.ppt.* (A87.70-71:892-922). మడిసి, చచ్చి. ppt. of *maṇiyu or *maṇayu, a var. of maḍiyu intr. to be destroyed. cf Ta. maṭi, maṭivi, Ka. maḍi, etc. [<PSDr *maṭi-]. See DED 3803 for more details.

మణ్టరాజ maṇṭa rāja *masc.nom.sg.* (B5.19:330-75). వ్యక్తినామం.

మణ్డ maṇḍa *n.pr.?* (B25.16:668-69., B26.39:669). వ్యక్తినామం?

మణ్డతోన్ maṇḍatōn *neut.instr.sg.* (A136.8-9:1065). ప్రమిద. Frying pan (B), branch (SR), twig (SRN), and a dish in which oil is poured to keep the lamp burning (K. Lakshmana Rao). The last meaning suits the context best. A var. of maṇḍiga an earthen plate. cf.Ka. maṇḍe, Tu. maṇḍe, Ta. maṇṭai, Ma. maṇṭa, etc. [<PSDr *maṇṭa-]. See DED 3831 for more details and IA borrowing.

మణ్డపమ్ maṇḍapam *neut.nom.sg.* (A144.20:1075-76). మంటపం. A pavilion. [<Skt. maṇḍapa-].

మణ్డపము maṇḍapamu *neut.nom.sg.* (A162.10-11:1089). మంటపం. A var. of maṇḍapam before cosonants.

మణ్డలమున maṇḍalamuna *neut.loc.sg.* (A187.7:1100). ప్రాంతంలో. In the region, district. [<Skt. maṇḍala-].

మణ్డలిక maṇḍalika *adj.* (A125.17:1043.,A186.4:1099). మండలాధికారి అయిన. A ruler of a province. [<Skt. māṇḍalikaḥ].

మణ్డలిక భీమరాజును maṇḍalika bhīmarājunu *masc.nom.sg.* (A54.2:742-98). వ్యక్తినామం. Chiftan Bhīmarāju. -unu con.clitic.

మణ్డలికుణ్డు maṇḍalikuṇḍu *masc.nom.sg.* (A144.19:1075-76).

రాష్ట్రాధికారి. A provincial authority. The word has to be read as "maṇḍalikūḍu" on account of metrical considerations. [<Skt. māṇḍalikaḥ].

మదంబ్ madamb *neut.nom.sg.* (A70.3:9th). అహంకారం, గర్వం, మొ. Passion, frenzy, pride, etc. A var. of madambu before vowels. [<Skt. madaḥ].

మదముదితున్ర్ madamuditunṟ *masc.nom.sg.* (A11.3-4:625-60). అహంకారః సంతోషి. He who is delighted with his lust, etc. [<Skt. madamuditaḥ].

మదవున్రు madavunṟu *adj.*? (A70.4:8th). అర్థం తెలియదు. The meaning of the word is not clear.

మదుకేస్వర madukēsvara *masc.nom.sg.* (A151.6:1081). దేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మద్దలు maddalu *neut.nom.pl.* (B47.34:925). మద్ది చెట్లు. (?) Wrong for maddu-lu pl. of maddi *Terminalia glabra.* cf.Tu. matti, Ta. marutu. Ma. marutu, Klm. madgi, Nk. madgi, Pj. merdengi, Go. marḍ, mardē, Kui mardi. [<PSDr and PCDr *mar-ti].

మధుకీశ్వర madhukīśvara *masc.nom.sg.* (A158.4;1082., A154.1-2:1082., A179.5:1098). దేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధుకీస్వర madhukīsvara *masc.nom.sg.* (A156.7-8:1084). దేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధుకేశ్వర madhukśevara *masc.nom.sg.* (A157.3-4:1084.. A168.3-4:1092). దేవనామం. The name of a deity. A var. of madūkēsvara, etc.

మధుకేస్వర madhukēsvara *masc.nom.sg.* (A180.4-5:1098). దేవనామం. v.s.v. maḍhukēśvara.

మధూకేస్వర madhūkēsvara *masc.nom.sg.* (A129.8-9:1058). దేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధ్యమున madhyamuna *neut.loc.sg.* (A160.5:1089). మధ్యలో. In the middle. [<Skt. madhya-].

మన mana *neut.nom.sg.* (A124.4:1083). మానిక A measure. Wrong for māna.

మనవర్తికం manavarttikaṃ *neut.nom.sg.* (B68:45:1060). మనోవర్తి, మనవర్తి. Maintenance or subsitence grant made esp. to

widowed women. A var. manavarti, manōvartti (both colloq.), and manu- vr̥tti (class.). mana- shows contamination of manu to live and Skt. manaḥ mind, desire, etc.

మనవర్తికా manavarttikā *neut.nom.sg.* (B68.52:1060). మనోవర్తి. v.s.v. manavarttikam.

మను manu *intr.hab.adj.* (A12.11:625-50., A87.68:892-922). బతుకు, జీవించు, మొ. Living, behaving, acting. cf. Te. manugaḍa, maṉupu, manuvu, maniki, mannika, etc., Ta. maṉṉu, maṉ, Kui manba, Go. mand-, Pj. men-, Kur. man-, Br. mann-, etc. [<PDr *man-]. See DED 3914 and TVB 941 for more details and Mundarian borrowing.

మనుము manumu *intr.imp. 2ndsg.* (A87.67:892-922). (నీవు) బతుకు. You live, act, behave. v.s.v. manu.

మనుసులకు manusulaku *masc.dat.pl.* (A110.10:991). మనుష్యులకు. To the men. pl. of manisi, mānisi, etc. [<Skt. manuṣyaḥ].

మనోవల్లభి manōvallabhi *fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). భార్య, ప్రేయసి. A beloved, wife. Ungrammatical for manōvallabhā. [<Skt. manōvallabhā].

మన్చ్యన్న mancyaṇṇa *masc.nom.sg.* (B15.11:610). వ్యక్తి నామం. The name of a king. Prob. wrong for mañcaṇṇa*/mancaṇṇa*. manc(i)- good and -aṇṇa masc. name suf. and earlier form of -anna.

మన్న manna *intr.p.adj.* (A87.74:892-922). బతికిన. That lived, etc. v.s.v. manu.

మన్మఱాళు manmaṟāḷu *fem.nom.sg.* (A35.1:7th). కూతురు/కొడుకు కూతురు, మనమరాలు. A var. of man(u)marālu (class.) and manamarālu (colloq.). cf. Te. manumaḍu, manuma, Ta. marukan, maruki, Klm.Nk. marge. etc. See Kolami 490 and DED 4205. The words in the former list do not appear to be related correctly. The etymologies are some what confusing.

మయంకదలభటరలున్ mayaṃkadala bhaṭaralun *masc.acc.pl.* (A12.5:625-50). వ్యక్తి నామం. bhaṭara- [<Skt. bhaṭṭārakaḥ.]

మరమయు maramayu *fem.nom.sg.* (A106.15:925-50). వ్యక్తి నామం. Prob. wrong for māramayu. -yu con.clitic.

మరమ్మ maramma *fem.nom.sg.* (A66.5:8th). వ్యక్తినామం. A var. of marama prob. wrong for māramma [<Skt. māraḥ cupid.]. Or possibly from Skt. smaraḥ id. cf.Te. marūḍu id.

మరమ్మయు marammayu *fem.nom.sg.* (A110.19:971). వ్యక్తినామం. A var. of maramayu.

మరియాద mariyāda *neut.nom.sg.* (A59.10-11:8th). హద్దు,సీమ. A limit, bound, limits or bounds. [<Skt. maryādā].

మఱన్ది maṟandi *masc.nom.sg.* (A84.2:848-92). మరిది. Younger brother-in-law. A var. of maṟādi (class). and maridi colloq.). cf. Klm. maran, Kui mrīgali, etc. <?<*maṟ-V]. See DED 3899 for more details.

మఱి maṟi *adv.* (A14.1:633-63., A144.18:1075-76). మరి,మళ్ళీ,మొ. And, again, then, after, next, etc. cf.Te. maṟu, maṟusa, maṟusaṭi, māru, māṟu, etc., Ka. maṟu, maṟa, Tu. maru, Ta. maṟu, Ma. maṟu, Nk.Pj. mari, etc. [<PSDr and PCDr *maṟ-i]. See DED 3903 for more details.

మఱియు maṟiyu *adv.* (A87.54:892-922). మరిన్ని. And. v.s.v. maṟi.

మఱియును maṟiyunu *adv.* (A112.10:972). మరిన్ని. And. A var. of maṟiyu. v.s.v. maṟi.

మఱు maṟu *adj.* (C7.5:8th). మరుగైన,చాటైన,మొ. Private. cf.Te. maṟūgu, māṟu-, maṟuvu, māṭu, etc., Ka. maṟa, maṟavu, maṟasu, Tu. madeyuni, Ta. maṟai, māṟṟu, Ma. maṟayuka, maṟa, Kui. mārga, etc. [<PDr *maṯ-V/*māṯ-]. See DED 3897 and 3916 for more details.

మఱుతుడ్లు maṟutuḍlu *neut.nom.pl.* (A108.9-10:925-50). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. maṟuturu.

మఱుతుణ్డు maṟutuṇḍu *neut.nom.sg.* (A44.11-12:700-25). భూప్రమాణం. A var. of maṟuturu.

మఱుతుథ్లు maṟututhlu *neut.nom.pl.* (A48.11:719-20). భూప్రమాణాలు. Measures of land. prob. wrong for maṟuturlu. v.s.v. maṟuturu.

మఱుతురు maṟuturu *neut.nom.sg.* (A148.11:1079). భూప్రమాణం. A measure of land. A var. of maṟutuṇḍu, maṟuntru, maṟutū, and mārtu. SRN lists only two varr. as received forms, maṟuturu and marturu. In later inss., another var. mattaru

also occurs. M. Somasekhara Sarma equates it with Ka. mattaru. See RPS, pp.50-72. G. S. Gai explains that matter (later, mattalu) means a certain measure of land. He quotes from GOKI which derives the Kannada form from Skt. mātrā_ a measure, a standard. He connects Ta. maṭṭu a measure, maṭṭu-kōḷ a measuring rod, Ma. maṭṭu measure, Te. maṭṭu measure, and Ka. maṭṭa, maṭṭu a measure, limit. See HGOK, s.v. mattar. On the basis of the bilingual pākhāla ins. of kākati Gaṇapatidēva in which maṟutu and nivartanam occurs as equivalent terms, M. Somasekhara Sarma explains the meaning of the Te. word as "a measure equal to 30 daṇḍas or 300 hastas" (opt.cit., see also NI 1.137, cp.No.17). P. Srinivasachar while quoting the statement "daśa hastēna daṇḍēna triṃśad daṇḍā nivartanam", observes that the value of 'nirvartanam' changed from time to time. See CIT, Glossary, s.v. maṟuturu. SRN has also a slightly different meaning. During the kākatīya period and later, this term was used while referring to the area of wet lands while the analogous term puṭṭi was used in the case of dry lands. During the period under study, no such distinction is known to have been in vogue (Ibid.). It is possible that the word is of Drav. origin, traceable to *maṭ-V in view of G.S. Gai's comparative vocabulary. See DED 3811 for -ṭ- forms.

మఱుతుర్ల maṟuturla *neut.gen_obl.pl.* (A123.16-17:1023). భూప్రమాణాల. Of the measures of land. A var. of maṟutuḍla. v.s.v. maṟuturu.

మఱుతుఱ్లు maṟutuṟlu *neut.nom.pl.* (A23.11:682). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. maṟuturu.

మఱుతూ maṟutū *neut.nom.sg.* (A115.2:10th). భూప్రమాణం. Measure of land. prob. wrong for maṟutu(ru).

మఱున్తుడ్ల maṟuntuḍla *neut.gen-obl.pl.* (A6.12-13:600-25). భూప్రమాణాల. cf. measures of land. v.s.v. maṟuturu.

మఱున్తుఱ్లు maṟuntuṟlu *neut.nom.pl.* (A2.14:575_600., A56.15-16: 750). భూప్రమాణాలు. Measures of land. var. of maṟutuṟlu, etc. v.s.v. maṟuturu.

మఱున్ఱు maṟunṯṟu *neut.nom.sg.* (A49.18:725) భూప్రమాణం. Measure of land. v.s.v. maṟuturu.

మఱున్ఱపిడుకు maṟunṟa piḍuku *masc.nom.sg.*(A11.3:625-50). వ్యక్తినామం. -piḍuku masc. name suf., var. of piḍugu thunderbolt.

మఱుపడువ maṟupaḍuva *p.n.* (B57.52:945-70). స్థలనామం. maṟu adj. private. -paḍuva low-land. v.s.v. maṟu and paḍuvayu.

మఱువక త్రిణేత్రో maṟuvuka triṇētrō *n.pr.* (A29.1-2:7th). వ్యక్తినామం. maṟuvaka fem.name? There is another word maḻuvakka occurring in the material. which of -ṟ- or -ḻ- is a mistake is not clear. ḻ-> -r- is unknown in Telugu. triṇētrō wrong for trinētra(n).

మఱ్తులు maṟtulu *neut.nom.pl.* (A12.9:625-50). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. maṟuturu.

మఱ్ఱలూర maṟṟalūra *p.n.loc.sg.* (A58.14-15:8th). స్థలనామం.

మఱ్ఱి maṟṟi *neut.nom.sg.* (B66.68:1022). మఱ్ఱిచెట్టు. Banyan tree, Indian fig tree, *Ficus indica*. A var. of maṟi. cf.Klm. marri, Pj. mar. [<?CDr *mar-V]. See DED 3908.

మలినుర్ malinur *masc.nom.pl.* (A89.15:898-934). చెడ్డవాళ్లు. Bad or vile men. pl. of malinuṇḍu. [<Skt. malinaḥ].

మల్కాపఱ్ఱ malkapaṟṟa *p.n.loc.sg.* (B53.59:945-46). స్థలనామం. malka- prob. a var. of malāka a bed, spiral, crookedness, etc. cf. Te. malāgu, malācu, Ta. malukku, Ka. malaku, etc. [<PSDr *mal-]. See DED 3874 and TVB 948 for more details. paṟṟa loc.sg. of paṟṟu p.n.suf.v.s.v. paṭṭu.

మల్కాపొరము malkaporamu *p.n.nom.sg.*(B46.33:918-25).స్థలనామం. malka a bend, turn, etc. v.s.v. malkapaṟṟa. poramu var. of puramu town.

మల్కొండ malkoṇḍa *adj.* (A112.10:972). వంశనామం. Occurs as a family name- placename. mal- var. of malu (mali-in some cpds.) small. cf.Ka. mala second, other, etc. Koṇḍa hill, p.n.suf.

మల్లణ్ mallaṇḍ *masc.nom.sg.* (A89.27:897). జెట్టి, కుస్తీలు పట్టేవాడు; వ్యక్తినామం. A boxer, a wrestler, A var. of malluṇḍu. The word has to be read as "mallāḍ" on metrical considerations. [<Skt. mallaḥ].

మల్లపరాజు mallaparāju magc.nom.sg. (A89.39:898-934). వ్యక్తి నామం. -apa masc. name suf. rāju king. mallapa a var. of mallaya, etc. v.s.v. mallaṇḍ.

మల్లయ mallaya masc.nom.sg. (C10.7-8:1056). v.s.v. mallaṇḍ.

మల్లుర mallura masc.nom.pl. (A68.6:8th). జెట్టి లను. Wrestlers. pl. of malluṇḍ.

మళాయాధిపతి maḷāyādhipati masc.nom.sg. (A121.4:1018). వ్యక్తి బిరుదం. Wrong for malayādhipati.

మవిణ్డి maviṇḍi masc.nom.sg. (B37.22:794-842). వ్యక్తినామం; మామిడి. Mango. Names like māmiḍayya and māmiḍamma are known in Andhra. A var. of māmidi, māvĩḍi, māvi. cf.Te. miḍusu (Guntur, colloq. mango pickles prepared as chutney with curds), Ka. mā, mām, māvu, Ta. mā, mānti, Ma. mā, māvu, māṉṉa, etc. and also Ma. miṭi, miṭil, Ka. miḍi, Koḍ. muḍi, Tu. miḍi (and Te. miḍu-su). [<PDr *mā-:PSDr *mā- and *miṭi/*viṭi]. It appears from the lists that *mā- is the name of the fruit and *miṭi/*viṭi signals its unripeness. The nasal in Te. words is probably wrong on compartive evidence. The English word Mango *Mangifera indica* is a borrowing through Portuguese *manga* or through Malay *manggā*. See DED 3919 and 3975 for more details and possible IA loan. maviṇḍi wrong for māviṇḍi.

మశియ maśiya masc.nom.sg. (A12.2:625-50). వ్యక్తి నామం. -iya masc.name suf. A var. of masiya.

మసియ masiya masc.nom.sg. (A12.12-13;19-20:625-50). వ్యక్తి నామం. A var. of maśiya.

మహారాజు maharaju masc.nom.sg. (A78.4:820-25., A113.20:991). మహారాజు. Wrong for mahārāju.

మహాజన mahājana adj. (A72.1-2:8th). అగ్రవర్ణాలకు చెందిన. Belonging to the upper class society, demos. [<Skt. mahājanāḥ].

మహాజనము mahājanamu neut.nom.sg.(C12.13-14:1081).అగ్రవర్ణాల వారు. Upper class people. v.s.v. mahājana.

మహాదేవి mahādēvi fem.nom.sg. (A143.6:1074., A152.3-4:1082.,

A174.6:1094., A182.5:1098). పట్టపురాణి. Queen. [<Skt. mahādēvi].

మహాదేవుళ్ mahādēvuḷ *fem.nom.pl.* (A44.4-5:700-25). పట్టపురాణి గారు. v.s.v. mahādēvi.

మహాదేవుళ mahādēvuḷa *fem.gen-obl.pl.*(A45.3:700-25).పట్టపురాణి గారి. v.s.v. mahādēvi.

మహాపాతకము mahāpātakamu *neut.nom.sg.* (A130.107-108:1060). గొప్పపాపం. A heinous sin [<Skt. mahāpātaka-].

మహారాజు mahārāju *masc.nom.sg.* (A97.3:9th/10th., A104.9:925-50., A109.8:925-50., A111.6:972., A112.2:972). పెద్దరాజు. King. [<Skt. mahārājaḥ].

మహారాజుఱ్ల mahārājuṟla *masc.gen-obl.pl.* (A9.1:600-25).మహారాజుగారి. Prob. wrong for mahārājulla.

మహారాజుల mahārājula *masc.gen-obl.pl.* (A46.10:700-25., A56.10:750., A70.5:8th., A88.1:897., A99.1:9th/10th., A105.4:925-50). మహారాజుగారి. v.s.v. mahārāju.

మహారాజులకు mahārājulaku *masc.dat.pl.* (A12.4:625-50). మహారాజుగారికి. v.s.v. mahārāju.

మహారాజులయు mahārājulayu *masc.gen-obl.hon.pl.* (A75.7:820-25). గొప్పరాజుగారి. -yu con.clitic. v.s.v. mahārāju.

మహారాజులు mahārājulu *masc.nom.hon.pl.* (A118.7:991).గొప్పరాజుగారు. v.s.v. mahārāju.

మహారాజుల్ల్ mahārājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.2:600-25). గొప్పరాజు గారు. v.s.v. māhārāju.

మహారాజుల్లు mahārājullu *masc.nom.pl.* (A108.5:925-50). మహారాజులు. Prob. wrong for mahārājulu. v.s.v. mahārāju.

మహారాజుల్లొళన mahārājull oḷana *masc.loc.pl.* (A8.1:600-25). మహారాజుల్లో. Among the kings. -oḷana archaic survival of the older form of ḷōna and lōna.

మహాసేనమున māhāsēnamuna *neut.loc.sg.* (A145.14:1076). స్థలనామం. A village named after Mahāsēna or Kumārasvāmi, the leader of gods and son of Siva. [<Skt. mahāsēnam].

మహిషమథన mahiṣamathana *fem.nom.sg.* (A144.23:1075-76). కాళి, మహిషాసురమర్దని. Epithet of Durga who fought and killed Mahiṣāsura. Ungrammatical for mahiṣa mathani. [<Skt. mahiṣamathanī].

మహేన్ద్రన్ mahēndran *masc.nom.sg.* (A51.1:725-75). వ్యక్తినామం. The lord of Paradise. [<Skt. mahēndraḥ].

మఱువక్క-ధూర్త్తన్ maḻuvakka dhūrttan *masc.nom.sg.* (A98.5-6: 9th/10th). వ్యక్తినామం. v.s.v. maṟuvaka triṉētrō.

మాగడవఱు māgaḍavaṟu *p.n.nom.sg.* (B67.102:1022-66). స్థలనామం. māgaḍa prob. var. of māgāṇi, māgili, etc. fertile land, low-land. -vaṟu var. of -paṟu p.n.suf.

మాగన్ఱు māganṟu *masc.nom.sg.* (A95.4:9th/10th). భర్త. Husband. Wrong for maganṟu. v.s.v. maga.

మా గొల్లణ్డును mā gollaṇḍunu *masc.nom.sg.* (A110.13:971). వ్యక్తి నామం. The meaning of mā is not clear. -unu con.suf. gol-laṇḍ- prob. var. of golla shepherd [<Pkt. goalo <Skt. gōpālaḥ].

మాఘమాసమున māghamāsamuna *neut.loc.sg.* (A145.6:1076., A115.3-4:1081). మాఘమాసంలో. In the eleventh lunar month. [<Skt. māghamāsaḥ].

మాడ māḍa *neut.nom.sg.* (C11.12;19:1080., A180.8:1098). వరహాలో సగం, ఒక బంగారునాణెం. A gold coin, half of a varāha (or var-ahā), of 52 times the weight of the reed of a gurivenda *Abrus precatorius.* See S. Pratapa Reddi, ASC, pp.130,131, 234 for the above meaning. Y. Yasoda Devi's version is that māḍa weighs between 58 to 60.1 times of a gunja. See JAHRS, 24.78,80. cf.Ta. māṭai.

మాడల్ māḍal *neut.nom.pl.* (A157.5:1084). బంగారునాణేలు. A var. of maḍalu before vowels. v.s.v. māḍa.

మాడలకు māḍalaku *neut.dat.pl.* (A134.30;31:1062). బంగారునాణేలకు. For the gold coins. v.s.v. māḍa.

మాడలు māḍalu *neut.nom.pl.* (A179.8-9:1098). బంగారునాణేలు. Gold coins. v.s.v. māḍa.

మాదని mādani *masc.gen-obl.sg.* (A178.10:1098). వ్యక్తినామం. mādani gen.sg. of māda(na), var. of mādi(ya).

మాదర mādara *masc.gen-obl.sg.* (B68.45:1060). మేదర-, మేదరివాళ్లకు సంబంధించిన. Relating to the basket-maker. A var. of mēdara. The word is not listed in Te. dictionaries. cf.Te. mēdari, Ka. mādara, mēdara, mēda, Ta. mētavar, etc.

[? <SDr *mēta-]. See DED 4178 for more details and IA borrowing.

మాదవయ్యయు mādavayyau *masc.nom.sg.* (A110.14:971). వ్యక్తి నామం. -ayya masc. name suf. -yu con.clitic. mādav(a) one of the several names of Kṛṣṇa [<Skt. mādhavaḥ].

మాదాలి రేకమ mādāli rēkama *fem.nom.sg.* (A153.5:1082). వ్యక్తి నామం. mādāli family name. -ama fem.name suf.

మాదియయు mādiyayu *masc.nom.sg.* (A149.11:1081). వ్యక్తి నామం. -iya var. of -aya, etc. -yu con.particle. v.s.v. mādani.

మాది శర్మ్మ mādi śarmma *masc.nom.sg.* (B26.34;37:869). వ్యక్తి నామం. v.s.v. mādani.

మాధవభట్టు mādhavabhaṭṭu *masc.nom.sg.* (A154.2:1082). వ్యక్తి నామం. bhaṭṭu learned man. [<Skt. mādhava bhaṭṭaḥ].

మాన māna *neut.nom.sg.* (A124.2:1038., A135.10:1064., A137.9:1068., A140.11:1073., A149.11:1081., A150.10-11:1081., A167.9:1092., A175.9:1095., A186.7:1099). మానిక. A measure equal to one seer in some places and two seers in some others. A var. of mānika/mānike and mānikamu. [<Skt. māna- measure].

మాని māni *masc.nom.sg.* (A134.29-30:1062., A177.25:1097). వ్యక్తి నామం. Occurs as a personal name.

మానిక mānika *neut.nom.sg.* (A139.9:1072., A147.11:1078., A159.13:1087., A173.12-13:1094., A174.11:1094., A181.11:1098., A182.9-10:1098). మాన. A measure. v.s.v. māna.

మానికన్ mānikan *neut.instr.sg.* (A185.8:1098). మానికతో. By the measure. v.s.v. māna.

మానికము mānikamu *neut.nom.sg.* (A147.6:1078). మానిక. A var. of mānika and māna. Occurs in the phrase "vanda mānikamu" hundred-measures. v.s.v. māna.

మానికలు mānikalu *neut.nom.pl.* (A125.9:1043., A145.15:1076., A148.8:1079., A163.14:1089). మానలు. Measures. v.s.v. māna.

మానికాలు mānikālu *neut.nom.pl.* (A178.8:1098). మానికలు. Measures. A var. of mānikalu (its sg. form being mānikamu rather than mānika resulting in compensatory lengthening). v.s.v. māna.

మానికిన్ mānikin *neut.instr.sg.* (A184.8:1093). మానికతో. By a measure. Wrong for mānikan. v.s.v. māna.

మానిసి mānisi *masc.nom.sg.* (A75.9:820-25). మనిషి. A man. [<Skt. mānuṣaḥ]. A var. of maṇisi.

మానెడు māneḍu *adj.* (A143.11:1074). ఒక్క-మానిక పరిమాణంగల. One māna-ful. Prob. wrong for māneṃḍu. v.s.v. māna.

మానెణ్డు māneṇḍu *adj.* (A110.9-10:971., A126.10:1047., A128.22:1058., A139.9:1072., A147.11:1078., A159.1:1087., A160.12:1087., A166.12:1092., A172.6;8:1094., A178.14:1092., A182.10:1098., A183.12:1098). మానెడు. One māna-ful. v.s.v. māna.

మానెండు māneṃḍu *adj.* (A173.13:1094). మానెడు. An ortho. var. of māneṇḍu. v.s.v. māna.

మానెణ్డును māneṇḍunu *adj.* (A110.11:971). మానెడున్నూ. And one māna-ful. -unu con.clitic. v.s.v. māna.

మామ māma *masc.nom.sg.* (A18.4:650). మామయ్య,మాఁవఁ. Father-in-law, uncle-in-law, a maternal uncle. cf.Ka. māma, māva, Tu. māme, Ta. māmaṉ, Ma. māman, Nk.Pj. māma, Mlt. mama, Brah. māmā, etc. See Kolami 505 and 506 and also DED 3945 for more details and discussion on genetic relationship.

మాయలూరుఱ్ఱు māyalūrunṟu *n.pr.?* (A43.1:7th/8th). వ్యక్తి నామం?

మారకణరు mārakaṇaru *n.pr.?* (A104.16:925-50). వ్యక్తినామం?

మారటబోయ māraṭa bōya *masc.nom.sg.* (B25.41;50:668-69). వ్యక్తి నామం.

మారటబోళ్ māraṭa bōḷ *masc.nom.pl.* (B24.29:663). వ్యక్తి నామం.

మారపాసారి mārapāsāri *masc.nom.sg.* (A140.11:1073). వ్యక్తి నామం. -āsāri var. of ācāri [<Skt. ācārin]. -ap- var. of -ap(p)a personal name suf. mār- var. of māra- cupid. [Skt. māraḥ].

మారమ్మ māramma *fem.nom.sg.* (A60.11-12:8th). వ్యక్తి నామం. mār- var. of māra (Skt.) cupid. -amma fem.name suf. v.s.v. mārapāsāri.

మారయ్య mārayya *masc.nom.sg.* (A25.32:7th). వ్యక్తినామం. mār- var. of māra cupid. -ayya masc. name suf. v.s.v. mārapāsāri.

మారీస్వరంబు mārīsvaraṃbu *p.n.nom.sg.* (A28.1:7th). స్థలనామం. Ungrammatical for mārēśvaraṃbu.

మార్కండీశ్వర mārkkaṃḍīśvara *n.pr.* (A139.6-7.1072). దేవనామం.

మార్గమున mārggamuna *neut.loc.sg.* (A125.15-16:1043). మార్గంలో, దారిలో. In the path of, on the way. A var. of mārggamunan [<Skt. mārgaḥ].

మార్గమునన్ mārggamunan *neut.loc.sg.* (A155.13:1084). దారిలో. v.s.v. mārggamuna.

మార్వ్వల గరుడణ్డు mārvvala garuḍaṇḍu *masc.nom.sg.* (A121. 7-8:1018). శత్రుసేనలకు గరుత్మంతుడు; ఒక బిరుదు. mārvvala(mu) var. of mārbalamu the army of the enemy. SRN segments it as māṟu-balamu. The phr. is commonly used in colloq. Te. as "mandī mārbalamū". mār-var. of māṟu opposition, etc. cf.Te. māṟucu, mārcu, mārkonu, etc., Ta. māṟu, māṟṟaṉ, Ma. māṟuka, Ka. māṟu, Tu. māruni, Kui māska, etc. [<PDr *māṯ-]. See DED 3960 for more details. -vala var. bala. See s.v. balaṃbu. garuḍaṇḍu a mythical bird. See s.v. garuḍaṇḍu.

మాఱురా పిడుగు māṟurā piḍugu *masc.nom.sg.* (A51.1:725-75). వ్యక్తినామం. -piḍugu masc. mame suf.

మాఱ్పిడుగు māṟ piḍugu *masc.nom.sg.* (A12.13-14:625-50). వ్యక్తినామం. -piḍugu later form of piḍuku.

మావని māvani *masc.gen-obl.sg.* (A186.6:1099). వ్యక్తినామం. v.s.v. maviṇḍi.

మావయ māvaya *masc.nom.sg.* (A68.44:1060). వ్యక్తినామం. v.s.v. maviṇḍi.

మావిణ్డిపళ్లి māviṇḍi paḷli *neut.nom.sg.* (C4.15:709-46). స్థలనామం. māviṇḍi var. of māmīḍi mango and paḷli var. of paḷḷi/palli village.

మావురయ māvurāya *masc.nom.sg.* (B68.56:1060). వ్యక్తినామం. A var. of māhurayya a deity.

మాస- māsa- *adj.* (A13.4:625-50., A129.4:1058). నెలకు సంబంధించిన. Of the month. [<Skt. māsa-].

మాసబున māsabuna *neut.loc.sg.* (A21.8-9:678). నెలలో. In the month (of). Prob. wrong for māsaṃbuna. v.s.v. māsa-.

మాసమ్మంన māsammaṃna *neut.loc.sg.* (A121.9:1018). నెలలో. Wrong for māsammuna in the month (of). v.s.v. māsa-.

మాసరపొన్ māsarapon *adj.* (B65.108:1022). పొడుగాటి. Occurs as an atrribute of a certain paḍuva low-land. May be the adj. form of māsaramu long, etc. and also wrong (?) for māsarapun.

మాసివ్ఱోల māsivṟōla *p.n.loc.sg.*? (A116.1:9th/10th). స్థలనామం. -vṟōl var. of -prōl city.

మిణ్ణక miṇṇaka *adv.* (A112.14:972). నెమ్మదిగా, మౌనముగా, చల్లగా, మొ. Silently, quietly, coolly. A var. of minnaka (class.). Bh. Krishnamurti treats it as the neg. adj. of an obsolete Te. vb. minnu*. See TVB 988. cf.Ta. miṉ, miṉu, miṉṭu, Ma. miṉṭuka, etc. [<PSDr *miṉ-V]. See DED 3978 for more details.

మినమిని minamini *p.n.nom.sg.* (B38.17:799-842). స్థలనామం.

మిన్డ minda *adv.* (A14.1:633-63). మీద. On, upon. A var. of mī̃da (class), and mīda (colloq.). T. Donappa tells that the form is still preserved in the Rāyalasīma dialect. Allom. mī-in cpds. Cf. Ta. mītu, mī-, Ka. mē- etc. [<PSDr *min-/*mī-]. See DED 3966 for more details.

మిరియముల miriyamula *neut.gen-obl.pl.* (A155.9:1084). మిరియాల. Of the black pepper, *Piper nigrum.* obl.pl. of miriyamu var. of miremu, mirayamu. cf.Te. mirepa-kāṇḍra *Toddalia aculeata* and mirepa-/mirapa- kāya chilli, *Capsicum fastigiatum, C. annum.* cf.Ta. miriynm, Klm. mirsa, (SR) mircā, (Kin.) mirca, Pj. mīri/NIA mircī, Te. [<NIA] mircī. [<pkt. miria- <Skt. marīca-].

మిరియమ్పు miriyampu *neut.gen-obl.sg.* (A19.5-6:675). మిరియపు. A var. of miriyamu in cpds. See for a discussion on the meaning of the word in the context of its occurrence, ABC 2.1809. v.s.v. miriyamula.

మిఱిబోయ miṟi bōya *n.pr.* (B25.38-39:668-69). వ్యక్తినామం.

మిళ్ళిరాజుల miḷḷi rājula *masc.gen.obl.pl.* (A69.2:8th). వ్యక్తినామం.

మీద mīda *adv.* (A62.3:8th). పైన. On, upon. var. of minda, mī^{n}da. v.s.v. minda.

మీనవమ్మహాదేవి mīnavam mahādēvi *fem.nom.sg.* (A143.16:1074). వ్యక్తినామం. A haplological form of *mīnavamma mahādēvi. mīn- fish. -av(a) and -amma- personal name suffixes. For the ety. of mīnu fish, cf.Ta. mīṉ, Ma.Ko.To.Ka. mīn, etc. See TPS (1946), pp.10-11. mahādēvi [<Skt.] queen.

మీన్ది mīndi *adj.* (A124.6:1038). మీది, పైనున్న, మొ. Upper, next, further, etc. v.s.v. minda.

మీన్దు mīndu *adv.* (A48.6:719-20). మీదు. On top of, above, etc. v.s.v. minda.

ముక్కు mukku *neut.nom.sg.* (A112.14:972). నాసిక. Nose. A var. of muku. cf.Te. mukkīḍi noseless, mū-cūcu to smell, mūr (u)-konu to smell., Ta.Ma. mūkku, mō, Ka. mūgu mūsu, Tu. mūku, mūsuni, etc. [<PSDr *muk-/*mū-]. See DED 4009 and 4122 for more details.

ముచ్చియకు mucciyaku *masc.dat.sg.* (A12.29:625-50). వ్యక్తినామం.

ముంజలూర mumjalūra *p.n.nom.sg.* (B67.112:1022-66). స్థలనామం. -a emph. suf. mimjal pl. of mumja, var. of munjiya, munje the kernel of the unpripe palmyra fruit. Its ety. not known. place-names are commonly given on the basis of the produce, etc. that is in abundance at the place in question.

ముజుంణూరు mujumṇūru *p.n.nom.sg.* (B24.19:668). స్థలనామం. Wrongly deciphered for *mumjuṇūru, identified as Mdn. Munjunūru. mumju dirt, clottedness. -ṇ- var. of -n- glide between vowels in some cpds.

ముంజలురు mumjaluru *p.n.nom.sg.* (B41.81:844-88). స్థలనామం. -uru wrong for -ūru. v.s.v. mumjalūra.

ముఞ్జున్యురు muñjunyuru *p.n.nom.sg.* (B53.56:945-46). స్థలనామం. Wrong for muñjunūru. v.s.v. mujumṇūru.

ముటిచ్చిన muṭiccina *tr./caus.p.adj.* (A25.49-50:7th). ముట్టడించిన, ఎదుర్కొన్న. Caused to have been troubled. Wrong for muṭṭincina p. adj, of muṭṭu to besiege, etc. cf.Ka. muttu to

to enclose, Tu. mutțuni id. Ma. muṟṟuka to be close, crowded, etc. [<PDr. *muṯ-].

ముట్టకు muṭṭaku *n.pr.*? (A115.2:10th). వ్యక్తినామం.?

ముట్ల muṭla *masc.gen-obl.pl.* (A75.4-5:820-25). అధికారుల. Of the officials. v.s.v. muṭlu.

ముట్లు muṭlu *masc.nom.pl.* (A15.9:641). అధికారులు. Officials. var. of muḍlu. pl. of muṭṭu* an instrument (for governmental work). See for this explanation, ABC 2.1308-1309. -muṭṭu occurs bound in Mdn.Te. pani-muṭṭu tool, instrument. cf.Ta. muṭṭu, To. muṭ, Ka. muṭṭu, etc. [<SDr *muṭ-V]. See DED 4046 for details.

ముట్ళు muṭḷu *masc.nom.pl.* (A15.8:641., A16.4:641).అధికారులు. Officers. A var. of muṭlu.

ముడ్లు muḍlu *masc.nom.pl.* (A19.1:675). అధికారులు. Officers. Prob. wrong for muṭlu.

ముణ్డకలియ muṇḍakaliya *p.n.nom.sg.* (B65.105:1022). స్థలనామం. -ya emph.suf.

ముణ్డది muṇḍadi *p.n.* (B11.17:466). స్థలనామం. Occurs as the name of a province.

ముణ్డూర్ muṇḍūr *p.n.nom.sg.* (B8.13:395-410). స్థలనామం.

ముతు mutu *masc.nom.sg.* (A3.2-3:575-600., A6.3-4:575-600., A112.2:625-50., A13.1:625-50). పాత;ముసలి,మొ. A var. of muttu. Prob. means old, as in Mdn. muttayya, musalayya. cf.Te. mudiyu, mudusali, musali, Ta. mutu, mutāri, mū, Ma. mutu, muttan, muttā, Ka. muttu, mudi, Kuwi mūssela, etc. [<PDr *muc-/*mut-:mū].

ముత్తళూర muttaḷūra *p.n.nom.sg.* (A23.10:682). స్థలనామం. -a emph. clitic. muttaḷ pl. of muttu.

ముత్తిన్థి బోయ muttinthi bōya *n.pr.* (B25.45-46:668-69).వ్యక్తినామం.

ముత్తు muttu *masc.nom.sg.* (A2.1-2;6;6-7:575-600., A46.7:700-25., A96.2:9th/10th). వ్యక్తినామం. v.s.v. mutu.

ముత్తుకూరాను muttukūrānu *p.n.loc.sg.* (A68.3:8th). స్థలనామం. muttu old, or pearl. v.s.v. muttu. -kūr p.n.suf. as in āvakūru, etc.

ముత్తుము muttumu *neut.nom.sg.* (A160.3:1087). మూడుతూములు. Three tūms. v.s.v. mūṇḍu and tūmu.

ముత్రాజు mutrāju *masc.nom.sg.* (A94.3:9th/10th). వ్యక్తినామం. v.s.v. muttu and rāju.

ముదమున mudamuna *neut.instr.sg.* (A144.22:1075-76). సంతో షంతో. With the pleasure of [<Skt. mudaḥ].

ముది mudi *adj.* (A135.5:1064). ముసలి. Old. cf.Te. mudimi, mutuka, muduka, muduru, mutta,mudusali.musali, modalu, etc., Ka. mudu, muttu, Tu. mudi, Ta. mū, mutir, mutu, Ma. mutu, Kuwi (F) mussela, Brah. mutkun, etc. [<PDr *muc-/*mut-: *mū]. See DED 4057 and BSOAS 10.295 for more details.

ముదుగొండ muduguṇḍa *p.n.nom.sg.* (A87.37:892).స్థలనామం. v.s.v. mudugontha.

ముదుగొంథ mudugontha *p.n.nom.sg.* (B25.39:668-69). స్థలనామం. mudu prob. var. of mutu old. v.s.v. muttu. -gontha wrong reading for -goṉṟa var. of koṉṟa hill p.n.suf.

ముదుబం mudubaṃ *p.n.* (B25.25:668-69). స్థలనామం.

ముదుమడువున mudumaḍuvuna *neut.loc.sg.* (A78.3:820-25). స్థలనామం. In the village called mudumaḍuvu. -maḍuvu tank, p.n.suffix.

ముదొకుర్ mudokur *p.n.* (B26.35-36:669). స్థలనామం. Identified by the editor of the text as Mdn. mutukūru. v.s.v. muttu-kūrānu.

ముద్దమూర్ muddamūr *p.n.nom.sg.* (B25.41:668-69). స్థలనామం.

మునుంగోటి mnnuṃgōṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A54.6:742-98). స్థలనామం. mun- var. of munu front, first, etc. cf.Te. munumu, muṅ-gali, etc., Ka. mun, munnu, etc., Ta. muṉ, muṉpu, etc., Ma. mun munni, etc. [<PDr *mun-]. see DED 4119 for more details. -uṃ- con.clitic. -gōṭi var. of -kōṭi obl.sg. of kōḍu. v.s.v. kōṭan.

మునుద mununda *p.n.* (B8.8:395-410). స్థలనామం. The name of a province. A var. of muluḍu ?

ముండట mundaṭa *adv.*(A162.8:1088).ఎదట.In front, before. A var. of mundaṭan. cf.Te mundu, munupu, muṅgala, mun(n)u,

munumu, etc., Ka. mundu, mun, Tu. munde, mun(n)e, Ta. munu, munpu, muntalai, Ma. mun, mund, Pj. mundi, munni, Brah. mōn, etc. [PDr *mun-, *mun-t-]. See DED 4119 for more details. The word is obl.sg. of mundara.

ముందటం mumdatam *adv.* (A144.20:1075-76). ఎదట. Before, in front of. A var. of mundaṭa.

ముందరమునయు mumdaramunayu *p.n.loc.sg.* (B66.84:1022). స్థల నామం. -yu con.suf.

ముందరమునయుం mumdaramunayum *p.n.loc.sg.* (B66.83:1022). స్థలనామం. -yum con.suf. v.s.v. mumdaramunayu.

మున్డు mundu *num.nom.sg.* (A114.4:10th). మూడు. Three. An ortho. mistake for mūṇḍu.

మున్నూటి munnūṭi *num.adj.gen-obl.sg.* (A155.3-4:1084). మూడువందల. Of the three hundred (villages). mu- a var. of mūṇḍu three in cpds. nūṭi obl. of nūṟu hundred.

మున్నూర్వ్వురు munnūrvvuru *masc.nom.pl.* (A145.16:16-17: 1076., A159.16:1087., A163.11:1089). మూడువందలమంది. Three hundred persons. v.s.v. mūṇḍu and nūṟu.

మున్నూఱు munnūṟu *num.nom.sg.* (A12.13:625-50., A186.5:1099). మూడువందలు. Three hundred. v.s.v. mūṇḍu and nūṟu.

ముపందుము mupamdumu *num.nom.sg.* (A54.5:742-98). మూడుపందుములు. Three pandums or thirty tūm-fuls. v.s.v. mūṇḍu, padi, and tūmu. Word wrong for muppamdumu.

ముప్పది muppadi *neut.nom.sg.* (A115.2:10th., A134.30:1068). ముప్ఫయ్. Three tens, thirty (non-personal objects). v.s.v. muṇḍu and padi.

ముప్పదిమూన్ఱ్ muppadimūnṟ *num.nom.sg.* (A55.4:745-801). ముప్ఫయ్మూడు. Thirty three (non-personal objects). v.s.v. mūṇḍu and padi.

ముప్పఱయ mupparaya *masc.nom.sg.* (A165.8-9:1091). వ్యక్తినామం.

ముమ్మడి mummaḍi *adj.* (A125.9:1043., A155.7-8:1084., A159. 12:1087., A163.13:1089., A165.11:1C91.,A166.11:1092). మూడో (తరానికి చెందిన). Third. v.s.v. mūṇḍu and maḍi[1].

ముమ్మడిభీమ mummaḍi bhīma *n.pr.* (A155.7-8:1084., A163.13: 1089., A165.11:1091). వ్యక్తినామం. Bhīma the third of Cōḷa-Cāḷukya dynasty. v.s.v. maḍi[1], mūṇḍu, and bhīmuṇḍu.

ముమ్రనమ్మ mumranamma *fem.nom.sg.* (A142.6:1074). వ్యక్తి నామం.

ముయ్యర్ధాంశ muyyardhāṃśa *num.nom.sg.* (B25.22;28:668-69). మూఁడున్నర వంతులు; ఒకటిన్నర (మూఁడుఅరల) వంతు. Three and a half [muyyardh(a)] of shares (aṃśa). The editor prefers this meaning for purposes of the grant rather than one-and-a-half (muyyardha-). -aṃśa- share [<Skt. aṃśa-]. v.s.v. mūṇḍu and arddha-.

ముయ్యలి muyyali *adj.* (B59.59;62:945-70., B64.88;90;93:1011., B66.82;83-84;84-85,86;1022). మూఁడు ఎల్లల. Limited or bound on three sides. (<*mū-ella). cf. Ka.Ta. ella, etc. v.s.v. mūṇḍu and yalapa.

ముఱ్ఱి muṟṟi *tr.ppt.* (A87.58:892-922). ముట్టి, ఎదుర్కొని. A var. of muṭṭi ppt. of muṭṭu to attack. v s.v. muṭiccina.

ములుగు mulugu *p.n.* (B41.29:915-25). స్థలనామం.

ములుడు muluḍu *p.n.* (B41.82:844-88). స్థలనామం. A var. of munuda?

మువ్వుర muvvura *masc/fem.acc.pl.* (A10.2:600-25). ముగ్గురు వ్యక్తులను. Three persons. acc. of mūvuru/mūguru, muvvuru/mugguru. v.s.v. mūṇḍu.

ముసియ musiya *masc.nom.sg.* (B59.39;51:945-70). వ్యక్తి నామం. A var. of musiyana.

ముసియన musiyana *masc.nom.sg.* (B59.56:845-70). వ్యక్తినామం. -iy var. of -iya, -aya, etc. -ana masc. name suf. v.s.v. masiya.

ముసుణిపఱు musuṇipaṟu *p.n.nom.sg.* (B63.28:990). స్థలనామం. musuṇi var. of mus̃ḍi, musiṇi. musṭi *nux vomica, Strychnos nux vomica.* cf.Ka. musṭi, Pj. mūṭi, etc.

ముల్చిలినను mulcilinanu *tr.concess.* (A87.59:892-922). దొంగిలించినా. Even if stolen, took away, plundred. concess. of mulcilu prob. hyper-standardized form or muccilu to steal. cf.Te. muccilincu, muccu, mruccu, mruccilincu, mruccini, mruccili, etc. prob. connected with Te. muccu to cover, Te. mūyu to cover up, musūgu veil, etc. [<PDr *mūy-/ *muc-]. See DED 4025 for more details.

మూగమూర్ mūgamūr *p.n.nom.sg.*(B18.10:681). స్థలనామం.

మూటికి mūṭiki *num.dat.sg.* (A16.6:641). మూడింటికి. For the three non-personal objects. Prob. wrong for mūṃṭiki. v.s.v. mūṇḍu.

మూడ్ mūḍ *num.nom.sg.* (A143.3:1074). మూడు. Three non-personal objects. Prob. wrong for mūṃd(u). v.s.v. mūṇḍu.

మూణ్టికి mūṇṭiki *num.dat.sg.* (A125.6:1043). మూడింటికి. For three things. A var. of mūṭiki (Mdn.). v.s.v. mūṇḍu.

మూంట్టికి mūṃṭṭiki *num.dat.sg.* (A163.13:1089). మూడింటికి. An ortho. var. of mūṇṭiki. v,s.v. mūṇḍu.

మూణ్టికిం mūṇṭikiṃ *num.dat.sg.* (A145.13:1076). మూడింటికి. A var. of mūṇṭiki, etc. v.s.v. mūṇḍu.

మూణ్డు mūṇḍu *num.nom.sg.* (A125.8-9:1043., A145.15:1076., A163.10;14:1089). మూడు. Three non-personal objects. A var. of mūn(u), mūnṟu and mūḍu (Mdn.). Allom. mu-, mū- in cpds. Forms pronominalised nouns like mūvuru, muvvuru, etc. cf.Ta. mūṉu, Ma. mūnnu, Ta.Ka. mūnṟu (colloq.), Ka. mūṟu, Tu. mūji, etc. [<PDr *mū-nṟ-]. See DED 4147 for more details.

మూను mūnu *num.nom.sg.* (A85.10:850). మూడు. Three. A var. of mūnṟ(u), mūṇḍu, etc. NI offers a different text version reading mūnṟu. See the text of A85. v.s.v. mūṇḍu.

మూనూర mūnūra *num.nom.sg.* (A72.2:8th). మూడువందలే. Three hundred only. -a emph. clitic. v.s.v. mūṇḍu and nūṟu.

మూనూఱు mūnūṟu *num.nom.sg.* (A110.7:971). మూడువందలు. Three hundred (non-personal objects). A var. of munnūṟu. v.s.v. mūṇḍu and nūṟu.

మూన్ఱ్ mūnṟ *nom.sg.* (A55.4:745-801). మూడు. Three. A var. of mūnu, mūnu, mūṇḍu, etc. v.s.v. mūṇḍu.

మూలస్తానం mūlastānaṃ *p.n.nom.sg.* (A120.4:1003). స్థలనామం. Prob. wrong for mūlasthānaṃ the innermost shrine in a temple. [<Skt. mūlasthāna-].

మూలస్థాన- mūlasthāna- *adj.* (A145.5-6:1076). స్థలనామం. v.s.v. mūlastānaṃ.

మెచ్చక meccaka *tr.neg.adj.* (A89.24.25:898-934). మెచ్చుకోకుండా,

ఒప్పుకోక, మెు. Not appreciating. v.s.v. meccu.

మెచ్చి mecci *tr.ppt.* (A25.35:7th., A81.8:848). మెచ్చుకొని. Having praised. v.s.v. meccu.

మెచ్చియేనిన్ mecci yēnin *tr.ppt.* (A87.54-55:892-922). మెచ్చుకొని అయినా, మెప్పుకోనైనా. -(y)ēnin particle of doubt, etc. v.s.v. meccu.

మెచ్చు meccu *neut.nom.sg.* (A144.23:1075-76). మెప్పు(దల). Appreciation, praise, applause, etc. cf.meccu tr. to admire, n. admiration, meppincu, meppu, etc., Ka. meccu, maccu, Tu. meccuni, Ko. mec-, Ta. meccu, meyccu, etc. [<PSDr *mey-c-]. See TVB 1020 and DED 3865 for more details.

మెంటయ meṇṭaya *masc.nom.sg.* (A185.6:1098). వ్యక్తినామం.

మెండియ meṃdiya *masc.nom.sg.* (A167.7-8:1092). వ్యక్తినామం.

మెర mera *neut.nom.sg.* (A164.12:1090-91). హద్దు. Limit, boundary. Prob. wrong reading for mēra. var. of mēṟa a limit, bound, rule, space, etc. cf.Ka. mēre, Ta. mērai, Ma. mēra, Klm. mēra, (SR) mēram/Pkt. merā; Skt. mirā. SRN derives the word from IA source.

మెఱసి meṟesi *intr.ppt.* (A75.6;9:820-25). ప్రకాశించి. Having become splendid. var. of meṟasi ppt. of meṟayu to shine. cf.Te. meṟ̃gu, meṟapu, meṟumu, etc., Ka. meṟe, miṟugu, meṟisu, Tu. mereyuni, Ta. miruka, Ma. meruku, verukku, Klm.Nk. merp-, Pj. marp-, etc. [<PDr *miṭ-]. See TVB 984, DED 4163 and BSOAS 12.389 for more details and IA borrowing.

మేడ mēḍa *masc.nom.sg.* (A54.7:742-98). వ్యక్తినామం. A var. of mēḍaya and mēḍiya.

మేడయయు mēḍayayu *masc.nom-sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. v.s.v. mēḍa.

మేడియ mēḍiya *masc.nom.sg.* (A137.3:1068). వ్యక్తినామం. v.s.v. mēḍa.

మేడల్కొండ mēdalkoṇḍa *p.n.nom.sg.* (B59.58:945-70). స్థలనామం. koṇḍa hill, p.n.suf.

మేధంబు mēdhaṃbu *neut.nom.sg.* (A62.16:8th., A89.19:898). జంతుబలి. An animal sacrifice, an offering. [<Skt. mēdhaḥ].

మేధంబున mēdhaṃbuna *neut.loc.sg.* (A81.11-12:848-49). జంతు బలిలో. v.s.v. mēdhaṃbu.

మేధంబునా mēdhaṃbunā *neut.loc.sg.* (A85.16:8th/9th). జంతు బలిలో. Wrong for mēdhaṃbuna.

మేయు mēyu *tr.hab.adj.* (A110.10:971). తినే. Eating. cf.Ka. mē, mēyu, Tu. mēyuni, Ta. mēy, Ma. mēyka, etc. [<PSDr *mey-/*mēy:*mec-]. See DED 3967 and 4569.

మేఱ mēr̲a *neut.nom.sg.* (A65.12:8th). (సరి)హద్దు. Limit, boundary. A var. of mēra. v.s.v. mera.

మేశ mēśa *adj.* (A157.3:1034). మేష(రాశి). Occurs as an attribute to the name of a fortnight, meaning "the sign Aries of the Zodiac." Prob. wrong for mēṣa- (Skt.).

మేషసంక్రాన్తియు mēṣasaṃkrāntiyu *neut.nom.sg.* (C11.8-9:1080). సూర్యుడు మేషరాశిలో ప్రవేశించిన కాలమున్నూ. mēṣa- the sign Aries of the Zodiac. saṃkrānti the sun's passage from one sign of the Zodiac to another. -yu con.clitic.

మేళాంబా mēl̲āmbā *fem.nom.sg.* (B49.17:934-45). స్త్రీనామం. -ambā (Skt.) mother, etc.

మేఱికుఱ్తి mēl̲ikur̲ti *p.n.gen-obl.sg.* (A112.7-8:972). స్థలనామం. Occurs as a family name. mēl̲i prob. hyperstandardized form of mēḍi *Ficus glomerata*. cf.Klm. mēṟi, Ka. mēḍi glomerous fig tree, *Ficus racemosa, F. oppositifolia*, etc. -kur̲ti gen.sg. of -kur̲(r̲)u p.n.suf.

మేఱెయ mēl̲eya *masc.gen-obl.sg.* (A87.25:892-922). వ్యక్తినామం.

మొగమాడువ్ mogamāḍuv *neut.nom/acc.sg.* (A89.42:898-934). దేవాలయం ముందున్న పెద్దగది. Open hall in front of a temple. moga <Skt. mukha- front, fore, māḍuv(u) var. of māḍugu storied house. cf. Ka. māḍa, Tu. māḍu̥, māḍa, Koḍ. māḍi, Ta. māṭam, etc. [<PSDr *māṭ-:*māḷ-]. See BSOAS 12.390 for IA borrowings from Drav.

మొదలి modali *adj.* (A150.8:1081). మొదటి. First. A var. of modaṭi/modaliṭi. v.s.v. modalu.

మొదలు modalu *neut.nom.sg.* (A112.5:972). ఆరంభం. Beginning, commencement. cf.Te. mudi, etc., Ka. modal(u), Ta. mutal,

Ma. mutal, etc. [<PDr *mut_/*muc_]. See DED 4053 and BSOAS 10.295 for more details.

మొదవులు modavulu *neut.nom.pl.* (A150.10:1081., A186.6:1099). పాడి ఆవులు. Milch cows. pl. of modavu (having inscr. varr. mōdā- and mōdo-). cf. Koṇḍa(K) modo, modva, modvo cow.

మోదప mōdapa *masc.nom.sg.* (A165.8:1091). వ్యక్తినామం. -apa personal name suf.

మోదాలును mōdālunu *neut.nom.pl.* (A116.3:10th).పాడి ఆవులున్నూ. And the cows. -unu con.clitic. v.s.v. modavulu

మోదొలు mōdolu *neut.nom.pl.* (A47.6:709-46). పాడిఆవులు. Cows. v.s.v. modavulu.

మోన mōna *adv.* (B45.58:918-25). మీద, పైన. At the top of. A var. of mona (class.). v.s.v. muṃdaṭa.

మోరయకు mōrayaku *masc.dat.sg.* (A115.2:10th). వ్యక్తినామం.

మోల mōla *neut.nom.sg.* (C11.19:1080). డబ్బుసంచి. (Money) bag, The word is not recorded in Te. dictionaries. In Ta. mulai woman's breast, etc. (DED 4087) metaphoric extensions of the word? Or it may be connected with PDr *mō-to carry, etc. (DED 4211) and may therefore be connected with Te. mōpu, mōcu, etc.

మోలను mōlanu *neut.acc.sg.* (C11.12:1080). డబ్బుసంచిని. v.s.v. mōla.

మగ్ఁడు mganṟu *masc.nom.sg.* (A68.2-3:8th). శత్రువు, భర్త, విజయి. Husband, enemy, victor. wrong for maganṟu. v.s.v. maga.

మ్రాంకుల mrāṃkula *neut.gen-obl.pl.* (A160.3:1087).మ్రానుల. Related to trees or tree-trunks. mrāṃkul- pl. of mrānu var. of mānu, māku (both Mdn.), and mrāⁿku (class.). cf.Kui mrahnu, Kuwi mṛānu (mārka pl.), (S) mrānu, marnu. Ta. Ma. maram, Ka. mara, Tu. mara, Klm.Nk. māk, Go. maṟā, etc. [<PDr *māran/*maram]. See DED 3856 for more details.

మ్రానుమి mrānumi *p.n.nom.sg.* (B25.13:668-69). స్థలనామం. mrānu tree. -mi suf. indicative of possession as in Kalimi, lēmi, etc.? v.s.v. mrāṃkula.

మ్రొక్కి mrokki *tr.ppt.* (A119.29:1006).నమస్కరించి. Having bowed

in respect. ppt. of mrokku var. of mokku. cf.Te. m(r)okk-udu, mroggu, Ka. moḻgu, muḻgu, Go. murs-, Nk. mokk-, Pj. moṛk-, murg-, Mlt. murge-, etc. [<PDr *moḻ-aṅk-/ *moḻ-akk-]. See DED 4208 for more details.

మ్రోతుకూరు mrōtukūru *p.n.nom.sg.* (C4.17;18:709-46). స్థలనామం. Identified as Mdn. Mōdukūru. cf.Te. moraṭu, morapa, moramu, morasu, etc., Ta. muraṭu, murappu, murampu, Ma. muram, muraṭu, Ka. murudu, moradu, etc. [<PDr *mora-]. See BSOAS 12.346, DED 4074, and TPS (1945), p.115 for more details and IA borrowings. -kūru p.n.suf. as in āvakūru.

మ్రోన్తుకల్తియు mrōntukaḻtiyu *p.n.gen-obl.sg.* (B64.91:1011). స్థలనామం. -yu con.clitic. -kaḻti inverse spelling for -kuṟti obl. sg. of kuṟṟu p.n.suf. v.s.v. mrōntukūru.

మ్రోంతుకుఱ్తియుం mrōṃtukuṟtiyuṃ *p.n.gen-obl.sg.*(B64.88:1011). స్థలనామం. -yuṃ con.clitic. v.s.v. mrōntukaḻtiyu.

మ్రోపోర mrōpōra *p.n.* (A69.5:8th). స్థలనామం. Identified as Mdn. mōpūru.

మ్లావిండి mlāviṃḍi *p.n.gen-obl.* (A16.4;5:641). స్థలనామం. -iṃḍi p.n.suf.

మ్లావిండీశ్వరంబున mlāviṃḍīśvaraṃbuna *neut.loc.sg.* (A16.9:641). స్థలనామం. In the village called mlāviṃḍīśvaraṃbu. -iṃḍ(i) and -īśvaraṃbu p.n. suff. used redundently.

మ్ఱాంపళ్ళి mḻāṃpaḻḻi *p.n.nom.sg.* (A112.11:972). స్థలనామం. mḻāṃ- prob. wrong for mrāṃ- var. of mrān(u) tree. v.s.v. mrāni. paḻḻi village, var. of palli, etc.

మ్ఱేక mḻēka *neut.gen-obl.sg.* (A47.6:709-46). అర్థం స్పష్టంగా తెలేదు. The meaning, etc. are uncertain. Occurs bound in a phrase mḻēka varuvudu.

Y

యప్పవయ్యరి yappavayyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (B60.28:945-70). వ్యక్తినామం. -ayyar loan from Tamil.

యరిపులియు yaripuliyu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic.

యఱునెలలయక్కపోరి yaṟunelala yakka pōri *n.pr.?* (A124.7:1038). వ్యక్తినామం.? For pōri, See s.v. pōrirājula.

యలప yalapa *masc.nom.sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం. Phonemically ell-apa. Connected with it are Te. ellayya, ellamma, ellamanda, etc. n.pr., all connected with ellamma a deity guarding village boundaries. cf.Te. ella boundary, Ta. ellai. Ma. ella, Ka. elle [<PSDr *ellai]. -apa personal name suffix.

యలమ్మయు yalammayu *fem.nom.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తినామం. Phonemically elammayu. -yu con.clitic. -amma personal name suf. v.s.v. yalapa.

యళంకారి yaḷaṃkāri *adj.* (A112.12:972). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name. Prob. wrong for alaṃkāri adoroned?

యిడియూరు yiḍiyūru *p.n.nom.sg.* (B54.6:945-70). స్థలనామం. yi- is phonemically /i/-.

యినపరెకాస్యుతోౘ yinaparekāsyutōḻa *masc.instr.sg.*(A160.3:1087). వ్యక్తినామం. -tōḻa instr. suf.

యినిమిలి yinimili *p.n.nom.sg.* (B53.56:945-46). స్థలనామం. y- is phonemically ϕ.

యిన్మడి yinmaḍi *adj.* (A121.5-6:1018). రెండో. Prob. phonetic writing for in-maḍi twice, the second. See s.v. iru and maḍi[1] (as in mummaḍi third).

యుద్ధమల్లుణ్డ్ yuddhamallunḍ *masc.nom.sg.* (A89.43:898-934). వ్యక్తినామం. A king of the Eastern Cāḷukya dynasty. [<Skt. yuddhamallaḥ a warrior in battles].

యులగుయ yulaguya *n.pr.* (A147.5:1078). వ్యక్తినామం.

యుళ్ళళూరు yuḷḷaḷūru *p.n.nom.sg.* (B9.20:426). స్థలనామం.

యెణ్డాది yeṇḍādi *adj.* (A54.4:742-98). ఇంటిపేరు. Occurs as an epithet of a certain koṇḍayya n.pr., prob. a family name var. of yēṇḍādi.

యెన్మండల yenmaṃdala *p.n.nom.sg.* (A119.24-25:1006). స్థలనామం. Identified as Mdn. enamadala in Guntur dt. (y)enma- prob. var. of eṇma, eṇumbodi, etc. eight. -dala var. of -tala p.n. suf. [prob. <Skt. sthala- place].

యెమ్మకాల yemmakāla *masc.nom.pl.(hon.)* (A75.6:620-25). వ్యక్తినామం. -kāl hon. suf. - a emph. suf.

యేణ్డాది yēṇḍādi *adj.* (A54.4:742-98). ఇంటిపేరు. v.s.v. yeṇḍādi.

యోగిజు yōgiju *masc.nom.sg.* (A110.28:971). జోగియు. A metathetical form of jogiyu* and the religious mendicant, -yu being con.clitic. and jōgi being traceable to Skt. yōgin through Pkt. jōgī.

య్తెయరి yteyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (A106.14-15:925-50). వ్యక్తినామం. Wrong for āyiteyāri*. See s.v. āytannayu.

R

రక్షయుం rakṣayuṃ *neut.nom.sg.* (A89.38:898). కాపున్నూ. Protection, safety. -yuṃ con.clitic. [<Skt. rakṣā].

రక్షిఞ్చి rakṣiñci *tr.ppt.* (A115.5:9th). కాపాడి. Having protected, saved, etc. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షించి raksiṃci *tr.ppt.* (A128.21-22:1058). కాపాడి. An ortho. var. of rakṣiñci. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షిఞ్చిన rakṣiñcina *tr.p.adj.* (A81.11:848_49., A85.14:850). కాపాడిన. That protected. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షిఞ్చు rakṣiñcu *tr.hab.adj.* (A114.7:10th). కాపాడే. Protecting. v.s.v. rakṣiñci-. -iñcu verbalizer. [<Skt. rakṣā].

రక్షిమ్పనుమ్ rākṣimpanum *tr.inf.* (A15.15:641). కాపాడటానికిన్నీ. -um con.clitic. In order to protect. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షింపను raksiṃpanu *tr.inf.* (A87.49:892-922). కాపాడటానికి. An ortho. var. of rakṣimpan(um). v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షింప్పం rakṣiṃppaṃ *tr.inf.* (A159.16-17:1087). కాపాడటానికి. An ortho. var. of rakṣiṃpanu. v.s.v. rakṣiñcu.

రచ్చ racca *neut.nom.sg.* (B60.30:945-70). రాజమార్గం, పదిమందిచేరే చోటు. A public or high road; a hall of audience, etc. [<Skt. rathyā].

రచ్చకాలు raccakālu *masc.nom.hon.pl.* (A115.3:10th). వ్యక్తినామం. -kālu hon. appellation. var. of raccaya.

రచ్చమానమ్బున raccamānambuna *neut.loc.sg.* (A115.2:10th). రాజమానంలో. Wrong for rācamānambuna.

రచ్చయ raccaya *masc.nom.sg.* (A172.6:1094). వ్యక్తినామం. v.s.v. raccakālu.

రచ్చయిఱ్ఱికి raccayirṟiki *n.pr.dat.sg.* (A65.2-3:8th). వ్యక్తినామం.

రజమానంబు rajamānaṃbu *neut.nom.sg.* (C7.6-7:8th). సర్కారు కొలత. Wrong for rājamānaṃbu.

రటోడి raṭōḍi *masc.nom.sg.* (A65.6-7:8th). రాజవంశనామం. A var. of raṭṭaḍi.

రట్టకుట్ట raṭṭakuṭṭa *adj.* (A12.2;2:625-50). ఒక రాజవంశానికి చెందిన. Of or belonging to the dynasty of the same name. [?<rāṣṭra-kūṭa-]. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టకుడియు raṭṭakuḍiyu *masc.nom.sg.* (A52.11-12:739). ఒక రాజ వంశంవాడున్నూ. A var. of raṭṭaguḍi, etc. -yu con.clitic. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టగుడి raṭṭaguḍi *masc.nom.sg.* (A60.13-14:8th., A61.13-14:8th). ఒక రాజవంశంవాడు. A var. of raṭṭakuḍi, etc. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టగుడియు raṭṭaguḍiyu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). ఒక రాజవంశం వాడున్నూ. -yu con.clitic. A var. of raṭṭakuḍi, etc. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టగుళ్ల raṭṭaguḷla *masc.gen-obl.pl.* (A15,7;13:641). ఒక రాజవంశం వాళ్ల. Of raṭṭaguḍis. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టగుళ్లు raṭṭaguḷlu *masc.nom.pl.* (A15.9:641). ఒక రాజవంశంవాళ్లు. pl. of raṭṭaguḍi. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టగుళ్ళు raṭṭaguḷḷu *masc.nom.pl.* (A12.14:625-50., A44.15;16;17:700-25., A61.11-12:8th). ఒక రాజవంశనామం. A var. of raṭṭa-guḷlu. v.s.v. raṭṭaguḍi.

రట్టగోడ్లు raṭṭagoḍlu *masc.nom.pl.* (A55.5:745-801). ఒక రాజ వంశం వాళ్లు. A var. of raṭṭaguḷḷu, etc. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టడి raṭṭaḍi *masc.nom.sg.* (A123.19:1023). ఒక [గ్రామాధికారి; ఒక కులం; మొ. The title of a particular caste. A var. of raṭōḍi, raṭṭakuṭṭa, raṭṭaguḍi, raṭṭoḍi, etc. (pl. forms: raṭṭaguḷḷu, raṭṭaḻlu, reṭṭeḍlu, and raṭṭaḷḷu). Out of these and many other varr., only raṭṭaḷḷu found usage in literature. See 'śivatattvasāramu' by Mallikārjuna Paṇḍitārādhya, stanza 200. The word also means a village officer of unspecified powers. Traditional scholars connect the word with raḍḍi/reḍḍi and derive them all from Skt. *rāṣṭrakūṭa (see s.v. inscr. form rāḻṭrakūṭa). M. Somasekhara Sarma also supports this view but is inclined to believe that the Skt. word is a hyperstandardized form of raṭṭakuḍi/°guḍi. For a fuller discussion of the meaning and etymology of the word, see

ASC, pp. 120, 121, and 257, Reḍḍi Sancika, pp. 99-118 and 388-92, HGOK, pp. 219-200, and RPS, pp. 67-71. G.S. Gai and Kittel derive the Ka. word raṭṭar from Skt. rāṭ king. The Skt. word rāṣṭrakūṭa does not occur in inss. earlier than the 8th cent. (i.e. when raṭṭaguḍi, etc. occur). raṭṭaguḍi is a cpd. of raṭṭa and -kuḍi/guḍi. These are farmer communities who later found a dynasty together. After the raṭṭas, cpds. like raṭṭapāḍi, raṭṭamaṇḍalamu, etc. came into vogue. raṭṭa is synonymous of raṭhas and rāṭhōḍs of Mahārāṣtra and Rājputānā, respectively. kuṭṭus or kuḍus are a tribe who occupied parts of Āndhra after the decline and fall of Sātavāhanas. This word is hyperstandardized into -kūṭa whereas raṭṭa was made to become rāṣṭra (Skt.) and rāṭṭaṃ (Pkt.). This is a summary of the many discussions referred to above (esp. of M. S. Sarma).

రట్టడికము raṭṭaḍikamu *neut.nom.sg.* (A187.10:1100). రట్ట డితనం. The office of a raṭṭaḍi.

రట్టడ్లకు raṭṭaḍlaku *masc.dat.pl.* (A54.8:742-98). గ్రామాధికారులకు. To the officers called raṭṭaḍlu. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టడ్ల raṭṭaḍla *masc.gen-obl.pl.* (A60.10:8th). గ్రామాధికారుల. Of the raṭṭaḍis. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టిడి raṭṭiḍi *masc.nom.sg.* (A103.5:914). గ్రామాధికారి. A var. of raṭṭaḍi, raṭṭoḍi, etc. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టోడకి raṭṭoḍaki *masc.dat.sg.* (A114.2:10th). గ్రామాధికారికి. To the raṭṭaḍi.

రట్టోడి raṭṭoḍi *masc.nom.sg.* (A67.7:8th., A103.5:914., A104.50-51:925-50). గ్రామాధికారి. A var. of raṭṭaḍi (s.v.).

రట్టోడియు raṭṭoḍiyu *masc.nom.sg.* (A112.11:972). గ్రామాధికారిన్నీ. -yu con.clitic. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టోడ్లు raṭṭoḍlu *masc.nom.pl.* (A103.13;27:925-50). గ్రామాధికారులు. pl. of raṭṭaḍi.

రట్టోడ్లున్ raṭṭoḍlun *masc.nom.pl.* (A114.7:10th). గ్రామాధికారులున్నూ.-un con.clitic. v.s.v. raṭṭaḍi.

రట్టోళ్లు raṭṭoḻlu *masc.nom.pl.* (A10.4:600-25). గ్రామాధికారి. pl. of raṭṭaḍi.

రట్టోడి raṭṭōḍi *masc.gen-obl.sg.* (B60.26:945-70). గ్రామాధికారి. The editor of the text suggests another version reṭṭēḍi. v.s.v. raṭṭaḍi.

రడ్డి raḍḍi *masc.nom.sg.* (A54.6;6;8:742-98). రెడ్డి, ఒకకులం. The name of a caste, a person of the caste, a village officer. A var. of later form reḍḍi. cf.Ka. raṭṭar (inscr.), raḍḍi, reḍḍi, Ta. iraṭṭi, reṭṭi, and also Te. raḍi. Kittel derives the Ka. word from Skt. rāṭ. See s.v. raṭṭaḍi for details. See also DED 4241.

రడ్డిని raḍḍini *masc.acc.sg.* (A54.5:742-98). రెడ్డిని. v.s.v. raḍḍi.

రణంబు raṇambu *neut.nom.sg.* (A78.6:820-25). యుద్ధం. Battle, war. [<Skt. raṇa-].

రణస్తిపూణ్డి raṇastipūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B64.86:1011). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n. suf.

రణస్తిపూణ్డియు raṇastipūṇḍiyu *p.n.nom.sg.* (A64.88;89;91-92:1011). స్థలనామం. -yu con. suf. v.s.v. raṇastipūṇḍi.

రణ్డుబళ్లి raṇḍuballi *p.n.nom.sg.* (C5.26:764-99). స్థలనామం. -balli var. of paḷḷi, etc., p.n.suf.

రనమర్ద్దాన్వయకులతిలకుణ్డ్ ranamarddānvayakulatilakuṇḍ *masc. nom.sg.* (A87.4-6:892-922). రనమర్ద వంశంలో శ్రేష్ఠుడు. A paragon of the family of ranamardda. -anvaya- and -kula- are perhaps used redundantly.

రన్యెమ్పునన్ ranyempunan *neut.loc.sg.* (A17.2:650). రాజ్యంలో. Wrong for rājyambunan.

రమణతో ramaṇatō *neut.instr.sg.?* (89.37:898-934). సంతోషంతో, ఉత్సాహంతో. With pleasure or dalliance. -tō instr. suf. The word is from Skt. but this meaning is not obtaining in Skt.

రమాప్రియయు ramāpriyayu *fem.nom.sg.* (A110.17:971). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. [<Skt. ramāpriyā].

రసవ్వియు rasavviyu *n.pr.* (A103.5:915). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic.

రస్తుపుణ్డి rastupuṇḍi *p.n.nom.sg.* (A178.10:1098). స్థలనామం. -puṇḍi wrong for pūṇḍi. rastu stores, supplies, etc. Traditional scholars derive the word from rā- in rā-baḍi income, etc. -st- is difficult to explain.

రాకుదురి rā kuduri *p.n.gen-obl.sg.* (A140.6:1073). స్థలనామం. rā- may mean king (in cpds.) which is from rāya <Skt. rājan. See DED 167. Or it may be a var. of ṟā- stone. v.s.v. pōtuṟāyu. kuduri gen.sg. of kuduru settlement*, establishment*. cf.Ka. kuduru to settle, be settled, Tu. kudi fixed, settled, Ta. kutir to be settled, fixed up, Ma. kutir small mounds of earth in rice-fields.

రాచ- rāca- *adj.* (A24.3:699-700., A44.26:915-25., A112.3:972). రాజుకుచెందిన. Relating to or of the king, kingly. [<Skt. rājan].

రాచమానంబున rācamānaṃbun(a) *neut.loc.sg.* (A9.4:600-25., A12. 12:625-50., A23.10:682., A47.8:709-46). సర్కారుకొలతలో. In the measure of the king (lit.), in the standard measure. rāca <Skt. rājan king. A var. of rājamānaṃbuna, etc.

రాచమానమ్బునన్ rācamānambunan *neut.loc.sg.* (A56.14-15:750). సర్కారుకొలతలో. A var. of rācamānaṃbuna.

రాచమానంబునా rācamānaṃbunā *neut.loc.sg.* (A6.14-15:600-25). సర్కారుకొలతలో. Wrong (?) for rācamānaṃbuna.

రాచియ rāciya *masc.nom.sg.* (B67.122:1022-66). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. rāc- var. of rāca- [<Skt. rājan king].

రాజ్ rāj *masc.nom.sg.* (A85.9:850). రాజు. A var. of rāju before vowels.

రాజ1 raja[1] *masc.nom.sg.* (A61.6:8th). రాజే. -a emph. suf. v.s.v. rāju.

రాజ-2 raja-[2] *adj.* (A89.6:898-934). రాజుకు సంబంధించిన. Kingly, king. v.s.v. rāju.

రాజకేసరివర్మ్మ rājakēsari varmma *masc.nom.sg.* (A187.5:1100). వ్యక్తినామం.

రాజగురులు rāja gurulu *masc.nom.hon.pl.* (A131.51-52:1060). The preceptor of a king. gurulu pl. of guruvu/gurūḍu. [<Skt. guruḥ].

రాజమానం rājamānaṃ *neut.nom.sg.* (A109.10:925-50). సర్కారుకొలత. A var. of rājamānaṃbu.

రాజమానమున rājamānamuna *neut.loc.sg.* (A172.8:1094., A178.14: 1098., A185.7-8:1098). సర్కారుకొలతలో. A var. of rājamānaṃbuna(n).

రాజమానంబు rājamānaṃbu *neut.nom.sg.* (A36.5-6:7th., C6.2-3: 8th., C8.7:8th., A85.9-10:8th/9th., A103.2-3:914., A106.8: 925-50., A108.10:925-50). సర్కారుకొలత. King's measure, standard measure. v.s.v. rācamānaṃbu.

రాజశ్రావితం rājaśrāvitaṃ *adj.* (A24.4:699-700). రాజుకుచెప్పింది. That which is told the King. [<Skt. rājaśrāvitam].

రాజు rāju *masc.nom.sg.* (A3.2-3:57-600., A6.4:600-25., A11.2: 625-50., A46.4;7:700-25., A79.3;8:820-25., A86.7;10:850., A88.11;12;12-13:897., A89.16-17:898-934., A90.5:9th/10th., A92.5:9th/10th., A121.5;6;6:1018., A123.11.1023., A131.58: 1060., A152.4:1082., A161.3:1088-89., A177.33:1097). ప్రభువు. King. [<Skt. rājan].

రాజుకు rājuku *masc.dat.sg.* (A72.1:9th/10th). ప్రభువుకు. v.s.v. rāju.

రాజున్ rājun *masc.nom.sg.* (A177.38:1097). రాజున్నూ. -un con. clitic. A var. of rājunu. v.s.v. rāju.

రాజును rājunu *masc.nom.sg.* (A54.3:742-98). రాజున్నూ. -unu con.clitic. A var. of rājun. v.s.v. rāju.

రాజుర్ల rājurla *masc.gen-obl.hon.pl.* (A9.1;3:600-25). రాజుల. Prob. wrong for rājula and a spelling variant of rājulla. v.s.v. rāju.

రాజుల్ rājul *masc.nom.hon.pl.* (A7.3:600-25., A13.1:625-50., A16.4:641., A23.2:699-700., A54.3:742-98., A56.6:750., A87. 71:892-922., A107.5:925-50., A119.35:1006). రాజులు. v.s.v. rāju.

రాజుల rājula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A2.5:575-600., A16.4:641., A19.1:675., A20.5:675-99., A24.3:699-700., A58.9-10:8th., A85.7:850., A92.2:9th/10th., A110.6:971., A130.72:1060). ప్రభువుల. v.s.v. rāju.

రాజులకు rājulaku *masc.dat.(hon.).pl.* (A12.4:625-50). ప్రభువుగారికి. To the King. v.s.v. rāju.

రాజులం rājulaṃ *masc.acc.pl.* (A87.69:892-922). రాజులను. The king. v.s.v. rāju.

రాజులాకు rājulāku *masc.dat.pl.* (A15.3:641). రాజుగారికి. To the king v.s.v. rāju.

రాజులాకున్ rājulākun *masc.dat.pl.* (A16.2:641). రాజుగారికి. To the king. v.s.v. rāju.

రాజులు rājulu *masc.nom.(hon.).pl.* (A2.6;7;8:575-600., A121.10: 1018., A177.14:1097). ప్రభువులు. v.s.v. rāju.

రాజులోకు rājulōku *masc.dat.pl.* (A25.2-3:7th). రాజులకు. To the kings. Prob. wrong for rājulāku v.s.v. rāju.

రాజుల్ల్ rājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.1-2:600-25). రాజులు. Prob. wrong for rājul. v.s.v. rājul.

రాజుల్ల rājulla *masc.gen-obl.hon.pl.* (A2.2:575-600., A115.1:10th). రాజుల. Prob. wrong for rājula. v.s.v. rāju.

రాజ్యఞ్ rājyañ *neut.nom.sg.* (A90.4-5:9th/10th., A98.3:9th/10th., A118.1-2:10th). రాజ్యం. Kingdom. A var. of rājyaṃ in close juncture with a following c- word. [<Skt. rājyam].

రాజ్యనచేతం rājyana cētaṃ *neut.instr.sg.* (A123.15:1023). రాజ్యం చేత. Wrong for rājyamu cētaṃ or rājyāna with the kingdom.

రాజ్యనయు rājyanayu *neut.instr?sg.* (A123.17-18:1023). రాజ్యం లోనూ. -yu con.clitic. rājyana wrong for rājyāna in or with the kingdom.

రాజ్యపట్టభద్దుణ్డ్ rājyapaṭṭabhadduṇḍ *masc.nom.sg.* (A111.7-8: 972). రాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుడు. He who is installed as a king. pattabhadduṇḍ wrong for °bhadruṇḍ.

రాజ్యం rājyaṃ *neut.nom.sg.* (A50.5-6:725). పరిపాలితప్రాంతం. Kingdom. A var. of rājyañ and rājyaṃbu.

రాజ్యంబు rājyaṃbu *neut.nom.sg.* (A76.3-4.820-25., A87.20-21: 892-922). రాజ్యం. Kingdom. v.s.v. rājyaṃ.

రాజ్యంబునాక rājyaṃbunāk(a) *neut.dat.sg.* (A25.10:7th). రాజ్యానికే. To the kingdom only. -a emph. clitic. v.s.v. rājyaṃbu.

రాజ్యశ్రీక్ rājyaśrīk *neut.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). రాజ్యశ్రీకి, ఐశ్వర్యానికి. For the wealth and power of the kingdom. [<Skt. rājyaśrīḥ].

రాజులు rājulu *masc.nom.(hon.).pl.* (A2.6;7;8:575-600., A121.10: 1018., A177.14:1097). ప్రభువులు. v.s.v. rāju.

రాజుల్ల్ rājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.1-2:600-25). ప్రభువులు. Prob. wrong for rājul. v.s.v. rāju.

రాజుల్ల rājulla *masc.gen-obl.hon.pl.* (A2.2:575-600., A115.1: 10th). ప్రభువుల. Prob. wrong for rājula. v.s.v. rāju.

రాజ్యఞ్ rājyañ *neut.nom.sg.* (A90.4-5:9th/10th., A98.3:9th/10th., A118.1-2:10th) రాజ్యం. Kingdom. A var. of rājyaṃ in close juncture with a following c- word. [<Skt. rājyam].

రాజ్యనయు rājyanayu *neut.instr?sg.* (A123.14-15:1023). రాజ్యం తోనూ. -yu con.clitic. rājyana wrong for rājyāna in or with the kingdom.

రాజ్యనచేతం rājyana cētaṃ *neut.instr.sg.*(A123.15:1023) రాజ్యంతో. Wrong for rājyamu cētaṃ or rājyāna with the kingdom.

రాజ్యపట్టభద్దుణ్డ్ rājyapaṭṭabhaddunḍ *masc.nom.sg.* (A111.7-8: 972). He who is installed as a king. pattabhaddunḍ wrong for °bhadrunḍ.

రాజ్యం rājyaṃ *neut.nom.sg.* (A50.5-6:725). రాజ్యం. Kingdom. A var. of rājyañ and rājyaṃbu.

రాజ్యంబు rājyaṃbu *neut.nom.sg.* (A76.3-4:820-25., A87.20-21: 892-922). రాజ్యం. v.s.v. rājyaṃ.

రాజాశ్రావితం rājāśrāvitaṃ *adj.* (A24.4:699-700). రాజుకు చెప్పింది. That which is told to the king.

రాజ్యశ్రీక్ rājyaśrīk *neut.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). To the wealth aud power of the kingdom. [<Skt. rājyaśrīḥ].

రా-దెంచు rā-deṃcu *tr.hab.adj.* (A116.5:10th).వచ్చే. coming. Occurs as an emphatic variant of vaccu. -deṃcu var. of teṃcu.

రాపుంర్ rāpuṃr *p.n.nom.sg.* (B25.48:668-69). స్థలనామం. Wrong reading for rāṃpūr. -pūr var. of -pura town, p.n.suf. The town is named after a certain rāṃ var. of rāma- n.pr.

రామడు rāmaḍu *p.n.nom.sg.* (B34.44:715-20). స్థలనామం. The name of a district. See rāmaṭi, for its var. in gen-obl. -maḍu p.n.suf., var. of maḍuv(u).

రామణ్డు rāmaṇḍu *masc.nom.sg.* (A79.11:820-25). వ్యక్తినామం. A var. of the literary form rāmuṇḍu [<Skt. rāmaḥ].

రామన rāmana *masc.nom.sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం. -ana masc.name suf. v.s.v. rāmaṇḍu.

రామలన్ఱు rāmalanṟu *masc.nom.sg.* (B17.23-24:630). వ్యక్తినామం.

రామున్ఱు rāmunṟu *masc.nom.sg.* (A38.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. An older form of rāmuṇḍu.

రాయణ్డు rāyaṇḍu *masc.nom.sg.*(A187.9:1100). రాజు. King. cf.Ka. rāya, etc. [<Skt. rājan].

రాయన rāyana *masc.gen-obl.sg.* (A160.5:1087). వ్యక్తినామం. -ana masc. name suf. rāy(a) king. a var. of rāyāḍu [<Skt. rājā]. v.s.v. rāyaṇḍu.

రాయని rāyani *masc.gen.sg.* (A173.7:1094., A183.6-7:1098). రాజు(యొక్క). v.s.v. rāyaṇḍu.

రాయూరు rāyūru *p.n.nom.sg.* (B37.40:749-842., B41.67:844-88). స్థలనామం. rā- stone and ūru village or rāy king and ūru village. v.s.v. rāyaṇḍu, ūru and ṟākuṇḍa.

రావినూయు rāvinūyu *p.n.nom.sg.* (B25.13:668-69). స్థలనామం. rāvi the holy fig tree, *Ficus religiosa.*

రావించి rāviṃci *tr.caus.ppt.* (A87.26:892-922). రప్పించి. Having caused to come. A var. of rappincu. -iṃc- caus. suf. v.s.v. vaccu.

రావియ rāviya *masc.gen-obl.sg.* (B53.58:945-46). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. rāv- var. of rāvi/rāgi the holy-fig tree, *Ficus religiosa*, believed to be an incarnation of Lord Viṣṇu. cf. Klm. rāvi, Ta. aracu, arai, Ma. arayāl, aracu, Ka. arase, arise, araḷi, araḷe, aḷali, aḷḷe, etc. [<PSDr *ara-].

రావిరేవ rāvirēva *neut.nom.sg.* (B13.20:506). స్థలనామం. rāvi the holy figtree and rēv- (var. of rēvu before vowels) landing place, port. v.s.v. rāviya and ṟēva. -a emph. clitic.

రాసి rāsi *neut.nom.sg.* (A130.85:1060., A131.45:1060). సమూహం, కుప్ప. A mass, collection, heap, etc. [<Skt. rāśiḥ].

రాహనున్ rāhanun *masc.acc.sg.* (A88 6:897). వ్యక్తినామం.

రాఱ్ట్రకూట rāl̲trakūṭa *adj.* (B59.48:945-70). రాష్ట్రకూటవంశానికిచెందిన. Relating to the rāṣṭrakūṭa dynasty. Wrong for rāṣṭrakūṭa. v.s.v. raṭṭaḍi.

రుకలు rukalu *neut.nom.pl.* (A114.2:10th). రూపాయలు, నాణేలు. Rupees, coins. Wrong for rūkalu pl. rūka a small coin called fanam worth either an anna and a quarter or two annas and a half, money. SR gives a different meaning: "a gold or silver coin of the weight of a cinnam." S. Pratapa Reddi quotes literary and inscr. usages. See ASC, pp.75 93 and 359-60. SRN says it is a coin and derives the word from

Skt. rukma- gold, etc. It derives Te. rokkamu from Skt. r̥ktha-/riktha- gold, etc. cf.Ka. rokka, Tu. rokka, Ta. rokkam. See Turner, Nep.Dict., s.v. rōkaṛ-. It may be that the Drav. languages borrowed the word from Skt. at the time of u/o alternation in SDr or through some Pkt. rūka- may be from r̥ktha- >*rukka- and rokkamu <Skt. rukma- > *rokka-.

రుద్రపణ్డితులు rudrapaṇḍitulu *masc.nom.hon.pl.* (A131.52:1060). వ్యక్తినామం. v.s.v. rudraya and paṃḍittulu.

రుద్రయ rudraya *masc.nom.sg.* (A150.6:1081). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. [<Skt. rudraḥ].

రిమరజు rimaraju *masc.gen-obl.sg.* (A114.1:10th). వ్యక్తినామం. -raju wrong for rāju.

రెట్టెడ్లు reṭṭeḍlu *masc.nom.pl.* (A54.74:945-70., B60.26:945-70). రట్టడ్యి. pl. of raṭṭaḍi.

రెణ్టి reṇṭi *num.acc.sg.* (A124.3:1038).రెండింటిని. Two things. v.s.v. reṇḍu.

రెణ్టికి reṇṭiki *num.dat.sg.* (A174.8:1094., A178.7:1098). రెండింటికి. To the two non-personal objects. v.s.v. reṇḍu.

రెంటికిం reṃṭikiṃ *num.dat.sg.* (A145.11:1076). రెండింటికి. A var. of reṃṭiki. v.s.v. reṇḍu.

రెణ్డ్ reṇḍ *num.nom.sg.* (B66.66:1022., A141.3:1073). రెండు. Two. A var. of reṇḍu before vowels.

రెణ్డు reṇḍu *num.nom.sg.* (A12.11:625-50., A80.18;21:847., A107. 20:825-50., A113.13:991., A119.25:1006., A124.6:1038., A141. 3:1073., A178.7;9;12;14;14:1098., A179.8:1098). రెండు. Two non-personal objects. Allom. i- and ir(u)/inu in cpds. Forms pronominalised nouns like iruvuru. Obl.stem reṇṭ-/ reṇḍiṭ- or reṇḍiṇṭ-. cf.Te. reṇṭa, reṭṭi, reṭṭimpu, iddaṟu, etc., Ta. reṇṭu (colloq.), Ma. reṇṭu (colloq.), Tu. raḍḍu, Go. rand, Kui. rī, etc., Ta.Ma. iraṇṭu, Ka. eraḍu, Kur. irb, etc. [<PDr *ir-aṇṭ]. See DED 401 for more details.

రెండు reṃḍu *num.nom.sg.* (C11.16:1080). రెండు. Two. An ortho. var. of reṇḍu.

రెణ్డును reṇḍunu *num.nom.sg.* (A151.7:1081., A179.8:1098). రెండున్నూ. -unu con.clitic. v.s.v. reṇḍu.

రెణ్డు reṇḍu *num.nom.sg.* (A19.4;7:675., C3.21:709). రెండు. An ortho. var. of reṇḍu two.

రెమియకు remiyaku *masc.dat.sg.* (A114.3:10th). వ్యక్తినామం.

రేకమ rēkama *fem.nom.sg.* (A129.7:1058., A140.6:1073., A153.5:1082). వ్యక్తినామం. -ama fem.name suf.

రేకాది rēkādi *adj.* (B25.52;52:668-69). ఇంటిపేరు/విశేషణం. Occurs as an attribute of a boya a village officer.

రేగడు rēgaḍu *adj.* (B51.51:945). రేగటి. Of clay, or black cotton soil. A var. of rēgaḍa, rēgaḍi, rēvaḍa, and rēvaḍi. A cpd. of rē- and -gaḍu var. of gaḍḍa loc. rē- connected with rēyi, irulu, etc. See DED 408,411,700, and 2102 (all from PDr *cir-: PSDr *ir-a). For gaḍḍa see DED 962 for details (<PDr *kaṭ-a). See also BSOAS 12.350.

రేగొఱ rēgonṟa *neut.nom.sg.* (B14.21-22:506). స్థలనామం. A black or red hill. v.s.v. rēgaḍu, konṟa, and also eṟa.

రేంగుల rēṃgula *neut.gen-obl.pl.* (A121.16:1018). రేగు, రేను. Of the *Zizyphus jujuba* plant. Obl.pl. rēṃgu var. of rēgu/rēnu. cf. Klm. reṅā, Pj. rēga, Go. rēngā, Ka. rēṅgu, etc., and also Ta. iratti, irantai, Ma. ilanta, lanta, Ka. era, elaci, etc. [<PSDr and PCDr *iran-]: See DED 402 for more details.

రేచియ rēciya *masc.nom.sg.* (A182.7:1098). వ్యక్తినామం. A popular personal name among the Jainites of medieval Andhra. A var. of ṟēcu (SRN), meaning a sort of ounce or lynx, capable of destroying tigers. cf.Te. rēcukukka (B) a hound or wild dog, Klm. resnāte, Go(M) rac-nāi, Pj. iric netta, etc. [<PCDr *ira-].

రేనాణ్టి rēnāṇṭi *neut.gen-obl.sg.* (A70.3:820-25). స్థలనామం. Of the red or black country. v.s.v. rēnāṇḍu.

రేనాణ్డ్ rēnāṇḍ *neut.nom.sg.* (A11.5:625-50., A49.8:725., A78.3:820-25., A107.5:925-50., A108.5:925-50). స్థలనామం. A var. of rēnāṇḍu before vowels.

రేనాణ్డు rēnāṇḍu *neut.nom.sg.* (A3.4-5:575-600., A104.10:925-50). స్థలనామం. Black or red country, the region comprising parts of Rāyalasīma. v.s.v. rēgaḍu, eṟa, and nāṇḍu region.

రేమియ rēmiya *masc.nom.sg.* (A131.50-51:1060). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf.

రేరియ rēriya *masc.gen-obl.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తినామం.

రేవణకాలు rēvaṇakālu *masc.nom.honl.pl.* (A3.7:575-600., A8.2: 600-25). వ్యక్తినామం. rēv- var. of rēva- [<Skt. rēvā another name of the river Narmadā]. -aṇa var. of -aṇṇa, etc. masc. name suff. -kālu hon. appellation. See s.v. kuṇḍikāḷḷu.

రేవమయ్య rēvamayya *masc.nom.sg.* (B42.26:892-922). వ్యక్తినామం. rēv- var. of rēvā a synonym for the river Narmadā. -am- var. of -am(m)a and -ayya masc. name suf.

రోణెంకి rōṇeṃki *p.n.nom.sg.* (A170.6-7:1093). స్థలనామం. Identified as Mdn. rōṇaṅki. Its Skt. form also occurs in the ins. as rōhaṇaki. A var. of rōneṃki.

రోనెంకి rōneṃki *p.n.nom.sg.* (A171.7:1093). స్థలనామం. v.s.v. rōṇeṃki.

R̲

ఱంక్ r̲aṃk *neut.nom.sg.* (A87.58-59:892-922., A112.13:972). వ్యభిచారం. Adultery, fornication. A var. of r̲aṃku (before vowels) and raṃku. In. Ap. one word 'raṃkholira' meaning 'vilasana śīlā' occurs. G. V. Tagare segments at raṃkh- and translates the cpd. to mean a dallying or wanton woman. See HGA, p.433. No other Drav. or IA cognate is known. It is possible that the Ap. word is traceable to Skt. ram- or rañj- and that the r̲- in the Te. word is incorrect.

ఱంక్క r̲aṃkk *neut.nom.sg.* (A87.59:892-922). వ్యభిచారం. Adultery. An ortho. var. of r̲aṃk.

ఱచ్చిన r̲accina *tr.p.adj.* (A74.10-11:820-25). పాడుచేసిన. Wrong for l̲accina destroyed. v.s.v. l̲accu.

ఱజుల r̲ajula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A19.2:675). రాజుల. Occurs bound in vitr̲ajula. Wrong for rājula. v.s.v. rāju.

ఱా- r̲ā- *neut.nom.sg.* (A164.11:1090-91). రాయి. Stone. A var. of r̲āyi/rāyi (pl. r̲ālu/rālu) and rā- in cpds. cf.Te. rātināra fibre of the rock (lit.), asbestos, etc., Ta. ar̲ai, Ma. ar̲a, Ka. ar̲e, etc. [<PSDr *ar̲a-]. See DED 271.

ఱాకుణ్డ r̲ākuṇḍa *p.n.gen-obl.sg.* (A112.7:972). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name. r̲ā- var. of r̲āyi stone, rock. cf.Ta. ar̲ai;

To. ar̲, Ko. ar; Ka. ar̲e [<PSDr *ar̲-a]. kuṇḍa var. of kunr̲a/konr̲a hill.

ఱామటి r̲āmaṭi *p.n.gen-obl.sg.* (B38.23-24:799-843). స్థలనామం. v.s.v. r̲āmaḍu.

ఱాయు r̲āyu *neut.nom.sg.* (B59.62-63:945-70). రాయిఖూడా. And the stone. -yu con.suf. v.s.v. r̲ā-.

ఱాలు r̲ālu *neut.nom.pl.* (B51.51:945). రాళ్ళు. Stones. -lu pl. suf. v.s.v. r̲ā-.

ఱెంగరి r̲eṃgari *n.pr.?* (A19.6:675). రాజు(కే)గారి. Prob. wrong for r̲ēṃ-gāri of the king. -gār hon. appellation and is from -vāru these persons. v.s.v. r̲ēni and -gāri.

ఱేని r̲ēni *masc.gen-obl.sg.* (A88.7:897). రాజు(యొక్క). Of the king. gen.sg. of r̲ēḍu (allom. r̲ē- in cpds.). cf.Te. er̲a. etc. (inscr)., Ka. er̲e, Ta. ir̲ai, etc. [<PSDr *er̲-a]. SRN derives the word from Skt. rāṭ king. See BSOAS 12.351 and DED 448 for more details.

ఱేనికిన్ r̲ēnikin *masc.dat.sg.* (A8.3:600-25., A78.5:820-25). రాజుకు. To the king. v.s.v. r̲ēni.

ఱేవ r̲ēva *neut.nom.sg.* (B66.82-83;86:1022). రేవే. A landing place only. -a emph. clitic. r̲ēv- var. of r̲ēvu (before vowels) and rēvu. See RPS, pp. 200-21 for a discussion on the meaning of the word. cf.Te. iravu, erā-guḍu, rēvāḍu, etc., Ta. ir̲avu, Ka. er̲agu, etc. [<PDr *et̲-aŋk: PSDr *ir̲-aŋk/ *er̲-aŋk]. See BSOAS 12.350 for more details.

ఱేవులు r̲ēvulu *neut.nom.pl.* (A113.13:991). రేవులు. Sea ports, landing places. v.s.v. r̲ēva.

ఱొంప్పయ r̲ompaya *masc.nom.sg.* (B37.41:749-842). వ్యక్తి నామం. May be a name like peṇṭaya. r̲omp- var. of r̲ompi mud, mire. cf.Te. rōyu, r̲ōyu, rōⁿta, rōta, r̲occu, roccu, Ka. rōsu, rōte, roccu, rocce, rojju, rojje, Ta. or̲u, or̲uppu, ur̲ai [< PSDr *or̲a-/ *ur̲a- with dif.suff.]. The comparative evidence is insufficient to account for -r- or -r̲- as the radical consonant. Telugu dictionaries are divided on the correctness of forms with -r- and -r̲-.

ఱ్రోలయ r̲pōlaya *masc.nom.sg.* (A53.6:740). వ్యక్తినామం. An ortho. error for pr̲ōlaya. r̲ for l̲ is due to editorial imperfection in view of similarity between the graphs.

L

లఞ్చంబు lañcaṃbu *neut.nom.sg.* (A64.1:8th). లంచం. A bribe, bribery. SRN derives the word from Skt. lancaḥ, lancā present, bribe.

లక్ష్మిదేవులు lakṣmidēvulu *fem.nom.hon.pl.* (A170.6:1093., A171.6-7:1093). వ్యక్తినామం. v.s.v. lakṣmī dēvi.

లక్ష్మీదేవి lakṣmīdēvi *fem.nom.sg.* (A152.4-5:1082). వ్యక్తినామం. Goddess of wealth. [<Skt. lakṣmī dēvī].

లామున lāmuna *p.n.loc.sg.* (B51.49-945). గ్రామనామం(?). Identified as Mdn. lāmu on the Guntur-Amaravati roadway. The word is not recorded in Te. dictionaries but in the Manual of Administration of the Madras Presidency (1893), Vol. 3, p.176, the meaning of the word lāmu is given as "the hollow in a hill". Ety. not known.

లికితమ్ likitam *neut.nom.sg.* (A8.5:600-25). రాసింది. A var. of likhitamu that which is written or engraved. [<Skt. likhitam].

లింగంబ్ liṃgaṃb *neut.nom.sg.* (A89.20:898-934). (శివ)లింగం. Siva worshipped in the form of a phallus. [<Skt. liṅgaḥ].

లింగంబులన్ liṃgaṃbulan *neut.acc.sg.* (A113.29:991). (శివ)లింగాలను. Phalluses. v.s.v. liṃgaṃb.

లింగానకుం liṃgānakuṃ *neut.dat.sg.* (A161.16:1088-89). (శివ)లింగానికి. To the phallus of Siva. v.s.v. liṃgaṃb.

లీపర līpara *adj.* (A112.8:972). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name.

లెక్కను lekkanu *neut.loc.sg.* (A143.9:1074., A147.9:1078., A173.11:1094., A174.10:1094., A178.12:1098., A191.10:1098., A182.8-9:1098., A183.11:1098., A184.7:1098). మొత్తంమీద,కూడగా. In the reckoning, calculation. loc.sg. of lekka. cf.Te. lekkincu, Ka. lekka, Tu. lekka, Ma. lekkam, Klm. lekkīḍeṉ, Pi. nekip-, nekit-. SRN derives the word from Skt. lēkhā. K. Godavarma derives the Ma. word from Pkt. lekkha-

<Skt. lēkhya-. See IAL,p.207. G. V. Tagare derives the Ap. form lekkha-hi <Skt. lekṣaya-. See HGA,p.438). It is possible that the word in question is traceable to Skt. root likh- to write, etc.

లెక్కల్ల lekkalla *neut.obl.pl.* (A142.5:1074). ఇంటిపేరు. Occurs as the family name of a merchant. This form is still preserved in colloq. Te. but the class. form should be lekkala. v.s.v. lekkanu.

లేక్ lēk *def.vb.neg.adj.* (A87.33-34:892-922): లేకుండా. Not being. A var. of lēka before vowels. The obsolete vb. lē- occurs only in negative and infinitive forms. cf.Te. -iḍi a neg. agentive suf. as in mukk-iḍi noseless, Ka. il, ili, illa, Ta. il, illai, illadu, Ma. illa, Go. hallē, hal, (A) sile, Kui -siḍa, Pj. cila, Mlt. cile, etc. [<PDr *cil-: > PSDr *il-a]. See BSOAS 11.350 and 21.138 and DED 2106 for more details.

లేచి leci *intr.ppt.* (A81.4:848). మీదికివచ్చి,ఎదుర్కొని. Having got up, arise, ppt. of lēcu (Mdn. colloq. legucu in sub-standard) to rise, shoot up, etc. cf.Te. lēpu, Klm. lēp-, Nk. lēp-, Kui ḍēhk-a, Br. hēfing, etc., and also Ta. ēl (ēṟ-ṟ-, ēṉ-ṟ-), Te. ēcu, etc. [<PDr *el-a:*ē-]. See TVB 1111 and DED 776 for more details.

లేదు lēdu *def.vb.neg.fin.* (A112.13;15:972). లేదు. It is not. v.s.v. lēk.

లేని lēni *def.vb.neg.adj.* (A82.10:848-49). లేకుండావున్న. That not. v.s.v. lēk.

లోకమ lōkama *fem.nom.sg.* (A35.2:7th). వ్యక్తినామం. A var. of lōkamma. [<Skt. lōka-].

లోకమయ్యయు lōkamayyayu *masc.nom.sg.* (A21.18:678). వ్యక్తినామం. -am-ayya masc. name suff. -yu con.clitic. v.s.v. lōkama.

లోకంబ్ lōkaṃb *neut.nom.sg.* (A90.6:9th/10th., A91.5-6:9th/10th., A98.10:9th/10th). లోకం,ప్రపంచం. World. A var. of lōkaṃbu before vowels. [<Skt. lōkaḥ].

లోకంబున్ lōkaṃbun *neut.loc.?sg.* (A49.29:725). ప్రపంచంలో. In the world. Wrong(?) for lōkaṃbunan. v.s.v. lōkaṃb.

లోకమ్మ lōkamma *fem.nom.sg.* (A47.6.709-46). వ్యక్తినామం. v.s.v. lōkammayu.

లోకమ్మయు lōkammayu *fem.nom.sg.* (A47.5:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. [<Skt. lōka-.]

లోన lōna *adv.* (A86.15:850). లోపల. Inside of, within, among, etc. A var. of -lō(nan). cf.Te. lōgaḍa, lōnu, lōpu, lōpala etc., Klm. lōpal, Nk. lōpa, Go. lon, lōpā, Kui lai, etc., and Ta. uḷ, uḷḷam, Ma. uḷḷu, Ka. uḷ, oḷ, Tu. uḷa, Kur. ulā, Mlt. ule, Brah. urā, etc. [<PDr *uḷ-: PSDr *uḷ-/*oḷ-]. See DED 600 for more details. The earlier forms of lōna occur in the material as ḷōna and oḷana (arch).

లోని lōni *adj.* (A134.27:1062). లోపలి. That inside of, etc. v.s.v. lōna.

లోప్ lōp *adv.* (A126.12:1047,, A164.14:1090-91). లోన. In, within, inside of, etc. A var. of lōpu before vowels. v.s.v. lōna.

లోపలి lōpali *adv.* (A113.17:991). లోన. In, within, etc. -pal(a) occurs in certain words like velu-pala outside, ḍā-pala left side, vala-pala right side, and in lō-pala inside, prob. meaning side*. v.s.v. lōp and lōna.

లోపు lōpu *adv.* (A152.11:1082; A164.13:1090-91). లోను. In, within, etc. v.s.v. lōna.

లోహ lōha- *adj.* (A167.4:1092., A175.6:1095). ఇనప,మొ. Metallic, iron [<Skt. lōhaḥ].

లోహదణ్డు lōhadaṇḍu *adj.* (A152.5:1082). ఇనప(దీప)స్తంభం. Of iron stand, a lamp-stand made up of iron. lōha <Skt. lōha- id. daṇḍu <Skt. daṇḍaḥ stick, staff, stand.

లోహపు lōhapu *adj.* (A127.6:1055., A140.7:1073., A149.9:1081). ఇనుముతోచేసిన. A var. of lōhamu in cpds., made up of iron or some metal in general. v.s.v. lōha.

లోహమునం lōhamunaṃ *neut.instr.sg.* (A186.5:1099). ఇనుముతో. With iron or some metal. v.s.v. lōha-.

లోహాసనంబ్ lōhāsanaṃb *neut.nom.sg.* (A88.5-6:897). ఇనపపీట. A metal seat or chair. [<Skt. lōhāsana-].

L

ె

లెదు ledu *def.vb.neg.fin.* (A80.20:847). లేదు. Wrong for lēdu it is not. v.s.v. lēk.

ళోన ḷōna *adv.* (A93.8:9th/10th). లోన,లోపల. In, inside, etc. An older form or lōna and later form of oḷana.

V

వకొట్టి vakoṭṭi *neut.acc.sg.* (A68.6:8th). ఒకటి. Prob. wrong for okaṭi one non-personal object. v.s.v. oka.

వక్ర- vakra- *neut.nom.sg.* (A13.1.625-50). అడ్డు. A var. of vakraṃbu.

వక్రమ్బు vakrambu *neut.nom.sg.* (A17.2:650). అడ్డు,అపు,వ్యతిరేకం, మొ. Evasion, equivocation, etc. [<Skt. vakraḥ].

వక్రంబు vakraṃbu *neut.nom.sg.* (A9.6:600-25., A121.17:625-50., A14.12:633-63., A20.16:675-99., A24.6:699-700., A49.24:725., A50.21-22:725., A52.17:725., A55.8;11:745-801., A58.25:8th., C6.3:8th., C8.7:8th., A80.20;21:847., A92.11:9th/10th., A106.5;17:925-50., A107.16:925-50., A109.12:925-50., A118.4:10th). అడ్డు,అపు,వ్యతిరేకం. An ortho. var. of vakrambu.

వక్రమ్బునకు vakrambunaku *neut.dat.sg.* (A60.8-9:8th). అడ్డుకు,మొ. v.s.v. vakrambu.

వక్క్రబు vakkrabu *neut.nom.sg.* (A25.36-37:7th). అడ్డు,మొ. Prob. wrong for vakraṃbu.

వక్క్రంబు vakkraṃbu *neut.nom.sg.* (A47.8:709-46., A78.15:820-25). అడ్డు,మొ. An ortho. mistake for vakraṃbu.

వగిపఱ్ vagipaṟ *p.n.nom.sg.* (B41.50:844-88). స్థలనామం. Wrong for vaṃgipaṟ(u).

వగువనూరి vaguvanūri *p.n.gen-obl.sg.* (A67.3:8th). స్థలనామం. -ūr village, p.n. suf.

వగ్రబు vagrabu *neut.nom.sg.* (A53.8:745-801). అడ్డు,మొ. Wrong for vakraṃbu.

వంక vaṃka *neut.nom.sg.* (B65.109:1022). వరు,వాక. A var. of vāka (literary) and vōka (inscr.). The meaning and etymology of the word is not clear. v.s.v. eṟuvaṃka.

వఙ్గనూర్ vaṅganūr *p.n.nom.sg.* (A24.2:699-700). స్థలనామం. Occurs as the name of a district.

వఙ్గనూర్ల vaṅganūṟla *p.n.gen-obl.pl.* (A118.2:10th). స్థలనామం. v.s.v. vaṅganūr.

వంగిపఱ్ vaṃgipaṟ *p.n.nom.sg.* (B41.44;72:844-88). స్థలనామం. -paṟ var. of -paṟṟu p.n. suf.

వంగిపఱు vaṃgipaṟu *p.n.nom.sg.* (B32.9:696-709., B36.15:763., B59.73:945-70). స్థలనామం. v.s.v. vaṃgipaṟ.

వంగిపఱ్ఱు vaṃgipaṟṟu *p.n.nom.sg.* (B37.26;27;28;29:794-842., B49.23:934-45). స్థలనామం. v.s.v. vaṃgipaṟ.

వంగ్ర vaṃgra *p.n.* (B27.28:673). స్థలనామం. A var. of Mdn. vaṅgara.

వచిన vacina *intr.p.adj.* (A106.17-18:925-50). వచ్చిన. That came. Wrong for vaccina. v.s.v. vaccu.

వచ్చి vacci *intr.ppt.* (A89.23:898-934., A117.6:10th., A119.26:1006). వచ్చి. Having come, arrived. v.s.v. vaccu.

వచ్చిన vaccina *intr.p.adj.* (A9.7:600-25., A14.12:633-63., A17.2:650., A25.37:7th., A36.11:7th., A50.22-23:725., A55.8;11:745-801., A80.20;21:847., A88.7:897., A109.12:925-50). వచ్చినటువంటి. That came. v.s.v. vaccu.

వచ్చు vaccu *intr.hab.adj.* (A12.7:625-50., A18.8:650., A20.16-17:675-99., A24.6:699-700., A47.8:709-46., A49.25:725., A52.17:739., A53.8:740., A58.26:8th., C6.4:8th., A78.15:820-25., A92.11:9th/10th., A107.16:925-50., A108.13:925-50., A118.4:10th). వచ్చే, జరిగే, మొ. Coming, happening, taking place, befalling, etc. Alloms. rā- (before back vowel suff.) and varu- preserved in some colloq. words in Mdn.Te. cf.Te. varumānamu, varumbaḍi income, etc., Ka. bar- (bā-), Tu. bar, Ta. vā (va-nt-), varuttu, Ma. vā, varuka, Klm. Nk. var-, Pj. ver-, Go. waī, vartōl, Brah. bann- (bass-), etc. [<PDr *vā-: *va-r- (-r- called detachable suf. by M.B. Emeneau)]. See Lg. 21.184-213. (esp. p.187 and §17), DED 4311, and TVB 1123 for more details.

వచ్చె vacce *intr.p.fin.* (A59.2:8th). వచ్చాడు. Came. v.s.v. vaccu.

వజ్జి vajji *masc.nom.sg.* (A79.8:820-25). వజ్రినామం. The lord of Gods, Indra [<Skt. vajrin].

వజ్జియ vajjiya *masc.nom.sg.* (B64.85:1011). వజ్రినామం. The name of a minister to the Eastern Cāḷukyas. -iya var. of -ava. etc.. masc. name suff. v.s.v. vajji.

:వడల vaḍala *neut.gen-obl.pl.* (A80.21:847). వాడల. Wrong for vāḍala.

.వడ్ల vaḍla *neut.gen-obl.pl.* (A114.:10th., A160.3:1087). వడ్లకు సంబంధించిన. Of paddy, unhusked rice. v.s.v. vaḍlu.

.వడ్లు vaḍlu *neut.nom.pl.* (C7.4:8th). వరిధాన్యం. Paddy, unhusked rice, *Oryza sativa.* pl. of vari. (So SRN and also Āndhrabhāṣārṇavamu, 2.238). But DED has separate items 4306 and 4325 for the sg. and pl. forms, respectively vari <*vār-i] and vaḍlu (<vat̲-i)? The correspondences for sg. and pl. do not match with each other.

:వడ్లుం vḍḍlum *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). వడ్లున్నూ. -uṃ con. clitic. v.s.v. vaḍlu.

.వడ్ళ vaḍḷa *neut.gen-obl.pl.* (A28.28:674). వడ్ల. A var. of vaḍla v.s.v. vaḍlu.

.వణవ్రోల vaṇavr̲ōla *p.n.gen-obl.sg.* (A66.1:8th). స్థలనామం. Occurs as a family name. vaṇa- prob. var. of vaṇamu [<Skt. vana- house; spring, fountain; grove; forest, etc.]. -vr̲ōl var. of -pul̲ōl, etc.

.వంటియయు vaṃṭiyayu *masc.nom.sg.* (A137.6-7:1068). వ్యక్తి నామం. -yu con.suf. -iya var. of -aya, etc.

.వణ్డు vaṇḍu *pron.masc.nom.sg.* (A108.17;17:925-50., A149.13: 1081). వాడు. He, that man. wrong for vāṇḍu.

:వణ్డెడి vaṇḍeḍi *tr.hab.adj.* (A155.11:1084). వండే వంటచేసే. Cooking, serving. hab. adj. of vaṇḍu to cook, etc. cf.Te. vaṇṭa, vaṇṭakamu, vaḍḍana/vaḍḍena, etc., Pj. vend (NE. venḍ-), PoyaGa. vanḍ-, Kui vaja, Ta. var̲u, Ma. var̲ukka, var̲r̲u, etc. [<PDr *van-/*vat̲-: *vat̲- <*van-t̲-]. See TVB 1130 and DED 4360 and 4364 for more details.

వణ్డ్రుపిటెయు vaṇḍr̲upiṭeyu *p.n.* (B38.15:799-843). స్థలనామం. -yu con.suf. vaṇḍr̲u may be connected with Te. vaṇḍa(li) alluvium, etc. cf.Ta. vaṇṭal, Ma. [vaṇṭar̲u, Ka. vaṇḍu, oṇḍu, etc. [<PSDr *vaṇṭ-]. See DED 4287 for details.

వణ్ణత్తు vaṇṇattu *gen.sg.* (A164.7:1090-91). వర్ణానికి చెందిన. Of the caste. A loan from Tamil. vaṇṇ(a) <Skt. varṇa- caste.

వత్తర సెట్ల vattara seṭla *masc.gen-obl.hon.pl.* (A172.5:1094). వ్యక్తి నామం. seṭla gen.pl. of seṭṭi merchant.

వత్తి vatti *neut.nom.sg.* (A125.5;13;18:1043., A146.10:1078., A153.6:1082., A180.7:1098). దీపంవత్తి. The wick (of a per-pectual lamp). A var. of vartti [<Skt. varttī].

వత్సరంబు vatsaraṃbu *neut.nom.sg.* (A122.4:1023). సంవత్సరం. Year. [<Skt. vatsara-].

వదియించ్చిన vadiyiṃccina *tr.p.adj.* (A170.10:1093). చంపిన, వధించిన. Prob. wrong for vadhiyiṃccina. var. of vadhiṃcina v.s.v. vadhiṃci.

వద్య vadya *neut.nom.sg.* (A49.26;26-27:725). వధ, హత్య. Murder, assasination. Wrong for vada* [<Skt. vadhā] with an inexplicable intrusive -y- as in nimityamu.

వధించి vadhiṃci *tr.ppt.* (A79.9-10:820-25). చంపి. Having killed. A var. of vadhiyiṃci [<Skt. vadh(ā)].

వధించిన vadhiṃcina *tr.p.adj.* (A78.4:920-25). చంపిన. That kil-led. v.s.v. vadhiṃci.

వధించ్చిన vadhiṃccina *tr.p.adj.* (A164.17:1090-91). చంపిన. A var. of vadhiyiṃcina. v.s.v. vadhiṃci.

వధియించ్చిన vadhiyiṃccina *tr.p.adj.* (A171.11:1093). చంపిన, A var. of vadhiṃcina. v.s.v. vadhiṃci.

వధిసిన vadhisina *tr.p.adj.* (A46.24-25:700-25). చంపిన. Wrong for vadhiṃcina. v.s.v. vadhiṃci.

వనజనేత్రి vanajanētri *fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). తామరలాంటి కన్నులుగలది, స్త్రీ. Lotus-eyed. Ungrammatical for vanajanētra. [<Skt.].

వన్ద vanda *num.nom.sg.* (A147.5-6:1078): నూరు. Hundred. A replacive for nūṟu. Prob. from Skt. vr̥nda-/br̥nda- group, collection, etc. >Ap. vonda/vinda. See G. V. Tagare, HGA, pp. 442 and 447 for the Ap. forms.

వన్నేఱు vannēṟu *neut.nom.sg.* (B20.10:633-63., B44.28:915-25). నదినామం. Occurs as the name of a rivulet.

వణ్రు vanṟu *pron.masc.nom.sg.* (A49.25:725., A52.18-19;24:739., A63.6:8th., A71.5:8th., A92.13:9th/10th). వాడు. He, that person. Wrong for vānṟu.

వన్లి బోళుము vanli bōḷumu *masc.nom.pl.* (A10.4:600-25). వ్యక్తి నామం. -umu con.particle. bōḷ pl. of bōya village officer.

వంశోద్భవ vaṃśōdbhava *adj.* (A131.19-20:1060). వంశంలో పుట్టిన. Born in the family [<Skt.].

వంసొద్భవ vaṃsodbhava *adj.* (A17.1:650). వంశంలో పుట్టిన. Born in the family. Wrong for vaṃśōdbhava.

వంసోద్భవ vaṃsōdbhava *adj.* (A130.53-54:1060). వంశంలో పుట్టిన. v.s.v. vaṃśōdbhava.

వయ్దుంబ vayduṃba *adj.* (A111.5:972). ఒక రాజవంశ నామం. An ortho. var. of vaidumba.

వయ్యెళి vayyeḻi *p.n.?* (A80.25;25;26:846). స్థలనామం? It has a different text version as vayyeḍi. V. Prabhakara Sastry identifies it as Mdn. Vuyyūr in Krishna dt. See Bh 5.96-110 for more details.

వరదులకు varadulaku *masc.dat.sg.* (A71.2:8th). To the benefactors, pl. of varaduḍu. [Skt. varadaḥ].

వరనసియు varanasiyu *neut.nom.sg.* (C7.12-13:8th). కాశీ నగరమున్నూ. -yu con.clitic. varanasi prob. wrong for vāraṇāsi.

వరా varā *pron.masc.nom.pl.* (A119.42:1018). వారే. Wrong for vāra, -a being emph. clitic.

వరి¹ vari *neut.nom.sg.* (A87.62:892-922). పన్ను. Tax, levy. Kittel derives Ka. vari tax from Skt. vara- what is requested. cf. Ka. vari, Ko. vary, Ta. vari id. [<SDr *vari?]. See DED 4307 for details.

వరి² vari² *pron.masc.nom.pl.* (A53.4:740., A63.3:8th). వారి (యొక్క). Wrong for vāri.

వరు varu *pron.masc.nom.pl.* (A19.12:675., A53.8:740., C7.8; 12;14:8th., A66.4-5:8th., A86.12;13:850., A110.12:971., A121.24:1018., A124.5;7:1038., A141.10:1073., A163.15: 1089). వారు. Those persons. Wrong for vāru.

వరుష varuṣa *abbr.* (A128.19-20:1058., A149.5:1081). సంవత్సరం. An abbr. form of varuṣamu year. A var. of varṣamu with an anaptictic vowel [<Skt. varṣa-].

వరుషంబు varuṣaṃbu *neut.nom.sg.* (A164.3:1090-91). సంవత్సరం. v.s.v. varuṣa.

వరుషంబుల varuṣambula *neut.loc.pl.* (A129.1:1058., A177.14-15:1097). సంవత్సరాలు. Years. v.s.v. varuṣa.

వరుషంబులు varuṣambulu *neut.nom.pl.* (A120.1:1008., A129.1:1058., A151.1:1081., A153.1:1082., A154.1:1082., A169.1:1092., A170.1:1093., A171.1:1093., A177.14-15:1097.. A179.1:1098., A180.1:1098). సంవత్సరాలు. v.s.v. varusa.

వర్తమానంబు varttamānambu *adj.* (A24.2:699-700). జరుగుతున్నది, నడుస్తున్నది. Present (in time), existing [<Skt. vartamāna-].

వర్తి vartti *neut.nom.sg.* (A124.1:1038., A126.9:1047., A127.6:1055., A128.7;8:1058., A132.10-11:1061., A133.3;8:1061., A138.5-6:1069., A139.7:1072., A140.7:1073., A143.6-7:1074., A144.21:1075-76., A145.8;10;13:1076., A149.9:1081., A152.5:1082., A157.4:1084., A159.8:1087., A163.12:1089., A165.9:1091., A167.4:1092., A168.4:1092., A169.5:1092., A173.9:1094., A174.7:1094.. A175.6:1095., A176.7:1095., A178.6:1098., A179.8:1098., A181.9:1098.. A182.6:1098., A183.7:1098., A184.5:1098., A185.5:1098). (దీపం)వత్తి. The wick (of a lamp). [<Skt. vartī].

వర్తికి varttiki *neut.dat.sg.* (A166.10-11:1092). (దీపం)వత్తికిగాను. For the wick. v.s.v. vartti.

వర్ష varsa *neut.nom.* (A126.7:1047., A127.4:1055., A135.3:1064., A140.1:1073., A142.3:1064., A150.1:181., A152.1:1082., A160.1:1087., A1 66.1:1092., A167.1:1092., A186.3:1099). సంవత్సరం. An abbreviation for varṣambu(lu) year(s). v. s. v. varṣam.

వర్షమ్ varsam *neut.nom.sg.* (A22.5:680). సంవత్సరం. Year. [<Skt. varṣa-].

వర్షములు varṣamulu *neut.nom.pl.* (A155.1:1084., A187.1:1100). సంవత్సరాలు. A var. of varṣambulu. v.s.v. varṣam.

వర్షంబుల varsambula *neut.gen-obl.pl.* (A132.4:1061). సంవత్సరాల. v.s.v. varṣam.

వర్షంబులు varṣambulu *neut.nom.pl.* (A105.6:925-50., A119.16-17:1006., A137.1:1068., A146.4-3:1079., A158.1:1084., A161.12:1088-89., A163.1:1089., A178.2-3:1098). సంవత్సరాలు. v.s.v. varṣam.

వర్షంబుళ్ varṣambuḷ *neut.nom.sg.* (A134.18:1062). సంవత్సరాలు. v.s.v. varṣam.

వర్షమ్మ varṣamma *neut.nom.sg.* (A111.6:972). సంవత్సరమే. -అ emph. suf. A var. of varṣaṃbu. v.s.v. varṣam.

వర్షాలు varṣālu *neut.nom.pl.* (A165.1:1091). సంవత్సరాలు. A var. of varṣaṃbuḷ. v.s.v. varṣam.

వఱదియ vaṟadiya *masc.nom.sg.* (C10.8-9:1056). వ్యక్తినామం. Wrong for varadiya. varad- var. of varada- benefactor before vowels and -iya var. of -aya, etc., masc. name suf. v.s.v. varadulaku.

వఱూ vaṟū *pron.masc.nom.pl.* (A121.5:1081). వారు. Those persons. Wrong for vāru.

-వలయు -valayu *aux.vb.* (A87.30-31:892-922). వలె. Must, should. Occurs following vbs. in infinitive. cf.Te. valacu, ollaka, valapu, ollami, etc., Ka. oldu, ollade, Tu. -oli, Ta. ol, ollu, vallu, vallai, Ma. olluka, ollā/vallā, etc. [<PSDr *val-/*ol-]. See TVB 1139-1141 and DED 4317 for more details.

-వలయున్ -valayun *aux.vb.* (A87.49:892-922). వలె. Must, should. A var. of -valayu.

-వలయుం -valayuṃ *aux.vb.* (A87.30,30-31:892-922). వలె. Must, should. An ortho. var. of -valayun. v.s.v. valayu.

వలివేరి valivēri *p.n.gen.sg.* (A125.4:1043., A132.7:1061., A133.1:1061). స్థలనామం. Identified as Mdn. valivēru in Tenali tq., Guntur Dt.

వల్లభ vallabha *n.pr.* (A12.3:625-50., A56.2-3:750). వ్యక్తినామం. Lord, Chief. v.s.v. vallabhuṇḍu.

వల్లభు vallabhu *masc.gen-obl.sg.* (A88.6:897). రాజు(యొక్క). Of the king. v.s.v. vallabhuṇḍ.

వల్లభుణ్డ్ vallabhuṇḍ *masc.nom.sg.* (A89.6-7:898-934). రాజు. Ruler, lord, etc. A var. of vallabhuṇḍu before vowels.

వల్లభుణ్డు vallabhuṇḍu *masc.nom.sg.* (A88.10-11:897). రాజు. Lord, king, master. [<Skt. vallabhaḥ].

వల్లభునకు vallabhunaku *masc.dat.sg.* (A136.6:1065). రాజుకు. To the ruler, etc. v.s.v. vallabhuṇḍu.

వల్లవ vallva *adj.* (A2.8:575-600., A61.13-14:8th., A80.17:847., A110.6:971). పల్లవ. A var. of Pallava. of the Pallava dynasty.

The conditioning factors of the morphophonemic change p- > v- are not clear from the context.

వల్లవం vallavaṃ *n.pr.fem.* (A174.6-7:1094). వ్యక్తినామం. v.s.v. vallava.

వల్లూరి vallūri *adj.* (B48.31-934-45). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name. -ūr p.n.suf.

వల్లెమా vallemā *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). వ్యక్తినామం. The final -ā is wrong for -a.

వల్లెసప్ప valle sappa *n.pr.* (A84.3:848-92). వ్యక్తినామం. sappa may be from Skt. sarpa- snake.

వల్లేమోజు vallēmōj(u) *masc.nom.?sg.* (B68.52;56-57:1060). వ్యక్తినామం. -ōj(u) var. of ōjanṟu (inscr.) and ojja (class.) teacher, preceptor, etc.

వసన్తి పోఱిచోళమహాదేవులు vasanti pōṟi cōḻamahādēvulu *fem. nom.pl.(hon.)*. (A12.7-8:625-50). వ్యక్తినామం. pōṟi prob. the name of a dynasty.

వసన్తీశ్వరంబునక్ vasantīśvaraṃbunak *neut.dat.sg.* (A12.15-16: 625-50). స్థలనామం. To the village called vasantīśvaraṃbu (which is named after) vasantipōṟi mahādēvi.

వసము vasamu *neut.nom.sg.* (A141.8:1073). అదుపు. Custody, control, position. [<Skt. vaśaḥ].

వసమున్ vasamun *neut.loc.sg.* (A143.8-9:1074). అదుపులో. A var. of vasamuna before vowels. v.s.v. vasamu.

వసమున vasamuna *neut.loc.sg.* (A124.2:1038., A172.7:1094., A175.8:1095., A178.11;12:1098., A185.7:1098). అదుపులో. A var. of vasamunan, etc. v.s.v. vasamu.

వసమునన్ vasamunan *neut.loc.sg.* (A126.12:1047., A127.9:1055). అదుపులో. v.s.v. vasamu.

వసమునం vasamunaṃ *neut.loc.sg.* (A135.9:1064., A137.8:1068., A147.8:1078., A149.12:1081., A152.8-9:1082., A155.15-16: 1084., A167.8:1092., A173.10:1094., A174.9:1094., A181.7: 1098). అదుపులో. An ortho. var. of vasamunan. v.s.v. vasamu.

వసమునన vasamunana *neut.loc.sg.* (A124.3-4:1038). అదుపులోనే. -a emph. suf. v.s.v. vasamu.

వసమునా vasamunā *neut.loc.sg.* (A124.4:1038., A140.10:1073). అదుపులో. Prob. wrong for vasamunan. v.s.v. vasamu.

వసమునాం vasamuṇām *neut.loc.sg.* (A150.9:1081). అదుపులో. Prob. wrong for vasamunam. v.s.v. vasamu.

వసియప vasiyapa *masc.nom.sg.* (A54.5:742-98). వ్యక్తి నామం. -iy- var. of -iya, -aya, etc. -apa personal name suf. [<Skt. vaśi- ascetic].

వాక్రాంబు vākrāmbu *neut.nom.sg.* (A108.13:925-50). అడ్డు వ్యతిరేకత. Wrong for vakrambu.

వాగఱు vāgaṟu *neut.nom.sg.* (B47.29:925). సముద్రతీరం. A var. of vāgarta seashore, (vā-) waters, (kaṟu*) limit, edge, boundary (lit.). v.s.v. vāgū and kaṟuta.

వాగూ vāgū *neut.nom.sg.* (A75.10:820-25). వాగు వంక. Wrong for vāgu a rivulet, streamlet, a torrent or current of water. cf.Te. vāka, vaṅka, vaṅkara, vāguḍu, vāgu, etc., Tu. bāṅku, bāṅgu, Ta. vāṅku, etc. [<PSDr *vāy-; *vay-ṅk-]. See TVB 1145 for more details.

వాడల vāḍala *neut.gen-obl.pl.* (A80.18:847). వీధుల. Of the streets. obl. pl. of vāḍa a street, a village, a row or line of houses. [<Skt. vāṭī farm, fencing; vāṭikā garden, street]. See also Kolami, Vocab. No. 1007.

వాడికలు vāḍikalu *neut.nom.pl.* (C11.16-17:1080). వాడుకలు ఆచారులు. Habits, customs, practices. cf.Te. vāḍu to use, etc., Ta. vāṭikkai custom, Tu. vāḍike id., etc. See DED 4330 and 4335. [<PSDr *val-V: *vāḷ-.].

వాణ vāṇa *adj.* (A24.2:699-700., A56.6:750., A58.9:8th., A90.5: 9th/10th). బాణ(వంశానికిచెందిన). Relating to or of the dynasty of the same name. A var. of bāṇa.

వాణ్డు vāṇḍu *pron.masc.nom.sg.* (A12.11:625-50., A25.42:7th., A47.77:09-46., A104.59;60:925-50., A108.13-14;17:925-50., A110.22;27:971., A112.5;6;8:972., A113.26;27;28;30:991., A116.7:10th., A125.10:1043., A128.24:1058., A130.91:1060., A131.68-69:1060., A145.15:1076., A148.14:1079., A159.14: 1087., A166.14:1092., A172.9:1094., A185.9:1098). వాడు. That man, he. A var. of vāṇṟu, vāṇṟ(u), vāḍu, etc. cf.Ta.

avan̲, Ma. avan, Ka. ava, Nk. avnd, Oll. ōṇḍu, Koṇḍa vānr̲u, etc. [PDr *avan̲-t]. For a discussion on the reconstruction, see esp. M. B. Emeneau, Kolami §10.15, pp.146-147 and also A.Master, BSOAS 12.348 and 12.346. §21. The views of A. Master suggesting segmentation as l̲acin-avaniki are untenable.

వాండు vāṃḍu *pron.masc.nom.sg.* (A178.10:1098). వాడు. That man, he. An ortho. var. of vāṇḍu.

వాణ్డ్ర vāṇḍr *pron.masc-fem.nom.pl.* (A155.12:1084). వారు. Those persons. Occurs bound in the phr. āṇḍu vāṇḍr iddaṛaku to the two ladies. A var. of vāru, vāṇḍru and vāḷḷu (Mdn.). v.s.v. vāṇḍu.

వాణ్ఱ్ vānr̲ *pron.masc.nom.sg.* (A58.29:1th). వాడు. That man, he. An intermediary or link-form between the earlier vānr̲u and the later vāṇḍu. A var. of vānr̲u before vowels.

వాణ్ఱు vānr̲u *pron.masc.nom.sg.* (A58.26:8th). వాడు. That man, he. A var. of vānr̲. v.s.v. vaṇḍu.

వానపఱ్ఱు vānapar̲r̲u *p.n.nom.sg.* (B37.44:749-842). స్థలనామం. vāna- var. of vāṇa-/bāṇa the name of a dynasty. -par̲r̲u var. of paṭṭu, p.n. suf.

వానపల్లి vānapalli *p.n.nom.sg.* (B65.105:1022). స్థలనామం. vāna-prob. var. of bāṇa the name of a dynasty that ruled parts Andhra during the 8th, 9th, and 10th centuries. -palli p.n. suffix, village.

వానపోతుల vānapōtula *masc.gen-obl.pl.* (A12.29:625-50). వానపోతనే వ్యక్తికి సంబంధించిన. -pōtu masc. name suf. See s.v. aṇapōtulu. vāna prob. var. of vāṇa/bāṇa.

వాని vāni *pron.masc.gen-obl.sg.* (A49.29:725., A87.62:892-922., A120.13:1008). వాడి(యొక్క). That man's, his. v.s.v. vāṇḍu.

వానికి vāniki *pron.masc.dat.sg.* (A49.20:725., A85.14;19:850). వాడికి. To that man, to him. v.s.v. vāṇḍu.

వానికిం vānikiṃ *pron.masc.dat.sg.* (A155.11:1084). వాడికి. To him. A var. of vāniki(n). v.s.v. vāṇḍu.

వానిద vānida *pron.masc.3rd sg.* (A114.7:10th). వాడిదే. Only his (thing). -a emph. clitic. v.s.v. vāṇḍu.

వాన్ఱ్ vānṟ *pron.masc.nom.sg.* (A49.22:725). వాడు. That man, he. A var. of vānṟu before vowels. An earlier form of vāṇḍu.

వాన్ఱు vānṟu *pron.masc.nom.sg.* (A6.18-19:600-25., A7.6:600-25., A8.3:600-25., A9.7:600-25., A11.4-5:625-50., A12.17-18; 20:625-500., A20.18:675-99., A23.12:682., A45.4:700-25., A46.25:700-25.. A49.30:725., A50.32:725., A51.2:725-75., A64.4;6;7:8th., A67.5:8th., A74.10;11:820-25., A76.5:820-25., A77.6:820-25., A84.3:848-92., A85.8-9:850., A92.11:9th/10th., A115.4;5:10th., A118.4:10th). వాడు. That man, he. An earlier form of vāṇḍu.

వాన్ఱున్ vānṟun *pron.masc.nom.sg.* (A64.5:8th). వాడున్నూ. And that man, he. -un con.clitic. v.s.v. vāṇḍu.

వాన్ఱూ vānṟū *pron.masc.nom.sg.* (C6.4:8th). వాడు. Wrong for vānṟu that man, he. v.s.v. vāṇḍu.

వాయురాదిత్యంబు vāyurādityaṃbu *adv.* (A112.5:972). వాయుసూర్యులున్నంతకాలం,శాశ్వతంగా. As long as wind and Sun endure. [<Skt. āvāyurādityam].

వార్ vār *pron.masc.nom.pl.* (A89.30-31:898-934). వాళ్లు. Those men, they. A var. of vāru before vowels.

వార vāra *pron.masc.nom.pl.* (A89.30;33-34:898-934). వాళ్లే. Those men alone. -a emph. clitic. v.s.v. vāru.

వారల vārala *pron.masc.gen-obl.(hon.).pl.* (A89.18:898-934). వాళ్ల (యొక్క). Of those men, that man (hon.). v.s.v. vāru.

వారణాశి vāraṇāśi *neut.nom.sg.* (A64.2-3:8th). స్థలనామం. A name of Banaras, a var. of bāraṇāsi, etc. Prob. wrong for vāraṇāsī. [<Skt. vārāṇāsī].

వారణాసి vāraṇāsi *neut.nom.sg.* (A52.19:739., A119.40-41:1006. A130.103:1060., A131.58:1060). స్థలనామం. v.s.v. vāraṇāśi.

వారణాసియు vāraṇāsiyu *neut.nom.sg.* (A58.28:8th). స్థలనామం. -yu con.clitic. v.s.v. vāraṇāśi.

వారాణ్టపాఱు vārāṇṭa pāṟu *n.pr.?* (A58.23-24:8th). వ్యక్తినామం pāṟu var. of pāṟa brahmin.

వారి vāri *pron.masc.gen-obl.pl.* (A18.4:650., A48.4:719-20., A55 11:745-801., A62.15:8th., A77:820-25., A104.15;16-17:925-50) వాళ్ల(యొక్క). Of those men. v.s.v. vāru.

వారికి vāriki *pron.masc.dat.pl.* (A12.10:625-50., A15.9:641., A47.8:709-46., A54.8:742-98., A55.8:745-801., A81.11:848).వాళ్లకు. To those men. v.s.v. vāru.

వారికిన్ vārikin *pron.masc.dat.pl.* (A170.8:1093).వాళ్లను. To those men, them. A var. of vāriki. v.s.v. vāru.

వారిం vāriṃ *pron.masc.acc.pl.* (A136.7:1065). వాళ్లకు. Those men, them. The word has to be read as vāri on metrical considerations. v.s.v. vāru.

వారు vāru *pron.masc.nom.pl.* (A3.10:575-600., A10.3;5:600-25., A12.25;26:625-50., A13.6;7:625-50., A14.14:633-50., A15.16:641., A16.10;10-11:641., A18.8;10;11;12:650., A24.6:699-700., A25.14;41:7th., A46.16:7th., A52.18:739., A54.9;9:742-98., A55.6;14:745-801., A58.19;21;25:8th., A65.7;10;11:8th., A66.3:8th., A69.7;8;9:8th., A80.18;20;21:847., A89.12;34:898-934., A106.18;19:925-50., A107.16;18;21:925-50., A110.12:971., A112.5;6;9:972., A113.32:991., A119.38;39:1006., A121.22;23:1018., A124.2;3:1038., A128.19:1058., A129.10:1058., A131.59;71;75:1060., A135.7:1064., A137.5-6:1068., A140.8:1073., A143.12:1074., A145.17:1076., A147.12-13:1078., A148.13:1079., A150.7:1081., A152.6:1082., A157.7:1084., A159.16:1087., A164.16:1090-91., A167.5;7:1092., A169.7:1092., A170.11:1093., A173.14:1094., A174.13;1094., A177.22;30;44:1097., A178.15:1098., A181.13:1098., A183.14:1098., A184.10:1098). వాళ్ళు. Those men, they pl. of vāṇḍu. The word generally means "those persons" but its use including women also is not attested in the material. vāru, though plural itself, sometimes takes -l(u) another pl.suf., in honorific sense. cf.Ta. avar, Ma. avar, Ka. avar, Tu. āru̥, Klm. avar, Konḍa vār, Go. ōṛ, Kur. ār, etc. [<PDr *avar]. See DED 1 for more details.

వారుం vāruṃ *pron.masc.nom.pl.* (A119.36:1006., A149.10:1081). వాళ్ళున్నూ. -uṃ con.clitic. v.s.v. vāru.

వారును vārunu *pron.masc.nom.pl.* (A107.15:925-50). వాళ్ళున్నూ. -unu con.clitic. v.s.v. vāru.

వార్ద్ధిఁలుచ్ vārddiluc *intr.pres.cont.* (A113.23:991). వర్ధిల్లుతూ. Has been growing, thriving, prospering, etc. Wrong for varddhiluc(u) [<Skt. vardh-]. -il(u)- verbalizer.

వాఱికిన్ vāṟikin *pron.masc.dat.pt.* (A171.9:1093). వాళ్ళకు. To those men, them. Wrong for vārikin. v.s.v. vāru.

వాఱు vāṟu *pron.masc.nom.pl.* (A120.9:1008). వాళ్లు. Those men, they. Wrong for vāru.

వాలు vālu *neut.nom.sg.?* (A14.11:633-63). వ్రాలు ? wrong for vrālu signature, writing ?

వాసుకిరవిసోమీస్వరదేవర vāsukiravisōmīsvaradēvara *masc.gen-obl.hon.pl.* (A162.6-7:1089). దేవనామం. sōmīsvara- wrong for sōmēśvara.

వాసుకిరవిసోమేశ్వరమహాదేవరకు vāsukiravi sōmēśvara mahādēvaraku *masc.dat.hon.pl.* (A159.6-7:1087) దేవనామం. To the deity called vāsukiravisōmēśvara.

విక్రమరామన vikramarāmana *masc.nom.sg.* (A93.5:9th/10th). వ్యక్తినామం. -ana var. of -anna masc.name suf.

విక్రమాదిత్యచోఱమహారాజుల్ vikramāditya cōḻamahārājul *masc. nom.pl.(hon.).* (A44.2-4:700-25). వ్యక్తినామం.

విక్రమాదిత్యనృపాగ్రతనయుణ్డ్ vikramāditya nr̥pāgratanayuṇḍ *masc. nom.sg.* (A87.1-2:892-922). విక్రమార్కుఁడనే రాజు పెద్దకొడుకు. The elder son of the king Vikramāditya of the Eastern Cāḷukya dynasty.

విక్రమాదిత్య బెర్భభాణాధిరజు vikramāditya berbha bhāṇādhiraju *masc.nom.sg.* (A52.2-4:739). వ్యక్తినామం. -ber a var. of per big, great. bhabhāṇādhiraju wrong for bāṇādhirāju. v.s.v. per- and bāṇa/vāṇa.

విక్రమాదిత్య మహారాజుల vikramāditya mahārājula *masc.gen-obl. hon.pl.* (A17.1-2:650). వ్యక్తినామం.

విక్రమాదిత్యుల vikramādityula *masc.gen. (hon.) pl.* (A49.5:725). వ్యక్తినామం. Of vikramāditya.

విఘ్నం vighnaṃ *neut.nom.sg.* (C11.21:1080). చెరుపు. Obstruction, impediment, etc. A var. of vighnamu. [<Skt. vighna-].

విఘ్నము vighnamu *neut.nom.sg.*(A164.16:1090-91.,A170.9:1093., A171.10:1093). చెరుపు. v.s.v. vighnaṃ.

విజయతామ్రాప vijayatāmbrāpa *p.n.* (B7.1:4th). స్థలనామం.

విజయాదిత్య చోళరాజుళ్ vijayāditya cōḷarājuḷ *masc.nom.pl.(hon.)*. (A56.1-3:750). వ్యక్తినామం.

విజయరాజ్యసంవత్సరంబు vijayarājyasaṃvatsarambu *neut.nom.sg.* (A24.2:699-700., A88.1-2:897). గెలిచిన సంవత్సరం. The regnal year of triumphs.

విజయరాజ్యసంవత్సరంబుళ్ vijayarājyasaṃvatsarambuḷ *neut.nom.pl.* (A23.4-5:682., A48.2:719-20). గెలిచిన సంవత్సరాలు. Triumphant regnal years.

విట్టప viṭṭapa *masc.nom.sg.* (A54.8:742-98). వ్యక్తినామం. viṭṭ- is from Pkt. viṭṭha(la) <Skt. viṣṇuḥ. See G. V. Tagare, HGA, p.442 for Ap. viṭṭhu <viṣṇuḥ. See also K. Godavarma, IAL, p.208. -apa personal name suf.

విట్రజుల viṭrajula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A19.2:675). వ్యక్తినామం. wrong for viṭrājula of the king called viṭ(ṭu) <Pkt. viṭṭha (la) <Skt. viṣṇuḥ. See s.v. viṭṭapa. The trilling of r is due to the preceding stop.

విడిచిన viḍicina *tr.p.adj.* (A21.14-15:678.,A178.9;11;12;13:1098). దానమిచ్చిన. That given away (as charity). p.adj. of viḍucu to release, set free, etc. cf.Te. viḍi, viḍudala, viḍupu, vīḍu, etc. Ka. biḍu, Tu. buḍupuni, Ta. viṭu, Go.(M) biḍs-, Mlt. biḍar, Brah. biṭ-, etc. [<PDr *viṭ-]. See DED 4419 for more details.

విడిచె viḍice *tr.p fin.* (A112.5:972). దానం చేశాడు. Gave away, as charity. v.s.v. viḍicina.

విడిసి viḍisi *intr.ppt.* (A89.11:898-934., A119.27:1006). విడిదిచేసి, ఆగి. Having lodged (temporarily). ppt. of viḍiyu to halt or stay, temporarily. cf.Te. viḍidi, vīḍu, biḍāramu, etc., Ka. biḍu, bīḍi, Tu. būḍu, Ta. vīṭāram, vīṭu, Ma. vīṭu, viṭuti, etc. [<PSDr *viṭ-V: *vīṭ-]. See DED 4419 and TVB 1163 for more details and IA borrowing. See s.v. vīḍu, vīṭa and viḍicina.

విడిసినం viḍisinaṃ *intr.concess.*(A89.15:898-904). ఆగిన. If stayed, halted, or lodged. v.s.v. viḍisi.

విడుంబడ్లు viḍuṃbaḍlu *neut.nom.pl.* (A164.15:1090-91). ఉచితవేత నాలు, బహుమానాలు. Free allowances or gifts. -baḍlu var. of paḍlu pl. of paḍi[1] offering of food, viḍuṃ- adj. of viḍucu to donate, etc. v.s.v. viḍicina and paḍi[1].

విత్తు vittu *neut.nom.sg.* (B54.74:945-70). విత్తనం. Seed. A var. of vittanamu. cf.Te. vittu tr. to sow, veda sowing, the rutting season, Ta. vittu, Ma. vittu, Ka. bittu, bil̲tu, bitta, Tu. bittu̥, Pj. bit-, Go. (W)vijja, (ML)vijā, Kuwi (F) vīcaṅgā, etc. [PDr *vit-/*vic-]. See DED 4428, TVB 1168 and TPS (1946), p.10 for more details and IA borrowing.

విత్పఱ్తి vitpaṟti *p.n.gen-obl.sg.* (A14.10:683-63., A16.6;11:641). స్థలనామం. Identified as Mdn. vipparla in Guntur dt.and believed to be a var. of viripaṟiti. But the two places are different, in view of -t- in the word, vit- prob. a var. of vittu/vittanamu seed; etc. -paṟti gen.sg. of paṟ(ṟu) p.n.suf., var. of paṭṭu hold. See s.v. vittu and paṭṭu/paṟṟu.

విద్దమయ్య viddamayya *masc.nom.sg.* (A17.4:650., B49.25:934-45., B56,39;41:945-70). వ్యక్తినామం. -am- var. of -am(m)a personal name suf. -ayya masc.name suf. vidd- prob. var. of vidde [<Skt. vidyā knowledge, Goddess of education, etc.].

విద్దెయ viddeya *masc.nom.sg.* (B43.47:892-922). వ్యక్తినామం. -eya var. of -aya, etc. v.s.v. viddamayya.

విధంబునన్ vidhaṃbunan *neut.loc.sg.* (A130.81-82:1060., A131. 43-44:1060). పద్ధతిలో. In the manner, etc. [Skt. vidhā].

విధాత్రుణ్డునున్ vidhātruṇḍunun *masc.nom.sg.* (A117.2-3:10th). బ్రహ్మదేవుడున్నూ. -unun con.clitic. v.s.v. vidhātruṃ.

విధాత్రుం vidhātruṃ *masc.acc.sg.* (A117.2:10th). బ్రహ్మను. A name of Brahma, the creator. [<Skt. vidhātā].

విని vini *tr.ppt.* (A136.7:1065). చెప్పింది వినుగాని. Having listened to, obeyed, etc. ppt. of vinu. But in the context in which it occurs, it is wrongly used in the place of vinu hab. adj. Hearing, listening, etc. cf.Te. vinucu, vinukali, viniki, etc. Alloms. vin-, vīn-, and viṇ-ṭ-), Ta. vin̲, vin̲āvu, Ma. vinavuka, Klm.Nk. vin-, Pj., Poya Ga. ven-, Mlt. men-, etc. [<PDr *vin-]. See DED 4472 for more details.

వినియణ viniyaṇa *masc.nom.sg.* (A12.21-22:625-50). వ్యక్తినామం.
  -aṇa var. of an(n)a, etc.

విన్నకరాడ్వనికి vinnakar āḍvaniki *masc.dat.sg.* (A147.5:1078.) విష్ణుమూర్తికి. vinnakar prob. a loan from Ta. viṇṇavar, viṇṇōr Viṣṇu. -āḍvan- sg. of āḷvār/āl̲vār, through backformation.

విన్నకరాడ్వానికి vinnakar āḍvāniki *masc.dat.sg.* (A173.6-7:1094., A174.5-6:1094). విష్ణుమూర్తికి. v.s.v. vinnakar āḍvaniki.

విన్నకరాడ్వారికి vinnakar āḍvāriki *masc.dat.pl.(hon.)* (A182.4-5:1098., A183.5-6:1098). విష్ణుమూర్తికి. v.s.v. vinnakar āḍvaniki.

విన్నగనాడ్వానికి vinnagan āḍvāniki *masc.dat.sg.* (A175.4:1095). v.s.v. vinnakar āḍvaniki.

విన్నగరాళ్వారికి vinnagar āḷvāriki *masc.dat.pl.(hon.)* (A143.5: 1074). విష్ణుమూర్తికి. v.s.v. vinnakar āḍvaniki.

విన్నశర్మ్మళకు vinna śarmmaḷaku *masc.dat.hon.pl.* (A118.3: 10th). వ్యక్తినామం. śarmma masc. name appellation.

విప్రకవచమ్బు viprakavacambu *adj.* (A17.4:650). బ్రాహ్మణరక్షకుడు. A certain mystical syllable considered as a preservative like an armour for the Brahmans, a charm for the Brahmans. [<Skt. viprakavaca-].

విప్రుణ్డ్ viprunḍ *masc.nom.sg.* (A117.3:10th). బ్రాహ్మడు. A Brahman. A var. of viprunḍu before vowels. [<Skt. viprah̤].

విమలకమలనేత్రి vimalakamalanētri *fem.nom.sg.* (A136.9:1065). స్వచ్ఛమైనకలువకంటి. A clear lotus-eyed woman. Ungrammatical for °nētra [<Skt.].

విరిపర్ viripar *p.n.* (B3.10;12:234). స్థలనామం. viri flower. cf. Te. viriyu, viccu, Ta. viri, Ma. virittuka, Ka. biri, etc. [<PDr *viri]. See DED 4438 and TVB 1161 for more details. -par wrong for -par̲ p.n.suf. -r- in the form may be due to the want of a symbol for the trill in Pkt. syllabary.

విరిపఱతి viripar̲ati *p.n.gen-obl.sg.* (A12.21:625-50). స్థలనామం. A var. of viripar, viripar̲a, virpar̲u, etc. v.s.v. viripar.

విరిపఱితి viripar̲iti *p.n.gen-obl.sg.* (A12.10-11:625-50). స్థలనామం. A var. of viripar̲ati. v.s.v. viripar.

విర్పఱు virpar̲u *p.n.nom.sg.* (B18.12:631). స్థలనామం. A var. of viripara, etc. v.s.v. viripar.

విప్పఱుత virppaṟuta *p.n.loc.sg.* (A142.7:1074). స్థలనామం. v.s.v. viripar.

విఱుగ viṟuga *intr.inf.* (A91.4-5:9th/10th). విరిగిపోవటానికి. To break, to go to pieces, etc. inf. of viṟugu. cf.Te. viṟigi, viṟucu, viṟupu, viriyu, viccu, etc., Ta.Ma. viri, Ka. biri, bir(a)ku, Tu. biriyuni, Pj. virṅg-, Kui viringa, etc. [<PDr *vir-]. -ṟ- in the Te. form is wrong on comparative evidence. See DED 4438 and BSOAS 12.388 for more details and IA borrowings.

విలిచి vilici *tr.ppt.* (A129.8:1058., A130.74:1060., A134.31:1062., A181.9:1088). కొని. Having bought. ppt. of vilucu. Usage of the vb. is now obsolete. cf.Te. vela, viluva, Ka. bil, bili, bele, Tu. bile, Ta. vllai, Ma. vilka, etc. [<PSDr *vil-. *vil-ay]. See DED 4448 for more details.

విలెంబలి vilembali *p.n.nom.sg.* (B13.9:5th). స్థలనామం. -bali var. of pal(l)i p.n.suf.

విశఖవట్టనమున viśakhavaṭṭanamuna *neut.loc.sg.* (A137.2-3:1068). స్థలనామం. In the town of Viśākhapaṭṭanamu.

విశాఖపట్టణమ్ viśākhapaṭṭaṇam *neut.nom.sg.* (A164.4-5;10:1090-91). స్థలనామం. Identified as Mdn. Vizag.

విషయంబ్ viṣayamb *neut.nom.sg.* (A22.8:680). ప్రాంతం. A region, district. A var. of viṣayambu [<Skt. viṣaya-].

విషయంబు viṣayambu *neut.nom.sg.* (A24.2:699-700., A48.4:719-20). ప్రాంతం. Region. v.s.v. viṣayamb.

విషుసంక్రాంతి viṣusamkrāmti *neut.nom.sg.* (A139.6:1072). తులా మేష రాశుల్లో దేంట్లోనైనా సూర్యుడు ప్రవేశించిన సమరాత్రిందినకాలం. A var. of viṣuva saṃkrānti (inscr.) and viṣuva(t)saṃkrānti (class.). viṣu(vu) the fiirst point of Aries or Libra, the equinoctial point at which the Sun enters; the auspicions time when the day and night are of equal duration. v.s.v. saṃkrānti.

విష్టరంబునున్ viṣṭarambunun *neut.acc.sg.* (A87.52-53:892-922). సింహాసనమున్నూ, పీఠమున్నూ. Seat, throne. [<Skt. viṣṭara-].

విష్ణువర్ధన మహాసత్థవల viṣṇuvarddhana mahasatthavala *masc.gen. pl.(hon.)* (A80.29-30:847). satthavala is interpreted by traditional scholars as obl.pl. of satthava- [<Skt. sattvaḥ o

<Skt. sārthavāhaḥ]. See for a discussion about the word, ABC 2.1315 and Bh5.96ff. sattva means might, etc. and sārthavāha the conductor of a caravan.

విష్ణువర్ద్ధనమహాసత్థవళ్ viṣṇuvarddhana mahasatthavaḷ *masc.nom. pl.* (A80.27-28:847). వ్యక్తినామం. v.s.v. viṣṇuvarddhana mahasatthavala.

విష్ణువర్ధనుతోన్ viṣṇuvardhanutōn *masc.instr.sg.* (A87.14-15:892-922). వ్యక్తినామం. with viṣṇuvardhana of the Eastern Cāḷukya dynasty.

విసబోళుము visa bōḷumu *masc.nom.hon.pl.* (A10.4:600-25). వ్యక్తినామం. -umu con. particle. bōḷ- pl. of bōya.

వీట vīṭa *neut.loc.sg.* (A131.10:1060., A134.24:1062). రాజధానిలో. In the city, capital. loc.sg. of vīḍu city. v.s.v. viḍisi.

వీడు vīḍu *neut.nom.sg.* (A116.4:10th). బహుమానం. Reward. present, gift. See s.v. viḍucu, vīḍu, etc.[<PDr *viṭ-V/*vīṭ-].

వీని vīni *pron.masc.gen-obl.sg.* (A124.5:1038., A163.13;1089., A164.15:1090-91). వీడి(యొక్క). This man's, his. obl.sg. of vī^{n}ḍu this man, var. of vīnḍu/vīnṟu* (inscr.) and vīḍu (colloq.). cf.Ta. ivaṉ, Ma. ivan, Ka. ivan, Nk.ivnd, etc. [<PDr *ivan]. See DED 351 for more details.

వీనికిన్ vīnikin *pron.masc.dat.sg.* (A178.13:1098). వీడికిన్ని. To this man, him. v.s.v. vīni.

వీనిం vīniṃ *pron.masc.acc.sg.* (A125.7-8:1072., A139.8:1072., A145.11:1076., A159.10:1087., A178.9:1098). వీడ్ని. This man, he. A var. of vīni(n). v.s.v. vīni.

వీన్ఱి vīnṟi *pron.masc.gen.sg.* (A78.8:825). వీడి. Of this man, his. A var. of vīni (class.) and vīḍi (colloq.). The colloq. form vīḍi <vī^{n}ḍi <vīnḍi*. vīnṟi is still held ungrammatical. v.s.v. vīni.

వీర్ vīr *pron.masc.nom.pl.* (A179.7:1098). వీళ్లు. These persons, they. A var. of vīru (before vowels), pl. of vīnḍu*.

వీర vīra *pron.masc.nom.pl.* (A161.10-11:1088-89). వీళ్ళే. Only these men. a- emph. clitic. v.s.v. vīru.

వీరచోదమగాధరాయని vīra cōḍama gādharāyani *masc.gen.sg.*

(A173.7:1094., A183.6-7:1098). వ్యక్తినామము. rāyani obl.sg. of rāyaṇḍu.

వీర పెమ్మాడిదేవర vīra permmāḍidēvara *masc.gen.pl. (hon.)*. (A143.5-6:1074., A174.6:1094., A182.5:1098., A184.5:1098). వ్యక్తినామం. permmāḍi a var. of permmānaḍi.

వీరమహారాజుల vīramahārājula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A98.1-2:9th/10th). వ్యక్తినామం.

వీరరెంజెంద్రచోడ vīraremjemdra cōḍa *masc.nom.? sg.* (A175.10:1095). వ్యక్తినామము. Wrong for vīra rājēmdra cōḍa.

వీరల vīrala *pron.masc.gen-obl.(hon.).pl.* (A62.8:8th). వీర్ళ (యొక్క). Of these respectable men. v.s.v. vīru.

వీరలోకమ్బ vīralōkamb *neut.nom.sg.* (A84.4-5:848-92). వీరస్వర్గం. The hero's world, Paradise. lōkamb a var. of lōkambu/lōkamu. [<Skt vīralōkaḥ].

వీరలోకంబు vīralōkambu *neut.nom.sg.* (A99.3-4:9th/10th). వీరస్వర్గం. v.s.v. vīralōkamb.

వీరామహారాజు vīrāmahārāju *masc.nom.sg.*(A95.3:9th/10th). వ్యక్తినామం. vīrā wrong for vīra.

వీరి vīri *pron.masc.gen-obl.pl.* (A67.3-4:8th., A151.5:1081., A161.3;5,6;7:1093-89., A179.7:1098). వీర్ళ(యొక్క). Of these men. v.s.v. vīru.

వీరిక vīrika *pron.masc.dat.pl.* (A152.11:1032). వీర్ళకే. To these men only. -a emph.suf. v.s.v. vīru.

వీరు vīru *pron.masc./fem.nom.pl.* (A131.54:1060). వీళ్ళు. These men. pl. of viṇḍu*. Generally means "these persons" but in the material its usage including women is not attested. cf.Ta. ivar, Ma. ivar, Ka. ivar, Klm. ivr, Kur. īr, etc. [<PDr *ivar]. See DED 351 for more details. See s.v. vīni also.

వుద్దయ vuddaya *masc.nom.sg.* (A181.7:1098). వ్యక్తినామం. -aya masc.name suf.

వుద్దిని vuddini *adv.* (A112.12:972). సమంగా. Equally. cf.Te.uddi an equal, adj. equal., Tu. udri a match, Ta. utti (<Te., so DED 584) a player on the opposite side, etc.

వుమ్మయును vummayunu *masc./fem.nom.sg.* (A110.18:971). వ్యక్తి. నామం. And the person called vumma having been named after umā wife of śiva. -yunu con.clitic [<Skt. umā]. v.s.v. umināyakundu.

వృత్తికి vṛttiki *neut.dat.sg.* (A17.2:650). ఈనాంకు. v.s.v. vritti..

వృద్ధశమ్మణ vṛddha śammaṇa *n.pr.masc.* (A10.1:600-25). వ్యక్తి నామం.

వెంకన vemkana *masc.nom.sg.* (A161.2:1088-89). వ్యక్తినామం. -ana masc.name suf. vemk- var. of Te. vēgi tiger. cf.Ta. vēṅkai and Ma. vēṅṅa [prob. <PSDr vēṅk-].

వెంకయా vemkayā *masc.nom.sg.* (A113.6-7;19-20:991). వ్యక్తి నామం. The final -ā is wrong for a. -aya masc.name suf. v.s.v. vemkana.

వెంచ vemca *neut.gen-obl.sg.* (B59.60-61:1065). గుంట, కొలను. A pond, a ditch. cf.Ka. beñce small pond. See DED 4500.

వెట్టియు vettiyu *neut.acc.sg.* (A124.6:1038). కూలితీసుకుండాచేసేపని. And the unpaid work. -yu con.suf. SRN derives the word from Skt. viṣṭhiḥ id.

వెంటియయు vemṭiyayu *masc.nom.sg.* (A127.7:1055., A135.7:1064). వ్యక్తినామం. -yu con.suf.

వెంటియయుం vemṭiyayum *masc.nom.sg.* (A140.8-9:1073). వ్యక్తి నామం. -yum con.suf.

వెణ్డి[1] veṇḍi[1] *neut.nom.sg.* (A136.8-9:1065). వెండి(లోహం). silver. cf.Te. beḍāgu*, benagu, vennela, velayu, velaru, velidi, vella(na), velugu, etc., Ta. viḷḷu, veḷ, viḷaṅku, veḷḷi, Ma. veḷḷi, veḷiṟu, Ka. beḷ, beḷḷi, Pj. vil, vilid, Klm. veleṅ, Kuwi (F) vella, (S)wella., Mlt. bilpu, etc. [<PDr *veḷ-/ *viḷ-> PSDr veḷ-/*veṇ-]. See BSOAS 12.394 and DED 4524 for more details.

వెణ్డి[2] veṇḍi[2] *tr.ppt.* (A87.34:892-922). వేడుకొని. Having prayed, begged. Wrong reading for vēṇḍi var. of vēⁿdi(class.) ppt. of vēⁿḍu to beg, etc. cf.Ka. bēḍu, bēḻ, bēḷa, bēṇḍa, Tu. bēṇḍuni, Ta. vēṇṭu, vēḷ, vēṇ, Ma. vēṇṭu, vēṇa, vēḷka, Klm. vēl-, Nk.vēl-, Br. bāting, etc. [<PDr *vēḷ-/*vēṇ-]. See DED 4548 for more details.

వెణ్ణశర్మ veṇṇa śarma *masc.nom.sg.* (B37.40:749-894). వ్యక్తినామం. śarma masc. name appellation. veṇṇa<Pkt. veṇhū <Skt. viṣṇuḥ. A var. of vennūḍu (class.) and venna (inscr.).

వెణ్ణిశర్మ్మ veṇṇi śarmma *masc.nom.sg.* (B25.41;46;58:668-69). వ్యక్తినామం. v.s.v. veṇṇa śarma.

వెంణ్ణిశర్మ్మ vemṇi śarmma *masc.nom.sg.* (B25.34;668-69). వ్యక్తినామం. vemṇi an ortho. var. of veṇṇi. See s.v.veṇṇa śarma.

వెనెటియమాసరయు veneṭiyamāsarayu *p.n.* (B65.107:1022). స్థలనామం. -yu con.suf. māsara- may be connected with māsaramu large, etc.

వెన్- venn- *neut.nom.sg.* (A88.7:897). వెన్ను, వీపు. The back. A var. of vennu (venu-) before vowels. cf.Te. veṇṭa, venu, venuka, veṇḍi(yu), etc., Ta. ven, veṉ,. Ka. be, bennu, Tu. beri, Klm. ven (pl. venḍ-1), Nk. veṭṭa, etc. [<PSDr and PCDr *ven_V]. See DED 4518 for more details.

వెన్న venna *masc.nom.sg.* (B30.15:691-92). వ్యక్తినామం. From Pkt. veṇho <Skt. viṣṇuḥ. cf. also Te. vennūḍu, etc. A var. of vennama, etc. See s.v. veṇṇa śarma.

వెన్నమ్- vennam- *masc.nom.sg.* (B43.49:892-922). వ్యక్తినామం. A var. of vennama before vowels. v.s.v. venna.

వెన్నమ vennama *masc.nom.sg.* (B37.34:749-892). వ్యక్తినామం. v.s.v. venna.

వెప్పరిసిరువుత్తి veppari siruvutti *n.pr.* (A112.10:972). వ్యక్తినామం. veppari prob. family name.

వెమ్- vem- *neut.nom.sg.* (A48.5:719-20). వెన్ను, వీపు. Back. A var. of venn- before words beginning with labial stops (in closed syllables). v.s.v. venn-.

వెయి veyi *num.nom.sg.* (A25.46:7th., A170.10:1093., A171 11: 1093). వెయ్యి. Thousand. A var. of vēyi.

వెయు veyu *num.nom.sg.* (A25.44;45:7th). వెయ్యి, నూరువందలు. Thousand. A var. of veyi, etc. v.s.v. vēyu.

వెయుదుమ్బ veyudumba *adj.* (B39.2-3:820-25). రాజవంశనామం. A var. of vaidumba.

వెరువున veruvuna *adv.?* (C3.20:709). మార్గాన, ఉపాయంతో. Through, by means of. cf. Te. veruvu, veravu, Ta. viraku. viravu, etc.

వెలకుం velakuṃ *neut.dat.sg.* (A164.13:1090-91). ధరకు. For a price. dat. sg. of vela price. v.s.v. vilici.

వెలంగ velaṃga *neut.nom.sg.* (B64.88:1011). వెలగ(చెట్టు). Wood apple or elephant apple, *Feronia elephantum.* cf.Ta. viḷam, viḷari, viḷavu, Ma. viḷā, Ka. beḷala, bēla, etc. [<SDr *viḷa-]. See DED 4535 for more details and IA borrowing.

వెలనాణ్టి velanāṇṭi *p.n.gen-obl.sg.*(A119.30;1006.,A125.3-4:1043., A132.6:1061). స్థలనామం. Of Velanāḍu an area comprising parts of present Godavari dts. vela- prob. connected with Te. velama, etc. and is from PSDr *veḷ-/*veṇ-. -nāṇṭi gen. sg. of nāṇḍu region, etc.

వెలనాంటి velanāṃṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A145.5:1076). స్థలనామం. An ortho. var. of velanāṇṭi.

వెలనాణ్డు velanāṇḍu *p.n.nom.sg.* (C4.15:709-46., B47.24:925., B56.34;35:945-70., B62.57:973-99). స్థలనామం. v.s.v. velanāṇṭi.

వెలయంగన్ velayaṃgan *intr.inf.* (A89.14:898-934). తెలిసేటట్లు, పేరురాగా, మొ. To become known, reputed, famous. inf. of velayu [<*veḷ-]. v.s.v. veṇḍi[1].

వెలి veli *neut.nom.sg.* (A110.25:971., A112.4:972., A148.11-12; 13:1079). (కులంనుంచి) వేరుచేయటం. Outside (being excommunicated). cf.Te. velapala, velalu, velalucu. etc. Ta.veḷi(-pp-), Ma. veḷi, Pj. valip- (valit-), Poya Ga. veṭṭ-, Kui veṇḍa etc. [<PSDr and PCDr *veḷ-]. See TVB 1194 and DED 4526 for more details.

వెలువలిపలిని veluvalipalini *neut.loc.sg.* (A152.9-10:1082). ఆలయ భాగం. Some area in temples, details of which is not clear.

వెల్కనూరి velkanūri *p.n.gen-obl.sg.* (A106.5:925-50). స్థలనామం. Is it velkan(a) from velacu tr. to clean, etc.?

వెల్పూరు velpūru *p.n.nom.sg.* (B40.29:844-88). స్థలనామం. Wrong for vēlpūru. vēlp- var. of vēlpu god or goddess, etc. cf.Te. velucu, vēlimi, Ta. vēḷ, vēḷvi, Ma. vēḷvi, Ka. bēḷ, etc. [<PDr *vēḷ-]. -ūru village, p.n.suf. See DED 4561.

వెల్ల్- vell- *adj.* (A87.63-64:892-922., A145.9;11:1076). తెల్ల. White. A var. of vella before vowels. v.s.v. veṇḍi[1].

వెల్ల vella *adj.* (B59.62-63:945-70., A124.6-7:1038. A128.7:1058). తెల్ల. White. v.s.v. veṇḍi[1].

వెల్వఱించినన్ velvaṟiṃcinan *tr.caus.concess.* (A89.19:898-934). బహిర్గతం చేసినా. If sent out, gave vent to, etc. A var. of veluvaṟucu/veluvarincu. -vaṟucu var. of -paṟucu caus. from of paḍu. velu- var. of veli. v.s.v. veli and paḍu.

వెళలూరు veḷaḷūru *p.n.nom.sg.* (A55.5:745-801). స్థలనామం. Identified as Mdn. vellalūru. veḷaḷ pl. of veḷa var. of vela(nāṇḍu) and is prob. from PDr *veḷ- to shine*, etc.

వెళుంగుగుంటలో veḷuṃguguṃṭalō *p.n.loc.sg.* (A78.14-15:820-25). స్థలనామం. veḷuṃgu prob. connected with PDr *veḷ- to shine. guṃṭa ditch, var. of kuṇṭa. -lō loc. suf.

వెళుచళి veḷucaḷi *p.n.* (B26.38:669). స్థలనామం. Wrongly identified as Mdn. velicerla.

వెళ్ళకివాడి veḷḷakivāḍi *p.n.nom.sg.* (A18.5:650). స్థలనామం. A var. veḷḷekki, -vāḍi p.n.suf. [<Skt. vaṭī street].

వెళ్ళెక్కి veḷḷekki *p.n.* (B24.29:663). స్థలనామం. A var. of veḷḷaki in veḷḷakivāḍi.

వెళ్పు veḷpu *masc.nom.sg.* (A14.2:633-63). దేవత, దైవం. A deity. Prob. wrong reading for vēḷpu earlier form of vēlpu/vēlupu. cf. Te. vēl(u)cu, vēlimi, vēlpuḍu, Ka. bēḷ, bēḷu, Ta. vēḷ, vēḷvi, Ma. vēḷka, vēḷvi, Pj. vel-, Brah. bēl-, etc. [<PDr *vēḷ-: *vē-ḷ-]. See DED 4561 for more details.

వెషయసుంకంబు veṣayasuṃkambu *neut.nom.sg.* (A78.14: 920-25). ఒకపన్ను, శుల్కం. Regional tax, customs duty: business tax. veṣaya- wrong for viṣaya- business, transaction; a region or district, etc. [<Skt. viṣayaḥ]. suṃkambu tax, excise duty, tax, etc. [Skt. sulka-].

వే- vē *num.* (A19.14;15:675., A49.21;22:700-25., A52.22:739., A116.6;6:10th). వెయ్యి. Thousand. A var. of veyi, etc. in cpds. v.s.v. vēyi.

వేగి vēgi *p.n.nom.sg.* (A119.34:1006). స్థలనామం. A var. of vēṅgi. Identified as Mdn. peda-vēgi near Elore, West Godavari dt., which lent its name to a territory. Prob. connected with Te. vēkuva, vēgi dawn, Klm. veged. Pj. vēv, vēy, Ka.

bay, bay(i)ge, Ta. vaiku, Ma. vaikuka [<PDr *vay-/*vey-: PSDr *vay-k-/*vey-k-]. -gi p.n.suf.(?) as in paṟigi, etc.

వేగురు vēguru *masc.nom.pl.* (A130.105:1060). వెయ్యిమంది. A thousand persons. A var. of vēv(u)ru. v.s.v. vēyi.

వేగిం vēgiṃ *p.n.nom.sg.* (B25.44:668-69). స్థలనామం. Wrongly read for vēṃgi. v.s.v. vēgi.

వేంగి vēṃgi *p.n.nom.sg.* (A58.13:8th., A87.14:892-922., A144.17:1075-76). స్థలనామం. v.s.v. vēgi.

వేంగ్గి vēṃggi *p.n.nom.sg.* (A146.6:1078). స్థలనామం. An ortho. var. of vēṃgi. v.s.v. vēgi.

వేఙ్గీ veṅgī *p.n.nom.sg.* (B62.16:973-99). స్థలనామం. Prob. wrong for veṅgi. v.s.v. vēgi.

వేంగీ vēṃgī *p.n.nom.sg.* (B56.7:945-70., B68.48:1022). స్థలనామం. An ortho. var. of veṅgī. v.s.v. vēgi.

వేంగీశ్వరునకు vēṃgīśvarunaku *masc.dat.sg.* (A87.4:892-922). To the lord or king of vēṃgi.

వేంఘి vēṃghi *p.n.nom.sg.* (B30.16:691-92). స్థలనామం. prob. wrong for vēṃgi. v.s.v. vēgi.

వేణమ vēṇama *masc.nom.sg.* (B37.19:794-842). వ్యక్తినామం.

వేణవోజన్రు vēṇavōjanṟu *masc.nom.sg.* (A50.18-20:725).వ్యక్తినామం. -av- var. of -ava personal name suf. ōjanṟu preceptor, a var. of ōju, etc. v.s.v. vēṇama.

వేణ్డి vēṇḍi *tr.ppt.* (A60.4-5:8th., A109.8:925-50). వేడుకొని. Having begged, solicited, etc. v.s.v. veṇḍi .

వేణ్డికొణ్డుమ్ vēṇḍikoṇḍum *tr.imp.1stpl.* (A87.34:892-922). (మేము) వేడుకొంటాము. We solicit.v.s.v. vēṇḍi and konu.koṇḍum var. of kondumu.

వేణ్డికొమ్మ vēṇḍikomm *tr.imp.2nd sg.* (A87.32:892-922). (నీవు) వేడుకో. You solicit, beg. v.s.v. vēṇḍi and konu. komm(u) var. of konumu.

వేనాణ్టి vēnāṇṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A112.3;12:972). స్థలనామం. Of the country (nāṇḍu) comprising a thousand (vē-) (villages). vē- var. of vēyi thousand in cpds. v.s.v. veyi. nāṇṭi obl. sg. of nāṇḍu area.

వేపుర్ vēpur *p.n.nom.sg.* (B1.3:145-46). స్థలనామం. Wrong for vēpūr. vēp- a var. of vēpa adj. form of vēmu neem or margosa tree, *Echinops echinatus.* cf.Ta. vēmpu, Ma. vēmpu (vēppu-), Ko. vēp, Ka. bēvu, Kuwi vēpa, etc. [<PSDr *vēm-p.]. *-ur wrong for ūr(u) village, p.n.suf.

వేబశర్మ్మ vēba śarmma *masc.nom.sg.* (B25.32-33:668-69). వ్యక్తినామం.

వేంబళ్ళి vēmbaḷḷi *p.n.nom.sg.* (A112.6:972). స్థలనామం.. Margosa hamlet (lit.). v.s.v. vēpur and paḷḷi.

వేయి vēyi *num.nom.sg.* (A121.20;21;21:1018., A130.104:1060., A131.58:1060., A160.3:1087., A177.45:1097). వెయ్యి, నూరుపదులు. Thousand non-personal objects. Allom. vē- in cpds. varr. veyi, veyu, veyyi, etc. pl. form vēl(u). No cognates are available for the word. Forms pronominalized nouns like vēvuru thousand persons, etc. but in the material the said forms mean only "men" and not women.

వేయించిన vēyimcina *tr.caus.p.adj.* (A130.62:1060., A131.24-25: 1060). తొవ్వించిన. That caused to be dug up. This meaning is not recorded in Te. dictionaries. -imc- caus suf. p.adj. of vēyu to throw, cast, etc. cf.vaycu, Ka. bay, baycu, baccu, Ko. vay- (vac-), Koḍ. bey-, Ta. vai, Ma. vekka, Klm. vay-, Go. bai-, Brah. bēning, etc. [<PDr *vay-/*vey-]. See DED 4552, 4565, and 4571 for more details.

వేయు vēyu *num.nom.sg.* (A14.13.633-63., A52.21:739., A78.15: 820-25., A164.17:1090-91). వెయ్యి, నూరుపదులు. Thousand. v.s.v. vēyi.

వేరు vēru *adj.* (A89.32:898-934). మరో, ఇతరమైన, ప్రత్యేకమైన. Different, other, separate; Also(when noun),separatenesss, difference, etc. A var. of vēṟu. cf.Te. vēṟimi, vēṟiḍi, vēṟiḍincu, etc., Ta. veṟu, Ka. beru, Pj. vededi, vēta, etc. [<PDr *veṯ-V: *vēṯ-]. See DED 4564 for more details.

వేఱూరి vēṟūri *adj.* (A120.3:1008). స్థలనామవిశేషణం. Occurs as an attribute of a paricchēda a division in a province.

వేల్ vēl *num.nom.pl.* (A120.13:1008., A121.22:1018). వేలు, పదినూర్లు. Thousands. A var. of vēlu. v.s.v. vēyi.

వేలం velam̥ *neut.loc.sg.* (A114.21:1075-76). సమయంలో. At the time. [<Skt. vēlā].

వేలామున vēlāmuna *neut.loc.sg.* (A169.4:1092). తోటలో,విడిదిలో. In the camp, grove. A var. of vēlamu. cf.Ta. vēlam garden. [?<Skt. vēla-].

వేలుపు vēlupu *masc.nom.sg.* (116.4:10th). దేవత. A deity. v.s.v. veḷpu.

వేల్పు vēlpu *masc.nom.sg.* (B60.26:945-70). దేవత. A deity. A var. of vēlupu. v.s.v. veḷpu.

వేళుగుంణ్థ vēḷugum̥ṇtha *p.n.gen-obl.sg.* (A30.1:7th). స్థలనామం. -gum̥ṇtha wrong for gunṭa/kunṭa a pond, pit, etc.

వేవాక vēvāka *p.n.nom.sg.* (B67.104;107:1022-66). స్థలనామం. vē- thousand. v.s.v. vēyi. vāka var. of vāka, vam̥ka rivulet, streamlet. The phrase means "the region of a thousand rivulets". cf.Te. vāgu, etc., all prob. connected with PDr *vā-/*vāy mouth*. See s.v. (eṟu) vam̥ka.

వేవుర్ vēvur *masc.nom.pl.* (A107.17:925-50). వెయ్యిమంది. A thousand men or persons. Curiously, this word is used qualifying kavilalu cows in neut. which is a linguistic mistake. A var. of vēguru, etc. v.s.v. vēyi.

వేవుర vēvura *masc.acc.pl.* (A14.2:633-63.,A46.24:700-25). వెయ్యిమందిని. Thousand men. v.s.v. vēyi.

వేవురాను vēvurānu *masc.acc.pl.* (A52.20:739). వెయ్యిమందిని. Prob. wrong for vēvuranu var. of vēvura. v.s.v. vēyi.

వేవురు vēvuru *masc.nom.pl.* (A12.19:625-50., A17.16:650., A25.47:7th., A53.9:740., A55.9:745-801., A71.5-6:8th., A116.6:10th., A131.59:1060., A177.46:1097). వెయ్యిమంది. Thousand men. An earlier form of vēguru. v.s.v. vēyi.

వే్రవు vēvru *masc.nom.pl.* (A16.-:641). వెయ్యిమంది. Thousand men. A var. of vēvuru. v.s.v. vēyi.

వైదుమ్బ vaidumba *adj.* (A96.2:9th/10th). రాజవంశనామం. Of or relating to the dynasty called vaidumba. A var. of baydu-(mba)*, etc. A title of the kings of the dynasty who ruled parts of Mdn. Rāyalasīma during the 9th and 10th centuries.

వైదుంబ vaidumba *adj.* (A112.11-12:972). రాజవంశనామం. An ortho. var. of vaidumba.

వైదుమ్బ మహారాజుల vaidumba mahārājula *masc.gen-obl.pl.*(A75.4:820-25). వ్యక్తినామం. Of or relating to the kings of the vaidumba dynasty.

వైదుమ్బా మహారాజ పలవమహారాజు vaidumbā mahārāja palavamahā rāju *n.pr.* (A90.3-4:9th/10th). వ్యక్తినామం. A certain palava king of the vaidumba dynasty. vaidumbā prob. wrong for vaidumba.

వైదుమ్బుళ చేతం vaidumbuḷa cētaṃ *masc.instr.sg.* (A94.4:9th/10th). వైదుంబ రాజుల చేతుల్లో. In the hand(s) of vaidumba kings.

-వోక vōka *neut.nom.sg.* (B53.60:945-46). Occurs bound in ēr-vōka var. of eṟuvaṃka. The meaning and etymology of the word are not clear.

వోంకాలపూండి vōṃkālapūṇḍi *p.n.nom.sg.*(A121.17:1018). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.

వ్రచిన vracina *tr.p.adj.* (A104.59-60:925-50). ధ్వంసంచేసిన,మొ. That destroyed, effaced, wiped off, etc. Wrong for vraccina. v.s.v. vracci.

వ్రచ్చి vracci *tr.ppt.* (A109.13:925-50). ధ్వంసంచేసి. Having destroyed, effaced, ruined, etc. ppt. of vraccu (now obsolete). cf.Te. vrayyu, vrayya, vrakka, etc., Ka. baḻi, boḻi, Tu. barjuni, Ta. vaḻi, vaḻuvu, vaḻu, Kui vrapka, etc. [<PDr *vaḻ-: pre-Te. *vaḻ-c-]. See DED 4333 for more details.

వ్రచ్చిన vraccina *tr.p.adj.* (A12.4:625-50., A14.14:633-63., A16.-:641., A54.9:742-98., A86.12:850., A89.13:898-934., A107.18:925-50., A128.19:1058). ధ్వంసంచేసిన. That destroyed, etc. v.s.v. vracci.

వ్రసి vrasi *tr.ppt.* (A80.25:847., A110.27:971). రాసి, లిఖించి. Having written. Wrong for vrāsi. v.s.v. vrālu.

వ్రసిన vrasina *tr.p.adj.* (A55.14:745-801). రాసిన,లిఖించిన. That written. Wrong for vrāsina. v.s.v. vrālu.

వ్ఱచ్చిన vṟaccina *tr.p.adj.* (A64.3:8th., A106.19:925-50). ధ్వంసంచేసిన. Prob. a wrong reading for vḻaccina*. v.s.v. vracci.

వ్రశ్చినా vr̲aścinā *tr.p.adj.* (A108.16:925-50). ధ్వంసంచేసిన. Wrong for vraccina. v.s.v. vracci.

వ్రసిరి vr̲asiri *tr.p.fin.3rd pl.* (A50.29:725). (వాళ్ళు)రాశారు. They wrote. Wrong for vrāsiri. v.s.v. vrālu.

వ్లాసినా vl̲āsinā *tr.p.adj.* (A108.17:925-50). రాసిన,లిఖించిన. Wrong for vrāsina. v.s.v. vrālu.

వ్రాలు vrālu *neut.nom.pl.* (A54.7:739., A130.90:1060., A131.54: 1060., A134.59:1062). సంతకం;దస్తూరి,మొ. Signature, writing. pl. of vrāyi letter or character of the alphabet, writing, etc. cf.Te. vrāyu, (v)rāta, (v)rāyasamu, etc., Ka. bare, bari, Tu. barepina, Ta. varai, vari, Ma. vara, varayuka, Kuwi (S) brī-, rāc-, Go. (M) rās-, etc. [<PSDr and PCDr *var-ay]. See DED 4304 and TVB 1207 for more details.

వ్రాసె vrāse *tr.p.fin.* (A12.22:625-50., A97.11:9th/10th., A112. 8:972). (అతడు)రాశాడు. Wrote. v.s.v. vrālu.

వ్రిత్తి vritti *neut.nom.sg.* (A120.5;12:1008., A117.23:1097). ఉచితం గాఇచ్చిన గ్రామభాగం. A share in a village granted to a Brahman in free gift. Prob. wrong for vr̥tti. [<Skt. vr̥ttiḥ].

వ్రిత్తికాఱ్ vrittikāṟ *masc.nom.pl.* (C13.10:1086). గ్రామాదాయభాగస్థులు. Share-holders in a village granted to a Brahman in free gift. v.s.v. nibandhakāṟunu, vritti wrong(?) for vr̥tti.

వ్రిచ్చిక vriccika *adj.* (A129.4:1058). వృశ్చికరాశికిసంబంధించిన. Relating to the sign Scorpio of the Zodiac. [<Skt. vr̥ścika-].

వ్లెణ్టూర్ vleṇṭūr *p.n.nom.sg.* (B21.13:633-63). స్థలనామం.

ś

శక్ śak- *adj.* (A138.1:1069., A168.1:1092). శక(సంవత్సరం). A var. of śaka before vowels.

శక śaka *adj.* (A105.6:925-50., A126.7:1047., A127.4:1055., A129.1:1058., A132.4:1061., A135.3:1064., A137.1:1068., A140.1:1073., A148.3-4:1079., A149.5:1081., A150.1:1081., A151.1:1081., A152.1:1082., A158.1:1084., A160.1:1087., A161.12:1088-89., A164.3:1090-91., A167.1:1092., A169.1: 1092., A179.1:1098., A180.1:1098., A186.3:1099., A187.1: 1100). (శాలివాహన)శకానికిచెందిన. Of an era of the name. A var. of saka, etc.

శక(న్ద్రిపకాలాతీరసంవత్సరంబులు śakandripa kālātīta saṃvatsaraṃbulu *neut.nom.pl.* (A131.11-12:1060). శకరాజుపరిపాలనలో గడిచి పోయిన సంవత్సరాలు. The years that passed after the regnal period of the śaka king, years in śaka Era. ndripa var. of ṃdripa- and is prob. wrong for nṛpa king.

శకవై(శ్రవను śaka vaiśravanu *masc.gen-obl.sg.* (A53.5-6:740). శకవంశానికిచెందినవై(శ్రవణుడి? Of a certain vaiśravana of the śaka dynasty? [<Skt. vaiśravaṇaḥ].

శకాబ్దంబులు śakābdaṃbulu *neut.nom.pl.* (A168.1:1092). శకసంవత్స రాలు. Years in the śaka Era.

శకాభంబులు śakābhaṃbulu *neut.nom.pl.* (A138.1:1069). శకసంవ త్సరాలు. Wrong for śakābdaṃbulu śaka years.

శకున్ śakun *adj.* (A144.17:1075-76). శకమహారాజు(యొక్క). Of śaka, in śaka Era.

శక్షి śakṣi *masc.nom.sg.* (A2.8-9:575-600). సాక్షి. wrong for sākṣi. v.s.v. cakṣi.

శఖ śakha- *adj.* (A145.1:1076., A153.1:1082., A154.1:1082). శకసంవత్సరం. Wrong for śaka.

శ(త్రమునకుణ్ śatramunakuṇ *neut.dat.sg.* (A160.4:1087). స(త్రానికి. For the choultry where strangers and travellers are fed free for a short time, for the inn or hostel. Wrong for satramunakun. [<Skt. satram].

శ(త్రమునకుం śatramunakuṃ *neut.dat.sg.* (A155.5:1084). స(త్రానికి. v.s.v. śatramunakuṇ.

శ(త్రమునం śatramunaṃ *neut.loc.sg.* (A155.7:1084). స(త్రంలో.v.s.v. śatramunakuṇ.

శన్తానక్రమమునం śantānakramamunaṃ *adv.* (A145.12:1076). వంశపా రంపర్యంగా. Heriditarily. śantāna- wrong for santāna-. kramamunaṃ var. of kramamuna. [<Skt. santānakrama-].

శర్మ śarma *masc.nom.sg.* (B37.19;22;34;41:794-842). (బ్రాహ్మణవా చకం. An ortho. var. of śarmma.

శమ్మ౯ śarmma *masc.nom.sg.* (B20.12:668-69., B25.16;19;19;20; 21;21 - 22;22;24;26;27;27;28;29;30;31;32;33;36;40;45;48;49;52; 59;668-69., B26.39:669., B28.30:674., B29.28:681., B30.15: 691-92., B36.34;37;39:763., B57.19;34:794-842., B63.36:990).

[బ్రాహ్మణవాచకం. An hon. title of Brahmans meaning joyful, blissful, etc. [<Skt. śarman].

శర్మ్మకు śarmmaku *masc.dat.sg.* (A11.7:625-50). శర్మగారికు. v.s.v. śarmma.

శర్మ్మళకు śarmmaḷaku *masc.dat.pl.* (A118.3:10th). శర్మలగారికు. v.s.v. śarmma.

శర్మారిక్ śarmārik *masc.dat.hon.pl.* (A56.18-19:750). శర్మగారికి. A var. of śarmmāriki. v.s.v. śarmma.

శర్మ్మారికి śarmmāriki *masc.dat.hon.pl.* (A13.5:625-50., A48.7: 719-20). శర్మగారికి. v.s.v. śarmma.

శవణ śavaṇa *masc.nom.sg.* (A10.2:600-25). భిక్షువు. Monk. [<Skt. śramaṇaḥ]. v.s.v. śavana.

శవన śavana *masc.nom.sg.* (C7.4:8th). భిక్షువు. A monk, an ascetic. cf.Ta. amaṇ, etc. [<Pkt. samaṇa <Skt. śramaṇa]. See BSOAS 12.132 also.

శాని śāni *fem.nom.sg.* (A153.4-5:1082). సాని, యజమానురాలు. A lady in general, a dancing girl, a woman of high rank, etc. wrong for sāni [<Skt. svāminī].

శర్వ్వరి śarvvari *neut.nom.sg.* (A131.12:1060). ఒక సంవత్సరం. Wrong for śārvvari.

శార్వ్వరి śārvvari *neut.nom.sg.* (A130.36:1060). ముప్పయ్ నాలుగో సంవత్సరం. Name of the thirty fourth year of the Hindu cycle of sixty. [<Skt. śārvarī].

శాసనపత్రము śāsanapatramu *neut.nom.sg.* (A164.10:1090-91). ఆజ్ఞను వివరించే లేఖ. A written bond containing a royal decree. [<Skt. śāsanapatra-].

శాసనంబు śāsanaṃbu *neut.nom.sg.* (B54.73:945-70). ఆజ్ఞ; శిలా (/తామ్ర)లేఖనం. Inscription. A var. of sāsanamu and sāsanavu. [<Skt. śāsanam].

శిలాస్థమ్భంబు śilāsthambhaṃbu *neut.nom.sg.*(A87.51-52:892-922). రాతిస్తంభం. A rock pillar. sthambhaṃbu wrong for stambhaṃbu. [<Skt. śilāstambhaḥ].

శిలా స్తంభశాసనము śilāstaṃbha śāsanamu *neut.nom.sg.* (A130. 80-81:1060). రాతిస్తంభంమీద చెక్కిన రాజాజ్ఞ. A royal decree (śāsanamu) engraved on a rock pillar. [<Skt. śilāstambha-śāsana-].

శిలా స్తంభశాసనము śilāstambha śāsanamu *neut.nom.sg.* (A131.42-43:1060). రాతికంబంమీద చెక్కిన రాజాజ్ఞ. śilāsthambha- rock pillar. sāsanamu <śāsanamu.

శివపదవరభక్తసేవితుణ్ śivapada varabhakta sēvituṇḍ *masc.nom.sg.* (A82.2-3:848-49). గొప్పశివభక్తులకు సేవకుడు. He who is a servant of the great devotees of lord śiva. sēvituṇḍ prob. wrong for sēvakuṇḍ.

శివాప్పరాజు śivāppa rāju *masc.nom.sg.* (A25.18:7th). వ్యక్తినామం. Prob. wrong for śivappa rāju. śiv(a) <Skt. śivaḥ*.-appa masc. name suf.

శివాప్పరాజుల్ śivāpparājul *masc.nom.hon.pl.* (A25.6-7:7th) వ్యక్తినామం. v.s.v. śivāpparāju.

శివులు śivulu *masc.nom.pl.* (A113.32-33:991). శివుడు. Hon.pl. of śiva. [<Skt. śivaḥ].

శిష్యుడు śiṣyuḍu *masc.nom.sg.* (A59.2:8th). నేర్చుకొనేవాడు. Desciple, student. Prob. wrong for śiṣyuṃḍu [<Skt. śiṣyaḥ].

శుక్రవారంబు śukravārambu *neut.nom.sg.* (A123.12-13.1023). శుక్రవారం. Friday.

శుంకటూరి śumkaṭūri *p.n.gen-obl.sg.* (A155.5-6:1084). స్థలనామం.

శూరేశ్వరపండిత్తులు śūrēśvara pamḍittulu *masc.nom.hon.pl.* (A120.5-6:1008). వ్యక్తినామం. The scholar called śūrēśvara. pamḍittulu wrong for pamḍitulu.[<Skt. śūrēśvarapaṇḍitaḥ].

శూర్జ్య śūrjya *masc.nom.sg.* (A109.7:925-50). సూర్యుడు. Sun. Prob. wrong for śūrja* or śūrya. [Skt. sūryaḥ].

శూయ్యగ్రహనస్తితి śūyyagrahanastiti *neut.nom.sg.* (A107.6; 925-50). సూర్యగ్రహణం వచ్చిన స్థితి. The state of solar eclipse. Wrong for sūryagrahaṇasthiti. [<Skt. sūryagrahaṇasthitiḥ].

శోడప śōḍapa *n.pr.nom.sg.* (A121.6:1018). వ్యక్తినామం. v.s.v. cōḍa.

శోలవ śōlava *fem.nom.sg.* (A167.4:1092). వ్యక్తినామం. -ava var. of -avva personal name suf.

శౌచకన్దర్ప్పునకు śaucakandarppunaku *masc.dat.sg.* (A87.3-4: 892-922). శుచిత్వంవల్ల మన్మథుడులాగా ఉండేవాడికి. To the man who is like cupid owing to ablution. [<Skt. śaucakandarpaḥ].

శ్రహి śrahi *adj.* (A146.6:1078., A151.3:1081., A160.1:1087). పవిత్రమైన, మొ. wrong for śrāhi.

శ్రాహి śrāhi *adj.* (A54.2:742-98., A120.4:1058., A137.3:1073., A139.6:1072., A143.3:1074., A145.2:1076., A150.2:1081., A155.2:1084., A156.5-6:1084., A157.2:1084., A163.6:1089., A167.2-3:1092., A173.3:1094., A174.3:1094., A175.3:1096., A179.3:1098., A180.3:1098., A181.2:1098., A182.2-3:1098., A184.2:1098). శుభమైన, పవిత్రమైన, మొ. Sacred, blessed, happy, etc. The word generally occurs before the name of the auspicious day on which a royal grant was made. It appears that it was first used in the inss. of the Cāḷukya kings. K. Harshavardhana Sarma communicates to me that it was believed to be from the Skt. word śaradi "in the year". But its use after the mentioning of the year in which a grant was made, as is the case in the inscr. dialect, is redundant. It may be that the word is traceable to śrīḥ instead which is generally used preceding anything sacred. The final -ḥ of the Skt. word may then be the source of -h- in ths word. Actually, in one ins.(A158.3:1082). its variant śrīhi occurs.

శ్రీజయించిన śrijayiṃcina *tr.p.adj.* (A130.95-96:1060). సృజించిన, పుట్టించిన, మొ. Made, created, produced, etc. wrong for sṛjiyiṃcina/sṛjiṃcina. [<sṛj-].

శ్రీ śrī *non-masc.nom.sg.* (A87.38:892-922). ఐశ్వర్యం, మొ. Fortune, prosperity etc. [<Skt. śrī].

శ్రీక్ śrīk *non-masc.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). ఐశ్వర్యానికి, మొ. To your prosperity, etc. v.s.v. śrī.

శ్రీనిరవద్యుణ్డ్ śrīniravadyuṇḍ *masc.nom.sg.*(A87.38-39:892-922). గొప్ప ఐశ్వర్యవంతుడు. He who is exceptionally fortunate. A var. of śrīniravadyuṇḍu before vowels.

శ్రీనిరవద్యుణ్డు śrī niravadyuṇḍu *masc.nom.sg.* (A82.1:848-49). గొప్ప ఐశ్వర్యవంతుడు. v.s.v. śrī niravadyuṇḍ.

శ్రీపర్బ్బతంబునం śrīparbbatambunaṃ *neut.loc.sg.* (A113.28-29: 981). [శ్రీ + ...]. parbbatambu var. of parvatambu. [<Skt. parvataḥ].

శ్రీపర్వ్వతమ్మును śrīparvvatamunu *neut.nom.sg.* (A110.22:971). [శ్రీ + ...]. -unu con.clitic. A var. of śrīparvvatambu.

శ్రీపర్వ్వతంబు śrīparvvataṃbu *neut.nom.sg.* (A85.20:850., A109.13:925-50). శ్రీశైలం. An epithet of Mdn. śrīśailam [<Skt. śrīparvataḥ].

శ్రీపురుషో్త్తమమున śrīpuruṣōttamamuna *p.n.loc.sg.* (A143.4-5:1074., A147.4-5:1078., A173.6:1094., A174.5:1094., A182.3:1098). స్థలనామం. In the village named after puruṣōttama Lord Viṣṇu.

శ్రీపూణ్డి śrīpūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B62.64:973-99). స్థలనామం. srī a name of Lakṣmi, goddess of wealth. -pūṇḍi p.n.suf.

శ్రీ సతికి śrī satiki *fem.dat.sg.* (A36.1-2:7th). లక్ష్మీదేవికి. To the goddess of wealth. [<Skt. śrīsatiḥ].

శ్రీహి śrīhi *adj.* (A153.3:1082). శుభమైన, మొ. v.s.v. śrāhi.

ṣ

షడంగవి ṣaḍaṃgavi *masc.nom.sg.* (A125.12:1043., A133.7:1061). షడంగవేత్త. శిక్ష, వ్యాకరణం, ఛందస్సు, నిరుక్తం, జ్యోతిషం, కల్పం అనేవి షడంగాలు. He who knows the six kinds of learning auxiliary to lhe Vēdas. Wrong for ṣaḍaṃgavit/ovid [<Skt.].

షడంగ్గవి ṣaḍaṃggavi *masc.nom.sg.* (A133.6:1061). షడంగవేత్త. An ortho. var. of ṣaḍaṃggavi.

-షష్టి -ṣaṣṭi *num.nom.sg.* (A86.3:850). అరవై. Sixty. Occurs bound in the phr. cauṣaṣṭi sixty four. [<Skt. ṣaṣṭi].

షెణ్డాటూ బోయ ṣeṇḍaṭū bōya *masc.gen-obl.sg.* (B36.20:763). వ్యక్తి నామం.

s

సక్- sak- *adj.* (A121.8:1018., A124.1:1038). శక-. A var. of saka before vowels. v.s.v. śaka.

సక saka *adj.* (A111.6:972., A119.16-17:1006., A142.3:1074., A155.1:1084., A163.1:1089., A165.1:1091., A166.1:1092., A177.14-15:1097., A178.2-3:1098). శక. Belonging to the era of the same name. v.s.v. śaka.

సకంద్రిపకాలాతీతసంవత్సరములు sakaṃdripakālātīta saṃvatsarambulu *neut.nom.pl.* (A180.32-35:1060). శకసంవత్సరాల్లో జరిగిన కాలం. The years after the regnal period of the śaka king, years in śaka Era. saka- < śaka. mdripa- wrong for nṛpa- king.

సకలవస్తుసమేతుఁడు sakala vastu samētuṇḍu *masc.nom.sg.* (A89.5-6:898-934). అన్నివస్తువులూ కలవాడు. He who is accompanied by all essential property. [<Skt. sakalavastu samētaḥ].

సకలలోకాశ్రయజయసింఘవల్లభమహారాజులాకు sakalalēkāśraya jaya-siṃgha vallabha mahārājulāku *masc.dat.hon.pl.* (15.1-3:641). జయసింఘరాజుకు. To the king Jayasiṃgha vallabha who is the patron of all worlds. siṃgha <siṃha (Skt.) lion. rājulāku prob. wrong for rājulaku.

సకలలోకాశ్రయజయసింఘవల్లభమహారాజులాకున్ sakalalōkāśraya jaya-siṃghavallabha māhārājulākun *masc.dat.hon.pl.* (A16.1-2:641). జయసింఘరాజుకు. See above.

సకలవసుమతీశమకుటలసద్రత్నకిరణరుచివిరాజితచరణుండ్ sakalavasuma-tīśa makuṭalasad ratna kiraṇaruci virājicaranuṇḍ *masc.nom. sg.* (A186.9-10:1065). లోకంలోని రాజులకిరీటరత్నకాంతితో ప్రకాశవంత మైనపాదాలుకలవాడు. He who has his feet brightened by the radiance of the precious stones in the crowns of all the kings of the world (who bowed to him). caranuṇḍ prob. wrong for caraṇuṇḍ. The word has to be read as "caraṇūḍ" on metrical considerations.

సకలశాస్త్రార్త్థపారగుల్ sakala sāstrārttha pāragul *masc.nom. hon.pl.* (A86.4.850). అన్నిశాస్త్రాలూ పూర్తిగా తెలిసినవారు. He who is perfect in the essence of all sciences. [<Skt. sakalaśāst-rārthapāragaḥ].

శకాబ్దంబు sakābdambu *neut.nom.sg.* (A124.1:1038). శకసంవత్సరం. Saka year. sak(a) <śaka.

శకాబ్దంబుల్ sakābdambul *neut.nom.pl.* (A121.8:1018). శకసం వత్సరాలు. Saka years. sak(a) <śaka.

సక్కు sakku *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). ద్రవ్యవిశేషం. Some edible commodity used in small quantities. The meaning and etymology of the word are not clear. It may be an earlier form of saggu sago but T. Donappa tells that saggu was a late loan in Telugu borrowed from Malayanese/Javanese and that could not be expected to occur in a grant of the 11th cent.

సక్తి కొమర sakti komara *adj.* (A49.4-5:725) పార్వతీపుత్రుడు. The son of goddess Pārvati. sakti saktiḥ. komara <Skt. kumāraḥ. The cpd. occurs as an attribute of Vikramāditya.

సక్తిత్రయసంపన్నుండు saktitraya saṃpannuṇḍu *masc.nom.sg.* (A86.9-10:850). ఉత్సాహ, ప్రభు, మంత్రశక్తులు మూడుకలవాడు. One who is rich in the three powers, i.e. alacrity and enthusiasm (utsāhaśakti), propriety and armed strength (prabhu śakti) and agency and machination (mantra śakti). sakti <Skt. śakti power, etc.

సక్రన్తిన్ sakrantin *neut.loc.sg.* (A121.22:1018). సంక్రాంతినాడు. Wrong for saṃkrāntin.

సక్షి saksi *masc.nom.sg.* (A10.5:600-25., A52.9;16:789). సాక్షి. Wrong for sākṣi. v.s.v. cakṣi.

సఖ sakha *adj.* (A170.1:1098., A171.1:1098). శక-. Wrong for saka. v.s.v. śaka.

సఙ్కలియ్య saṅkaliyya *masc.nom.sg.* (A84.1:848-92). వ్యక్తినామం. A var. of seṅkalinṟu and saṃkilāṇḍ.-iyya personal name suf. variant of -ayya, etc. [<Skt. śaṅkaraḥ].

సంకిలాణ్డ్ saṃkilāṇḍ *masc.nom.sg.* (A88.7:897). వ్యక్తినామం. See s.v. saṅkaliyya.

సంక్రన్తి saṃkranti *neut.nom.sg.* (A149.8:1081., A153.3:1082). సంక్రాంతి. Wrong for saṃkrānti.

సంక్రంతి saṃkraṃti *neut.nom.sg.*(A168.2:1092). సంక్రాంతి. Wrong for saṃkrāṃti.

సంక్రాన్తి saṃkrānti *neut.nom.sg.* (A88.2-3:897., A158.4-5:1084., A186.3:1099). సంక్రాంతి; సూర్యుడు ఒక రాశి నుంచి మరో రాశికి మారటం. The Sun's passage from one sign of the Zodiac to another, the day on which the sun passes from Saggitarius to Capricornus.

సంక్రాంతి saṃkrāṃti *neut.nom.sg.*(A105.7:925-50., A169.2:1092., A180.4:1098) సంక్రాంతి. An ortho. var. of saṃkrānti.

సంక్రాంత్తి saṃkrāṃtti *neut.nom.sg.* (A150.3:1081., A152 2:1082., A155.5:1084., A176.2:1092). సంక్రాంతి. An ortho. var. of saṃkrānti.

సంక్రాంతితిథి saṃkrāṃtithi *neut.nom.sg.* (A120.2-3:1008). సంక్రాంతి తిథి. A portmanteau word for saṃkrāṃti and tithi date.

సఙ్వత్సరంబు saṇvatsaraṃbu *neut.nom.sg.* (A58.8:8th). ఏడు. Year. wrong for saṃvatsaraṃbu.

సజల sajala *n.pr.gen-obl.* (A94.2:9th/10th). వ్యక్తినామం.

సత్తిగనంకకాఱ sattigan aṃkakāṟa *adj.* (A119.5:1006) ఇరవదొమ్మిక్క యుద్ధాలు చేసినవాడు. sattiga is a haplological form of satta. seven and tiga three [<Skt. saptatrika]. aṃkakāṟa warrior is a loan from Kannaḍa.

సత్యదితుఙ్ఱు satyadituṇṟu *masc.nom.sg.* (A49.7:725). వ్యక్తినామం. A king of the Rēnāṭi cōḷa dynasty. [<Skt. satyādityaḥ].

సత్యాభిమాని satyābhimāni *masc.nom.sg.* (A104.19-20;29:925-50). నిజాన్ని అభిమానించేవాడు. Lover of truth. [<Skt. satyābhimānin].

సనిబాటి sanibāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A141.9:1078). స్థలనామం. A var. of sāni(yaṃ) bāṭi. -bāṭi var. of -pāṭi obl.sg. of pāḍu p.n. suf.

సన్తానక్రమమున santānakramamuna *adv.* (A125.8:1043), వంశపారంపర్యంగా. In the order of their heirs, as a heritage. santāna-kramam].

సంత్తానక్రమమున saṃttānakramamuna *adv.* (A147.11-12:1078., A174.13:1094., A174.12:1094., A181.12:1098., A182.10:1098., A183.13:1098., A184.9:1098.,) వంశక్రమంలో. v.s.v. santāna kramamuna.

సంత్తానక్రమమునం saṃttānakramamunaṃ *adv.* (A141.11:1078). వంశక్రమంలో. v.s.v. santānakramamuna.

సన్తోసంబున santosaṃbuna*n eut.loc.sg.* (A112.3:972). సంతోషంలో. In the pleasure (of). A var. of santōsamu and santasamu. [<Skt. santōṣaḥ].

సంధ్య saṃdhya *neut.nom.sg.* (A124.3:1098). సం॥. Dusk. [<Skt. sandhyā].

సన్నిధానమునన్ sannidhānamunan *neut.loc.sg.* (A155.4:1084). ఎదట. In the presence (of). [<Skt. sannidhānaḥ].

సన్మణియుతము san maṇiyutamu *adj.* (136.6:1065). మంచిమణులున్నది. Accompanied by good gem(s). [<Skt.].

సపురుషుఙ్ఱ sapuruṣuṇṟ *masc.nom.sg.* (A58.19-20:8th). వ్యక్తినామం.

సప్తమ విష్ణువర్ధనుల్ saptama visṇuvardhanul *masc.nom.hon.pl.* (A187.5-6:1100). ఏడో విష్ణువర్ధనుడు. Visnuvardhana the seventh.

సప్ప sappa *n.pr.* (A84.3:848-922). వ్యక్తి నామం. Prob. <Skt. sar- paserpent.

సబిశర్మ్మకు sabi śarmmaku *masc.dat.sg.* (C6.2:8th). వ్యక్తి నామం. sabi prob. var. of sabb- in sabbane.

సబ్బనెరచ్చిసెట్టి sabbane racci seṭṭi *masc.nom.sg.* (A148.10:1079). వ్యక్తి నామం. sabbane prob. wrong for sabbana. sabb- prob. var. of sabi.

సమక్షంబున samakṣambuna *neut.loc.sg.* (A24.3:699-700). ఎదట. In the presence of, before, etc. [<Skt. samakṣa-].

సమతిబోళుము samati bōḷumu *masc.nom.hon.pl.* (A10.3:600-25). వ్యక్తి నామం. -umu con. particle.

సమరంబు samarambu *neut.nom.sg.* (A79.3:820-25). యుద్ధం. Battle. [<Skt. samaraḥ].

సమర్త్థుణ్డ్ samartthuṇḍ *masc.nom.sg.* (A86.7:850). సమర్థుడు. A capable man. [<Skt. samartthaḥ].

సమానుల్ samānul *masc.nom.hon.pl.* (A86.6:850). సాటియైనవాళ్ళు. pl. of samānuṇḍu an equal, match. [<Skt. samānaḥ].

సముద్రంబు samudrambu *neut.nom.sg.* (A14.1:633-63., A16:641). కడలి. Sea [<Skt. samudraḥ].

సముద్రరక్ samudrarak *neut.dat.sg.* (A16.5:641). సముద్ధరణకు? ?For the deliverence or rescue (of). C. Narayana Rao gives the above meaning and derives the word samudrara-* from Skt. samuddharana-. See ABC 2.1308.

సంయుక్తుణ్ఱ్ saṃyuktunṟ *masc.nom.sg.* (A58.31:8th). కూడినవాడు, కలవాడు. Possessor. [<Skt. saṃyuktaḥ]. -nṟ link form between -nṟ and -ṇḍ- masc. nom. suf.

సంయుక్తుణ్రు saṃyuktunṟu *masc.nom.sg.* (A7.7:600-25). కూడినవాడు. Possessor. v.s.v. saṃyuktunṟ.

సంయుక్తుఱ్ saṃyuktuṟ *masc.nom.sg.* (A115.4:10th). కూడినవాడు. Possessor, etc. v.s.v. saṃyuktunṟ.

సంయుత్తు saṃyuttu *masc.nom.sg.* (A15.16:641). కలవాడు, మొ. Possessor, etc. A var. of saṃyuktunṟu and saṃyuktuṟ. [<Skt. saṃyuktaḥ].

సంవత్సరజీవితమాడ saṃvatsarajīvitamāḍa *neut.nom.sg.* (A155.10-11:1084). సాలుసరిజీతంగాఇచ్చినవాణెం. A coin given as annual salary.

సంవత్సరము saṃvatsaramu *neut.nom.sg.* (A160.1:1087). ఏడు. Year. [<Skt. saṃvatsara-].

సంవత్సరమునన్ saṃvatsaramunan *neut.loc.sg.* (A125.2:1043). ఏట, సంవత్సరంలో. v.s.v. saṃvatsaramu.

సంవత్సరమ్బున saṃvatsarambuna *neut.loc.sg.* (A132.5:1061). సంవత్సరంలో. v.s.v. saṃvatsaramu.

సంవత్సరంబున saṃvatsaraṃbuna *neut.loc.sg.* (A130.36-37:1060., A131.13:1060). సంవత్సరంలో. An ortho. var. of saṃvatsara-munan/°raṃbuna(ṃ).

సంవత్సరంబునం saṃvatsaraṃbunaṃ *neut.loc.sg.* (A119.21-22; 1006). సంవత్సరంలో. v.s.v. saṃvatsaramu.

సంవత్సరమ్బుళ్ saṃvatsarambuḷ *neut.nom.pl.* (A12.6:625-50). సంవత్సరాలు. Years. v.s.v. saṃvatsaramu.

సంవస్సరంబుళ్ saṃvassaraṃbuḷ *neut.nom.pl.* (B14.25-26:506). సంవత్సరాలు. Wrong for saṃvaccarambuḷ*. v.s.v. saṃvatsa-ramu.

సంవ్సర saṃvasara *abbr.* (A128.11:1028). సంవత్సరాలు. An abbre-viation for saṃvatsaraṃbu(lu) years(s). v.s.v. saṃvatsa-ramu.

సంసారభీత saṃsārabhīta *masc.nom.sg.* (A57.1-2:8th., A59.1: 8th). వ్యక్తి నామం. One of the kings of the Bhita dynasty. [<Skt. saṃsārabhītaḥ].

సరది saradi *masc.nom.sg.* (A177.25:1097). సారథి; వ్యక్తి నామం. A man named after sārathi an abbr. for pārthasārathi the charioteer of Arjuna (in Mahābhārata), Kṛṣṇa. [<Skt. sārathin].

సరిపని saripani *tr.caus.neg.adj.* (A129.10-11;1058). జరపని. Not causing to execute, perform, etc. wrong for sarimpani. v.s.v. sariṃcu.

సరించు sariṃcu *tr.caus.hab.adj.* (A124.8:1088). జరిగించు జరుపు. Executing, performing, acting for, etc. SR and STE record sariyincu and give the meaning "to supply ghee or oil enough to have a lamp in a temple constantly burning". Quite possibly it is a var. of jarigincu (class. and colloq.) to cause to take place, etc. The verb has usage only in the

inscr. dialect. -imcu caus. suf. The vb. is tr.-caus. of jarugu (arch.Te. carugu*). v.s.v. carigincu [<PDr *car- V:*cār-].

సరింప్పం sarimppam *tr.caus.inf.* (A124.5:1038). జరపటానికి. A var. of sariyimpam. v.s.v. sarimcu.

సరియిచ్చు sariyiccu *tr.caus.hab.adj.* (A140.8:1073). జరిగించు. A var. of sarimcu.

సరియించు sariyimcu *tn.caus.hab.adj.* (A124.2;7:1038., A167.5: 1092). జరిగించు. A var. of sarimcu.

సరియించ్చు sariyimccu *tr.caus.hab.adj.* (A135.6-7:1064,, A150.7: 1081). జరిగించు. An ortho. var. of sariyimcu. v.s.v. sarimcu.

సరియింపం sariyimpam *tr.caus.inf.* (A149.10:1087). జరిగించడానికి. To cause to take place, etc. v.s.v. sarimcu.

సరియింప్పం sariyimppam *tr.caus.inf.* (A124.5;5:1038., A137.5: 1068., A152.6:1082). జరిగించటానికి. An ortho. var. of sariy-impam. v.s.v. sarimcu.

సర్వ్వకరపరిహారము sarvvakaraparihāramu *neut.nom.sg.* (A161. 9-10:1088-89). అన్నిపన్నులనుంచీరాయితీ. Exemption from all taxes. kara- tax [<Skt. kara-]. T. Burrow considers that the Skt. word is a loan from Drav. source. See TPS (1945). p. 88.

సర్వ్వపరిహారువు sarvvaparihāruvu *neut.nom.sg.* (A113.18:991). అన్ని పన్నులనుంచీ రాయితీ. An exemption from all types of taxes. See s.v. parihāruvu.

సర్వ్వబాదపరియారువు sarvvabādapariyāruvu *neut.nom.sg.* (A80. 19-20:847). అన్ని (పన్నుల) బాధలనుంచీ రాయితీ. Exemption from all troubles (relating to tax collection or payment). bāda <Skt. bādha-. See s.v. pariyāruvu.

సర్వ్వబాధపరిహారము sarvvabādhaparihāramu *neut.nom.sg.* (A 148.12-13:1079). అన్ని (పన్నుల) బాధలనుంచీ రాయితీ. v.s.v. sar-vvabābapariyāruvu.

సలకు salaku *n.pr.dat.* (A14.9:633-63., A114.5:10th). వ్యక్తినామం.

సలగె salage *neut.nom.sg.* (B28.30:674). సలక, రెండున్నర తూములు. Appears to be a var. of salaka a small sack, two and a half times the measure called tūm(u). cf.Ko. solige, Ta.

calakai, etc. [?SDr *calak-]. See DED 1945 for more details.

సల్కి salki *n.pr.* (A87.43-44:892-922., A89.6:898-934). వ్యక్తి నామం. v.s.v. caḷki.

సల్కిక్ salkik *masc.dat.sg.* (A87.44:892-922). వ్యక్తినామం.

సల్కుల salkula *masc.gen-obl.pl.* (A87.37:892-922). వ్యక్తినామం. v.s.v. caḷki.

సళ్కి saḷki *n.pr.* (A49.11:725). వ్యక్తినామం. v.s.v. caḷki.

సవ్వియ savviya *masc.nom.sg.* (A133.7:1061). వ్యక్తినామం.

సస్వతంబు sasvatambu *adj.* (A86.14:850). శాశ్వతం. Permanent, perpectual. Prob. wrong for śāśvatambu*[<Skt. śāśvata-].

సహస్రభోజనపున్ sahasrabhōjanapun *adj.* (A142.8:1074). వెయ్యి మంది భోజనాలు చేసే. Pertaining to a thousand meals or feeding a thousand persons [<Skt. sahasrabhōjana-].

సహితంబ sahitamba *adv.* (A12.12:625-50). కలిసి. Along with, together with. -a emph. clitic. [<Skt. sahita-].

సాక్షి sākṣi *masc.nom.sg.* (A103.4:914., A107.14:825-50., A118. 3:10th). సాక్ష్యంగా ఉన్నవాడు, కంటితో చూసినవాడు. Witness. [<Skt. sākṣin].

సాక్షిపురుషులు sēṣipuruṣulu *masc.nom.pl.* (A181.54:1060). సాక్షులైనవాళ్ళు. Men who are witnesses. [<Skt. sākṣipuruṣāḥ].

సాని sāni *fem.nom.sg.* (A158.7:1084., A175.4:1095). దేవదాసి. Dancing girl (attached to a temple) or a woman of upper class. ([Skt. svāminī].

సానియబాట sāniyabāṭa *p.n.loc.sg.* (A143.10:1074). స్థలనామం. v.s.v. sāniyambāṭi.

సానియబాటి sāniyabāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A147.10:1078., A173.12: 1094., A181.11:1098., A182.9:1098., A183.12:1098., A184.8: 1098). స్థలనామం. Of sāniyambāḍu a village where a standard measure was issued for the measurement of grain, paddy, or rice by some royal decree.

సానియంబాటి sāniyambāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A174.11:1094). స్థలనామం. v.s.v. sāniyabāṭi.

సానులున్ sānuluṇ *fem.nom.pl.* (A145.17:1076). దేవదాసీలున్నూ. v.s.v. sāni.

సాసనబ్ sāsanab *neut.nom.sg.* (A104.21-22;31-32:925-50). శాసనం. An inscription, a proclamation, order, etc. Prob. wrong for sāsanaṃb* [<Skt. śāsana-]. A var. of sāsanamu, sāsanavu, etc.

సాసనము sāsanamu *neut.nom.sg.* (A121.13:1018). శాసనం. v.s.v. sāsanab.

సాసనవు sāsanavu *neut.nom.sg.* (C2.Ia:709). శాసనం. sāsanab.

సిఙ్గ- siṅga- *n.pr.* (A78.14:820-25). సింహ-. Lion. A var. of siṃgamu, etc. in cpds. [<Pkt. siṃgho <Skt. siṃhaḥ].

సిఙ్గంబు siṅgaṃbu *neut.nom.sg.* (A78.5:820-25), సింహం. v.s.v. siṅga-.

సింగంబు siṃgaṃbu *neut.nom.sg.*(A136.1:1065). సింహం. An ortho. var. of siṅgaṃbu. v.s.v. siṅga-.

సింఘ- siṃgha- *neut.nom.sg.* (A130.51:1060., A131.18:1060). సింహం. Prob. wrong for siṃga-. v.s.v. siṅga-.

సితమణిబన్థమ్ sitamaṇibantham *neut.nom.sg.* (A136.6:1065). తెల్ల మణుల దండ. A string of white gems. bantham hyperstandardized form of bandham.

సిద్ధవడాంబును siddavaḍāṃbunu *p.n.nom.sg.* (A108.14-15:925-50). స్థలనామం. Identified as Mdn. siddhavaṭam or siddhaut [prob. <Skt. siddhavaṭa- the seers̒ banyan].

సిద్ధాయబు siddhāyabu *neut.nom.sg.* (B114.5:10th). ఒక రకం కప్పం. Prob. wrong for siddhāyaṃbu.

సిద్ధాయంబు siddhāyaṃbu *neut.nom.sg.* (A80.19:847., A107.19:925-50). ఒక రకం కప్పం. A var. of siddhāyamu a tribute.

సిద్ధీశ్వరంబున siddhīśvaraṃbuna *p.n.loc.sg.* (A21.11-12:678). స్థలనామం. -īśvaraṃbu p.n.suf. prob. wrong for siddhēśvaraṃbu-.

సిరామయ్యయు sirāmayyayu *masc.nom.sg.* (A112.8:972). వ్యక్తి నామం. -yu con.clitic. -ayya masc. name suf. sirām(a) an epithet of Viṣṇu in one of his incarnations. [<Skt. śrīrāma-].

సిరికంట్ఠ sirikaṃṭṭa *masc.nom.sg.* (A117.27:1097). వ్యక్తినామం. A person named after Siva [<Skt. śrīkaṇṭha-].

సిరిపొదిపూండి siripodipūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B64.94:1011). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.

సిరిపొదిపూండియు siripodipūṇḍiyu *p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -yu con.suf. v.s.v. siripodipūṇḍi.

సిళుగిణ్డును siḷugiṇḍunu *masc.nom.sg.* (A110.20-21:971). వ్యక్తినామం. -unu con.clitic.

సీమము sīmamu *neut.nom.sg.* (A160.6:1087). హద్దు. Boundary A var. of sīma. [<Skt. sīmā].

సీమములునుం sīmamulunuṃ *neut.acc.pl.* (A160.4:1087). హద్దులున్నూ. And the boundaries. v.s.v. sīma.

సీమసంద్ధి sīmasaṃddhi *neut.nom.sg.* (A164.164.11;11-12;12-13:1090-91) హద్దులకూడలి.Place where boundaries meet.[<Skt.].

సీలమదేవి sīlama dēvi *fem.nom.sg.* (A160.2:1087). వ్యక్తినామం.

సుకమ్ sukam *neut.nom.sg.* (A142.3:1074). సౌఖ్యం, సంతోషం, మొ. Happiness, enjoyment. [<Skt. sukha-].

సుక్రవారము sukravāramu *neut.nom.sg.* (A151.4:1081). శుక్రవారం. Friday. sukra- prob. wrong for śukra-.

సుక్రవారమున sukravāramuna *neut.loc.sg.* (A145.7:1076). శుక్రవారంనాడు. On Friday. sukra- prob. wrong for śukra.

సుఖంబ్ sukhaṃb *neut.nom.sg.* (A87.23-24:892-922., A148.14:1079). సుఖం. Pleasure, delight, etc. A var. of sukhaṃbu/ sukhamu. [<Skt. sukha-].

సుఖంబు sukhaṃbu *neut.nom.sg.* (A87.68:892-922). సుఖం. v.s.v. sukhaṃb.

సుఖసంకథావినోదములన్ sukhasaṃkathā vinōdamulan *neut.loc.pl.* (A130.29-31:1060., A134.24-26:1062). సంతోషకరమైన మాటల్లో ఆటల్లో. In happy talks and past-times.

సుఖసంకథావినోదంబులన్ sukhasaṃkathāvinōdaṃbulan *neut.loc.pl.* (A131.10-11:1060). ఉత్సాహకరమైన ఆటపాటల్లో. In happy talks and amusements.

సుక్షేత్రంబు sukṣētraṃbu *neut.nom.sg.* (A15.12:641). మంచినేల. Fertile land or field. [<Skt. sukṣētraḥ].

సుగుమ్మూ sugummū *p.n.?* (B60.26:945-70). స్థలనామం? Occurs as the name of a field.

సుంకంబు sumkambu *neut.nom.sg.* (A78.14:920-25). పన్ను: Tax, duty, toll, excise, custom. A var. of Te. uṅkuva. cf.Ta. ulku [<Pkt. suṅka- <Skt. śulka-]. See BSOAS 12.132 for more details.

సుంకయ sumkaya *masc.gen-obl.sg.* (A131.50-51:1060). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf.

సుచి మనుసులకు suci manusulaku *masc.dat.pl.* (A110.10:971). నమ్మదగిన వాళ్ళకు. For the honest men. [<Skt. śuci-; and manuṣyaḥ].

సుతుణ్డ్ sutuṇḍ *masc.nom.sg.* (A89.24:898-934). కొడుకు. Son. A var. of sutuṇḍu before vowels. [<Skt. sutaḥ].

సుది sudi *neut.loc.sg.* (A113.10a:991). శుద్ధపక్షం. Light half of the lunar month [<Skt. śuddha-].

సుద్ద sudda *adj.* (A21.9:678). శుక్ల-. White, whence brighter half of a lunar month, a synonym for śukla.[<Skt. śuddha- white, bright].

సుద్ధ suddha *adj.* (A122.5:1023). శుక్ల-. A var. of sudda.

సుద్రకుణ్డు sudrakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A114.1:10th). వ్యక్తినామం. Prob. wrong for sūdrakuṇḍu [<Skt. śūdrakaḥ].

సుప్పు నాయకుణ్డు suppu nāyakuṇḍu *masc.nom.sg.* (A135.5:1064). వ్యక్తినామం. nāyakuṇḍu a military officer, an appellation for the names of people of the Velama comunity [<Skt. nāyakaḥ].

సుభాను subhānu *neut.nom.sg.* (A125.1-2:1043). స్వభాను సంవత్సరం. The name of the 17th cyclic year. [<Skt. svabhānu-].

సురలోకంబ్ suralōkamb *neut.nom.sg.* (A79.10:820-25). స్వర్గం. The world of gods, Paradise, Heaven. [<Skt. suralōkaḥ].

సురాలయంబ్ surālayamb *nent.nom.sg.* (A101.3:9th/10th). స్వర్గం. The home of gods, Paradise. [<Skt. surālayaḥ].

సూదియ sūdiya *masc.nom.sg.* (A178.8:1098). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. masc.name suff.

సూర- sūra- *masc.nom.sg.* (90.6:9th/10th., A100.2:9th/10th). శూర-, వీర-. A warrior. [<Skt. śūraḥ].

సూరగతి sūragati *neut.loc.sg.* (A100.2:9th/10th). శూరులు పొయ్యే దారిలో, వీరమార్గంలో. In the way of the warriors. [<Skt. śūragati-].

సూరపరాజు sūraparāju *masc.nom.sg.* (A161.6-7:1088-89). వ్యక్తి నామం. sūr- var. of sūra (Skt. sūraḥ) Sun god. -apa var. of -appa masc. name suf.

సూర్య్యగ్రహణంబున sūryyagrahaṇambuna *neut.loc.sg.* (A148.5: 1079). సూర్యగ్రహణసమయంలో. In or at the time of solar eclipse. [<Skt. sūryagrahaṇa-].

సూర్యవంసబున్ sūryavaṃsabun *neut.gen-obl.sg.* (A161.1-2:1088-89). సూర్యవంశం(యొక్క). Of the sūrya family. Wrong for sūryavaṃśambun/°śapun. [<Skt. sūryavaṃśa-].

సెఙ్కలిఙ్గు seṅkalṅgu *masc.nom.sg.* (A83.1-2:848-92). వ్యక్తి నామం. v.s.v. saṅkaliyya.

సెట్టి seṭṭi *masc.nom sg.* (A125.16:1043., A126.9:1047., A142.5;6: 1074., A148.10:1079., A176.4;4-5:1095., A177.28:1097). వైశ్యకులంబనామం. An appellation for the names of members of Vaisya community, a merchant. A var. of Mdn. colloq: ceṭṭi. During the historical period under study, the word always meant a merchant. But later on, it occurs following the names of persons belonging to some other branches of the fourth class. Synonym for kōmaṭi, vaiśya, baccu, and gaura. For a fuller discussion on the socio-political and other statuses of the community, see S. Pratapa Reddi, ASC, pp.53,54,121,122,242,322,336, and 337 as also M. Somasekhara Sarma, History of Reddi Kingdoms, p.273. [<Skt. śrēṣṭhin]. See also BSOAS 12.132.

సెట్టిక్ seṭṭik *masc.dat.sg.* (A137.3:1068., A177.35:1097). సెట్టికి. To the merchant. A var. of seṭṭiki. v.s.v. seṭṭi.

సెట్టికి seṭṭiki *masc.dat.sg.* (A177.17:1097). వర్తకుడికి. A var. of seṭṭik. v.s.v. seṭṭi.

సెట్టియు seṭṭiyu *masc.nom.sg.* (A131.53;53:1060., A177.24; 24-25;25:1097). వ్యాపారస్థుడున్నూ. -yu con.clitic. v.s.v. seṭṭi.

సెట్ల seṭla *masc.gen-obl.pl.* (A172.5:1094., A187.5:1100). వర్తకుల. v.s.v. seṭṭi.

సేనపతి sēnapati *masc.nom.sg.* (A142.9:1074). సైన్యాధికారి. A commander of a regiment. [<Skt. sēnāpatiḥ].

సేనాపతి sēnāpati *masc.nom.sg.* (A95.3:9th/10th). సైన్యాధికారి. Commander. A var. of sēnapati.

సొబగన sobagana *masc.nom.sg.* (C7.8-9:8th). చక్కనయ్య; వ్యక్తి నామం. sobag- var. of sobagu handsomeness, etc. [<Skt.

sōbhā or subhaga-]. -ana var. of -anna, etc,, masc. name suff.

సోప sōpa *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). వ్యక్తినామం. Splendour. [<Skt. sobhā].

సోమనాథ sōmanātha *n.pr.* (A120.4:1008). దేవనామం. The name of a deity. A var. in cpds. of sōmanāthaṇḍu and sōmanāthuṇḍu (in classical usage). [<Skt. sōmanāthaḥ].

సోమనాథణ్డు sōmanāthaṇḍu *masc.nom.sg.*(A120.7:1008). దేవనామం. v.s.v. sōmanātha.

సోమయాజుల sōmayājula *masc.gen-obl.hon.pl.* (B24.29:668). సోమయాజిగారి. Of or relating to sōmayāji one who has performed the sacrifice called sōmayajñamu.

సోమవారము sōmavaramu *neut.nom.sg.* (A131.14:1060., A164.4:1090-91). సోమవారం. Monday. A var. of sōmavārambu and sōmivāramu.

సోమవారంబు sōmavārambu *neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). సోమవారం. v.s.v. sōmavāramu.

సోమి sōmi *masc.nom.sg.* (A18.9:650). వ్యక్తినామం. A var. of sōmu (inscr.) and sōmūḍu(classical).[<Skt. sōmaḥ Moon].

సోమివారము sōmivāramu *neut.nom.sg.* (A130.39-40:1060). సోమవారం. Prob. wrong for sōmavāramu.

సోమీస్వర sōmīsvara *n.pr.* (A146.8-9:1078., A163.8-9:1089., A165.7:1091., A166.8:1092., A177.12:1097). దేవనామం. The name of a deity. Prob. wrong for sōmēśvara.

సోముకు sōmuku *masc.dat.sg.* (A18.7-8:650). వ్యక్తినామం. v.s.v. sōmi.

సోముల sōmula *masc.gen-obl.hon.pl.* (A25.23:7th). వ్యక్తినామం. v.s.v. sōmi.

సోరమడి sōramaḍi *p.n.* (A77.8:820-25). స్థలనామం. The field of a famous battle. Identified as Mdn. cōlamari in Penukoṇḍa tq., Anantapur dt. A var. of sōravāḍi and sōremaṭi.

సోరవాడి sōravāḍi *p.n.* (A76.6:820-25). స్థలనామం. v.s.v. sōramaḍi.

సోరెమటి sōremaṭi *p.n.*(A75.8:820-25).స్థలనామం. v.s.v. sōramaḍi.

సోల sōla *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). మానికలో నాలుగోవంతు, మొ. A measure equal to a fourth of a śēru. Also, the vessel

measuring four giddalu, etc. cf.Te. sōleṇḍu a sōla-ful. Prob. related to this are: Pj. cōra an earthen pot and Go. sōṛā a large earthen vessel for holding water, not food. (See DED 2355). [?<CDr *cōra-].

సౌజన్యగుణయుతుండు saujanyaguṇayutuṇḍu *masc.nom.sg.* (A144.19: 1075-76). మంచితనంగలవాడు. He who has the quality of goodness, generosity, or clemency. [<Skt. saujanyaguṇayutaḥ].

స్తనంబు *neut.nom.sg.* (A113.31-32:991). స్థానం. Place. wrong for sthānambu.

స్తానంబు stānambu *neut.nom.sg.* (A35.3:7th). స్థానం,స్థలం, Place. [<Skt. sthāna-].

స్తానాపతి stānāpati *masc.nom.sg.* (A120.6:1008). విష్ణ్వాలయంపూజారి. A particular priest in Viṣṇu temple entitled to be first served with holy water, etc. A synonym for sthānācārya. The word is wrong for sthānapati. [<Skt. sthānapatiḥ].

స్తితి stiti *neut.nom.sg.* (A72.3:8th., A80.18;20:847., A88.3:897., A104.58:925-50., A107.6:925-50., A130.101:1060., A131.57; 70:1060., A177.39:1097). అంతస్తు,పరిస్థితి,మొ. Position. status. situation, etc. [<Skt. sthitiḥ].

స్థానపతి sthānapati *masc.nom.sg.* (A130.84-85:1060., A131.45: 1060). వైష్ణవ పూజారి. v.s.v. stānāpati.

స్థానపతియును sthānapatiyunu *masc.nom.sg.*(A145.16:1076). వైష్ణవ పూజారిన్నీ. -yunu con.clitic. v.s.v. stānāpati.

స్థానపతులున్ sthānapatulunu *masc.acc.pl.* (A135.5:1064). వైష్ణవ పూజారులున్నూ. v.s.v. stānāpati.

స్థానాధిపతులును sthānādhipatulunu *masc.acc.pl.* (A159.15:1087). వైష్ణవపూజారులున్నూ. v.s.v. stānāpati. -unu con.clitic.

స్రన్నగూరి srannagūri *p.n.gen-obl.sg.* (A123.13:1023). స్థలనామం. -ūr p.n.suf.

స్రహి srahi *adj.* (A170.6:1093., A178.2:1098). శ్రాహి; శుభస్కరమైన. Prob. wrong for śrāhi.

స్రాహి srāhi *adj.* (A158.4:1084., A171.7:1093). శుభస్కరమైన. A var. of śrāhi.

స్రిజియించ్చిన srijiyiṃccina *tr.p.adj.* (A131.55-56:1060). సృజించిన; పుట్టించిన, మొ. sri- prob. wrong for sṛ-. v.s.v. śrijayiṃcina.

స్వర్గ్గమ్మునన్ svarggammunan *neut.loc.sg.* (A121.20:1018). స్వర్గంలో. In the heaven. [<Skt. svarga-].

స్వస్త svasta *interj.* (A80.17:847). స్వస్తి; శుభం, మొ. Wrong for svasti hail, amen.

స్వామి svāmi *masc.nom.sg.* (B28.29:674., A119.28:1006). యజమాని, మొ. Master, lord, etc. Occurs bound as a masc.name.suf. [<Skt. svāmin].

స్వామికి svāmiki *masc.dat.sg.* (A89.8:898-924). యజమానికి, మొ. v.s.v. svāmi.

స్వాముళ్ svāmuḷ *masc.nom.pl.* (A90.18;847). యజమానులు, మొ. v.s.v. svāmi.

H

హంగుణువుళ దేవణ haṃguṇuvuḷa dēvaṇa *masc.nom.sg.* (A86.6-8: 7th). వ్యక్తినామం. -aṇa in dēvaṇa older form of -ana masc. name suf.

హవి havi *neut.nom.sg.* (A120.5:1008). ఆరాధనలో వాడే నెయ్యో వెన్నో. An oblation of ghee or clarified butter. [<Skt. haviḥ].

హశ్చర్జ్యుణ్డు haścarjyuṇḍu *masc.nom.sg.* (A108.19:925-50). ఆచార్యుడు. Wrong for ācāryūṇḍu [<Skt. ācāryaḥ].

హోమ్కారిదేవికి hōmkāridēviki *fem.dat.sg.* (A161.9:1088). దేవతానామం. hōmkāri an ortho. mistake for hōṃkāri another name of Pārvati. [<Skt. hoṅkārī].

హోర hōra *neut.nom.sg.* (A11.10:625-50). ఒకగంట; రాశిలో సగం. An hour; one half of a Zodiacal sign. [<Skt. hōrā].

L

ఴచిన ḻacina *tr.p.adj.* (A58.28-29:8th., A116.7:10th). ధ్వంసంచేసిన. Prob. wrong for ḻaccina- v.s.v. ḻaccu.

ఴచు ḻacu *tr.hab.adj.* (A6.18:600-25., A19.12:675). ధ్వంసంచేసే. Prob. wrong for ḻaccu.

ఴచ్చి ḻacci *tr.ppt.* (A52.23:739). ధ్వంసంచేసి. Having destroyed, effaced, etc. v.s.v. ḻaccu.

ఴచ్చిన ḻaccina *tr.p.adj.* (A7.5-6:600-25., A8.3:600-25., A47.9: 709-46., A71.6-7:8th., C6.4;5:8th., A85.18;21:850). ధ్వంసం చేసిన. That destroyed, ruined. v.s.v. ḻaccu.

ఴచ్చు ḻaccu *tr.hab.adj.* (A23.12:682., A44.21:700-25., A74.10: 820-25., A115.4:10th). ధ్వంసంచేసే. Destroying, effacing, etc. ḻaccu to destroy, etc. is a var. of aḻiyu* (v.s.v. aḻisina) and tr. of ḻayyu* > ḍayyu intr. to be exhausted etc.

లస్సి l̲assi *intr.ppt.* (A89.14:898-934). డస్సి (పోయి), మొ. Having exhausted, lost, etc. ppt. of l̲ayyu* an earlier form of ḍayyu. Contamination of two families (i.e. al̲iyu and ḍayyu) of words is discussed by M. B. Emeneau. See Kolami 187. See also DED 235 and 435 and TVB 56 and 500 (All these belong to one etymological group, traceable to PDr *al̲-].

లుత్తళూర్ l̲uttaḷūr *p.n.nom.sg.* (B25.56:668-69). స్థలనామం. -ūr p.n.suf.

లుద్ద శర్మ్మ l̲udda śarmma *masc.nom.sg.* (B25.27;45:668-69). వ్యక్తినామం.

లుల్ల l̲ulla *p.n.nom.sg.* (B64.90:1011). స్థలనామం. Identified as Mdn. lolla. l̲- < l is not known initially.

లుల్లయుం l̲ullayuṃ *p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -yuṃ con.suf. v.s.v. l̲ulla.

లెచ్చాడి l̲eccāḍi *p.n.* (B51.28:945). స్థలనామం. Occurs as the name of a district.

లెన్దుళూర l̲enduḷūra *p.n.loc.sg.* (B14.1:506). స్థలనామం. Identified as Mdn. denduluru. l̲ - < ḍ- is possible through *ḍ-, but the link forms are lacking.

లేమణ్డ l̲ēmaṇḍa *p.n.nom.sg.* (A92.3:9th/10th). స్థలనామం. -maṇḍa p.n.suf. (prob. <*manr̲a). cf.Ta. manr̲am assembly, Te. manda group, etc. See DED 3918 for more details.

లేమ్కొణ్డ l̲ēmkoṇḍa *p.n.nom.sg.* (B59.58:945-70). స్థలనామం. -mk- is wrong for -ṃk- or -ṅk-. -koṇḍa p.n.suf.

లేయమయ్యరు l̲ēyamayyaru *masc.nom.hon.pl?* (A109.6:925-50). వ్యక్తినామం. -ayyaru a borrowing from Tamil.

లోఙ్కుళ l̲ōṅkuḷa *masc.gen.obl.pl.* (A93.1;6-7:9th/10th). రాజవంశనామం.

లోఙ్కుళాకు l̲ōṅkuḷāku *masc.dat.pl.* (A94.6:9th/10th). రాజవంశనామం.

ముఖ్య సవరణలు (MAIN CORRECTIONS)

పేజీ page	పంక్తి (వరుస) line (column)	తప్పు mistake	సవరణ correction
		pp.xlv to lx in forme iv	pp. xlvii to lxii
1	1 (1)	SEREIS	SERIES
34	16 (2)	625	725
49	18 (2)	మడ [ం] ఉరి	మడ [ం] బురి
	20 (1)	mada [ṃ]	mada'[ṃ] b
65	14 (1)	Mahabubnagar	Mahabubabad
	15 (1)	(?)....Nalgonda....(?)	Warangal
	11 (2)	? మహబూబ్ నగర్	మహబూబాబాద్
	12 (2)	? నల్లగొండ	వరంగల్లు
171	11 (1)	saṃvatsaraṃbuḷ	saṃvassaraṃbuḷ
	9 (2)	సంవత్సరంబుళ్	సంవస్సరంబుళ్
181	2 (1 and 2)	nemaḷḷūru....నెమళ్ళూరు	nemmaḷūru....నెమ్మళూరు
182	bet. 17 & 18 (1)	(Add)	28 ṭraṇḍrapaḻu
	bet. 14 & 15 (2)	(Add)	28 ట్రణ్డ్రపఱు
205	19	పైన	అపైన
253	10	parallels Telugu	parallels in Telugu
	14	(v)ōlu and	(v)ōlu to
255	22	takeu....from	taken....form
	23	some have	some what
271	21	>	<
288	33	Nallagonda	Warangal
298	(end of page)	item గద్యానము	remove and insert in page 299 before item గద్యలు
336	11	A 15	A 22
359	33	DED 3925	DED 3025
461	32	to p. 462, line 22	remove